VÄRNAMO KOMMUN

KALLELSE/UNDERRÄTTELSE

2024-05-30

Styrelse/Nämnd: Kommunfullmäktige

Dag, tid: 2024-05-30, kl. 18:00

Plats: OBS: Aulan på Finnvedens gymnasium

Övrigt: Johanna Svensson, ekonomichef och Peter Karlsson, redovisningschef – Värnamo kommuns årsredovisning 2023

Susanne Andersson, ordförande i kommunrevisionen – Revisorernas revisionsberättelse och revisionsrapporter

Ärenden:		Dnr:	Sida:
Beslutsärenden			
1	Fastställande av föredragningslistan		
2	Val av justerare		
3	Årsredovisning Värnamo kommun 2023	KS.2024.21	3 - 134
4	Beslut om ansvarsfrihet för kommunstyrelsen 2023	KS.2024.432	135 - 208
5	Beslut om ansvarsfrihet för barn- och utbildningsnämnden 2023	KS.2024.423	209 - 248
6	Beslut om ansvarsfrihet för omsorgsnämnden 2023	KS.2024.424	249 - 383
7	Beslut om ansvarsfrihet för kulturnämnden 2023	KS.2024.426	384 - 396
8	Beslut om ansvarsfrihet för medborgarnämnden 2023	KS.2024.427	397 - 409
9	Beslut om ansvarsfrihet för samhällsbyggnadsnämnden 2023	KS.2024.428	410 - 422
10	Beslut om ansvarsfrihet för servicenämnden 2023	KS.2024.429	423 - 451
11	Beslut om ansvarsfrihet för teknik- och fritidsnämnden 2023	KS.2024.430	452 - 464
12	Beslut om ansvarsfrihet för överförmyndarnämnden 2023	KS.2024.431	465 - 477
13	Beslut om ansvarsfrihet för valnämnden 2023	KS.2024.433	478 - 490
14	Interpellation - ungdomsprogram	KS.2024.417	491
15	Interpellation - skattehöjning	KS.2024.396	492 - 493

16	Interpellation - likabehandling	KS.2024.421	494
17	Interpellation - Betalar Värnamoborna Sverigedemokraternas trollfabriker?	KS.2024.419	495
18	Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare, revidering	KS.2024.58	496 - 511
19	Årsredovisning SÅM 2023	KS.2024.314	512 - 543
20	Avsägelse av uppdrag som ledamot i teknik- och fritidsnämnden	KS.2024.354	544
21	Medborgarinitiativ - höj friskvårdsbidraget	KS.2024.368	545
22	Meddelanden till kommunfullmäktige 30 maj 2024	KS.2024.374	546 - 562

Extra ärenden

23	Interpellation - Nerläggning av Nattis	KS.2024.440	563 - 564

Stefan Widerberg
Ordförande

Elin Alteborg
Sekreterare

§ 129 Dnr: KS.2024.21

Årsredovisning per 31 december 2023

Beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att efter kommunrevisorernas hörande godkänna årsredovisningen för verksamhetsåret 2023.

Kommunstyrelsen beslutar
att godkänna nämndernas verksamhetsberättelser.

Ärendebeskrivning
Ekonomiavdelningen har överlämnat årsredovisning för 2023 och föreslår kommunfullmäktige att efter kommunrevisorernas hörande godkänna årsredovisningen.

Till ärendet bifogas även nämndernas verksamhetsberättelser i separata dokument.

Förslag till beslut
Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige besluta
att efter kommunrevisorernas hörande godkänna årsredovisningen för verksamhetsåret 2023.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att godkänna nämndernas verksamhetsberättelser.

Yrkanden
Ordföranden yrkar i enlighet med kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslut skickas till:
Kommunfullmäktige

Årsredovisning per 31 december 2023

Ärendebeskrivning

Ekonomiavdelningen har överlämnat årsredovisning för 2023 och föreslår kommunfullmäktige att efter kommunrevisorernas hörande godkänna årsredovisningen.

Till ärendet bifogas även nämndernas verksamhetsberättelser i separata dokument.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

Att efter kommunrevisorernas hörande godkänna årsredovisningen för verksamhetsåret 2023.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

Att godkänna nämndernas verksamhetsberättelser.

Johanna Svensson
Ekonomichef

Ulf Svensson
Kommundirektör

Årsredovisning 2023

VÄRNAMO KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning

Kommunledningen har ordet 3
Värnamo kommuns vision 4

Förvaltningsberättelse

Den kommunala koncernen 7
Översikt över verksamhetens utveckling 8
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning 10
Händelser av väsentlig betydelse 16
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten 19
Utvärdering av god ekonomisk hushållning 22
Utvärdering av resultat och ekonomisk ställning 34
Balanskravsresultat 39
Väsentliga personalförhållanden 41

Finansiella rapporter

Resultaträkning 56
Resultaträkning fullfond och blandmodell 56
Balansräkning 57
Balansräkning fullfond och blandmodell 57
Kassaflödesanalys 58
Noter 59
Särskild redovisning för vatten- och avloppsverksamhet (VA) 70
Noter VA 71
Driftsredovisning 73
Investeringsredovisning 78

Revisionsberättelse 82
Några axplock från 2023 års händelser 86

Gummifabrikens femårsjubileum i september.

Årsredovisningen är kommunstyrelsens rapport till kommunfullmäktige över verksamhetsåret 2023. Frågor om innehållet besvaras av Johanna Svensson, Peter Karlsson eller Sofia Johansson Värnamo kommun, 331 83 Värnamo, telefon: 0370-37 7000, e-post: kommunen@varnamo.se, org.nr: 212000-0555. Bilderna i årsredovisningen kommer från Smålandsbilder och egna bilder. Framsidan: Naturskyddsföreningen utsåg Värnamo till Sveriges friluftskommun i augusti. Baksidan: Glada miner på kulturförvaltningen när beskedet kom i december: Värnamo är Årets kulturkommun 2024.

Kommunledningen har ordet

De ekonomiska utmaningarna för kommunen blir alltmer påtagliga. Hög inflation, kraftigt ökade pensionskostnader och ökade räntekostnader bidrar till dessa utmaningar. Många kommuner kommer att redovisa negativa resultat – både i år och nästa år – trots åtgärder och arbete med effektiviseringar i verksamheterna. När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för kommunernas ekonomiska utveckling. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) bedömer att resultaten återhämtas under år 2025 och 2026.

Samtidigt med de ekonomiska utmaningarna ökar de långsiktiga behoven av välfärd och kompetensförsörjning vilket sammantaget blir en stor utmaning. Värnamo kommun har haft en stabil ekonomisk utveckling där resultaten varit positiva under en lång rad av år. Befolkningen har årligen ökat och de överskott som uppstått har bidragit till att finansiera investeringar i kommunen. Den stabila ekonomin och de goda resultaten har också möjliggjort utveckling som stärker kommunen i många avseenden.

Resultatet för 2023 innebär ett positivt resultat på 43 miljoner kronor. 3 miljoner kronor bättre än budgeterat. Oroande är dock fortsatt nämndernas samlade underskott på 65 miljoner kronor. Detta uppvägs för 2023 av ett sammanlagt överskott under den gemensamma finansieringen på 69 miljoner kronor främst bestående av ökade skatteintäkter och generella statsbidrag samt intäkter av engångskaraktär som realisationsvinster och elstöd.

Bruttoinvesteringarna för 2023 uppgår till 565 miljoner kronor, den högsta investeringsnivån någonsin för Värnamo kommun. Bland investeringarna finns bland annat Park Arena som blev klar under hösten medan nya Trälleborgsskolan beräknas bli klar våren 2024. Byggnation av ny grundskola Västhorja pågår och håller tidplanen. Nybyggnation av två förskolor med sex avdelningar vardera blev klara under vintern 2023/2024 och ytterligare en sexavdelnings förskola ska stå klar första kvartalet 2024.

De närmaste åren ligger ytterligare stora investeringar på 2,1 miljarder i budget och plan. Höga resultat kommer att behövas för att klara kommunens stora investeringar. Alternativet är en ökad upplåning samtidigt får Värnamo kommun inte skapa en låneskuld som blir för stor för kommande generationer. Genom en självfinansiering i stället för upplåning skapar kommunen en handlingsfrihet och säkrar upp verksamheternas utrymme för framtiden.

Det nödvändiga arbetet med effektivisering av verksamheterna pågår och behovet att intensifiera detta är mer angeläget än någonsin för att möta de utmaningar kommunen står inför. Ambitionen är att Värnamo kommun ska fortsatt stå sig stark ekonomiskt och fortsätta visa på goda verksamhetsresultat. I detta arbete är ett nära ledarskap och samverkan mellan våra förvaltningar, med andra kommuner, näringsliv, förenings och civilsamhället avgörande.

Under året har kommunfullmäktige reviderat kommunens vision och har även tagit beslut om fyra kommunövergripande mål. Kommunens strukturerade målarbete utvecklar oss för de utmaningar som finns och för att kontinuerligt få effektivare verksamheter.

Värnamo kommun bedriver en verksamhet med hög kvalitet som uppskattas av medborgarna. För 2023 är vi extra stolta för utmärkelserna Årets kulturkommun 2024 och Årets friluftskommun 2023. Vi vill passa på att rikta ett riktigt stort tack till alla våra medarbetare för det fina arbete som gjorts under 2023 – allt för invånarnas, näringslivets och besökares bästa.

Tobias Pettersson,
Kommunstyrelsens ordförande

Ulf Svensson,
Kommundirektör

Värnamo kommuns vision

Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen.

Visionen är ledstjärnan för vilket framtida Värnamo kommun vi vill se. Visionen om den mänskliga tillväxtkommunen förmedlar:

Att alla räknas och att varje människa är en tillgång, – kommunens utveckling präglas av långsiktighet, delaktighet, tolerans och integration. Att kommunen utvecklas med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Att utveckling sker inom ramen för de planetära gränserna och med hänsyn till mänskliga rättigheter samt att vårt sätt att leva inte belastar kommande generationers möjligheter.

Det ska även finnas möjlighet att växa som människa, möjlighet till utbildning och föreningsliv, boende och arbete. Även goda förutsättningar för barn att växa upp ska finnas. Värnamo ska vara en kommun som växer och välkomnar fler medborgare och verksamheter.

Den mänskliga tillväxten handlar också om att kommunens medarbetare kan få förutsättningar att växa och utvecklas. Invånare och besökare möter den mänskliga tillväxtkommunen i mötet med kommunens medarbetare. Värnamo ska slutligen även vara en mänsklig kommun som möter medborgaren med trygg omsorg och stöd.

Befolkningstillväxt

Att säkerställa att befolkningsmängden ständigt ökar i Värnamo kommun är fortsatt viktigt. Enligt de två prognoser som har tagits fram antas befolkningen fortsätta öka under hela prognosperioden och inflyttningen är den demografiska komponent som förväntas bidra till folkökningen. De två olika scenarierna visar en ökning på 80 respektive 140 nya invånare i genomsnitt per år 2023 – 2032 vilket innebär 35 500 eller 36 000 invånare år 2032.

Kommunens befolkning har under lång period varit ökande. Efter en viss minskning av invånarantalet 2020 ökade befolkningen med 101 personer 2022 till totalt 34 661. Under 2023 har återigen en minskning av folkmängden skett. Fler har dött än fötts i kommunen vilket ger födelsenetto på –8. Det har flyttat ut 1 399 personer och 1 229 har flyttat in vilket ger en minskning på 170 personer. Invandringen har varit högre än utvandringen vilket ger ett plus på 76 invånare. Totalt innebär detta en minskning med 91 personer jämfört med 2022 och antalet invånare var 34 601 vid årskiftet 2023/2024.. De satsningar som kommunen gör för att bland annat stimulera attraktivitet, näringsliv, utbildning och boende kommer förhoppningsvis att innebära att befolkningsutvecklingen utvecklas uppåt under kommande år.

Slutredovisning av de gamla övergripande målen

Koncernens övergripande mål	Helhetsbedömning	Trend
Kvalitet	●	→
Klimat	●	→
Delaktighet	●	→
Kompetensförsörjning	●	↗

■ = Ökad ■ = Oförändrad ■ = Minskad

2015 identifierades ovanstående övergripande mål som väsentliga för att nå visionen. Glädjande är målen nu i hög grad uppfyllda. Läs mer i kapitlet om God ekonomisk hushållning.

Utmaningar att lösa för att nå visionen

Utifrån de behov som identifieras i Värnamos utökade nyckeltalssamling för Agenda 2030 följs utvecklingen av visionen. Utifrån den analysen formuleras eller justeras sedan de övergripande mål, strategiska perspektiv och strategiska uppdrag som behövs för nämnder och koncern.

Av analysen vid slutet av helåret 2023 kan följande utfall på nyckeltalen vara intressanta för läget för visionen.

Nyckeltal med positiv trend sedan 2015

Mål 5: Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%). Har ökat med 5 procentenheter men kommunen tillhör fortfarande de lägsta 25 procenten av Sveriges kommuner. Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret i kommunen (treårsmedelvärde), antal/100 000 invånare. Värdet har minskat från 102 till 64.

Mål 8: Långtidsarbetslöshet 25–65 år, årsmedelvärde, andel (%) av befolkningen. Värdet har minskat från 3,3 till 2,4.

Mål 12: Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, andel (%). Värdet har gått från 30 kilo till 47 kilo och från att tillhört de 25 procent sämsta kommunerna tillhör vi nu de 25 procent bästa.

Mål 15: Ekologiskt brukad åkermark, andel (%). Värdet har ökat med 6 procentenheter till 20 procent.

Den bästa kvartilen

Det finns 19 nyckeltal (av för närvarande totalt 105) där Värnamo kommun placerar sig bland de 25 främsta procenten av kommunerna. Nedan presenteras ett urval.

Mål 1: Invånare, 0–64 år, med låg ekonomisk standard, andel (%). År 2022 var det 14 procent av befolkningen 0–19 år respektive 9 procent bland de i åldern 20–64 som uppfyllde nyckeltalets kriterier.

Mål 2: Invånare med övervikt eller fetma, andel (%). I Värnamo var det endast dryga hälften, 52 procent som var överviktiga eller feta.

Mål 3: Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/invånare 7–20 år. I genomsnitt genomfördes 31 tillfällen. Sjukpenningtalet, dagar/registrerad försäkrad. Utbetalda dagar var i genomsnitt 10 i Värnamo 2023.

Mål 4: Barn 1–5 år inskrivna i förskola, andel (%). Andelen var 90 procent. Elever i åk 8: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat ”Helt och hållet” eller ”Till stor del”, (%). Andelen var 82 procent.

Mål 7: Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%). Nästan 100 procent – 99,8!

Mål 11: Demografisk försörjningskvot. Avser förhållandet mellan de under 19 år och de över 64 år som ska försörjas av den delen i yrkesverksam ålder. I Värnamo var kvoten 0,84 under 2023.

Mål 13: Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%). Värdet i Värnamo är 20 procent.

Mål 15: Betesmark, andel (%). Värdet är 3,22 procent i Värnamo kommun.

Mål 16: Medborgarundersökningen – Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%). Värdet var 86 procent 2023.

Nyckeltal med utvecklingspotential (tillhör den lägsta kvartilen av kommuner).

Mål 3: Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde. Kommunen tillhör de 25 procent av kommuner med längst tid – 79 dagar 2022. Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg – helhetssyn, andel (%). Det var 70 procent som angav Mycket nöjd eller ganska nöjd.

Mål 4: Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%). Av de som påbörjade gymnasiet var det 35 procent som inte tog examen.

Mål 12: Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%). Värdet var 20 procent 2022.

Mål 16: Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%). Det var 35 procent som saknade denna tillit.

Utmaningar framför oss

Sveriges kommuner och Regioner (SKR) anger fem globala spänningsfält: Globalisering, Demografi, Grön omställning, Teknikutveckling samt Värderingar. Alla dessa kommer att påverka oss och vägen mot visionen.

SKR anger att Sveriges kommuner måste ha förmåga att snabbt anpassa sig för att möta nya utmaningar. Innan pandemin knappt var över drabbades Europa av krig, vilket kan kopplas till megatrenden värderingar. På detta följde en energikris och hög inflation. Vikten av förmåga att snabbt ändra prioriteringar kräver en effektiv styrmodell och ledning med övergripande mål, strategiska perspektiv och strategiska uppdrag för att bibehålla fart mot visionen.

Nationellt anger SKR att kommuner behöver förbereda sig på följande tio trender fram till 2035:

1. Demokratin utmanas.
2. Samhällskontrakt under omförhandling.
3. ”Tyckonomin” breder ut sig.
4. Fler vägar till kunskap.
5. Demografiska utvecklingen utmanar.
6. AI förändrar arbetslivet.
7. Autonoma system utmanar med eller utan människa.
8. Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor.
9. Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen.
10. Ökad efterfrågan på kritiska resurser.

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande och tydlig bild av Värnamo kommuns verksamhet 2023. Fokus ligger i huvudsak på den kommunala koncernen och ger en bild av den samlade kommunala verksamheten, oberoende av hur verksamheten är organiserad.

Den kommunala koncernen

Den samlade kommunala verksamheten bedrivs i kommunens nämnds- och förvaltningsorganisation och genom de kommunala bolagen.

Värnamo kommun är en politiskt styrd organisation, precis som alla kommuner i landet. Kommunfullmäktige, kommunstyrelse och åtta nämnder fattar de politiska besluten.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har 51 ledamöter och är det högsta beslutande församlingen i Värnamo kommun. Alla ledamöter utses direkt av invånarna vid valet. Här fattas de strategiska övergripande besluten och de politiska målen. Kommunfullmäktige utser ledamöter till kommunstyrelse och nämnder. Ordförande i kommunfullmäktige är Stefan Widerberg (C).

Vid de allmänna valen 2022 förändrades fördelning av de 51 ledamöterna i kommunfullmäktige i Värnamo och nu ser fördelningen ut så här (fördelningen under mandatperioden 2018-2022 inom parantes).

Socialdemokraterna	14 mandat (15)
Moderaterna	11 mandat (8)
Sverigedemokraterna	9 mandat (8)
Centerpartiet	8 mandat (10)
Kristdemokraterna	5 mandat (5)
Liberalerna	2 mandat (2)
Vänsterpartiet	2 mandat (2)
Miljöpartiet	0 mandat (1)

Valnämnd

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter vid val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet samt folkomröstningar.

Kommunrevision

Kommunfullmäktige utser politiker att vara förtroendevalda revisorer i kommunrevisionen. Kommunrevisionen är oberoende. Revisionen granskar och bedömer hur kommunstyrelsen och nämnderna utför sina uppgifter.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar arbetet med övergripande mål och riktlinjer, och styrning av kommunens verksamheter. Tobias Pettersson (M) har under 2023 varit ordförande i kommunstyrelsen.

Nämnder

Kommunfullmäktige beslutar vilka nämnder som ska finnas, deras uppgifter och hur arbetet ska fördelas.

Förvaltningar

Värnamo kommun har under 2023 haft nio förvaltningar inklusive Campus och cirka 2 800 anställda. De har till uppgift att genomföra de beslut som fattas politiskt och att svara för den dagliga verksamheten. Kommunledningsförvaltningen har en kommunövergripande och samordnande roll i kommunen, med kommundirektören Ulf Svensson som chef.

Kommunala bolag

Värnamo Stadshus AB är moderbolag i koncernen, som består av tre helägda dotterbolag samt ett kommunalförbund SÅM där kommunens andel är 39 procent.

Styrelsen i Värnamo Stadshus AB utgörs av kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande samt ytterligare två ledamöter från kommunstyrelsen.
VD är Kjell Fransson.

Översikt över verksamhetens utveckling

Belopp i miljoner kronor

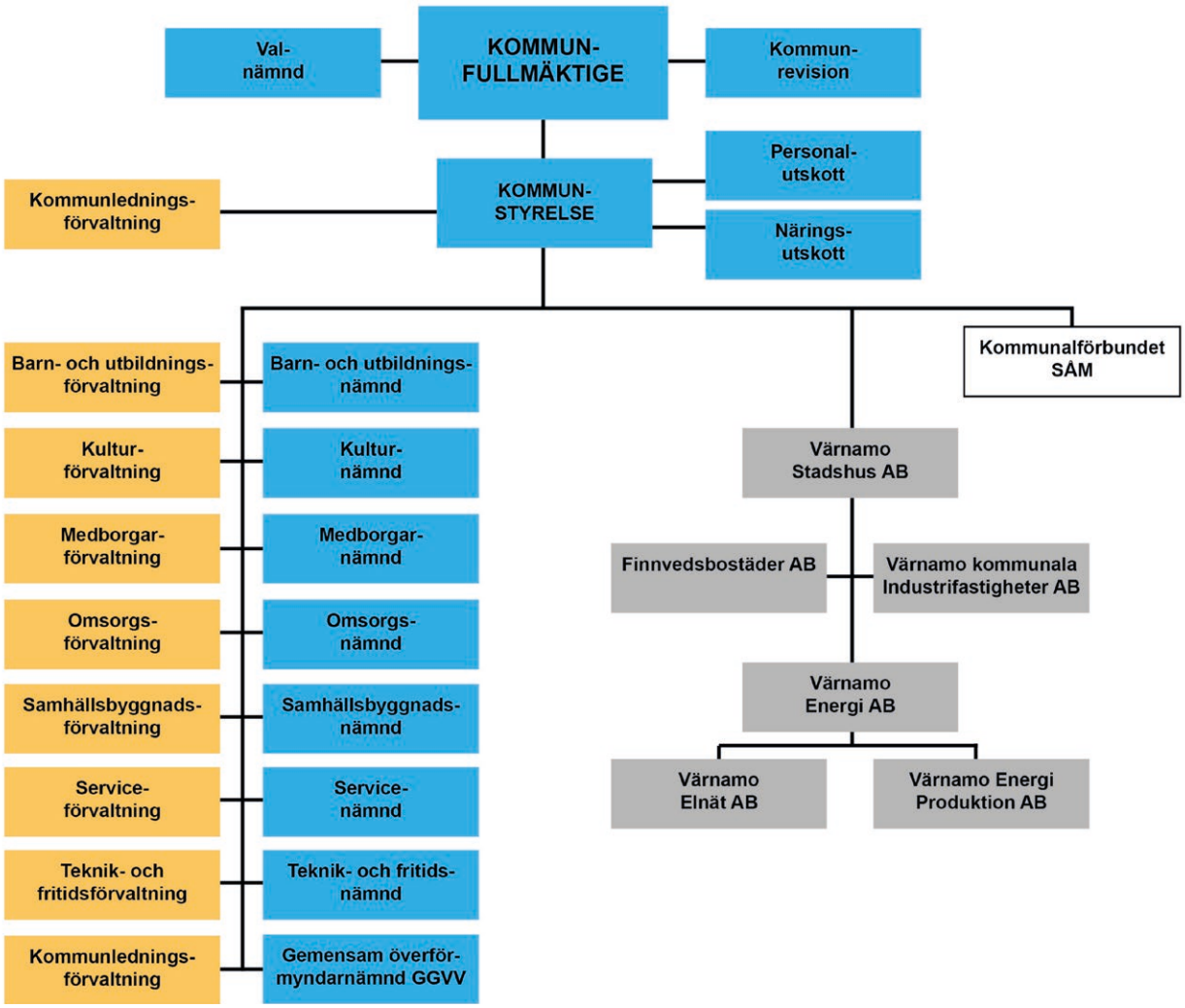
Värnamo kommunala koncernen	2023	2022	2021	2020	2019
Verksamhetens intäkter	1 264,6	1 317,2	1 121,9	1 011,4	1 035,9
Verksamhetens kostnader	-3 277,3	-3 164,8	-2 863,4	-2 692,6	2 716,4
Årets resultat	55,2	192,5	166,3	122,9	57,2
Soliditet (%)	37,6	38,4	37,1	36,6	36,1
Soliditet inklusive totala pensionsförpliktelser (%)	29,5	30,1	27,9	26,9	25,7
Investeringar (netto)	667,1	544,4	544,0	369,5	510,3
Långfristig låneskuld*	3 270,4	3 044,4	3 028,8	2 791,6	2 715,5
Antal anställda	3 079	3 018	2 990	2 980	2 993
Investeringar/ medborgare (kr)	19 279	15 692	15 695	10 701	14 766

Värnamo kommun					
Antal invånare (folkmängd)	34 601	34 692	34 661	34 530	34 560
Kommunal skattesats (%)	21,52	21,52	21,52	21,52	21,52
Verksamhetens intäkter	573,3	547,2	493,9	507,7	504,2
Verksamhetens kostnader	2 796,2	2 615,7	2 452,5	2 389,0	2 377,5
Skatteintäkter och statsbidrag	2 406,4	2 304,5	2 205,3	2 081,5	1 980,5
Årets resultat	43,0	132,8	121,2	84,5	8,0
Soliditet (%)	52,2	56,6	56,1	56,8	58,4
Soliditet inklusive totala pensionsförpliktelser (%)	37,2	40,3	37,7	36,6	36,1
Investeringar netto inklusive exploateringsprojekt	565,2	353,0	257,8	224,8	287,1
Investeringar netto exklusive exploateringsprojekt	560,9	336,7	219,2	209,9	288,0
Långfristig låneskuld*	1 040,0	730,8	705,4	593,8	564,5
Antal anställda	2 927	2 872	2 848	2 840	2 846

Detta får du för skattepengarna. 100 kronor av skattepengarna fördelas enligt bilden.

Värnamo kommuns organisation 2023

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Värnamo och omvärlden

Kommunens ekonomi och verksamhet påverkas av förändringar i omvärlden, både i närområdet, nationellt och internationellt. Beslut i riksdag och regering kan påverka de ekonomiska förutsättningarna. Även det internationella ekonomiska läget, näringslivets och arbetsmarknadens utveckling har stor betydelse, detta tillsammans med förändringar i demografin.

I detta avsnitt beskrivs kort några av dessa omvärldsfaktorer samt vilka utmaningar, risker och förhållande som Värnamo kommun har för att bedriva sin verksamhet idag och de kommande åren.

Samhällsekonomi

Efter tre starka år förväntas skatteunderlagstillväxten bromsa in rejält under 2024. Sveriges Kommuner och Regioner konstaterar i sin makroanalys (februari 2024) ökning av skatteunderlaget är den svagaste sedan 2010 (om man bortser från pandemiåret 2020). Kommunernas köpkraft urholkas kraftigt under 2023 och 2024 till följd av höga pensionskostnader och prisökningar. Ett stort antal av Sveriges kommuner förväntas redovisa negativa resultat under 2024.

Från 2025 ser det ekonomiska läget ljusare ut. Trendmässigt sjunker inflationen både i Sverige och i omvärlden. Sommaren 2024 förväntas inflationsmålet om 2 procent att nås. Detta innebär att Riksbanken kan börja sänka styrräntan. Lägre inflation och räntenivåer gör att ekonomin gradvis börjar återhämtas mot senare delen av 2024. Svensk ekonomi är mer räntekänslig än övriga Europa. Svensk BNP minskar också mer än i övriga Europa. Samtidigt förväntas detta också innebära att svensk konjunktur stärks snabbare när räntorna väl börjar sänkas. Arbetslösheten förväntas fortsätta stiga under 2024 men en ljusning med åter stigande sysselsättning förväntas under 2025.

Befolkningsutveckling

Befolkningstillväxten i Värnamo kommun har haft en stadig tillväxt av invånare sedan kommunen bildades 1971 då invånarantalet var 29 468. Av nedanstående tabell framgår att kommunen haft en ökning under varje årtionde. På 70-, 80- och 90-talen var ökningen nästan 100 invånare per år. Även under 00-talet skedde en ökning men måttligare än tidigare år. Glädjande skedde det en ännu kraftigare ökning på 10-talet där ökningstakten var 165 invånare per år. Tyngdpunkten låg mellan åren 2013 och 2019 då ökningstakten var i snitt 234 personer per år.

Tyvärr har antalet invånare i Värnamo kommun minskat under 2023. Sista december 2023 hade Värnamo kommun 34 601 invånare, en minskning med 91 st invånare under 2023.

År	Antal invånare	Ökning	Genomsnittlig ökning per år
1971	29 468		
1980	30 342	874	97 st 70-talet
1990	31 315	973	97 st 80-talet
2000	32 256	941	94 st 90-talet
2010	32 883	627	63 st 00-talet
2020	34 530	1 647	165 st 10-talet
2021	34 661	131	
2022	34 692	31	
2023	34 601	-91	

I budgetförutsättningarna som kommunstyrelsen beslutade om i februari 2024 finns prognos på befolkningsutvecklingen. Prognosen är att fram till november 2027 kommer Värnamo kommun öka med 0,8 procent, en ökning med 281 invånare, till 34 900.

Datum	Antal invånare	Förändring från föregående år	Ackumulerat	Ökning procent
2023-11-01, utfall	34 619			
2025-11-01, prognos	34 724	105		
2026-11-01, prognos	34 813	89	194	
2027-11-01, prognos	34 900	87	281	0,8

Demografisk utveckling

Kommunens kanske största utmaning är den demografiska utvecklingen. Befolkningen i riket kommer att öka inom många åldersgrupper. Störst ökning förväntas bland de äldsta. Samtidigt som andelen invånare över 80 år kommer att öka med nästan 50 procent kommer andelen som är i arbetsför ålder enbart att öka med 5 procent. Utmaningen ligger såväl i att finansiera de förändrade behoven som att förse verksamheten med personal. Sannolikt kommer denna utveckling att ställa krav på kommunen både avseende prioriteringar, förändrat arbetssätt och ny finansiering.

I nedanstående tabell görs en jämförelse av invånarantalet i Värnamo kommun mellan åren 2000 och 2023.

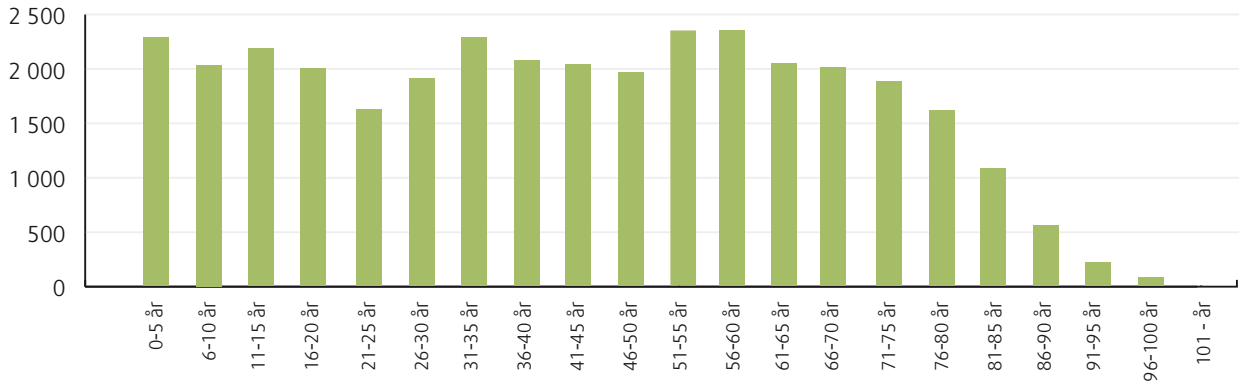
			Ökning	
Värnamo kommun	År 2000	År 2023	Antal	Procent
Totalt antal invånare	32 256	34 601	2 345	7,3
Invånare äldre än 65 år, antal	5 807	7 810	2 003	34,5
Invånare äldre än 65 år, andel	18,0	22,6		
Invånare äldre än 80 år, antal	1 680	2 249	569	33,9
Invånare äldre än 80 år, andel	5,2	6,5		

Kommunen har vuxit med 2 345 personer eller med 7,3 procent under dessa 23 år. Befolkningen över 65 år har ökat med 34,5 procent och andelen invånare som är äldre än 65 år har ökat från 18,0 till 22,6 procent.

Personer över 80 år kräver ofta större insatser från äldreomsorgen. År 2020 fanns det 1 680 invånare i Värnamo över 80 år. År 2023 är de 2 249 personer, en ökning med 33,9 procent.

Befolkningsstrukturen i kommunen är inte jämn efter åldersintervall. Ungdomarnas utflyttning gör att det finns små årskullar i 20–25 årsåldern. Mellan 50–60 år finns stora årskullar där många av de äldsta går i pension inom en tioårsperiod. Värnamo kommun är en inflyttningskommun med förhållandevis många barnfamiljer. Om detta förhållande fortsätter kommer antalet yngre invånare att öka.

Befolkning efter ålder (5-års intervall) Värnamo kommun 2023-12-31

Omsorgsförvaltningen har gjort en utredning där behov av boenden och boendeplatser inom äldre- och funktionshinderomsorg har genomlysts. Utredningen beskriver tre olika scenarier, vilka grundar sig bland annat på befolkningsutvecklingen i Värnamo kommun fram till år 2029.

Utmaningar med den demografiska utvecklingen då antalet äldre ökar.

Bostadsmarknad

Värnamo kommun vill växa, både vad gäller antalet arbetstillfällen och invånare. Visionen om att växa till 40 000 invånare till 2035 lägger grunden för planeringsarbetet med bostadsförsörjning och byggande som möjliggör fler invånare.

I juni 2021 fastställde kommunfullmäktige plan för bostadsförsörjning för Värnamo kommun 2021–2025. I planen fastställdes bland annat målsättningen att tillskapa möjligheten att byggstarta minst 800 bostäder av olika typer i hela kommunen under planperioden.

I samband med framtagandet av befolkningsprognos fram till och med 2031 har bedömning gjort av antal färdigställda bostäder. Prognosen är att under perioden 2022 till 2031 skall 1 512 bostäder färdigställas varav 1 214 i Värnamo.

Kommunstyrelsens strategiska möten har under året haft tema hållbarhet. I maj och september handlade det om hållbar stadsutveckling. Som ett fortsatt led i detta tema mötte kommunstyrelsen bland annat Sporda Nonwoven i Bredaryd.

Arbetsmarknad

Från Arbetsförmedlingens statistik kan utläsas att arbetslösheten i Värnamo kommun i december 2023 var 4,8 procent. Det är en ökning jämfört med december 2022 +0,1 procentenheter. Sett till antal personer betyder det att 870 av 18 125 invånare i ålderna 16 till 65 år i Värnamo kommun var inskrivna som arbetssökande (48 fler än i december 2022).

Arbetslösheten har även ökat i Jönköpings län och totalt i Sverige. Det är enbart i två kommuner i länet där arbetslösheten minskar, Aneby och Vaggeryd. Största ökningen av arbetslöshet har Sävsjö kommun. Även ungdomslösheten har ökat i Värnamo liksom i länet och totalt i Sverige. Glädjande har arbetslösheten bland utlandsfödda minskat. Det är en minskning som syns både för Värnamo, länet och totalt för Sverige.

Av nedanstående tabell kan bland annat utläsas att Värnamo är bland de bästa i Jönköpings län vad gäller kommuner med låg arbetslöshet. Detta gäller både totalt, arbetslöshet bland utlandsfödda och bland ungdomar.

	Total arbetslöshet i Jönköpings län		Arbetslöshet bland utlandsfödda i Jönköpings län		Arbetslöshet bland 18–24-åringar i Jönköpings län	
Kommun	Arbetslöshet i december 2023	Förändring (12 mån)	Arbetslöshet i december 2023	Förändring (12 mån)	Arbetslöshet i december 2023	Förändring (12 mån)
Aneby	5,3 %	−0,4 % ▼	17,0 %	−2,6 % ▼	11,2 %	+1,3 % ▲
Eksjö	6,6 %	+0,4 % ▲	18,5 %	−0,3 % ▼	10,3 %	−0,4 % ▼
Gislaved	6,2 %	+0,2 % ▲	14,5 %	−0,8 % ▼	8,6 %	+0,1 % ▲
Gnosjö	4,1 %	±0,0 % ▶	9,4 %	+0,3 % ▲	6,0 %	+0,3 % ▲
Habo	3,6 %	+0,5 % ▲	14,4 %	−1,1 % ▼	8,2 %	+1,7 % ▲
Jönköping	5,5 %	+0,4 % ▲	14,1 %	−0,1 % ▼	6,5 %	+1,3 % ▲
Mullsjö	4,9 %	+0,7 % ▲	14,8 %	+2,1 % ▲	7,1 %	+0,2 % ▲
Nässjö	8,4 %	+0,1 % ▲	21,1 %	−2,2 % ▼	10,8 %	−1,1 % ▼
Sävsjö	8,9 %	+1,7 % ▲	24,1 %	+1,5 % ▲	13,5 %	+4,6 % ▲
Tranås	6,5 %	+0,3 % ▲	17,9 %	−2,1 % ▼	11,3 %	+3,7 % ▲
Vaggeryd	4,2 %	−0,2 % ▼	10,3 %	−0,7 % ▼	5,8 %	−0,6 % ▼
Vetlanda	6,8 %	+0,7 % ▲	19,0 %	±0,0 % ▶	9,6 %	−0,3 % ▼
Värnamo	4,8 %	+0,1 % ▲	11,4 %	−0,4 % ▼	6,6 %	+0,1 % ▲
Jönköpings län	**5,9 %**	**+0,4 %** ▲	**15,2 %**	**−0,4 %** ▼	**8,0 %**	**+0,9 %** ▲
Hela landet	**6,7 %**	**+0,1 %** ▲	**15,6 %**	**−1,0 %** ▼	**8,3 %**	**+0,2 %** ▲

Arbetslösheten bland utrikes födda är väsentligt högre än bland inrikes födda. Detta beror bland annat på att utbildningsnivån generellt sett är lägre i gruppen, samt att det tar tid att etablera sig i ett nytt land om man kommit hit som flykting. Glädjande så har arbetslösheten bland utlandsfödda sjunkit betydligt. Även ungdomararbetslösheten är högre än för övriga kategorier. Tyvärr har arbetslösheten i denna grupp ökat något.

Värnamo kommun har en viktig roll med att bidra till att de arbetslösa kan läsa in grundläggande utbildning med mål att anställningsmöjligheterna ökar. Brist på lämplig arbetskraft är ett tillväxthinder.

Jämförelser

I denna årsredovisning beskrivs hur verksamheten bedrivits under 2023 men även hur utvecklingen varit jämfört med tidigare år.

För att bredda bilden kring Värnamo kommuns verksamhet är det intressant att göra jämförelser med andra kommuner. Det finns en mängd nyckeltal där jämförelse kan göras men nedanstående tal representerar en stor del av kommunens verksamheter och under vilka förutsättningar som verksamheten bedrivs.

Här görs en jämförelse med Värnamos grannkommuner Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Ljungby samt jämförelse med alla kommuner i Sverige.

Ett nyckeltal där Värnamo har ett bättre utfall än vad siffran är för alla kommuner markeras grön. Nyckeltalet markeras rött om Värnamo har sämre utfall än alla kommuner. Om Värnamos utfall är i nivå med alla kommuner blir markeringen gul.

Befolkningsutveckling de senaste fem åren (2018-2023, procent per den 31/12)

Vaggeryd	3,8
Värnamo	**0,1**
Ljungby	-0,8
Gislaved	-3,2
Gnosjö	-4,8

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N01951

Skattesats till kommun år 2023, (%)

Ljungby	21,07
Vaggeryd	21,49
Värnamo	**21,52**
Gislaved	21,99
Gnosjö	22,24
Alla kommuner (ovägt medel)	21,67

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N00901

Arbetsmarknad

Företagsklimat enl. Svenskt Näringsliv, ranking

	2021	2022	2023
Vaggeryd	51	24	18
Gnosjö	39	68	52
Ljungby	88	70	66
Värnamo	**76**	**80**	**114**
Gislaved	122	156	148

Källa: Företagsklimat enl. Svenskt Näringsliv, ranking. Kolada. Nyckeltal ID: U40402

Nystartade företag, antal.

	2020	2021	2022
Värnamo	**202**	**170**	**190**
Gislaved	119	173	133
Ljungby	143	160	111
Vaggeryd	71	89	75
Gnosjö	57	53	46
Alla kommuner (ovägt medel)	231	271	252

Källa: Kolada Nyckeltal ID: N01003

Arbetslöshet årsmedelvärde

	2021	2022	2023
Gnosjö	4,9	3,7	3,4
Vaggeryd	4,9	3,7	3,6
Värnamo	**5,2**	**4,1**	**4,0**
Ljungby	5,8	4,7	4,6
Gislaved	6,2	5,0	5,2
Alla kommuner (ovägt medel)	6,3	5,2	4,8

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N03920

Invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkning

	2020	2021	2022
Gislaved	3,6	2,3	1,8
Värnamo	**2,6**	**2,3**	**1,9**
Vaggeryd	3,0	2,3	1,9
Ljungby	2,8	2,6	2,1
Gnosjö	4,6	3,8	3,0
Alla kommuner (ovägt medel)	3,9	3,4	3,0

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N31807

Skola

Personaltäthet, inskrivna barn per årsarbetare i förskolan

	2020	2021	2022
Gnosjö	4,8	4,8	4,1
Gislaved	5,3	5,1	4,5
Värnamo	**5,2**	**5,2**	**4,9**
Ljungby	4,8	4,9	5,1
Vaggeryd	5,0	5,2	5,4
Alla kommuner (ovägt medel)	5,2	5,1	5,0

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N11102

Elever/lärare (årsarbetare) i grundskola åk 1-9

	2020	2021	2022
Gnosjö	10,4	10,5	9,7
Gislaved	11,9	11,3	10,9
Ljungby	10,9	11,3	11,3
Vaggeryd	12,2	11,6	11,5
Värnamo	**12,1**	**12,5**	**12,1**
Alla kommuner (ovägt medel)	11,6	11,6	11,4

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N15033

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, andel (%)

	2021	2021	2022
Värnamo	**84,0**	**81,2**	**86,0**
Gnosjö	78,6	78,9	84,7
Ljungby	81,0	76,5	83,4
Gislaved	83,1	81,2	81,1
Vaggeryd	90,1	77,8	78,3
Alla kommuner (ovägt medel)	84,7	83,5	84,1

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N15428

Elever/lärare (heltidstjänst) i kommunal gymnasieskola

	2020	2021	2022
Vaggeryd	11,8	9,3	8,2
Gnosjö	9,5	8,8	9,2
Värnamo	**12,4**	**11,4**	**11,7**
Ljungby	10,6	10,8	ingen uppgift
Gislaved	10,7	11,0	ingen uppgift
Alla kommuner (ovägt medel)	9,9	9,8	9,6

Källa: Kolada. Nyckeltal N17817

Gymnasieelever med examen inom 4 år, andel (%)

	2021	2022	2023
Vaggeryd	65,1	77,6	75,3
Ljungby	68,9	66,5	71,6
Värnamo	**70,6**	**67,6**	**64,8**
Gnosjö	56,9	58,5	60,0
Gislaved	60,4	56,8	53,2
Alla kommuner (ovägt medel)	70,7	72,7	72,2

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N17461

Omsorg

Invånare 65+ i särskilda boendeformer, andel (%)

	2020	2021	2022
Gnosjö	3,0	3,0	3,3
Vaggeryd	3,2	3,5	3,4
Gislaved	4,1	3,7	3,8
Värnamo	**4,0**	**4,0**	**4,0**
Ljungby	4,4	4,4	4,4
Alla kommuner (ovägt medel)	3,7	3,6	3,7

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N23890

Invånare 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)

	2020	2021	2022
Värnamo	**6,2**	**5,6**	**5,3**
Vaggeryd	5,6	5,4	5,4
Ljungby	6,7	6,5	6,6
Gislaved	6,8	7,1	7,4
Gnosjö	8,2	8,2	7,4
Alla kommuner (ovägt medel)	7,0	6,8	6,8

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N21701

Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)

	2020	2021	2022
Gnosjö	0,52	0,52	0,54
Gislaved	0,70	0,70	0,74
Vaggeryd	0,70	0,73	0,75
Värnamo	**0,79**	**0,80**	**0,78**
Ljungby	1,00	1,05	1,07
Alla kommuner (ovägt medel)	0,75	0,75	0,76

Källa: Kolada. Nyckeltal ID: N28892

Händelser av väsentlig betydelse

I detta avsnitt redovisas ett urval av väsentliga beslut och händelser från kommunen och koncernens verksamhet.

Hur har ett förändrat omvärldsläge påverkat verksamheten?

Flera förändringar i omvärlden har påverkat Värnamos verksamheter. Höga räntor, hög inflation, försämrat säkerhetsläge, ökad gängkriminalitet med mera.

Uppbyggandet av Totalförsvaret ökade i intensitet under 2022 och det har även i år haft ett stort fokus. I detta arbete inkluderas bland annat risk- och sårbarhetsanalyser, informationssäkerhet, civilt försvar och säkerhetsskyddsarbete. Även det brottsförebyggande arbetet påverkas av det omvärldsläge Sverige har gällande kriminilatet.

Osäkerheten i omvärlden har medfört en ökad hotbild mot allmän infrastruktur, vilket ökat behovet av säker IT-infrastruktur och vidare arbete med beredskap.
Världsläget och stigande räntor har haft en klart dämpande effekt på efterfrågan av tomtmark för både industri, flerbostadshus och villatomter.

Ökade räntekostnader kombinerat med upplåningsbehov innebär att kommunens finansprocess tar alltmer tid i anspråk.
Inflation- och indexutveckling ger fördyrade kostnader inom hela verksamheten både inom drift och investeringar. Även priserna för livsmedel, tranporter, el- och drivmedelspriser har ökat kraftigt. Bland annat märks detta på kostnaderna för skolskjutsar.

Gällande kriget i Ukraina har medborgarnämnden fortsatt arbeta med ökad beredskap gällande att ge stöd till människor på flykt. Bland annat fanns det en förberedelse för att det skulle komma ett större antal barn- och elever till skolorna men så har inte blivit fallet.

För kommunens bolag Värnamo energi har energimarknaden påverkat på många sätt under året av det rådande omvärldsläget. Läget har inneburit stora utmaningar på biobränslemarknaden. Strypta flöden från Ryssland och Ukraina på grund av kriget innebär att köpare på marknaden i övriga Europa köper upp biobränsle på den svenska marknaden som är attraktiv på grund av den svaga kronan. Konjunkturläget och inflation har gjort att byggnationen i Sverige minskat vilket leder till minskat utbud av restprodukter från träindustrin. En kombination av flera omständigheter leder till att priset på biobränsle har ökat kraftigt. Detta påverkar värmeverksamheten då fjärrvärmepriserna trots omfattande prishöjning inte fullt ut speglar ökade kostnader.

Övriga händelser

Inom skolans verksamheter har man under året fortsatt arbetet med tillgänglig undervisning och språkutvecklande arbetssätt. Under hösten startades tillsammans med Skolverket upp en riktad insats för nyanländas lärande och flerspråkighet, vilket kommer innebära en kompetensutvecklingsinsats som löper på de fem kommande terminerna.

Enheterna har fortsatt sitt arbete med RTI (Respons to intervention) som innebär täta uppföljningar och anpassningar av undervisningen, främst i de yngre årskurserna.

När det gäller elevernas studieresultat är det glädjande att eleverna i årskurs 9 ökade sina behörigheter till gymnasiet. Även andelen elever med gymnasieexamen ökade i både högskoleförberedande och yrkesprogrammen. Förvaltningens enkäter visade på en ökande trend gällande delaktighet, trygghet och studiero, vilket är viktigt för en god skolgång.

Tyvärr visade 2023 på en något vikande trend för läsförståelse i lågstadiet. Även något lägre resultat i årkurs 6 vad gäller i E-betyg uppnåddes.

Barn- och utbildningsförvaltningen har under året, tillsammans med teknik- och fritidsförvaltningen arbetat med byggnationer av tre nya förskolor, Skogen, Ekenhaga och Rönnbacken. Nya idrottshallen Park Arena invigdes och är i bruk av Trälleborgskolans och Gröndalsskolans elever. Byggnationen av Trälleborgsskolan har fortskridit och uppstart av Västhorjaskolans lokaler har genomförts.

Omsorgsförvaltningens verksamheter har arbetat med det förändrade arbetssättet LEIF (LEIF: Lugnt, Effektivt med Individen i Fokus). Syftet med ett förändrat arbetssätt har inte varit fler resurser, utan hur resurserna används och skapar värde för invånaren. Tanken var att arbetssättet skulle leda till högre kvalitet och förbättrad ekonomi. Förväntningarna på resultat har varit höga, men tyvärr har de inte uppfyllts i önskad omfattning. Därför avslutades detta förändringsarbete under hösten 2023.

Under hösten 2023 har omsorgsförvaltningen förändrat ledningsfunktionen. Förändringen innebär att förvaltningen numera har tre verksamhetschefer med tre nya verksamhetsområden, vilket syftar att skapa bättre förutsättningar till resursutnyttjande.
De tre verksamhetsområdena är:

- särskilt boende,
- funktionshinderomsorg och myndighet,
- hemtjänst, hälso- och sjukvård och förebyggande

Under året märktes också arbetet med att införa EU:s arbetstidsdirektiv om dygnsvila.

Då omsorgsförvaltningen har stora budgetunderskott präglades stora delar av 2023 med att komma till rätta med den ansträngda ekonomiska situationen. Det som bland annat märks är anställningstopp, ökat fokus på arbetet med att minska sjukskrivningar, minska timanställningar och minska behovet av inhyrd personal.

Inom medborgarförvaltningens verksamheter märks bland annat arbetet med att minska och förkorta placeringar. Det går dock inte se att arbetet ännu gett önskat resultat. Antal barn och unga inom institutionsvården har minskat något, samtidigt har behovet av familjehemsplaceringar ökat stort. På vuxensidan har kostnaderna för externa placeringar minskat något mot föregående år, men nämnden ser att antalet individer med behov av externt stöd fortsatt ligger högre än vad budgeten medger. Medborgarnämnden noterar också att det är fler individer 2023 som erbjuds möjlighet till kontraktsvård, där nämnden delar betalningsansvar med kriminalvården.

Andra förändringar och utvecklingsområden som medborgarnämnden genomfört under 2023 är:

- nedläggning av stödboende och i stället styrt om resurser till hemmaplanslösning,
- startat säkerhetsplaneringsteam,
- öppnat upp lokal för trygg mötesplats i Rydaholm,
- rekryterat TSI samordnare (Tidigt samordnade insatser),
- fortsatt och utvecklat arbetet med flera e-tjänster bland annat inom ekonomiskt bistånd,

För samhällsbyggnadsförvaltningen har arbetet med de nya dygnsviloreglerna påverkat medarbetarna på räddningstjänsten. Vidare har förvaltningen haft en stor efterfrågan på detaljplaner. Utöver planer i kommunal regi finns även ett ihållande intresse från den privata marknaden. Tack vare det arbete som nu görs med detaljplaner så är planberedskapen god när trenden kring byggnationer vänder. Vissa milstolpar har passerats under året; detaljplanen för fortbollsarenan är antagen, planer för anstalt och polishus är påbörjade. Även arbetet med den nya översiktsplanen har startats upp.

Inom serviceförvaltningens måltidsorganisation märks arbetet med att minska matsvinnet. Efter ett medborgaralternativ så inleddes ett pilotprojekt där matsvinnet på Apladalsskolan skänktes till Hela människan. Projektet föll väl ut och arbetet med att skänka överbliven mat har permanentats. I mars 2023 infördes en helvegetarisk dag per vecka i kommunens förskolor och skolor. Det är fördelaktigt ur ekonomisk synpunkt då den vegetariska rätten är billigare. Det ligger dessutom i linje med de nya nordiska näringsrekommendationerna som presenterades av Livsmedelsverket under 2023.

För serviceförvaltningens IT-center har flera åtgärder genomförts för att säkerställa och modernisera kommunens IT-infrastruktur. Kritiska åtgärder inom driftmiljön har prioriterats enligt framtagen åtgärdsplan och flera investeringar i IT-säkerheten har genomförts för att minska risken för betydliga verksamhetsstörningar. Dessutom tilldelades förvaltningen under 2023 projektmedel för införandet av hållbar förvaltning av Internet of Things (IoT), vilket är centralt för datainsamling, förnyelse och utveckling.

Inom kommunledningsförvaltningen har arbetet med att minska sjukfrånvaron inom kommunen varit i fokus. Kommundirektören fick i mars ett uppdrag från personalutskottet att tillsammans med förvaltningscheferna ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Kompetensförsörjning är en stor utmaning för Värnamo kommun. Under våren togs beslut om att det strategiska uppdraget som ska stärka kompetensförsörjningen ska inriktas på att utveckla arbetsmiljöarbetet. Projektplanen för arbetet beslutades under hösten och arbetet har påbörjats och fortsätter under 2024.
Under våren togs en handlingsplan fram för att prioritera i arbetet med chefers förutsättningar. En del i att trygga kompetensförsörjningen är att chefer i Värnamo kommun har goda förutsättningar för att göra ett bra arbete. Detta bidrar i sin tur till goda förutsättningar för alla medarbetare. Fokus har under 2023 har varit att ta fram uppdragsbeskrivningar för chefer på olika nivåer i organisationen. Detta utgör en grund för att skapa förutsättningar för våra chefer att göra ett bra arbete. Uppdragsbeskrivningarna kommer implementeras under 2024.

Matsvinn på Apladalsskolan skänks till Hela människan

Ett medborgarinitiativ har lett till att matsvinnet på Apladalsskolan skänks till organisationen Hela människan. Detta initiativ har blivit en permanent lösning.

Ytterligare arbete som kommunledningsförvaltningen lagt fokus på under 2023 är projektet med att certifiera beställare, detta som en del i att utveckla kommunens inköpsprocess. Implementering i samråd med kommunens verksamheter kommer att påbörjas under 2024.

Fortsatt arbete med digitalisering som en del i att stötta verksamheten med effektiva processer. Projektstart har gjorts för att utöka systemstöd för budgetarbete genom kommunens ekonomisystem. Projektet görs i samarbete med kommunens ekonomer och kommer att fortsätta under 2024.

För mark- och exploateringsverksamheten märks bland annat att under hösten 2023 färdigställdes och släpptes 31 villatomter i Helmershus till försäljning, sex stycken tomter är för närvarande reserverade. Det har varit stor efterfrågan på industrimark och fram till och med årsskiftet har 2/3 av industrimarken på Bredasten sålts eller reserverats. Markbytesavtal med Växjöstift kring mark till anstaltsetableringen slutfördes under december. Markbytet går ut på att Värnamo kommun säljer cirka 73 hektar av fastigheten Lundboholm 3:1 i Bor till Växjö stift, området utgör idag ren skogsmark. Samtidigt köper kommunen 50 hektar av fastigheten Vällersten 5:10, söder om Hörle, området utgörs idag av ren skogsmark. Utöver de 50 ha söder om Hörle förvärvar kommunen också cirka 20 hektar av Kärda 1:1 utav stiftet. Området utgörs av skogsmark, friluftsområde med motionsslingor, område för hembygdsgård samt större delen av vattenområdet för Lillesjön.

Inom kulturområdet märks bland annat att Värnamo i december fick utmärkelsen som årets kulturkommun 2024 av fackförbundet Vision. Arbetet med att skapa en likvärdig biblioteksservice i hela kommunen har fortsatt under året. I februari öppnade biblioteksfilialen i Bredaryd i nya lokaler. Biblioteket är meröppet, vilket innebär att låntagare med passerkort och kod kan besöka biblioteket även utanför bemannade öppettider. I maj blev även biblioteket i Forsheda meröppet efter en mindre ombyggnation och uppfräschning. I oktober var det Rydaholms tur och i december blev även Bors bibliotek meröppet. Därmed är alla fyra biblioteksfilialer meröppna. I december levererades den nya bokbilen, som främst ska användas för besök på förskolor och är en viktig del i det omfattande läsfrämjande arbete som biblioteket bedriver. Den gamla biblioteksbussen körde sin sista tur i december. Planering för ytterligare bybibblor utöver de fyra som är igång pågår

För kommunens bolag märks bland annat för Värnamo Energi AB att bolaget haft fokus på hög tillgänglighet med få driftavbrott som innebär dyra, fossila ersättningsbränslen. Detta har gett utdelning och driftmässigt har det varit ett stabilt år. När det gäller elpriserna så har de under 2023 varit betydligt lägre än 2022 men prissvängningarna har varit större än tidigare. Bolaget har under 2023 hanterat det av regeringen beslutade elstödet till företagskunder och även tagit del av dessa.

Finnvedsbostäder har under året färdigställt nya lägenheter på Mossleplatån. I april flyttade även vårdcentral Väster Bra Liv in i fastighetens två nedre plan. 2023 var också ett år fyllt av aktiviteter för hyresgästerna då Finnvedsbostäder firade 75 år. Under det gångna året har det firats med tårtkalas i alla kransorter där bolaget är verksam och på tre kvarter i Värnamo. Bolaget har uppvaktat alla hyresgäster som fyllt 75 år, hyllat årets granne, vårlöksplantering på förskolor, biovisning med mera.

Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB firade 5-årsjubileum för Gummifabriken under 2023. Året har kännetecknats av många besökare och ett brett utbud av aktiviteter för alla åldrar. Gummifabriken fortsätter sin utveckling till att vara en kreativ mötesplats i Värnamo. Under året byggdes lokalen Väveriet om och tillförde ytterligare 5 kontor. Dessutom färdigställdes ytterligare en kontorsmiljö i Vita villan.

Meröppna bibliotek i Bor, Bredaryd, Forsheda och Rydaholm.

Kommunens fyra biblioteksfilialer har meröppet vilket öppnar för besök utanför bemannade öppettider.

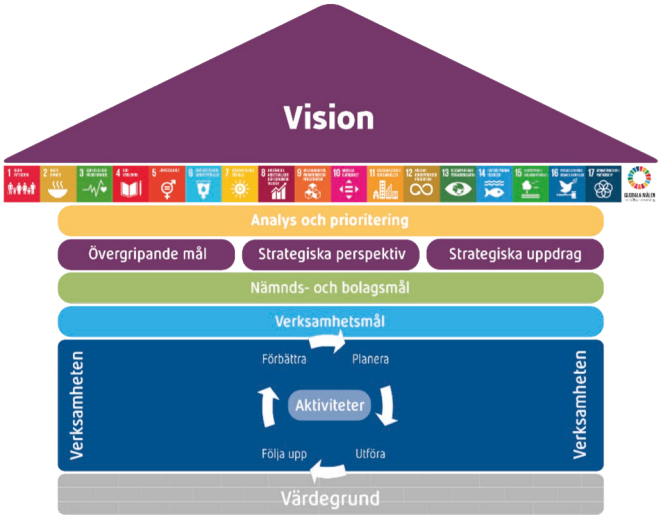
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Principerna för styrning i Värnamo kommun utgår från mål- och resultatstyrning. Med mål- och resultatstyrning menas att det finns en tydlig styrkedja, där kommunfullmäktige beslutar om en långsiktig vision, formulerar mål och gemensamma riktlinjer som anger vad som ska åstadkommas och hur uppföljningen ska ske.

Mål- och resultatstyrningen bygger på decentralisering av ansvar och befogenheter och där ansvaret att planera och följa upp verksamheten omfattar samtliga organisatoriska nivåer.

För att åstadkomma denna styrning arbetar kommunen efter en framtagen struktur för planering, styrning, uppföljning och kontroll av kommunens verksamheter. Det övergripande syftet är att säkerställa att kommunens vision och mål uppnås, att kvaliteten i verksamheterna säkras och utvecklas, att resurserna används på bästa sätt och att god ekonomisk hushållning uppnås.

I följande bild görs ett försök att visualisera Värnamo kommuns styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten.

Agenda 2030 används som analysverktyg för att identifiera utvecklingsområden. De sjutton målen i Agenda 2030 omfattar social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet. Därefter väljer fullmäktige vilka verktyg som lämpar sig bäst, övergripande mål, strategiska perspektiv eller strategiskt uppdrag. Allt syftande till att nå kommunens vision. Då målen definieras på tre organisatoriska nivåer arbetar verksamheten efter de konkreta verksamhetsmål som utarbetats för den egna förvaltningen och den egna arbetsplatsen.

Utöver övergripande mål, strategiska perspektiv och strategiskt uppdrag finns också finansiella mål. Alla mål utgår ifrån begreppet god ekonomisk hushållning. De finansiella målen ligger som grund för framtagandet av ramar och andra ekonomiska förutsättningar i verksamhetsplan/budget. Allt arbete genomsyras av kommunens värdegrund.

Fyra grundpelare/moment i kommunens löpande arbete/årshjul är:

- Planera
- Genomföra
- Följa upp
- Förbättra

Processen startar med planering i form av verksamhetsplan på övergripande nivå som i Värnamo kallas Mål & budget. Den bryts sedan ned på nämnd och bolagsnivå till verksamhetsplaner. Verksamheten utför kommunala tjänster och aktiviteter i riktning mot att målen uppnås. Uppföljning sker flera gånger per år i form av budgetuppföljningar, verksamhetsberättelser, delårsbokslut, årsbokslut och inom ramen för intern kontroll. Dessutom arbetar flera förvaltningar med olika formera av kvalitetsredovisningar. I samband med uppföljning av verksamheten framkommer behov av olika förbättringsåtgärder.

Värdegrunden med minnesordet MURAS visar hur vi ska förhålla oss till medarbetare, till chefer, till politiker och till medborgarna. Den är en viktig arbetsmiljöfaktor, ger grund till verksamhetsutveckling och påverkar även hur attraktiva vi är som arbetsgivare och är därmed viktig för kompetensförsörjningen.

- **M**änniskan i fokus – Vi sätter behov och intresse hos de vi är till för i centrum
- **U**tveckling – Vi tar ett aktivt ansvar för att utveckla verksamheten och oss själva.
- **R**espekt – Vi respekterar varandras åsikter, roller och funktioner.
- **A**rbetsglädje – Vi verkar för att alla ska uppleva arbetsglädje, kan sätta in sitt arbete i ett större sammanhang, trivs och känner yrkesstolthet.
- **S**amverkan – Vi samverkar och tar tillvara varandras kompetenser.

Intern kontroll

Internkontrollen är en viktig del av styrningen och utvecklingen av verksamheten. Det är också ett sätt för kommunstyrelsen att utöva sin uppsiktsplikt. Syftet och arbetet med internkontrollen framgår av reglemente för intern kontroll. Kontrollen ska säkerställa att styrelse och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll.

Roller och ansvar

Den politiska styrningen sker genom beslutsfattande i fullmäktige, styrelser och nämnder. Grundläggande ansvarsfördelning mellan olika organ framgår av kommunallagen och aktiebolagslagen. Uppdrag och ansvarsfördelning för de politiska organen i Värnamo kommun framgår av kommunens reglementen. Bolagen styrs av ägardirektiv och bolagsordningar. Politiker och tjänstemän har olika roller i styrningen.

För att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan nämnd, utskott och olika funktioner inom förvaltningen finns delegationsordningar. Verkställigheten hanteras av kommunens förvaltningar med kommundirektören som högsta tjänsteperson.

För Värnamo kommuns bolag är det i ägardirektiven som uppdrag beskrivs samt mål och inriktning för respektive bolag. Bolagsstyrning tillsammans med ägardirektiv och övriga styrdokument är ett verktyg för kommunens ägarstyrning av de helägda bolagen.

I augusti hissade vi regnbågsflaggan bland annat utanför Stadshuset. Regnbågsflaggan är en viktig symbol för Värnamo som en mänsklig tillväxtkommun. Flaggans budskap är en tydlig signal om att gemenskap, inkludering och allas lika värde är nyckeln till en sann mänsklig tillväxt.

Utvärdering av god ekonomisk hushållning

I kommunallagen läggs fast att kommunerna ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Den kommunala verksamheten ska genomsyras av en god ekonomisk hushållning från både ett kort- och långsiktigt perspektiv. För att säkerställa det krävs att varje generation står för de kostnader de ger upphov till. Kännetecknande för en god ekonomisk hushållning är bland annat att de löpande intäkterna täcker de löpande kostnaderna och att resultatet, sett över en längre period, är positivt. Kommunerna ska också ange finansiella mål för ekonomin och mål och riktlinjer för verksamheten. Målen ska vara av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen ska också medverka till att de ekonomiska medlen används effektivt och leder till god kvalitet och rätt kvalitet. Nedan följer en avstämning av de övergripande och finansiella målen.

Avstämning övergripande mål

Kommunfullmäktige har i sin budget formulerat fyra övergripande mål för att nå kommunens vision:

- Grunduppdrag av god kvalitet för de vi är till för – kvalitet
- Medborgare och medarbetare är delaktiga i kommunens utveckling – delaktighet
- Arbetsgivare kan anställa de medarbetare de behöver – kompetensförsörjning
- Klimatsmarta val underlättas – klimat

Till de övergripande målen kopplas nämnds- och bolagsmål. Måluppfyllelse mäts med indikatorer kompletterat med en subjektiv bedömning. Måluppfyllnaden bedöms utifrån planlagd nivå för året och inte för mandatperioden. Utvecklingstrenden för indikatorer och mål mäts med trendpilar som jämför med läget för tre år sedan eller året när målet/indikatorn beslutades. Från 2024 har Kommunfullmäktige beslutat om nya övergripande mål.

Vid utvärdering av god ekonomisk hushållning görs en avstämning på övergripande nivå. Mer detaljer kring måluppfyllnad, analys och utmaningar finns att läsa i nämndernas verksamhetsberättelser och i redovisningarna från kommunala bolag.

Koncernens övergripande mål

	Antal mål	●	●	●	●	○	↗	→	↘	–
Kvalitet	19	5	6	7	1	0	5	13	1	0
Klimat	12	1	5	5	0	1	5	5	1	1
Delaktighet	13	3	7	3	0	0	6	7	0	0
Kompetensförsörjning	12	5	5	0	2	0	7	4	1	0
Totalt	**56**	14	23	15	3	1	23	29	3	1

I ovanstående tabell framgår nämndernas och bolagens bedömning av måluppfyllelsen utifrån de fyra övergripande målen. Av totalt 56 mål är 37 mål bedömda att vara helt eller i hög grad uppfyllda vilket är en ökning jämfört med föregående år. Av målen har 23 dessutom en positiv trend. Ett mål är inte utvärderat. Sammantaget blir helhetsbedömningen utifrån såväl kvantitativt som kvalitativt utfall 2023 att målen är delvis eller i hög grad uppfyllda.

Koncernens övergripande mål

Bolag	Helhetsbedömning	Trend
Kvalitet	●	→
Klimat	●	→
Delaktighet	●	→
Kompetensförsörjning	●	↗

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad – = Inget värde angivet

Nedan redovisas under respektive övergripande mål såväl ett sammandrag av nämndernas aktiviteter samt några relevanta kvantitativa mätningar för målen.

KVALITET – grunduppdrag av god kvalitet för de vi är till för

Därför har kommunen detta mål:

Det visar verksamhetens nytta för medborgaren. Ett underlag fås för verksamhetsutveckling, att verksamheten följer och säkrar kvalitet. Det ger goda underlag till ledning och nämnd för beslut om resurser och insatser. Kvalitetsmål formuleras utifrån respektive nämnds/bolags grunduppdrag i förhållande till medborgarna.

Övergripande mål – kvalitet

Nämnder	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Barn- och utbildningsnämnden	🟢	→
Omsorgsnämnden	🟢🟡🔴	→ ↗ →
Medborgarnämnden	🟡	→
Kommunstyrelse	🟡🟡	→ →
Servicenämnden	🟢	→
Teknik och fritidsnämnden	🟢	→
Kulturnämnden	🟢🟢	↗ ↗
Samhällsbyggnadsnämnden	🟡🟢🟢	→ → →
Överförmyndarnämnden	🟢	→

Övergripande mål – kvalitet

Bolag	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Finnvedsbostäder	🟡🟡	↘ →
Värnamo Energi	🟢	↗
Värnamo Kommunala Industrifastigheter	🟢	→

Det finns totalt 19 nämnds- och bolagsmål kopplade till kvalitet. Elva av målen är helt eller i hög grad uppfyllda under 2023.
Ett mål är inte uppfyllt. Nämndernas och bolagens trendpilar visar på en ökad respektive oförändrad trend.

🟢 = Helt uppfyllt 🟢 = I hög grad uppfyllt 🟡 = Delvis uppfyllt 🔴 = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad _ = Inget värde angivet

Exempel på aktiviteter för att nå målet

Barn- och utbildningsförvaltningen har fortsatt fokusera på en likvärdig skola och tillgänglig undervisning, med bland annat strukturerat arbete kring det kompensatoriska uppdraget och kompetensutveckling inom språkutvecklande arbete. Implementering av en reviderad närvaroplan och hälsofrämjande arbete fortsatte och utvärderades under året. Under läsåret 2022 - 2023 tillsatte förvaltningen en projekttjänst, för att utvärdera kvalitén på de åtgärder som genomförs i de lägre åldrarna. Syftet var att fånga upp elever för tidiga insatser. Förvaltningen anställde två specialpedagoger på halvtid. Arbetssättet ska säkra likvärdigheten mellan skolor, genom att alla har tillgång till specialpedagog vid behov.

Medborgarnämnden har arbetat med att säkerställa ett effektivare arbete med att få ut individer i sysselsättning. En genomlysning har genomförts i syfte att förändra och utveckla arbetssätt som stödjer samverkan både internt och med arbetsförmedlingen. Verksamhetsutveckling har skett vad gäller bostadsfrågan där arbetsmarknadsenheten bland annat infört stöd till att söka bostad för kommunens invånare. Gällande fokusområdet att minska antalet och förkorta placeringar har ett flertal åtgärder vidtagits. Dels har säkerhetsplaneringsteamet startats upp och påbörjat sitt arbete. En projektgrupp för placeringar har startats för att arbeta med andra delar i vårdkedjan, bland annat att föra en dialog kring rätt insatser i rätt tid men också att utveckla arbetssätt som har bäring på nämndens mål. En TSI-samordnare (TSI – Tidigt samordnade insatser) har tillsats vid medborgarnämnden efter utökad ram från kommunfullmäktige. Avseende delaktighet för alla har nämnden under året fattat beslut om en utökning av platser på kommunens dagläger. Nämnden har vidare fattat beslut om uppstart av en gemensamhetslokal i Rydaholm som är ett av kommunens utsedda fokusområden att arbeta vidare i. Lokalen kommer att innehålla verksamheter såsom öppen fritidsgård, familjecentral samt fungera som möteslokal för kommunens andra verksamheter samt externa aktörer.

Servicenämndens måltidsservice, som nu hanterar bemanningsfunktionen för köken, har arbetat fram nya rutiner för vikarietillsättning och sett över vilka kök som har haft störst behov av vikarier för att göra riktade åtgärder. Kommunens Kontaktcenter har drivit ett förbättringsarbete för att uppnå en högre lösningsrad av ärenden. Dialog har påbörjats med de verksamheter där det finns störst behov av stöd. Utifrån statistik avseende medborgarnas vanligaste frågor så avser det förskola, bibliotek, överförmynderi, biståndshandläggning och felanmälningar (gata/park).
För Kulturnämnden är Värnamo Filmhistoriska Festival en viktig satsning för kvalitets målet. Även ”SmåLit”, ”Dans Spira Extended”, Fotbollssnack och satsningen på en lokal musikscen genom ”Gummifabriken goes local” har varit viktiga aktiviteter för att nå målen. En konceptkoordinator anställd av VKIAB, har förbättrat förutsättningarna att utveckla Gummifabriken och att nå målen genom att övriga verksamheter i huset blir mer delaktiga i kulturförvaltningens satsningar.

Kommunstyrelsen har genomfört en förstudie om utvecklat systemstöd för budget och prognos samt projektredovisning. Även systemstöd för ansökningar av statsbidrag har implementerats. Implementering har påbörjats av ett ledningssystem för informationssäkerhet med ISO-standard som grund. Vad gäller MSB:s (MSB – Myndigheten för säkerhet och beredskap) informationssäkerhetskontroll är steg 2 uppnått till 40 procent. Utveckling har också gjorts för att mäta och utvärdera kommunikationsinsatser.

De kommunala bolagen har utfört flertal aktiviteter för att nå målen. Till exempel har Värnamo kommun industrifastighets verksamheter arbetat med att utveckla servicenivå, bemötande och förväntningar. Det har skett genom samverkan med andra verksamheter, workshops och återkoppling. Ett annat exempel är Värnamo energi som har bytt elmätare hos kunderna, dels för att möta lagkrav, dels för att öka kundernas möjlighet att styra sin elförbrukning.

Analys

Det tuffa ekonomiska läget där vissa verksamheter har varit hårt belastade av kostnadsökningar har ställt krav på ambitionsavvägningar. Att kunna anställa den kompetens som efterfrågas är också en viktig faktor för kvalitet i grunduppdraget.

Skolans verksamheter är en stor och viktig del för Värnamo kommuns kvalitetsvärdering. Grundskolans resultat har under 2023 förbättrats i årskurs 9 vad gäller behörighet samt meritvärde. Däremot har resultaten sjunkit i årskurs 6. Utifrån kvalitetssamtal framgår det att läsförståelsen minskar i samtliga åldrar, från förskola till gymnasiet.

En annan stor nämnd med stor kontaktyta mot medborgarna är omsorgsnämnden. Äldreomsorgen rapporterar sämre resultat än rikssnittet och funktionshinderomsorgen rapporterar resultat som är lika bra eller något bättre än rikssnittet.

Uppföljningen av nämndernas och bolagens måluppfyllnad kan i en samlad bedömning ändå anses ligga på en god nivå. Ett sätt att följa upp det övergripande målet om god kvalitet är jämförelse och analys utifrån nyckeltalssamlingen KKiK (Kommunens Kvalitet i Korthet). Där är Värnamo i den främsta kvartilen för tre nyckeltal, för tretton nyckeltal tillhör Värnamo gruppen där 50 procent av kommunerna befinner sig. Några nyckeltal som visar på förbättringsområden är gymnasieelever med examen inom 4 år samt brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg.

Att kommunen under året utsetts till såväl ”Årets friluftskommun” som ”Årets kulturkommun” av externa aktörer är en bekräftelse på god kvalitet och service till kommunens invånare.

KLIMAT – klimatsmarta val underlättas

Därför har kommunen detta mål:

Klimatet är vår viktigaste framtidsfråga, där allas insats behövs och är viktig. Kommunen ska skapa goda förutsättningar att göra val som minskar vår klimatpåverkan.

Övergripande mål – klimat

Nämnder	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Barn- och utbildningsnämnden	●	↗
Omsorgsnämnden	○	–
Medborgarnämnden	●	↗
Kommunstyrelsen	●	→
Servicenämnden	●	↗
Teknik- och fritidsnämnden	●	↘
Kulturnämnden	●	↗
Samhällsbyggnadsnämnden	●	→
Överförmyndarnämnden	●	↗

Övergripande mål – klimat

Bolag	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Finnvedsbostäder	●	→
Värnamo Energi	●	→
Värnamo Kommunala Industrifastigheter	●	→

Värnamo kommuns nämnder och bolag har totalt formulerat 17 klimatmål, varav teknik- och fritidsnämnden har fyra mål och Finnvedsbostäder tre. Antalet mål har ökat sedan 2022. Måluppfyllnaden har dock minskat. Den samlade bilden bedöms trots detta som relativt positiv, då inget mål visar på ej uppfyllt och fler mål visar grönt än gult. En övergripande sammanställning görs per nämnd och bolag vilket innebär 12 mål att utvärdera.

Exempel på aktiviteter för att nå målet

Under året har det ekonomiska läget med hög inflation och högre räntor gjort att investeringar blivit dyrare och indexuppräkningar för transporter och licenser blivit högre. Detta har medfört märkbara prisuppgångar för leasing av fordon, vilket har ökat behovet av att anpassa fordonsflottan. Regeringens beslut att ta bort klimatbonusen hösten 2022 krävde en snabb justering av utbytesplanen 2023. Trots utmaningarna lyckades logistikenheten under verksamhetsåret byta ut 20 fossila verksamhetsfordon till elbilar och uppger att trenden är fortsatt positiv. Huruvida målnivåerna kommer nås framåt beror på verksamheternas inriktning. Fordonsenheten har under året tagit fram förslag på ny fordonspolicy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. Policyn är utformad för att främja fossiloberoende fordon, men det är också en kostnadsfråga då de fordonen är dyrare i inköp. Fordonsenheten för kontinuerlig dialog med verksamheterna kring bästa lösningen avseende fordonstyp och placering för att öka fossiloberoendet och minska storleken på fordonsflottan. Utbyggnaden av laddinfrastruktur fortsätter och i kommunorganisationen finns just nu 63 laddstolpar med totalt 113 laddpunkter. Under hösten implementerades ett nytt system för att kunna se, styra och låsa dessa.

De ökade kostnaderna slår även mot drivmedelspriserna, vilket haft en stark påverkan på skolskjuts men också medfört att teknik- och fritidsnämnden vid halvåret valt att pausa inköpet av HVO100 till förrådet, där majoriteten av Värnamo kommuns fordon tankar. Kulturnämnden har avvecklat biblioteksbussen till förmån för den betydligt bränslesnålare bokbilen och resekort hos Länstrafiken är inköpta för att underlätta kollektivt tjänsteresande.

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad – = Inget värde angivet

Omvärldsläget och kombinationen av flera omständigheter har lett till ett kraftigt ökat pris på biobränsle, som därmed påverkat värmeverksamheten. Trots årets omfattande prishöjning på fjärrvärmen speglas inte de ökade kostnader fullt ut. Även om elpriserna under 2023 var lägre än 2022 var prissvängningarna större än de varit historiskt, vilket inneburit behov av förändrade inköpsprocesser och riskhantering av elhandeln. Högt tryck på snabbladdning mot bolagets elnät på bland annat Bredasten innebär fortsatta investeringar i kablar och nätstationer. Energiomställningen har under året bidragit till utveckling av tjänster och affärsmodeller och ett flertal samarbeten med både kunder och andra aktörer har initierats. En stadigt ökande andel egenproducerad el (solel) i nätet har inneburit att volymerna i både elhandel och elnät minskat. Värnamo Energi har optimerat produktionen i befintliga anläggningar men har också beslutat att investera i en ORC-turbin kopplad till värmeverket som ska ge ett tillskott till den egna elproduktionen.

I början av året valde Finnvedsbostäder att stänga av värmepumpar för att endast använda fjärrvärme som uppvärmning, där så var möjligt. Detta bidrog med lägre elkostnad och att sänka elförbrukningen nationellt. Följdeffekten blev ökade kWh/m2 som gör att bolaget inte når upp till sin målnivå. Även om elpriserna 2023 var lägre än 2022 fortsätter arbetet med energieffektivisering. VKIAB har under året sett över sina processer kring evenemang för att säkerställa att inte mer el än nödvändigt användes. Teknik- och fritidsnämnden bedömer att de lyckats energioptimera kommunala verksamhetslokaler med ytterligare 4 procent och påpekar att satsningar på egen elproduktion, fortsatt trimning av värme och ventilation samt fokus på verksamheternas elanvändning är viktigt. Här är kompetenssatsningar väsentligt. Ett annat område inom klimatmålet är digitaliseringen effekt på minskat resande. Användandet av digitala mötesformer har påskyndat utvecklingen av ”Den digitala noden”. Teknikcenter har arbetat med att digitalisera samtliga klassrum på Campus och det nya digitala mötesrummet Norhedssal2. Både medborgar-, överförmyndar- och kulturnämnden berättar att deras resor för utbildningar och möten minskat avsevärt då merparten skötts digitalt - en utveckling som växt sig starkare sedan pandemin. Däremot uppger Campus att akut lärarbrist har lösts med timanställningar som resulterat i fler resor med egen bil till företagsbesök och ekonomiavdelningen nämner att deras mål för digitala möten inte nåtts på grund av att nätverkande har prioriterats. Vidare på temat digitalisering har medborgarnämnden inom ramen för ekonomiskt bistånd infört en e-tjänst vilket mottagits väl. Deras långsiktiga mål är att 50 procent eller fler av de sökande ska använda e-tjänsten. Även överförmyndarenheten lanserade i december en e-tjänst för årsräkning. Klimatnyttan med e-tjänster är minskade utskrifter och postala transporter.

På IT-sidan fortsätter arbetet med att återanvända och återvinna hårdvara, vilket under 2023 genererat 139 ton mindre CO_2-utsläpp, och hantering av förbrukade färgpatroner till skrivarna håller på att ses över. VKIAB uppger att införandet av sorteringskärl för besökare förväntas öka samtligas möjlighet att göra klimatsmarta val men flaggar samtidigt för att arbetet med att införa ett sorteringstänk hos verksamheterna och besökarna behövs de närmaste åren. Beträffande cirkulär ekonomi så rapporterar medborgarnämnden att en leverantör av rekonditionerade möbler använts under året för att inreda ett kontorsutrymme med ett antal arbetsplatser. Rekonditionering ger 50–70 procent lägre CO_2-utsläpp än nyinköp. Ett uppdrag har därefter getts till kommunens miljöstrateg att i samverkan med andra förvaltningar ta fram förslag på en modell för minskat nyinköp till förmån för återanvändning.

Vad gäller de offentliga måltiderna så ökar ständigt krav och önskemål. Ledningen på måltidsservice har därför deltagit i ett utbildningsprogram som ska stärka ledare i det komplexa arbetet med olika hållbarhetsaspekter, beredskap och kompetensförsörjning. Under året gick dessutom all måltidspersonal en matsvinnsutbildning. Måltidsverksamheten har fått tillgång till skolans system för frånvarorapportering och varje kök kan nu planera och anpassa antalet tillagade portioner för att hålla nere matsvinnet. Grundskolan rapporterar nu dagligen det matsvinn som uppstår i ett verksamhetssystem, vilket ökar möjligheten till uppföljning. Efter ett medborgaralternativ inleddes ett pilotprojekt där överbliven mat på Apladalsskolan skänktes till ”Hela människan”. Projektet föll väl ut och arbetet har därför permanentats. Under våren infördes i förskolor och skolor en helvegetarisk dag i veckan. Detta är fördelaktigt ur flera perspektiv då den växtbaserade rätten är billigare, har lägre CO_2-avtryck och ligger dessutom i linje med de nya nordiska näringsrekommendationerna som presenterades av Livsmedelsverket under 2023.

Efter EU:s beslut att utöka kraven för hållbarhetsrapportering (CSRD), har Värnamo Stadshus AB för koncernens räkning påbörjat arbetet med att till bokslut 2025 upprätta en CSRD-rapport. Koncernen har skapat en arbetsgrupp och underlagen kommer att upprättas av dotterbolagen. Direktivet är omfattande och målet är att bolag ska rapportera de sociala och miljömässiga effekterna av sin verksamhet på ett tillförlitligt sätt.

För att öka möjligheterna till att nå klimatmål påpekar barn- och utbildningsförvaltningen att det krävs mer samverkan mellan kommunens förvaltningar. Utifrån kommunstyrelsens målformulering kring att leda organisationen bör strategiska insatser ske i större utsträckning. Ett exempel är förslaget ”Styr Framåt” som under året tagits fram för att bemöta de slutsatser som dragits från koldioxidbudgeten och som syftar till att minska utsläpp från resor och transporter.

Analys

Utifrån nämndernas och bolagens rapporter genomförs en del åtgärder för att nå klimatmålet. Trots att målen har ökat i antal har måluppfyllnaden minskat 2023. Vissa pekar på att de ekonomiska omständigheterna motarbetar val med mindre klimatpåverkan. Den springande punkten som ofta nämns är utsläppen kopplat till fordon och drivmedel. Teknik- och fritidsnämndens beslut att vid halvåret byta HVO100 till diesel på grund av stegrande priser har ökat organisationens användning av fossila bränslen med 46 procent. Detta gör inte bara att klimatmål blir svårare att nå, det påverkar också möjligheten att hålla kommunens koldioxidbudget, framför allt inom utsläppskategorin resor och transporter som pekats ut som strategiskt viktigast att minska utsläppen från.

För en större framgång inom klimatfrågorna krävs att fler beslut tas med klimatperspektivet i beaktning. Ett exempel är lokalisering av ny skola efter Västhorjaskolan, ny simhall samt ny förbindelse för att ersätta viadukten. Här blir beslut centrala för hur trafikflödet och därmed utsläppen påverkas framöver.

Att hitta bra sätt att följa upp kommunorganisationens klimatpåverkan på kommer vara av vikt även framöver. Allt som bidrar till en ökad förståelse för, och engagemang kring, klimatfrågan behövs då fokuset och kraven på detta ökar utifrån och är en förutsättning för att skapa en hållbar och attraktiv utveckling.

I februari var vattennivåerna höga. Här en bild från väg 27.

DELAKTIGHET – medborgare och medarbetare är delaktiga i kommunens utveckling

Därför har kommunen detta mål:

Vi vill kommunicera och ge återkoppling avseende mål, resultat och kvalitet. Vi vill att medborgare och medarbetare ska ha möjlighet att påverka kommunens utveckling.

Övergripande mål – Delaktighet

Nämnder	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Barn- och utbildningsnämnden	●	↗
Omsorgsnämnden	●	→
Medborgarnämnden	●	→
Kommunstyrelse	●	→
Servicenämnden	●	↗
Teknik och fritidsnämnden	●	→
Kulturnämnden	● ●	↗ ↗
Samhällsbyggnadsnämnden	●	→
Överförmyndarnämnden	●	→

Övergripande mål – Delaktighet

Bolag	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Finnvedsbostäder	●	→
Värnamo Energi	●	↗
Värnamo Kommunala Industrifastigheter	●	↗

Det finns totalt 13 nämnds- och bolagsmål kopplade till delaktighet. Tio mål är helt eller i hög grad uppfyllda för helåret. Nämndernas och bolagens trendpilar visar på en ökad respektive oförändrad trend.

Exempel på aktiviteter för att nå målet

För att öka delaktigheten har barn- och utbildningsnämnden fokuserat på en tillgänglig lärmiljö, olika former av rastaktiviteter samt fysiska aktiviteter under lektionstid. Syftet med aktiviteterna är att öka motivationen till att vilja vara delaktig i sitt lärande. Omsorgsnämnden har arbetat med att definiera nya verksamhetsområden som syftar till bättre förutsättningar till ett nära ledarskap på förvaltningsövergripande nivå. Medborgarnämnden har genomfört en utbildning för alla nyanställda i förhållningssättet ”Signs of safety” samt genomfört en boost-dag med fokus på att lyfta fram goda exempel i ärenden där de har lyckats med just detta, att samverka, lyssna och delaktiggöra med människan i fokus. Medborgarnämnden har vidare infört ett säkerhetsplaneringsteam där resurser avdelats för att arbeta med större uthållighet i att frigöra kraften i de nätverk som finns kring den enskilde och familjen.

Inom servicenämndens måltidsservice har flera medarbetare varit delaktiga i att utforma och skapa bra förutsättningar för en ny bemanningsfunktion i samband med avvecklingen av bemanningsenheten. Delar av måltidsservice ledningsgrupp har även gått ett program för strategiskt ledarskap för att skapa en modern och hållbar måltidsorganisation. IT-center har utbildat sina projektledare i tjänstedesign vilket är ett arbetssätt för att utforma tjänster som ger bästa möjliga användarupplevelse tillsammans med användaren. Verksamheten har även börjat följa ett mer strukturerat arbetssätt som gör medarbetare mer delaktiga i utvecklingsarbetet.

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad _ = Inget värde angivet

Den nya bokbilen vid kulturnämnden ska främst användas till förskolebesök för att kunna nå alla barn med bibliotekets läsfrämjande arbete. Exempel på aktiviteter vid kommunstyrelsen är att löneenheten säkrat och utvecklat de befintliga forumen som finns för samverkan, dels genom att utveckla arbetet med kontakten mot cheferna. Överförmyndarnämnden har kontinuerligt byggt ut informationen på hemsidan för att avlasta antalet telefonsamtal. Förberedelser sker för att kunna lasera en miniwebb i början på 2024.

De kommunala bolagen har genomfört flertal aktiviteter för att öka medborgarnas och medarbetarnas delaktighet. Värnamo kommuns industrifastigheter AB har bland annat genomfört lovaktiviteter, hyresgästaktiviteter, en blomstermarknad och ”Sommar på Gummifabriken”. Redan befintliga aktiviteter har utvecklats vidare, exempelvis ”Jobb GPS”. Det finns en stark koppling mellan trivsel och bra kundbemötande. Värnamo energi AB har infört ett ”trivselindex” för att följa upp hur personalen trivs och mår. Index baseras på uppskattning, samarbete, påverkan och bra stämning. Finnvedsbostäder AB har startat en ny kundundersökning. Metoden innebär att mätning görs löpande av en extern leverantör som sedan levererar aktuell statistik. Arbete med snabbare kommunikation och information till hyresgästerna har genomförts med direktutskick via e-post eller sms vilket har visat sig vara effektivt och uppskattat.

Analys

Det övergripande målet riktar sig både internt till kommunens medarbetare och externt till kommunens medborgare. Målbilden är att medarbetare och medborgare ska vara delaktiga och kunna påverka kommunens utveckling. I nämndernas verksamhetsberättelser återfinns värdeord som gott bemötande, tydlighet, målgrupper, skapa förståelse, vara goda förebilder och återkoppling. Underlag som kompletterar nämndernas och bolagens aktiviteter samt mål är svar från medborgarenkätens frågor. Frågorna indikerar att det finns en förbättringspotential samtidigt placerar sig Värnamo bland de mittersta 50 procenten av kommunerna i flertalet av frågorna.

- **Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra?** Det var 23 procent som angav att så var fallet, vilket ger en placering bland de mittersta 50 procenten av de svenska kommunerna.
- **Kommunens arbete för att förbättra integrationen och delaktighet i samhället fungerar bra?** Det var 28 procent som angav att så var fallet, vilket ger en placering bland de mittersta 50 procenten av de svenska kommunerna.
- **Möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna fungerar bra?** Det var 49 procent som angav det vilket ger en placering i den främsta kvartilen bland svenska kommuner.
- **Möjlighet att påverka politiska beslut i kommunen fungerar bra?** Det var 37 procent som angav det vilket ger en placering i den främsta kvartilen bland svenska kommuner.
- **Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra?** Det var 45 procent som angav det vilket ger en placering i den främsta kvartilen bland svenska kommuner.
- **Kommunens information kring större förändringar fungerar bra?** Det var 53 procent som angav att så var fallet, vilket ger en placering bland de mittersta 50 procenten av de svenska kommunerna.

En annan viktig källa till analys och utveckling av delaktighet är återkoppling från medborgare som varit i kontakt med kommunens Kontaktcenter. Generell nöjdhet har ökat jämfört med 2022. En parameter som ligger relativt lågt är ”enkelhet”, ett område som därmed kan utvecklas. Medarbetarnas delaktighet mäts med medarbetarenkäten, genom frågor om motivation, ledarskap och styrning. Totalindex för medarbetarengagemang (HME) var 81 vilket är en förbättring jämfört med förra mätningen för två år sedan. Det är också högre än genomsnittet för övriga kommuner som ligger på 80.

Att delaktigheten i förskola och grundskola har haft en positiv trend i årets barn- och elevenkäter är väldigt viktigt då det berör en stor del av medborgarna och även är viktigt för att uppfylla barnkonventionen.

Det finns en utvecklingspotential för att utveckla delaktigheten. Uppföljningen av nämnders och bolags måluppfyllnad kan ändå i en samlad bedömning anses ligga på en god nivå.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING – arbetsgivare kan anställa de medarbetare de behöver

Därför har kommunen detta mål:

Genom samverkan kan Värnamo kommun och andra arbetsgivare rekrytera och behålla medarbetare. Medarbetare, vars erfarenheter och kompetens tas till vara och utvecklas, trivs och stannar.

Övergripande mål – kompetensförsörjning

Nämnder	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Barn- och utbildningsnämnden	●	→
Omsorgsnämnden	●	→
Medborgarnämnden	●	↗
Kommunstyrelse	●	↗
Servicenämnden	●	↗
Teknik- och fritidsnämnden	●	↗
Kulturnämnden	●	↗
Samhällsbyggnadsnämnden	●	–
Överförmyndarnämnden	●	→

Övergripande mål – kompetensförsörjning

Bolag	Uppfyllnadsgrad 2023-12-31	Trendriktning
Finnvedsbostäder	●	↗
Värnamo Energi	●	↗
Värnamo Kommunala Industrifastigheter	●	→

Det finns totalt tolv övergripande nämnds- och bolagsmål kopplade till kompetensförsörjning. Tio av tolv mål är i hög grad eller helt uppfyllda. Omsorgsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens mål är ej uppfyllda. Måluppfyllnaden har ökat i fyra nämnder samt i alla tre bolagen jämfört med 2022. Den samlade bilden för kompetensförsörjningsmålets måluppfyllnad bedöms, trots de ej uppfyllda målen i omsorgsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden, därför vara att kommunen totalt sett i hög grad uppfyller målet.

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad – = Inget värde angivet

Exempel på aktiviteter för att nå målet

Kommunens attraktivitet mäts i stor utsträckning av medarbetarenkäter. En ny mätning genomfördes hösten 2023. Medborgarnämndens kompentensförsörjningsmål är helt uppfyllt. Nämnden har arbetat med attraktivitet, framför allt genom att upprätthålla en god introduktion och en trygg arbetsmiljö trots förändringar i organisationen. Utbildningar i ”Signs of safety” har genomförts, utbildning i traumamedveten omsorg samt fortsatt implementation av yrkesresan. Yrkesresan är en nationell satsning där 280 av landets 290 kommuner ingår som syftar till att ge en gemensam grund och kompetensutveckling till landets socialsekreterare. Även servicenämndens kompetensförsörjningsmål är helt uppfyllt. Måltidsservice har deltagit på årets ”Jobb GPS” samt deltagit i programmet kring strategiskt ledarskap som handlar om att lösa många av de utmaningar som måltidsorganisationer står inför.

Omsorgsnämnden uppnår inte kompetensförsörjningsmålet om att vara en attraktiv arbetsgivare som utvecklar och kan behålla sina medarbetare, även trenden är oförändrad. Den samlade bedömningen av HME 2023 (hållbart medarbetarengagemang), där motivation, ledarskap och styrning ingår visar en likvärdig skattning som 2021, men en lägre skattning bland medarbetarna avseende HME i jämförelse med riket och Värnamo kommun i stort. Rekrytering av chefer och fokus på ett motiverande ledarskap och förvaltningens generella arbetsmiljöarbete är prioriterade fokusområden. Samhällsbyggnadsnämnden uppnår inte kompetensförsörjningsmålet att arbetssituationen ska präglas av tydligt ledarskap, delaktighet, respektfullt bemötande och personlig utveckling så att rätt kompetens behålls och kan rekryteras. Förvaltningen har haft som ambition att erbjuda både utvecklande arbetsuppgifter, rimlig arbetsbelastning och att vara en arbetsplats som visar att medarbetaren är viktig. Kompetensutveckling och aktiviteter i teambuilding med mera har erbjudits samt TBE-vaccination för medarbetare som arbetar i skog och mark.

De tre bolagen Finnvedsbostäder AB, Värnamo energi AB och VKIAB uppfyller till fullo sina kompetensförsörjningsmål. Finnvedsbostäder arbetar med att systematiskt förebygga risker och olyckor, genomför årliga arbetsmiljöronder, samverkansmöten och arbetsplatsträffar. Personalen erbjuds friskvårdsbidrag och fruktkorgar varje vecka och fyra gånger om året samlas alla anställda för gemensam kvartalsfrukost. Värnamo energi använder nyckeltalet eNPS (employee Net Promotor Score) som har mätts sedan 2019 och visar en positiv trend.

Bland de mål som är i hög grad uppfyllda, är barn- och utbildningsnämndens mål om att vara en attraktiv arbetsgivare med tydligt ledarskap och stolta medarbetare. Förvaltningen har arbetet strukturerat och systematisk med att förbättra arbetsmiljön på olika plan. Under året har en riktad insats med processtöd från Skolverket genomförts kring att förbättra förvaltningens arbete inom digitalisering. Insatsen ska leda till bättre arbetsmiljö för samtliga verksamheters personal. Arbetet med att ta fram hållbara arbetssätt ska fortsätta på samtliga verksamheter. Förvaltningen kommer under året fortsätta genomföra en gemensam kompetensutveckling inom ledarskap för samtliga rektorer, för att stärka ledarskapet och skapa ett gemensamt ramverk. Kommunstyrelsens mål om samverkan med näringsliv och övriga förvaltningar för att skapa förutsättningar för rekrytering, kompetensutveckling och att behålla personal, uppnås i hög grad. Externt har funnits ett fokus på samverkan och internt på attraktiv arbetsgivare och arbetsplats.

Analys

En samlad bedömning är att nämndernas och bolagens totala måluppfyllnad är i hög grad uppfyllt. En nyckel för att klara kompetensförsörjningen är att medarbetarna får rätt förutsättningar att göra ett bra arbete. Arbetsmiljöperspektivet behöver vara i fokus. Behoven av välfärd ökar, gruppen äldre i befolkningen ökar i snabbare takt än gruppen personer i arbetsför ålder, medan det blir allt svårare att rekrytera medarbetare. Kommunen behöver vara en attraktiv arbetsgivare i samband med rekrytering av nya medarbetare och även vara en attraktiv arbetsgivare för befintliga medarbetare. Andelen heltidsarbetande behöver öka, det vill säga, om en större andel medarbetare arbetar heltid behöver inte lika många nya medarbetare rekryteras. Det pågår ett arbete för att minska sjukfrånvaron, särskilt i åldersgruppen 29 år och yngre. Kvinnor har högre sjukfrånvaro jämfört med män, arbetar oftare deltid, tar ut mest föräldraledighet samt vård av sjukt barn. Genom att förändra arbetssätt och ta tillvara och utveckla befintliga medarbetare kan behoven av fler medarbetare minska. Alla dessa delar är tillsammans viktiga för att klara kompetensförsörjningsmålet på kort och lång sikt.

Avstämning Finansiella mål

Kommunfullmäktige har fastställt två finansiella mål för Värnamo kommun.

Mål	2023
Årets resultat, med undantag för de poster som vid balansavstämning inte ska medräknas och genomförd inlösen av del av pensionsförpliktelse intjänad till och med 1997, ska för perioden i genomsnitt inte understiga 2,5 procent av summan av allmän kommunalskatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift.	●

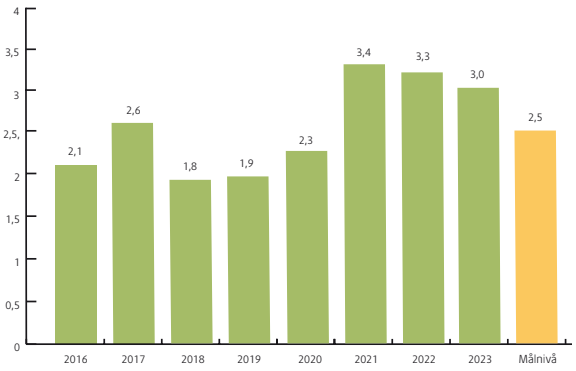
Därför har kommunen detta mål:

Kommunallagen kräver en budget i balans, det vill säga att intäkterna ska överstiga kostnaderna. För en kommun som expanderar och vill investera när det finns behov är denna resultatnivå inte tillräcklig. För att kunna finansiera investeringarna med egna medel behöver driftverksamheten visa ett överskott.

Analys

Årets resultat för 2023 uppgår till 43,0 miljoner kronor. Efter avräkning av realisationsvinster blir resultatet 42,5 miljoner kronor. Summan av allmän kommunal skatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift uppgår till 2 406,4 miljoner kronor. Resultatet uppgår därmed till 1,8 procent av intäkterna. Årets resultat för åren 2021–2026 (bokslut 2021–2023 och budget 2024–2026) med avräkning för realisationsvinster, uppgår till +442,6 miljoner kronor. Summan av allmän kommunalskatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift för samma period uppgår till 14 540,4 miljoner kronor. Resultatet uppgår i snitt till 3,0 procent av intäkterna. Det finansiella målet är därmed uppfyllt.

Årets resultat, procent

Värnamo kommuns resultat 2023
43,0 miljoner kronor

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad _ = Inget värde angivet

Mål	2023
Investeringar (exkl. affärsverksamhet och 75 procent av budget för exploatering) ska för perioden i sin helhet inte överstiga summan av driftresultat med tillägg av genomförda avskrivningar samt under perioden 2018–2020 ett tillägg med 500 000 kronor per person i ökat antal invånare i kommunen.	●

Därför har kommunen detta mål:

I syfte att inte belasta framtidens invånare i kommunen med räntor för lån är målsättningen att inte uppta några nya lån för att finansiera investeringar i den skattefinansierade verksamheten.

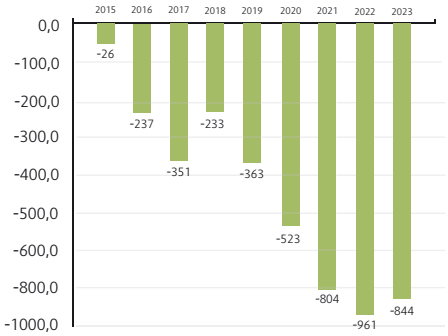
Analys

Årets investeringar (exkl. affärsverksamhet och 75 procent av exploatering) uppgår till 498,1 miljoner kronor. Resultat (exkl. realisationsvinster) och avskrivningar uppgår till 159,6 miljoner kronor. Årets resultat och avskrivningar understiger därmed årets investeringar med 338,5 miljoner kronor.

För perioden fem år bakåt och tre års budget framåt (2019–2026) överstiger investeringarna summan av resultat och avskrivningar med 844,1 miljoner kronor. Målet är därmed inte uppfyllt vilket framförallt beror på den stora investeringsvolym som är beslutad för åren 2022–2024. Värnamo kommun växer och kan inte finansiera alla investeringar med egna likvida medel.

En analys och utvärdering av kommunen och kommunkoncernens ekonomiska ställning följer under rubrik ”Utvärdering resultat och ekonomisk ställning”.

Självfinansiering investeringar (miljoner kronor)

Sammanfattande bedömning om god ekonomisk hushållning

Den sammanfattande bedömningen är att Värnamo kommun uppnår en god ekonomisk hushållning i förhållande till kommunfullmäktiges mål. Huvudsakligen grundas bedömningen på att målen sammantaget bedöms i hög grad vara uppnådda. Det finansiella målet som är kopplat till årets resultat bedöms uppnås med god marginal. Däremot kan inte pågående och planerade investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras genom egengenererade likvida medel. Kommunfullmäktige har därför tagit beslut om att öka kommunens låneskuld för att finansiera de stora satsningar som pågår och planeras. Målet om självfinansiering av investeringar förväntas därför inte att nås förrän dessa projekt är genomförda. Utifrån en långsiktig finansiell analys har kommunfullmäktige beslutat om fyra finansiella mål från 2024. De nya målen innebär ett beslut om att öka kommunens låneskuld till maximalt 50 procent av kommunens skatteintäkter, utjämningsnetto och fastighetsavgift. De nya målen utvärderas för första gången i delårsbokslutet 2024.

● = Helt uppfyllt ● = I hög grad uppfyllt ● = Delvis uppfyllt ● = Ej uppfyllt ○ = Ej utvärderat ↗ = Ökad → = Oförändrad ↘ = Minskad _ = Inget värde angivet

Utvärdering av resultat och ekonomisk ställning

Utvärdering av Värnamo kommuns finansiella ställning görs utifrån koncernperspektivet men inriktas till stor del på verksamheten som bedrivs inom kommunen. Koncernperspektivet syftar till att ge en helhetsbild över kommunens verksamhet oavsett juridisk form. Den sammanställda redovisningen för koncernen visar således resultat och ställning för kommunen och de kommunala bolagen där interna transaktioner inom koncernen har eliminerats.

Resultatutveckling

Utvärdering av årets resultat syftar till att bedöma utvecklingen av och relationen mellan intäkter och kostnader.

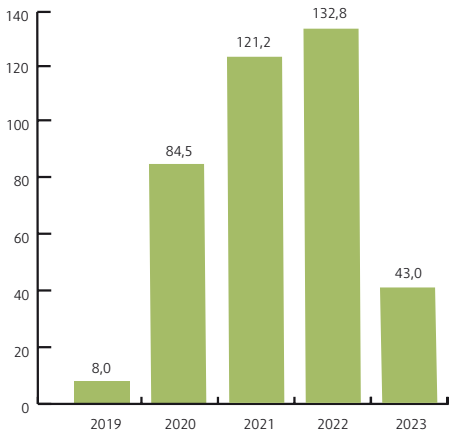
Resultatet för den kommunala koncernen uppgår 2023 till 55 miljoner kronor vilket är en försämring med 137 miljoner kronor jämfört med föregående år. Det genomsnittliga resultatet de senaste fem åren uppgår till 119 miljoner kronor. I förhållande till kostnaderna uppgår resultatet till 1,7 procent. Snittet de senaste fem åren är 4,0 procent.

Årets resultat, mnkr	2019	2020	2021	2022	2023
Koncernen	57,2	122,9	166,3	192,5	55,2
varav kommunen	8,0	84,5	121,2	132,8	43,0

Kommunen

Värnamo kommun redovisar för 2023 ett positivt resultat på 43 miljoner kronor. Det budgeterade resultatet uppgick till 40 miljoner kronor vilket innebär en positiv budgetavvikelse om 3 miljoner kronor. Kommunens resultat har varit mycket höga 2020 till 2021 framförallt till följd av starka skatteunderlag och statsbidrag. Framåtriktat räknar kommunen med lägre resultat. Till följd av inflation och höga kostnader samt en avmattning i ekonomin är budgeterade resultat för 2023 och 2024 lägre än kommunens finansiella mål om 2,5 procent.

Årets resultat Värnamo kommun, miljoner kronor

Verksamhetens intäkter

Kommunkoncernens verksamhetsintäkter uppgick till 1 265 miljoner kronor vilket är en minskning med 4 procent jämfört med föregående år. De kommunala bolagens intäkter avser huvudsakligen handel med och distribution av energi och tjänster samt hyresintäkter. Att omsättningen har minskat jämfört med föregående år är huvudsakligen hänförligt till kommunens energibolag och läget på energimarknaden.

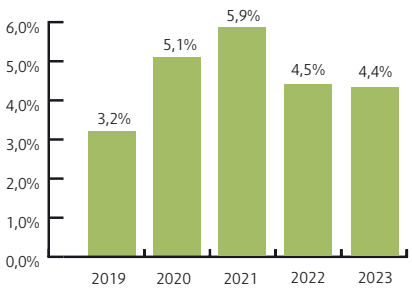
Kommunen

Kommunens verksamhet finansieras till största del av skatteintäkter, generella statsbidrag och medel från det kommunala utjämningssystemet. Utfall i bokslutet baseras på SKR:s beräkningar från december 2023 (cirkulär 23:56). Skatteintäkterna uppgår till 1 940 miljoner kronor i bokslutet. Av dessa är 9,0 miljoner kronor hänförliga till beskattningsår 2022. Svensk ekonomi möter en avmattning som innebär att kommunens skatteintäkter har en modest ökningstakt under 2024. Avkylningen av ekonomin förväntades redan under 2023 men arbetsmarknaden höll i längre än beräknat. Detta innebar att kommunens skatteintäkter blev högre än beräknat. Skatteintäkterna är därför 33 miljoner högre än budgeterat i bokslutet 2023, inkomstutjämningen inräknad. Beräkningar i bokslutet är preliminära, definitivt utfall av skatteintäkter 2023 är klart först när alla deklarationer är färdiggranskade.

Generella statsbidrag som inte ingår regleringsbidraget uppgår till 6,8 miljoner kronor och utgörs av ”utökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden”, ”stöd ökade lönekostnader till följd av utbildning till specialistundersköterskor” samt ”tillfälligt stöd till kommuner med anledning av kriget i Ukraina”.

Totalt uppgår skatteintäkter, generella statsbidrag, medel från det kommunala utjämningssystemet och fastighetsavgift till 2 406 miljoner kronor vilket är en ökning med 4,4 procent jämfört med föregående år.

Utveckling av skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning, fastighetsavgift och generella statsbidrag

Befolkningsantalet i kommunen är viktig för kommunens intäkter. Per den första november 2023 uppgick antalet invånare till 34 619 personer, en minskning med 81 personer sedan föregående år. En fördjupad prognos av kommunens befolkningsutveckling kommer att göras under våren 2024.

Kommunens skattesats har varit oförändrad sedan 2017 och uppgår till 21,52 procent. Den senaste höjningen gjordes 2016. Kommunen har den näst lägsta skattesatsen av länets kommuner. Skatteväxlingar och förändringar i skattesatsen påverkar utvecklingen av skatteintäkterna mellan åren. Under den senaste femårs perioden har inte någon skatteväxling genomförts med regionen.

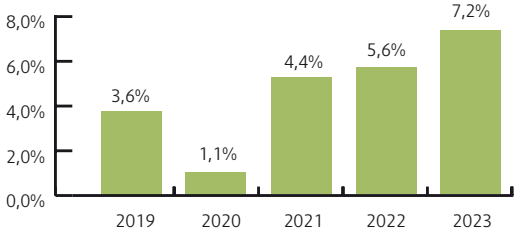
Verksamhetens kostnader

Kommunkoncernens verksamhetskostnader uppgick till 3 277 miljoner kronor vilket är en ökning med 3,6 procent jämfört med föregående år. Nettokostnaden för kommunkoncernen uppgick till 2 292 miljoner kronor.

Kommunen

Nettokostnaden för kommunens verksamheter uppgår till 2 367 miljoner kronor. Den totala ökningen av nettokostnader inklusive avskrivningar mellan 2022 och 2023 uppgår till 7,2 procent. Kommunens kostnader påverkas markant av den höga inflationen, dels genom direkta kostnadsökningar i verksamheten dels genom ökade pensionskostnader. Den genomsnittliga kostnadsökningen de senaste fem åren har legat runt 4 procent. Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ökade med 4,4 procent under 2023. 2024 förväntas gapet bli än större där kostnader kommer att öka mer än kommunens intäkter. Från 2025 förväntas ett bättre läge, förutsatt att svensk ekonomi mjuklandar och inflationen håller fallande trend. För att behålla en god ekonomisk hushållning är det viktigt att nettokostnadsökningen inte är större än intäktsökningen över tiden.

Utveckling av nettokostnader

Förhållandet mellan intäkter och kostnader kan också belysas genom att analysera hur stor andel olika typer av löpande kostnader tas i anspråk av skatteintäkter och statsbidrag. Verksamhetens nettokostnadsandel av skatteintäkter, kommunal fastighetsavgift, generella statsbidrag och utjämning uppgår till 92,4 procent vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Avskrivningarna ökar successivt i takt med att investeringsvolymer stiger och uppgår till 6,0 procent av skatteintäkter och statsbidrag vilket ligger i nivå med föregående år.

Sammantaget tog verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar 98,4 procent i anspråk av kommunens skatteintäkter och statsbidrag.

Utveckling av nettokostnadsandel	2019	2020	2021	2022	2023
Verksamhetsnetto av skatter + utjämning	94,6%	90,4%	88,8%	89,8%	92,4%
Avskrivningar av skatter + utjämning	5,5%	5,9%	6,1%	6,1%	6,0%
Verksamhetens nettokostnader (inkl avskrivningar) av skatter + utjämning	100,1%	96,3%	94,9%	95,8%	98,4%
Finansnetto av skatter + utjämning	-0,5%	-0,4%	-0,3%	-1,6%	-0,2%

Budgetföljsamhet

En del i att förstå årets resultat men också för att bedöma den kommunala koncernens förmåga att planera och genomföra verksamheten enligt plan är att utvärdera budgetföljsamheten. Det sammanlagda resultatet efter finansiella poster för de helägda kommunala bolagen visar en positiv budgetavvikelse med 9 miljoner kronor. Den positiva avvikelsen är framförallt hänförlig till utbetalt elstöd samt att kostnader inte ökade fullt så mycket som budgeterat.

Kommunen

Värnamo kommun redovisar för 2023 ett resultat om 43 miljoner kronor vilket kan ställas i relation till det reviderade budgeterade resultatet om 40 miljoner kronor. Detta innebär att kommunen har en positiv budgetavvikelse om 3 miljoner kronor.

Den positiva avvikelsen för gemensam finansiering uppgår till 68 miljoner kronor. Avvikelsen är framför allt hänförlig till att kommunalskatten blivit högre än budgeterat samt att kommunen erhållit statsbidrag som inte var kända när budgeten beslutades, totalt 79 miljoner kronor. En annan stor intäktspost som avviker mot budget är realisationsvinster vid försäljning av mark och anläggningar, 26 miljoner kronor. Större negativa budgetavvikelser utgörs av utökad avsättning deponier, -37 miljoner kronor och högre pensionskostnader än budgeterat -12 miljoner kronor.

Nämndernas uppvisar sammantaget en negativ budgetavvikelse om -65 miljoner kronor. De nämnderna som visar störst negativa budgetavvikelser är omsorgsnämnden -40 miljoner kronor, medborgarnämnden -15 miljoner kronor och barn och utbildningsnämnden -14 miljoner kronor. Övriga nämnder visar mindre avvikelser mot budget, se vidare i driftredovisningen.

Prognossäkerhet nämnder

Nämndernas sammanlagda skillnad mot den helårsprognos som upprättades vid delårsbokslutet per den 31 augusti uppgår till +3,5 miljoner kronor. Föregående år uppgick motsvarande skillnad till +18,3 miljoner kronor.

Prognossäkerhet, nämndernas nettokostnad	Avvikelse helårsprognos augusti 2023	Avvikelse bokslut 2023	Skillnad belopp
Kommunstyrelse - KLF	1,8	2,8	1,0
Kommunstyrelse - Campus	0,0	0,2	0,2
Teknik- och fritidsnämnd	0,0	-1,9	-1,9
Samhällsbyggnadsnämnd	0,1	0,3	0,2
Servicenämnd	0,0	2,4	2,4
Kulturnämnd	0,0	0,0	0,0
Barn- och utbildningsnämnd	-16,9	-14,1	2,8
Omsorgsnämnd	-42,5	-40,1	2,4
Medborgarnämnd	-11,1	-15,1	-4,0
Överförmyndarnämnd	0,0	0,4	0,4
Kommunens revisorer	0,0	0,0	0,0
Summa nämnder	-68,6	-65,1	3,5

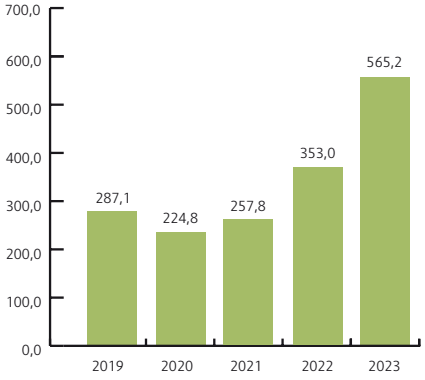
Nettoinvesteringar Värnamo kommunkoncernen

Kommunkoncernens nettoinvesteringar för 2023 uppgår till 667 miljoner kronor. I snitt har den kommunala koncernen investerat för 527 miljoner kronor de senaste fem åren.

Kommunen

Kommunen investerade 2023, efter avdrag för investeringsinkomster, för 565 miljoner kronor. Stora investeringar under året är bland annat om- och tillbyggnad av Trälleborgskolan, Park Arena, samt förskolor i Bredaryd och i Värnamo på Magnusgatan.

Nettoinvesteringar inkl. exploatering, miljoner kronor

Kommunen har en förhöjd nivå av investeringar med full effekt 2023 och 2024 med stora satsningar på framförallt fastigheter inom förskola och skola. I planeringen finns också en fotbollsarena, där projektstart är senarelagd och beslut inväntas från mark- och miljödomstolen. Av tabellen nedan framgår investeringsutgifternas andel av verksamhetens nettokostnader. Andel nettoinvesteringar genom nettokostnader uppgår till 24 procent vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Andel nettoinvesteringar i förhållande till resultat och avskrivningar uppgår till 302 procent. En kvot överstigande 100 procent innebär i princip att investeringar inte finansieras av de likvida medel som genererats under året. Finansiering görs genom att ökad extern upplåning.

	2019	2020	2021	2022	2023
Nettoinvesteringar/ nettokostnader	14,5%	11,2%	12,3%	16,0%	23,9%
Nettoinvesteringar/resultat + avskrivningar	245,5%	108,4%	101,3%	129,3%	301,9%

De flesta kommunala investeringar medför, till skillnad från investeringar i affärsdrivande verksamhet, oftast en utökad verksamhet med kostnadsökningar som följd. Det är angeläget att kommunen begränsar investeringar till en nivå där belastningen med avskrivningar och räntekostnader inte blir alltför stor. Avskrivningar och räntekostnader för lån innebär att det ekonomiska utrymmet för verksamheterna minskar.

Skuldsättning Värnamo kommunkoncern

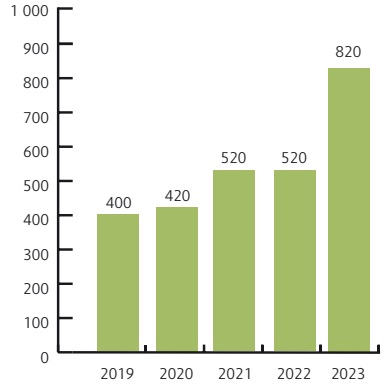
Kommunfullmäktige beslutar finanspolicys för Värnamo kommun och koncernen Värnamo Stadshus AB med ramar, riktlinjer och regler för att bland annat säkerställa koncernens betalningsförmåga på kort och lång sikt.

Kommunkoncernens upplåning har de senaste åren ökat och vid bokslutet har kommunkoncernen 3 050 miljoner kronor i långfristig skuld till kreditinstitut. Av dessa är 73 procent upplånade av de kommunala bolagen.

Kommunen

Under 2023 har kommunen ökat sin långfristiga låneskuld för att finansiera pågående investeringar. De långfristiga lånen uppgår vid årets slut till 820 miljoner kronor vilket är en ökning med 300 miljoner kronor. Framåtriktat har kommunen stora investeringsbehov vilket innebär att den externa upplåningen kommer fortsätta att öka.

Långfristig skuld kreditinstitut, miljoner kronor

Kommunens totala skuldsättning uppgår i bokslutet 2023 till 47,8 procent.

Skuldsättning	2019	2020	2021	2022	2023
Total skuldsättning	41,7%	43,2%	43,9%	43,4%	47,8%
varav avsättningar	2,3%	2,4%	2,8%	3,3%	3,4%
varav långfr. skulder	22,0%	21,2%	23,1%	22,5%	28,8%
varav kortfr. skulder	17,3%	19,6%	17,9%	17,6%	15,5%

Vatten- och avloppsverksamheten bedrivs i förvaltningsform vilket påverkar likvida medel och låneskuld. VA-verksamheten har ett internt lån från skattekollektivet som vid 2023 års utgång uppgick till 721 miljoner kronor.

Pensionsskulden

Huvuddelen av koncernens pensionsskuld avser kommunens skuld till nuvarande och tidigare anställda.

Kommunen

Kommunens pensionsskuld redovisas enligt den så kallade blandmodellen. Detta innebär att den del som är intjänad före 1998 tas upp som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Denna del är dock viktig att betrakta ur risksynpunkt eftersom skulden ska finansieras de kommande 40 åren. Kommunens strategi är att när ekonomin så tillåter teckna försäkring (inlösen) för vissa delar av pensionsskulden som är intjänad före 1998. Av den totala pensionsförpliktelsen intjänad före 1998 har kommunen löst in 182 miljoner kronor.

Kommunens kostnader för pensioner ökar väsentligt under 2023 och 2024. En del av ökningen beror på att en stor del av kommunens anställda omfattas av ett nytt pensionsavtal, AKAP-KR från januari 2023. Det nya avtalet innebär bland annat att den avgiftsbestämda delen av pensionerna har ökat med 1,5 procentenheter. Större del av ökade pensionskostnader beror på parametereffekter. Den höga inflationen innebär att prisbasbeloppet höjs vilket medför kostnader för värdesäkring av kommunens pensionsåtagande. Jämfört med 2022 ökade pensionskostnaden exklusive löneskatt med 32 miljoner kronor under 2023. 2024 förväntas kostnaden öka med ytterligare. Förutsatt att inflationen minskar som förväntat kommer pensionskostnaden att sjunka från 2025.

Kommunens totala pensionsförpliktelse uppgår till 583 miljoner kronor varav 544 miljoner eller 93 procent redovisas utanför balansräkningen.

Pensionsskuld, mnkr	2019	2020	2021	2022	2023
Pensionsförpliktelser, avsättning inkl. särskild löneskatt	43,3	46,2	50,4	52,4	38,5
Pensionsförpliktelser, ansvarsförbindelse inkl. särskild löneskatt	572,6	565,6	563,3	533,5	544,3
Total pensionsskuld	**615,9**	**611,8**	**613,7**	**585,9**	**582,8**
Förändring	-1,4%	-0,7%	0,3%	-4,5%	-0,5%

Kommunen återlånar de medel som avser de anställdas intjänade pensionsrätt före år 1998 till finansiering av investeringar. Några medel till framtida pensionsutbetalningar finns inte avsatta i pensionsstiftelse eller liknande.

Den intjänade pensionsrätten för lön över 7,5 inkomstprisbasbelopp som sker för nu anställda utbetalas sedan 1998 i form av en löpande försäkringspremie. Därmed återstår endast några enstaka mindre särskilda pensionsförmåner i avsättningen för pensioner. En del av dessa avser också förtroendevalda.

Borgensåtagande och ansvarsförbindelser

Kommunens borgensåtagande och ansvarsförbindelser (exklusive pensionsförpliktelser) uppgår till 2 809 miljoner kronor. Större del av åtagandet avser borgensåtagande för lån som upptas av de kommunala bolagen.

Bolagen betalar en årlig avgift för borgen till kommunen. Vid årets slut hade de helägda kommunala bolagen utnyttjat 2 268 miljoner kronor av en total limit (maxbelopp) på 2 707 miljoner kronor.

	2019	2020	2021	2022	2023
Borgenåtagande och ansvarsförbindelser, mnkr	2 873	2 868	2 868	2 869	2 809

Utöver ovanstående borgensåtaganden har kommunen, tillsammans med övriga tre kommuner som ingår i kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) ett solidariskt borgensåtagande för upplåning och checkräkningskredit. Enligt ett upprättat regressavtal mellan de fyra kommunerna är Värnamo kommuns andel av detta 39 procent.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme och visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats av egna medel. Av detta följer att ju högre soliditeten är desto minde är låneskulden och kostnaden för räntor.

Koncernens soliditet uppgår till 37,6 procent vilket är en minskning jämfört med föregående år. Soliditeten har legat på en relativt jämn nivå de senaste fem åren.

Kommunen

Kommunens soliditet, inklusive totala pensionsskulden, uppgår till 37,2 procent och har till följd av en ökad upplåning minskat något jämfört med föregående år. Om pensionsåtagandet som redovisas utanför balansräkningen exkluderas uppgår soliditeten till 52,2 procent. Soliditeten, samtliga pensionsförpliktelser inkluderat, uppgick i genomsnitt till 28 procent för länets kommuner under 2022.

Soliditet	2019	2020	2021	2022	2023
kommunen inkl pensionsförpliktelser	36,1%	36,6%	37,7%	40,3%	37,2%
kommunen exkl pensionsförpliktelser	58,3%	56,8%	56,1%	56,6%	52,2%

Slutsatser avseende resultat och ekonomisk ställning

Svensk ekonomi är i en lågkonjunktur. Sveriges kommuner och regioner, SKR, konstaterar i årets första MarkoNytt, februari 2024, att både global och svensk tillväxt är svag. Det ger avtryck på arbetsmarknaden med en ökad arbetslöshet som påverkar lönesummorna och därmed kommunernas skatteunderlag. Ökningen av skatteunderlaget innevarande år förväntas bli det lägsta sedan 2010. Förutsatt att nuvarande prognoser gäller återhämtas ekonomin och andel sysselsatta redan från nästa år. Ett starkare skatteunderlag och en dämpad prisutveckling förväntas innebära en betydande real förstärkning av skatteunderlaget 2025 vilket innebär bättre förutsättningar för landets kommuner.

Det tuffa ekonomiska läget märks för Värnamo kommuns ekonomi både 2023 och 2024. Utveckling av skatteintäkter räcker inte för att möta ökade pensionskostnader, löneökningar och övriga prisökningar. Årets resultat för årsbokslutet 2023 ligger i nivå med budget men är lägre än den finansiella målsättningen om 2,5 procent för det enskilda året. 2024 kommer att bli ett än svagare år med låg utveckling av skatteintäkter och full effekt av inflation och höga priser, framförallt avseende pensionskostnader. Värnamo kommun har i grunden en god och stabil ekonomi och klarar av några år med vikande resultat. Orosmomenten är att kommunens största nämnder inte klarar av att bedriva sin verksamhet inom beslutade budgetramar. Åtgärds- och handlingsplaner är upprättade för att säkerställa en ekonomi i balans. En annan stor utmaning är att möta upp finansiering av de omfattande investeringsprojekt som är planerade och pågår. Även om räntesänkningar sannolikt är att vänta redan till sommaren kommer räntan att ligga på en högre nivå än tidigare. Kommunfullmäktige har beslutat att större del av de större pågående investeringarna ska finansieras genom att öka kommunens låneskuld. En maxnivå har beslutats där kommunens låneskuld inte ska överstiga 50 procent av kommunens skatteintäkter, utjämningsnetto och fastighetsavgift.

På lång sikt är kommunens största utmaning att kunna kompetensförsörja verksamheten när åldersgrupper i behov av kommunal service kommer att öka. Det är därför viktigt att kommunen fortsätter arbetet med långsiktigt hållbara lösningar för att säkerställa effektiva processer och arbetssätt med en god arbetsmiljö. På så sätt kan kommunens stå rustad att möta en ökad efterfrågan och behov av kommunal service.

.

Balanskravsresultat

Avstämning mot balanskravet

Balanskravet är kommunallagens regelverk för krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kostnaderna är större än intäkterna ett enskilt räkenskapsår uppstår ett underskott vilket innebär att kommunfullmäktige ska fastställa en åtgärdsplan som visar hur underskottet ska återställas inom de närmaste tre budgetåren.

Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas. Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin.

Balanskravsutredningen syftar till att visa hur balanskravsresultatet har uppstått. Huvudprincipen vid avstämningen är att intäkterna ska överstiga kostnaderna och att realisationsvinster inte ska inräknas i intäkterna då avstämningen görs.

Balanskravsutdelning	2019	2020	2021	2022	2023
Årets resultat enligt resultaträkningen	8,0	84,5	121,2	132,8	43,0
Realisationsvinster	3,7	-4,7	-2,0	-10,5	-0,5
Årets balanskravsresultat	**11,7**	**6,7**	**119,2**	**122,3**	**42,5**

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor.

I augusti var det fem år sedan Gummifabriken invigdes. Det firades i dagarna tre.

Väsentliga personalförhållanden Värnamo Kommun

Värnamo Kommuns värdegrund är tillsammans med visionen en utgångspunkt för arbetsgivarpolitiken i Värnamo kommun. Värdegrunden och medarbetarskapet är tillsammans med ledarskapet viktiga utgångspunkter i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det strategiska uppdraget som kommunfullmäktige har gett har därför fokus på kompetensförsörjning och arbetsmiljö. Arbetet med uppdraget har kommit i gång under hösten och kommer intensifieras under 2024. Att utveckla arbetsmiljöarbetet är en nyckel i arbetet med att trygga kompetensförsörjningen.

Under året har sjukfrånvaron varit i fokus. Personalutskottet gav i mars kommundirektören i uppdrag att tillsammans med förvaltningscheferna ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Arbetet har gett resultat och sjukfrånvaron har minskat. Utmaningarna ligger i att ett stort antal medarbetare har sex sjukfrånvarotillfällen eller flera under en 12 månaders period. Kommunen ser även utmaningar i den yngre åldersgruppen. Sammantaget gör detta att ett fortsatt arbete krävs för att kommunen ska kunna minska sjukfrånvaron ytterligare.

Under 2023 har en omorganisation av bemanningsfunktionerna genomförts som påverkar nyckeltalen. Bemanningssenheten inom serviceförvaltningen har lagts ner och bemanningsfunktioner finns från den 1 oktober på serviceförvaltningen, omsorgsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen. Detta påverkar så väl siffrorna kring antalet anställda på förvaltningarna som siffror rörande sjukfrånvaro. Mycket arbete återstår kring bemanningsprocesserna men de första viktiga stegen är tagna.

I utmanande ekonomiska tider så påverkas medarbetarna. De åtgärdsplaner för budget i balans som tagits fram under året pekar på åtgärder som berör våra medarbetare. Utmaningen är att göra de förändringar som krävs för att anpassa verksamheten på ett sätt som värnar om medarbetarna arbetsmiljö och förutsättningar att utföra uppdraget. Detta arbete berör alla förvaltningar och ställer stora krav på cheferna i organisationen. Att ge cheferna i organisationen, goda förutsättningar att utföra sitt arbete är en nyckel inte bara utifrån utmaningarna vi har kring vår ekonomi utan även för att trygga kompetensförsörjningen och klara uppdraget. Handlingsplan för chefers förutsättningar har tagits fram under året och åtgärder har prioriterats. Detta arbete kommer fortsätta de kommande åren.

Sammanfattning 2023

- De tillsvidareanställda uppgår till 2 927 medarbetare, en ökning med +52 medarbetare.
- Tillsvidareanställda årsarbetare har ökat med +54 årsarbetare.
- Tidsbegränsat månadsanställda årsarbetare har minskat med -57 årsarbetare.
- En total minskning med -3 årsarbetare.
- Tillsvidareanställdas medelsysselsättningsgrad har ökat med 0,2 procentenheter till 95,8 procent.
- Andelen heltidsanställningar är 80,8 procent, en ökning med 0,8 procentenheter.
- Sjukfrånvaron har minskat med 0,89 procentenheter till 7,36 procent. Mellan 2017–2023 har sjukfrånvaron ökat med 1,16 procentenheter. Andelen sjukfrånvaro längre än 60 dagar uppgår till 49,55 procent vilket är en ökning med 5,47 procentenheter. Sjukfrånvaron för kvinnor är 8,29 procent och för män 3,94 procent. Den högsta sjukfrånvaron, 9,38 procent, finns i gruppen kvinnor 29 år och yngre.
- Sjuklönekostnader exklusive personalomkostnadspålägg, har minskat med 4,6 mkr till 24 mkr 2023.
- Andelen långtidsfriska har ökat med sex procentenheter till 28 procent.
- Timmar för övertid, fyllnadstid och timavlönade är tre procent färre 2023 jämfört med 2022. Timmar för övertid har minskat med 14 procent och fyllnad har minskat med 24 procent. Timavlönades timmar är i princip oförändrade.
- Kostnaderna för övertid, fyllnad och timlön uppgår till 83 miljoner kronor exklusive personalomkostnadspålägg, en total minskning med 4,5 procent. Kostnaderna för övertid har minskat med 19 procent och fyllnadstid har minskat med 25 procent.
- Kostnader för timlön exklusive personalomkostnadspålägg är 66 mkr, en ökning med 0,6 procent.
- År 2024–2033 går cirka 691 tillsvidareanställda medarbetare i pension, cirka 24 procent av medarbetarna.
- Personalomsättning inklusive pensionsavgångar uppgår till 10,6 procent, en minskning med 1,7 procentenheter.
- Personalomsättning exklusive pensionsavgångar uppgår till 8,4 procent, en minskning med 1,3 procentenheter.
- De totala lönekostnaderna har ökat med 4 procent jämfört med 2022.
- Kostnaderna för företagshälsovård uppgår till 1,8 miljoner kronor, en ökning med 38 procent.
- Antalet anmälda arbetsskador är 96 skador, en ökning med 88 procent jämfört med 2022.

1. Anställda

	2023					2022				
	Tillsvidareanställda			Tidsbegr. mån.anställda		Tillsvidareanställda			Tidsbegr. mån.anställda	
	Antal, grund-anställning	Årsarbetare, aktuella anst.beslut	Årsarbetare, grundanst	Antal	Årsarbetare	Antal, grund-anställning	Årsarbetare, aktuella anst.beslut	Årsarbetare, grundanst	Antal	Årsarbetare
Kommunledningsförvaltningen	96	96	95	9	8	91	90	90	9	9
Teknik- och fritidsförvaltningen	218	214	214	4	3	222	218	219	7	6
Samhällsbyggnadsförvaltningen	78	78	78	4	3	79	79	79	2	2
Serviceförvaltningen	168	160	160	3	2	195	188	187	10	7
Kulturförvaltningen	27	26	26	2	2	27	26	26	1	1
Barn- och utbildningsförvaltningen	1 181	1 151	1 147	210	192	1 139	1 113	1 107	231	213
Omsorgsförvaltningen	998	926	925	46	40	962	883	884	66	59
Medborgarförvaltningen	161	156	157	22	20	160	157	156	33	30
Totalt	**2 927**	**2 807**	**2 802**	**300**	**270**	**2 875**	**2 754**	**2 748**	**359**	**327**

Tabell 1. Personalvolym per förvaltning per den 31 december respektive år. Aktuella anställningsbeslut avser tillsvidareanställda som har en tillfällig placering med i vissa fall en annan sysselsättningsgrad.

Antalet tillsvidareanställda har ökat med 52 medarbetare eller 54 årsarbetare. De tidsbegränsat månadsanställda har minskat med 59 medarbetare eller 57 årsarbetare. Det totala antalet årsarbetare för tillsvidareanställda och tidsbegränsat månadsanställda har därmed minskat med totalt tre årsarbetare jämfört med 2022. I kommunen finns 2 356 tillsvidareanställda kvinnor och 540 män, kvinnorna utgör därmed 81,4 procent vilket är en ökning från 80,3 procent år 2022. Störst andel kvinnor, 96 procent, finns i serviceförvaltningen och i omsorgsförvaltningen 91 procent. Störst andel män, 59 procent, finns i samhällsbyggnadsförvaltningen samt i teknik- och fritidsförvaltningen, 53 procent.

De största förändringarna i antal medarbetare 2023 finns barn- och utbildningsförvaltningen, omsorgsförvaltningen och serviceförvaltningen.

En organisationsförändring som ägt rum under året och som har påverkat ovan nämnda förvaltningar är avvecklingen av bemanningsenheten som upphörde 1 oktober 2023. Bemanningsfunktionen för måltidsservice ligger kvar under servicenämnden, men för förskola och omsorg har den flyttat till barn- och utbildningsförvaltningen respektive omsorgsförvaltningen. En annan organisationsförändring som skett är tolkservice som från och med 1 januari 2023 flyttats från medborgarförvaltningen till serviceförvaltningen.

I serviceförvaltningen har antalet tillsvidareanställda minskat med 27 årsarbetare, även antalet tidsbegränsat månadsanställda har minskat med fem årsarbetare.

I barn- och utbildningsförvaltningen har antalet tillsvidareanställda ökat med 40 årsarbetare, men antalet tidsbegränsat månadsanställda har minskat med 21 årsarbetare. Under året har förvaltningen tagit över en fristående förskola, Daggkåpan samt funktionen med bemanning från serviceförvaltningen. Ett flertal medarbetare fick även sin tidsbegränsade anställning konverterad till en tillsvidareanställning. Förskolan har arbetat med överbemanning för att bidra till bättre arbetsmiljö och färre vikarier. I barn- och utbildningsförvaltningen utgör tidsbegränsade anställningar enligt skollagen 58 procent (52 procent 2022, 61 procent 2021, 59 procent 2020 och 52 procent 2019) av de tidsbegränsade anställningarna. En anställning enligt skollagen innebär i många fall att medarbetare med önskad utbildning inte kunnat rekryteras.

Omsorgsförvaltningen har 42 fler tillsvidareanställda årsarbetare 31 december 2023 jämfört med samma datum föregående år. Av dessa ingår 17 medarbetare i bemanningsfunktionen som 1 oktober övergick från serviceförvaltningen till omsorgsförvaltningen. Enligt omsorgsförvaltningen har verkställigheten under 2023 haft fler anställda än vad som ryms inom tilldelad budgetram. Vidare har införandet av 11-timmars dygnsvila 1 oktober 2023 bidragit till ett ökat personalbehov inom vissa av förvaltningens verksamheter. Förvaltningen ser ett minskat antal anställda under november-december vilket är en trolig följd av det anställningsstopp och särskild återbesättningsprövning som infördes i slutet av oktober. I omsorgsförvaltningen har antalet tidsbegränsat månadsanställda minskat med 19 årsarbetare, det vill säga en total ökning med 22 årsarbetare.

I medborgarförvaltningen har antalet tidsbegränsat månadsanställda minskat med tio årsarbetare vilket främst beror på färre medarbetare på arbetsmarknadsenheten.

Andelen tillsvidareanställda utgör 85,1 procent (83,4 procent år 2022) vilket är en ökning med 1,7 procentenheter. Andelen tidsbegränsat månadsanställda har minskat med 1,7 procentenheter och andelen timavlönade är oförändrad.

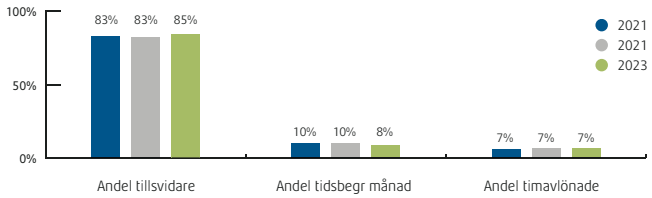

Diagram 1 Andel medarbetare per anställningsform

Arbetstimmar som 2023 utförts av timavlönade finns till 68 procent inom vård- och omsorg, till 22 procent inom pedagogisk verksamhet samt tre procent inom kultur och fritid. De timavlönades timmar har till 75 procent utförts av kvinnor. Knappt hälften, 49 procent, av de timavlönade är 29 år och yngre och åtta procent är äldre än 65 år. Verksamheterna består i hög grad av kontaktyrken, människovårdande yrken, vilket medför att korttidsfrånvaro ofta måste ersättas med vikarie.

Antalet kommuninvånare har minskat med 91 invånare, från 34 692 till 34 601[1] invånare. Sedan 2010 har antalet invånare ökat med 1 768 personer.

Antalet tillsvidareanställda årsarbetare per 1 000 kommuninvånare har mellan 2022 och 2023 ökat från 79,2 till 81 vilket beror på att antalet årsarbetare har ökat med 56 och invånarantalet har minskat med 91. Mellan 2015 och 2023 har antalet tillsvidareanställda årsarbetare per kommuninvånare ökat med 7,5.

2. Sysselsättningsgrad

Värnamo kommuns vision om den mänskliga tillväxtkommunen ställer krav på kompetensförsörjning och bemanning. Heltidsanställning och heltidsarbete är betydelsefullt ur ett jämställdhets-, kvalitets och arbetsgivarvarumärkesperspektiv, men också ur ett perspektiv där många kommunala yrken utgör bristyrken. Heltid och heltidskultur är en strategi i arbetet med att trygga kompetensförsörjningen.

Sveriges kommuner och regioner, SKR, valde 2021 att lyfta fram Värnamo kommun som ett lärande exempel i kommunens arbete med heltidsresan 2018–2019[2]. Enligt SKR ligger flera faktorer bakom framgången, en av dem är att kommunen vågat prata om kulturen, arbetsmiljön och kompetensförsörjningen. SKR betonar också att det tar tid att skapa en heltidskultur och att kompetensen inom bemanningsekonomi och bemanningsplanering behöver stärkas.

	Aktuella anställningar	Grund-anställningar	Aktuella anställningar	Grund-anställningar	Aktuella anställningar	Grund-anställningar	Aktuella anst. procentenh	Grundanst. procentenh
	2021		2022		2023		Förändring 2022/2023	
Kommunledningsförvaltningen	99,2	99,4	99,2	99,8	99,5	99,5	+0,3	-0,3
Tekniska förvaltningen	98,5	98,5	98,5	98,5	98,2	98,2	-0,3	-0,3
Samhällsbyggnadsförvaltningen	99,4	99,4	99,4	99,4	100	100	+0,6	+0,6
Serviceförvaltningen	95,8	95,7	96,1	96,1	95,4	95,3	-0,7	-0,8
Kulturförvaltningen	96,6	96,6	96,9	96,9	97,3	97,3	+0,4	+0,4
Barn- och utbildningsförvaltningen	97,7	97,3	97,7	97,2	97,6	97,1	-0,1	-0,1
Omsorgsförvaltningen	90,5	90,5	92,1	91,9	92,7	92,7	+0,6	+0,8
Medborgarförvaltningen	96,9	96,9	97,8	97,5	97,7	97,4	-0,1	-0,1
Totalt	**95,2**	**95,1**	**95,9**	**95,6**	**96,0**	**95,8**	**+0,1**	**+0,2**

Tabell 2. Medelsysselsättningsgrad i procent per förvaltning per den 31 december respektive år. Urval: tillsvidareanställda. Hänsyn har inte tagits till partiella ledigheter.

Tillsvidareanställda medelsysselsättningsgrad på grundanställningarna uppgår till 95,8 procent vilket är en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med 2022. Kvinnornas medelsysselsättningsgrad är 95,4 procent (95,1 procent 2022, 94,5 procent 2021, 94 procent 2020 och 93,4 procent 2019). Motsvarande siffra för männen är 97,5 procent (97,6 procent 2022, 97,6 procent 2021, 97,7 procent 2020 och 97,8 procent 2019).

Den största förändringen sedan 2021 finns i omsorgsförvaltningen vars sysselsättningsgrad på grundanställningarna ökat med 2,2 procentenheter.

1) Kolada N01951 Invånare, totalt
2) https://heltid.nu/heltid/inspiration/larandeexempel/larandeexempel/varnamokommun.57887.html

	2021-12-31		2022-12-31		2023-12-31		Förändring 2022/2023	
Sysselsättningsgrad i anställningen	Antal anställningar	Andel, %	Antal anställningar	Andel, %	Antal anställningar	Andel, %	Antal anställningar	Förändring procentenheter
100 %	2 205	77,4	2 298	80,0	2 365	80,8	67	+0,8
75–99,9 %	500	17,6	440	15,3	446	15,2	6	-0,1
0–74,9 %	143	5,0	134	4,7	116	4,0	-18	-0,7
	2 848		2 872		2 927		+55	

Tabell 3. Tillsvidareanställdas sysselsättningsgrad, grundanställning.

Andelen anställningar som är en heltidsanställning har ökat till 80,8 procent. Den succesiva ökningen beror på kommunens aktiva arbete med heltid och heltidskultur. Heltidkulturen har en positiv effekt utifrån effektivitet, kvalitet och arbetsmiljö.

3. Lönekostnadsförändring

Belopp i tusentals kronor (tkr)	2021 (tkr)	2022 (tkr)	2023 (tkr)	Förändring 2022/2023 (tkr)	Förändring 2021/2022 (%)
Lönekostnad månadsavlönade	1 094 235	1 126 380	1 173 541	+4,2	+2,9
Lönekostnad timavlönade	86 737	89 739	90 972	+1,4	+3,5
Totala lönekostnader	1 180 972	1 216 120	1 264 513	+4,0	+3,0
I genomsnitt per månad	98 414	101 343	105 376	+4,0	+3,0
Per månad/årsarbetare	30 337	30 775	31 836	+3,5	+1,4
Antal kommuninvånare[3]	34 661	34 692	34 601	-91	+31
Lönekostnad per kommuninvånare	34 072	35 055	36 546	+4,2	+2,9

Tabell 4. Totala lönekostnader exklusive PO-tillägg för tillsvidareanställda, tidsbegränsat månadsanställda, timavlönade samt PAN-anställda. I kostnaden ingår förutom månadslön och timlön även övriga skattepliktiga kostnader till exempel ob, jour, beredskap, övertid, fyllnadslön, sjuklön med mera. Förtroendevalda och uppdragstagare ingår inte. Kostnader för RIB ingår, men ej timmar.

De totala lönekostnaderna för månadsavlönade och timavlönade har ökat med 4,0 procent mellan 2022 och 2023 vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med föregående år.

Löneöversynen 2023 innebar ett utfall inklusive struktursatsningar på 3,54 procent (2,21 procent år 2022 och 1,93 procent 2021 och 2,52 procent 2020). Utfallet i löneöversynen exklusive struktursatsningar uppgick till 2,64 procent (1,80 procent år 2022 och 2,21 procent 2021 och 2,29 procent 2020).

Lönekostnader för månadsavlönade har ökat med 47 miljoner kronor eller 4,2 procent. Ökningen består främst av 5,2 procent högre kostnader för månadslön samt därutöver högre kostnader för ob-ersättning, beredskapsersättning och semesterlön. Lägre kostnader för sjuklöner som minskat med 4,2 miljoner kronor samt lägre kostnader för bland annat fyllnadslön, övertid, jourersättning och ferielön.

Lönekostnader för timavlönade har ökat med 1,2 miljoner kronor eller 1,4 procent, trots färre utförda timmar. Ökningen beror främst på löneöversynen och högre kostnader för ob-tillägg samt högre kostnader för löner till timanställda RIB[4]. Sjuklönekostnaderna har varit lägre för timavlönade 2023 jämfört med 2022.

Den totala lönekostnadsökningen per månad och årsarbetare uppgår till 1 082 kronor eller 3,5 procent. Lönekostnaderna i förhållande till antal kommuninvånare har ökat med 1 491 kronor eller 4,2 procent.

3) Kolada N01951 Invånare, totalt
4) RiB - Avtal för räddningstjänstpersonal i beredskap

4. Lönenivåförändring

	2021-12-31	2022-12-31	2023-12-31	Förändring 2022/2023 (procent)
Kvinnor	32 610	33 120	34 041	2,8
Män	35 961	36 485	37 409	2,5
Medellön	**33 250**	**33 783**	**34 696**	**2,7**

Tabell 5. Medellön för tillsvidareanställda kvinnor respektive män per den 31 december, tillfällig placering.

Medellönerna har ökat med 2,7 procent 2023 (1,6 procent 2022) jämfört med 2022. Kvinnornas medellön är 91 procent (90,8 procent) av männens medellön. Denna andel har succesivt ökat sedan 2021. Skillnaden i medellön mellan kvinnor och män förklaras av att män och kvinnor arbetar inom olika yrken, har olika utbildningsnivå, olika arbetstid och olika ålder.

En orsak till den minskade löneskillnaden mellan kvinnor och män över tid är att flera stora kvinnodominerade yrken har haft en högre löneutveckling än genomsnittet under de senaste åren. Det handlar om riktade satsningar i kollektivavtal, statliga satsningar samt satsningar som gjorts av arbetsgivaren lokalt. Även det svåra rekryteringsläget för vissa välfärdsyrken har påverkat.

5. Sjukfrånvaro

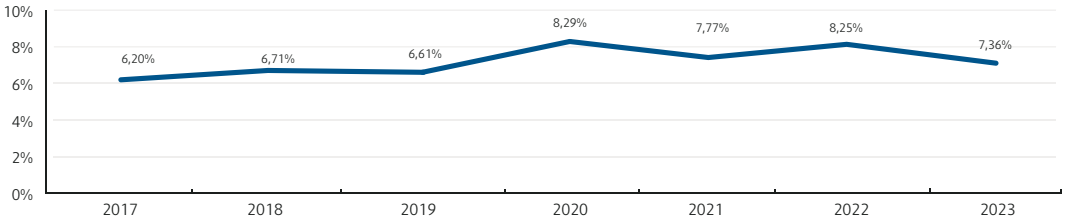

Diagram 2. Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid 2017 till 2023.

Den totala sjukfrånvaron i Värnamo kommun har sedan 2017 ökat med 1,2 procentenheter från 6,2 procent till 7,4 procent 2023. I pandemiåren 2020 och 2022 var sjukfrånvaron 2,1 procentenheter högre än i 2017. Sjukfrånvaron i 2023 är med andra ord 0,9 procentenhet under pandemiåren med högst sjukfrånvaro, men fortfarande 1,2 procentenhet över 2017 års nivå.

I jämförelse mellan kommunerna i Jönköpings län har Värnamo kommun även i 2023 högst sjukfrånvaro (7,4 procent enligt Kolada), avståndet till övriga kommuner är dock ej lika stort som i 2022. Mullsjö och Aneby har en total sjukfrånvaro på 7,3 procent. Ovägt medelvärde för Jönköpings läns kommuner är 6,8 procent. Lägst total sjukfrånvaro i länet har Vaggeryd med 6,2 procent. Total sjukfrånvaro för samtliga kommuner i Jönköpings län, inklusive Värnamo kommun, ligger under medelvärdet för alla kommuner i Sverige som 2023 var 7,5 procent.

5.1 Sjukfrånvaro per förvaltning

Redovisning i procent/procentenheter	Sjukfrånvarotid 2023 (%)	Andel>=60 dagar 2023 (%)	Sjukfrånvarotid förändring 2022/2023 (procentenheter)	Andel>=60 dagar förändring 2022/2023 (procentenheter)
Barn- och utbildningsförvaltningen	6,05	44,45	-0,87	+5,51
Kommunledningsförvaltningen	3,33	57,94	-1,16	+4,69
Kulturförvaltningen	4,23	38,45	-0,10	+0,47
Medborgarförvaltningen	5,68	51,92	-1,20	-1,35
Omsorgsförvaltningen	10,35	52,60	-0,75	+4,94
Samhällsbyggnadsförvaltningen	3,81	46,81	+0,08	+24,48
Serviceförvaltningen	8,15	44,03	-2,03	+6,82
Teknik- och fritidsförvaltningen	5,81	59,38	-0,81	+7,94
Totalt	**7,36**	**49,55**	**-0,89**	**+5,47**

Tabell 6. Sjukfrånvaro januari-december av ordinarie arbetstid per förvaltning. Urval: tillsvidareanställda, tidsbegränsat månadsanställda och timavlönade.

Den totala sjukfrånvaron har minskat i sju av åtta förvaltningar vid jämförelse mellan 2022 och 2023. I samhällsbyggnadsförvaltningen är den totala sjukfrånvaron oförändrat.

Omsorgsförvaltningen är även 2023 den förvaltning i kommunen som har högst total sjukfrånvaro, med 10,35 procent. Sjukfrånvaron har dock även i omsorgsförvaltningen minskat med 0,75 procentenheter jämfört med 2022.

I medborgarförvaltningens sjukfrånvaro 5,68 procent inkluderas anställda på BEA-avtalet (medarbetare i arbetsmarknadspolitiska insatser). 23 medarbetare på BEA-avtalet har registrerad sjukfrånvaro 2023. Sjukfrånvaron inom medborgarförvaltningen för övriga medarbetare, exklusive BEA-anställda, uppgår till 4,92 procent år 2023 och 6,18 procent år 2022.

Andelen av den totala sjukfrånvaron som registrerats som lång sjukfrånvaro (>=60 dagar) har ökat med 5,47 procentenheter för hela Värnamo kommun. Andelen lång sjukfrånvaro 2023 motsvarar 49,55 procent. Att andelen lång sjukfrånvaro ökat beror på att antal timmar sjukfrånvaron på den korta nivån (<60 dagar) har minskat. Antalet timmar på den långa nivån är i princip oförändrad i relation till 2022.

Teknik- och fritidsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen, omsorgsförvaltningen och medborgarförvaltningen har en andel lång sjukfrånvaro av total sjukfrånvaro som är över kommunens andel lång sjukfrånvaro av total sjukfrånvaro (49,55 procent).

I jämförelse med länet är Värnamo kommuns andel av sjukfrånvaro 60 dagar eller längre den näst högsta. Den kommun som har högst andel är Sävsjö som har 54,2 procent. Medelvärdet för Jönköpings läns kommuner är 38,1 procent. Lägst andel sjukfrånvaro 60 dagar eller längre har Vaggeryd med 22,6 procent.

Under 2023 har det totala antalet frånvarodagar minskat i jämförelse med 2022 framförallt i intervallet dag 2–14. En begränsad minskning har även skett i intervallet dag 1 och intervallet>= 90 dagar. En ökning har skett i intervallet 60–89 dagar. Antal frånvarodagar i intervallet 15–59 är oförändrat.

Bland medarbetare i Värnamo kommun är diagnoser relaterade till psykisk ohälsa även fortsättningsvis den vanligaste orsaken till att sjukförsäkringen träder in[5], 49 procent. Andelen är 1 procentenhet under nivån för boende i Jönköping län, men 5 procentenheter över nivån för riket. Rörelseorganssjukdomar står för 15 procent samt övriga diagnoser motsvarar 36 procent.

5) Diagnosfördelning anställda Värnamo kommun, Försäkringskassan (oktober 2023)

5.2 Sjukfrånvaro kvinnor och män per åldersintervall

	Sjukfrånvarotid 2023 (%)	Andel >=60 dagar 2023 (%)	Sjukfrånvarotid förändring 2022/2023 (procentenheter)	Andel >=60 dagar förändring 2022/2023 (procentenheter)
Kvinnor 0–29 år	9,38	26,13	-0,74	+5,73
Män 0–29 år	5,82	26,27	-1,45	+7,06
Totalt 0–29 år	8,50	26,15	-0,93	+5,98
Kvinnor 30–49 år	7,58	51,10	-1,02	+4,78
Män 30–49 år	3,24	24,10	-1,21	-0,58
Totalt 30–49 år	6,65	48,26	-1,07	+4,58
Kvinnor 50–99 år	8,75	59,24	-0,72	+5,34
Män 50–99 år	4,08	51,79	-0,40	+8,55
Totalt 50–99 år	7,81	58,46	-0,65	+5,69
Totalt kvinnor	8,29	51,33	-0,87	+5,27
Totalt män	3,94	35,78	-0,94	+5,58
Totalt 0–99 år	**7,36**	**49,55**	**-0,89**	**+5,47**

Tabell 7. Sjukfrånvaro januari-december av ordinarie arbetstid utifrån åldersintervall och kön. Urval: tillsvidareanställda, tidsbegränsat månadsanställda och timavlönade. Kolumnen "andel>=60 dagar avser den andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tidsperiod av 60 dagar eller mer.

År 2023 var det första hela året sedan 2020 utan samhällsåtgärder relaterad till smittspridning av Covid-19. Sjukfrånvaron har 2023 minskat i samtliga åldersgrupper. Störst minskning finns i gruppen 30–49 år, efterföljt av 0–29 år och 50–99 år. För både kvinnor och män är sjukfrånvaron störst i gruppen 0–29 år, vilket även var bilden i 2022. Kvinnor har en högre sjukfrånvaro inom varje åldersgrupp och totalt sett en högre sjukfrånvaro.

Den totala sjukfrånvaron för kvinnor är 8,29 procent, vilket innebär en minskning med 0,87 procentenheter från 9,16 procent i 2022. I jämförelse med Jönköpings läns medelvärde för 2023 innebär det att Värnamo har 1 procentenhet högre sjukfrånvaro bland kvinnliga medarbetare. I jämförelse med Sveriges alla kommuner är sjukfrånvaron för kvinnorna samma procent som medelvärdet, det vill säga 8,3 procent.

Den totala sjukfrånvaron för män är 3,94 procent vilket innebär en minskning med 0,94 procentenheter från 4,88 procent år 2022. Medelvärdet i Jönköpings läns kommuner är 4,8 procent, i Sveriges alla kommuner 5,1 procent.

År 2022 uppgick sjukfrånvaron för gruppen 29 år och yngre i Värnamo kommun till 9,43 procent, vilket var den högsta noteringen av samtliga kommuner i Jönköpings län. Både riket och Jönköpings län hade 2022 ett medelvärde på 7,5 procent. År 2023 är den totala sjukfrånvaron för gruppen 29 år och yngre i Värnamo kommun 8,5 procent vilket gör att kommunen ligger högst i aktuell åldersgrupp i Jönköpings län. Medelvärdet för Jönköpings läns kommuner är 6,3 procent i aktuell åldersgrupp i 2023, och 7 procent i alla Sveriges kommuner.

För åldersgruppen 30–49 år i Värnamo är den totala sjukfrånvaron för 2023 på 6,65 procent, det vill säga 1,07 procentenheter under nivån i 2022. Jönköpings läns medelvärde för aktuell grupp uppgår till 6,4 procent. För Sveriges kommuner är den totala sjukfrånvaron för åldersgruppen 30–49 år 6,9 procent.

Åldersgruppen 50 år och äldre är genomsnittet för länet 7,4 procent och Sveriges alla kommuner 8,3 procent. I Värnamo är sjukfrånvaron för gruppen 50 år och äldre 7,81 procent i 2023, det vill säga 0,65 procentenheter under nivån i 2022 (8,46 procent). Högst frånvaro i aktuell åldersgrupp i Jönköpings län har Aneby med 9 procent.

Andelen sjukfrånvaro på den långa nivån (>=60 dagar) har för kvinnor ökat i samtliga åldersintervall jämfört med 2022. Andelen lång sjukfrånvaro har även ökat för männen i intervallerna 0–29 år och 50–99 år. I intervallet män 30–49 är minskar andelen något.

Sjukersättning

Fyra medarbetare har beviljats hel sjukersättning av Försäkringskassan under 2023. År 2022 beviljades lika många hel sjukersättning.

Sjukfrånvaromålen

Under 2023 har målbilden varit att Värnamo kommun ska ha en sjukfrånvaro på högst 7,75 procent. Procenten för 2023 motsvarade 7,36 procent vilket innebär ett bättre resultat än målet. Dock kvarstår en del innan kommunen är i nivå med målet för 2024 som är 7 procent.

Under 2023 har kommunen haft som mål att antal medarbetare med 6 eller fler sjukfrånvarotillfällen R12 (rullande 12) ska vara under 400 personer. Vid årets slut 2023 var det 422 medarbetare som hade 6 eller fler frånvarotillfällen R12. Antalet medarbetare

med 6 eller fler frånvarotillfällen R12 började öka under 2020. Senast kommunen hade färre än 400 medarbetare med 6 eller fler frånvarotillfällen R12 var i maj 2020. I maj 2022 var antalet medarbetare som högst, det vill säga 559 personer. Innan pandemin var antalet medarbetare med 6 eller fler frånvarotillfällen R12 cirka 300 personer.

Gruppen 0–29 år

Liksom 2022 ses för 2023 att gruppen 0–29 år har högst sjukfrånvaroprocent både totalt sett (8,5 procent) och för kvinnor (9,4 procent) och män (5,8 procent). Åldersgruppen 0–29 år har haft högst sjukfrånvaroprocent i kommunen sedan 2019. Där Värnamo kommun har en andel av total sjukfrånvaro i 2023 på nivån>=60 dagar som motsvarar 49,5 procent så är den i gruppen 0–29 år lägre, det vill säga 33,3 procent.

27,5 procent (116 personer) av medarbetarna med 6 eller fler frånvarotillfällen per december 2023 tillhör gruppen 0–29 år. Av de 116 som har 6 eller fler frånvarotillfällen R12 är 87 procent kvinnor. Gruppen 0–29 år består till 74 procent av kvinnor.

En hypotes under pandemiåren var att gruppen 0–29 år hade färre medarbetare som kunde arbeta hemifrån vid milda förkylningssymtom. Det finns även flera rapporter, bland annat från Försäkringskassan och Folkhälsomyndigheten, som pekar på att yngre kvinnor löper högre risk att drabbas av psykisk ohälsa än andra grupper. Till exempel anger Folkhälsomyndigheten i samband med den nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” (2022) att kvinnor i åldern 16–29 år är den gruppen nationellt där störst andel rapporterar lätta och svåra besvär av ängslan, oro eller ångest. Det är även i aktuell grupp att andelen är störst som rapporterar allvarlig psykisk påfrestning i folkhälsoenkäten. För medarbetare i åldersgruppen 29 år och yngre utmärker sig Värnamo kommun jämfört med genomsnittet i både länet och riket. Sjukfrånvaron i aktuell åldersgrupp varierar i Sveriges alla kommuner mellan 2,6 procent och 14,9 procent.

År 2023 avslutades och slutrapporterades arbetet med sjukfrånvaroprojektet som startades upp under 2021. En hörnsten i projektet var att implementera en modell för löpande uppföljning och analys av sjukfrånvaron. Modellen bygger på SKR:s forskningsbaserade metod ”riskgruppsorienterat arbetssätt”. Under projekttiden genomfördes bland annat nedanstående insatser:

- Hälsokonsultationer via företagshälsovården
- Utbildning i samtalsmetodik/svåra samtal
- Utbildning i psykisk ohälsa och suicidprevention
- Utveckling av sjukfrånvarostatistik med uppföljning per förvaltning
- Förtydligande av rutiner och ansvarsfördelning vid omställningsarbete

År 2023 har det även varit ett fokus på att genomföra samtal med medarbetare med 6 eller fler frånvarotillfällen.

5.3 Sjuklönekostnader

Belopp i tusentals kronor (tkr)	Sjuklöner 2023	Sjuklöner 2022	Sjuklöner 2021	Förändring 2022/2023, tkr
Kommunledningsförvaltningen	405	584	493	-179
Teknik- och fritidsförvaltningen	1 167	973	974	+194
Samhällsbyggnadsförvaltningen	529	598	450	-69
Serviceförvaltningen	1 553	2 027	1 656	-474
Kulturförvaltningen	119	130	129	-11
Barn- och utbildningsförvaltningen	7 993	10 318	10 535	-2 325
Omsorgsförvaltningen	10 708	12 243	10 461	-1 535
Medborgarförvaltningen	1 065	1 237	1 139	-172
Totalt	**23 539**	**28 110**	**25 837**	**-4 571**

Tabell 8. Sjuklönekostnader exklusive PO-tillägg i tkr 2021–2023, samtliga anställningsformer.

Sjuklönekostnaderna är 4,6 miljoner eller 16,3 procent lägre 2023 jämfört med 2022 vilket beror på lägre sjukfrånvaro. Sjuklönekostnaderna följer de procentuella förändringarna i sjukfrånvaron men påverkas även av lönenivåer samt sjukfrånvarons längd.

6. Långtidsfriska

Andel långtidsfriska per ålder/kön

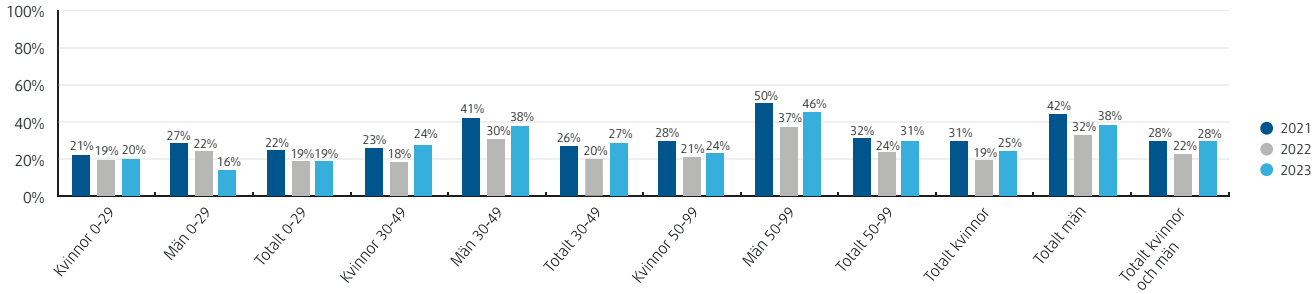

Diagram 3. Andel tillsvidareanställda som är långtidsfriska uppdelat per ålder/kön år 2020–2023. Individerna som är långtidsfriska saknar sjukfrånvaroposter i lönetransaktionerna. Även tillsvidareanställda som slutat och börjat under året ingår i statistiken.

Långtidsfrisk innebär att medarbetaren inte har haft någon sjukfrånvaro under året. Andelen långtidsfriska uppgår till 28 procent, vilket är en ökning med sex procentenheter jämfört med 2022 och samma nivå som 2021. Frisknärvaron har påverkats av den höga sjukfrånvaron under pandemin då medarbetarna har stannat hemma vid minsta symptom. Andelen långtidsfriska uppgick 2019 till 34 procent.

Den högsta andelen frisknärvaro, 31 procent, finns i åldersgruppen 50 år och äldre. Den lägsta andelen frisknärvaro, 19 procent, finns oförändrat i åldersgruppen 29 år och yngre. Andelen långtidsfriska har ökat i alla åldersgrupper förutom för gruppen män 29 år och yngre där frisknärvaron minskat.

Män i åldersgruppen 50 år och äldre har den högsta andelen långtidsfriska, 46 procent, och har ökat med nio procentenheter jämfört med 2022. Kvinnor i åldersgruppen 29 år och yngre har den lägsta andelen långtidsfriska, 16 procent.

Skillnaden mellan män och kvinnor är stor. Män har högre andel långtidsfriska i åldersgrupperna 30–49 år samt äldre än 50 år. I åldersgruppen 29 år och yngre har kvinnor däremot en högre andel långtidsfriska än männen och detta är ett trendbrott. Andelen långtidsfriska kvinnor är 25 procent och andelen långtidsfriska män är 38 procent. Den största skillnaden mellan könen, 22 procentenheter, finns i åldersgruppen 50 år och äldre. Den minsta skillnaden, fyra procentenheter, mellan könen finns i åldersgruppen 29 år och yngre och där har kvinnorna högre andel.

Andelen långtidsfriska medarbetare har ökat med sex procentenheter jämfört med år 2022.

7. Övertid, fyllnadstid, timlön

Arbetet med heltid och heltidskultur fortsätter och innebär att andelen heltidsanställda och heltidsarbetande ökar och behöver öka ytterligare. Heltidsarbete är viktigt för att kunna trygga verksamheternas kompetensförsörjning.

Andelen heltidsanställda enligt SKR:s personalstatistik, novemberstatistiken, uppgick 2022 till 79 procent (2021 till 76 procent[6]) och andelen heltidsarbetande till 66 procent (år 2021 till 63 procent[7]). Värnamo har lägre siffror för dessa båda nyckeltal jämfört med landets alla kommuner vars nyckeltal uppgår till 81 procent för heltidsanställda respektive 70 procent för heltidsarbetande.

Omsorgsförvaltningen har arbetat aktivt med sjukfrånvaro och att minska övertid/fyllnadstid och antalet timvikarier, vilket avspeglar sig i både minskade timmar och kostnader. Omsorgsnämnden har fattat beslut om att vidta riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens kostnader för mertid och övertid med 25 procent samt sänka förvaltningens kostnader för timanställda med 50 procent.

Inom serviceförvaltningen har det varit svårt att kompetensförsörja vissa verksamheter vilket syns i ett ökat antal vikarietimmar, framför allt syns det inom måltidsservice som har svårt att täcka upp med befintlig personal vid frånvaro, men även IT-center har ökat antalet vikarietimmar på grund av vakanser som varit svåra att tillsätta. Kompetensförsörjningen är fortfarande en utmaning som kräver extra insatser inom serviceförvaltningen.

I barn- och utbildningsförvaltningen har förskolan bland annat arbetat med överbemanning för att bidra till bättre arbetsmiljö och färre vikarier.

Teknik- och fritidsförvaltningen har medvetet satsat på timanställda för att täcka vakanser på ett optimalt sätt och för att undvika övertidskostnader.

Övertid, mertid, timlön: Kostnader i miljoner kronor

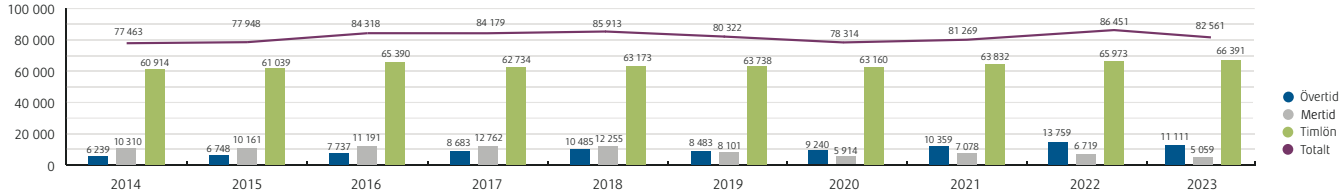

Diagram 4. Kostnader övertid, fyllnadstid, timlön, exkl. PO.

De totala kostnaderna för övertid, fyllnad och timlön uppgår till 83 miljoner kronor, vilket är en minskning med 3,9 miljoner kronor eller 4,5 procent jämfört med 2022.

Kostnaderna för övertid är 2,6 miljoner kronor eller 19 procent lägre 2023 jämfört med 2022, varav 1,9 miljoner kronor avser omsorgsförvaltningen. Kostnaderna för fyllnadstid är 1,7 miljoner kronor eller 25 procent lägre 2023 jämfört med 2022.

Kostnaderna för fyllnadstid har successivt minskat sedan 2014 och beror till stor del på arbetet med heltid och heltidskultur som påbörjades 2018, vilket inneburit att fler grundanställningar fått en högre sysselsättningsgrad. Kostnaderna för timlöner har ökat 0,6 procent jämfört med 2022. Kostnaderna för timlöner har en ökande trend sedan 2014.

6) Kolada N00206 Heltidsanställda månadsavlönade, andel (%)
7) Kolada N00209 Heltidsarbetande månadsavlönade, andel (%)

Övertid, mertid, timavlönades timmar: Antal timmar

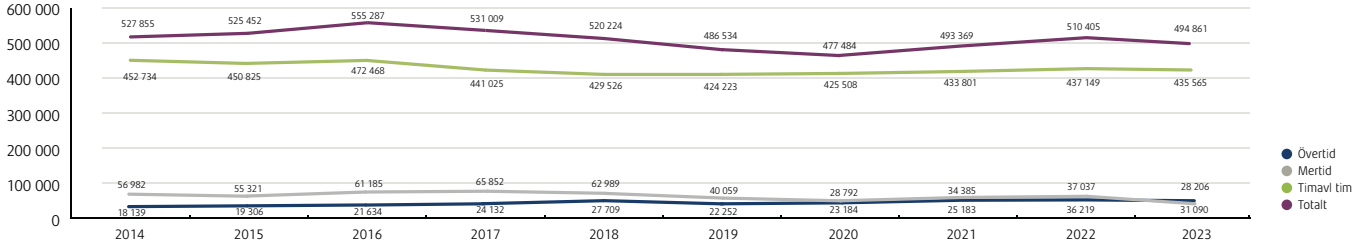

Diagram 5. Antal timmar övertid, fyllnadstid, timlön.

Perioden 2014–2023 har timmarna för fyllnadstid halverats. Däremot har övertiden nästan fördubblats under motsvarande period.

År 2023 motsvarar övertiden cirka 16 årsarbetare, fyllnadstiden 14 årsarbetare och timavlönade 220 årsarbetare.

Antalet årsarbetare som utför övertid, fyllnadstid och timavlönade har totalt sett minskat från 258 till 250 årsarbetare mellan 2022 och 2023.

7.1 Förändring antal timmar mellan 2022 och 2023

Timmar	Övertid		Fyllnadstid		Timlön		Förändring
	Timmar 2023	Förändring	Timmar 2023	Förändring	Timmar 2023	Förändring	
Kommunledningsförvaltningen	115	-77	3	-8	3 381	+118	+33
Teknik- och fritidsförvaltningen	4 111	+302	202	-31	6 480	+2 150	+2 421
Samhällsbyggnadsförvaltningen	844	-128	783	+60	1 938	-1 098	-1 166
Serviceförvaltningen	257	-138	1 318	+161	21 250	+2 203	+2 226
Kulturförvaltningen	6	-58	63	+17	1 298	-306	-347
Barn- och utbildningsförvaltningen	2 578	-325	5 451	-1 296	98 908	+2 968	+1 347
Omsorgsförvaltningen	21 297	-5 094	19 724	-7 490	295 557	-1 935	-14 519
Medborgarförvaltningen	1 882	+389	662	-244	6 753	-5 684	-5 539
Totalt	**31 090**	**-5 129**	**28 206**	**-8 831**	**435 565**	**-1 584**	**-15 544**

Tabell 9. Förändring antal timmar mellan 2022 och 2023.

Den största förändringen i det totala antalet timmar för övertid, fyllnadstid och timlön, finns i omsorgsförvaltningen som minskat med -14 519 timmar. Procentuellt har omsorgsförvaltningen totalt minskat med 4,3 procent.

Den största procentuella minskningen finns i medborgarförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och kulturförvaltningen.

Arbetstid som utförs av timavlönade är inte alltid av akut och oförutsedd karaktär, även semestervikarier ingår i den timavlönade personalstyrkan.

8. Personalomsättning

Personalomsättning definieras i Värnamo kommun som ett mått på hur många tillsvidareanställda som slutat i förhållande till genomsnittligt antal tillsvidareanställda.

Personalomsättning inklusive pensionsavgångar uppgår år 2023 till 10,6 procent vilket är en minskning med 1,7 procentenheter jämfört med 2022. Personalomsättning exklusive pensionsavgångar uppgår till 8,4 procent, vilket är en minskning med 1,3 procentenheter. Andelen pensionsavgångar är relativt stabil under femårsperioden och utgör cirka 2–3 procentenheter.

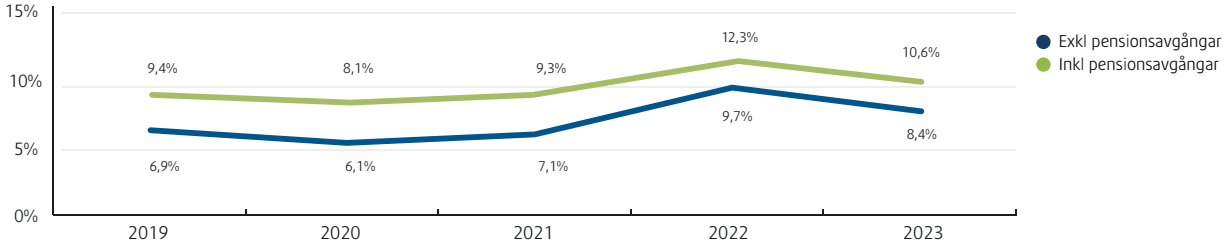

Diagram 6. Personalomsättning inklusive respektive exklusive pensionsavgångar 2019–2023.

År 2023 slutade 295 tillsvidareanställda medarbetare varav 60 pensionsavgångar. Personalomsättningen varierar inom organisationen och mellan yrkesgrupper. Samhällsbyggnadsförvaltningen, omsorgsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen och serviceförvaltningen har en personalomsättning exklusive pensionsavgångar som är högre än 8,4 procent.

År 2023 gick 60 tillsvidareanställda medarbetare i pension. Av dessa valde 37 procent (31 procent år 2022) att gå i pension vid 65 års ålder, 22 procent (29 procent år 2022) valde att gå i pension vid 66–68 år och 42 procent (40 procent år 2022) valde att gå i pension i åldern 61–64 år.

De kommande tio åren uppnår 24 procent av de tillsvidareanställda 65 års ålder.

Personalomsättning 2022 för genomsnittet av Sveriges kommuner uppgår till 12 procent[8], även genomsnittet för Jönköpings läns kommuner uppgår till 12 procent. Utfallet visar att Värnamo följer trenden, men har inte ökat lika mycket som genomsnittet av Sveriges kommuner respektive genomsnittet för Jönköpings läns kommuner.

9. Arbetsskador

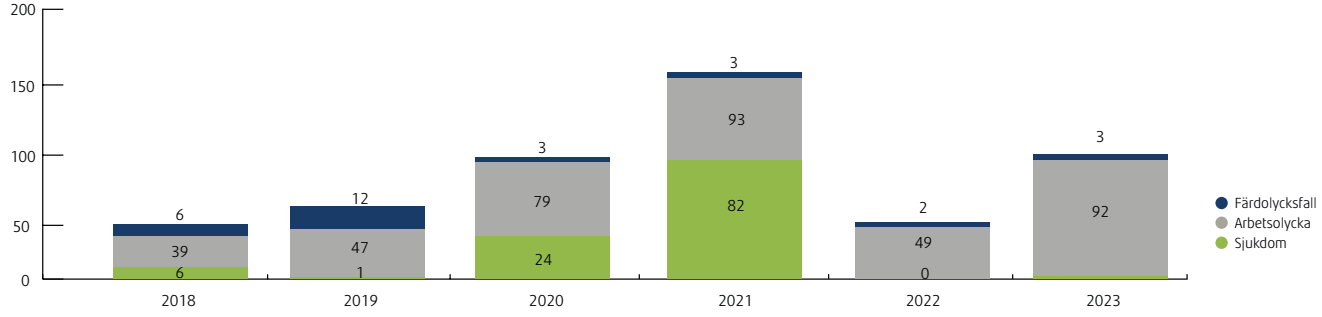

Diagram 7. Antal anmälda arbetsskador fördelat efter orsak.

8) Kolada N00219 Avgångna tillsvidareanställda under året, andel (%)

En arbetsskada är en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Totalt antal anmälda arbetsskador till Försäkringskassan uppgår år 2023 till 96 arbetsskador vilket är nästan en fördubbling sedan 2022.

Arbetsskadorna utgörs till största delen av arbetsolyckor som är olyckor till följd av plötslig händelse, fysisk eller psykisk skada som inträffat på arbetsplatsen eller på annan plats där den skadade vistats i eller för arbetet. Arbetssjukdomar och färdolycksfall är på en låg nivå både 2022 och 2023. En arbetssjukdom har uppkommit genom exempelvis återkommande ensidiga rörelser eller psykiskt påfrestande förhållanden i arbetet.

Arbetsolyckorna finns till 78 procent i omsorgsförvaltningen och till 14 procent i barn- och utbildningsförvaltningen.

Anledningen till det stora antalet arbetsskador år 2021 beror till största del på sjukdom i covid-19 och biverkningar på grund av vaccinering. Flera anmälningar kopplade till covid-19 och biverkningar av vaccin registrerades som arbetsolycka medan det i stället eventuellt borde registrerats som arbetssjukdom.

Arbetsmiljöverkets arbetsskadestatistik för riket 2022[9] visar att antalet arbetsolyckor med sjukfrånvaro minskade med nio procent jämfört med 2021. Antalet anmälda arbetssjukdomar 2022 minskade med 44 procent jämfört med 2021. Orsakerna till minskningarna kan till stor del kopplas till pandemin. Covid-19 pandemin har enligt Arbetsmiljöverket gett tydliga effekter i arbetsskadestatistiken för 2022 och ännu mer påtagligt för åren 2020 och 2021.

10. Företagshälsovård

Kostnaderna för företagshälsovård påverkas av lagstadgade obligatoriska hälsokontroller samt övriga insatser och utredningar som görs av företagshälsovården.

Den totala kostnaden för tjänster hos företagshälsan uppgår till 1,8 miljoner kronor år 2023 vilket är 509 tusen kronor eller 38 procent högre jämfört med 2022 då kostnaden uppgick till 1,3 miljoner kronor. De totala kostnaderna för företagshälsovård utgörs till 29 procent av hälsoundersökningar och till 51 procent av behandling, stöd och rådgivning. Kostnaderna har främst ökat inom barn- och utbildningsförvaltningen, omsorgsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Andelen fakturerat belopp per yrkeskategori är företagsläkare 33 procent, företagssköterska 23 procent, psykolog 20 procent och beteendevetare 14 procent.

Kostnaderna mellan förvaltningarna varierar, främst beroende på de lagstadgade kontroller som genomförs bland annat för räddningstjänstens operativa personal. Därav har samhällsbyggnadsförvaltningen den största kostnaden per anställd, 6 tusen kronor.

Den genomsnittliga kostnaden fördelat på kommunens alla tillsvidareanställda uppgår till 630 kronor, en ökning med 35 procent sedan 2022. Användandet av företagshälsovården uppgår till 1 154 timmar år 2023 vilket är en ökning med 29 procent. Använda timmar fördelas till 58 procent av insatser som avser ohälsa och 41 procent till insatser avseende hälsorisker.

Företagshälsovård, antal timmar

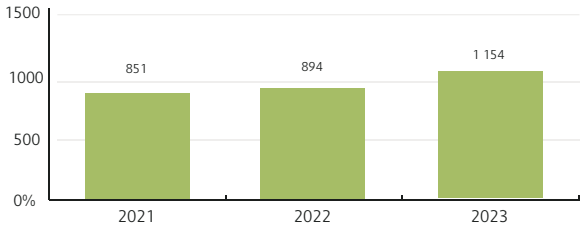

Diagram 8. Företagshälsovård, antal timmar år 2021–2023.

9) Arbetsmiljöverket, Arbetsskador 2022

Väsentliga personalförhållanden i den kommunala koncernen

I kommunkoncernens HR-nyckeltal ingår förutom Värnamo kommun även Finnvedsbostäder AB, koncernen Värnamo Energi AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

En nyckel för att klara kompetensförsörjningen är att alla medarbetare har rätt förutsättningar att göra ett bra arbete. I kommunkoncernen har 96 procent av de tillsvidareanställda medarbetarna en anställning i Värnamo kommun och fyra procent har en anställning i bolagen. Antalet tillsvidareanställda årsarbetare inom kommunkoncernen har ökat med 60 och beror främst på en ökning inom Värnamo kommun. Även minskningen av 53 tidsbegränsat månadsanställda årsarbetare beror främst på en minskning i Värnamo kommun. Totalt sett har antalet tillsvidareanställda och tidsbegränsat månadsanställda ökat med sju årsarbetare i koncernen.

Sjukfrånvaron i kommunkoncernen har minskat med 0,94 procentenheter till 7,16 procent och andelen sjukfrånvaro längre än 60 dagar har ökat med 5,31 procentenheter. I koncernen är det främst timmarna för sjukfrånvaro kortare än 59 dagar som har minskat, men även sjukfrånvarotimmar längre än 60 dagar har minskat något. Medarbetarna i bolagen har betydligt lägre sjukfrånvaro än medarbetarna i Värnamo kommun

Arbetet med HR-frågor är en viktig del för att nå de övergripande målen om kvalitet, delaktighet, kompetensförsörjning och klimat.

	Kommunkoncernen				Värnamo kommun			
	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	Förändring 2022 och 2023	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	Förändring 2022 och 2023
Tillsvidareanställda, antal	3 049	2 989	2 961	+60	2 927	2 872	2 848	+55
Tillsvidareanställda, årsarbetare	2 922	2 862	2 818	+60	2 802	2 746	2 707	+56
Tidsbegränsat månadsanställda, antal	334	362	363	-28	300	359	358	-59
Tidsbegränsat månadsanställda, årsarbetare	277	330	322	-53	270	327	320	-57
Sjukfrånvaro, %	7,16	8,10	7,60	-0,94	7,36	8,25	7,77	-0,89
Andel sjukfrånvaro längre än 60 dagar, %	48,98	43,67	45,78	+5,31	49,55	44,08	46,02	+5,47

Kommunkoncernen har 3 049 tillsvidareanställda, en ökning med 60 medarbetare.

59

Under hösten stod efterlängtade Park Arena klar, en alldeles ny idrottshall i Värnamo stad. Gissa om invigningskalaset var populärt!

Resultaträkning

Belopp i miljoner kronor		Kommunkoncernen		Kommunen	
	Not	2023	2022	2023	2022
Verksamhetens intäkter	3	1 264,6	1 317,2	573,3	547,2
Verksamhetens kostnader	4	-3 277,3	-3 164,8	-2 796,2	-2 615,7
Avskrivningar	5	-279,4	-265,5	-144,2	-140,2
Verksamhetens nettokostnader		**-2 292,1**	**-2 113,1**	**-2 367,1**	**-2 208,7**
Skatteintäkter	6	1 940,4	1 833,5	1 940,4	1 833,5
Generella statsbidrag och utjämning	7	466,0	471,0	466,0	471,0
Verksamhetens resultat		**114,3**	**191,4**	**39,3**	**95,8**
Finansiella intäkter	8	12,2	33,0	20,6	41,8
Finansiella kostnader	9	-71,3	-32,0	-16,9	-4,8
Resultat efter finansiella poster		**55,2**	**192,4**	**43,0**	**132,8**
Extraordinära poster		0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat		**55,2**	**192,5**	**43,0**	**132,8**

Kommunkoncernens resultat

55,2

miljoner kronor

Kommunkoncernens resultat 2023 är 55,2 miljoner kronor, en minskning med 77,6 miljoner kronor i förhållande till 2022.

Resultaträkning fullfond och blandmodell

Belopp i miljoner kronor	Not	Fullfond Bokslut 2023	Blandmodell Bokslut 2023
Verksamhetens intäkter	3	576,3	573,3
Verksamhetens kostnader	4	-2 807,0	-2 796,2
Avskrivningar	5	-144,2	-144,2
Verksamhetens nettokostnader		**-2 374,9**	**-2 367,1**
Skatteintäkter	6	1 940,4	1 940,4
Generella statsbidrag och utjämning	7	466,0	466,0
Verksamhetens resultat		**31,5**	**39,3**
Finansiella intäkter	8	20,6	20,6
Finansiella kostnader	9	-16,9	-16,9
Resultat efter finansiella poster		**35,2**	**43,0**
Extraordinära poster		0,0	0,0
Årets resultat		**35,2**	**43,0**

Enligt redovisningslagen för kommuner betraktas intjänad pensionsrätt till och med 1997 inte som en skuld utan som en ansvarsförbindelse. Denna del av pensionsskulden uppräknas med förändringen av basbeloppet. I Värnamo kommun upprättas ett alternativt bokslut där ovanstående pensionsrätt betraktas som en avsättning och där förändringen av denna belastar årets resultat.

Balansräkning

Belopp i miljoner kronor	Not	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	10	0,9	1,1	0,0	0,0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	11	5 159,8	4 756,8	2 804,5	2 395,5
Maskiner och inventarier	12	836,0	844,5	222,6	203,9
Finansiella anläggningstillgångar	13	38,3	35,0	30,6	27,1
Summa anläggningstillgångar		**6 035,0**	**5 637,4**	**3 057,7**	**2 626,5**
BIDRAG TILL INFRASTRUKTUR	14	**8,3**	**8,8**	**8,3**	**8,8**
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd	15	85,8	98,9	67,6	82,7
Fordringar	16	405,2	445,4	280,3	280,2
Kassa och bank	17	205,2	265,5	198,0	256,9
Summa omsättningstillgångar		**696,2**	**809,8**	**545,9**	**619,8**
Summa tillgångar		**6 739,5**	**6 456,0**	**3 611,9**	**3 255,1**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	18				
Årets resultat		55,2	192,5	43,0	132,8
Resultatutjämningsreserv		0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt eget kapital		2 479,2	2 286,7	1 843,7	1 710,9
Summa eget kapital		**2 534,4**	**2 479,2**	**1 886,7**	**1 843,7**
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	38,9	52,8	38,5	52,4
Andra avsättningar	20	198,0	168,8	85,4	56,2
Summa avsättningar		**236,9**	**221,6**	**123,9**	**108,6**
Skulder					
Långfristiga skulder	21	3 270,4	3 044,4	1 040,0	730,8
Kortfristiga skulder	22	697,8	710,8	561,3	572,0
Summa skulder		**3 968,2**	**3 755,2**	**1 601,3**	**1 302,8**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**6 739,5**	**6 456,0**	**3 611,9**	**3 255,1**
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter	23	17,1	18,4	16,7	18,0
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar	24	544,3	533,5	544,3	533,5
Övriga ansvarsförbindelser	25	2 809,6	2 869,8	2 808,8	2 869,0

Balansräkning fullfond och blandmodell

Belopp i miljoner kronor	Not	Fullfond 2023-12-31	Blandmodell 2023-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	10	0,0	0,0
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	11	2 804,5	2 804,5
Maskiner och inventarier	12	222,6	222,6
Finansiella anläggningstillgångar	13	30,6	30,6
Summa anläggningstillgångar		**3 057,7**	**3 057,7**
Bidrag till infrastruktur	14	**8,3**	**8,3**
Omsättningstillgångar			
Förråd	15	67,6	67,6
Fordringar	16	280,3	280,3
Kassa och bank	17	198,0	198,0
Summa omsättningstillgångar		**545,9**	**545,9**
Summa tillgångar		**3 611,9**	**3 611,9**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	18		
Årets resultat		35,2	43,0
Resultatutjämningsreserv		0,0	0,0
Övrigt eget kapital		1 307,2	1 843,7
Summa eget kapital		**1 342,4**	**1 886,7**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	582,8	38,5
Andra avsättningar	20	85,4	85,4
Summa avsättningar		**668,2**	**123,9**
Skulder			
Långfristiga skulder	21	1 040,0	1 040,0
Kortfristiga skulder	22	561,3	561,3
Summa skulder		**1 601,3**	**1 601,3**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**3 611,9**	**3 611,9**
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Panter och därmed jämförliga säkerheter	23	16,7	16,7
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar	24	0,0	544,3
Övriga ansvarsförbindelser	25	2 808,8	2 808,8

Kassaflödesanalys

		Kommunkoncernen		Kommunen		
Belopp i miljoner kronor	Not	2023	2022	Budget 2023	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Årets resultat		55,2	192,5	44,0	43,0	132,8
Justering för ej likviditetspåverkande poster	26	275,4	261,0	148,0	142,2	135,5
Poster som redovisas i annan sektion	27	-	-	0,0	-0,5	-12,2
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**330,6**	**453,5**	**192,0**	**184,7**	**256,1**
Ökning/minskning av periodiserade anläggningsavgifter		15,6	13,3	9,0	15,6	13,3
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		40,2	-73,8	0,0	-0,2	-67,4
Ökning/minskning förråd och varulager		32,9	33,8	12,0	15,1	14,1
Ökning/minskning kortfristiga skulder		-31,8	69,6	-20,0	-10,7	53,7
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**387,5**	**496,4**	**193,0**	**204,5**	**269,8**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Investering i materiella anläggningstillgångar		-677,6	-598,0	-673,0	-563,6	-356,6
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1,4	15,0	10,0	1,3	14,3
Erhållna investeringsbidrag		2,5	19,9	0,0	2,5	19,9
Investering i finansiella tillgångar		-3,5	-4,2	0,0	-3,5	-3,5
Försäljning av finansiella tillgångar		0,2	2,0	0,0	0,0	1,8
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-677,0**	**-565,3**	**-663,0**	**-563,3**	**-324,1**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Nyupptagna lån		632,3	373,7	470,0	300,0	50,0
Amortering av långfristiga skulder		-403,1	-378,1	0,0	0,0	-50,0
Kassaflöde från finansieringsverksamhet		**229,2**	**-4,4**	**470,0**	**300,0**	**0,0**
Årets kassaflöde		-60,3	-73,3	0,0	-58,8	-54,3
Likvida medel vid årets början		265,5	338,8	100,0	256,9	311,2
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS SLUT		**205,2**	**265,5**	**100,0**	**198,1**	**256,9**

Not 1. Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning samt Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Kommunkoncern och sammanställda räkenskaper

I kommunkoncernen ingår samtliga bolag och kommunalförbund där kommunen har minst 20 procent inflytande. Kommunkoncernen består av följande kommunala koncernföretag:

Bolag	Ägarandel
Värnamo Stadshus AB	100%
Värnamo Energi AB	100%
Finnvedsbostäder AB	100%
Värnamo kommunala industrifastigheter AB	100%
Kommunalförbund Samverkan Återvinning Miljö (SÅM)	39%

Inga förändringar i sammansättningen av kommunkoncernen har skett under 2023.

Värderings- och omräkningsprinciper

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärde minus avskrivning och eventuell nedskrivning. Avskrivning sker linjärt för samtliga anläggningstillgångar som är utsatta för värdeminskning. Materiella anläggningstillgångar som har betydande komponenter med ett anskaffningsvärde som överstiger 500 tusen kronor, med väsentlig skillnad i nyttjandeperiod skrivs av separat. Komponentfördelning kan även tillämpas på materiella anläggningstillgångar med lägre anskaffningsvärde.

Nyinvesteringar som inte är pågående aktiverats månaden efter investeringstillfället.

En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs.

Omprövning av nyttjandeperioden sker om det finns särskilda skäl för detta (till exempel verksamhetsförändringar, teknikskiften, organisationsförändringar). Normalt omprövas dock inte tillgångars nyttjandeperiod.

Korttidsinventarier med en ekonomisk livslängd på max tre år och inventarier av mindre värde, max ett halvt prisbasbelopp, kostnadsförs direkt.

Omsättningstillgångar

Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar är upptagna till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Tomter för försäljning värderas kollektivt där de totala utgifterna för ett exploateringsområde fördelas per tomt utifrån yta. I anskaffningsvärdet ingår mark, andel av projektering och direkta utgifter för åtgärder på tomtmarken.

Leasing

Kommunen har 190 leasingavtal som har en längre total löptid än tre år. Dessa är beloppsmässigt förhållandevis små och har inte redovisats som finansiell leasing i enlighet med rekommendation RKR R5 Leasing. Dessa redovisas som operationell leasing.

Skulder och avsättningar

Erhållna anläggningsavgifter för VA redovisas som förutbetald intäkt och periodiseras över 50 år. Fram till och med 2022 hade samtliga VA-ledningar en nyttjandeperiod på 50 år. Från och med 2023 har VA-ledningar i nya exploateringsområden samt överföringsledningar en nyttjandeperiod på 80 år.
Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är från och med år 2017 beräknade enligt RIPS17.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse.

Pensionsförpliktelser intjänade från år 1998 redovisas som avsättning enligt gällande rekommendation. Pensionsrätt avseende inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp har kommunen tecknat försäkring för och premier inbetalas löpande.

Avsättningar för pensioner baseras på en beräkning av extern pensionsadministratör.

Avsättningar för deponi har tagits upp till det belopp som bedöms krävas för att reglera förpliktelsen.
Återställning av deponi har värderats enligt anskaffningsvärdet och upplöses löpande.

VA, överuttag eller vinst

Överuttag i VA-verksamheten hanteras som en skuld till abonnenterna.

Redovisningsprinciper i driftredovisningen och investeringsredovisningen

Driftredovisningen återger nämndernas relationer till omvärlden, där övriga nämnder utgör en del av omvärlden. Jämfört med resultaträkningen har driftredovisningen även påförts kommuninterna poster som avser köp och försäljning mellan nämnderna.

Poster som ingår i resultaträkningen, men inte i driftredovisningen är skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, finansiella intäkter och kostnader.

Poster som kalkylmässigt simuleras är:

- Personalomkostnader
- Kapitalkostnader, det vill säga avskrivningar och ränta på bundet kapital

Löner har belastats med ett personalomkostnadspålägg som inkluderar sociala avgifter, avtalsförsäkringar och pensionskostnader. Storleken på pålägget avgörs av den anställdes ålder.

Anställde född	Pålägg
Före 1937	0%
1938 - 1956	15,81 %
1957 - 1999	42,75 %
2000 – 2004*	27,32 %
2000 – 2004**	42,75 %
2005 – 2007	17,80 %
2008 och senare	42,75 %

*Perioden januari–mars 2023 **Perioden april–december 2023

Löner för timanställda och kostnadsersättningar utbetalas månaden efter intjänandemånaden. Utbetalningar som sker i januari och som avser december belastar respektive nämnd den period som kostnaden avser. En periodisering till rätt period sker dock centralt under ansvar finansiering.

Materiella anläggningstillgångar belastas med verklig avskrivningskostnad samt en internränta på 1,25 procent. Internräntan baseras på genomsnittsräntan från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) vilken återspeglar kommunsektorns genomsnittliga lånekostnad.

Gemensamma kostnader som fördelas mellan kommunens olika verksamheter genom interndebitering är:

- Hyreskostnader: Internhyror för lokaler debiteras respektive verksamhet med självkostnad. I internhyran ingår ett pålägg för att täcka kostnader för outhyrda lokaler. Värme, vatten, el och vaktmästeri debiteras utifrån verklig förbrukning/nyttjande.
- Transport/bilpool: Administrationskostnader för central fordonshantering interndebiteras utifrån en fast kostnad per fordonstyp. Verksamhetsfordon debiteras utifrån verklig kostnad och vid nyttjande av kommunens bilpool debiteras verksamheterna till en fast tim- och milkostnad.
- Kost: Debitering av kommunens produktionskök till självkostnad, beräknad på portionspris.
- Post och tryckeri: En fast månadsavgift debiteras för turbilen. Vid nyttjande av kopierings- och frankeringstjänster debiteras verksamheterna för materialkostnad och maskinunderhåll.
- Bemanningspool: Debitering sker av serviceförvaltningens bemanningspool till självkostnad utefter arbetade timmar. Bemanningspoolen avvecklades under hösten 2023.

Gemensamma kostnader som fördelas med schabloner är:

- IT-relaterade kostnader. Schablonen grundar sig på en procentsats på respektive nämnds rambudget. Varje nämnd har en unik procentsats som speglar nyttjandet av IT tjänster.

Gemensam central administration som ekonomi, personal och upphandling fördelas inte ut på de olika verksamheterna.

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter föregående och innevarande år baseras på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) decemberprognos.

Taxekollektivet för renhållning betalar sina avgifter till kommunalförbundet SÅM. Ansvaret för deponier kvarstår dock i kommunen. Tidigare års fonderade medel används för sluttäckning av deponier. Driftskostnader av deponier täcks av skattemedel.

Investeringsredovisningens utgifter består av kommunexterna utgifter samt timkostnader för kommunens egen personal som arbetar med kommunens investeringsprojekt. I investeringsredovisningen ingår även interna maskinkostnader som beräknas utifrån maskinernas timkostnader.

Budgetramar för drift och investeringar fastställs av fullmäktige per nämnd.

Budgetjusteringar i driftredovisningen och investeringsredovisningen

Driftbudget

Exklusive avskrivningar.
Belopp i tusentals kronor.

Ändamål	Beslut	Budget
Årsbudget 2023, verksamhetens intäkter och kostnader	KF § 154/2022	2 140 544
Finsam, ökat medlemsbidrag 2023	KF § 128/2022	86
Kompensation för prisökningar	KF § 209/2022	3 910
Uttag resultatfond kulturnämnd, omstrukturering biblioteksverksamhet	KS § 70/2023	500
Uttag resultatfond samhällsbyggnadsnämnd, vaccinationer	KS § 209/2023	200
Total budget, efter justeringar		**2 145 240**

Investeringsbudget

Inklusive investeringar i exploateringsområden.

Belopp i tusentals kronor

Ändamål	Beslut	Budget
Årsbudget 2023	KF § 155/2022	699 383
Återkalla beslut KF § 23/2022, på grund av nytt infrastrukturprojekt 2023 och 2024	KF § 206/2022	-4 000
Infrastrukturprojekt Prostsjövägen och Ljusevekaområdet	KF § 206/2022	25 000
Förskolan Gläntan, ersättningslokaler, paviljong	KF § 5/2023	4 000
Ombudgetering investeringar från år 2022	KF § 47/2023	137 641
Justering av investeringsbudget 2023, till investeringsplan 2024-2028 samt återlämning	KF § 47/2023	-148 889
Justering budget 2023 för projekt konstsnö Borgen samt lösen av bussar	KF § 100/2023	-5 337
Markbytesavtal med Växjö Stift	KFF §206/2022	13 000
Total budget, efter justeringar		**720 798**

Erhållna men ännu ej intäktsredovisade generella statsbidrag

Belopp i tusentals kronor

Bidragsgivare	Bidrag	Belopp
Socialstyrelsen	Utökad bemanning	2 522
Totalt		**2 522**

Not 2. Uppskattningar och bedömningar

Exploatering

Omklassificeringar från markreserv till omsättningstillgång vid exploatering sker när exploateringsområdet är klart för försäljning och den första tomten är helt betald.

Vid exploatering av ett område redovisas hela projektet som omsättningstillgång. Omklassificeringar från omsättningstillgång till anläggningstillgång för de delar som avser gator, vägar samt VA sker när exploateringsområdet är klart för försäljning och den första tomten är betald.

Periodisering av riktade statsbidrag

Kommunen periodiserar sökta men ej erhållna statsbidrag samt statsbidrag som kommunen ej behöver ansöka om.

Hur stor del av bidraget som periodiseras beror på hur säker kommunen är på att erhålla bidraget. Vid bedömning av hur stor del som ska periodiseras används modellen nedan.

Uppbokad procentsats	Vägledning
100 %	Säkert Bidraget har sökts flera gånger och bidraget har erhållits.
80–90 %	Viss osäkerhet Viss osäkerhet kring uppfyllnad av alla villkor förekommer.
70–80 %	Större osäkerhet Bidraget söks för första gången eller bidraget har sökts tidigare men ej erhållits.

Noter

Belopp i tusentals kronor

Not 3 Verksamhetens intäkter

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Försäljningsintäkter	491 458	534 607	37 303	36 753
Taxor och avgifter	205 047	200 460	163 941	152 951
Hyror och arrenden	257 935	285 677	45 616	43 283
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	172 085	164 242	172 085	164 242
Bidrag och gåvor från privata aktörer	2 174	488	2 174	488
EU-bidrag	162	72	162	72
Övriga bidrag	11 534	20 875	11 534	20 875
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	72 345	62 661	103 303	90 345
Intäkter från exploateringsverksamhet och tomträtter	36 620	27 675	36 620	27 675
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	559	10 523	559	10 523
Övriga verksamhetsintäkter	14 639	9 961	0	0
Summa verksamhetens intäkter	**1 264 558**	**1 317 242**	**573 297**	**547 207**

Not 4 Verksamhetens kostnader

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Personalkostnader exklusive pensionskostnader	-1 838 908	-1 742 820	-1 742 355	-1 652 607
Pensionskostnader	-188 025	-152 735	-179 413	-147 885
Lämnade bidrag	-61 831	-97 242	-61 831	-97 242
Köp av verksamhet	-232 887	-212 533	-212 910	-192 161
Lokal- och markhyror samt övriga fastighetskostnader	-151 044	-145 217	-199 457	-188 776
Inköp av material och varor	-431 063	-499 111	-110 178	-106 557
Inköp av tjänster	-113 489	-108 450	-153 381	-145 139
Kostnader för transportmedel, transporter och resor	-70 171	-65 721	-70 171	-65 721
Realisationsförluster och utrangeringar	-67	-29	-67	-29
Anskaffningskostnad, sålda exploateringsfastigheter	-10 579	-9 184	-10 579	-9 184
Bolagsskatt	-8 851	-11 329	0	0
Övriga verksamhetskostnader	-170 361	-120 385	-55 897	-10 416
Summa verksamhetens kostnader	**-3 277 276**	**-3 164 757**	**-2 796 239**	**-2 615 717**

Not 5 Av- och nedskrivningar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Avskrivning immateriella tillgångar	-260	-82	-6	0
Avskrivning byggnader och anläggningar	-164 794	-146 298	-95 975	-88 242
Avskrivning maskiner och inventarier	-112 042	-108 993	-45 913	-41 824
Nedskrivning byggnader och anläggningar	-2 316	-10 153	-2 316	-10 153
Summa av- och nedskrivningar	**-279 412**	**-265 526**	**-144 210**	**-140 219**

Not 6 Skatteintäkter

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Preliminär kommunalskatt	1 904 082	1 781 954	1 904 082	1 781 954
Preliminär slutavräkning innevarande år	27 309	40 576	27 309	40 576
Slutavräkningsdifferens föregående år	9 009	11 034	9 009	11 034
Summa skatteintäkter	**1 940 400**	**1 833 564**	**1 940 400**	**1 833 564**

Not 7 Generella statsbidrag och utjämning

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Inkomstutjämning	299 426	292 732	299 426	292 732
Kostnadsutjämning	-45 916	-45 289	-45 916	-45 289
Regleringsbidrag	81 053	95 652	81 053	95 652
Kommunal fastighetsavgift	81 306	77 374	81 306	77 374
Bidrag för LSS-utjämning	43 380	41 170	43 380	41 170
Övriga generella bidrag från staten	6 776	9 356	6 776	9 356
Summa generella statsbidrag och utjämning	**466 025**	**470 995**	**466 025**	**470 995**

Not 8 Finansiella intäkter

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Utdelningar från koncernföretag	0	0	6 000	3 000
Utdelningar på aktier och andelar	142	2 664	142	2 664
Intäkter från finansiella anläggningstillgångar	0	1 746	0	1 746
Ränteintäkter	10 334	3 243	5 385	1 404
Borgensavgifter	0	0	7 554	7 702
Övriga finansiella intäkter	1 739	25 328	1 533	25 329
Summa finansiella intäkter	**12 215**	**32 981**	**20 614**	**41 845**

Not 9 Finansiella kostnader

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Räntekostnader på lån	-64 055	-34 529	-9 736	-2 873
Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättningar	-6 928	-1 455	-6 928	-1 455
Kostnader från finansiella anläggningstillgångar	-3	0	-3	0
Övriga finansiella kostnader	-284	3 964	-255	-516
Summa finansiella kostnader	**-71 270**	**-32 020**	**-16 922**	**-4 844**

Not 10 Immateriella tillgångar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	4 273	3 195	0	0
Inköp	60	0	60	0
Försäljningar	0	1 078	0	0
Nedskrivningar/Utrangeringar	0	0	0	0
Överföringar	0	0	0	0
Utgående anskaffningsvärde	**4 333**	**4 273**	**60**	**0**
Ingående ackumulerade av- och nedskrivningar	-3 160	-3 078	0	0
Försäljningar	0	0	0	0
Nedskrivningar/Utrangeringar	0	0	0	0
Överföringar	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-261	-82	-6	0
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	**-3 421**	**-3 160**	**-6**	**0**
Utgående redovisat värde	**912**	**1 113**	**54**	**0**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	-	-	8 år	-

Not 11 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	6 921 836	6 523 526	3 736 701	3 446 942
Inköp	581 611	568 032	498 274	298 212
Försäljningar	-261	-24 625	0	-20 625
Nedskrivningar/utrangeringar	-30 151	-8 239	-30 151	-8 239
Överföringar	-11 902	-136 858	8 523	20 411
Utgående anskaffningsvärde	**7 461 133**	**6 921 836**	**4 213 347**	**3 736 701**
Ingående ackumulerade av- och nedskrivningar	-2 165 044	-2 040 510	-1 341 186	-1 270 670
Försäljningar	0	16 850	0	16 850
Nedskrivningar/utrangeringar	21 140	4 848	27 941	848
Överföringar	335	-2	335	-2
Årets avskrivningar	-157 752	-146 230	-95 932	-88 212
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	**-2 301 321**	**-2 165 044**	**-1 408 842**	**-1 341 186**
Utgående redovisat värde	**5 159 812**	**4 756 792**	**2 804 505**	**2 395 515**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	-	-	32 år	32 år

Nedskrivning har skett under året av markanläggning för tillfälliga skollokaler med 1,7 miljoner kronor eftersom de flyttar in till nya lokaler.
Nedskrivning har skett under året av insatser i förhyrda lokaler med 77 tusen kronor efter justering med hänsyn till kontraktets avtalslängd.

Not 12 Maskiner och inventarier

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	2 253 805	2 134 528	695 557	646 520
Inköp	86 468	103 908	65 037	58 418
Gåva	234	0	234	0
Försäljningar	-5 636	-6 737	-4 620	-1 572
Utrangeringar	-43 414	-7 565	-43 414	-7 565
Överföringar	18 344	29 671	781	-244
Utgående anskaffningsvärde	**2 309 801**	**2 253 805**	**713 575**	**695 557**
Ingående ackumulerade av- och nedskrivningar	-1 409 248	-1 311 018	-491 647	-456 121
Försäljningar	4 804	6 000	3 809	1 503
Återförda nedskrivningar	2 000	0	0	0
Utrangeringar	43 308	4 803	43 308	4 803
Överföringar	-527	22	-527	22
Årets avskrivningar	-114 086	-109 055	-45 957	-41 854
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	**-1 473 749**	**-1 409 248**	**-491 014**	**-491 647**
Utgående redovisat värde	**836 052**	**844 557**	**222 561**	**203 910**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	–	–	8 år	10 år

Not 13 Finansiella anläggningstillgångar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Aktier och andelar				
Gnosjöregionens näringslivsråd	6	6	6	6
Inera AB	42	42	42	42
Kommentusgruppen AB	2	2	2	2
Södra skogsägarna ekonomisk förening	398	354	398	354
Värnamo City	13	13	13	13
Värnamo Näringsliv AB	10	10	10	10
Värnamo Stadshus AB	0	0	4 000	4 000
Kommuninvest ekonomisk förening	23 196	19 741	23 196	19 741
Andra långfristiga värdepappersinnehav	2 812	2 812	0	0
Summa aktier och andelar	**26 479**	**22 980**	**27 667**	**24 168**
Bostadsrätter	2 934	2 937	2 934	2 937
Andra långfristiga fordringar	8 850	9 036	0	0
Summa finansiella anläggningstillgångar	**38 263**	**34 953**	**30 601**	**27 105**

Not 14 Bidrag till infrastruktur

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Bidrag till Trafikverket för åtgärder riksväg 27				
Totalt bidrag	13 950	13 950	13 950	13 950
Ackumulerad upplösning	-5 700	-5 142	-5 700	-5 142
varav årets upplösning	-558	-558	-558	-558
Summa bidrag till infrastruktur	**8 250**	**8 808**	**8 250**	**8 808**

Kommunfullmäktige beslutade 2010-12-16 att godkänna avtalet med Trafkiverket om kommunal medfinansiering av åtgärder på riksväg 27. Bidraget upplöses på 25 år.

Not 15 Förråd, lager och exploateringsfastigheter

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Tomter för försäljning				
Ingående värde	78 234	92 203	78 234	92 203
Årets anskaffningar	4 205	16 293	4 205	16 293
Årets försäljningar	-10 579	-9 184	-10 579	-9 184
Nedskrivningar	-382	-1 213	-382	-1 213
Överföringar	-8 972	-19 865	-8 972	-19 865
Utgående värde tomter för försäljning	**62 506**	**78 234**	**62 506**	**78 234**
Förråd Nydalavägen	2 900	2 829	2 900	2 829
Förråd skogsprodukter	1 090	585	1 090	585
Råvaror och förnödenheter	18 265	16 250	0	0
Lager Stomsjö	890	1 012	890	1 012
Lager VA	203	0	203	0
Summa förråd, lager och exploateringsfastigheter	**85 854**	**98 910**	**67 589**	**82 660**

Not 16 Fordringar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Kundfordringar	136 033	154 878	35 626	23 045
Statsbidragsfordringar och kostnadsersättningar	75 345	74 538	75 345	74 538
Kommunalskattefordringar	21 592	21 096	21 592	21 096
Övriga kortfristiga fordringar	13 379	22 504	989	878
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	158 826	172 385	146 777	160 605
Summa fordringar	**405 175**	**445 401**	**280 329**	**280 162**

Not 17 Kassa och bank

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Kontantkassa	34	842	29	34
Bank	205 137	264 655	198 023	256 891
Summa kassa och bank	**205 171**	**265 497**	**198 052**	**256 925**

Kommunen har tillsammans med koncernföretagen en gemensam checkräkningskredit på 100 miljoner kronor. Krediten är för närvarande outnyttjad.

Not 18 Eget kapital

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående eget kapital	2 479 149	2 286 654	1 843 732	1 710 902
Årets resultat	55 240	192 496	42 965	132 831
Summa eget kapital	**2 534 389**	**2 479 150**	**1 886 697**	**1 843 733**

Not 19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående avsättning till pensioner inklusive löneskatt	52 446	50 374	52 446	50 374
Nyintjänad pension	-6 991	2 289	-7 257	1 964
Årets utbetalningar	-2 267	-2 055	-2 267	-2 055
Ränte- och basbeloppsuppräkning	2 827	995	2 827	995
Övrig post	-4 502	764	-4 502	764
Förändring löneskatt	-2 632	509	-2 717	405
Summa avsatt till pensioner inklusive löneskatt	**38 882**	**52 876**	**38 531**	**52 447**

Uppgifter om auktualiseringsgrad och visstidsförordnanden finns i not 24.

Not 20 Andra avsättningar

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Avsatt för återställande av deponi				
Redovisat värde vid årets början	21 259	35 275	21 259	35 275
Nya avsättningar	37 306	0	37 306	0
Ianspråktagna avsättningar	-8 042	-14 016	-8 042	-14 016
Utgående avsättning	**50 523**	**21 259**	**50 523**	**21 259**

Återställandet av deponier görs löpande. År 2023 har teknik- och fritidsförvaltningen gjort en uppdaterad beräkning avseende kommande utgifter för utredning och åtgärder.

Avsatt för medfinansiering Bangården				
Redovisat värde vid årets början	7 592	0	7 592	0
Nya avsättningar	0	8 172	0	8 172
Ianspråktagna avsättningar	0	-580	0	-580
Utgående avsättning	**7 592**	**7 592**	**7 592**	**7 592**

Medfinansiering Värnamo Bangård för frigörande av exploateringsmark.

Avsatt för medfinansiering Järnvägen Y:et				
Redovisat värde vid årets början	27 300	0	27 300	0
Nya avsättningar	0	27 300	0	27 300
Ianspråktagna avsättningar	0	0	0	0
Utgående avsättning	**27 300**	**27 300**	**27 300**	**27 300**

Medfinansiering av upprustning av järnvägen Jönköping - Vaggeryd - Värnamo - Nässjö, det så kallade Y:et.

Avsättning för skatter	111 184	112 631	0	0
Övriga avsättningar	1 405	0	0	0
Summa andra avsättningar	**198 005**	**168 782**	**85 415**	**56 151**

Not 21 Långfristiga skulder

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Långfristig upplåning i banker och kreditinstitut	3 050 359	2 833 664	820 000	520 000
Förutbetalda intäkter anläggningsavgifter	109 395	96 323	109 395	96 323
Förutbetalda intäkter offentliga investeringsbidrag	50 763	52 099	50 763	52 099
Förutbetalda intäkter, investeringsfond VA	59 853	62 354	59 853	62 354
Summa långfristiga skulder	**3 270 370**	**3 044 440**	**1 040 011**	**730 776**
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Anläggningsavgifter återstående år (vägt snitt)	43 år	43 år	43 år	43 år
Offentliga investeringsbidrag återstående antal år (vägt snitt)	18 år	14 år	18 år	14 år
Investeringsfond VA, återstående antal år	25 år	26 år	25 år	26 år
Uppgifter om lång- och kortfristig upplåning				
Genomsnittlig ränta %	2,64	1,03	1,45	0,56
Genomsnittlig ränta % exklusive derivat	2,07	0,79	–	–
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	2,26	2,43	2,21	2,25
Kapitalförfall andel av lån				
0-5 år	2 955 359	2 655 664	770 000	520 000
över 5 år	95 000	178 000	50 000	–
Genomsnittlig räntebindningstid inklusive derivat	2,38	2,78	–	–
Genomsnittlig räntebindningstid exklusive derivat	1,07	1,06	2,21	2,25
Derivat				
Elterminer MWh	151 804	256 498	–	–
Ränteswapar säkrad volym miljoner kronor	1 005	905	–	–

Derivaten innehas i säkringssyfte, varför värdeförändringen ej redovisas löpande. Elterminerna har ett övervärde om 145 miljoner kronor (136) och ränteswapparna har ett övervärde/undervärde om 67,1 miljoner kronor (-41,1).

Förutbetalda intäkter för anläggningsavgifter periodiseras på 50 år vilket är lika med den vägda genomsnittliga nyttjandeperioden för VA-anläggningarna.
De offentliga investeringsbidragen periodiseras på det antal år som motsvarar nyttjandeperioden för den tillgång som bidraget avser.

Not 22 Kortfristiga skulder

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	82 302	74 877	108 409	100 497
Leverantörsskulder	168 920	189 460	125 809	151 640
Moms och punktskatter	727	0	727	0
Personalens skatter, avgifter och avdrag	26 492	26 389	26 219	26 155
Semester och övertidsskuld	88 010	88 453	87 620	88 102
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	265 690	266 514	196 558	186 140
Övriga kortfristiga skulder	65 702	65 092	15 944	19 443
Summa kortfristiga skulder	**697 843**	**710 785**	**561 286**	**571 977**

Not 23 Panter och därmed jämförliga säkerheter

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Borgensåtagande kommunala koncernföretag				
Fastighetsinteckningar	17 065	18 360	16 715	18 010
Summa panter och därmed jämförliga säkerheter	**17 065**	**18 360**	**16 715**	**18 010**

Not 24 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Ingående ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inklusive löneskatt	533 462	563 319	533 462	563 319
Årets utbetalningar	-26 823	-25 115	-26 823	-25 115
Ränte- och basbeloppsuppräkning	34 656	12 731	34 656	12 731
Nyintjänad pension	-802	-395	-802	-395
Övrig post	1 668	2 755	1 668	2 755
Förändring av löneskatt	2 110	-5 829	2 110	-5 829
Byte av tryggande	0	-14 004	0	-14 004
Summa ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inklusive löneskatt	**544 271**	**533 462**	**544 271**	**533 462**
Övriga upplysningar avseende pensioner				
Aktualiseringsgrad	99%	99%	99%	99%
Antal förtroendevalda med rätt till visstidspension enligt PBF	2	3	2	3
Antal förtroendevalda med rätt till omställningsstöd enligt OPF-KL	152	148	152	148
Genomförda inlösen av pensionsrätter intjänade före 1998, belopp inklusive särskild löneskatt (24,26%):				
År 2006: Pensionstagare födda 19420101-19430415	24 335	24 335	24 335	24 335
År 2007: Pensionstagare födda 19430416-19440331	29 123	29 123	29 123	29 123
År 2008: Pensionstagare födda 19440401-19440731	9 493	9 493	9 493	9 493
År 2010: Pensionstagare födda 19460108-19461226	24 408	24 408	24 408	24 408
År 2010: Pensionstagare födda 19470104-19470316	9 853	9 853	9 853	9 853
År 2011: Pensionstagare födda 19470331-19470417	4 185	4 185	4 185	4 185
År 2011: Pensionstagare födda 19370104-19381020	10 133	10 133	10 133	10 133
År 2012: Pensionstagare födda 19381021-19391230	19 816	19 816	19 816	19 816
År 2013: Pensionstagare födda 19640110-19640724	3 253	3 253	3 253	3 253
År 2013: Pensionstagare födda 19650104-19651130	6 637	6 637	6 637	6 637
År 2016: Vissa utvalda pensionstagare	11 261	11 261	11 261	11 261
År 2017: Vissa utvalda pensionstagare	4 068	4 068	4 068	4 068
År 2018: Vissa utvalda pensionstagare	5 087	5 087	5 087	5 087
År 2022: Vissa utvalda pensionstagare	20 344	20 344	20 344	20 344
Summa genomförda inlösen av pensionsrätter intjänade före 1998	**181 996**	**181 996**	**181 996**	**181 996**

Kommunförbundet Jönköpings län avvecklades som organisation per den 31 december 2005. Kommunerna i Jönköpings län har ansvar för pensionsförpliktelserna för den tidigare anställda personalen. Administrationen sköts av Jönköpings kommun. Avsatta medel för pensionerna finns i en stiftelse. Dessa räcker förmodligen för att säkerställa finansieringen av framtida pensionsutbetalningar. Om så inte sker ska kostnaderna fördelas mellan länets samtliga kommuner. Per 2023-12-31 fanns ett överskott om 9 752 tusen kronor i förhållande till pensionsåtagandena.

Not 25 Övriga ansvarsförbindelser

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Borgensåtagande kommunala koncernföretag				
Värnamo Stadshus AB	216 000	276 000	216 000	276 000
Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB	596 000	596 000	596 000	596 000
Finnvedsbostäder AB	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Värnamo Energi AB	395 000	395 000	395 000	395 000
Kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM)	101 400	101 400	101 400	101 400
Övriga borgensförbindelser				
Egnahem och småhus, SBAB	0	8	0	8
Övriga borgensförbindelser	766	938	0	200
Övriga förpliktelser				
Donationer att förvalta	407	406	407	406
Summa övriga ansvarsförbindelser	**2 809 573**	**2 869 752**	**2 808 807**	**2 869 014**

Medlemskap i Kommuninvest ekonomisk förening

Värnamo kommun har i april 2012 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sveriges AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga kommuner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse.

Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Värnamo kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sveriges AB:s totala förpliktelser till 551,9 miljarder kronor och totala tillgångar till 562,0 miljarder kronor. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 3 273,3 miljoner kronor och andelen av de totala tillgångarna till 3 339,4 miljoner kronor.

Medlemskap i kommunalförbund Samverkan Återvinning Miljö (SÅM)

Värnamo kommun har i juni 2017 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för kommunalförbundet SÅM:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga kommuner i GGVV har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i kommunalförbundet SÅM har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnda borgensförpliktelser. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas i förhållande till storlek på medlemskommunerna.

Den solidariska borgen för samtliga kommuner som avser låneförpliktelser uppgick per 2023-12-31 till 250,0 miljoner kronor, varav aktuell skuld är 115,0 miljoner kronor. Värnamo kommuns ansvar i ovan nämnda ansvarsförbindelse är 39 % och uppgick per 2023-12-31 till 44,9 miljoner kronor.

Den solidariska borgen för samtliga kommuner som avser checkräkningskrediten uppgick per 2023-12-31 till 10,0 miljoner kronor, men är outnyttjad. Värnamo kommuns andel i ovan nämnda ansvarsförbindelse är 39 %.

Not 26 Justering för ej likviditetspåverkande poster

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Avskrivningar	277 096	255 373	141 894	130 066
Nedskrivningar/utrangeringar	2 316	10 153	2 316	10 153
Återföring av nedskrivning	-2 000	0	0	0
Avsättning pensioner	1 856	2 304	1 856	2 304
Återförd avsättning pensioner	-15 772	-253	-15 772	-231
Avsättning återställning deponi	37 307	0	37 307	0
Återförd avsättning återställning deponi	-8 042	-14 016	-8 042	-14 016
Avsättning övrigt	0	34 892	0	34 892
Upplösning av bidrag till infrastruktur	558	558	558	558
Upplösning av VA-investeringsfond	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Upplösning av skuld för anläggningsavgifter	-2 564	-2 251	-2 564	-2 251
Upplösning av investeringsbidrag	-3 980	-3 359	-3 980	-3 359
Intäksförda ej likvida gåvor	234	0	234	0
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-9 116	-20 139	-9 116	-20 139
Summa övriga ej likvidpåverkande poster	**275 393**	**260 762**	**142 191**	**135 477**

Not 27 Poster som redovisas i annan sektion

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar	0	0	-492	-10 494
Realisationsresultat vid avyttring av finansiell tillgång	0	0	3	-1 746
Summa poster som redovisas i annan sektion	**0**	**0**	**-489**	**-12 240**

Not 28 Upplysning om upprättade särredovisningar

Följande särredovisningar har upprättats under räkenskapsåret inom kommunkoncernen:

Redovisning avser	**Lagstiftning**	**Publicerad**
VA-redovisning	Lag om allmänna vattentjänster	Värnamo kommuns årsredovisning
Hållbarhetsredovisning, Värnamo Energi koncern	Årsredovisningslagen	Bolagets hemsida

Not 29 Kostnader för räkenskapsrevision

	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Sakkunnigt biträde	1 137	844	500	150
Förtroendevalda revisorer	60	14	60	14
Total kostnad för räkenskapsrevision	**1 197**	**858**	**560**	**164**
Kostnad för övrig revision	374	397	120	143
Total kostnad för revision	**1 571**	**1 255**	**680**	**307**

Not 30 Koncerninterna förhållanden

		Ägartillskott		Koncernbidrag		Utdelning	
Enhet	Ägd andel	Givna	Mottagna	Givna	Mottagna	Givna	Mottagna
Kommunen		0	0	0	0	0	6 000
Värnamo Stadshus AB	100%	0	0	12 000	23 152	6 000	0
Värnamo kommunala industrifastigheter AB	100%	0	0	0	12 000	0	0
Finnvedsbostäder AB	100%	0	0	152	0	0	0
Värnamo Energi AB	100%	0	0	23 000	0	0	0
Kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM)	39%	0	0	0	0	0	0
		0	0	35 152	35 152	6 000	6 000

		Försäljning		Lån		Räntor och borgensavgifter		Borgen	
Enhet	Ägd andel	Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare	Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare
Kommunen		18 719	144 217	0	0	7 884	0	2 808 400	0
Värnamo Stadshus AB	100%	0	133	0	0	0	639	0	216 000
Värnamo kommunala industrifastigheter AB	100%	33 060	842	0	0	0	1 900	0	596 000
Finnvedsbostäder AB	100%	49 603	10 491	0	0	0	4 707	0	1 500 000
Värnamo Energi AB	100%	58 983	6 258	0	0	0	638	0	395 000
Kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM)	39%	2 571	995	0	0	0	0	0	101 400
		162 936	162 936	0	0	7 884	7 884	2 808 400	2 808 400

Särskild redovisning för vatten- och avloppsverksamheten

Kommunens allmänna VA-anläggning förser huvuddelen av kommuninvånarna och flertalet industrier och andra verksamheter med dricksvatten och avlopp. I reningsverken behandlas avlopp från i stort sett samtliga hushåll i kommunen antingen som direktanslutet spillvatten eller genom behandling av slam från enskilda slamavskiljare. Dessutom tar VA-anläggningen hand om dagvatten, det vill säga regn- och dräneringsvatten från tätbebyggda områden.

VA-anläggningen har cirka 7 563 vattenmätare utplacerade och 7 141 anslutna abonnenter. Verksamheten omsätter cirka 84 miljoner kronor och finansieras i huvudsak via taxeavgifter från brukarna.

Avgifterna bestäms av en taxa som fastställs av kommunfullmäktige.

Förutsättningarna för VA-verksamheten och möjligheterna till att ta ut avgifter regleras i lag. Som i övrig kommunal verksamhet gäller självkostnadsprincipen, det vill säga att kommunen inte får ta ut mer i avgifter än det som behövs för att täcka kostnaderna.

VA-verksamheten utgör en integrerad del av övrig verksamhet inom teknik- och fritidsnämnden. Resultat- och balansräkning för VA-verksamheten som redovisas här avser därför ett fiktivt ”företag” inom nämnden. VA-verksamheten har egen personal men köper också interna tjänster från teknik- och fritidsförvaltningen.

Verksamheten har ingen egen kassa- eller finansförvaltning utan detta hanteras via kommunens ekonomiavdelning. Balansräkningen har därför förenklats och innehåller få omsättningstillgångar eller kortfristiga skulder.

Värnamo kommun klarar de miljökrav som EU ställt på Sverige och Värnamo.

Resultaträkning

Belopp i miljontals kronor	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter	2	99,6	89,1
Verksamhetens kostnader	3	-65,8	-58,5
Avskrivningar	4	-25,1	-24,0
Verksamhetens nettokostnader		**8,8**	**6,6**
Finansiella intäkter	5	2,2	1,7
Finansiella kostnader	5	-10,9	-8,3
Resultat efter finansiella poster		**0,0**	**0,0**
Årets resultat		**0,0**	**0,0**

Balansräkning

Belopp i miljontals kronor	Not	2023	2022
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	6	890,7	840,6
Maskiner och inventarier	7	3,2	1,0
Summa anläggningstillgångar		**893,9**	**841,6**
Omsättningstillgångar			
Förråd		0,2	0,0
Fordringar		0,5	0,0
Summa omsättningstillgångar		**0,7**	**0,0**
Summa tillgångar		**894,6**	**841,6**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Eget kapital	8	0,0	0,0
Årets resultat		0,0	0,0
Summa eget kapital		**0,0**	**0,0**
Avsättningar		**0,0**	**0,0**
Skulder			
Långfristiga skulder	9	-892,1	-830,3
Kortfristiga skulder		-2,5	-11,3
Summa skulder		**-894,6**	**-841,6**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**-894,6**	**-841,6**

Not 1 Redovisningsprinciper VA

Särskild redovisning för vatten och avloppsverksamhet är upprättad i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412), Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning samt Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

- Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med tidigare år om inget annat anges.
- Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Kostnader

Avskrivningar

Avskrivningstider på anläggningstillgångar följer rekommenderade tider från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och speglar den beräknade nyttjandeperioden. Komponentavskrivning tillämpas. Ränta på kassaflöden beräknas ej.

Långfristiga lån

De långfristiga lånen motsvarar anläggningstillgångarna med avdrag för avsättningar, fonderingar och förutbetalda anläggningsavgifter. På lånet betalas en ränta utifrån SKR:s rekommendation för internräntan som belastar årets driftresultat.

Långfristiga skulder

Investeringsfond

Under åren 2011-2015 genomfördes byggnationen av ett nytt avloppsreningsverk. I nuläget pågår byggnation av därtill hörande överföringsledningar.

Under många år har överskotten från VA-verksamheten redovisats i en investeringsfond för denna investering. Sammanlagt fanns 82,4 miljoner kronor i fonden vid tidpunkten för färdigställandet av avloppsreningsverket. Reningsverket blev klart och togs i bruk i augusti 2015. Upplösningen av fonden sker under 33 år med start 2015. Det årliga beloppet som upplöses och återförs som intäkt i VA-verksamheten uppgår till 2,5 miljoner kronor.

Överuttag eller vinst

Överuttag i VA-verksamheten hanteras som en skuld till abonnenterna.

Noter VA

Not 2 Verksamhetens intäkter

	2023	2022
Brukningsavgifter		
Anläggningsavgifter[1]	81 789	83 012
Upplösning av investeringsfond	2 564	2 251
Kommunbidrag[2]	2 500	2 500
Investeringsbidrag	51	51
Övriga intäkter	3 794	3 141
Överuttag(-)/underuttag(+) som periodiseras	8 928	-1 829
Summa verksamhetens intäkter	**99 625**	**89 126**
Varav interna intäkter	7 001	6 276

[1] Inkomster från nya anläggningsavgifter uppgick under året till 15 635 tusen kronor. Av årets anslutningsavgifter intäktsfördes 313 tusen kronor och resterande intäkter från anläggningsavgifter (2 251 tusen kronor) avser intäktsföring av förutbetalda anläggningsavgifter från tidigare verksamhetsår.

Not 3 Verksamhetens kostnader

	2023	2022
Personalkostnader exklusive pensionskostnader	17 892	17 616
Lokalkostnader	1 604	1 429
Material	7 840	6 194
Externt köpta tjänster	11 135	7 832
Övriga kostnader	23 566	20 706
Kommunens fördelade gemensamma kostnader[1]	3 741	4 700
Summa verksamhetens kostnader	**65 778**	**58 478**
Varav interna kostnader	10 104	10 187

[1] VA-verksamhetens andel av de gemensamma kostnaderna uppgår till 25 procent för år 2023.

Not 4 Avskrivningar

	2023	2022
Anläggningstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden.		
Komponentavskrivning tillämpas.		
Följande avskrivningsprocent tillämpas:		

Materiella anläggningstillgångar	År	%
Vatten- och avloppsledningar	50	2
Vatten- och avloppsledningar i exploateringsområden färdigställda från år 2022.	80	1,3
Överföringsledningar	80	1,3
Byggnader, vattenverk, avloppsverk och grundvattenbrunnar	20-50	2-5
Vattenmätare, maskiner och andra tekniska anläggningar	9-15	6-11
Inventarier, verktyg, fordon och installationer	3-10	10-33

Årets avskrivningar fördelas på:	2023	2022
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	24 312	22 592
Maskiner och inventarier	443	427
Nedskrivningar	331	1 023
Summa avskrivningar	**25 086**	**24 042**

Not 5 Finansiella intäkter och kostnader

	2023	2022
Ränta på långfristiga lån från kommunen	8 761	6 607

Not 6 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

	2023-12-31	2022-12-31
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående anskaffningsvärden	1 112 283	1 056 758
Inköp	75 598	55 658
Försäljning/utrangeringar	-331	-1 196
Omklassningar	-935	1 063
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**1 186 615**	**1 112 283**
Ackumulerad avskrivningar enligt plan		
Ingående avskrivningar enligt plan	-271 654	-249 073
Försäljning/utrangeringar	0	10
Årets avskrivningar enligt plan	-24 324	-22 591
Omklassningar	92	0
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	**-295 886**	**-271 654**
Utgående planenligt restvärde	**890 729**	**840 629**

Not 7 Maskiner och inventarier

	2023-12-31	2022-12-31
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående anskaffningsvärden	4 747	4 484
Inköp	1 293	263
Försäljning/utrangeringar	0	0
Omklassningar	1 427	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**7 467**	**4 747**
Ackumulerad avskrivningar enligt plan		
Ingående avskrivningar enligt plan	-3 742	-3 315
Försäljning/utrangeringar	0	0
Årets avskrivningar enligt plan	-443	-427
Omklassningar	**-80**	**0**
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	**-4 265**	**-3 742**
Utgående planenligt restvärde	**3 202**	**1 005**

Not 8 Eget kapital

	2023	2022
Ingående eget kapital		
Tillskott	0	0
Årets resultat[1]	0	0
Utgående eget kapital	**0**	**0**

[1] Resultatet redovisas som en skuld eller fordran till VA-kollektivet.

Not 9 Långfristiga skulder

	2023	2022
Anläggningsavgifter[1]	109 395	96 323
Lån från kommunen	721 030	669 831
Investeringsbidrag	1 849	1 837
Investeringsfond[2]	59 854	62 354
Summa långfristiga skulder	**892 128**	**830 345**

[1] Anläggningsavgifterna ska täcka: avskrivningar på nyinvesteringar i ledningsnät, räntekostnader för nyanläggning i ledningsnät, direkta kostnader i samband med anslutning samt administration i samband med anslutning (såsom fakturering, kommunikation med kund, inspektion med mera). Avskrivningstiden för ledningsnät 50 år.

[2] Investeringsfonden härrör från tidigare överuttag från abonnenkollektivet och avser investeringen i det nya reningsverket. Fonden upplöses succesivt från år 2015 över en 33-års period i takt med avskrivningarna på det nya reninsverket. Investeringsutgiften uppgick totalt till 300 944 tusen kronor.

Driftredovisning

Styrelse/nämnd Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Intäkter 2023	Kostnader 2023	Netto 2023	Budget avvikelse	Netto 2022
Kommunstyrelse inkl. kommunfullmäktige	130,9	-28,5	156,4	127,9	2,9	120,6
- Varav Kommunledningsförvaltning	105,9	-7,1	110,2	103,1	2,8	96,6
- Varav Campus Värnamo	25,0	-21,4	46,2	24,8	0,2	24,0
Överförmyndare	2,3	-2,4	4,2	1,9	0,4	2,1
Kommunens revisorer	1,6	0,0	1,6	1,6	0,0	1,6
Upphandlingsnämnd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Teknik- och fritidsnämnden	113,1	-402,0	517,0	115,0	-2,0	105,2
Samhällsbyggnadsnämnd	67,0	-19,8	86,6	66,8	0,2	59,8
Servicenämnd	50,4	-171,0	219,0	48,0	2,4	44,7
Kulturnämnd	36,7	-2,4	39,1	36,7	0,0	33,5
Barn- och utbildningsnämnd	983,6	-158,4	1 156,1	997,7	-14,1	929,1
Omsorgsnämnd	692,4	-125,4	857,9	732,5	-40,0	665,2
Medborgarnämnd	166,6	-34,1	215,8	181,7	-15,1	165,0
Summa nämnder	**2 244,6**	**-944,0**	**3 253,8**	**2 309,8**	**-65,2**	**2 127,2**
Finansiering	-99,3	-229,6	136,1	-93,6	-5,8	-69,7
Justering, poster ej hänförbara till verksamhetens intäkter och kostnader i resultaträkningen	-0,1	600,3	-593,6	6,7	-6,8	11,0
Verksamhetens intäkter och kostnader enligt resultaträkningen	**2 145,2**	**-573,3**	**2 796,2**	**2 222,9**	**-77,8**	**2 068,5**

Verksamhet Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Intäkter 2023	Kostnader 2023	Netto 2023	Budget avvikelse	Netto 2022
Politisk verksamhet	24,6	-2,4	24,9	22,5	2,1	21,8
Infrastruktur, skydd med mera	131,7	-102,4	231,6	129,2	2,5	144,5
Fritid och kultur	104,1	-44,7	149,0	104,3	-0,2	98,9
Pedagogisk verksamhet	993,3	-169,0	1 177,3	1 008,3	-15,0	939,0
Vård och omsorg	837,4	-254,4	1 148,1	893,7	-56,3	812,1
Särskilda insatser	16,9	-25,4	39,5	14,1	2,8	12,8
Affärsverksamhet	-2,2	-158,0	172,6	14,6	-16,8	-20,5
Övrig verksamhet	142,5	-484,1	619,6	135,5	7,0	127,8
Justering, poster ej hänförbara till verksamhetens intäkter och kostnader i resultaträkningen	-103,1	667,1	-766,4	-99,3	-3,8	-67,9
Verksamhetens intäkter och kostnader enligt resultaträkningen	**2 145,2**	**-573,3**	**2 796,2**	**2 222,9**	**-77,7**	**2 068,5**

Driftredovisning

I tabellen visas driftredovisning per nämnd inklusive finansiering i förhållande till budget. Driftredovisningens intäkter och kostnader speglar respektive nämnds utfall. Kommuninterna poster såsom köp och försäljning mellan nämnder och verksamheter ingår i driftredovisningen. Poster som finns i resultaträkningen, men inte i driftredovisningen är skatteintäkter, generella stadsbidrag och utjämning, finansiella intäkter och kostnader samt extraordinära poster.

Kommunfullmäktige har i budgetbeslutet gjort en prioritering av hur kommunens intäkter som främst består av skatteintäkter ska användas. Efter fullmäktigebeslutet fördelar respektive nämnd ut ramen på verksamheterna utifrån nämndens prioriteringar. Under året har nämnderna lämnat en redogörelse för nettoutfall för perioden och prognos för helåret vid fyra tillfällen.
En förutsättning för att uppnå god ekonomisk hushållning är att nämnderna klarar att bedriva verksamheten inom ramarna för den tilldelade budgeten. Nämnderna redovisar sammantaget en budgetavvikelse med minus 65,2 miljoner kronor (exklusive finansiering) jämfört med budget vilket motsvarar 2,9 procent av nämndernas samlade budget.

Jämförelse av nettokostnader mellan åren

Nämndernas nettokostnader har ökat med 182,6 miljoner kronor jämfört med föregående år, vilket motsvarar en ökning med 8,6 %. Ökningen beror framförallt på ökade kostnader för köp av verksamhet, lokalhyror och inhyrd personal. Verksamheten har också mött en generell kostnadsökning på varor och tjänster till följd av den höga inflationen. Pensionskostnaden har ökat markant vilket har föranlett en ökning av det interna PO-påslaget.

Köp av verksamhet + 10,8 procent, 20,7 miljoner kronor: Kostnadsökningar inom gymnasieskola, HVB vård (HVB – Hem får vård eller boende) och familjehemsvård. Fler elever som valt externa skolor samt placeringar för barn och unga som har omfattat flera dagar än tidigare.

Sociala avgifter + 9,6 procent, 39,3 miljoner kronor. Höga pensionskostnader innebär att löneskatten ökar vilket i sin tur påverkar PO-pålägget.

Lokalhyror + 8,9 procent, 9,6 miljoner kronor. Utöver kostnadsökningar för hyrorna till följd av indexuppräkning så har kostnaderna för hyrda skolpaviljonger ökat.

Inhyrd personal + 49,1 procent, 8,7 miljoner kronor. Då det under året har funnits vakanta tjänster där det varit svårt att rekrytera personal har verksamheterna haft behov av att ta hjälp av inhyrd personal.

I oktober arrangerades den årliga seniormässan på Gummifabriken. Bland de cirka 40 utställarna fanns allt från överförmyndarenheten, IFK Värnamo, apotek och pensionärsföreningar till biblioteket, biståndshandläggare och Polisen. Många passade på att få information och ställa frågor.

Redovisning per nämnd

Följande avsnitt innehåller en ekonomisk redovisning per nämnd.

Kommunstyrelsen/kommunledningsförvaltningen

Kommunstyrelsen/kommunledningsförvaltningens driftbudget för 2023 är 105,9 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 2,8 miljoner kronor.

Överskottet beror bland annat på: Lägre personalkostnader på grund av vakanser och senare tillsättning av tjänster, dock har inhyrd personal köpts in till viss del. Totalt överskott med 1,1 miljoner kronor.

Lägre kostnader än budgeterat för infrastruktur, landsbygdsdialoger, bidrag till föreningar samt högre intäkter för arrenden med mera. Överskott 1,3 miljoner kronor.

I kommunledningsförvaltningens budget ingår även insatser som berör hela kommunen, bland annat yrkessvenska där det varit färre deltagare, feriearbetare där alla platser inte kunnat tillsättas samt medarbetardagar där förvaltningarna inte behövt täckning för ökade kostnader i samma utsträckning som tidigare, överskott på åtgärder för minskad sjukfrånvaro där förvaltningarna inte behövt det stöd som budgeterats för. Överskott 1,4 miljoner kronor.

Övrigt: lägre kostnader för fackligt arbete, friskvård, projekt certifierad beställare. Lägre kostnader även gällande kurser, biljetter och hotell där man väljer distansutbildningar om möjligt. Även andra insatser har gjorts för att minska kostnaderna. Överskott 1,4 miljoner kronor.

Flera detaljplaner pågår bland annat för Anstalten, Polishuset, Tre Liljor och Sörsjön vilket har medfört kostnader för externa utredningar om cirka 2,4 miljoner kronor.

Kommunstyrelsen/Campus

Campus Värnamos driftbudget för 2023 är 25 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 0,2 miljoner kronor. Överskottet är kopplat till vakanta tjänster under en längre period.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämndens driftbudget för 2023 är 5,4 miljoner kronor totalt för GGVV. Värnamo kommuns andel av driftbudgeten är 2,3 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 1,7 miljoner kronor varav Värnamos andel 0,4 miljoner kronor. Överskott härleds till förväntade lägre faktiska kostnader för arvode och fakturerande bolag samt att fler huvudmän står för sina egna arvoden.

Teknik- och fritidsnämnden

Teknik- och fritidsnämndens skattefinansierade driftsbudget är 113,1 miljoner kronor. Utöver detta har förvaltningen även en fastighetsbudget på 220 miljoner kronor genom hyresintäkter, vars resultat påverkar skattefinansierade resultatet. Det skattefinansierade resultatet visar på ett underskott på -2 miljoner kronor inklusive fastighetsverksamheten. Den främsta förklaringen till underskottet är kostnader för översvämningsåtgärder.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämndens driftbudget för 2023 är 67 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 0,2 miljoner kronor. Bygglovsintäkterna visar ett underskott på 1,7 miljoner kronor. Intäkterna var under 2023 3,6 miljoner kronor att jämföra med 5,8 miljoner kronor under 2022. Det är märkbart färre byggen igång på grund av ökade byggkostnader och räntor. Underskottet täcks av mer intäkter för miljöenheten och räddningstjänsten. Personalkostnaderna för verksamheterna miljö, geodata, trafik och administration ger ett överskott på grund av vakanta tjänster och sjukskrivningar. Räddningstjänsten redovisar ett underskott på 0,2 miljoner kronor, vilket främst beror på högre kostnader för fordon och deltidskårerna.

Bostadsanpassningsbidragen redovisar ett överskott på 0,2 miljoner kronor. Tilläggsbudgeten från resultatfonden för TBE-vaccin på 0,2 miljoner kronor redovisar ett överskott på 0,1 miljoner kronor.

Servicenämnden

Servicenämndens driftbudget för 2023 är 50,4 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 2,4 miljoner kronor.

Förvaltningen har arbetat för att varje verksamhet ska hålla budget. Det överskott som servicenämnden uppvisar beror huvudsakligen på svårigheter att rekrytera personal till nya- och vakanta tjänster. Verksamheterna har arbetat tätt ihop med inköpsavdelningen för att uppnå lägre inköpspriser.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens driftbudget för 2023 var 983,6 miljoner kronor. Helåret 2023 visade ett underskott på 14,1 miljoner kronor som mestadels kom från tidigare ej hanterade kostnader som ej rymts inom budgetram. Därtill kom underskott från främst skolskjutsar, särskilt stöd samt köp och sälj av platser i verksamheterna. Kostnader för skolskjuts visade ett underskott på 3,9 miljoner kronor. Underskottet inom skolskjutsar beror främst på prisökningar av drivmedel. Köp av platser hade ett underskott på 3,5 miljoner kronor och försäljning av platser ett överskott på 0,5 miljoner kronor, vilket gav ett nettounderskott på 3 miljoner kronor. Behovet av särskilt stöd ökade vilket lett till till ökade personalkostnader. Personalkostnaderna ökade med 45 miljoner kronor på helheten i jämförelse med föregående år och bidrog därmed till underskott.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämndens driftbudget för 2023 är 692,4 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett underskott på 40,0 miljoner kronor.

Underskottet kan härledas till att verkställigheten under 2023 har haft fler anställda än vad som ryms inom tilldelad budgetram. Vidare har införandet av 11-timmars dygnsvila som infördes den första oktober 2023 bidragit till ett ökat personalbehov inom vissa av förvaltningens verksamheter.

Rekryteringsläget gällande vård- och omsorgspersonal har under året varit ansträngt. För att lösa bemanningsbehovet har förvaltningen använt sig av inhyrda biståndshandläggare, sjuksköterskor och interimschefer. Behovet av inhyrda interimschefer upphörde i augusti 2023, dock kvarstår behovet av att hyra in biståndshandläggare och sjuksköterskor under 2024.

Externa placeringar redovisar ett underskott, till största delen beroende på kostnaden för placeringar av barn/unga enligt LSS med skolgång på annan ort, som visar en avvikelse på 9,8 miljoner kronor.

Medborgarnämnden

Medborgarnämndens driftbudget för 2023 var 166,6 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett underskott på -15,1 miljoner kronor. Underskottet kan sammanfattningsvis härledas till högre placeringskostnader för externa placeringar samt kostnader i form av konsulter inom myndighetsutövning.

Kommunala bolag

Resultat kommunala bolag Belopp i miljoner kronor	Värnamo Stadshus AB	Värnamo Energi AB (koncernen)	Finnveds-bostäder AB	VIKAB
Resultat efter finansiella poster	7	8	9	0
Budgeterat resultat	-3	32	5	-10
Eget kapital	59	442	298	19
Långfristiga skulder	175	140	1 326	546
Soliditet, %	24%	52%	17%	3%

Värnamo Stadshus AB:s resultat är +7,1 miljoner kronor efter bokslutsdispositioner och skatt. Under året har bolaget erhållit aktieutdelning från Finnvedsbostäder AB med 152 000 kronor. Erhållna och lämnade koncernbidrag uppgår netto till +11 miljoner kronor, vilket är fem miljoner kronor mindre än budgeterat.

Värnamo energis resultat är +8 miljoner kronor och lägre än budgeterat. Det lägre resultatet kan främst hänföras till ökade inköpskostnader på biobränsle samt ökade kostnader på material och komponenter.

Finnvedsbostäders resultat är +9 miljoner kronor. Detta trots en nedskrivning på 7 miljoner kronor. Förklaring till det högre resultatet jämfört med budget är främst ersättning av elstöd och ökade förvaltningsintäkter samt lägre elkostnader och avskrivningar.

Vkiabs resultat efter finansiella poster och bokslutsdispositioner visar en vinst på + 218 tusen kronor. Resultatet är efter att Vkiab har erhållit 12 miljoner i koncernbidrag. Detta ligger i stort sett i linje med budget men det finns en avvikelse på en skatteeffekt på grund av förändrade regler av ränteavdragsbegränsning samt volatiliteten i räntorna som var svårt att förutse hösten 2022.

I maj firades förskolans dag.

Investeringsredovisning

Styrelse/nämnd Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Inkomster 2023	Utgifter 2023	Netto 2023	Budget avvikelse	Netto 2022
Kommunstyrelse inkl. kommunfullmäktige	7,8	-35,2	13,4	-21,8	29,6	4,4
- Varav Kommunledningsförvaltning	4,4	0,0	2,8	2,8	1,6	4,0
- Varav Kommunledningsförvaltning, Mark- & exploatering	2,6	-35,2	9,9	-25,3	27,9	-0,2
- Varav Campus Värnamo	0,8	0,0	0,7	0,7	0,1	0,6
Teknik- och fritidsnämnd	517,3	-10,9	515,9	505,1	12,2	267,3
Samhällsbyggnadsnämnd	6,8	0,0	2,0	2,0	4,8	6,9
Servicenämnd	24,9	-0,1	17,5	17,4	7,4	10,1
Kulturnämnd	5,3	-0,9	6,2	5,3	0,0	2,2
Barn- och utbildningsnämnd	23,6	-0,1	13,7	13,6	10,0	12,1
Omsorgsnämnd	14,5	0,0	6,8	6,8	7,7	11,5
Medborgarnämnd	3,4	0,0	1,5	1,5	1,9	1,6
Finansiering (kommunstyrelse)	79,5	0,0	0,0	0,0	79,5	0,0
Justering för investering i exploateringsområden	0,0	44,7	-13,6	31,1	-31,1	20,6
Summa investeringar	**682,8**	**-2,5**	**563,4**	**560,9**	**121,9**	**336,7**

Verksamhet Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Inkomster 2023	Utgifter 2023	Netto 2023	Budget avvikelse	Netto 2022
Infrastruktur, skydd med mera	104,7	-12,2	78,0	65,8	38,9	43,3
Fritid och kultur	10,9	-0,9	12,6	11,7	-0,8	11,7
Pedagogisk verksamhet	24,1	-0,1	14,4	14,3	9,8	12,3
Vård och omsorg	17,6	0,0	8,2	8,2	9,4	12,9
Särskilda insatser	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Affärsverksamhet	32,2	-33,9	78,9	45,0	-12,8	33,9
Övrig verksamhet	493,2	-0,1	384,9	384,8	108,4	202,0
Justering för investering i exploateringsområden	0,0	44,7	-13,6	31,1	-31,1	20,6
Summa investeringar	**682,8**	**-2,5**	**563,4**	**560,9**	**121,9**	**336,7**

Status på årets investeringar Belopp i miljoner kronor Exlusive investeringar i exploateringsområden	Utfall 2023	Utfall 2022
Färdigställda projekt	314,1	147,7
Pågående projekt	246,8	189,0
Summa investeringar	**560,9**	**336,7**

Årets största investeringar

Styrelse/nämnd Belopp i miljoner kronor	Total budget t.o.m 2023	Inkomster 2023	Utgifter 2023	Netto 2023	Totalt Netto t.o.m 2023
Trälleborgsskolan Om-/tillbyggnad	156,0	0,0	103,1	103,1	160,4
Ny grundskola, Västhorjaskolan i Värnamo	88,0	0,0	52,8	52,8	58,5
Park Arena (Gröndalsprojekt ny bollhall/ombyggnad)	63,0	0,0	45,7	45,7	87,5
Ny förskola, Förskolan Ekenhaga i Värnamo	46,8	0,0	32,8	32,8	45,4
Ny förskola, Rönnbacken i Bredaryd	49,1	0,0	32,6	32,6	52,0
Ny förskola, Skogens förskola i Värnamo	48,9	0,0	28,5	28,5	44,2
Figy ombyggnad av kök och matsal	36,0	0,0	16,8	16,8	37,8

Pågående projekt i kommunala koncernföretag som fullmäktige tagit ställning till Belopp i miljoner kronor	Beslutad totalutgift	Ackumulerat utfall	Avvikelse
Värnamo kommunala industrifastigheter AB			
Ombyggnad av Gummifabriken, etapp 2*	387 mnkr	–	–

*Ackumulerat utfall är okänt på grund av pågående tvist med entreprenör. Projektet redovisas i sin helhet när tvisten är löst.

Avslutade projekt i kommunala koncernföretag som fullmäktige tagit ställning till Belopp i miljoner kronor	Beslutad totalutgift	Ackumulerat utfall	Avvikelse
Finnvedsbostäder AB			
Nybyggnation, ny vårdcentral Väster med lägenheter på Mossleplatån i Värnamo	125 mnk	119 mnkr	6 mnkr

Projektet färdigställdes 2023-01-15

Under året har kommunen investerat 103,1 miljoner kronor i om-/tillbyggnad av Trälleborgsskolan.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisningen visar budget och utfall för kommunens investeringar per nämnd respektive per verksamhet. I redovisningen specificeras också större investeringar i kommun och kommunala bolag. Total investeringsvolym för Värnamo kommun, exklusive exploateringsprojekt uppgick till 561 miljoner kronor för 2023. Detta är lägre än budget om 683 miljoner kronor främst till följd av senareläggning av projektstart ny fotbollsarena.

Redovisning per nämnd

Följande avsnitt innehåller en ekonomisk redovisning per nämnd.

Kommunstyrelsen inklusive kommunfullmäktige

Investeringsbudgeten för kommunstyrelsen inklusive kommunfullmäktige uppgick till totalt 8 miljoner kronor, varav 46 miljoner avser utgifter och 38 miljoner kronor avser inkomster. Utfallet under år 2023 har varit 13 miljoner utgifter och 35 miljoner inkomster, vilket innebär ett överskott på 22 miljoner kronor. Exploateringsinkomster är framförallt hänförliga till industriområden Bredasten etapp 1–3. De första bostäderna har sålts på Mossledepån som färdigställdes 2022. Av investeringsinkomsterna avser 27 miljoner kronor industriområden och 6 miljoner kronor bostadsområden.

Under 2023 har bostadsområdet Helmershus färdigställts och tomter släppts. Två större exploateringar har pågått under året, investerat belopp i Mossle uppgår till 3 miljoner kronor och Helmershus till 5 miljoner kronor.

Övriga verksamheter visar lägre utfall än budgeterat framförallt till följd av framflyttning avseende olika systemstöd. Vad gäller Campus finansieras en stor del av investeringar med externa medel.

Teknik- och fritidsnämnden

Investeringsbudgeten för teknik- och fritidsnämnden uppgick till 517 miljoner kronor. Därutöver har kommunfullmäktige avsatt 79 miljoner kronor i investeringsmedel. Utfallet blev totalt 505 miljoner kronor. Kommunens VA-verksamhet ingår i angivna belopp. Investeringar som är framflyttade är framförallt ny fotbollsarena, 43 miljoner kronor, ny infartsled till fotbollsarenan, 13 miljoner kronor samt Västhorjaskolan 29 miljoner kronor.

Fastighet: fotbollsarenan har skjutits fram på grund av överklagan av detaljplan. Underhållsinvesteringar uppgår till 31 miljoner kronor och fördelas på 150–160 mindre projekt. Fokus har lagts på energibesparande projekt samt fönster, dörrar och golvbyten.

Gata: Majoriteten av projekten och framför allt de större har utförts enligt plan. Trafiklösningar för Västhorja och förskola Ekenhaga utförs våren 2024. Beläggningsbudget behöver ökas framöver för att kunna bibehålla återanskaffningsvärde. Ombyggnad av tankstation på förrådet har utförts och slutförs 2024.

Fritid: En stor andel mindre fritidsprojekt genomförs och följer plan.

VA: VA Investeringar följer plan. VA Hamra är försenat med anledning av svårighet med markåtkomst. Överföringsledning Värnamo–Bor är beslutad och kan påbörjas för projektering och byggnation. Utredning gällande reservvattensystem har stött på problem gällande tillstånd för vattenverksamhet och omtag behöver göras med analys. VA Herrestad pågår och bedöms bli färdigt 2024.

Samhällsbyggnadsnämnden

Investeringsbudgeten för samhällsbyggnadsnämnden uppgick till 7 miljoner kronor. Utfallet blev 2 miljoner kronor. Budgetavvikelsen beror på leveransförsening av fordon till räddningstjänsten och att räddningstjänstens övningsfält inte har färdigställts. Båda är effekter av förseningar på grund av pandemin.

Servicenämnden

Investeringsbudgeten för servicenämnden uppgick till 25 miljoner kronor. Utfallet blev 17 miljoner kronor. Under året har det genomförts flertal stora investeringar i IT-säkerhet och infrastruktur. Totalt har IT-center gjort investeringar om 13 miljoner kronor. Det innefattar framför allt utbyte av lagringsnät (SAN), nätverksutrustning och säkerhetsåtgärder. Utbyte av brandväggar har senarelagts vilket medför en budgetavvikelse om 4 miljoner kronor 2023. Laddinfrastruktur har bytts ut under året. En ny frankeringsmaskin och produktionsskrivare har köpts in till det centrala tryckeriet. Närmare budgeterat en miljon för snabbladdare till bilpoolen har inte utnyttjats troligtvis kommer ingen snabbladdare att köpas in och anslaget återlämnas.

Upprustning av köken inom måltidsservice uppgår till 2 miljoner kronor. Anslaget har bland annat använts till inköp av utrustning till gymnasieskolans kök och nya matsalsmöbler efter en större renovering. Modulerna på Jannelunds förskola ersattes av den nybyggda förskolan Rönnbacken med nytt tillagningskök som utrustades och togs i bruk i slutet av 2023.

Serviceförvaltningen har varit restriktiva avseende inköp av inventarier och IT-utrustning.

Kulturnämnden

Investeringsbudgeten för kulturnämnden uppgick till 5 miljoner kronor vilket är detsamma som utfallet för helåret. Ombyggnation filialer, bokbil och bybibblor visar ett minus, då bokbilen levererades snabbare än beräknat. Det tas ut av ett överskott på konstnärlig gestaltning på grund uppskjuten byggstart för arenan och del andra förseningar.

Barn- och utbildningsnämnden

Investeringsbudgeten för barn- och utbildningsnämnden uppgick till 24 miljoner kronor. Utfallet blev 14 miljoner kronor. Budgetavvikelsen om 10 miljoner kronor är huvudsakligen hänförlig till förskolan och grundskolan. Anledningen var att en del projekt inom förskolan har senarelagts till våren 2024 samt att färdigställandet av de tre nya förskolorna sker under 2024. De två nya grundskolorna kommer att färdigställas under 2024 respektive 2025 och därför kommer investeringsmedlen användas då. Även investeringar inför införande av digitala nationella prov har avvaktats och sker under 2024.

Omsorgsnämnden

Investeringsbudgeten för omsorgsnämnden uppgick till 14 miljoner kronor. Utfallet blev 7 miljoner kronor. Skillnaden mot budget beror främst på att förvaltningens planerade investeringar i IT-utrustning har förskjutits i tid och att verksamhetssystemet Combine inte har slutfakturerats. Införandet av medicinskåp på förvaltningens gruppbostäder påbörjades under hösten 2023 och införandet beräknas slutföras under 2024. I december 2023 infördes trygghetslarm på gruppbostäderna Vädursvägen och Vråenvägen. Införandet av trygghetslarm på övriga gruppbostäder har senarelagts.

Medborgarnämnden

Investeringsbudgeten medborgarnämnden uppgick till 3 miljoner kronor. Utfallet blev 1 miljon kronor. Skillnaden mot budget beror på att investeringar i robotiseringsprogram, beslutsstödsystem, ekonomiskt bistånd ligger i förstudiefas och ännu inte medfört några utgifter.

Finansiering

Investeringsbudgeten för kommunens gemensamma finansiering avser projektmedel som inte får lyftas innan kommunfullmäktige beslutat om startbesked.

Investeringar kommunala bolag

Nettoinvesteringar i de kommunala bolagen uppgick till 102 miljoner kronor varav 59 miljoner kronor är hänförliga till Värnamo Energi koncernen, 38 miljoner kronor till Finnvedsbostäder AB och 5 miljoner kronor till Värnamo kommunala Industrifastigheter AB. Värnamo Energi AB har gjort investeringar i värme, elnät och kommunikationsverksamheten. Större investeringar hos Finvedsbostäder AB är färdigställandet av nybyggnation av vårdcentral och lägenheter på Mossleplatån, ombyggnad av fastighet Ling till LSS-boende, takbyte på fastighet Högaloft och stamrenovering på Kyrkogatan 8 i Forsheda.

Kulturförvaltningens nya bokbil ska främst användas till förskolebesök för att kunna nå alla barn med bibliotekets läsfrämjande arbete.

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Värnamo kommun delar utmärkelsen Sveriges friluftskommun med Kalix kommun 2023.

Några axplock från 2023 års händelser

Januari
2023

Januari:
Tekniska förvaltningen byter namn till teknik- och fritidsförvaltningen.

Trygghetscenter invigdes i Stadshuset. Med Trygghetscenter vill vi att det ska bli lättare för invånare att få hjälp med frågor som gäller trygghet och förebyggande arbete.

Spaden i jorden för nya Västhorjaskolan med tillhörande idrottshall.

Höga vattennivåer i Lagan och Storån. Värnamo kommun uppmärksammas nationellt för sitt verktyg för att mäta vattennivåer och därmed vara väl förberedda vid en översvämning.

IFK Värnamo fick Värnamo kommuns föreningspris för 2022.

Februari:
Alla förskolor, grundskolor och fritidshem fick möjlighet att göra utskick till vårdnadshavare direkt i appen IST Home Skola.

Värnamo kommun erbjuder SFI-utbildning till ukrainska flyktingar efter ett lokalt, politiskt beslut.

Mars:
Bors skola fick eTwinningspriset 2023 av Universitets- och högskolerådet för sitt samarbete med skolor i Ungern, Spanien, Frankrike och England.

Ett nytt föräldrastödsprogram erbjuds föräldrar som har eller ska separera, Barn i föräldrars fokus, BIFF.

April:
Norehedsstiftelsen tilldelas utmärkelsen Årets tillväxtprofil i Värnamo kommun under närnigslivsgalan.

Andra upplagan av Värnamo filmhistoriska festival.

Omsorgsförvaltningen höll aktivitets- och digitaliseringsmässa på Mötesplats Expo. Syftet är att inspirera aktivitetsombud på särskilda boenden till nya idéer.

Maj:

EPA-träff på Bredasten, med bedömning av ekiparen och prisutdelning.

I samband med Internationella mensdagen 28 maj meddelade stadsbiblioteket att det nu är menssäkrat, det vill säga det finns tillgång till gratis mensskydd på utvalda toaletter.

Invigning av fjärde bänken i Bänkarnas stad. "Allting förändras men ingenting förgås" är skapad av konstnären Ellen Ehk Åkesson. Donatorer är Ljungbyparet Thomas och Inga-Lill Börgesson.

Juni:
För första gången, inom arkitekturprisets ramar, delades det även ut ett hedersomnämnande. Utmärkelsen gick till stationshuset i Horda.

Besked om att andelen niondeklassare som når upp till behörighetskraven för att fortsätta till gymnasiet har ökat under det senaste året.

Kommunfullmäktige antog en ny vision - Värnamo, den mänskliga tillväxtkommunen – som är en kortare version av den tidigare visionen.

Juli:
Branschorganisationen Mattanken uppmärksammade temaveckan om landskap som genomfördes i kommunens seniorrestauranger tidigare under våren.

September:
Gummifabriken fyllde fem år och det firade vi med klang och jubel i dagarna tre. Vi konstaterade att den blivit det den var tänkt att vara: en tillväxtmotor för hela regionen där kultur, akademi och näringsliv samlas.

I september kunde konstatera att det var fullt på samtliga åtta programutbildningar på Campus Värnamo. Det ser vi som ett bevis på en ökad efterfrågan på yrkes- och högskoleutbildningar inom flera branscher.

November:
I november invigdes den efterlängtade Park Arena. Gissa om den invigningen blev välbesökt! Många ville se den nya idrottshallen med läktare, omklädningsrum, kiosk teorisal och rehabrum.

December
2023

Augusti:
Naturvårdsverket utser Värnamo till Sveriges friluftskommun. Det uppmärksammar vi med ett vindskydd vid Åbron under Värnamo dagarna. Syftet med priset, som Naturvårdsverket årligen delar ut, är att stimulera och uppmuntra kommunernas arbete med friluftsliv.

Vi lanserar något helt nytt: parsamtal för unga. Det är ungdomsmottagningen som erbjuder gratis parsamtal för de som är mellan 13 och 21 år.

Vi hissade regnbågsflaggan och målade en parkbänk i regnbågens färger för att uppmärksamma mångfald, inkludering och kärlek. Så passande i den mänskliga tillväxtkommunen Värnamo.

Oktober:
Värnamo fick Klimatrådets hedersomnämnande 2023 för vårt strategiska arbete med att bygga våtmarker i kommunen.

I oktober försvann en 62 år gammal lokalkändis från sin plats framför Stadshotellet. Skulpturen Värnamo Lilja lastades på lastbil och kördes till en metallkonservator i Göteborg för renovering. Våren 2024 ska den vara tillbaka i nyrenoverat skick.

December:
Från december blev alla våra biblioteksfilialer meröppna. Det betyder att invånarna kan använda biblioteken i Bor, Bredaryd, Forsheda och Rydaholm även på obemmande tider, om de blir meröppetlåntagare.

Värnamo utses till Årets kulturkommun 2024. Det är första gången en kommun i Jönköpings län får denna utmärkelse. Stolta och glada tackar vi för att fackförbundet Vision, som delar ut priset, uppmärksammar vårt långsiktiga och breda arbete för kulturen.

Granskning av god ekonomisk hushållning och balanskravet

Årsredovisning 2023

Värnamo kommun

Bakgrund
Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Budgeten ska enligt kommunallagen innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning (GEH).

- Dessa mål ska utvärderas i delårsrapport och i årsredovisning.

- Lag om kommunal bokföring och redovisning ställer från och med 2019 krav på att mål för god ekonomisk hushållning ska utvärderas även för bolagen med återkoppling till fullmäktige.
  - Kravet gäller årsredovisningar fram till och med 2023 men inte för årsredovisningar 2024 och framåt.

Bakgrund
Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat om:
  - Kommunen efterlever kommunallagens krav på en ekonomi i balans.
  - Resultaten i årsredovisningen är förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning (GEH).

- Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer underlag för sin skriftliga bedömning i revisionsberättelsen.

- Granskningen är avgränsad till kommunstyrelsen och 2023.

- Styrelsen är enligt KL 11 kap. 19 § ansvarig för upprättandet av årsredovisning. Granskningsåtgärderna genomförs i form av en översiktlig granskning och avgränsas till frågeställningarna om balanskrav och god ekonomisk hushållning.

1. Balanskravsresultat

Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Kommunens balanskravsresultat uppgår till 42,5 mnkr.

	Utfall 2023 i mnkr	Kommunstyrelsens bedömning
Årets resultat enligt resultaträkningen	43,0	*Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas. Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin.*
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	-	
Justeringar för realisationsvinster	-0,5	
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	42,5	
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv (RUR)	-	
+ användande av medel från RUR	-	
Årets balanskravsresultat	42,5	

2. Kommunens definition av GEH
Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Kommunfullmäktige har för 2023 beslutat om följande fyra övergripande mål för mandatperioden:
  - *Grunduppdrag av god kvalitet för de vi är till för - kvalitet*
  - *Medborgare och medarbetare är delaktiga i kommunens utveckling - delaktighet*
  - *Arbetsgivare kan anställa de medarbetare de behöver - kompetensförsörjning*
  - *Klimatsmarta val underlättas - klimat*

- Kommunfullmäktige har för 2023 fastställt följande två finansiella mål för kommunen:
  - *Årets resultat, med undantag för de poster som vid balansavstämning inte ska medräknas och genomförd inlösen av del av pensionsförpliktelse intjänad till och med 1997, ska för perioden i genomsnitt inte understiga 2,5 procent av summan av allmän kommunalskatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift.*
  - *Investeringar (exkl. affärsverksamhet och 75 procent av budget för exploatering) ska för perioden i sin helhet inte överstiga summan av driftresultat med tillägg av genomförda avskrivningar samt under perioden 2018–2020 ett tillägg med 500 000 kronor per person i ökat antal invånare i kommunen.*

- Till de övergripande målen har totalt 56 verksamhetsmässiga mål fastställts.
  - *Redovisning av måluppfyllelse sker per nämnd och helägt bolag (kommunkoncernen). Måluppfyllelse mäts med indikatorer kompletterat med en subjektiv bedömning. Indikatorerna redovisas i en fyrgradig skala tillsammans med trend som jämför förändringen mot status för tre år sedan.*

2. Kommunens uppföljning av de finansiella målen enligt GEH

Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Årets resultat, med undantag för de poster som vid balansavstämning inte ska medräknas och genomförd inlösen av del av pensionsförpliktelse intjänad till och med 1997, ska för perioden i genomsnitt inte understiga 2,5 procent av summan av allmän kommunalskatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift.
  - Målet är uppnått. För perioden 2021-2026 är utfall och budgeterat resultat i genomsnitt 3% av intäkterna. För 2023 är resultatet 1,8% av intäkterna.
- Investeringar (exkl. affärsverksamhet och 75 procent av budget för exploatering) ska för perioden i sin helhet inte överstiga summan av driftresultat med tillägg av genomförda avskrivningar samt under perioden 2018–2020 ett tillägg med 500 000 kronor per person i ökat antal invånare i kommunen.
  - Målet uppnås inte. För perioden 2019-2026 överstiger investeringarna summan av resultat och avskrivningar.

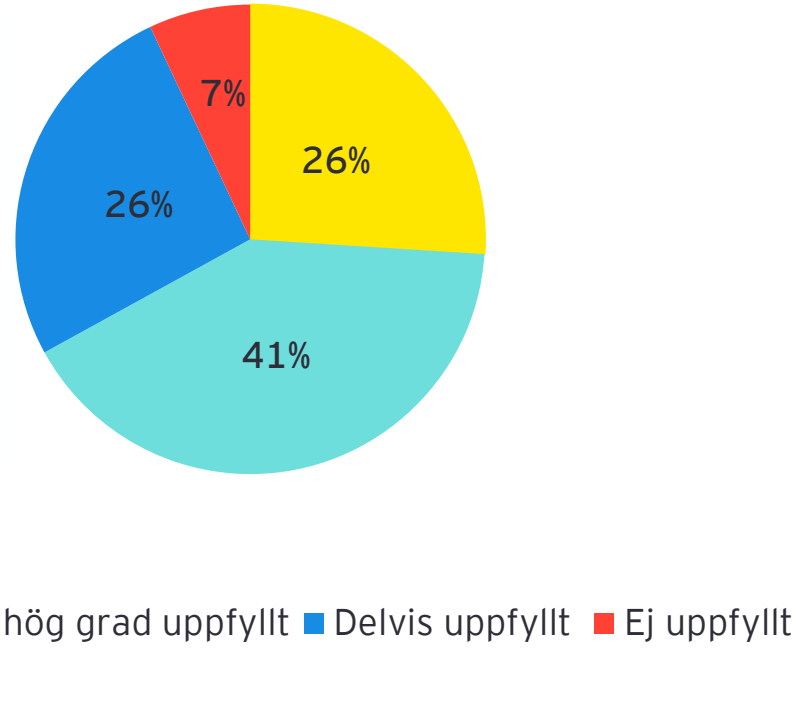
2. Kommunens uppföljning av verksamhetsmål enligt GEH

Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Kommunstyrelsen följer upp alla kommunfullmäktiges 56 verksamhetsmål och alla 2 finansiella mål.
  - 14 av 56 verksamhetsmål bedöms av kommunstyrelsen som helt uppfyllda.
  - 23 av 56 mål bedöms av kommunstyrelsen som i hög grad uppfyllda.
  - 1 av 2 finansiella mål bedöms av kommunstyrelsen som uppfyllda.

- Den sammantagna uppföljningen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.
  - Kvalitet – i hög grad uppfyllt
  - Klimat – i hög grad uppfyllt
  - Delaktighet– i hög grad uppfyllt
  - kompetensförsörjning– i hög grad uppfyllt

Kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen för verksamhetsmålen och de finansiella målen

3. Kommunstyrelsens bedömning
Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Kommunstyrelsen bedömer att en god ekonomisk hushållning uppnås.

- *Huvudsakligen grundas bedömningen på:*
  - *att kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning sammantaget bedöms i hög grad vara uppnådda.*
  - *Det finansiella målet som är kopplat till årets resultat bedöms uppnås med god marginal. Däremot kan inte pågående och planerade investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras genom egengenererade likvida medel.*
  - *Kommunfullmäktige har därför tagit beslut om att öka kommunens låneskuld för att finanseria de stora satsningar som pågår och planeras. Målet om självfinansiering av investeringar förväntas därför inte att nås förrän dessa projekt är genomförda. Utifrån en långsiktig finansiell analys har kommunfullmäktige beslutat om fyra finansiella mål från 2024. De nya målen innebär ett beslut om att öka kommunens låneskuld till maximalt 50 procent av kommunens skatteintäkter, utjämningsnetto och fastighetsavgift. De nya målen utvärderas för första gången i delårsbokslutet 2024.*

4. Vår bedömning
Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

- Vår bedömning är att kommunen efterlever kraven på redovisning och beräkning av balanskravsresultatet samt efterlever kommunallagens krav på en ekonomi i balans.

- Vår bedömning är att utfallet är delvis förenligt med de *finansiella* mål som fullmäktige fastställt.

- Vår bedömning är att utfallet är förenligt med de *verksamhetsmässiga* mål som fullmäktige fastställt.

- **Vår samlade bedömning är att vi delar kommunstyrelsens uppfattning att kommunen uppnår en god ekonomisk hushållning år 2023 avseende verksamhetsmålen men delvis avseende de finansiella målen.**

16 april 2024

Lars Eriksson, uppdragsledare

Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory
ey.com

Building a better working world

Värnamo kommun

Granskning av årsredovisning 2023

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor/
Certifierad kommunal revisor

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Syfte och omfattning

Bakgrund

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (Skyrev) och FAR, branschorganisationen för revisorer och redovisningskonsulter har gemensamt tagit fram en ny standard för kommunal räkenskapsrevision. Denna är tillämplig från och med 1 januari 2023. Standarden består av ramverk och anvisningar för att tillämpa International Standards on Auditing (ISA) och International Standards on Review on Engagements (ISRE) och beskriver förutsättningar för den kommunala särarten och de regler som sakkunniga biträden, däribland kommunala yrkesrevisorer och auktoriserade/godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag har att följa. Det sakkunniga biträdets arbete innebär även en förskjutning mot mer granskning av intern kontroll. De sakkunnigas rapportering och kommunikation till de förtroendevalda att förändras där en del av rapporten blir mer lik en revisionsberättelse enligt ISA.
- Standarden utgår från revisorernas uppdrag i kommunallagen att bedöma om räkenskaperna är rättvisande och omfattar:
  - Översiktlig granskning av delårsrapport i enlighet med anvisning för tillämpning av International Standard on Review Engagements 2410 (ISRE 2410).
  - Revision av årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys och noter enligt anvisningar för tillämpning av ISA samt av driftredovisning och investeringsredovisning enligt särskild tillämpningsanvisning av ISA 501. (Revisionsbevis – särskilda överväganden för vissa poster).
  - Granskning av sammanställda räkenskaper enligt särskild instruktion.
  - Granskning av förvaltningsberättelsen enligt särskild instruktion avseende de enligt LKBR obligatoriska delarna.

Syfte och omfattning

- Det finns ytterligare områden som ingår i sakkunnigas granskning av delårsrapport och årsredovisning som inte är reglerade i denna standard. Det gäller:
  - om kommunen efterlever balanskravet
  - om resultaten i delårsrapport och årsredovisning rörande god ekonomisk hushållning är förenliga med de mål kommunfullmäktige beslutat.
- På uppdrag av revisionen i Värnamo kommun har vi gjort en granskning av årsbokslut och årsredovisning för 2023. Revisorerna har till uppgift att:
  - Pröva om räkenskaperna är rättvisande.
  - Bedöma om den är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i enlighet med god redovisningssed.
  - Bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål, kopplade till begreppet god ekonomisk hushållning, som fullmäktige beslutat.
- I vår granskningsrapport framgår omfattning och inriktning på granskningen, samt eventuella begränsningar.

Syfte

- Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.

Genomförande

Granskningen har utförts enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision*. Avgränsning och inriktning har skett efter en bedömning av väsentlighet och risk. På följande sidor framgår en övergripande beskrivning av hur de olika granskningsmomenten har genomförts.

Resultaträkning

- Resultaträkningen har granskats utifrån vår planerade riskbedömning. Vi har gått igenom väsentliga rutiner för redovisningen, stickprovsvis granskat transaktioner mot underlag och bedömt periodiseringsprinciper. Vi har vidare utfört analyser av data från ekonomisystemet och lönesystemet. I de fall väsentliga avvikelser mot budget och/eller föregående år har noterats har vi följt upp avvikelsen med kontoanalyser och kompletterande intervjuer.

Analys av data från ekonomisystemet

- Vi har stämt av skatterelaterade intäkter mot underlag från SKR samt utfört substansgranskning för statsbidrag där stickprov granskats mot erforderliga underlag, redovisningsprinciper och avstämning huvudbok.
- Vidare har vi kartlagt väsentliga kostnadsflöden i syfte att identifiera transaktioner som avviker från standardflöde. Vi har stickprovsvis granskat avvikande transaktioner samt följt upp att kostnaden är rörelsegill, att underlaget är komplett och korrekt attesterat i enlighet med gällande attestordning.

Analys av data från lönesystemet

- Vi har utfört en registeranalys avseende löner för perioden januari- augusti 2023. Det ger oss information om avvikande transaktioner, exempelvis dubbla poster. De avvikande transaktionerna har därefter stickprovsvis granskats mot underlag för att säkerställa att posterna blivit korrekt behandlade. Resultatet från denna granskning rapporteras i särskild rapport.

Genomförande

Balansräkning

- Balansräkningen har granskats utifrån vår planerade riskbedömning. Granskningen har skett med utgångspunkt i följsamhet till Lagen om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt i enlighet med god redovisningssed för kommunal verksamhet. Vidare har respektive balanspost stickprovsvis jämförts mot bokslutsdokumentation och underbilagor. Genom stickprovskontroller och jämförelse med underlag från sidoordnade system har granskning genomförts av att poster värderats och periodiserats i enlighet med god redovisningssed.

Kassaflödesanalys

- Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll i allt väsentligt överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Noter

- Vi har granskat de notupplysningar som lämnas med fokus på att fullständiga upplysningar lämnas, att notupplysningarna hänger samman med ovanstående räkningar och att dessa i allt väsentligt avspeglar de underliggande räkenskaperna.

Drift- och investeringsredovisning

- Vi har granskat drift- och investeringsredovisningarna och dess följsamhet till LKBR och RKR R 14 Drift- och investeringsredovisning.

Sammanställd redovisning

- Vi har granskat den sammanställda redovisningen mot fastställda årsredovisningar för dotterbolagen samt bedömt utförda elimineringar.

01

Iakttagelser från granskning av årsbokslut

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen ska enligt LKBR och RKR R15 Förvaltningsberättelse ha följande underrubriker:

Krav	Bedömning	Kommentar
Aktuellt år ska jämföras med tidigare år och väsentliga förändringar ska kommenteras. Det gäller såväl utvecklingen sedan föregående år som längre trender.		Bedöms uppfyllt.
Översiktlig beskrivning av de enheter som ingår i den kommunala koncernen. Upplysningar ska också lämnas om privata utförare om de är av väsentlig betydelse.		Bedöms uppfyllt. Redovisning av bolagens verksamhet ingår i kommunens årsredovisning.
Upplysningar om sådana förhållanden som inte redovisas i balansräkningen eller i resultaträkningen men som är viktiga för bedömningen av den kommunala koncernens och kommunens resultat eller ekonomiska ställning.		Bedöms uppfyllt i förvaltningsberättelse som helhet.
Upplysningar om hur händelser av väsentlig betydelse påverkar de finansiella rapporterna. Upplysningen kan exempelvis innehålla beskrivningar utifrån nettoinvesteringar, skulder, intäkter, kostnader, och årets resultat.		Bedöms uppfyllt.
Upplysningar om väsentliga aspekter avseende styrning, uppföljning och intern kontroll för den kommunala koncernen och kommunen.		Bedöms uppfyllt.
Utvärdering av om mål och riktlinjer med betydelse för god ekonomisk uppnåtts och följts.		Bedöms uppfyllt.

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen ska enligt LKBR och RKR R15 Förvaltningsberättelse ha följande underrubriker:

Krav	Bedömning	Kommentar
Beräkningen av balanskravsresultatet, som är kopplat till kommunallagens bestämmelser ska följa ett föreskrivet schema. Standard för kommunal räkenskapsrevision anger att granskningen av balanskravsresultatet utgörs av kontroll av att uppställningen av balanskravsresultatet har skett i enlighet med LKBR 11 kap. 10-11§§ samt RKR R 15, att uppgifterna i balanskravsresultatet och balanskravsutredningen är korrekt härledda ur kommunens räkenskaper samt att nyckeltal är korrekt beräknade.		Bedöms uppfyllt.
Upplysningar om väsentliga personalförhållanden i den kommunala koncernen och kommunen, bland annat ska upplysningar om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret lämnas.		Bedöms uppfyllt.
Upplysningar om kommunens och koncernens förväntade utveckling. Upplysningarna ska avse dels vad som faktiskt är känt om framtiden, dels förväntningar som finns och som är baserade på konkreta kända förhållanden som berör koncernen och kommunen direkt eller indirekt. De risker som och osäkerhetsfaktorer som är förknippade med dessa förhållanden ska kommenteras.		Bedöms uppfyllt.

Resultat-, balansräkning och noter

Enligt LKBR 5:1 ska resultaträkningen i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Krav	Bedömning	Kommentar
Resultat- och balansräkning är uppställd enligt LKBR		Ingen avvikande uppfattning
Resultaträkningen inte påverkas av väsentliga felaktigheter		Vi har inte identifierat någon felaktighet av väsentlig karaktär som påverkar kommunens och kommunkoncernens resultaträkningar
Balansräkningen inte påverkas av väsentliga felaktigheter		Vi har inte identifierat någon felaktighet av väsentlig karaktär som påverkar kommunen och kommunkoncernens balansräkningar
Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster som möjliggör avstämning mot årsredovisningens övriga delar		Ingen avvikande uppfattning
Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av balansräkningens poster som möjliggör avstämning mot årsredovisningens övriga delar		Ingen avvikande uppfattning

Drift- och investeringsredovisning

Vi har granskat drift- och investeringsredovisningarna och dess följsamhet till LKBR och RKR R 14 Drift- och investeringsredovisning

	Bedömning	Kommentar
Driftredovisning är upprättad i enlighet med LKBR och RKR R 14 Drift- och investeringsredovisning.		Bedöms uppfyllt
Investeringsredovisning är upprättad i enlighet med LKBR och RKR R 14 Drift- och investeringsredovisning.		Bedöms uppfyllt

03

Iakttagelser från processgranskning

Iakttagelser processgranskning

Process	Kommentar
► Bokslutprocessen	• Vår bedömning är att processen fungerar väl.
► Inköpsprocess	• Processen innehåller ett flertal kontroller. Vi rekommenderar att dokumentation sker för genomförda kontroller och analys sker av dem. • Vi rekommenderar kommunen att införa regelbundna genomgångar (analys av logglista) av förändringar i grunddata i leverantörsregister för att undanröja risk att förändring utförs av personer som ej har behörighet samt att ändringar baseras på godkända underlag. • Närståendeförhållande har granskats enligt ISA 550 Närståendeförhållanden. Närståendeförteckning har tagits fram för vår granskning och vi har genomfört substansgranskningsåtgärder såsom sökningar mot leverantörsregister och detaljtester. Vi rekommenderar kommunen att införa detta kontrollmoment löpande under räkenskapsåret och dokumentera/analyserar resultatet.
► Investeringsprocess/ Exploateringsprocess	• Projektredovisningen sker idag till delar manuellt . Detta innebär att risken för fel kan vara större. Kommunen håller på att skaffa ett systemstöd vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen. • En särskild granskning har skett av investeringsprocessen 2023. Ytterligare iakttagelser och rekommendationer framgår av den. • Iakttagelserna påverkar inte den finansiella informationen i årsbokslutet 2023.

Iakttagelser processgranskning

Process	Kommentar
► Löneprocess	• Iakttagelser vid granskning har löneprocessen har lämnats i särskild rapport. Av rapporten framgår områden där den interna kontrollen kan förbättras. • Iakttagelserna påverkar inte den finansiella informationen i årsbokslutet 2023.
► Intäktsredovisningsprocesser	• Det finns ett stort antal intäktsflöden i kommunen. Vi rekommenderar kommunen ta fram rutinbeskrivningar för de olika flödena. Detta kan minska risken för beroende av nyckelpersoner i flödet och bedöms kunna möjliggöra se samordningsfördelar och förbättrade kontrollmoment.
► Väsentliga IT-system	Vi har kartlagt väsentliga IT applikationer för IT-miljön. IT-granskning av IT applikation huvudbok och löner har genomförts i enlighet med ISA regelverket . Granskning har fokuserat på behörighets- och lösenordshantering samt back-up rutiner. Vi har noterat följande områden som kan/ bör förbättras: • Ingen formell process för genomgång av behörigheter sker i affärssystemet Raindance. Kombinerat med att ingen uppföljning görs över höga behörigheter ökar risken för att användare som funnits länge i verksamheten har bredare behörigheter än de behöver. • Enligt uppgift används inte formulären för att byta och avsluta behörigheter vid avslut eller ändring av tjänst. Detta kan leda till risk att användare som ej ska ha behörighet till Raindance fortsatt har det. • Behörigheterna sätts på individnivå istället för att de är rollbaserade. Detta kan innebära mer manuell hantering och risk för felaktiga behörigheter.

04

Övriga iakttagelser

Övriga kommentarer

Redovisningsfrågor bokslut

- Under räkenskapsåret har avsättning deponi netto ökat med 29 mnkr och uppgår till 50 mnkr i utgående balans vid årsskiftet. Vi rekommenderar kommunen att fortsatt årligen genomföra en ny bedömning av framtida kostnader.

- Värnamo kommun redovisar samtliga leasingavtal som operationell leasing. Leasingkostnad redovisas linjärt över avtalstiden. Kommunen har inte kartlagt vilka finansiella leasingavtal som finns i kommunen och vilken effekt på de finansiella rapporterna som uppkommer då anpassning sker till gällande redovisningsregler.

  Vi rekommenderar kommunen att;

  - Kartlägga vilka finansiella leasingavtal som finns
  - Utreda vilka effekter bedömningen har på redovisningen
  - Anpassa redovisningen till gällande redovisningsregler

05

Bedömning

Sammanfattande bedömning

- Grundat på vår granskning har det, med reservation för den omständighet avseende finansiell leasing som beskrivs i rapporten och framgår av revisionsyttrandet, är vår bedömning att:
  - Räkenskaperna och kommunens årsredovisning ger en rättvisande bild av 2023 års resultat och ställning per 2023-12-31
  - Årsredovisningen har, i allt väsentligt, upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Det sakkunniga biträdets yttrande

Till revisorerna i Värnamo Kommun (org.nr 212000-0555).

Vi har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Värnamo Kommun utfört revision och granskning av årsredovisningen enligt *Standard för kommunal räkenskaps-revision* för år 2023-01-01-2023-12-31.

Våra uttalanden i detta yttrande är förenliga med innehållet i den revisionsrapport som har överlämnats till kommunens förtroendevalda revisorer 2024-04-16

Yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter

Uttalande med reservation

Vi har utfört en revision av årsredovisningen enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* för Värnamo Kommun för år 2023-01-01 - 2023-12-31. Förvaltningsberättelsen och de sammanställda räkenskaperna har granskats enligt särskilda instruktioner.

Enligt vår bedömning, med reservation för den omständighet som beskrivits nedan i avsnittet Grund för uttalande med reservation, har inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att inte anse att årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investerings-redovisning samt noter inte upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året.

Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Grund för en uttalalad slutsats med reservation

Vi har utfört uppdraget enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision*. Vårt ansvar enligt denna standard beskrivs närmare i avsnittet *Det sakkunniga biträdets ansvar*. Uppdraget är utfört utifrån opartiskhet och självständighet i förhållande till kommunen.

Värnamo kommun redovisar all leasing som operationell. En översyn över leasingavtalen är inte slutförd vid årsredovisningens avlämnande. Det är sannolikt att delar av den leasing som nu redovisas som operationell kommer att övergå till att redovisas som finansiell leasing. En beloppsmässig effekt inte är möjlig att fastslå.

En omklassificering till finansiell leasing innebär att balansomslutningen påverkas genom att anläggningstillgång respektive långfristig skuld redovisas för berörda leasingobjekt. Denna effekt bedömer vi kunna bli väsentlig för kommunens balansräkning, och därigenom även på nyckeltal som påverkas av densamma. Nettoeffekten på resultaträkningen bedöms inte bli väsentlig, men delar av kostnaderna kommer att omklassificeras från Verksamhetens resultat till Resultat efter finansiella poster.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden med reservation

Annan information

Årsredovisningen innehåller också annan information än balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter och denna andra information återfinns på sidorna 1-6. Det är styrelsen som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna andra information och i vårt uppdrag ingår inte att genomföra en revision av denna information, men det är vårt ansvar att läsa den och överväga om den i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen och bedömer om den andra informationen verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldig att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt LKBR. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Det sakkunniga biträdets ansvar

Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassa-flödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna ett yttrande som en del av en revisionsrapport till de förtroendevalda revisorerna. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i ovan nämnda delar.

Som del av en revision enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag,
- Skaffar vi oss en förståelse av den del av kommunens interna kontroll som har betydelse för vår revision, för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn

till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- Måste vi informera de förtroendevalda revisorerna om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Det sakkunniga biträdets granskning av förvaltningsberättelsen och de sammanställda räkenskaperna

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningsberättelsen och de sammanställda räkenskaperna och att dessa upprättas i enlighet med LKBR. Vår granskning har skett enligt "Instruktion för granskning av förvaltningsberättelse" och "Instruktion för granskning av sammanställda räkenskaper" i *Standard för kommunal räkenskapsrevision*. Detta innebär att vår granskning av förvaltningsberättelsen och de sammanställda räkenskaperna har en annan inriktning och mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

Uttalande

En förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.

Sammanställda räkenskaper har konsoliderats i enlighet med LKBR.

Undertecknande

Värnamo den 16 april 2024
Ernst & Young AB

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor
Ansvarigt sakkunnigt biträde

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Värnamo Kommun
Kommunrevisionen

21 november 2023

Till:

Kommunstyrelsen

Servicenämnden

För kännedom till:

Fullmäktige

Granskning av IT-relaterade kostnader

EY har på vårt uppdrag biträtt i rubricerad granskning.

På revisionsmöte den 21 november 2023 har vi i egenskap av revisorer fått en genomgång av revisionsrapporten från EY. Härmed överlämnar vi revisionsrapporten till kommunstyrelsen och servicenämnden för yttrande.

Efter det att vi beslutade om granskningen av IT-relaterade kostnader och formulerade våra revisionsfrågor, har vi vid den grundläggande granskningen fått information om att IT-avdelningen ska äga all IT-relaterad utrustning och hyra ut den till nämnder/förvaltningar. Vi vill i svaret från kommunstyrelsen och servicenämnden få redogjort för vilka resultat som förväntas bli uppnådda vid en sådan förändring.

Kommunrevisionen önskar skriftligt svar av kommunstyrelsen och servicenämnden på de rekommendationer som framgår av revisionsrapporten senast den 21 februari 2024.

Värnamo som ovan

Susanne Andersson
Revisionens ordförande

Östen Sjölin
Vice ordförande

Granskning av IT-relaterade kostnader

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 3

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Granskningsresultat 5

3.1. Organisation 5

3.2. Styrning och fördelningsprinciper 6

3.3. Effektiviseringskrav och informering av kostnader 8

4. Slutsats 11

5. Källförteckning 13

6. Revisionskriterium 14

6.1. Kommunallagen (2017:725) 14

6.2. Kommunstyrelsens reglemente 14

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Värnamo kommun genomfört en granskning av kommunstyrelsens och servicenämndens styrning avseende IT-kostnader. Granskningens syfte har varit att bedöma om styrelsen och nämnden har en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnadsbedömningar, och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärdsplaner för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Den sammanfattande bedömningen är att det finns en god organisatorisk struktur för IT-verksamheten i kommunen. Vi noterar att styrningen har utvecklats till det bättre genom inrättandet av ett renodlat IT-center. Därtill anser vi att beställande nämnder får information om de huvudsakliga kostnaderna i tillräcklig tid för upprättandet av internbudget.

Vidare är bedömningen att fördelningsprinciperna för IT-kostnader i sig är tydliga. Däremot bygger fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna på nyckeltal som är sju år gamla. Det är därför positivt att en översyn av fördelningsnycklarna sker vid tillfället för granskningen. Vi menar att detta framgent bör ske med tätare frekvens, i syfte att säkerställa att fördelningen av IT-kostnader reflekterar det faktiska nyttjandet av IT-stödet.

Det är därtill en bedömning av granskningen att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tillse att det upprättas tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Det uppmärksammas i granskningen att det är otydligt för de beställande nämnderna vilka kostnader som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonen. Detta medför att oförutsedda kostnader kan uppstå för tjänster vilka faller utanför schablonen, vilka istället behöver införskaffas direkt av beställande nämnd.

Av granskningen framkommer att det inte riktats några effektiviseringskrav gentemot vare sig kommunstyrelsen eller servicenämnden kopplat till IT-avdelningen. Det har därför ej upprättats någon åtgärdsplan då detta endast är ett krav om nämnden eller styrelsen skulle uppvisa ett prognostiserat underskott.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas kommunstyrelsen och servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Kommunstyrelsen har enligt reglemente ett övergripande ansvar för kommunens IT-system samt övriga kommunikationssystem. Det framgår vidare av digitaliseringsplanen att såväl kommunstyrelsen som servicenämnden har ansvar för dess genomförande. Enligt reglemente har servicenämnden det övergripande ansvaret för drift, förvaltning och utveckling av digital infrastruktur, digital arbetsplats, IT-säkerhet samt kommunens GIS-verksamhet. Servicenämnden ansvarar för driften av datorer och telefoni. Inköp av hårdvara görs av respektive nämnd.

Övergripande licenskostnader och kostnader för drift av IT-miljön internfaktureras via IT-schablonen. Under 2022 uppmärksammade nämnderna ökade kostnader. Detta är främst kopplat till hårdvara som påverkas av såväl komponentbrister som en svag valutakurs.

En viktig aspekt av ekonomisk styrning är att nämndernas kostnader är enkla att förstå och lätta att förutse. De fördyrande omständigheterna för IT-utrustning och tjänster innebär också att nämnderna får svårare att förutse kostnaderna.

Revisorerna vill mot bakgrund av ovan identifierad problematik granska hur kostnader för IT-avdelningen fördelas mellan nämnder. Revisorerna vill därtill ta del av vilka krav som ställs på IT-avdelningen med avseende på kostnadseffektiviseringar samt krav på ekonomisk rapportering till nämnderna med avseende på kostnader.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden har en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnadsbedömningar, och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärdsplaner för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

I granskningen har följande revisionsfrågor besvarats:

- Är styrningen tillräcklig för att säkerställa en korrekt budgetering av kostnader för IT-system?
- Är fördelningsprinciperna avseende kostnader för IT-verksamheten tydlig?
    - Vad är orsakerna till nämndernas ökade IT-kostnader?
- Har kommunstyrelsen riktat effektiviseringskrav med avseende på IT-avdelningen?
    - Har åtgärdsplaner upprättats för att nå effektiviseringskraven?
- Har kommunstyrelsen i tillräcklig utsträckning informerat nämnderna om ökade IT-kostnader?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har genomförts med förvaltningschef för serviceförvaltningen, IT-centerchef, förvaltningsekonomer, inköpare samt ett urval av representanter från beställande nämnders förvaltningar (utbildning och omsorg). Granskningen avser kommunstyrelsen och servicenämnden. Granskningen har genomförts under perioden april – oktober 2023. Se källförteckning i bilaga 5.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se bilaga 6.

- Kommunallagen (2017:725)
- Kommunstyrelsens reglemente

3. Granskningsresultat

3.1. Organisation

I servicenämndens reglemente framgår att nämnden ansvarar för att tillhandahålla IT-relaterade tjänster till övriga förvaltningar. Tjänsterna avser övergripande drift och support av kommunens nätverk, datorer, telefoni samt viss utveckling inom IT. Kostanden för tjänsterna ska utgöra ett självkostnadspris.

Servicenämnden ska även vara stöd till övriga nämnder i deras IT-utveckling och upprätthållande av fastställd nivå för IT-säkerhet. I kommunstyrelsens reglemente framgår att styrelsen ska ha ett övergripande ansvar för kommunens epostsystem, IT-system samt övriga kommunikationssystem.

Av intervju framkommer att en organisationsförändring med ett nytt IT-center påbörjades 2021. Kommunstyrelsen beslutade hösten 2020 att ge servicenämnden i uppdrag att ta fram en plan kring finansiering av ett successivt byggande av ett IT-center. I början av 2021 beslutade kommunstyrelsen att ge servicenämnden i uppdrag att rekrytera en IT-centerchef. Den nuvarande IT-centerchefen anställdes i juni 2021 och har därefter fortsatt med byggandet av IT-center. IT-center tillhör serviceförvaltningen och är underställd servicenämnden.

Det framgår av intervjuer att uppdelningen av ansvarsområde enligt kommunstyrelsens och servicenämndens reglemente inte är känd. I praktiken arbetar IT-center inte uppdelat med ansvarsområdena utan i samlad organisation.

I servicenämndens tjänsteskrivelse, daterad 2023-02-17, framgår bakgrunden till uppbyggandet av IT-center. Syftet med inrättandet av ett IT-center var att skapa ett nav som möter kommunens framtida behov av digitalisering på ett hållbart sätt. Därtill var syftet att samla kompetens för att ytterligare kunna stötta förvaltningarna. IT-centers uppdrag beskrivs vara att stödja kommunens verksamheter med relevant IT-stöd, kompetens och stabila förutsättningar för digitalisering. Grundläggande för uppdraget är en säker och hållbar förvaltning med fokus på kundbehov samt att leverera kostnadseffektiva IT-lösningar som är av bästa nytta för kommunens verksamheter och kommunen som helhet. Intervjuade framför att det är stor skillnad på en traditionell IT-avdelning och ett IT-center. Skillnaden beskrivs främst vara IT-centers ökade stöd till förvaltningarna.

I tjänsteskrivelsen framgår att IT-centers linjeorganisation är indelad i tre olika uppdragsområden:

- **IT-drift** med en separat enhetschef där uppdraget är användarstöd, drift, förvaltning och utveckling av kommunens digitala infrastruktur, arbetsplats och IT-säkerhet. Intervjuade framför att IT-drift finansieras av IT-schablonen och faktureras respektive nämnd. I IT-driften ingår kommunövergripande system såsom HR-system och ekonomisystem.
- **Förnyelse och utveckling** med uppdraget att stötta verksamheterna med mer strukturell kompetens för verksamhetsutveckling (projektledning, analys av behov och krav, designa processer med mera). Det framförs att IT-

center har fått budgettillskott motsvarande fyra heltidstjänster för att driva förnyelse och utveckling.

- **Gemensamma digitala tjänster** med uppdragen samordning av behov och förvaltning av nya gemensamma digitala tjänster. Detta avser kommunens GIS-verksamhet som är helt budgetfinansierad.

Vidare redogör tjänsteskrivelsen för att IT-center har utvecklat ett arbetssätt och arbetar i team sammansatt av tvärfunktionella kompetenser och förmågor för att:

- Ha behovet till servicenämndens kunder i centrum.
- Fokusera på gemensamma mål och att prioritera utifrån nytta och värde.
- Säkerställa helhet och kvalitet i leveranser.

Det framförs vid intervjun att den andra punkten från tjänsteskrivelsen är av central vikt. Det anses generellt finnas ett behov av grundläggande så kallade cost/benefit-analyser. Det framförs finnas processbeskrivningar för upphandling. Det inrättas bland annat en samrådsgrupp för samtliga upphandlingar. Denna inkluderar representanter för samtliga intressenter. Det framförs dock att detta inte krävs för inköp under 100 tkr. Då ställs inte samma krav på samordnade upphandlingar. Det är enligt uppgift inte ovanligt att det skrivs avtal med leverantörer vilka saknar utvärderingar om behov alternativt om tjänsterna kan levereras internt. Därtill framförs att det inte heller är ovanligt att avtalen är bristfälliga vilket sällan gynnar kommunen. Det framförs att det finns utrymme att tydliggöra hur förvaltningar genomför inköp av IT-utrustning som understiger gränsen på 100 tkr. Dels för att samordna inköp, dels för att tydliggöra syftet med tjänsterna som inhandlas.

3.2. Styrning och fördelningsprinciper

Servicenämndens verksamhetsplan, antagen av servicenämnden 2022-03-23, utgår från kommunfullmäktiges övergripande mål. Verksamhetsplanen innehåller inga mål för IT eller digitalisering inom kommunen. Däremot framförs att respektive nämnd tar fram mål för digitalisering. Därtill innehåller planen inte några mål eller krav vad gäller budget eller kostnadsfördelning.

Intervjuade framför att IT-center finansieras dels genom resurstilldelning/egen budgetram (57 procent), dels genom IT-schablonen samt intäkter (43 procent). Schablonen var 19,9 miljoner kronor 2022 och nästan 20,6 miljoner kronor 2023.

Varje förvaltning har en procentsats som syftar till att spegla nyttjandet av IT-tjänster. Tabellen nedan redovisar respektive förvaltnings budgetram, unika procentsats samt totala IT-schablon 2023.

Förvaltning	Budgetram 2023 (med hänsyn till måltidsservice)	% på budgetramen	Total IT-schablon 2023[1]
Barn- och utbildningsförvaltningen	847 938 000	0,735%	**6 886 960**
Omsorgsförvaltningen	620 258 000	0,737%	**5 041 530**
Kommunledningsförvaltningen	100 780 000	1,827%	**2 030 334**
Medborgarförvaltningen	157 575 000	1,061%	**1 843 286**
Teknik- och fritidsförvaltningen	99 720 000	1,451%	**1 510 960**
Serviceförvaltningen	156 270 000	0,896%	**1 509 109**
Samhällsbyggnadsförvaltningen	62 757 000	1,281%	**890 841**
Campus Värnamo	23 525 000	1,980%	**513 842**
Kulturförvaltningen	34 031 000	0,927%	**347 524**
Upphandlingsnämnd	470 000	0	**0**
Överförmyndarnämnd	2 321 000	0	**0**
Kommunens revisorer	1 639 000	0	**0**
Summa	***2 107 284 000***		***20 574 385***

Tabell 1. Fördelning av IT-schablon 2023.

Schablonens fördelningsnyckel, förvaltningarnas unika procentsats, beslutades av servicenämnden för omkring sju år sedan. Vid intervju framkommer att framtagandet av fördelningsnyckeln ursprungligen har utgått från faktiska kostnader per förvaltning (utifrån antal användare, ärenden, antal servrar och nätavgifter). Den faktiska IT-kostnaden utgjorde då en andel av totala kostnader (budgetramen) per förvaltning. Fördelningsnyckeln beräknades genom en förvaltnings IT-kostnader i förhållande till förvaltningens totala budgetram[2].

Intervjuade framför att fördelningsnyckeln därefter har använts som en schablon för uppräkning av IT-kostnader. Detta för att inte behöva räkna ut de faktiska kostnaderna per förvaltning varje år, vilket framförs vara komplicerat när det gäller IT-drift.

Procentsatsen utgår således från att belastningen på IT-drift, vilket IT-schablonen finansierar, stiger i samma takt som respektive förvaltnings budgetram ökar. Det framförs att uppräkningen har stämt bra med de faktiska IT-kostnaderna.

Enligt uppgift har fördelningen setts över och justerats löpande fram till 2018. Den senaste justeringen av fördelningen genomfördes 2018 då kommunen justerade internhyrorna, vilket i sin tur påverkade budgetramarna.

[1] IT-schablon 2023 enligt procent på budgetramen samt justering för ökade kostnader (Heroma) 2022 och justering för fakturering VA.

[2] Exempel: om en förvaltning hade en total budgetram på 687 mnkr och IT-kostnaderna var 2,34 mnkr blev fördelningsnyckeln 0,34 % (2,34/687). Om förvaltningens budgetram sedan ökar till 700 mnkr ska förvaltningen betala 2,38 mnkr till IT-drift (700 * 0,34 %).

I servicenämndens verksamhetsplan framgår att behovet av en ny ekonomisk styrmodell och debitering av tjänster från IT-center ska utredas 2023. Vid intervjuer framkommer att det är fördelningen av schablonen mellan respektive förvaltning som ska utredas. Detta för att utreda om den faktiska IT-kostnaden per förvaltning motsvarar den fördelningsnyckel som är satt.

Intervjuade framför att fördelningsnyckeln är väl förankrad i kommunen men att det finns ett behov av att revidera den då den är historisk och inte speglar respektive nämnds nuvarande nyttjande av IT-tjänster. Vidare framförs att arbetet med att se över fördelningsnyckeln har påbörjats inom förvaltningen. Målsättningen är att framtagandet av en ny fördelningsnyckel ska vara färdig till budget 2024. Utredningen grundar sig inte på ett politiskt beslut. Intervjuade framför att diskussionen förhoppningsvis kommer lyftas upp i kommunledningsgruppen under hösten.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför att det finns en gränsdragningsproblematik då det inte är tydliggjort vad som ingår i IT-schablonen. Det medför ökade svårigheter i förvaltningarnas budgetarbete. Därtill framför intervjuade att gränsdragningsproblematiken i vissa fall har resulterat i en del dubbelarbete.

IT-center har i dialog med kommunens ledningsgrupp utarbetat en uppdaterad plan för digital förnyelse 2023–2025. I planen framgår kommungemensamma mål och handlingar som ska stödja framtagandet av en styrprocess och prioriteringsmodell med syfte att nyttja digitaliseringens möjligheter. Intervjuade framför att det vid framtagandet av planen framkom att det finns tidigare investeringar och IT-resurser inom de olika förvaltningarna som arbetar utifrån egna strategier och inriktningar. Intervjuade ser vikten av att detta kartläggs för att säkerställa att alla jobbar på samma sätt samt ur ett kostnadseffektivt perspektiv då en del saker görs dubbelt.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför vidare att den service som IT-center erbjuder har blivit bättre de senaste åren. Däremot framför intervjuade att dialogen kan bli bättre. I servicenämndens verksamhetsplan 2023–2025 framgår indikatorn *IT-avdelningens kundbemötande* till *nämndsmålet Servicenämndens tjänster ger övriga förvaltningar förutsättningar till effektiv resursanvändning genom en god leveranssäkerhet och kvalitet*. Indikatorn uppmätte 97,2 procent. Målnivån för 2023 är 98 procent.

3.3. Effektiviseringskrav och informering av kostnader

Det framgår av intervjuer att det inte riktats direkta besparingskrav gentemot IT-center. Det framförs att tillskott till budgetramen för interna kostnader, såsom IT-schablon och lokalkostnader, inte budgetkompenseras inom kommunen. Kompensationer avseende lönekostnader, avskrivningar och andra budgetsatsningar innebär att den totala budgeten växer. Således också IT-schablonen. I och med att kompensationer inte sker av IT-schablonen finns ett mindre effektiviseringskrav, men IT-centers budget ökar dock årligen.

Det framgår av granskningen att det varken från servicenämnden eller kommunstyrelsen har fått krav på upprättande av åtgärdsplaner. Åtgärdsplaner tas

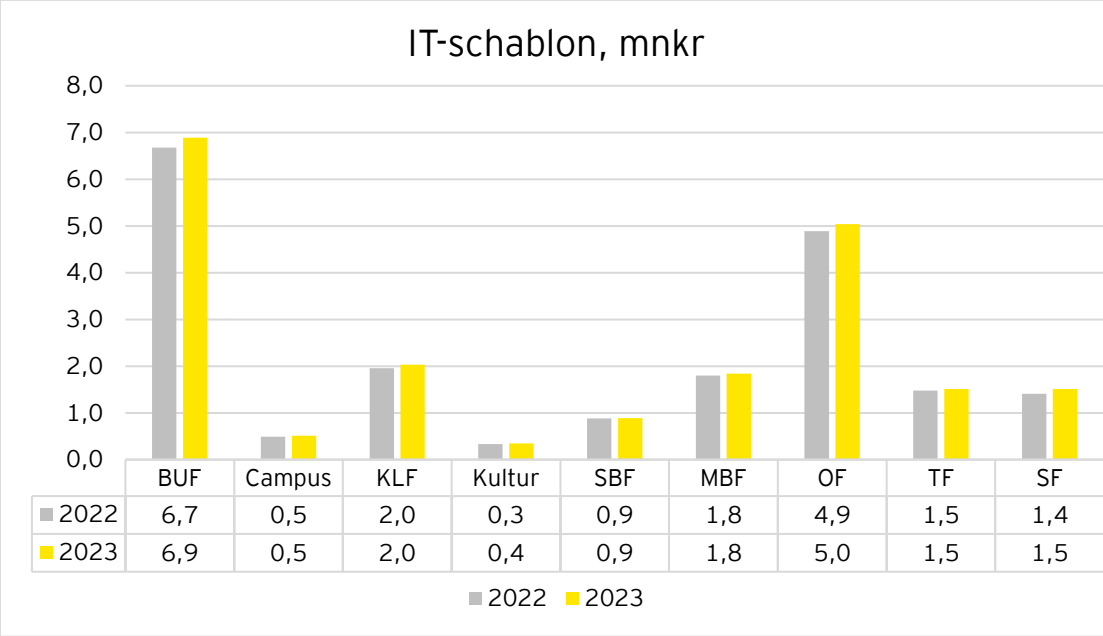
enbart fram om nämnden inte håller budget i balans. Intervjuade framför att både servicenämnden och IT-center prognostiserar en budget i balans för 2023.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför att de får information om kommande års IT-schablon i oktober. Intervjuade upplever att de får informationen i god tid för att kunna lägga internbudgeten. Därtill är upplevelsen att dialogen med IT-center kring förväntade ökade kostnader har varit bra.

Däremot framförs att samtliga kostnader inte inkluderas inom ramen för IT-schablonen. Kostnader som uppstår på grund av tjänsteleveranser vilka inte är inkluderade i schablonen anses svårare att förutse. I sammanhanget lyfts den otydlighet avseende gränsdragning för vad som ingår i IT-schablonen. Då det upplevs som otydligt vad som ingår i schablonen försvåras möjligheten att förutse tillkommande kostnader. IT-center har inte en etablerad tjänstekatalog för kostnader av IT-tjänster. Intervjuade framför att de har möjlighet att se kostnaderna för hårdvarorna.

3.3.1. Nämndernas IT-kostnader

Det framkommer i granskningen att kostnaderna för IT har ökat de senaste åren. Det framgår dock att kostnadsökningarna är av mindre karaktär. Det framgår av intervju att majoriteten av IT-centers avtal inte räknas upp med valutan utan med index. Däremot framförs att den svaga valutakursen, i kombination med komponentbrister, kan ha haft indirekt påverkan på priser för hårdvara.

	BUF	Campus	KLF	Kultur	SBF	MBF	OF	TF	SF
2022	6,7	0,5	2,0	0,3	0,9	1,8	4,9	1,5	1,4
2023	6,9	0,5	2,0	0,4	0,9	1,8	5,0	1,5	1,5

Graf 1. IT-schablon 2022 och 2023

Det framkommer av sammanställning av nämndernas kostnader för IT-tjänster att dessa ökat något mellan 2022 och 2023. Som mest har kostnaderna ökat för barn och utbildningsnämnden vars kostnader ökat med cirka 200 tkr. IT-schablonen visar

dock inte hela kostnadsökningen för de beställande nämnderna. Dessa kostnader utgör en del av den totala kostnadsmassan för IT. Resterande kostnader hanteras på nämndsnivå varpå servicenämnden och kommunstyrelsen endast har påverkan på sina egna kostnader.

Det framförs att förvaltningarna har delegation att göra enskilda inköp av system upp till 100 tkr. Detta sker utan involvering av IT-center eller kommunens inköpsavdelning. Det framförs att en stor del av införskaffade tjänster och produkter hade kunnat genomföras mer effektivt. Detta genom att nyttja kommungemensamma kostnadskalkyler i syfte att underlätta huruvida inköp ska hanteras internt eller involvera extern leverantör.

4. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är att det finns en god organisatorisk struktur för IT-verksamheten i kommunen. Vi instämmer i iakttagelser från intervju att styrningen har utvecklats till det bättre genom inrättandet av ett renodlat IT-center.

Det är däremot vår bedömning att det kvarstår utvecklingspotential. Vi noterar, i likhet med förvaltningen, att de fördelningsnycklar som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna bygger på daterade nyckeltal. Det är positivt att en översyn av fördelningsnycklarna sker vid tillfället för granskningen. Vi menar dock att detta framgent bör ske med tätare frekvens. Detta i syfte att säkerställa att fördelningen av IT-kostnader reflekterar det faktiska nyttjandet av IT-stödet.

Det är därtill vår bedömning att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tillse att det upprättas tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Det uppmärksammas i granskningen att det är otydligt för de beställande nämnderna vilka kostnader som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonen. Detta medför att oförutsedda kostnader kan uppstå för tjänster vilka faller utanför schablonen, vilka istället behöver införskaffas direkt av beställande nämnd.

Av granskningen framkommer att det inte riktats några effektiviseringskrav gentemot vare sig kommunstyrelsen eller servicenämnden kopplat till IT-avdelningen. Det har därför ej upprättats någon åtgärdsplan då detta endast är ett krav om nämnden eller styrelsen skulle uppvisa ett prognostiserat underskott.

Revisionsfråga	Svar
Är styrningen tillräcklig för att säkerställa en korrekt budgetering av kostnader för IT-system?	Ja. Det finns en god organisatorisk struktur. Därtill anser vi att beställande nämnder får uppfattningar om de huvudsakliga kostnaderna i tillräcklig tid för upprättande av internbudget.
Är fördelningsprinciperna avseende kostnader för IT-verksamheten tydlig?	Delvis. Fördelningsprinciperna är i sig tydliga. Dessa bygger dock på föråldrade beräkningar av nycklar. Därtill menar vi att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tydliggöra vilka tjänster som är inkluderade i IT-schablonen respektive vilka tjänster som debiteras utanför schablonen.
Vad är orsakerna till nämndernas ökade IT-kostnader under 2022?	Den primära anledningen är att IT-schablonen räknas upp med ökningar av respektive nämnds budgetram. Pris på hårdvara kan ha påverkats av en svag valutakurs och komponentbrister.

Har kommunstyrelsen riktat effektiviseringskrav med avseende på IT-avdelningen?	Det finns ett indirekt effektiviseringskrav till följd av att budgetramar inte räknats upp i budget för 2024.
Har åtgärdsplaner upprättats för att nå effektiviseringskraven?	Nej.
Har kommunstyrelsen i tillräcklig utsträckning informerat nämnderna om ökade IT-kostnaderna?	Ja.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Linus Aldefors

EY

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Tilda Nilsson

EY

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Förvaltningschef serviceförvaltningen
- IT-centerchef
- Två förvaltningsekonomer
- Inköpare
- Omsorgsförvaltningen
    - Ekonom
    - IT-utvecklare
- Utbildningsförvaltningen
    - Administrativ chef
    - IT-strateg

Analyserade dokument

- Tjänsteskrivelse 2023-02-17: Organisation och långsiktig uppbyggnad av kommunens IT-center
- Servicenämndens verksamhetsplan 2023–2025
- Budget, utfall och IT-schablon 2022 och 2023
- Plan för digital förnyelse 2023–2025
- Årsredovisning 2022

6. Revisionskriterium

6.1. Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

6.2. Kommunstyrelsens reglemente

I kommunstyrelsens reglemente, antagen av fullmäktige 2022-12-15, framgår att styrelsen ska ha ett övergripande ansvar för kommunens IT-system samt övriga kommunikationssystem.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 4

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Organisation och styrning 5

3.1. Iakttagelser 5

4. Uppföljning och analys 9

4.1. Iakttagelser 9

5. Förebyggande åtgärder 14

5.1. Iakttagelser 14

6. Slutsats 17

7. Källförteckning 20

Bilaga 1. Revisionskriterium 21

1. Sammanfattning

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen grundas på dokumentstudier av rutiner, protokoll och statistik samt intervjuer med såväl nämndspresidiet, förvaltningsledning, enhetschefer inom verksamheterna, fackliga representanter, HR samt kommunstyrelsens presidium. Bedömningar har utgått från bland annat arbetsmiljölagen, arbetsmiljöverkets föreskrifter samt socialförsäkringsbalken.

Granskningen visar att det finns styrdokument och rutiner för att minska sjukfrånvaron. Däremot saknas förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Oklarheter i hur ansvaret i frågan är fördelat mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen har identifierats.

Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaron. Däremot genomförs inte kartläggningar och/eller analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron. Här återkommer frågan om ansvarsfördelningen mellan HR och förvaltningen.

Gällande förebyggande åtgärder för att minska såväl korttids- som långtidsfrånvaron har åtgärder införts till viss del med bland annat ett beslut från nämnden om att minska antalet medarbetare per chef till maximalt 40. Samtidigt visar granskningen att det saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.

Slutligen visar granskningen att det inte sker ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro. Det framgår att rehabiliteringsarbetet inte genomförs enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Mot bakgrund av granskningen rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Hög sjukfrånvaro är ett problem på både samhälls-, organisations- och individnivå enligt SKR. Sjukfrånvaron i kommuner och regioner är den högsta på den svenska arbetsmarknaden. I SKR:s rapport om sjukfrånvaro framgår att omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning är en av de kommunala verksamheter som har högst sjukfrånvaro bland medarbetare[1].

En hög sjukfrånvaro riskerar att öka kostnader och påverka verksamheternas förmåga att leverera tjänster till kommunens medborgare på ett negativt sätt. En hög sjukfrånvaro och hög personalomsättning kan också vara tecken på arbetsmiljöproblem.

Under 2022 var den totala sjukfrånvaron i kommunen 8,25 procent. Inom omsorgsförvaltningen var siffran 11,1 procent, varav 47,6 procent utgörs frånvaro längre än 60 dagar. I omsorgsnämndens delårsrapport för 2023 framgår att den totala sjukfrånvaron minskat till 9,8 procent varav 53,9 procent utgör långtidsfrånvaro.

Enligt 3 kap. 2§ arbetsmiljölagen ska arbetsgivaren vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall. Arbetsmiljöverkets föreskrifter anger de krav och skyldigheter som ställs på arbetsgivaren vid en arbetstagares sjukskrivning. Kraven och skyldigheterna avser såväl förebyggande åtgärder som rehabiliteringsinsatser.

Den 1 juni 2021 infördes nya föreskrifter om arbetsanpassning (AFS 2020:5) vilka klargör arbetsgivarens ansvar när en arbetstagare har behov av arbetsanpassning. Arbetsgivaren ska arbeta för att underlätta återgång i arbetet för arbetstagaren genom individuella åtgärder i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Kommunstyrelsen har ett ledningsansvar över arbetsmiljöfrågor medan nämnden har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde[2].

Kommunrevisionen har mot bakgrund av detta samt i sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att det är av vikt att granska arbetet med sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

[1] Sjukfrånvaro i kommuner och landsting, SKR 2017

[2] Kommunstyrelsens reglemente och allmänt nämndreglemente

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda?
- Genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker?
    - Finns det ett tydligt uttalat ansvar?
- Genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron, såväl korttids-som långtidsfrånvaro?
- Sker det ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen grundas på dokumentstudier och intervjuer.

Vi har intervjuat presidiet i kommunstyrelsen samt omsorgsnämnden, tillförordnad förvaltningschef, HR-chef samt HR-partner, ett urval av enhetschefer inom äldreomsorgen samt fackliga representanter.

Dokumentation avser riktlinjer, genomgång av protokoll samt genomförda uppföljningar av centrala HR.

Granskningen är avgränsad till omsorgsnämnden och kommunstyrelsen och har genomförts under perioden september 2023 till januari 2024.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna, se bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § som reglerar nämnders ansvar
- Arbetsmiljölagen (1977:1160) och arbetsmiljöverkets föreskrifter
- Socialförsäkringsbalken (2010:110) 30 kap. som reglerar bestämmelser om rehabilitering
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsanpassning (2020:5)
- Kommunstyrelsens reglemente
- Allmänt nämndreglemente

3. Organisation och styrning

I detta avsnitt svarar vi på om det finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda.

3.1. Iakttagelser

Organisation och ansvarsfördelning

Sedan 1 september 2023 finns en ny organisation inom omsorgsförvaltningen som leds av en förvaltningschef samt tre verksamhetschefer, uppdelade på funktionshinderomsorg, särskilt boende och hemtjänst. Tidigare fanns enbart en verksamhetschef samt en biträdande verksamhetschef. Den nya verksamhetsledningen syftar till att ge större tydlighet kring mål och prioriterade processer. Förändringen är gjord efter önskemål från organisationen.

Inom omsorgsförvaltningen finns cirka 995 medarbetare och 24 enheter. Inom äldreomsorgen finns 14 enheter som avser särskilt boende och hemtjänst. Kommunen har en centraliserad HR-avdelning. Det finns sedan augusti 2023 två HR-partners som arbetar särskilt mot omsorgsförvaltningen.

Av delårsrapporten 2023 framgår att det under året funnits en hög omsättning av personal inklusive chefer. I intervjuer framgår att omsättningen av enhetschefer har varit hög under året, lika så är de tre verksamhetscheferna nya. Därtill har en ny förvaltningschef rekryterats.

Enligt riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbetet är företagshälsovården en expertresurs i arbetsmiljöarbetet. Företagshälsovården kan användas vid undersökningar, riskbedömningar, för att föreslå åtgärder eller utbilda personal. Vid intervjuer framgår att det är respektive enhetschef som ansvarar för att anlita företagshälsovården vid behov.

Från en central bemanningsfunktion till en förvaltningsövergripande

Det har tidigare funnits en central bemanningsfunktion. Sedan 1 oktober 2023 har däremot förvaltningen en egen bemanningsenhet. Vid intervjuer framgår att bemanningsenheten är i uppstartsfas och i dagsläget inte kan möta upp behovet av vikarier. Därmed kvarstår en problematik gällande att enhetschefer måste beordra in personal vilket intervjuade uppger påverkar verksamhetens ekonomi och arbetsmiljö negativt.

I nämndens sammanträdesprotokoll från september framgår att nämnden beslutat om att:

> *”Omsorgsförvaltningen tillser att en överanställning motsvarande 50 årsarbetare i resurspoolen kommer till stånd inom befintlig budgetram samt utifrån den överkapacitet som finns inom verksamheterna”*

I protokollet förtydligas att avsikten är 20 personer i resurspool och 30 överanställningar.

Det finns ett tolkningsutrymme i reglementen

Enligt kommunstyrelsens reglemente inbegriper styrelsens ledningsfunktion att ansvara för, leda och samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet. I § 10 framgår att detta utgörs av bland annat arbetsmiljöfrågor och företagshälsofrågor. I det allmänna nämndreglementet framgår att nämnderna har hand om personalfrågor, inklusive arbetsmiljöfrågor, inom sitt respektive verksamhetsområde, med undantag för det som anges i § 10 i kommunstyrelsens reglemente.

Av intervjuer framgår att det funnits en dialog om tolkningsutrymmet i vad som ingår styrelsens respektive nämndernas ansvar utifrån reglementena.

Gällande nämndens delegation av arbetsmiljöuppgifter framgår av fem bilagor till riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder. Bilagorna omfattar vidarefördelning från exempelvis nämnd till förvaltningschef samt från förvaltningschef till enhetschef. I bilagan som omfattar förvaltningschefens vidarefördelning till enhetschefer framgår att fördelningen kan innebära att enhetschefen bland annat ansvarar för:

- Att informera om samt säkerställa att lagstiftning om arbetsmiljö följs
- Det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Att fortlöpande åtgärda briser i arbetsmiljön
- Genomföra anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder enligt gällande lagstiftning och riktlinjer

Arbetsfördelningen mellan HR och nämnderna upplevs otydlig

Det finns en verksamhetsbeskrivning för HR-avdelningen daterad till augusti 2020. Av den framgår att HR-avdelningen är kommunövergripande och syftar till att leda och samordna utformningen av övergripande och strategiska styrdokument för HR-arbetet samt att ge stöd till chefer. Enligt verksamhetsbeskrivningen ska HR-enheten ge cheferna rätt stöd för att de ska kunna ge medarbetarna rätt förutsättningar för att göra ett gott arbete gentemot medborgarna. Det finns ingen mer ingående beskrivning av vad som avses med *rätt stöd* till cheferna.

I flera olika intervjuer framgår att förväntningarna på vad som ska göras av förvaltningen, enhetschefer samt HR är otydliga, avseende exempelvis analys av sjukfrånvarons orsaker inom omsorgsnämnden.

Det pågår arbete med att ta fram en uppdragsbeskrivning för enhetschefer i kommunen. Arbetet leds av HR-avdelningen och beskrivningen har nyligen samverkats med fackliga organisationer. HR-avdelningen har som ambition att kommunicera uppdragsbeskrivningen till enhetschefer i slutet av november och därefter kommer förvaltningarna att implementera beskrivningen under 2024.

Enligt uppgift ansvarar förvaltningschefer för att implementera uppdragsbeskrivningarna. I erhållet utkast på uppdragsbeskrivningen framgår exempelvis att det är chefen som har arbetsmiljöansvar över sin enhet och bedriver ett aktivt och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Styrdokument

Det finns en riktlinje för systematiskt arbetsmiljöarbete

Riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och aktiva åtgärder är kommunövergripande och fastställdes av kommundirektören senast i maj 2023. Syftet med riktlinjen är att tydliggöra kommunens SAM-arbete, att tydliggöra åtgärder och ansvarsfördelning samt att beskriva hur en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.

SAM-arbetet består av undersökning, riskbedömning, åtgärder samt kontroll och uppföljning. Arbetsförhållandena ska regelbundet undersökas genom exempelvis arbetsplatsträffar, medarbetarsamtal eller medarbetarundersökning. Risker för ohälsa eller olycksfall som kan identifieras på en arbetsplats ska sammanställas och graderas skriftligt. Vidare ska risker som identifierats i arbetsmiljön skrivas in i en handlingsplan med planerade åtgärder, när de ska vara genomförda samt vem som ansvarar för genomförandet. Dokumentationen ska göras i en blankett för riskbedömning och handlingsplan vilket är en bilaga till riktlinjen.

Vi har efterfrågat underlag avseende riskbedömningar med tillhörande handlingsplaner med anledning av den höga andelen långtidssjukskrivningar. Vi har inte fått ta del av något sådant underlag. Enligt uppgift finns ingen information om vilka långtidssjukskrivningar som är arbetsrelaterade.

Det finns två kommunövergripande rutiner

Det finns en riktlinje för arbetsanpassning och rehabilitering som är fastställd av kommundirektören i mars 2022. Syftet med riktlinjen är att klargöra rollfördelningen i rehabiliteringsprocessen. Det är arbetsgivaren som har det övergripande ansvaret för arbetsmiljö, arbetsanpassning och arbetslivsinriktad rehabilitering. HR-avdelningen har till uppgift att vara rådgivare och samordna rehabiliteringsverksamheten. I rutinen framgår bland annat att det är den närmaste chefen som ansvar för att ta initiativ till ett samtal med medarbetaren om det finns tecken på ohälsa eller behov av arbetsanpassning. Vidare framgår det att chefen ansvarar för att, tillsammans med medarbetaren, upprätta en rehabiliteringsplan om arbetsförmågan kan antas vara nedsatt i minst 60 dagar.

Utöver riktlinjen för arbetsanpassning finns det även en rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser. Syftet med rutinen är att beskriva omställningsarbete över förvaltningsgränser för exempelvis stadigvarande nedsatt arbetsförmåga.

Översyn av ny placering av medarbetare ska i första hand genomföras av ansvarig chef inom eget chefsområde och vid behov i dialog med HR-avdelningen En intern arbetsförmågebedömning ska göras av ansvarig chef i syfte att kartlägga i vilken grad medarbetaren kan utföra sina ordinarie uppgifter. Anledningarna och

orsakerna till resultatet dokumenteras och behov av eventuell arbetsanpassning ska beskrivas. Om ansvarig chef inte kan möjliggöra anpassning och/eller ny placering av medarbetare inom det egna verksamhetsområdet ska möjligheter inom förvaltningen ses över.

Om omplacering inte kan ske ska är HR-avdelningen ansvarig för fortsatt hantering. Då utförs en arbetsförmågeutredning av extern part, exempelvis Företagshälsovården. Beställningen till företagshälsovården ska göras av ansvarig chef efter kontakt med HR-avdelningen.

I rutinen beskrivs dels processen, dels rollbeskrivning avseende chef, medarbetare och HR. Slutligen framgår gällande avslut att om medarbetaren avböjer erbjudande om lämplig vakant tjänst kan det föreligga saklig grund för uppsägning.

Om möjlighet till omplacering ej föreligger genomförs en formell omplaceringsutredning enligt Lagen om anställningsskydd (LAS) § 7. Om omplaceringsutredningen inte resulterar i omplacering så påbörjas en uppsägningsprocess.

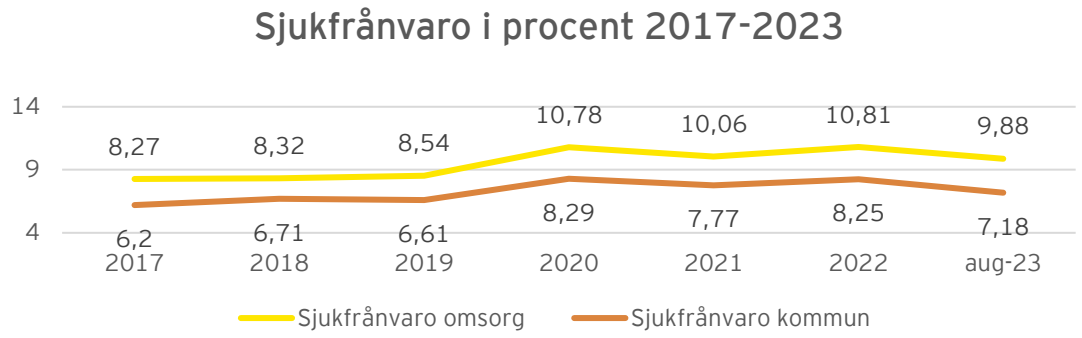
4. Uppföljning och analys

I detta avsnitt undersöker vi om det genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker, samt om det finns ett tydligt uttalat ansvar i detta.

4.1. Iakttagelser

Inledande statistik

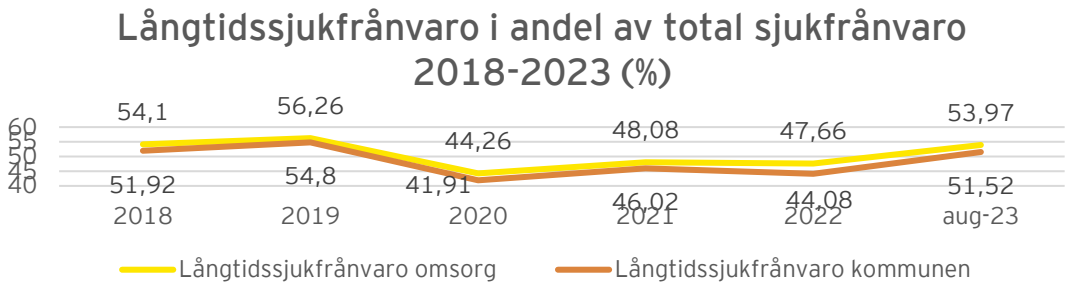
Sjukfrånvaron inom omsorgsförvaltningen har varit högre än kommunens totala frånvaro sedan en längre tid tillbaka, vilket visas i diagrammet nedan. Per augusti 2023 var sjukfrånvaron inom omsorgsförvaltningen 2,7 procentenheter högre än för kommunen i sin helhet. Det är den högsta skillnaden under de åren som inkluderats i diagrammet nedan.

Källa 1: Årsredovisning 2018, 2019, 2020, 2022 samt delårsrapport 2023

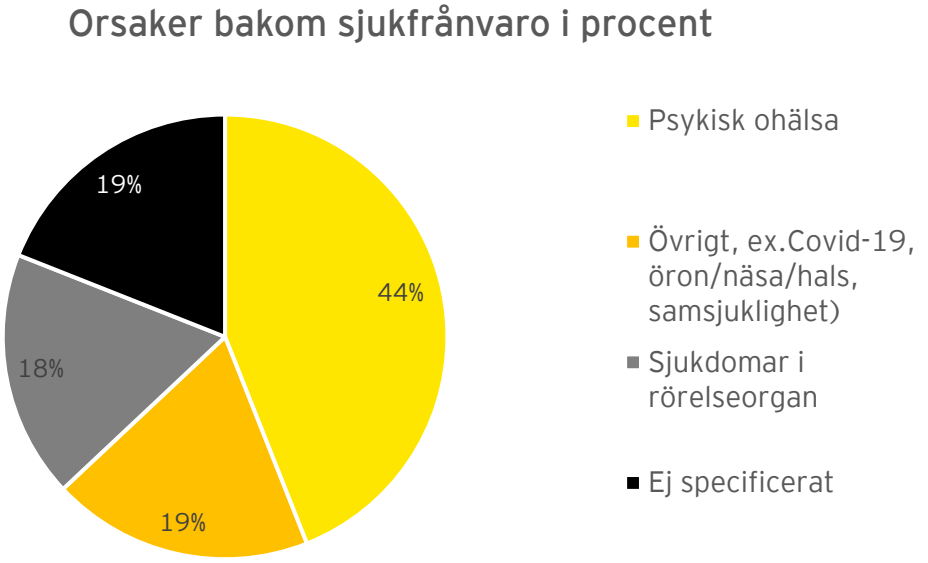
I nämndens verksamhetsberättelse från 2022 framgår att sjukfrånvaron har ökat till följd av Covid-19, RS- och Calicivirus. Utöver detta görs ingen djupare analys av orsakerna bakom sjukfrånvaron.

I nämndens delårsrapport 2023 framgår att den totala sjukfrånvaron har minskat i förhållande till de två senaste åren, vilket syns i diagrammet ovan. Däremot har andelen sjukfrånvaro längre än 60 dagar ökat, vilket framgår av diagrammet nedan. Vi har inte kunnat ta del av något underlag som analyserar vad detta kan bero på. Per augusti 2023 var långtidssjukfrånvaron inom omsorgen 2,45 procentenheter högre än i kommunen. År 2022 var skillnaden 3,58 procentenheter.

Källa 1: Årsredovisning 2018, 2019, 2022 samt delårsrapport 2023

Årsredovisningen för 2022 beskriver vilka som är de vanligaste orsakerna på kommunövergripande nivå till att sjukförsäkringen träder in. Statistiken redovisas på kommunövergripande nivå:

Källa 2: Årsredovisning 2022

Kommunövergripande nivå

En ny modell för löpande uppföljning på kommunövergripande nivå

I årsredovisningen 2022 samt vid intervjuer framgår att ett sjukfrånvaroprojekt startades upp under 2021 där en viktig del var att implementera en ny modell för löpande uppföljning och analys av sjukfrånvaron. Modellen bygger på SKR:s forskningsbaserade metod *Riskgruppsorienterat arbetssätt*, som innebär att man arbetar med grupperna frisk, risk och sjuk på såväl organisationsövergripande, arbetsplats och medarbetarnivå samtidigt.

Det riskgruppsorienterade arbetssättet beskrivs i underlag som en strukturerad metod för löpande uppföljning och analys av sjukfrånvaron. Det finns ett årshjul som involverar sex olika steg där både HR-avdelning och chefer ingår. HR har enligt uppgift informerat om arbetssättet samt fört dialoger med förvaltningens ledningsgrupp. Vid intervju framförs att arbetet med riskgruppsbaserat arbetssätt inte är implementerat inom förvaltningen.

I intervjuer lyfter enhetscheferna behovet av att arbeta mer med friskfaktorer och det förebyggande arbetet för att främja närvaro.

HR tar fram kommunövergripande statistik

Personalutskottet har gett ett kommunövergripande uppdrag om att minska sjukfrånvaron, se avsnitt fem för mer ingående beskrivning. Som en del av uppdraget redovisar HR även månadsvis sjukfrånvarostatistik till förvaltningscheferna, till kommunstyrelsen samt till den centrala samverkansgruppen.

Vi har tagit del av HR-avdelningens sjukfrånvarostatistik per september 2023. I tabellen redovisas antal medarbetare med sex eller fler frånvarotillfällen under en period om 12 månader. Tabellen nedan visar att övriga nämnder har minskat antalet medarbetare med sex eller fler frånvarotillfällen i högre utsträckning än vad omsorgsnämnden har gjort.

Nämnd	September 2023	September 2022
Kommunen totalt	**428**	**490**
Barn- och utbildningsnämnden	141	173
Kommunstyrelsen	2	4
Kulturnämnden	0	2
Medborgarnämnden	13	20
Omsorgsnämnden	200	201
Samhällsbyggnadsnämnden	2	7
Servicenämnden	59	65
Teknik- och fritidsnämnden	11	18

Källa 3: Statistik från HR-avdelningen

Kommunens årsredovisning för 2022 innehåller en kommunövergripande analys av sjukfrånvaron. I den framgår att sjukfrånvaron för åldersgruppen 29 år och yngre är högre än i andra åldersgrupper samt att kvinnor arbetar med deltid och har högre sjukfrånvaro jämfört med män. Därtill tar kvinnor mest föräldraledighet och vård av sjukt barn.

Vid intervju med HR framförs att det ingår i deras uppdrag att göra kartläggningar på kommunövergripande nivå. Däremot är det är upp till respektive enhetschef och verksamhetschef att göra kartläggningar och analyser gällande sin egna verksamhet.

Uppföljning och analys inom omsorgsförvaltningen

Det saknas analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker

I nämndens verksamhetsplan för 2023–2025 finns ett avsnitt om HR. I avsnittet redovisas statistik om antalet anställda, övertid och fyllnadstid. Därtill framgår statistik om sjukfrånvaro, långtidssjukfrånvaro, sjuklön samt personalomsättning i procent. Det finns ingen analys eller kartläggning om vad sjukfrånvaron beror på.

I delårsbokslutet för 2023 framgår att resultatet av medarbetarenkäten som genomfördes hösten 2021 visade en lägre skattning bland personalen gällande HME (hållbart medarbetarengagemang) i jämförelser med såväl kommunen i stort som riket. Det framgår inga planerade åtgärder utifrån resultatet. Vi har inte kunnat ta del av 2023 års medarbetarundersökning då resultatet inte var tillgängligt vid tidpunkten för granskningen.

I förvaltningschefens uppföljning från juli 2023 till personalutskottet angående arbetet med att minska sjukfrånvaron framgår att det finns enhetschefer som inte har kunskap om hur sjukfrånvarostatistik kan tas fram i Hypergene[3]. Av uppföljningen framgår att en utbildningsinsats gjordes i maj månad men att fler kommer att behövas med anledning av den omsättning av enhetschefer som varit under året. I uppdraget från personalutskottet framgår att det är förvaltningschefens och HR-partnerns ansvar att det säkerställs att alla chefer får kunskap om hur sjukfrånvarostatistik tas fram i Hypergene. Vid sakgranskning förtydligas att förvaltningschefen hade i uppdrag att säkerställa att cheferna har kunskap och att HR-partner bidrar med utbildning på uppdrag av förvaltningschefen.

HR skickar ut statistik till förvaltningschef

HR-enheten tar fram statistik till förvaltningscheferna, som i sin tur skickar det vidare till enhetschefer. Detta för att säkerställa att alla utgår från samma statistik. Den statistik som redovisas är nyckeltal gällande mertid inklusive övertid och fyllnadstid, timanställda samt sjukfrånvaro. Denna statistik tar även nämnden del av månadsvis.

Det finns cirka 100 personer som är långtidssjukskrivna

Vid intervjuer framgår att det beräknas finnas cirka 100 personer inom omsorgsförvaltningen som räknas som långtidssjukskrivna, det vill säga sjukskrivna i mer än 60 dagar. Vid intervjuer uppges att cirka 50 procent av

[3] Hypergene är ett IT-verktyg för planering, uppföljning och analys.

långtidssjukskrivningarna antas beror på psykisk ohälsa samt att ungefär 25 procent är kopplade till fysiska förslitningsskador. Detta innebär att upp till 75 procent av långtidssjukskrivningar kan vara arbetsrelaterat. Vi har inte kunnat ta del av något underlag som visar på närmare kartläggning eller analys orsakerna till antalet långtidssjukskrivningar.

I flera intervjuer lyfts behovet av att stärka enhetschefernas kompetens kring hantering av medarbetare med psykisk ohälsa.

Personalutskottets uppdrag om att minska sjukfrånvaron innehåller en åtgärd om att minska antal medarbetare med längre sjukfrånvaro. Som en del av uppdraget ska HR-partner ta kontakt med berörda chefer och följa upp varje ärende och tillsammans besluta om nästa steg. Vid sakgranskning förtydligas att beslut om åtgärd åligger respektive chef men att stöd inför beslutet kan ges av HR-partner.

Rehabiliteringsplaner följs inte upp

Enhetschefen ansvarar för att upprätta rehabiliteringsplaner. Vid flertalet intervjuer framgår en bild av att detta ansvar inte efterlevs fullt ut, dels på grund av den omsättning av enhetschefer som varit, dels på grund av de stora antalet medarbetare per chef. Vi har efterfrågat men inte kunnat ta del av något underlag som följer upp i vilken utsträckning som rehabiliteringsplaner har upprättats inom förvaltningen. Enligt uppgifter ingår sjukfrånvaro och arbetsmiljö i verksamhetschefernas avstämningar med enhetscheferna men det finns ingen dokumenterad uppföljning av att rehabiliteringsplaner upprättas i enlighet med lagstiftning.

Enligt intervjuer finns det ärenden som har pågått i upp till fem år. Enligt intervjuer upplever enhetschefer att samtal är det enda verktyget som finns och att cheferna önskar mer stöd från HR när det gäller sjukskrivningar som pågått under en längre period.

Av nämndens delegationsordning framgår att det är delegerat till omsorgschef fatta beslut om uppsägning och avslut, vilket ska ske i samråd med HR-avdelningen.

5. Förebyggande åtgärder

I det sista avsnittet granskar vi om det genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron av såväl korttids- som långtidsfrånvaro. Därtill undersöker vi om det sker ett systematiskt arbete för medarbetares återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro.

5.1. Iakttagelser

Personalutskottet har gett ett kommunövergripande uppdrag

Kommunstyrelsens presidium är ledamöter i styrelsens personalutskott (PU) och kommunstyrelsens ordförande är ordförande i PU.

I mars 2023 beslutade PU att uppdra till kommundirektören att i samverkan med förvaltningschefer ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron under 2023 i hela kommunen. Åtgärderna presenterades i april 2023. Åtgärderna som presenterades var att:

- ha koll på sjukfrånvaron hela tiden med månadsvis redovisning,
- minska sjukfrånvaron genom att agera tidigt,
- minska antalet medarbetare med upprepad sjukfrånvaro eller längre sjukfrånvaro.

Därtill presenterades långsiktiga åtgärder om att:

- utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet
- ta fram en handlingsplan för att utveckla chefers förutsättningar,
- arbeta med suicidprevention
- arbeta med mål och uppdrag samt balansen mellan krav och resurser utifrån respektive förvaltnings behov.

Den målbild som åtgärderna siktar mot är att:

- den totala sjukfrånvaron 2024 ska vara som högst 7 procent med ett delmål för 2023 på 7,75 procent,
- den 31 december 2024 ska antalet medarbetare med sex sjukfrånvarotillfällen vara 300, med ett delmål på 400 för 2023.

Ny kommunövergripande rutin för upprepad sjukfrånvaro

För att uppnå målet om att minska den upprepade sjukfrånvaron fick förvaltningschefer ett uppdrag att tillse att rutinen om medarbetares sjukanmälan följs, där medarbetare ska sjukanmäla sig direkt till närmsta chef. Vid intervjuer framgår att sjukanmälan tidigare gjorts till kollegor, arbetsledare eller i vissa fall chef. Därtill ska chefen ha ett så kallat omtankesamtal med de medarbetare som har haft sex sjukfrånvarotillfällen under en period på tolv månader.

Vid intervju lyfts att perioden om 12 månader upplevs vara för lång och att det finns en önskan om att kunna ha ett omtankesamtal redan efter tre sjukfrånvarotillfällen. Samtidigt påpekas att det är ett tidskrävande arbete som kan vara svårt för enhetschefer med många medarbetare att hinna med. I omsorgsförvaltningens uppföljning till personalutskottet i juli 2023 framgår att det finns chefer som inte har genomfört omtankesamtalen på grund av chefsrotationer och vakanser.

Nämnden har upprättat en handlingsplan för en budget i balans

Med anledning av att nämnden i flera år haft ett ekonomiskt underskott fick förvaltningen i uppdrag att i februari 2023 arbeta fram en handlingsplan för en budget i balans. I maj 2023 beslutade nämnden bland annat att förvaltningen ska:

- vidta riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens sjukskrivningstal och sjukskrivningskostnad med 25 procent med utgångspunkt från 2022,
- tillse att en överanställning motsvarande 50 årsarbetare i resurspoolen kommer till stånd inom befintlig budgetram,
- tillskapa en intern riktlinje för att antalet medarbetare per chef inte överstiger 40 medarbetare och att verkställandet av detta sker inom befintlig budgetram.

I oktober beslutade nämnden om ett anställningsstopp på hela omsorgsförvaltningen från och med den 26 oktober 2023 och sex månader framöver. Förvaltningschef kan efter rutin avseende särskild återbesättningsprövning bevilja dispens.

Vi har efterfrågat en åtgärds- och prioriteringslista för handlingsplanen men inte fått ta del av någon sådan.

Det finns enhetschefer med 70 till 99 medarbetare

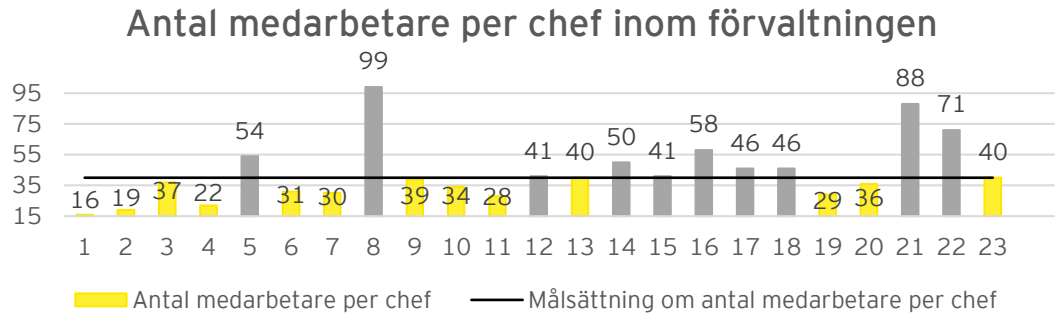
Nämnden har som en del av sin handlingsplan för att nå en budget i balans gett förvaltningen i uppdrag att upprätta en intern riktlinje för att antalet medarbetare per chef inte ska överstiga 40 samt att verkställandet av detta ska ske inom befintlig budgetram. Vid intervjuer framgår att detta uppdrag är svårt att genomföra under rådande ekonomiska förutsättningar. I nämndens sammanträdesprotokoll från september framgår att omställningen till färre medarbetare per chef kommer att ske successivt.

Vid samtliga intervjuer framgår att uppdraget som enhetschef inom förvaltningen upplevs vara stort. Nämndens riktlinje upplevs vara ett positivt första steg men det lyfts att även 40 medarbetare är ett stort uppdrag.

Vi har efterfrågat statistik från förvaltningen för att kunna redovisa antalet medarbetare per enhetschef per september 2023 för hela förvaltningen. Vi har inte inkluderat chefsområdet för daglig verksamhet. Totalt rör det sig om 23 chefsområden med 995 medarbetare. Det innebär att i genomsnitt har varje

enhetschef 45 medarbetare. Totalt är det tio enheter som har mellan 41 och 99 medarbetare.

För de 14 enheter som avser särskilt boende och hemtjänst finns 629 medarbetare. Det ger ett snitt på 45 medarbetare per enhetschef. Det är fem enheter inom särskilt boende och hemtjänst som har fler än 40 medarbetare. Diagrammet nedan redovisar de 23 chefsområdena och antalet medarbetare per chef. De gråa staplarna illustrerar chefsområden med fler än 40 medarbetare.

Källa 4: Statistik från förvaltningen

I protokoll från förvaltningsövergripande samverkansgruppen hösten 2023 beskrivs situationen på ett av de särskilda boendena med ett högt antal medarbetare per chef som ansträngd och att de obligatoriska medarbetarsamtalen därför pausas året ut.

Arbetsmiljö uppges vara ett prioriterat fokusområde

I nämndens verksamhetsberättelse för 2022 framgår att arbetsmiljö är ett av de stora områdena i förvaltningens kvalitetssatsning. En förbättrad arbetsmiljö beskrivs i berättelsen vara ett stort steg mot att öka personalkontinuitet och minska sjukskrivningstal. Att arbetsmiljön är ett prioriterat fokusområde återkommer i nämndens delårsrapport 2023.

I verksamhetsberättelsen 2022 framgår att förvaltningen arbetat med LEIF (Lugnt, Effektivt med Individen i Fokus) som syftar till att schema och bemanning ska vara anpassat efter brukarnas behov och tillse att det ska finnas en realistisk planering över hela dygnet. I intervju lyfts att implementeringen av LEIF försvårats på grund av den stora personalomsättningen av chefer. Utöver arbetet med LEIF uppger omsorgsförvaltningen inga ytterligare exempel på förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

6. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är att omsorgsnämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningen visar att det finns dokumenterade styrdokument och rutiner för kommunens arbete med sjukfrånvaro. Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaro. Det saknas dock en analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Vidare saknas systematiska uppföljningar av genomförda och pågående åtgärder för att minska sjukfrånvaron.

Nämnden beslutade för sju månader sedan om en handlingsplan för budget i balans som bland annat innehåller åtgärder kopplat till att minska sjukfrånvaron. Vi har efterfrågat men inte kunnat ta del av någon åtgärds- och prioriteringslista över hur handlingsplanens innehåll ska omsättas i praktiken. I vår mening saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp från nämnden vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter för systematiskt arbetsmiljöarbete framgår att sjukfrånvaro och ohälsa kan orsakas av förhållanden i arbetsmiljön. Det är därför viktigt att även utreda om sjukfrånvaro eller ohälsa har samband med arbetsförhållandena. Kommunen har påbörjat ett arbete med modellen riskgruppsbaserat arbete för att minska sjukfrånvaron. Kommunstyrelsen bör, som en del inom ramen för sin uppsiktsplikt samt utifrån ansvaret för att samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet, ta ett större ansvar i att säkerställa att arbetet implementeras i kommunens verksamheter.

Det finns brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro. Hög chefsomsättning gör att långtidssjuka riskerar att falla mellan stolarna. Socialförsäkringsbalken fastställer att arbetsgivaren ska ta fram en plan för återgång i arbete när en arbetstagare antas vara sjuk under en längre tid och därför inte kan arbeta. Planen ska följas upp kontinuerligt och revideras vid behov. Vi ser det därför som en brist att det förekommer ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats, även om personen varit sjuk en längre tid. Vidare visar granskningen att det förekommer ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det enligt uppgift har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Vi gör därmed bedömningen att arbetsgivaren inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning ska arbetsgivaren se till att det finns rutiner för att ta emot information om behov av arbetsanpassning. Det finns en rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser som tydliggör ansvarsfördelningen. Samtidigt framkommer det vid intervjun att processen inte upplevs fungera fullt ut samt att det finns oklarheter i det praktiska genomförandet.

Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaro. Det saknas dock systematiska uppföljningar av genomförda och pågående åtgärder. Vi ser det även som en brist att det inte sker någon kontinuerlig uppföljning eller bevakning över rehabiliteringsärenden. Det är därför positivt att det har tagits initiativ inom den centrala HR-organisationen för att påbörja en kartläggning av pågående långtidssjukskrivningar inom omsorgsförvaltningen för att fånga upp de personer som misstänks ha fallit mellan stolarna.

I tabellen nedan sammanfattas svaren på granskningens revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Svar
▸ Finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda?	Ja, men dessa efterlevs inte fullt ut. Granskningen visar att styrdokument och rutiner för kommunens arbete med sjukfrånvaro finns. Däremot saknas förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Bedömningen görs mot bakgrund av att intervjuer vittnar om att det finns oklarheter i hur ansvaret mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningarna är fördelat.
▸ Genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker? ○ Finns det ett tydligt uttalat ansvar?	Nej. Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaron. Däremot saknas en analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.
▸ Genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron, såväl korttids-som långtidsfrånvaro?	Till viss del. Det har införts åtgärder i form av omtankesamtal samt påbörjats ett arbete med att minska antalet medarbetare per chef. Samtidigt visar granskningen att det saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp från nämnden sida vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.
▸ Sker det ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro?	Nej. Granskningen visar att chefer i vissa fall inte genomför rehabiliteringsarbetet enligt beslutade riktlinjer och föreskrifter. Chefer har olika förutsättningar då vissa har ett större antal medarbetare under sig och är i behov av mer stöd från HR-avdelningen.

Omsorgsnämnden rekommenderas att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Anna Färdig
EY

Charlotte Ahlström
EY

7. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Presidiet kommunstyrelsen
- Presidiet omsorgsnämnden
- Tf. förvaltningschef omsorgsförvaltning
- HR-chef och HR-partner
- Ett urval av enhetschefer inom särskilt boende och hemtjänst
- Fackliga representanter

Analyserade dokument

- Allmänt nämndreglemente för Värnamo kommun
- Delårsbokslut omsorgsnämnden 2023
- Kommunstyrelsens reglemente
- Minska sjukfrånvaro KLG 2023-04-13
- Omsorgsnämndens sammanträdesprotokoll 2023-02-22 § 15, 2023-05-31 § 61, 2023-09-13 § 97, 2023-10-25 § 117
- Personalutskottets sammanträdesprotokoll 2023-03-15 § 23
- Presentation om riskgruppsorienterat arbetssätt "Steg för steg"
- Riktlinje arbetsanpassning och rehabilitering
- Riktlinje för systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder
- Riktlinje systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder
- Rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser
- Sammanträdesprotokoll kommunfullmäktige 2022-06-22 §76 verksamhets- och driftbudget 2023
- Uppdragsbeskrivning – Chef i Värnamo kommun
- Verksamhetsberättelse omsorgsnämnden 2022
- Verksamhetsbeskrivning HR-avdelningen 2020-08-25
- Verksamhetsplan för omsorgsnämnden 2023–2025
- Årsredovisning 2018, 2019, 2020, 2022

Bilaga 1. Revisionskriterium

Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Av 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen framgår att arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Arbetsgivaren skall systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö.

Socialförsäkringsbalken (2010:110)

Av 30 kap. socialförsäkringsbalken framgår bestämmelser om rehabilitering. En försäkrad har rätt till rehabiliteringsåtgärder som ska planeras i samråd med den försäkrade och utgå från hans eller hennes individuella förutsättningar och behov.

Om det kan antas att den försäkrades arbetsförmåga kommer att vara nedsatt på grund av sjukdom under minst 60 dagar ska arbetsgivaren senast den dag när den försäkrades arbetsförmåga har varit nedsatt under 30 dagar ha upprättat en plan för återgång i arbete. Om det har antagits att den försäkrades arbetsförmåga inte kommer att vara nedsatt under minst 60 dagar och det senare framkommer att nedsättningen kan antas komma att fortgå under minst 60 dagar ska dock en sådan plan omgående upprättas.

Arbetsgivaren ska fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning (2020:5)

Föreskrifterna är riktade till bestämmelserna i 30 kap. i socialförsäkringsbalken.

Arbetsgivaren ska fortlöpande ta reda på om någon av arbetstagarna behöver arbetsanpassning. Det bör ske i dialog med arbetstagaren. Arbetsanpassning avser en individuell åtgärd i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön som syftar till att arbetstagaren kan fortsätta eller återgå i arbete.

Arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för att ta emot information om behov av arbetsanpassning. När behovet har konstaterats ska arbetsgivaren så snart det

är möjligt utreda och ta ställning till utformningen av arbetsanpassningen, genomföra den, fortlöpande följa upp och kontrollera att den fungerar samt vid behov justera.

Reglemente för kommunstyrelsen

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Enligt § 4 finns i styrelsens ledningsfunktion att ansvara för, leda och samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet. Av § 10 framgår att styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och därvid bland annat ansvara för ledarförsörjning och ledarutveckling, personalutveckling, arbetsmiljöfrågor, företagshälsofrågor och likabehandlingsfrågor.

Allmänt nämndreglemente för Värnamo kommun

Av 3 § framgår att nämnden är anställningsmyndighet för personal vid sina förvaltningar med undantag för förvaltningschef som anställs av kommunstyrelsen. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag för de frågor som anges i § 10 i kommunstyrelsens reglemente.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3
2.1. Bakgrund 3
2.2. Syfte och revisionsfrågor 3
2.3. Genomförande och avgränsning 4
2.4. Revisionskriterier 4

3. Bakgrund: Upphandling av konsult 2021 5
3.1. Värnamo kommuns upphandlingsorganisation 5

4. LEIF 2023 9
4.1. Utvecklingen av LEIF 2023 9
4.2. Organisation och styrdokument 11
4.3. Bedömning 14

5. Slutsats och rekommendationer 15

6. Källförteckning 17

Bilaga 1. Revisionskriterier 19

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat om omsorgsnämnden har upphandlat en konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt i enlighet med kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Däri har även ingått att granska om omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandlingsområdet.

Den sammanfattande bedömningen är att det föreligger risk att omsorgsnämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU och att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling. Vidare har omsorgsnämnden inte säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende den granskade upphandlingen/inköpet. När avtal väl tecknats och arbetet med konsulterna pågår är bedömningen att omsorgsnämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta bedöms som en brist i omsorgsnämndens ansvar att enligt kommunallagen se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Den kommunövergripande policyn bedöms innehålla oklarheter om ansvaret för upphandlingar. Därtill bedöms omsorgsnämnden brista i uppföljning av avtalet. Det finns också brister i den interna kontrollen inom upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den intern kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet.
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Då flera av bristerna förstärks av otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna lämnas följande rekommendation till kommunstyrelsen:

- Uppdatera och tydliggöra styrdokument för upphandling inklusive direktupphandling och avtalsuppföljning/avtalsförlängning.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Offentlig verksamhet lyder under lagen om offentlig upphandling (LOU) (2016:1145) som reglerar inköp och upphandlingar. Inköpsprocessen i en kommun måste därför anpassas till lagens krav och reglering samt utformas för att vara effektiv. Utöver detta krävs att inköpsorganisationen genomför ett förarbete inför upphandling som syftar till att identifiera relevanta behov, begränsningar och förutsättningar inför inköpet. Värnamo kommun köper varor, tjänster och entreprenader enligt LOU för cirka 500 miljoner kronor årligen[1].

Inom den kommunala organisationen är det vanligt att det finns ett stort antal personer som kan göra inköp. Kunskap och kompetens kan variera stort beroende på vilken verksamhet som avses och hur ofta inköp genomförs. Det är därför viktigt att det finns information och stöd på olika nivåer som säkerställer att inköp genomförs på ett korrekt sätt. En ytterligare aspekt av detta är uppföljning av villkor i avtalet gällande uppdragets omfattning, innehåll och mål samt tidplan för uppdraget.

Revisorerna har tagit del av information avseende en upphandling av en konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet "LEIF" inom omsorgsförvaltningen. Enligt uppgifter gjordes en upphandling 2021 med ett anbud på 2,8 miljoner kronor. Projektet har fortsatt och det totala beloppet uppgår nu till 7,7 miljoner kronor. Projektet har också pågått utöver överenskommen tidsperiod. Enligt uppgift har ingen ny upphandling företagits eller nytt kontrakt tecknats.

Mot bakgrund av ovanstående har kommunrevisionen beslutat att genomföra en granskning avseende upphandlingen och inköpet.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om omsorgsnämnden har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp, samt säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har nämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF följt lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer?
- Finns det rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess?
- Genomförs tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet?

[1] https://kommun.varnamo.se/naringsliv-och-arbete/upphandling-och-inkop/upphandlingar.html

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen avser enbart omsorgsnämndens upphandling av konsulttjänst och revisionsåret 2023 och har genomförts under perioden november 2023 till och med mars 2024.

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. För att genomföra granskningen har underlag avseende upphandlingen som genomfördes 2021 analyserats. Lika så har omsorgsnämndens protokoll från januari 2021 – februari 2024 granskats för att följa vilken information nämnden har tagit emot och efterfrågat gällande konsulttjänsten. Enskilda intervjuer har genomförts med omsorgsnämndens presidium, tillförordnad förvaltningschef, administrativ chef, verksamhetschefer samt kommunens inköpschef. För fullständig källförteckning se kapitel 6.

Samtliga intervjuade har getts möjligheten att sakgranska rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten innehåller korrekt fakta och uttalanden.

Denna revisionsrapport avser omsorgsnämndens ansvar under revisionsåret 2023. Den nu aktuella upphandlingen beslutades av den dåvarande upphandlingsnämnden 2021 och omfattas inte av denna granskning. Däremot framgår bakgrundsinformation för att kunna beskriva och bedöma omsorgsnämndens agerande under 2023. Detta finns återgivet under kapitel 3 Bakgrund.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, läs mer i bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. § 6
- Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- Kommunens policy för upphandling och inköp
- Kommunstyrelsens och omsorgsnämndens reglemente
- Reglemente för intern kontroll

3. Bakgrund: Upphandling av konsult 2021

3.1. Värnamo kommuns upphandlingsorganisation

Under föregående mandatperiod (2018–2022) fanns i Värnamo kommun en upphandlingsnämnd som enligt dåvarande reglemente ansvarade för kommunens upphandlingsverksamhet samt att upphandlingar genomfördes enligt gällande lagstiftning. Upphandlingsnämndens förvaltningsorgan utgjordes av kommunledningsförvaltningen genom en upphandlingsavdelning med ansvarig upphandlingschef. Upphandlingsnämnden upphörde 31 december 2022.

Bakgrund till upphandling

En genomgång av omsorgsnämndens protokoll från 2021 visar att nämnden den 28 april 2021 beslutade om en åtgärdsplan för budget i balans där en åtgärd var en "extern översyn och förslag på åtgärder för en effektiv, flexibel bemanning/schemaläggning utifrån beslutade insatser".

Av nämndens verksamhetsberättelser från såväl 2020 som 2021 förklaras det ekonomiska underskott bland annat av en kostsam planering inom hemtjänst, boende för vuxna enligt LSS samt för ledning och administration. Enligt verksamhetsberättelsen 2021 påbörjade förvaltningen under året processen "förändrat arbetssätt" där syftet beskrivs vara att utifrån individens behov skapa en realistisk planering oavsett verksamhetsområde där individens behov är högsta prioritet och bemanning/schema därmed sekundär.

Upphandlingsprocessen

Vi har tagit del av de administrativa föreskrifterna där kommunen inbjuder till anbudsgivning gällande *"Organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"*. Av detta framgår att kommunen behöver stöd i ett omfattande utvecklingsarbete inom hemtjänst och funktionshinderområdet. Bakgrunden och syftet beskrivs vara att förvaltningen behöver se över processer för en hälsosam planering, resursfördelning, ekonomi och kvalité inom hemtjänst och funktionshinderomsorgen. Uppdraget beräknas vara 1 år.

Av de administrativa föreskrifterna framgår vidare att kommunen kommer att anta det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet utvärderat på grunden *"bäst förhållande mellan pris och kvalitet"*. Bedömningen görs på anbudspresentation och konsultintervju, projektets genomförande samt resurser och erfarenhet.

Vi har också tagit del av den upphandlingsannons som publicerats på E-avrop[2]. Av annonsen framgår att benämningen på upphandlingen är *"Organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"*. I den generella beskrivningen är avgränsningen till hemtjänst och funktionshinderomsorg borttagen. Däremot hänvisar bakgrunden återigen till hemtjänst och funktionshinderomsorg. Syftet beskrivs emellertid vara att *"införa en hälsosam planering inom omsorgsförvaltningen"*. Av annonsen framgår att det uppskattade värdet är 2,5 mkr och att uppdraget beräknas pågå under 1 år.

I såväl de administrativa föreskrifterna som i upphandlingsannonsen hänvisas till bilaga 2 för mer information om uppdraget. Vi har tagit del av en reviderad version av bilaga 2 i vilken kommunen beskriver en *"referenskommun som vi har haft dialog med"*. Referenskommunen har startat upp arbetet inom hela socialtjänsten och inkluderar även ledningsgruppen och stödprocesser. Referenskommunen i fråga har använt den leverantör som Värnamo sedermera upphandlar.

Upphandlingen omfattade hela omsorgsförvaltningen

Leverantörer har alltid möjlighet att ställa frågor om upphandlingen. Av underlaget där samtliga frågor och kommunens svar finns framgår att kommunen har förtydligat gällande omfattningen av uppdraget:

"Uppdraget gäller hela omsorgsförvaltningen i Värnamo kommun, ca 1000st medarbetare. Förvaltningen är uppdelad på 24 chefsområden."

Kommunen har därefter fått en fråga om det utvidgade uppdraget påverkar det uppskattade värdet. Kommunen svarar att det utvidgade uppdraget inte påverkar det uppskattade värdet av upphandlingen.

Anbudspresentation och konsultintervju

Av utvärderingsprotokollet framgår att kommunen fick sex inkomna anbud varav ett diskvalificerades med motiveringen att det var ett onormalt lågt anbud.

De fem leverantörer med godkända anbud bjöds den 6 och 7 september 2021 in till en anbudspresentation och konsultintervju enligt de redovisade meddelanden vi har tagit del av. Tabellen nedan sammanställer vilka datum anbudspresentationer hölls, de inkomna anbuden samt jämförelsetalet efter kommunens utvärdering (det vill säga efter det prisavdrag som anbudet kunde erhålla efter presentation och kvalitetsbedömning). Av de personer vi har intervjuat är det ingen som känner till hur anbudspresentationerna genomfördes. Det framgår inte heller av underlaget vem som har medverkat.

[2] Ett upphandlingsverktyg som kopplar ihop offentliga inköpare och privata leverantörer som även fungerar som kommunens avtalsdatabas.

Tabell 1. Sammanställning över anbud

Leverantör	Anbudspresentation	Anbud	Jämförelsetal
1	7 september	2 500 000	2 000 000
2	6 september	1 965 000	1 965 000
3	7 september	2 565 000	2 565 000
4	6 september	1 995 000	1 995 000
5	7 september	2 800 000	1 800 000
6	Diskvalificerad	983 970	-

Källa 1. Anbudssammanställning, utvärderingsprotokoll och redovisade meddelanden

Upphandlingsnämndens beslut

Kommunledningsförvaltningen, via upphandlingsavdelningen, inkom med en tjänsteskrivelse till upphandlingsnämnden den 6 september 2021.

I tjänsteskrivelsens ärendebeskrivning hänvisas till ett omställningsarbete inom hemtjänst och funktionshinderomsorg och att uppdraget beräknas vara 1 år och att upphandlingens totala värde uppskattas till 2,5 mkr. Därtill framgår anbudsprisen från de sex olika anbuden med hänvisning till utvärderingsprotokollet. Det framgår inte av utvärderingsprotokollet vem som har medverkat vid anbudspresentationerna, när de har hållits eller motiveringarna till jämförelsetalen.

Upphandlingsnämnden beslutade den 15 september 2021 att anta leverantör 5 (som vi kallar leverantören) för leverans av organisationskonsult hemtjänst och funktionshinderomsorg till en kostnad av 2,8 mkr.

Upphandlingen överklagandes

Två anbudsgivare skickade in varsin begäran om överprövan av tilldelningsbeslutet till förvaltningsrätten i Jönköping. Förvaltningsrätten avslog båda ansökningar om överprövning i beslut från den 12 november 2021. Ett av ärendena överklagades till Kammarrätten som inte meddelade prövningstillstånd enligt beslut från 21 januari 2022.

Priset enligt avtalet var 2,8 mkr

I avtalet som kommunen ingick med leverantören framgår av omfattningen att avtalet inkluderar successiva leveranser av organisationskonsult hemtjänst och funktionshinderomsorg. Likaså hänvisar bakgrunden till ett omställningsarbete inom hemtjänst och funktionshinderomsorg. Syftet formuleras till att *"införa en hälsosam planering inom omsorgsförvaltningen"*.

Avtalsperioden gäller från och med 2022-02-07 till och med 2023-02-06. Att avtal inte tecknades förrän då, trots att upphandlingen genomfördes under augusti/september, berodde på de överklaganden som vi redogjort för ovan.

Totalpris för uppdraget är 2,8 mkr och det inkluderar, enligt avtalet, samtliga kostnader för uppdragets genomförande om inte annat framgår av prisbilaga. Det framgår inte av avtalet om en prisbilaga finns för detta avtal. Vidare står att säljaren inte har rätt till ytterligare ersättning om det inte är skriftligt överenskommet mellan parterna. Någon sådan prisbilaga eller skriftlig överenskommelse har inte uppvisats.

Av avtalets rubrik för ändringar/tillägg framgår att ändringar och tillägg till avtal endast kan göras genom en skriftlig handling av behöriga företrädare. Någon sådan skriftlig handling har inte uppvisats.

Uppföljning till omsorgsnämnden 2021

Omsorgsnämnden godkände den 24 november 2021 information om åtgärdsplan för budget i balans. Av ärendebeskrivningen framgår att det är av största vikt att förvaltningen jobbar på bästa sätt med bemanning och schemaläggning och att ett konsultbolag har anlitats och ett långsiktigt omställningsarbete påbörjats.

Enligt informationsärendet vid sammanträdet har omsorgschefen informerat om omställningsarbetet med bemanning och schemaläggning.

Utöver de två ärendena ovan framgår det inte av protokollen från 2021 att omsorgsnämnden har fått någon information om upphandlingsnämndens beslut eller på annat sätt hållit sig informerad om upphandlingen, överklagandet eller arbetet med konsultuppdraget.

4. LEIF 2023

I detta avsnitt beskriver vi arbetet under revisionsåret 2023 och besvarar de tre revisionsfrågorna: om upphandlingen av konsulten följt LOU och kommunens policy med tillhörande riktlinjer, om det finns rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess och om det genomförs tillräcklig intern kontroll.

4.1. Utvecklingen av LEIF 2023

I nämndens verksamhetsberättelse 2022 framgår att förvaltningen arbetat med LEIF processen med syfte att skapa goda förutsättningar för god och hållbar kvalitet, arbetsmiljö och ekonomisk hushållning av resurser. Nämnden godkände verksamhetsberättelsen den 22 februari 2023.

I nämndens verksamhetsplan för 2023 beskrivs arbetet med omställningen och det nya arbetssättet präglat av individens behov i centrum som påbörjats under 2022 och fortsätter under hela planperioden (2018–2023). Processen omnämns detta läge inte som LEIF utan beskrivs i mer allmänna ordalag som ett förändringsarbete. Verksamhetsplanen för 2023 antogs den 6 april 2023.

Uppfattningen var att avtalet gällde två år

Intervjuade uppger att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år och att den planerade slutredovisningen av projektet skulle ske i december 2023. Med anledning av att uppfattningen var att avtalet gällde två år uppger intervjuade att det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

I leverantörens slutrapport som lämnats till kommunen i december 2023 går att läsa att kommunen upphandlade ett stöd för ett utvecklingsarbete i hemtjänst och funktionshinderomsorg vilket vidgades innan start för att även innefatta särskilda boenden för äldre. Något skriftligt tillägg till avtalet finns inte och utvidgningen är inte heller upphandlad genom annonsering eller motsvarande förfarande.

Vidare framgår av slutrapporten att förvaltningen valde att under hösten 2023 fasa ut stödet tidigare än planerat.

Fler avtal har saknats

Enligt den kommunövergripande upphandlingspolicyn ska alla medarbetare i kommunen hålla sig informerade om de avtal som upphandlats och som berör deras verksamhetsområde. Intervjuade uppger att bristande avtalsuppföljning är ett problem inom förvaltningen och att det har saknats en god översyn över upphandlingar. Vidare beskrivs att det saknas kunskap om vem som har rätt att teckna avtal.

Inom ramen för granskningen har det framkommit att det saknats avtal även för andra inköpta tjänster så som interims chefer och avtal för Kuben. Detta faktum har dock inte varit föremål för fördjupad granskning inom ramen för denna rapport.

Under 2023 har förvaltningen använt sig av interimschefer vilket framgår av bland annat delårsrapporten 2023. Enligt uppgift saknas det avtal för interimschefer under 2021–2023. En ny upphandling gjordes under hösten 2023.

Vidare tecknades ett abonnemangsavtal för Kuben med en leverantör för perioden 2020-11-01 till och med 2021-10-31. Enligt uppgift flyttades däremot projektet fram och har genomförts under 2023 och fortsätter under 2024. Kuben beskrivs som ett verktyg för att översätta individens behov av hjälp och stöd till resursfördelning i form av bemanningsbehov och budgetfördelning. Vi har inte tagit del av något ytterligare avtal som gäller för den innevarande perioden.

Kostnaderna uppgår till 7,7 mkr

Vi har tagit del av en sammanställning av de fakturor som betalats till leverantören mellan 2021 och 2023 vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 2. Sammanställning av kostnader

Tidsperiod	Belopp
2021-05-27 – 2021-11-26 (avser fakturor innan avtalsperiod)	316 342
2022-03-30 – 2023-02-28 (avser fakturor under avtalsperiod)	3 732 500
2023-03-26 – 2023-11-28 (avser fakturor efter avtalsperiod)	3 710 000
Total kostnad inklusive moms	**7 758 842**

Källa 2. Omsorgsförvaltningen

Innan avtalet tecknas och avtalsperioden börjar löpa har cirka 300 000 kronor betalas till leverantören. För denna del finns inget avtal. Från sammanställning av fakturor kan vi se att det rör sig om exempelvis inläsning av material och möte med enhetschefer inom SÄBO.

Under avtalsperioden har kommunen betalat leverantören totalt 3,7 mkr enligt 11 olika fakturor. Enligt avtalet var totalpriset för uppdraget under avtalsperioden 2,8 mkr vilket inkluderade samtliga kostnader inklusive resekostnader och traktamenten. Enligt avtalet har leverantören inte rätt till ytterligare ersättning om det ej är skriftligen överenskommet mellan parterna. En sådan skriftlig överenskommelse har inte kunnat uppvisas.

Efter avtalsperioden har leverantören fakturerat ytterligare 3,7 mkr för 8 fakturor.

Konkurrensverket har under hösten 2023 inlett ett tillsynsärende mot Värnamo kommun utifrån den aktuella situationen. Vi har varit i kontakt med aktuell

handläggare på Konkurrensverket för besked om när beslut väntas och beskedet är att beslut kommer att fattas under 2024 då verket har tidsramar att förhålla sig till om det är aktuellt att fatta beslut om upphandlingsskadeavgift[3].

Det har inte varit fråga om en direktupphandling

Enligt LOU (19 a kap. 2§) kan direktupphandling användas om värdet av upphandlingen beräknas understiga 700 000 kronor.

Lika så framgår av kommunens riktlinjer för direktupphandling att förutsättningar för att en tjänst ska kunna ses som en direktupphandling gällande LOU är att det inte finns existerande och lämpliga avtal som ska användas och att värdet inte överstiger 700 000 kronor.

Intervjuade uppger att en förlängning av ett avtal om en till två månader skulle kunna godkännas men en förlängning om ett år kräver en ny upphandling.

4.2. Organisation och styrdokument

Kommunfullmäktige beslutade i november 2022 att upphandlingsnämnden upphör från den 31 december 2022. Från och med 1 januari 2023 har istället kommunstyrelsen, enligt reglementet, ansvar för att leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet Vidare framgår att det är näringsutskottet som ansvarar för beredning av inköps- och upphandlingsverksamheten.

Kommunövergripande policy och rutiner

Enligt den kommunövergripande policyn ska samtliga upphandlade avtal finnas tillgängliga i kommunens avtalsdatabas på kommunens intranät. Enligt uppgift avser detta avtalsdatabasen E-avrop[4].

Upphandlingsavdelningen har en huvudrutin för upphandling och inköp som omfattar hela Värnamo kommun. Vi har tagit del av två versioner, daterade 19 december 2020 respektive 25 oktober 2022. Gällande avtalsadministration och uppföljningsarbete har informationen i stort inte förändrats. Av båda versioner av huvudrutinen framgår att:

- Nya avtal publiceras på Nettan av inköpshandläggare,

[3] En myndighet som har gjort en otillåten direktupphandling kan få betala en upphandlingsskadeavgift, ett slags böter som utdöms av domstol och betalas till staten. Otillåten direktupphandling är exempelvis när en upphandlande myndighet har ingått ett avtal med en leverantör utan att följa kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen.

[4] Ett upphandlingsverktyg som kopplar ihop offentliga inköpare och privata leverantörer som även fungerar som kommunens avtalsdatabas.

- Nya ramavtal och rabattavtal publiceras i avtalsdatabasen som finns i upphandlingssystemet E-avrop,
- Upphandlare (enligt 2020-12-19) eller inköpare (enligt 2022-10-25) ansvarar för att avtalsuppföljning ska ske minst en gång per år och/eller enligt avtal.

Avtalet har inte följts upp

Av huvudrutinen framgår inte om att skulle finns några undantag gällande att avtalsuppföljning ska ske minst en gång per år. Intervjuade uppger att det är respektive nämnds ansvar att följa upp avtal men att det finns ett behov av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan nämnderna och inköps- och upphandlingsavdelningen.

Det finns inte en rutin för avtalsuppföljning i kommunen. Enligt uppgift beror det på att avtalen är så olika och att det därmed är svårt att hantera uppföljning som en rutin. Uppfattningen vid intervjuerna är att det är respektive verksamhet som behöver säkerställa att fakturor stämmer överens med ingångna avtal.

Rutin för avtalsförlängning

Kommunledningsförvaltningen har en rutin för avtalsförlängning daterad 22 april 2021. Av den framgår att systemstödet E-avrop sänder påminnelse om avtalsförlängning som upphandlaren ska agera på. Upphandlaren ska då kontakta beställaren/avtalsansvarig om eventuell förlängning.

Om det ska förlängas ska en leverantörskontroll göras, bland annat ska totalbeloppet under det senaste året/under avtalsperioden kontrolleras. Om det närmar sig 2 mkr ska det kontrolleras vem som fattade beslutet i upphandlingen. Om det inte ska förlängas ska inköpshandläggare meddelas för att avsluta i Evolution[5].

Hantering av fakturor

Reglemente och riktlinjer för ekonomiska transaktioner

Kommunstyrelsen antog 2009 ett reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner. Tillhörande riktlinjer reviderades av kommunstyrelsen 2017.

Enligt såväl reglementet som riktlinjerna är det nämnden som ansvarar för den interna kontrollen och tillser att tillämpliga attestmoment utförs. Attester ska utformas så att den interna kontrollen inom nämnden är tillräcklig. Transaktioner ska attesteras innan de utförs utifrån kontroll mot leverans/prestation, matematisk kontroll samt kontroll mot underlag/beställning/beslut, villkor och anslag. Den utbetalande enheten ska kontrollera behörighet och verkställande av utbetalning.

[5] Sedan 2016 har kommunen använt Evolution som dokument och ärendehanteringssystem.

Attestering av fakturor

Av omsorgsnämndens delegationsordning framgår att beslut om attestanter är delegerat på lägsta nivå till ekonom inom nämndens verksamhetsområde. Beslutet ska anmälas till nästkommande nämndssammanträde. Vid sammanträdet den 14 december 2022 redovisades delegationsbeslutet om attestanter för 2023. Av delegationsbeslutet framgår att följande funktioner utsetts till beslutsattestanter inom nämndens verksamhetsområde:

- Omsorgschef med ett maxbelopp på 1 mkr per faktura.
- Avdelningschef administration/ekonomi, ekonom, förvaltningsekonom och controller med ett maxbelopp på 1 mkr per faktura.
- Avdelningschef kvalitet och utveckling med ett maxbelopp på 300 000 kronor per faktura.
- Verksamhetshef och biträdande verksamhetschef med maxbelopp på 600 000 kronor per faktura.
- Enhetschefer inom hälso- och sjukvård med maxbelopp på 600 000 kronor per faktura.
- Enhetschefer och biträdande enhetschefer inom övriga verksamhetsområden med maxbelopp på 100 000 kronor per faktura.

Intervjuade uppger att samtliga fakturor alltid attesteras av två funktioner.

Intern kontroll

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll ska nämnden tillse att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen. Nämnden har inte antagit några regler eller anvisningar dock har man fattat beslut om intern kontrollplan för 2023.

I nämndens interna kontrollplan för 2023 framgår följande risk samt beskrivning och metod:

- Risk vid köp av varor och tjänster utanför upphandlade avtal: har vi köpt varor och tjänster utifrån avtal samt är de inhandlade varorna och tjänsterna upphandlade?

Kontroll ska genomföras av ekonom, ansvarig är administrativ chef och det ska redovisas i november 2023. Det framgår inte på vilket sätt kontrollen ska ske.

Nämnden godkände i februari 2024 uppföljning av intern kontroll 2023. I uppföljningen konstateras att det förekommer fall under 2023 där varor och tjänster har köpts utanför upphandlade avtal. Vidare går det att läsa i uppföljningen att upprättande, vidareutveckling av checklistor, rutinbeskrivningar samt uppdateringar av styrdokument bör ses över. Det framgår inte vilka kontrollmoment som har utförts.

Risken kvarstår i nämndens interna kontrollplan för 2024 vilket antogs av nämnden i december 2023. Ett tillägg har gjorts avseende beskrivning och metod där det

framgår att två gånger per år ska inköp över 25 000 kronor kontrolleras via inköpsanalyssystemet. Kontrollen ska genomföras av ekonom. Administrativ chef är ansvarig och det ska redovisas till nämnden i december.

4.3. Bedömning

Vår bedömning är att omsorgsnämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF under inköpen som avser 2023 har flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Det finns en risk att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling av tillsynsmyndigheten Konkurrensverket.

Avtalet som kommunen ingick med leverantören löpte från och med den 7 februari 2022 till och med den 6 februari 2023. Enligt vår bedömning förefaller det vara risk att transaktionerna mellan kommunen och leverantören bedöms vara en s.k. otillåten direktupphandling. Detta beroende på att avtal under större delen av 2023 inte förelåg och att kostnaderna för beställaren är väsentligt högre än tillåtna gränsvärden för att genomföra en direktupphandling (som också måste konkurrensutsättas). Enligt uppgift synes också en ej dokumenterad utvidgning av projektet vara genomförd. Denna del har inte ingått i den upphandlade tjänsten.

Vår bedömning är att det inte finns rutiner inom omsorgsnämnden som säkerställt en ändamålsenlig och korrekt genomförd upphandling av konsulttjänst under 2023 kopplat till nämndens förändringsarbete. Vi grundar vår bedömning bland annat på att den övergripande policyn innehåller flera oklara beskrivningar av ansvaret för upphandlingar – inte minst i ansvaret mellan upphandlande beslutsorgan och facknämnderna. Att upphandlingsnämnden har kunnat fatta beslut om en upphandling och avtal utan att berörd nämnd har gett dem i uppdrag att göra så, eller på annat sätt godkänt att så sker, måste ses som en brist och är ett av flera exempel på den oklara ansvarsfördelningen som råder i kommunen. Vidare hänvisar policyn till upphandlingsnämnden som sedan 2023 inte längre existerar.

Vidare bedömer vi att omsorgsnämnden brister i efterlevnaden av den rutin som föreskriver att alla avtal ska följas upp minst en gång per år. Även här bedöms ansvarsfördelningen mellan upphandlande beslutsorgan och facknämnder som otydlig och bedöms ha bidragit till att uppföljning inte genomförts.

Slutligen är bedömningen att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Risken är identifierad 2023 men vår bedömning är att formulering av kontrollmomentet brister och att den interna kontrollen inte är effektivt utformad. Det är positivt att risken kvarstår i 2024 års plan men då behöver riskvärderingen spegla de verkliga riskerna och kontrollmomenten utgöras av verkliga och effektiva kontroller.

5. Slutsats och rekommendationer

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF under inköpen som avser 2023 har flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Det finns en risk att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling av tillsynsmyndigheten Konkurrensverket. Vidare är vår bedömning att nämnden inte säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende aktuell upphandling.

Vår slutsats är att redan under 2021 fanns flera oklarheter i upphandling, avtal och omfattning av det konsultstöd som upphandlades. Att upphandlingsnämnden har kunnat fatta beslut om en upphandling och avtal utan att berörd nämnd har gett dem i uppdrag att göra så, eller på annat sätt godkänt att så sker, bedöms som en brist och är ett exempel på den oklara ansvarsfördelningen.

När avtal väl tecknats och arbetet med konsulterna pågår är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller har kostat. Detta bedöms som en brist i nämndens ansvar att enligt kommunallagen se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Baserat på granskningens resultat, utifrån upphandling och inköp av aktuell konsulttjänst bedöms omsorgsnämnden behöva utveckla sitt arbete med intern kontroll för att säkerställa att risker fångas upp och att lagar och regler följs. Nämnden behöver arbeta mer aktivt med riskbedömning och riskhantering gällande upphandlingsverksamheten. Riskerna ska spegla verklighetens risker och måste kontinuerligt uppdateras och omvärderas. I arbetet behöver nämnden också besluta om kontrollmoment som fokuserar på att hitta och hantera de brister som finns.

Bilden av en icke fullt ut fungerande upphandlingsverksamhet inom omsorgsnämndens ansvarsområde förstärks av att vi inom ramen för granskningen uppfattat att även inköp av interrimschefer under 2023 till stora delar skett utan giltiga avtal. Vidare saknas enligt uppgift giltigt avtal för vårdtyngdsmätningar med hjälp av verktyget Kuben.

Då flera av problemen förstärks av otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna lämnas också kritik mot kommunstyrelsen. Detta utifrån bristande beredning av den kommunövergripande policyn som bedöms innehålla brister och otydligheter samt kritik utifrån bristande ansvar i förhållande till reglementets uppdrag att leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet.

I tabellen nedan sammanfattas svaren på granskningens tre revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Svar
▸ **Har nämnden i fråga om upphandling av konsult följt lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer?**	Nej. Det finns flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer, Det finns en risk att inköpen kan bedömas som en otillåten direktupphandling av Konkurrensverket.
▸ **Finns det rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess?**	Nej. De rutiner som vi tagit del av i samband med granskningen av nu aktuell upphandling bedöms som inaktuella och otydliga. Vidare brister efterlevnaden avseende uppföljning och eventuell förlängning av ingångna avtal.
▸ **Genomförs tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet?**	Nej. Bedömningen är att kontrollmomenten behöver utvecklas och den interna kontrollen stärkas.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den intern kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet.
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Uppdatera och tydliggöra styrdokument för upphandling inklusive direktupphandling och avtalsuppföljning/avtalsförlängning.

Värnamo den 26 mars 2024

Hanna Ericsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor
EY

Charlotte Ahlström
Verksamhetsrevisor
EY

6. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Ordförande omsorgsnämnden
- Förste vice ordförande omsorgsnämnden
- Tf. förvaltningschef
- Administrativ chef
- Inköpschef kommunledningskontoret

Analyserade dokument

Kommunövergripande

- Policy för upphandling och inköp, antagen av fullmäktige 2022-01-27
- Riktlinje för direktupphandling, fastställd av näringsutskottet 2023-04-24
- Allmänt nämndreglemente, antaget av fullmäktige 2023-03-27
- Kommunfullmäktige sammanträdesprotokoll 2022-11-24 § 153 och 2022-12-15 § 211
- Rutin avtalsförlängning, kommunledningsförvaltningen 2021-04-22
- Kommunstyrelsens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2023-11-30
- Reglemente för intern kontroll, antagen av kommunfullmäktige 2017-10-26
- Reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner, antaget av fullmäktige 2009-10-09
    - Riktlinjer till reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner 2017-03-07
- Upphandlingsavdelningens huvudrutin inköp och upphandling 2020-12-19
- Upphandlingsavdelningens huvudrutin inköp och upphandling 2022-20-25
- Upphandlingsnämndens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2017-04-27
- Verksamhetsplan för upphandlingsnämnden 2022–2024, antagen av upphandlingsnämnden 2021-04-08

Omsorgsnämnden

- Delegationsordning 2019-11-20
- Reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2019-04-25
- Verksamhetsberättelse 2020, 2021 samt 2022
- Verksamhetsplan 2023
- Intern kontrollplan 2023 samt uppföljning av intern kontroll

- Intern kontrollplan 2024
- Protokoll januari 2021 – januari 2024
- Delegationsbeslut om attestanter 2023

Underlag avseende LEIF

- Administrativa föreskrifter för upphandling av organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg
- Anbudssammanställning
- Frågor och svar till "organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"
- Upphandlingsannons för upphandling med tillhörande bilaga 1 och bilaga 2 (Information till uppdraget)
- Upphandlingsnämndens protokoll 2021-09-15 samt tillhörande tjänsteskrivelse daterad 2021-09-06
- Utvärderingsprotokoll
- Slutrapport LEIF
- Sammanställning av fakturor
- Beslut från Förvaltningsrätten i Jönköping
- Beslut från Kammarrätten i Jönköping
- Avtal "organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"
- Upphandlingsnämndens sammanträdesprotokoll 2021-09-15 med tillhörande tjänsteskrivelse daterad 2021-09-06

Bilaga 1. Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725)

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

Kommunstyrelsens och nämndernas reglemente

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens inköp, ekonomi och verksamheter enligt § 1 i reglementet. I styrelsens ledningsfunktion ligger även att ansvara för, leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet enligt § 4. Av § 9 framgår att det är näringsutskottet som ansvarar för beredning av inköps- och upphandlingsverksamhet.

Enligt det allmänna nämndreglementet och omsorgsnämndens reglemente ska nämnden se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt och föreskrifter i lag och författning.

Kommunövergripande policy för upphandling

Policy för upphandling och inköp antogs av kommunfullmäktige 2022-01-27 och har varit den gällande policy mellan 2022-02-04 och 2024-01-25. Av policyn framgår att:

- Upphandling är en strategisk uppgift där upphandlingsnämnden har ansvaret.
- Respektive nämnd/utskott ansvarar för att upphandling/inköp sker i enlighet med policyn.
- Berörd nämnd/förvaltning ska informeras, beredas tillfälle att yttra sig och/eller närvara vid behandlingen av ärenden i upphandlingsnämnden.
- Alla medarbetare i kommunen ska hålla sig informerade om de avtal som upphandlats och som berör deras verksamhetsområde.
- Samtliga upphandlade avtal finns tillgängliga i avtalsdatabasen på kommunens intranät.

Upphandlingsnämnden upphörde 31 december 2022. Policyn reviderades inte under 2023. Kommunfullmäktige beslutade om en revidering av policyn 2024-01-25.

Reglemente för intern kontroll

Kommunfullmäktige antog reglemente för intern kontroll 2017-10-26. Reglementet syftar till att säkerställa att nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet,
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten,
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Den interna kontrollen ska utgå från en analys av sannolikhet och konsekvens av risker i verksamheten.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en intern kontrollorganisation upprättas inom kommunen.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen och ska tillse att en organisation upprättas samt att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.

Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)

Lagen om offentlig upphandling (LOU) gäller för all offentlig upphandling av varor och tjänster av statlig eller kommunal myndighet (upphandlande myndighet).

Av de allmänna bestämmelserna framgår att principerna för offentlig upphandling är att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt, icke-diskriminerande och öppet sätt. Vidare får en upphandling inte utformas i syfte att begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt (4 kap. 2 §).

Om en anbudssökande eller anbudsgivare har deltagit i förberedelserna av en upphandling, ska de andra anbudssökandena eller anbudsgivarna informeras om vilka upplysningar av relevans för upphandlingen som har lämnats i det sammanhanget (4 kap. 8 §).

En upphandlande myndighet ska tilldela den leverantör ett kontrakt vars anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga för myndigheten (16 kap. 1 §). Anbudet ska utvärderas på någon av följande grunder:

- Bästa förhållande mellan pris och kvalitet,
- Kostnad, eller
- Pris.

Genomförandet av en upphandling ska löpande dokumenteras av den upphandlande myndigheten (12 kap. 14 §). Dokumentationen ska vara tillräcklig för att myndigheten ska kunna motivera sina beslut under upphandlingens samtliga skeden.

Direktupphandling avser ett förfarande för tilldelning av kontrakt eller ingående av ramavtal utan krav på att den upphandlande myndigheten först ska informera om sin avsikt att upphandla (19 a kap. 1 §). Direktupphandling får användas om värdet

av upphandlingen beräknas understiga 700 000 kronor (19 a kap. 2 §). En upphandlande myndighet ska löpande dokumentera genomförandet om upphandlingens värde överstiger 100 000 kronor (19 a kap. 11 §).

Presidiets förslag till beslut gällande anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutar årligen om ansvarsfrihet ska beviljas styrelse och nämnder. Till grund för ansvarsprövningen ligger revisorernas granskningar och revisionsberättelse. Revisorerna har i sin revisionsberättelse för 2023 tillstyrk att ansvarsfrihet ska beviljas för styrelsen och samtliga nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ. Beträffande barn- och utbildningsnämnden och dess ledamöter har revisorerna i revisionsberättelsen riktat en anmärkning på grund av brister i styrning och ledning.

Revisorerna har i revisionsberättelsen lämnat i huvudsak följande synpunkter gällande barn- och utbildningsnämnden. Kritiken gällande nämndens ekonomistyrning grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Revisorernas sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på.

Eftersom revisorerna har riktat en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden i revisionsberättelsen ska fullmäktige besluta om anmärkningen även ska framställas från fullmäktige eller inte.

Kommunfullmäktiges ordförande har begärt in en förklaring från barn- och utbildningsnämnden för att nämnden ska få möjlighet att kommentera situationen. Nämnden har lämnat in en skriftlig förklaring. Fullmäktiges presidium har att bereda ansvarsprövningen. I den aktuella frågan är en i presidiet själv föremål för ansvarsprövning på grund av uppdrag som ledamot i omsorgsnämnden. Övriga två i presidiet har berett ärendet och lämnat nedanstående förslag på motivering och beslut.

Motivering

Presidiet instämmer i kommunrevisionens kritik mot barn- och utbildningsnämnden. Presidiet konstaterar att barn- och utbildningsnämnden har tagit till sig kritiken och tagit fram förslag på åtgärder i enlighet med revisionens rekommendationer för att komma till rätta med utpekade brister. Presidiets sammanfattande bedömning är i enlighet med kommunrevisionens analys att det funnits brister i styrning och ledning. Presidiet anser därför att kommunfullmäktige ska ställa sig bakom revisorernas anmärkning. Presidiet gör samma bedömning som revisorerna beträffande frågan om ansvarsfrihet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktiges presidium föreslår kommunfullmäktige besluta

att ställa sig bakom den av revisorerna riktade anmärkningen mot barn- och utbildningsnämnden med föreslagen motivering,

att barn- och utbildningsnämnden samt enskilda förtroendevalda i nämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Stefan Widerberg (C)
Kommunfullmäktiges ordförande

Peter Njekwa Ryberg (S)
Kommunfullmäktiges andre vice ordförande

Förklaring över anmärkning i 2023 års revisionsberättelse

Ärendebeskrivning

Revisorerna i Värnamo kommun granskar kommunens styrelse och nämndernas verksamhet årligen. I sin revisionsberättelse för 2023 har revisionen riktat kritik, s.k. anmärkning, mot barn- och utbildningsnämnden. Nämnden får kritik för brister avseende måluppfyllelse inom ekonomiområdet samt bristande intern styrning och kontroll på ekonomiområdet.

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning. Den sammanfattade bedömningen visar att ekonomistyrningen omfattas av brister vad gäller budgetering, underlag och analyser samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskott.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar revisorerna barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.
  - Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
  - Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.
- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten

Efter revisionens rapport har kommunfullmäktiges ordförande inkommit med en skrivelse till barn- och utbildningsnämnden med en uppmaning om att till kommunfullmäktige inkomma med en förklaring över anmärkningen som framställs i revisionsberättelsen. Förklaringen ska ha inkommit till kommunfullmäktige senast den 10 maj 2024.

Förklaring

Barn- och utbildningsnämnden förstår allvaret i den kritik som har riktats mot nämndens ekonomistyrning och ledning. Barn- och utbildningsnämnden anser att det är positivt med den granskning som har utförts och avser att tillsammans med barn- och utbildningsförvaltningen komma tillrätta med de brister som har påpekats genom att genomföra de åtgärder som föreslås i revisionens rapport. För att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras har barn- och utbildningsnämnden, tillsammans med barn- och utbildningsförvaltningen, tagit fram förslag på åtgärder i enlighet med revisionens rekommendationer.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår följande åtgärder:

- stärka nämndens ekonomistyrning genom:
  - framtagande av utbildningsplan för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.
  - uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde med start omgående.
  - beslut om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt. Nämnden fattade beslut om förslag på åtgärdsplan för budgetåret 2024 den 6 mars 2024. Åtgärdsplanen ska redovisas vid nämndens sammanträde den 22 maj 2024.

- hantera risker för nämndens ekonomi samt reglera uppföljning för riskerna i kommande internkontrollplan.

- fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att framåt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar. Barn- och utbildningsnämnden har gett barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda administrativ organisation, skolorganisation och

skolskjuts. De ekonomiska effekterna väntas komma under 2024 delvis, under 2025 och avseende skolskjuts år 2026. Dessa kommer ge nämnden underlag för beslut under våren och hösten 2024 för att kunna anpassa organisationen efter de ekonomiska ramarna.

- se över nämndens resursfördelning och budgetprocess genom att ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att i samverkan med kommunledningsförvaltningen se över och säkerställa att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget i samband med budgetårets början.

- ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att tillse så chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem som Hypergene och tjänsteplanering och budgetuppföljning i Excel.

- ge barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att återrapportera löpande till barn- och utbildningsnämnden och sammanfatta ovanstående åtgärder senast 11 december 2024.

Barn- och utbildningsnämnden

Maria Johansson (-) Ordförande	Kaj Larsson (M) 1:e vice ordförande
Thomas Carlzon (C)	Anette Hurtig Andersen (M)
Anneli Åhlander (L)	Sandra Adesund (S)
Mikael Andersson (S)	Maria Haglund (S)
Anne Karlsson (SD)	

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 3

2.3. Metod och genomförande 3

2.4. Revisionskriterier 4

3. Granskningsresultat 5

3.1. Organisation 5

3.2. Ekonomi och budget 5

3.3. Åtgärdsplan för ekonomi i balans 10

3.4. Uppföljning och intern kontroll 14

3.5. Bedömning 14

4. Slutsats och rekommendationer 17

5. Källförteckning 19

6. Revisionskriterium 20

Bilaga 1. Sammanställning av ärenden 21

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Värnamo kommun granskat barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning. Granskningens syfte har varit att bedöma om nämnden har en ändamålsenlig ekonomistyrning. Den sammanfattande bedömningen är att nämnden i sin ekonomistyrning och hantering av prognostiserat underskott i flera avseenden uppvisar brister avseende måluppfyllelse inom ekonomiområdet samt bristande intern styrning och kontroll på ekonomiområdet.

Trots förhållandevis små underskott i förhållande till total budget, ca 1,5 %, bedöms ekonomistyrningen ha brister. Dessutom visar trenden de senaste åren på en försämring snarare än förbättring avseende det ekonomiska utfallet. Nämnden bedöms också förlita sig för mycket på statsbidrag för att täcka sina kostnader, vilket framstår som ohållbart över tid.

Ytterligare en brist bedöms finnas i nämndens budgetarbete och resursfördelnings-modell. Budgeten kommer för sent och Nämnden behöver öka sin kunskap på ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman.

När det gäller åtgärderna för att hantera underskotten bedöms de som delvis otillräckliga och underdimensionerade. Slutligen bedömer vi att nämnden brister i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Sammanfattningsvis står nämnden inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra sin ekonomiska styrning, uppföljning och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.
  - Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
  - Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.
- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i intern kontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Barn- och utbildningsnämndens uppgifter omfattar bland annat förskoleverksamhet, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, kulturskolan samt utbildning i svenska för invandrare.

Nämndens driftbudget för 2023 uppgick till 951 miljoner kronor (mkr) motsvarade 44 % av kommunens totala budget. År 2022 uppgick nämndens underskott till -8,1 mkr och år 2023 uppgick underskottet till -14 mkr. Enligt nämndens verksamhetsberättelse för 2023 härleds underskottet mestadels från tidigare kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budgetram.

Verksamheten påverkas också av det allmänna ekonomiska läget med prisökningar för drivmedel, måltider, skolmaterial samt el och fjärrvärme. Under 2023 beslutade nämnden om en åtgärdsplan för en ekonomi i balans.

Att resurser används och fördelas på bästa vis är en förutsättning för att kunna bedriva en så god service som möjligt för kommunmedborgarna och i detta fall specifikt barn och unga.

Revisorerna har utifrån ovanstående samt en risk- och väsentlightsanalys beslutat att granska ekonomistyrningen inom barn- och utbildningsnämnden.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig ekonomistyrning.

I granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- Inom vilka delar av nämndens verksamhet återfinns underskotten och vad uppges de bero på?
- Finns det ändamålsenliga åtgärdsplaner för att komma till bukt med underskotten?
- Har nämnden säkerställt att chefer på olika nivåer har uppdaterad och tillgänglig information, tillräckliga systemstöd och controllerstöd för att följa och analysera kostnadsutvecklingen?

2.3. Metod och genomförande

Granskningen har skett genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har genomförts med förvaltningsledning samt enskilda intervjuer med nämndens presidium. Vi har därtill intervjuat rektorer i de olika skolformerna.

Samtliga nämndens protokoll från december 2022 till och med februari 2024 har granskats. Det har varit av vikt i granskningen att kartlägga vilka beslut nämnden

har fattat med bäring på ekonomistyrning samt hur beslut har följts upp. I bilaga 1 finns en sammanställning av detta. Lika så har nämndens budgetuppföljningar samt internbudgetbeslut varit av vikt i granskningen. En fullständig förteckning av analyserat material finns i kapitel 5, källförteckning.

Utöver vår interna kvalitetssäkring har samtliga intervjuade getts möjlighet att sakgranska rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekt fakta och uttalanden.

Granskningen inleddes i november 2023 och avrapporteras i mars 2024.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725)
- Kommunfullmäktiges budget och mål

3. Granskningsresultat

3.1. Organisation

Barn- och utbildningsförvaltningen lyder under barn- och utbildningsnämnden och leds av en barn- och utbildningschef. Förvaltningen är indelad i fem olika verksamhetsområden: förskola, grundskola, frivilliga skolformer (gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning), elevhälsa, anpassad skola samt modersmål och kultur-skola. Förvaltningens ledningsgrupp består av barn- och utbildningschef, tre verksamhetschefer, barn och elevhälsachef, administrativ chef och kvalitetsstrateg.

Det finns totalt 30 rektorer inom förskola, grundskola, frivilliga skolformer samt anpassad grund- respektive anpassad gymnasieskolaskola. I kommunen finns totalt 36 kommunala förskolor, 19 kommunala grundskolor samt ett kommunalt gymnasium och vuxenutbildning.

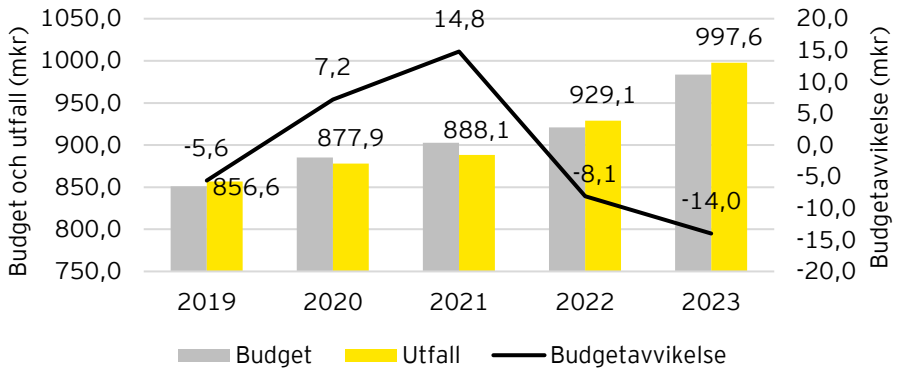
3.2. Ekonomi och budget

I underlagen förekommer olika siffror gällande den totala ramen för nämnden. Enligt fullmäktiges driftbudget 2023–2025 var barn- och utbildningsnämndens tilldelade budget ca 951 mkr vilket motsvarar 44 procent av kommunens totala budget. I kommunens delårsrapport per augusti anges den tilldelade budgeten till 979 mkr. Enligt nämndens verksamhetsberättelse för 2023 (godkänd av nämnd 7 februari 2024) var driftbudgeten får året 984 mkr.

Ramtilldelning

Diagrammet redogör för den tilldelade budgetramen, utfallet samt avvikelse mot budget mellan åren 2019 och 2023.

Diagram 1. Budget, utfall och avvikelse 2019–2023

Källa 1: Årsredovisningar 2019–2022, fullmäktiges driftbudget 2023–2025 samt verksamhetsberättelse 2023

Av nämndens verksamhetsplan för 2023 framgår att Covid-19 pandemin samt statsbidrag har påverkat de ekonomiska resultaten positivt under tidigare år.

Nämnden har inför 2023 fått en utökad ram om ca 50–70 mkr (beroende på vilka siffror man går på av de som förekommer i olika underlag). Från nämndens budgetbeslut framgår att knappt 7 mkr är olika riktade satsningar medan annat är kompensation för pris- och löneökningar.

Redan i nämndens beslut om budget för 2023 förekommer en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta beskrivs bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare obalanserade poster. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten vilket till stor del beskrivs vara tidigare kostnadsökningar som inte har hanterats. Vidare framgår även i verksamhetsberättelsen för 2023 att det totala underskottet för 2023 var -14 mkr som mestadels kom från tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. Därtill nämns skolskjuts (-3,9 mkr), köp av platser (-3,5 mkr) samt att behovet av särskilt stöd har ökat.

I intervjuer lyfts skolskjuts, köp av skolplatser samt det ökade behovet av särskilt stöd fram som orsaker till den nuvarande ekonomiska situationen. Det stora underskottet i den gemensamma verksamheten utgör den största delen av underskottet men intervjuade kan inte ge en tydlig bild av orsakerna till detta.

Internbudgetbeslut

I december 2022 godkände nämnden budget inklusive investeringsbudget, bidragsbelopp, programpriser, interkommunal ersättning och kommunal skolpeng för år 2023.

Resursfördelningsmodellen utgår från en kommunal skolpeng (barnpeng inom förskola och elevpeng inom grundskola). Inom gymnasieskolan utgår man ifrån elevpeng till den egna verksamheten men har också kostnader i form av interkommunala ersättningar för elever som väljer annan huvudman. Vuxenutbildning samt kulturskolan utgår från en ramtilldelning.

Av underlaget till internbudgetbeslutet framgår grundbelopp i kronor per barn och år inom förskolan vilket baseras på om barnet är över eller under tre år samt schemalagd tid. Av intervjuer framgår att max antal timmar är 35 timmar i veckan vilket inte fullt ut täcker behovet för de barn som är schemalagda mer än så. Intervjuade uppger att det finns barn inom förskolan som är schemalagda upp till 55 timmar i veckan. Grundbeloppet för undervisning/omsorg, läromedel och utrustning, måltider samt lokalkostnader framgår. Inom förskolan kan rektor ansöka om tilläggsbelopp för resurser för barn i behov av särskilt stöd, modersmålspedagoger eller nattis.

Grundskolans elevpeng delas upp i årskurs 1–5 och årskurs 6–9. Även här framgår grundbeloppet i kronor per barn och år för undervisning, läromedel och utrustning,

elevvård, måltider och lokalkostnader. Tilläggsbelopp kan sökas av rektor för resurser för barn i behov av särskilt stöd eller för modermålsärare.

I samband med att nämnden beslutar om budget fattar man även beslut om fördelning utifrån SALSA[1]. Av nämndens protokoll från 17 december 2022 framgår att inom grundskoleverksamheten omfördelas budgeterade medel för undervisning med 10 procent utifrån SALSA. Nämnden har bestämt att omfördela utifrån:

- Elever med utländsk bakgrund (1 %).
- Elever som har invandrat de senaste sex åren (3 %).
- Elever vars föräldrar endast har grundskole- eller folkskoleutbildning (6 %).

Budgeten för innevarande år kommer ofta sent

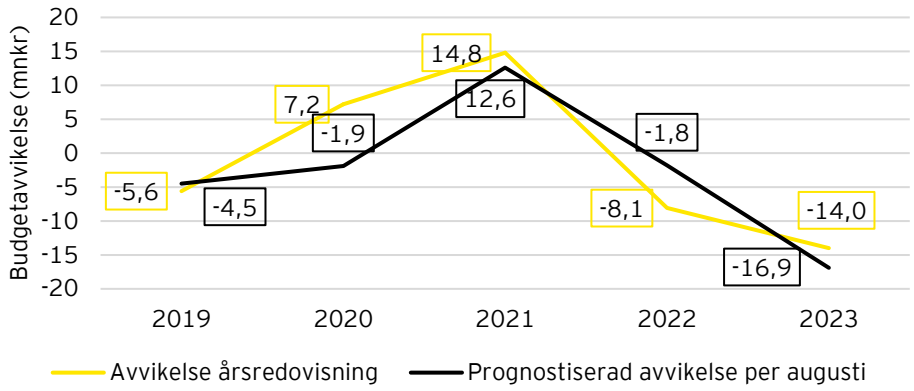
Fördelningen till respektive enhet framgår inte av internbudgetbeslutet. Intervjuade rektorer uppger att de i januari 2024 inte har en budget för innevarande år vilket beskrivs vara ett återkommande problem.

Intervjuade uppger att resursfördelningsmodellen i huvudsak är transparent och förutsägbart förutom när det gäller tilläggsbelopp för extra ordinära stödresurser. Det framgår en samlad bild vid intervjuer att behovet av resurser för olika typer av stödinsatser upplevs mycket större än de tilläggsbelopp som delas ut.

Prognossäkerhet

Diagrammet nedan jämför den prognostiserade avvikelsen för helåret som görs per augusti med den slutliga avvikelsen i årsredovisningen.

Diagram 2. Prognossäkerhet 2019–2023

Källa 2. Delårsrapporter 2019–2023 samt verksamhetsberättelse 2023

[1] SALSA-modellen är en statistisk modell som jämför kommuners och skolors betygsresultat och är den vanligaste utgångspunkten för kommunernas resursfördelning efter socioekonomiska kriterier.

Diagrammet visar att resultatet för 2023 blev något bättre än prognosen i samband med delårsrapporten, per augusti.

Statsbidragen täcker kostnader i verksamheten

I budgetuppföljningen per mars med prognos för helåret framgår att nämnden under några år har erhållit stora statsbidrag vilket i stor omfattning påverkat verksamheterna med både möjligheter till insatser samt täckt kostnader i verksamheterna som inte varit av tillfällig karaktär. Vidare framgår att statsbidragen är en stor osäkerhetsfaktor i prognosarbetet då det kan röra sig om i storleksordningen ca 90 mkr. Samtidigt beskrivs att nämnden behöver arbeta med åtgärder för att nå en budget i balans där att leta och söka mer statsbidrag beskrivs vara en pågående åtgärd.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Vidare beskrivs att på grund av statsbidragens förändring drabbas verksamhetens planering av en kortsiktighet som försvårar för förvaltningen att få störst effekt av bidragen.

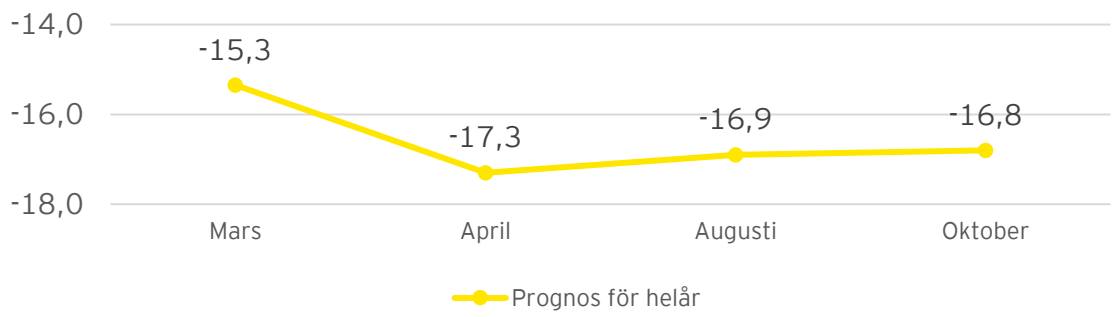
Vid intervju framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

Löpande ekonomisk rapportering

Nämnden har under 2023 erhållit fyra budgetuppföljningar med prognos för helåret per mars, april, augusti och oktober. Se bilaga 1 för en sammanställning av när budgetuppföljningarna har behandlats i nämnden. Vid samtliga fyra tillfällen har nämnden beslutat att godkänna informationen.

Tabellen nedan redovisar att den första prognosen per mars, vilken redovisades till nämnden den 26 april 2023, prognostiserade ett underskott på helåret om -15,3 mkr.

Diagram 3. Prognos för budgetavvikelse 2023

Källa 3. Driftredovisning per verksamhet prognos mars, april, augusti och oktober

I samband med de fyra budgetuppföljningarna har nämnden erhållit driftredovisning per verksamhet. Uppföljningen innehåller även väsentliga ekonomiska och verksamhetsrelaterade händelser som beskriver avvikelserna. Tabellen nedan redogör för hur avvikelserna redovisats per område. De tre största avvikelserna har av oss markerats med grå färg.

Tabell 1. Driftredovisning per verksamhet under 2023

Område	Mars	April	Augusti	Oktober
Barn- och utbildningsnämnd	0	+0,1	+0,3	+0,2
Barn- och utbildningsförvaltning	-16,2	-15,9	-14,2	-14,7
Förskola	+2,4	+1,0	-0,6	-1,0
Grundskola inkl F-klass	-4,1	-2,6	-4,3	-3,6
Anpassad grundskola	-0,2	+0,01	+0,6	+0,3
Gymnasieskola	+0,5	-2,1	-1,0	-3,0
Anpassad gymnasieskola	-0,1	+0,1	-0,2	-1,0
Kulturskolan	+0,5	+0,5	+0,2	+0,4
Vuxenutbildning	+1,9	+1,6	+2,2	+2,5
Totalt	**-14,3**	**-17,2**	**-16,9**	**-16,8**

Källa 4. Driftredovisning per verksamhet prognos mars, april, augusti och oktober

Av driftredovisningen per oktober månad framgår att grundskolan har ett underskott om -3,6 mkr och att gymnasieskolan har ett underskott om -3 mkr. Det stora underskottet återfinns inom barn- och utbildningsförvaltningen och uppgår till -14,7 mkr.

Underskottet inom förvaltningen

Av budgetuppföljningarna per mars 2023, per april 2023 samt per oktober 2023 framgår att förvaltningen under perioden 2020–2022 har haft ett effektiviseringskrav om 2 % vilket beskrivs som delvis uppnått. Däremot kvarstår delar av effektiviseringar och kostnadsökningar som inte balanserats, exempelvis gällande skolskjuts.

I nämndens delårsrapport per augusti framgår att det kvarstår obalanser på 14,2 mkr i den gemensamma verksamheten vilket till stor del är tidigare kostnadsökningar som inte hanterats. Några ytterligare beskrivningar av dessa kostnadsökningar ges inte.

I intervju framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som beskrivs ha resulterat i ett underskott i den

gemensamma verksamheten/på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

Grundskolan har högre personalkostnader

I budgetuppföljningarna förklaras grundskolans underskott framförallt med att skolenheterna prognostiserar högre personalkostnader än budgeterat för insatser gällande arbete med trygghet och särskilt stöd (ca -4,5 mkr). Därtill nämns ökade kostnader för skolskjuts (ca -3,4 mkr).

Gymnasieskolan har ökade kostnader för köp av skolplatser

Vid den första prognosen framgår att intaget för läsåret 2023/2024 inte var fastställt vilket kan påverka prognosen för både personalkostnader och köp/försäljning av skolplatser. Vid den fjärde prognosen, per oktober beskrivs att kostnader för köp av skolplatser (ca -0,6 mkr) och skolskjutsar (ca -0,6 mkr) blivit högre än vid den första prognosen.

3.3. Åtgärdsplan för ekonomi i balans

Den 2 maj 2023 beslutade kommunstyrelsen att uppdra åt de nämnder som prognostiserade underskott för helåret att senast den 20 juni återkomma med en åtgärdsplan för budget i balans för 2023.

Av nämndens protokoll från den 24 maj 2023 framgår att en åtgärdsplan presenteras och diskuteras. Nämnden beslutar att återremittera åtgärdsplanen.

På nästkommande möte, den 14 juni 2023 presenterar förvaltningen följande åtgärder till nämnden.

1. Restriktiva inköp med förväntad besparing på 10 % motsvarande 2,086 mkr.
2. Uppsägning av IT-licenser, besparing om 70 tusen kronor (tkr) 2023 och 476 tkr år 2024.
3. Färre nämndsmöten, besparing om 38 tkr år 2023 och 76 tkr år 2024.
4. Utredning av förvaltningens samverkansavtal, besparing om 730 tkr år 2024.
5. Minskad sjukfrånvaro, besparing om 250 tkr mkr år 2023 och 250 tkr år 2024.
6. Administrativa processer, besparing om 240 tkr år 2024.
7. Kvarstående effektiviseringsuppdrag om 2,4 mkr fördelas till respektive verksamhetschef:
    a. Barn- och utbildningschef 44 tkr
    b. Administrativ chef 68 tkr
    c. Elevhälsachef 78 tkr
    d. Verksamhetschef förskola 68 tkr

e. Verksamhetschef grundskola inkl. fritidshem och anpassad grundskola 1,1 mkr
f. Verksamhetschef gymnasieskola inkl. anpassad gymnasieskola och vuxenutbildning 418 tkr
g. Kulturskolan 27 tkr
h. Respektive chef får i uppdrag att återkomma till nämnden med effektiviseringsuppdrag för respektive pott samt beskriva konsekvenserna av detta.

8. Cheferna får i uppdrag att ta fram förslag på mer långsiktiga effektiviseringar för att nå en budget i balans samt konsekvenser av de olika förslag. Redovisa till nämnd senast 31 december 2023.
9. Andra uppdrag som utreds är: samverkan mellan gymnasieskolan, vuxenutbildning och Campus, möteskultur och effektiva möten, digitala lärverktyg/hjälpmedel, ny upphandling avseende skolskjuts samt en utredning av skolorganisationen.

Åtgärdsplanen har inte följts upp i sin helhet under 2023. I bilaga 1 finns en sammanställning över nämndens ärenden under 2023 gällande budgetuppföljning och uppföljning av åtgärdsplanen.

Vi har tagit del av en tabell som sammanfattar åtgärderna och effekterna per år 2023 samt 2024 och framåt. Av den framgår att beräkningen var att effekten för 2023 skulle uppgå till cirka 4,8 mkr. Intervjuade uppger att utfallet blev cirka 3,3 mkr. För 2024 beräknas besparingar enligt åtgärdslistan om cirka 6,4 mkr.

Samverkansavtal, sjukfrånvaro samt administrativa processer

Av intervju framgår att punkt 4 gällde att se över exempelvis samverkansavtalet med region Jönköping gällande barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och samverkansavtal med Teknikcollege[2]. Enligt underlaget beräknas en besparing om 730 tkr men vid intervjuer uppges att besparingen uppgår till 130 tkr. För att nå en besparing om 730 tkr skulle samtliga samverkansavtal behöva sägas upp vilket inte ansågs rimligt. Det har inte genomförts någon riskanalys eller på annat sätt beskrivits konsekvenserna av att samtliga samverkansavtal skulle sägas upp.

Punkt 5 avser att det inom förvaltningen pågår ett arbete tillsammans med HR för att minska sjukfrånvaron. Av åtgärdsplanen framgår inte hur mycket sjukfrånvaron behöver sjunka för att nå målsättningen om besparingar om totalt 500 tkr. Av verksamhetsberättelsen 2023 framgår att sjukfrånvaron har minskat på totalen, från 6,87 % per 2022-12-31 till 5,92 % per 2023-12-31.

[2] En samverkansplattform för industrins kompetensförsörjning där kommuner, utbildningsanordnare och företag samverkar för att öka kvaliteten på tekniskt inriktade utbildningar.

Punkt 6 beskrivs i underlag med att informera om hur man väljer utskrifter i svartvitt istället för färg samt att man ska följa upp utskrifter på enhetsnivå. Besparingen beräknas till ca 240 tkr.

Beslut om långsiktiga effektiviseringar

I november 2023 presenterade förvaltningen ett förslag till nämnden gällande långsiktiga effektiviseringar. Nämnden beslutade att återremittera förslaget. I december 2023 presenterades ett nytt förslag. Nedan redovisas det första förslaget och eventuell i december justering i kursiv stil:

A. Att ge förvaltningen i uppdrag att anlita extern utredare för att ge förslag på en framtida effektivare skolorganisation och redovisa senast juni 2024,
B. Att ge förvaltningen i uppdrag att utreda en mer effektiv administrativ organisation och redovisa senast juni 2024,
    - *Med besparing på 3 mkr.*
C. Att ge förvaltningen i uppdrag att utreda ekonomiska och organisatoriska konsekvenser av att inte erbjuda övernattning på nattis[3] och redovisa senast april 2024,
    - *Att utreda de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna utav en förändring av nattis verksamhet.*
D. Att uppdra åt enhetschef för kulturskolan att effektivisera 2 % på rambudgeten 2024 samt redovisa konsekvenser av detta senast maj 2024,
    - *Förslaget i sin helhet tas bort.*
E. Uppdra åt rektor för vuxenutbildningen att effektivisera 2 % på rambudget 2024 samt redovisa konsekvenser av detta senast maj 2024.
    - *1 % på rambudget.*

Nämnden beslutade i december 2023, efter justeringar om de långsiktiga effektiviseringarna ovan.

Skolorganisationen problematiseras på olika sätt

I intervjuer beskrivs skolorganisationen som decentraliserad och med många små enheter på landsbygden. Å andra sidan beskrivs att det finns, eller håller på att byggas upp, en skolstruktur med relativt små enheter även i tätorten.

Skolstrukturen problematiseras också på olika sätt av de intervjuade. Det beskrivs som en utmaning utifrån ett likvärdighetsperspektiv - att mindre enheter kan behöva stängas om likvärdigheten inte kan garanterades och exempelvis kompetens-försörjningen med legitimerade och behöriga lärare inte kan säkras. Vidare beskrivs

[3] Nattis erbjuder barnomsorg under obekväm arbetstid och har öppet vardagar 15.00-08.00 samt dygnet runt varannan helg och gäller ensamstående vårdnadshavare med obekväma arbetstider eller där båda vårdnadshavare har obekväma arbetstider.

att små enheter har svårare att nå en ekonomi i balans jämfört med större enheter med fler elever. I verksamhetsplanen för 2024–2026 framgår att den befintliga förskole- och skolorganisationen med många små enheter inte är resurseffektiv samt att kompetensförsörjning med behörig personal är svår men att kommunen har en stark vilja att behålla de små enheterna för kommunens tillväxt i sin helhet.

I intervju framgår att utredningen av skolorganisationen kommer att redovisas i augusti 2024 istället för juni 2024. Effekten av eventuella förändringar beräknas komma först 2025.

Förändring av administrativ organisation

Av ärendebeskrivningen i protokollet från december 2023 framgår att det under 2019–2020 gjordes en förändring av den administrativa organisationen i förvaltningen. Syftet var att skapa bättre förutsättningar för rektorer samt öka kvaliteten på administrativa processer så som HR, elevregister och fakturahantering. Förändringen innebar en utökning av den administrativa organisationen och denna kommer nu att ses över med anledning av det ekonomiska läget (punkt B i det långsiktiga effektiviseringsuppdraget).

Intervjuade uppger att förändringen innebar en centralisering av administrativa funktioner samtidigt som vissa rektorer också har haft kvar eller byggt upp egna parallella administrativa funktioner. De totala kostnaderna för administrativt stöd uppges därmed ha ökat.

Kulturskolan och nattis beskrivs vara viktiga för kommunen

Av intervjuer framgår en samlad bild av att nämnden anser att det är angeläget att erbjuda kulturskola och nattis även om det är verksamhet som är frivillig för kommunen att erbjuda. Kulturskolan beskrivs vara en uppskattad och viktig verksamhet till kommunens barn och unga samt att kulturskolan haft tidigare krav på effektiviseringar vilka har genomförts.

Nattis beskrivs vara en viktig verksamhet för kommunens attraktivitet. Enligt uppgift har nämndens presidium en dialog med näringsutskottet där näringsutskottet ska återkomma med ett ställningstagande under våren 2024, om hur de ser på vikten av att kommunen ska kunna erbjuda verksamheten. Av intervjuer framgår att en möjlig förändring är att erbjuda "Kvällis" där verksamheten stänger klockan 22.00.

Rektorer har redovisat åtgärdsplaner

På nämndsammanträdena i november och december 2023 har rektorer med prognostiserade underskott i sin budget kallats till nämndens sammanträde för att redovisa åtgärdsplaner för en budget i balans med riskbedömningar. Av protokollen framgår att om underskottet finns kvar 2024 kommer aktuella rektorer att ha ett uppföljande möte med presidiet, förvaltningschef och verksamhetschef i samband

med den första prognosen under 2024 samt en ny redovisning för nämnden i maj 2024.

Intervjuade rektorer uppger att det som påverkar deras budget i stor utsträckning handlar om förutsättningar som är svåra för den enskilda rektorn att påverka. Exempelvis spelar det stor roll inom förskolan om barngrupperna är fulla från terminsstart eller inte. Inom grundskolan lyfts fram att det handlar om att antalet elever påverkar delningstal, det vill säga storlek på klasser och möjligheten til fulla klasser, samt behörighet och åldersstruktur bland lärarna. Fler legitimerade och behöriga och mer erfarna lärare ger högre personalkostnader. Kostnader som ofta uppges överstiga den budgeterade summan.

I verksamhetsberättelsen för 2023 framgår att i rektorernas redovisningar av åtgärdsplaner lyfter rektorerna genomgående att det var ökade behov av särskilt stöd som gett ökade personalkostnader. Åtgärden var att vara mer restriktiv med personal. Minskat barnantal respektive elevantal angavs också som anledningar till underskott.

3.4. Uppföljning och intern kontroll

Inom kommunen är det verksamhetssystemet Hypergene som används för att följa upp verksamhetens nyckeltal och ekonomi. I systemet ska så väl verksamhetschefer som rektorer kunna följa upp kvalitet, ekonomi och personal.

Intervjuade rektorer inom förskole- och grundskoleverksamhet uppger att det saknas kompetens för att kunna utnyttja Hypergene för uppföljning av ekonomi och personal. Uppföljning av statistik upplevs inte som vare sig tydlig eller tillförlitlig.

Intervjuade uppger att de får ett bra stöd av ekonomer. På grund av bristande systemstöd ges exempel på att ekonomer presenterar månadsvisa prognoser i Excel vilket beskrivs bli sårbart när det blir vakanser eller sjukfrånvaro bland ekonomerna.

Gymnasieskolans organisation innebär att det finns fyra rektorer där det övergripande ekonomiansvaret finns hos verksamhetschefen. Som enskild rektor är uppges det mycket svårt att påverka sin ekonomi.

3.5. Bedömning

Det är vår sammanfattande bedömning att nämnden i sin ekonomistyrning och hantering av prognostiserat underskott i flera avseenden uppvisar brister avseende måluppfyllelse ekonomi samt intern styrning och kontroll på ekonomiområdet.

Vi grundar vår bedömning på bland annat brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren. För åren innan dess beskrivs att

statsbidrag täckt kostnader i verksamheterna som inte varit av tillfällig karaktär vilket inte bedöms som en långsiktigt ekonomisk hållbar situation.

Vår bedömning är att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Ett särskilt utvecklingsområde är just statsbidragen där nämnden behöver stärka sin uppföljning och säkerställa att bidragen används som avsetts för att inte riskera att bli återbetalningsskyldiga. Vi vill vidare varna nämnden för att bli allt för beroende av statsbidrag. I underlagen kan vi läsa att leta och söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation. Detta då man i allt för stor utsträckning riskerar att förlita sig på en extern finansieringsform, alltså de riktade statsbidragen, som ofta är kritiserade av exempelvis Sveriges kommuner och regioner (SKR) för att vara både kortsiktiga och oförutsägbara.

Vidare gällande resursfördelningsmodell och budgetarbete är bedömningen att nämnden behöver utveckla sitt arbete. Nämnden har inte en tydlig tidsplan för sin internbudgetprocess och vi kan inte utesluta att hanteringen bidrar till en försenad uppföljning och en försenad hantering av underskott då verksamheterna inte får rimliga planeringsförutsättningar. De orealiserade effektiviserings-uppdragen som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023 bedöms inte ha hanterats på ett ändamålsenligt sätt.

- Inom vilka delar av nämndens verksamhet återfinns underskotten och vad uppges de bero på?

Det är vår bedömning att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden om inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på intervjuer samt att de underlag nämnden vid sina sammanträden under året tagit del av inte på ett tydligt sätt visar var underskotten finns eller analys av vad de beror på. En samstämmig bild av vad underskotten beror på underlättar såklart när det gäller att besluta om åtgärder för att komma tillrätta med underskottet.

I den driftsredovisning som nämnden i samband med prognoserna för helåret tar del av anges i huvudsak tre anledningar till det ekonomiska underskottet: delar av effektiviseringarna och andra kostnadsökningar som inte balanserats som exempelvis skolskjutsar, att skolenheterna prognostiserar högre personalkostnader än budgeterat och ett underskott inom gymnasieskolan.

Vår bedömning är att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på ett par års sikt kunna nå en budget i balans och det är angeläget att nämnden fortsätter arbetet med strukturfrågor inom sitt verksamhetsområde så att verksamheten på sikt kan anpassas till förväntade ekonomiska ramar. I detta ligger bland annat att se över organisation och bemanning för samtliga skolformer.

- Finns det ändamålsenliga åtgärdsplaner för att komma till bukt med underskotten?

Vi är vidare kritiska mot nämnden avseende hantering av det underskott som finns för 2023. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en åtgärdsplan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder.

Nämnden har i juni fattat beslut om en handlingsplan men utifrån de handlingar som presenterats för nämnden finns besparingar om 4,8 mkr för att matcha ett underskott om -15 mkr. Vidare bedömer vi att vissa summor som presenteras inte är realistiska varken avseende besparingens summa eller när i tid som besparingen kan vänts få effekt.

Nämnden bedöms inte ha haft en tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen och har inte tagit del av någon samlad uppföljning som visar på vilka effekter åtgärderna gett. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Att tidig prognos för 2023 ligger nära det faktiska utfallet för 2023, även om utfallet är något sämre, tyder på att handlingsplanen inte haft effekt under 2023. De åtgärder som beslutades efter det att den första prognosen togs fram har inte nämnvärt påverkat det ekonomiska resultatet på totalen.

- Har nämnden säkerställt att chefer på olika nivåer har uppdaterad och tillgänglig information, tillräckliga systemstöd och controllerstöd för att följa och analysera kostnadsutvecklingen?

Vår bedömning är att nämnden inte har säkerställt att chefer på olika nivåer har uppdaterad och tillgänglig information, tillräckliga systemstöd och controllerstöd för att följa och analysera kostnadsutvecklingen. Vi bedömer att verksamhetssystemet Hypergene inte används fullt ut i organisationen. Bedömningen grundar sig på de brister i tydlighet och tillförlitlighet som finns. Ekonomer finns i olika utsträckning som stöd för rektorer och verksamhetsansvariga i att följa upp ekonomin men detta stöd bedöms inte som tillräckligt och dessutom personbundet.

4. Slutsats och rekommendationer

Den sammanfattande bedömningen är att nämnden i sin ekonomistyrning och hantering av prognostiserat underskott i flera avseenden uppvisar brister avseende måluppfyllelse ekonomiområdet samt bristande intern styrning och kontroll på ekonomiområdet.

Trots förhållandevis små underskott i förhållande till total budget, ca 1,5%, bedöms ekonomistyrningen ha brister. Dessutom visar trenden de senaste åren på en försämring snarare än förbättring. Nämnden bedöms också förlita sig för mycket på statsbidrag för att täcka sina kostnader, vilket framstår som ohållbart över tid.

Ytterligare en brist bedöms finnas i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell. Budgeten kommer för sent och Nämnden behöver öka sin kunskap på ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman.

När det gäller åtgärderna för att hantera underskotten bedöms de otillräckliga och underdimensionerade i förhållande till problemets storlek. Dessutom visar nämndens hantering av prognostiserat underskott för 2023 på en bristande aktivitet för att komma till rätta med underskottet.

Slutligen bedömer vi att nämnden brister i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Sammanfattningsvis står nämnden inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra sin ekonomiska styrning, uppföljning och stöd för ekonomiuppföljningen.

Revisionsfråga	Svar
▸ **Inom vilka delar av nämndens verksamhet återfinns underskotten och vad uppges de bero på?**	Vår bedömning är att det inte finns en enhetlig bild av var underskotten finns eller beror på. I underlagen framkommer att förvaltningen har kvar delar av effektiviseringarna och andra kostnadsökningar som inte balanserats som exempelvis skolskjutsar, att skolenheterna prognostiserar högre personalkostnader än budgeterat och att det finns ett underskott inom gymnasieskolan.
▸ **Finns det ändamålsenliga åtgärdsplaner för att komma till bukt med underskotten?**	Delvis. Nämnden har antagit en åtgärdsplan för budget i balans men åtgärderna bedöms komma för sent och i vissa fall bedöms varken tidsplan eller summor som realistiska.

▸ **Har nämnden säkerställt att chefer på olika nivåer har uppdaterad och tillgänglig information, tillräckliga systemstöd och controllerstöd för att följa och analysera kostnadsutvecklingen?**	Nej. Det stöd som chefer på olika nivåer har tillgång till i form av digitala stödsystem och controllerstöd bedöms inte som tillräckligt.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.
  - Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
  - Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.
- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i intern kontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Värnamo den 26 mars 2024

Hanna Ericsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor
EY

Charlotte Ahlström
Verksamhetsrevisor
EY

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Barn- och utbildningschef
- Verksamhetschef grundskola
- Verksamhetschef förskola
- Förvaltningsekonom
- Rektor förskola
- Rektor grundskola
- Rektor gymnasium
- Nämndspresidiet

Analyserade dokument

- Barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan 2023
- Barn- och utbildningsnämndens protokoll december 2022-januari 2024
- Delårsrapport 2023
- Driftredovisning per verksamhet prognos mars, april, augusti och oktober
- Kommunstyrelsens protokoll 2023-05-02 § 165
- Protokoll december 2022 – februari 2024
- Underlag kommunal skolpeng 2024
- Verksamhetsberättelse 2023
- Verksamhetsplan 2024-2026
- Verksamhetsplan för barn- och utbildningsnämnden 2023-2025
- Årsredovisning 2019, 2020, 2021, 2022
- Övergripande och finansiella mål 2020, kommunfullmäktige 2019-06-19

6. Revisionskriterium

Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten. Lika så ska nämnderna se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Kommunfullmäktiges mål

Kommunfullmäktige beslutade 2019-06-19 om mål för 2020 och framåt. Den övergripande visionen var *"Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen med 40 000 invånare 2035K"*. Följande mål antogs av fullmäktige:

- Delaktighet – medborgare och medarbetare är delaktiga i kommunens utveckling
- Kompetensförsörjning – arbetsgivare kan anställda de medarbetare de behöver
- Klimat – klimatsmarta val underlättar
- Kvalitet – grunduppdrag av god kvalitet för de vil är till för
- Finansiella mål – enligt god ekonomisk hushållning.

Ett av två finansiella mål var att årets resultat ska för perioden (tre år framåt respektive bakåt) i genomsnitt inte understiga 2,5 % av summan av allmän kommunalskatt, kommunalekonomisk utjämning och kommunal fastighetsavgift.

Motiveringen till målet är att kommunallagen kräver en budget i balans där intäkterna överstiger kostnaderna. För en kommun som expanderar och vill återinvestera när det finns behov är denna resultatnivå inte tillräcklig. För att kunna finansiera investeringarna med egna medel behöver driftverksamheten visa ett överskott.

Bilaga 1. Sammanställning av ärenden

Sammanträde	Ärende	Notering
2023-02-08		Ingen budgetuppföljning.
2023-02-22		Ingen budgetuppföljning.
2023-03-08		Ingen budgetuppföljning.
2023-03-22		Ingen budgetuppföljning.
2023-04-26	**§ 88 Budgetuppföljning**	Förvaltningsekonom går igenom prognosen för mars 2023 vilken prognostiserar underskott om 15,3 mkr. Nämnden beslutar att godkänna informationen.
2023-05-24	**§ 96 Åtgärdsplan budget i balans**	Nämnden beslutar att återremittera åtgärdsplanen.
2023-05-24	**§ 107 Månadsrapport**	Förvaltningsekonom informerar om prognostiserat underskott om 17,3 mkr. Nämnden beslutar att godkänna informationen.
2023-06-14	**§ 108 Åtgärdsplan budget i balans**	Nämnden beslutar att godkänna presenterad åtgärdsplan.
2023-09-13		Ingen budgetuppföljning.
2023-10-04	**§ 146 Delårsrapport 2023**	Prognos för helåret visar underskott om 16,9 mkr. Nämnden beslutar att godkänna delårsrapporten 2023.
2023-11-22	**§ 171 Långsiktiga effektiviseringar**	Nämnden beslutar att återremittera ärendet till barn- och utbildningsförvaltningen.
2023-11-22	**§ 185 Åtgärdsplaner för budget i balans**	Nämnden beslutar att anse föredragande rektorers åtgärdsplaner och riskbedömningar som redovisade.
2023-11-22	**§ 186 Prognos 4**	Förvaltningsekonom redogör för prognostiserat underskott om 16,8 mkr. Nämnden beslutar att godkänna informationen.
2023-12-06	**§ 196 Långsiktiga effektiviseringar**	Nämnden beslutar om sex kort- och långsiktiga förslag på utredningar och uppdrag till förvaltningen.
2023-12-06	**§ 208 Åtgärdsplaner för budget i balans**	Nämnden beslutar att anse föredragande rektorers åtgärdsplaner och riskbedömningar som redovisade.

Källa 5. Barn- och utbildningsnämndens protokoll januari-december 2023

Presidiets förslag till beslut gällande anmärkning mot omsorgsnämnden

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutar årligen om ansvarsfrihet ska beviljas styrelse och nämnder. Till grund för ansvarsprövningen ligger revisorernas granskningar och revisionsberättelse. Revisorerna har i sin revisionsberättelse för 2023 tillstyrk att ansvarsfrihet ska beviljas för styrelsen och samtliga nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ. Beträffande omsorgsnämnden och dess ledamöter har revisorerna i revisionsberättelsen riktat en anmärkning för brister i styrning, ledning och intern kontroll.

Revisorerna har i revisionsberättelsen lämnat i huvudsak följande synpunkter gällande omsorgsnämnden. När det gäller nämndens ekonomistyrning i förhållande till granskningen 2022 har nämndens åtgärder varit otillräckliga då det saknats en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Revisorerna noterar brister avseende uppföljning av handlingsplanerna. I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköpet av konsulttjänst har gjorts i strid med lagstiftning och interna riktlinjer. Revisorerna uppmärksammar att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliteringsinsatser.

Eftersom revisorerna har riktat en anmärkning mot omsorgsnämnden i revisionsberättelsen ska fullmäktige besluta om anmärkningen även ska framställas från fullmäktige eller inte.

Kommunfullmäktiges ordförande har begärt in en förklaring från omsorgsnämnden för att nämnden ska få möjlighet att kommentera situationen. Nämnden har lämnat in en skriftlig förklaring. Fullmäktiges presidium har att bereda ansvarsprövningen. I den aktuella frågan är en i presidiet själv föremål för ansvarsprövning på grund av uppdrag som ledamot i omsorgsnämnden. Övriga två i presidiet har berett ärendet och lämnat nedanstående förslag på motivering och beslut.

Motivering

Presidiet instämmer i kommunrevisionens kritik mot omsorgsnämnden. Presidiet konstaterar att omsorgsnämnden i delar har tagit till sig kritiken, vidtar åtgärder och planerar för framtida åtgärder för att komma till rätta med utpekade brister. Presidiets sammanfattande bedömning är i enlighet med kommunrevisionens analys att det funnits brister i styrning, ledning och intern kontroll. Presidiet anser därför att kommunfullmäktige ska ställa sig bakom revisorernas anmärkning. Presidiet gör samma bedömning som revisorerna beträffande frågan om ansvarsfrihet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktiges presidium föreslår kommunfullmäktige besluta

att ställa sig bakom den av revisorerna riktade anmärkningen mot omsorgsnämnden med föreslagen motivering,

att omsorgsnämnden samt enskilda förtroendevalda i nämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Stefan Widerberg (C)
Kommunfullmäktiges ordförande

Peter Njekwa Ryberg (S)
Kommunfullmäktiges andre vice ordförande

Omsorgsnämnden SKRIVELSE
Dnr: ON.2024.46 2024-05-08

Förklaring med anledning av kommunrevisionens anmärkning i 2023 års revisionsberättelse

Revisorerna i Värnamo kommun har i sin revisionsberättelse för 2023 riktat kritik, en s.k. anmärkning, mot omsorgsnämnden. Nämnden får kritik för brister i styrning, ledning och intern kontroll.

Mer specifikt rör kritiken tre områden:

- Ekonomi- och verksamhetsstyrning
- Arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen
- Inköp av konsulttjänst (avs. ”LEIF-projektet”)

Respektive område innehåller i sin tur en mängd olika kritik och rekommendationer. Kritiken bedöms av utrymmesskäl inte kunna besvaras i detalj i alla dess delar. Nämnden har inte heller uppfattat att det är syftet. Avseende viss kritik har revisionen anmodat nämnden att svara vilket kommer göras inom tidsram och i det format som efterfrågats. Denna skrivelse kommer istället försöka förklara ur vilken kontext kritiken uppkommit och utifrån detta beskriva hur och på vilket sätt nämnden ska säkerställa att ändamålsenliga åtgärder vidtas.

Bakgrund

Omsorgsnämnden har under många år (+ 5) haft utmaningar kopplade till flera av de allra mest grundläggande aspekterna kring att ansvara för och att bedriva en effektiv förvaltning. Ett starkt tjänstemannastyre i kombination med tidigare nämnds politiska ledning har borgat för de behov av utveckling som revisionen såväl som nämnden uppmärksammar.

2023-01-01 startade en ny mandatperiod. På nämndens startplats fanns ett sedan länge accelererande underskott, då även i kombination med minskade statsbidrag. Till det ska läggas stora utmaningar kopplade till förvaltningens lednings- och organisationsstruktur. En mycket hög omsättning på första linjens chefer ledde till att det som mest fanns sju av tjugofyra inhyrda interimschefer. Förutom att driva på kostnaderna ytterligare så skapade det också en mycket stor oro i organisationen. Det senare tog sig uttryck genom att flera nyckelbefattningar också valde att sluta (sjuksköterskor, biståndshandläggare m.m.).

En kort tid in på den nya mandatperioden slutade också förvaltningens två verksamhetschefer. Ytterligare en tid framåt slutade förvaltningens högsta chef. Nämnden fick också att hantera konsekvenserna av den huvudlösa satsning som gjordes i och med LEIF-projektet. Förutom att kostnader för inhyrda konsulter ytterligare ökade så sysselsatte det också ordinarie personal på så sätt att andra arbetsuppgifter fick stå tillbaka. Inom ramen för LEIF-projektet införlivades också en mängd (+35) nya administrativa befattningar som helt saknade långsiktig finansiell täckning.

Nuläge

2024-04-30 skrivs merparten av denna text. Förutsättningarna är nu diametralt annorlunda än vad de var i mandatperiodens början, men vägen dit har kantats av (nödvändiga) besparingskrav, omorganisationer och allmän oro. Till detta ska läggas en mängd upptäckter av mindre smickrande art.

Till dags dato har förvaltningen en organisation som vilar på betydligt stabilare grunder och förutsättningarna för att göra något bra är godare än på länge.

Dock finns orosmoln även här eftersom besparingskraven (anställningsstoppet) har lett till en kraftigt reducerad stabsfunktion. Detta har i sin tur lett till att vissa delar av det som kritiken grundar sig på har fått stå tillbaka.

Kommunrevisionens kritik

Den kritik som kommunrevisionen riktar mot nämnden är i allt väsentligt lika korrekt som relevant. Samtidigt som kritiken är relevant så är den till stora delar missriktad. Denna kritik borde ha riktats till nämnden för flera år sedan.

Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Nämnden delar kommunrevisionens uppfattning om att arbetet med verksamhetsplan och målarbete har lämnat en del övrigt att önska. Dock ska understrykas att det under 2023 pågick ett intensivt arbete med att förändra kommunens övergripande mål och därtill hörande strukturer. Gällande verksamhetsplanens indikatorer och att det i viss mån saknas både jämförelsetal och framtida målnivåer vidkänner nämnden till fullo och kommer i nästa verksamhetsplan åtgärda detta i den mån det är möjligt.

Avseende den interna budgetprocessen uppfattar nämnden, liksom kommunrevisionen, ett stort behov av tillskärpning. Det interna arbetet på såväl förvaltning som i nämnd måste startas tidigare för att på så sätt ge nämnden möjlighet till god insyn och till adekvata vägvalsbeslut. En god internbudgetprocess är därutöver en förutsättning för att ge förvaltningens chefer goda möjligheter att styra sina respektive verksamheter mot uppsatta mål.

När det gäller nämndens ekonomiska avvikelse mot budget kan konstateras att 2023 var ett mörkt år men som till största del kan förklaras med ovan nämnda historik och med de förutsättningar som fanns vid mandatperiodens ingång. Revisionens uppfattning att nämnden inte på ett tillräckligt sätt satt sig in i och följt upp hur ekonomin utvecklades under året och därmed inte heller tagit adekvata beslut kopplade till detsamma är felaktigt. Redan i februari (långt innan de flesta andra nämnder) påbörjades arbetet med att ta fram en handlingsplan för att möta de utmaningar nämnden identifierade. Samtidigt beslutades att ekonomin månatligen skulle redovisas till nämnden.

Att handlingsplanen av revisionen beskrivs mer som ett visionsdokument snarare än en handlingsplan har sin grund i att en ny nämnd på intet sätt efter två månader kan peka ut detaljerade områden att arbeta med för att möta ett så pass kraftigt accelererande underskott. Sedan antagandet av handlingsplanen har åtgärder och aktiviteter kopplade till densamma redovisats månatligen. Utifrån dagens kunskapsläge kan konstateras att dessa redovisningar i betydligt högre grad borde ha protokollförts. I den delen är nämnden enig med revisionens kritik.

Nämnden delar dock inte revisionens slutsats gällande att handlingsplanen inte visat på några effekter. Den negativa avvikelsen accelererade mycket kraftigt årets första fem månader men planade därefter ut. Detta sammanfaller med tidpunkten då handlingsplanen beslutats och förvaltningen börjat arbeta åt den riktning som nämnden beslutat om. Detta kan inte lämnas utan hänseende.

Revisionen riktar också kritik mot nämndens internkontrollplan, mot dess innehåll och mot arbetet med att följa upp de olika kontrollmomenten. Nämnden har inget att erinra mot kritiken avseende den bristande uppföljningen men motsätter sig densamma om att kontrollpunkterna inte skulle vara

relevanta och ändamålsenliga. Att arbetet har skett i en för snäv grupp kan nämnden dock tillstå.

Arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

När det gäller den särskilda granskningen kring att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen och huruvida det säkerställts en ändamålsenlig styrning och uppföljning är svaret från revisionen att så inte varit fallet. Nämnden har månadsvis följt sjukfrånvaro och andra, till det, relevanta nyckeltal (mertid, övertid, timvikarietid m.m.). Det har utöver självändamålet varit en absolut förutsättning också för att försäkra sig om att arbetet med handlingsplan för budget i balans gått åt rätt håll.

Givet den organisatoriska oro som redogjorts för ovan och givet en något oklar fördelning i ansvarsfrågan rörande personalpolitiska frågor kan konstateras att förvaltningens chefer inte fått rätt förutsättningar för att adressera problemet med tillräcklig kraft. Dock ska tilläggas att sjukfrånvaron totalt minskat i nio av fjorton månader och att korttidssjukfrånvaron minskat i elva av fjorton månader. Sammantaget fortsatt på en alltför hög nivå.

Inköp av konsulttjänst (avs. ”LEIF-projektet”)

Den kritik revisionen riktar mot nämnden avseende LEIF-projektet och hanteringen av detsamma är till största del korrekt. När det gäller avtalsförlängningen (i den mån någon sådan ens existerat) så lär den ha skett någon gång i början på februari 2023. Att ålägga den då nyss tillträdda nämnden ansvar för detta är i och för sig helt korrekt.

Det är dock en mycket svår uppgift att i ett så pass tidigt skede av en ny mandatperiod ha en god överblick över den normalt förekommande hantering och följsamhet som gäller avseende avtals-tecknande, avtalsförlängningar, attestrutiner m.m. Utan mer ingående informationsöverlämning måste sådana saker antas fungera utifrån gällande delegationsordning. Denna kritik kommer utöver ovanstående inte att bemötas ytterligare eftersom nämnden har anmodats att särskilt inkomma till revisionen avseende detta.

Framtid

Som ovan konstaterat har nämnden en mängd utmaningar att adressera och fånga in. Eftersom en trots allt icke obetydlig mängd parametrar som kritiken vilar på varit känd sedan tidigare pågår redan ett antal åtgärder som i olika mån är olika långt i sina respektive skeenden.

Slutförda åtgärder (2023)

- Beslut om att utöka antal sammanträden.
- Beslut om kontinuerliga chefsbesök på nämndens sammanträden i syfte att skapa sig en större inblick i verksamheterna.
- Beslut om månatlig ekonomisk redovisning på enhetsnivå.
- Införande av punkten ”övriga frågor” som av nämnden är tänkt att användas som ett forum för både frågor, önskemål och olika nämndinitiativ.
- Uppdrag till nämndsekreterare att två gånger om året sammanställa samtliga ”övriga frågor” i syfte att följa upp status på nämnd.
- Förändrat och tydliggjort rutinen för kontaktpolitikeruppdraget.

Pågående åtgärder (2024)

- Se över kallelse och protokoll avseende punkten information. Bryta ut den samlade informationspunkten och ur denna skapa enskilda informationsärenden.
- Genomföra en grundläggande översyn av nämndens delegationsordning och säkerställa en rimlig hantering av följsamhet och redovisning.
- Ge nämnden bättre förutsättningar (genom skapande av ett årshjul) avseende vad man som nämndsledamot kan förvänta sig få redovisat och ta ställning till under året.
- Gett uppdrag till respektive **enhetschef** om att till nämnden inkomma med handlingsplan för budget i balans.
- Gett uppdrag till **förvaltningschef** om att sammanställa ovanstående handlingsplaner samt att **konkretisera** och **tidsätta** de aktiviteter som pågått under året och/eller kommer startas upp framgent.
- Erhållit tillfälligt ökat stöd avs. central HR-resurs i syfte att bland annat arbeta mer koncentrerat med långtidssjukskrivningar.
- Erhållit tillfälligt ökad stöd avs. central ekonomiresurs i syfte att understödja flertalet vakanser på förvaltningen.

Planerade åtgärder (2024-2025)

- Säkerställa att de uppdrag nämnden ger förvaltningen tidsätts och att detta tydligt framgår i beslutsformuleringen.
- Säkerställa att tagna beslut verkställs enligt anvisningar från nämnden.
- Tydliggöra protokollen avseende vilken information som mottas.
- Tydliggöra protokollen ytterligare genom att samtliga ledamöter tar ett gemensamt ansvar om en **aktiv begäran** av protokollsanteckning för relevanta inlägg i diskussionen.
- Beslut om ytterligare utökat antal sammanträden / diskussionsmöten (från 2025).
- Tillägg granskningsområden i internkontrollplanen (avtalstrohet, avtalsuppföljning, statsbidrag).
- Uppstart av nästkommande års budgetarbete redan efter KF-beslut om budget i juni samt införande av löpande nämndspecifika budgetdialogmöten fram till dess att internbudgeten slutligen beslutas.
- Utreda och diskutera hur samarbetet mellan majoritet och opposition ytterligare kan stärkas genom exempelvis kontinuerliga presidieträffar.
- Verka för en centralt framtagen introduktions- och överlämningssprocess inför den nya mandatperiodens (2027-2030) uppstart.

Slutsats / Förklaring

Nämnden vidkänner kommunrevisionens kritik i många stycken och inser att det är ett långsiktigt och hårt arbete som fortsatt krävs. Nämnden anser dock inte att en anmärkning är befogad givet de förutsättningar och de utmaningar som redogjorts för ovan. Det är tveklöst så att samtliga av nämndens ledamöter har ett fortsatt starkt engagemang och en vilja att förändra och förbättra. Tid är dock en nyckelfaktor som måste beaktas.

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Förklaring över anmärkning på Omsorgsnämnden i 2023 år revisionsberättelse

Vi delar presidiets förklaring i omsorgsnämnden men vill lägga till ytterligare eftersom vi tycker viktiga delar saknas som bör beaktas.

Vi Socialdemokrater lägger till ett eget yttrande/förklaring, inte för att vi inte delar anmärkningen, för den tar vi på största allvar till oss, utan för att vi inte riktigt har samma syn inom nämnden, på hur vi ska komma vidare, att arbeta i presidium och nämnd.

I Omsorgsnämnden har vi ett presidium som har ett fast arvode varje månad. Att då inte ha hela presidiet med i beredningen inför nämndsmötena, anser vi vara slöseri med skattepengar men framförallt att nämndsordförande missar möjligheten att på ett bredare och djupare sätt, tillsammans med presidiet och förvaltningen, förbereda, utreda och arbeta med ett ärende innan det går till beslut. Allt för att nämndens ledamöter ska känna att man fått tillräckligt med underlag för att kunna fatta beslut.
Fler nämndsmöten och diskussionsmöten hade varit bra, eftersom inte hela presidiet är med i beredningen, inför nämndsmötena. Det är inte bra att det kan vara fyra veckor eller mer mellan mötena och att uppehållet över sommaren blir för långt. I en så stor förvaltning som Omsorgsnämnden, behövs tätare möten och diskussioner speciellt med situationen i omsorgen.

Presidiet är nämndens ansikte utåt och den politiska ledningen som tillsammans är ansvariga för nämndens arbete!

Vi Socialdemokrater anser att för att komma tillrätta med delar av problematiken behöver vi ett aktivt presidium, vilket vi tror skulle skapa en än mer delaktig nämnd. Det är viktigt att alla i presidiet får samma förutsättningar att vara insatta i ärendena och kunna styra och leda.

Vi anser att Omsorgsnämndens presidium ska ta på sig en mer granskande roll i framtiden för att se sånt som inte tas upp i nämnden.

- När det gäller konsultupphandlingen så fanns det ett nämndbeslut på 2,8 miljoner kronor. Att det sedan har stigit till 3,7 miljoner kronor och ytterligare 3,7 miljoner kronor har varit dolt för ledamöterna i nämnden.
- När det gäller sjukskrivningstalen så ser vi att detta också är något som granskare skulle kunna titta på, tex finns regelverk för rehabiliteringsprocessen och hur följs det. Avvikelser som identifieras, ska dokumenteras samt planeras in för åtgärd med rapportering till presidium och nämnd.
- Socialdemokraterna i nämnden har begärt månadsrapporter på ekonomin, vilket vi inte kunnat få, av olika anledningar. Vi anser att ekonomin ska tas upp på nämndssammanträde, månadsvis.
  Lika viktigt att ekonomin följs på verksamhetsnivå och det måste bli enkelt för alla medarbetare att förstå vad och hur saker påverkar ekonomin. Negativa avvikelser måste skyndsamt identifieras, dokumenteras samt åtgärder planeras in, för hur man ska komma tillrätta med avvikelser.
- Vi ser även att granskare eller ett granskande presidium skulle granska chefers förutsättningar att kunna utöva ett bra chef - och ledarskap, utifrån bla introduktion vid cheftillträde, kompetensutveckling och om stödfunktioner till chef fungerar som tänkt.

Det här är en del av det vi Socialdemokrater identifierat men sammanfattningsvis tror vi att vi stärker styrning och ledning genom att börja med att ge samtliga i presidiet samma förutsättningar att få full insyn i verksamheten med start i beredningsarbetet inför nämndsmötena. Vi ser att presidiet får en granskande roll eller att man återinför granskare som Omsorgsnämnden haft tidigare, fast med ett bredare och tydligare uppdrag.

För Socialdemokraterna i Omsorgsnämnden/ genom Åke Wilhelmsson, gruppledare.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 4

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Organisation och styrning 5

3.1. Iakttagelser 5

4. Uppföljning och analys 9

4.1. Iakttagelser 9

5. Förebyggande åtgärder 14

5.1. Iakttagelser 14

6. Slutsats 17

7. Källförteckning 20

Bilaga 1. Revisionskriterium 21

1. Sammanfattning

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen grundas på dokumentstudier av rutiner, protokoll och statistik samt intervjuer med såväl nämndspresidiet, förvaltningsledning, enhetschefer inom verksamheterna, fackliga representanter, HR samt kommunstyrelsens presidium. Bedömningar har utgått från bland annat arbetsmiljölagen, arbetsmiljöverkets föreskrifter samt socialförsäkringsbalken.

Granskningen visar att det finns styrdokument och rutiner för att minska sjukfrånvaron. Däremot saknas förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Oklarheter i hur ansvaret i frågan är fördelat mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen har identifierats.

Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaron. Däremot genomförs inte kartläggningar och/eller analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron. Här återkommer frågan om ansvarsfördelningen mellan HR och förvaltningen.

Gällande förebyggande åtgärder för att minska såväl korttids- som långtidsfrånvaron har åtgärder införts till viss del med bland annat ett beslut från nämnden om att minska antalet medarbetare per chef till maximalt 40. Samtidigt visar granskningen att det saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.

Slutligen visar granskningen att det inte sker ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro. Det framgår att rehabiliteringsarbetet inte genomförs enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Mot bakgrund av granskningen rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Hög sjukfrånvaro är ett problem på både samhälls-, organisations- och individnivå enligt SKR. Sjukfrånvaron i kommuner och regioner är den högsta på den svenska arbetsmarknaden. I SKR:s rapport om sjukfrånvaro framgår att omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning är en av de kommunala verksamheter som har högst sjukfrånvaro bland medarbetare[1].

En hög sjukfrånvaro riskerar att öka kostnader och påverka verksamheternas förmåga att leverera tjänster till kommunens medborgare på ett negativt sätt. En hög sjukfrånvaro och hög personalomsättning kan också vara tecken på arbetsmiljöproblem.

Under 2022 var den totala sjukfrånvaron i kommunen 8,25 procent. Inom omsorgsförvaltningen var siffran 11,1 procent, varav 47,6 procent utgörs frånvaro längre än 60 dagar. I omsorgsnämndens delårsrapport för 2023 framgår att den totala sjukfrånvaron minskat till 9,8 procent varav 53,9 procent utgör långtidsfrånvaro.

Enligt 3 kap. 2§ arbetsmiljölagen ska arbetsgivaren vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall. Arbetsmiljöverkets föreskrifter anger de krav och skyldigheter som ställs på arbetsgivaren vid en arbetstagares sjukskrivning. Kraven och skyldigheterna avser såväl förebyggande åtgärder som rehabiliteringsinsatser.

Den 1 juni 2021 infördes nya föreskrifter om arbetsanpassning (AFS 2020:5) vilka klargör arbetsgivarens ansvar när en arbetstagare har behov av arbetsanpassning. Arbetsgivaren ska arbeta för att underlätta återgång i arbetet för arbetstagaren genom individuella åtgärder i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Kommunstyrelsen har ett ledningsansvar över arbetsmiljöfrågor medan nämnden har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde[2].

Kommunrevisionen har mot bakgrund av detta samt i sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att det är av vikt att granska arbetet med sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

[1] Sjukfrånvaro i kommuner och landsting, SKR 2017

[2] Kommunstyrelsens reglemente och allmänt nämndreglemente

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda?
- Genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker?
    - Finns det ett tydligt uttalat ansvar?
- Genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron, såväl korttids-som långtidsfrånvaro?
- Sker det ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen grundas på dokumentstudier och intervjuer.

Vi har intervjuat presidiet i kommunstyrelsen samt omsorgsnämnden, tillförordnad förvaltningschef, HR-chef samt HR-partner, ett urval av enhetschefer inom äldreomsorgen samt fackliga representanter.

Dokumentation avser riktlinjer, genomgång av protokoll samt genomförda uppföljningar av centrala HR.

Granskningen är avgränsad till omsorgsnämnden och kommunstyrelsen och har genomförts under perioden september 2023 till januari 2024.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna, se bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § som reglerar nämnders ansvar
- Arbetsmiljölagen (1977:1160) och arbetsmiljöverkets föreskrifter
- Socialförsäkringsbalken (2010:110) 30 kap. som reglerar bestämmelser om rehabilitering
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsanpassning (2020:5)
- Kommunstyrelsens reglemente
- Allmänt nämndreglemente

3. Organisation och styrning

I detta avsnitt svarar vi på om det finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda.

3.1. Iakttagelser

Organisation och ansvarsfördelning

Sedan 1 september 2023 finns en ny organisation inom omsorgsförvaltningen som leds av en förvaltningschef samt tre verksamhetschefer, uppdelade på funktionshinderomsorg, särskilt boende och hemtjänst. Tidigare fanns enbart en verksamhetschef samt en biträdande verksamhetschef. Den nya verksamhetsledningen syftar till att ge större tydlighet kring mål och prioriterade processer. Förändringen är gjord efter önskemål från organisationen.

Inom omsorgsförvaltningen finns cirka 995 medarbetare och 24 enheter. Inom äldreomsorgen finns 14 enheter som avser särskilt boende och hemtjänst. Kommunen har en centraliserad HR-avdelning. Det finns sedan augusti 2023 två HR-partners som arbetar särskilt mot omsorgsförvaltningen.

Av delårsrapporten 2023 framgår att det under året funnits en hög omsättning av personal inklusive chefer. I intervjuer framgår att omsättningen av enhetschefer har varit hög under året, lika så är de tre verksamhetscheferna nya. Därtill har en ny förvaltningschef rekryterats.

Enligt riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbetet är företagshälsovården en expertresurs i arbetsmiljöarbetet. Företagshälsovården kan användas vid undersökningar, riskbedömningar, för att föreslå åtgärder eller utbilda personal. Vid intervjuer framgår att det är respektive enhetschef som ansvarar för att anlita företagshälsovården vid behov.

Från en central bemanningsfunktion till en förvaltningsövergripande

Det har tidigare funnits en central bemanningsfunktion. Sedan 1 oktober 2023 har däremot förvaltningen en egen bemanningsenhet. Vid intervjuer framgår att bemanningsenheten är i uppstartsfas och i dagsläget inte kan möta upp behovet av vikarier. Därmed kvarstår en problematik gällande att enhetschefer måste beordra in personal vilket intervjuade uppger påverkar verksamhetens ekonomi och arbetsmiljö negativt.

I nämndens sammanträdesprotokoll från september framgår att nämnden beslutat om att:

> *”Omsorgsförvaltningen tillser att en överanställning motsvarande 50 årsarbetare i resurspoolen kommer till stånd inom befintlig budgetram samt utifrån den överkapacitet som finns inom verksamheterna”*

I protokollet förtydligas att avsikten är 20 personer i resurspool och 30 överanställningar.

Det finns ett tolkningsutrymme i reglementen

Enligt kommunstyrelsens reglemente inbegriper styrelsens ledningsfunktion att ansvara för, leda och samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet. I § 10 framgår att detta utgörs av bland annat arbetsmiljöfrågor och företagshälsofrågor. I det allmänna nämndreglementet framgår att nämnderna har hand om personalfrågor, inklusive arbetsmiljöfrågor, inom sitt respektive verksamhetsområde, med undantag för det som anges i § 10 i kommunstyrelsens reglemente.

Av intervjuer framgår att det funnits en dialog om tolkningsutrymmet i vad som ingår styrelsens respektive nämndernas ansvar utifrån reglementena.

Gällande nämndens delegation av arbetsmiljöuppgifter framgår av fem bilagor till riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder. Bilagorna omfattar vidarefördelning från exempelvis nämnd till förvaltningschef samt från förvaltningschef till enhetschef. I bilagan som omfattar förvaltningschefens vidarefördelning till enhetschefer framgår att fördelningen kan innebära att enhetschefen bland annat ansvarar för:

- Att informera om samt säkerställa att lagstiftning om arbetsmiljö följs
- Det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Att fortlöpande åtgärda briser i arbetsmiljön
- Genomföra anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder enligt gällande lagstiftning och riktlinjer

Arbetsfördelningen mellan HR och nämnderna upplevs otydlig

Det finns en verksamhetsbeskrivning för HR-avdelningen daterad till augusti 2020. Av den framgår att HR-avdelningen är kommunövergripande och syftar till att leda och samordna utformningen av övergripande och strategiska styrdokument för HR-arbetet samt att ge stöd till chefer. Enligt verksamhetsbeskrivningen ska HR-enheten ge cheferna rätt stöd för att de ska kunna ge medarbetarna rätt förutsättningar för att göra ett gott arbete gentemot medborgarna. Det finns ingen mer ingående beskrivning av vad som avses med *rätt stöd* till cheferna.

I flera olika intervjuer framgår att förväntningarna på vad som ska göras av förvaltningen, enhetschefer samt HR är otydliga, avseende exempelvis analys av sjukfrånvarons orsaker inom omsorgsnämnden.

Det pågår arbete med att ta fram en uppdragsbeskrivning för enhetschefer i kommunen. Arbetet leds av HR-avdelningen och beskrivningen har nyligen samverkats med fackliga organisationer. HR-avdelningen har som ambition att kommunicera uppdragsbeskrivningen till enhetschefer i slutet av november och därefter kommer förvaltningarna att implementera beskrivningen under 2024.

Enligt uppgift ansvarar förvaltningschefer för att implementera uppdragsbeskrivningarna. I erhållet utkast på uppdragsbeskrivningen framgår exempelvis att det är chefen som har arbetsmiljöansvar över sin enhet och bedriver ett aktivt och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Styrdokument

Det finns en riktlinje för systematiskt arbetsmiljöarbete

Riktlinjen för systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och aktiva åtgärder är kommunövergripande och fastställdes av kommundirektören senast i maj 2023. Syftet med riktlinjen är att tydliggöra kommunens SAM-arbete, att tydliggöra åtgärder och ansvarsfördelning samt att beskriva hur en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.

SAM-arbetet består av undersökning, riskbedömning, åtgärder samt kontroll och uppföljning. Arbetsförhållandena ska regelbundet undersökas genom exempelvis arbetsplatsträffar, medarbetarsamtal eller medarbetarundersökning. Risker för ohälsa eller olycksfall som kan identifieras på en arbetsplats ska sammanställas och graderas skriftligt. Vidare ska risker som identifierats i arbetsmiljön skrivas in i en handlingsplan med planerade åtgärder, när de ska vara genomförda samt vem som ansvarar för genomförandet. Dokumentationen ska göras i en blankett för riskbedömning och handlingsplan vilket är en bilaga till riktlinjen.

Vi har efterfrågat underlag avseende riskbedömningar med tillhörande handlingsplaner med anledning av den höga andelen långtidssjukskrivningar. Vi har inte fått ta del av något sådant underlag. Enligt uppgift finns ingen information om vilka långtidssjukskrivningar som är arbetsrelaterade.

Det finns två kommunövergripande rutiner

Det finns en riktlinje för arbetsanpassning och rehabilitering som är fastställd av kommundirektören i mars 2022. Syftet med riktlinjen är att klargöra rollfördelningen i rehabiliteringsprocessen. Det är arbetsgivaren som har det övergripande ansvaret för arbetsmiljö, arbetsanpassning och arbetslivsinriktad rehabilitering. HR-avdelningen har till uppgift att vara rådgivare och samordna rehabiliteringsverksamheten. I rutinen framgår bland annat att det är den närmaste chefen som ansvar för att ta initiativ till ett samtal med medarbetaren om det finns tecken på ohälsa eller behov av arbetsanpassning. Vidare framgår det att chefen ansvarar för att, tillsammans med medarbetaren, upprätta en rehabiliteringsplan om arbetsförmågan kan antas vara nedsatt i minst 60 dagar.

Utöver riktlinjen för arbetsanpassning finns det även en rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser. Syftet med rutinen är att beskriva omställningsarbete över förvaltningsgränser för exempelvis stadigvarande nedsatt arbetsförmåga.

Översyn av ny placering av medarbetare ska i första hand genomföras av ansvarig chef inom eget chefsområde och vid behov i dialog med HR-avdelningen En intern arbetsförmågebedömning ska göras av ansvarig chef i syfte att kartlägga i vilken grad medarbetaren kan utföra sina ordinarie uppgifter. Anledningarna och

orsakerna till resultatet dokumenteras och behov av eventuell arbetsanpassning ska beskrivas. Om ansvarig chef inte kan möjliggöra anpassning och/eller ny placering av medarbetare inom det egna verksamhetsområdet ska möjligheter inom förvaltningen ses över.

Om omplacering inte kan ske ska är HR-avdelningen ansvarig för fortsatt hantering. Då utförs en arbetsförmågeutredning av extern part, exempelvis Företagshälsovården. Beställningen till företagshälsovården ska göras av ansvarig chef efter kontakt med HR-avdelningen.

I rutinen beskrivs dels processen, dels rollbeskrivning avseende chef, medarbetare och HR. Slutligen framgår gällande avslut att om medarbetaren avböjer erbjudande om lämplig vakant tjänst kan det föreligga saklig grund för uppsägning.

Om möjlighet till omplacering ej föreligger genomförs en formell omplaceringsutredning enligt Lagen om anställningsskydd (LAS) § 7. Om omplaceringsutredningen inte resulterar i omplacering så påbörjas en uppsägningsprocess.

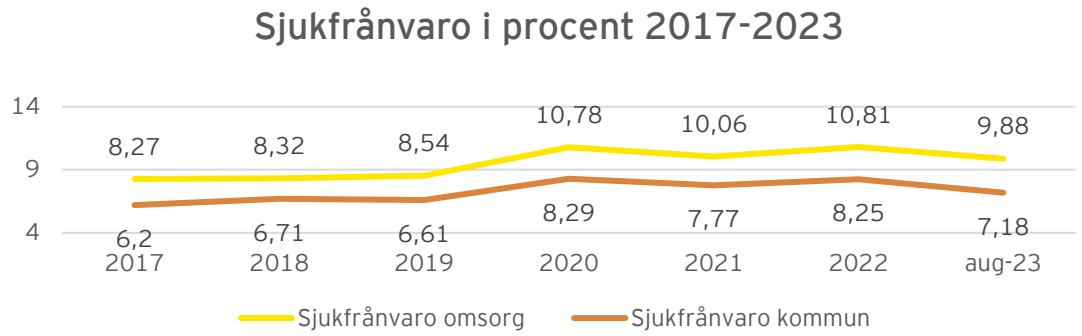
4. Uppföljning och analys

I detta avsnitt undersöker vi om det genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker, samt om det finns ett tydligt uttalat ansvar i detta.

4.1. Iakttagelser

Inledande statistik

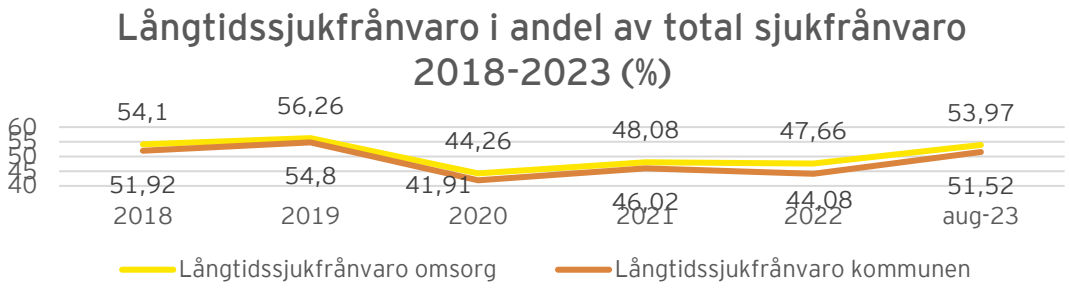
Sjukfrånvaron inom omsorgsförvaltningen har varit högre än kommunens totala frånvaro sedan en längre tid tillbaka, vilket visas i diagrammet nedan. Per augusti 2023 var sjukfrånvaron inom omsorgsförvaltningen 2,7 procentenheter högre än för kommunen i sin helhet. Det är den högsta skillnaden under de åren som inkluderats i diagrammet nedan.

Källa 1: Årsredovisning 2018, 2019, 2020, 2022 samt delårsrapport 2023

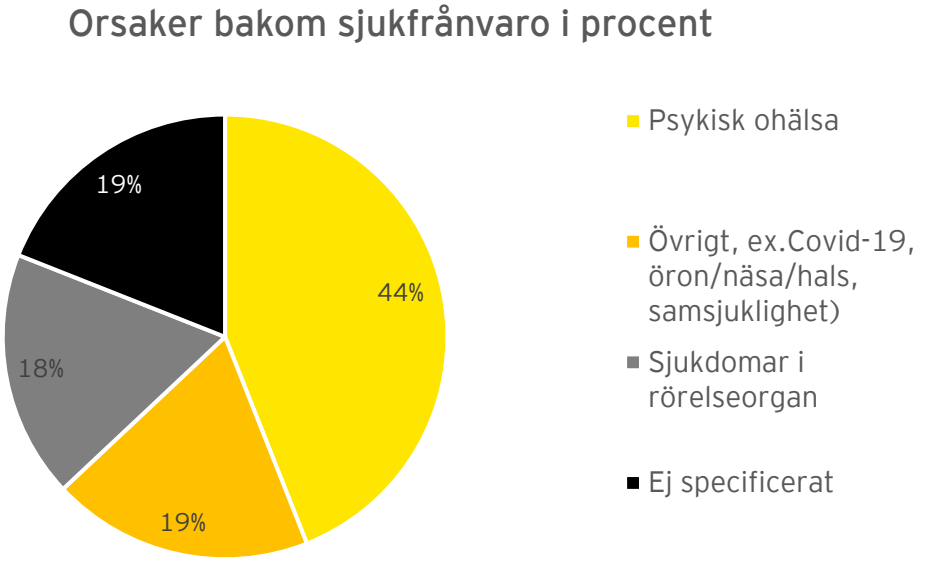
I nämndens verksamhetsberättelse från 2022 framgår att sjukfrånvaron har ökat till följd av Covid-19, RS- och Calicivirus. Utöver detta görs ingen djupare analys av orsakerna bakom sjukfrånvaron.

I nämndens delårsrapport 2023 framgår att den totala sjukfrånvaron har minskat i förhållande till de två senaste åren, vilket syns i diagrammet ovan. Däremot har andelen sjukfrånvaro längre än 60 dagar ökat, vilket framgår av diagrammet nedan. Vi har inte kunnat ta del av något underlag som analyserar vad detta kan bero på. Per augusti 2023 var långtidssjukfrånvaron inom omsorgen 2,45 procentenheter högre än i kommunen. År 2022 var skillnaden 3,58 procentenheter.

Källa 1: Årsredovisning 2018, 2019, 2022 samt delårsrapport 2023

Årsredovisningen för 2022 beskriver vilka som är de vanligaste orsakerna på kommunövergripande nivå till att sjukförsäkringen träder in. Statistiken redovisas på kommunövergripande nivå:

Källa 2: Årsredovisning 2022

Kommunövergripande nivå

En ny modell för löpande uppföljning på kommunövergripande nivå

I årsredovisningen 2022 samt vid intervjuer framgår att ett sjukfrånvaroprojekt startades upp under 2021 där en viktig del var att implementera en ny modell för löpande uppföljning och analys av sjukfrånvaron. Modellen bygger på SKR:s forskningsbaserade metod *Riskgruppsorienterat arbetssätt*, som innebär att man arbetar med grupperna frisk, risk och sjuk på såväl organisationsövergripande, arbetsplats och medarbetarnivå samtidigt.

Det riskgruppsorienterade arbetssättet beskrivs i underlag som en strukturerad metod för löpande uppföljning och analys av sjukfrånvaron. Det finns ett årshjul som involverar sex olika steg där både HR-avdelning och chefer ingår. HR har enligt uppgift informerat om arbetssättet samt fört dialoger med förvaltningens ledningsgrupp. Vid intervju framförs att arbetet med riskgruppsbaserat arbetssätt inte är implementerat inom förvaltningen.

I intervjuer lyfter enhetscheferna behovet av att arbeta mer med friskfaktorer och det förebyggande arbetet för att främja närvaro.

HR tar fram kommunövergripande statistik

Personalutskottet har gett ett kommunövergripande uppdrag om att minska sjukfrånvaron, se avsnitt fem för mer ingående beskrivning. Som en del av uppdraget redovisar HR även månadsvis sjukfrånvarostatistik till förvaltningscheferna, till kommunstyrelsen samt till den centrala samverkansgruppen.

Vi har tagit del av HR-avdelningens sjukfrånvarostatistik per september 2023. I tabellen redovisas antal medarbetare med sex eller fler frånvarotillfällen under en period om 12 månader. Tabellen nedan visar att övriga nämnder har minskat antalet medarbetare med sex eller fler frånvarotillfällen i högre utsträckning än vad omsorgsnämnden har gjort.

Nämnd	September 2023	September 2022
Kommunen totalt	**428**	**490**
Barn- och utbildningsnämnden	141	173
Kommunstyrelsen	2	4
Kulturnämnden	0	2
Medborgarnämnden	13	20
Omsorgsnämnden	200	201
Samhällsbyggnadsnämnden	2	7
Servicenämnden	59	65
Teknik- och fritidsnämnden	11	18

Källa 3: Statistik från HR-avdelningen

Kommunens årsredovisning för 2022 innehåller en kommunövergripande analys av sjukfrånvaron. I den framgår att sjukfrånvaron för åldersgruppen 29 år och yngre är högre än i andra åldersgrupper samt att kvinnor arbetar med deltid och har högre sjukfrånvaro jämfört med män. Därtill tar kvinnor mest föräldraledighet och vård av sjukt barn.

Vid intervju med HR framförs att det ingår i deras uppdrag att göra kartläggningar på kommunövergripande nivå. Däremot är det är upp till respektive enhetschef och verksamhetschef att göra kartläggningar och analyser gällande sin egna verksamhet.

Uppföljning och analys inom omsorgsförvaltningen

Det saknas analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker

I nämndens verksamhetsplan för 2023–2025 finns ett avsnitt om HR. I avsnittet redovisas statistik om antalet anställda, övertid och fyllnadstid. Därtill framgår statistik om sjukfrånvaro, långtidssjukfrånvaro, sjuklön samt personalomsättning i procent. Det finns ingen analys eller kartläggning om vad sjukfrånvaron beror på.

I delårsbokslutet för 2023 framgår att resultatet av medarbetarenkäten som genomfördes hösten 2021 visade en lägre skattning bland personalen gällande HME (hållbart medarbetarengagemang) i jämförelser med såväl kommunen i stort som riket. Det framgår inga planerade åtgärder utifrån resultatet. Vi har inte kunnat ta del av 2023 års medarbetarundersökning då resultatet inte var tillgängligt vid tidpunkten för granskningen.

I förvaltningschefens uppföljning från juli 2023 till personalutskottet angående arbetet med att minska sjukfrånvaron framgår att det finns enhetschefer som inte har kunskap om hur sjukfrånvarostatistik kan tas fram i Hypergene[3]. Av uppföljningen framgår att en utbildningsinsats gjordes i maj månad men att fler kommer att behövas med anledning av den omsättning av enhetschefer som varit under året. I uppdraget från personalutskottet framgår att det är förvaltningschefens och HR-partnerns ansvar att det säkerställs att alla chefer får kunskap om hur sjukfrånvarostatistik tas fram i Hypergene. Vid sakgranskning förtydligas att förvaltningschefen hade i uppdrag att säkerställa att cheferna har kunskap och att HR-partner bidrar med utbildning på uppdrag av förvaltningschefen.

HR skickar ut statistik till förvaltningschef

HR-enheten tar fram statistik till förvaltningscheferna, som i sin tur skickar det vidare till enhetschefer. Detta för att säkerställa att alla utgår från samma statistik. Den statistik som redovisas är nyckeltal gällande mertid inklusive övertid och fyllnadstid, timanställda samt sjukfrånvaro. Denna statistik tar även nämnden del av månadsvis.

Det finns cirka 100 personer som är långtidssjukskrivna

Vid intervjuer framgår att det beräknas finnas cirka 100 personer inom omsorgsförvaltningen som räknas som långtidssjukskrivna, det vill säga sjukskrivna i mer än 60 dagar. Vid intervjuer uppges att cirka 50 procent av

[3] Hypergene är ett IT-verktyg för planering, uppföljning och analys.

långtidssjukskrivningarna antas beror på psykisk ohälsa samt att ungefär 25 procent är kopplade till fysiska förslitningsskador. Detta innebär att upp till 75 procent av långtidssjukskrivningar kan vara arbetsrelaterat. Vi har inte kunnat ta del av något underlag som visar på närmare kartläggning eller analys orsakerna till antalet långtidssjukskrivningar.

I flera intervjuer lyfts behovet av att stärka enhetschefernas kompetens kring hantering av medarbetare med psykisk ohälsa.

Personalutskottets uppdrag om att minska sjukfrånvaron innehåller en åtgärd om att minska antal medarbetare med längre sjukfrånvaro. Som en del av uppdraget ska HR-partner ta kontakt med berörda chefer och följa upp varje ärende och tillsammans besluta om nästa steg. Vid sakgranskning förtydligas att beslut om åtgärd åligger respektive chef men att stöd inför beslutet kan ges av HR-partner.

Rehabiliteringsplaner följs inte upp

Enhetschefen ansvarar för att upprätta rehabiliteringsplaner. Vid flertalet intervjuer framgår en bild av att detta ansvar inte efterlevs fullt ut, dels på grund av den omsättning av enhetschefer som varit, dels på grund av de stora antalet medarbetare per chef. Vi har efterfrågat men inte kunnat ta del av något underlag som följer upp i vilken utsträckning som rehabiliteringsplaner har upprättats inom förvaltningen. Enligt uppgifter ingår sjukfrånvaro och arbetsmiljö i verksamhetschefernas avstämningar med enhetscheferna men det finns ingen dokumenterad uppföljning av att rehabiliteringsplaner upprättas i enlighet med lagstiftning.

Enligt intervjuer finns det ärenden som har pågått i upp till fem år. Enligt intervjuer upplever enhetschefer att samtal är det enda verktyget som finns och att cheferna önskar mer stöd från HR när det gäller sjukskrivningar som pågått under en längre period.

Av nämndens delegationsordning framgår att det är delegerat till omsorgschef fatta beslut om uppsägning och avslut, vilket ska ske i samråd med HR-avdelningen.

5. Förebyggande åtgärder

I det sista avsnittet granskar vi om det genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron av såväl korttids- som långtidsfrånvaro. Därtill undersöker vi om det sker ett systematiskt arbete för medarbetares återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro.

5.1. Iakttagelser

Personalutskottet har gett ett kommunövergripande uppdrag

Kommunstyrelsens presidium är ledamöter i styrelsens personalutskott (PU) och kommunstyrelsens ordförande är ordförande i PU.

I mars 2023 beslutade PU att uppdra till kommundirektören att i samverkan med förvaltningschefer ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron under 2023 i hela kommunen. Åtgärderna presenterades i april 2023. Åtgärderna som presenterades var att:

- ha koll på sjukfrånvaron hela tiden med månadsvis redovisning,
- minska sjukfrånvaron genom att agera tidigt,
- minska antalet medarbetare med upprepad sjukfrånvaro eller längre sjukfrånvaro.

Därtill presenterades långsiktiga åtgärder om att:

- utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet
- ta fram en handlingsplan för att utveckla chefers förutsättningar,
- arbeta med suicidprevention
- arbeta med mål och uppdrag samt balansen mellan krav och resurser utifrån respektive förvaltnings behov.

Den målbild som åtgärderna siktar mot är att:

- den totala sjukfrånvaron 2024 ska vara som högst 7 procent med ett delmål för 2023 på 7,75 procent,
- den 31 december 2024 ska antalet medarbetare med sex sjukfrånvarotillfällen vara 300, med ett delmål på 400 för 2023.

Ny kommunövergripande rutin för upprepad sjukfrånvaro

För att uppnå målet om att minska den upprepade sjukfrånvaron fick förvaltningschefer ett uppdrag att tillse att rutinen om medarbetares sjukanmälan följs, där medarbetare ska sjukanmäla sig direkt till närmsta chef. Vid intervjuer framgår att sjukanmälan tidigare gjorts till kollegor, arbetsledare eller i vissa fall chef. Därtill ska chefen ha ett så kallat omtankesamtal med de medarbetare som har haft sex sjukfrånvarotillfällen under en period på tolv månader.

Vid intervju lyfts att perioden om 12 månader upplevs vara för lång och att det finns en önskan om att kunna ha ett omtankesamtal redan efter tre sjukfrånvarotillfällen. Samtidigt påpekas att det är ett tidskrävande arbete som kan vara svårt för enhetschefer med många medarbetare att hinna med. I omsorgsförvaltningens uppföljning till personalutskottet i juli 2023 framgår att det finns chefer som inte har genomfört omtankesamtalen på grund av chefsrotationer och vakanser.

Nämnden har upprättat en handlingsplan för en budget i balans

Med anledning av att nämnden i flera år haft ett ekonomiskt underskott fick förvaltningen i uppdrag att i februari 2023 arbeta fram en handlingsplan för en budget i balans. I maj 2023 beslutade nämnden bland annat att förvaltningen ska:

- vidta riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens sjukskrivningstal och sjukskrivningskostnad med 25 procent med utgångspunkt från 2022,
- tillse att en överanställning motsvarande 50 årsarbetare i resurspoolen kommer till stånd inom befintlig budgetram,
- tillskapa en intern riktlinje för att antalet medarbetare per chef inte överstiger 40 medarbetare och att verkställandet av detta sker inom befintlig budgetram.

I oktober beslutade nämnden om ett anställningsstopp på hela omsorgsförvaltningen från och med den 26 oktober 2023 och sex månader framöver. Förvaltningschef kan efter rutin avseende särskild återbesättningsprövning bevilja dispens.

Vi har efterfrågat en åtgärds- och prioriteringslista för handlingsplanen men inte fått ta del av någon sådan.

Det finns enhetschefer med 70 till 99 medarbetare

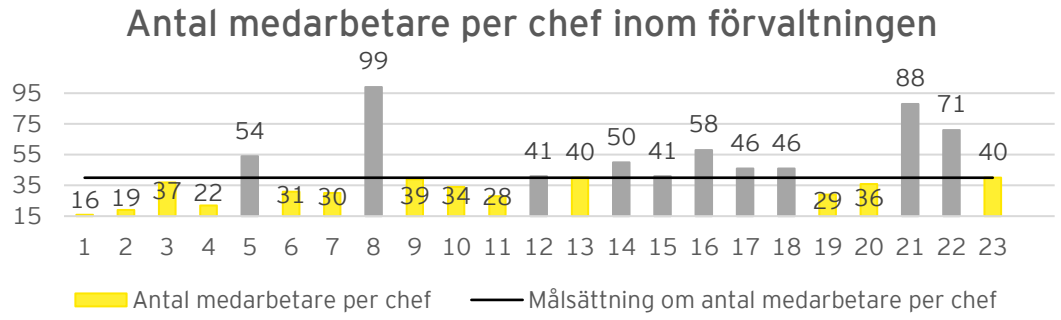
Nämnden har som en del av sin handlingsplan för att nå en budget i balans gett förvaltningen i uppdrag att upprätta en intern riktlinje för att antalet medarbetare per chef inte ska överstiga 40 samt att verkställandet av detta ska ske inom befintlig budgetram. Vid intervjuer framgår att detta uppdrag är svårt att genomföra under rådande ekonomiska förutsättningar. I nämndens sammanträdesprotokoll från september framgår att omställningen till färre medarbetare per chef kommer att ske successivt.

Vid samtliga intervjuer framgår att uppdraget som enhetschef inom förvaltningen upplevs vara stort. Nämndens riktlinje upplevs vara ett positivt första steg men det lyfts att även 40 medarbetare är ett stort uppdrag.

Vi har efterfrågat statistik från förvaltningen för att kunna redovisa antalet medarbetare per enhetschef per september 2023 för hela förvaltningen. Vi har inte inkluderat chefsområdet för daglig verksamhet. Totalt rör det sig om 23 chefsområden med 995 medarbetare. Det innebär att i genomsnitt har varje

enhetschef 45 medarbetare. Totalt är det tio enheter som har mellan 41 och 99 medarbetare.

För de 14 enheter som avser särskilt boende och hemtjänst finns 629 medarbetare. Det ger ett snitt på 45 medarbetare per enhetschef. Det är fem enheter inom särskilt boende och hemtjänst som har fler än 40 medarbetare. Diagrammet nedan redovisar de 23 chefsområdena och antalet medarbetare per chef. De gråa staplarna illustrerar chefsområden med fler än 40 medarbetare.

Källa 4: Statistik från förvaltningen

I protokoll från förvaltningsövergripande samverkansgruppen hösten 2023 beskrivs situationen på ett av de särskilda boendena med ett högt antal medarbetare per chef som ansträngd och att de obligatoriska medarbetarsamtalen därför pausas året ut.

Arbetsmiljö uppges vara ett prioriterat fokusområde

I nämndens verksamhetsberättelse för 2022 framgår att arbetsmiljö är ett av de stora områdena i förvaltningens kvalitetssatsning. En förbättrad arbetsmiljö beskrivs i berättelsen vara ett stort steg mot att öka personalkontinuitet och minska sjukskrivningstal. Att arbetsmiljön är ett prioriterat fokusområde återkommer i nämndens delårsrapport 2023.

I verksamhetsberättelsen 2022 framgår att förvaltningen arbetat med LEIF (Lugnt, Effektivt med Individen i Fokus) som syftar till att schema och bemanning ska vara anpassat efter brukarnas behov och tillse att det ska finnas en realistisk planering över hela dygnet. I intervju lyfts att implementeringen av LEIF försvårats på grund av den stora personalomsättningen av chefer. Utöver arbetet med LEIF uppger omsorgsförvaltningen inga ytterligare exempel på förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

6. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är att omsorgsnämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningen visar att det finns dokumenterade styrdokument och rutiner för kommunens arbete med sjukfrånvaro. Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaro. Det saknas dock en analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Vidare saknas systematiska uppföljningar av genomförda och pågående åtgärder för att minska sjukfrånvaron.

Nämnden beslutade för sju månader sedan om en handlingsplan för budget i balans som bland annat innehåller åtgärder kopplat till att minska sjukfrånvaron. Vi har efterfrågat men inte kunnat ta del av någon åtgärds- och prioriteringslista över hur handlingsplanens innehåll ska omsättas i praktiken. I vår mening saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp från nämnden vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter för systematiskt arbetsmiljöarbete framgår att sjukfrånvaro och ohälsa kan orsakas av förhållanden i arbetsmiljön. Det är därför viktigt att även utreda om sjukfrånvaro eller ohälsa har samband med arbetsförhållandena. Kommunen har påbörjat ett arbete med modellen riskgruppsbaserat arbete för att minska sjukfrånvaron. Kommunstyrelsen bör, som en del inom ramen för sin uppsiktsplikt samt utifrån ansvaret för att samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet, ta ett större ansvar i att säkerställa att arbetet implementeras i kommunens verksamheter.

Det finns brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro. Hög chefsomsättning gör att långtidssjuka riskerar att falla mellan stolarna. Socialförsäkringsbalken fastställer att arbetsgivaren ska ta fram en plan för återgång i arbete när en arbetstagare antas vara sjuk under en längre tid och därför inte kan arbeta. Planen ska följas upp kontinuerligt och revideras vid behov. Vi ser det därför som en brist att det förekommer ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats, även om personen varit sjuk en längre tid. Vidare visar granskningen att det förekommer ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det enligt uppgift har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Vi gör därmed bedömningen att arbetsgivaren inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning ska arbetsgivaren se till att det finns rutiner för att ta emot information om behov av arbetsanpassning. Det finns en rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser som tydliggör ansvarsfördelningen. Samtidigt framkommer det vid intervjun att processen inte upplevs fungera fullt ut samt att det finns oklarheter i det praktiska genomförandet.

Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaro. Det saknas dock systematiska uppföljningar av genomförda och pågående åtgärder. Vi ser det även som en brist att det inte sker någon kontinuerlig uppföljning eller bevakning över rehabiliteringsärenden. Det är därför positivt att det har tagits initiativ inom den centrala HR-organisationen för att påbörja en kartläggning av pågående långtidssjukskrivningar inom omsorgsförvaltningen för att fånga upp de personer som misstänks ha fallit mellan stolarna.

I tabellen nedan sammanfattas svaren på granskningens revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Svar
▸ Finns aktuella styrdokument för arbetet med att minska sjukfrånvaron bland kommunens anställda?	Ja, men dessa efterlevs inte fullt ut. Granskningen visar att styrdokument och rutiner för kommunens arbete med sjukfrånvaro finns. Däremot saknas förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Bedömningen görs mot bakgrund av att intervjuer vittnar om att det finns oklarheter i hur ansvaret mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningarna är fördelat.
▸ Genomförs kartläggningar och analys av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker? ○ Finns det ett tydligt uttalat ansvar?	Nej. Nämnden följer löpande statistik avseende sjukfrånvaron. Däremot saknas en analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.
▸ Genomförs förebyggande åtgärder för att minska sjukfrånvaron, såväl korttids-som långtidsfrånvaro?	Till viss del. Det har införts åtgärder i form av omtankesamtal samt påbörjats ett arbete med att minska antalet medarbetare per chef. Samtidigt visar granskningen att det saknas strategiska åtgärder och ett helhetsgrepp från nämnden sida vad gäller arbetet med att minska sjukfrånvaron.
▸ Sker det ett systematiskt arbete för återgång i arbete i samband med långtidsfrånvaro?	Nej. Granskningen visar att chefer i vissa fall inte genomför rehabiliteringsarbetet enligt beslutade riktlinjer och föreskrifter. Chefer har olika förutsättningar då vissa har ett större antal medarbetare under sig och är i behov av mer stöd från HR-avdelningen.

Omsorgsnämnden rekommenderas att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Anna Färdig
EY

Charlotte Ahlström
EY

7. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Presidiet kommunstyrelsen
- Presidiet omsorgsnämnden
- Tf. förvaltningschef omsorgsförvaltning
- HR-chef och HR-partner
- Ett urval av enhetschefer inom särskilt boende och hemtjänst
- Fackliga representanter

Analyserade dokument

- Allmänt nämndreglemente för Värnamo kommun
- Delårsbokslut omsorgsnämnden 2023
- Kommunstyrelsens reglemente
- Minska sjukfrånvaro KLG 2023-04-13
- Omsorgsnämndens sammanträdesprotokoll 2023-02-22 § 15, 2023-05-31 § 61, 2023-09-13 § 97, 2023-10-25 § 117
- Personalutskottets sammanträdesprotokoll 2023-03-15 § 23
- Presentation om riskgruppsorienterat arbetssätt "Steg för steg"
- Riktlinje arbetsanpassning och rehabilitering
- Riktlinje för systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder
- Riktlinje systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder
- Rutin för omställningsarbete över förvaltningsgränser
- Sammanträdesprotokoll kommunfullmäktige 2022-06-22 §76 verksamhets- och driftbudget 2023
- Uppdragsbeskrivning – Chef i Värnamo kommun
- Verksamhetsberättelse omsorgsnämnden 2022
- Verksamhetsbeskrivning HR-avdelningen 2020-08-25
- Verksamhetsplan för omsorgsnämnden 2023–2025
- Årsredovisning 2018, 2019, 2020, 2022

Bilaga 1. Revisionskriterium

Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Av 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen framgår att arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Arbetsgivaren skall systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö.

Socialförsäkringsbalken (2010:110)

Av 30 kap. socialförsäkringsbalken framgår bestämmelser om rehabilitering. En försäkrad har rätt till rehabiliteringsåtgärder som ska planeras i samråd med den försäkrade och utgå från hans eller hennes individuella förutsättningar och behov.

Om det kan antas att den försäkrades arbetsförmåga kommer att vara nedsatt på grund av sjukdom under minst 60 dagar ska arbetsgivaren senast den dag när den försäkrades arbetsförmåga har varit nedsatt under 30 dagar ha upprättat en plan för återgång i arbete. Om det har antagits att den försäkrades arbetsförmåga inte kommer att vara nedsatt under minst 60 dagar och det senare framkommer att nedsättningen kan antas komma att fortgå under minst 60 dagar ska dock en sådan plan omgående upprättas.

Arbetsgivaren ska fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning (2020:5)

Föreskrifterna är riktade till bestämmelserna i 30 kap. i socialförsäkringsbalken.

Arbetsgivaren ska fortlöpande ta reda på om någon av arbetstagarna behöver arbetsanpassning. Det bör ske i dialog med arbetstagaren. Arbetsanpassning avser en individuell åtgärd i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön som syftar till att arbetstagaren kan fortsätta eller återgå i arbete.

Arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för att ta emot information om behov av arbetsanpassning. När behovet har konstaterats ska arbetsgivaren så snart det

är möjligt utreda och ta ställning till utformningen av arbetsanpassningen, genomföra den, fortlöpande följa upp och kontrollera att den fungerar samt vid behov justera.

Reglemente för kommunstyrelsen

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Enligt § 4 finns i styrelsens ledningsfunktion att ansvara för, leda och samordna kommunens övergripande arbetsgivarverksamhet. Av § 10 framgår att styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och därvid bland annat ansvara för ledarförsörjning och ledarutveckling, personalutveckling, arbetsmiljöfrågor, företagshälsofrågor och likabehandlingsfrågor.

Allmänt nämndreglemente för Värnamo kommun

Av 3 § framgår att nämnden är anställningsmyndighet för personal vid sina förvaltningar med undantag för förvaltningschef som anställs av kommunstyrelsen. Nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag för de frågor som anges i § 10 i kommunstyrelsens reglemente.

Granskning av löneprocessen

Värnamo kommun

Helena Patrikson och David Johansson

19 December 2023

Bakgrund

Antalet tillsvidareanställda i Värnamo kommun uppgår till 2 872 personer enligt fastställd årsredovisning 2022. Kostnader för arbetskraft (löner, sociala avgifter och pensionskostnader) uppgår till 1 802 mkr (år 2022) vilket motsvarar närmare 60 % av verksamhetens kostnader. Dessa kostnader motsvarar en stor del av kommunens totala kostnader och är därför väsentlig ur ett revisionsperspektiv.

Syfte

Syftet med granskningen är att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Finns det dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen?
- Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som utförs i samband med löneutbetalningarna?
- Finns det ändamålsenliga rutiner avseende hantering av anställnings-registret och hur säkerställs att inga obehöriga erhåller löneutbetalningar?
- Genomförs kontroller av att gällande attestrutiner för löneutbetalnings-processen efterlevs/följs?

Metod

Granskning har skett genom dokumentstudier och intervjuer.

Vi har tagit del av samtliga lönetransaktioner under perioden januari – augusti 2023 och gjort bl. a. följande analyser:

- Kontroll av eventuella dubbla poster dvs. om någon felaktigt har erhållit dubbla eller mer ersättningar.
- Kontroll av antalet utbetalningar per person vilket borde motsvaras av antalet granskade perioder.
- Genomgång av stora transaktionsbelopp.
- Kontroll av att personnummer existerar.
- Kontroll av övriga ersättningar utbetalda via lönesystemet.
- Översiktlig kontroll av skatter och avgifter.

Utifrån resultatet av ovanstående analys har vi gjort stickprovskontroller på enskilda transaktioner. Eventuella avvikelser och stickprov har stämts av med löneenheten och kontrollerats mot underlag.

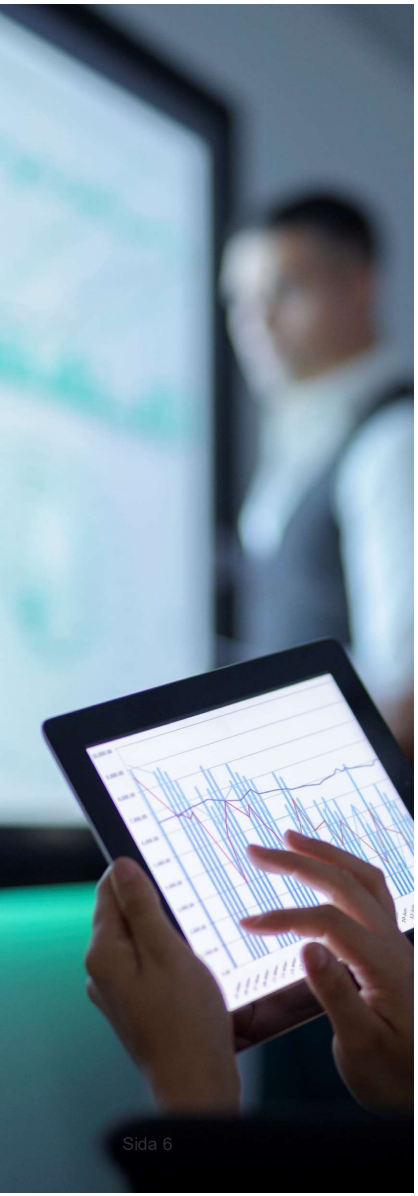
Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i förstudien för analyser, slutsatser och bedömningar.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- Lag om kommunal bokföring och redovisning
- Kommunens övergripande riktlinjer och rutiner avseende löneutbetalningsprocessen.
- Aktuella rutinbeskrivningar och checklistor inom HR-området som avser hantering av löne-utbetalningar, anställningsregistret mm.

Iakttagelser

Finns det dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen? Är löneprocessen enhetlig inom kommunen eller förekommer skillnader mellan förvaltningarna?

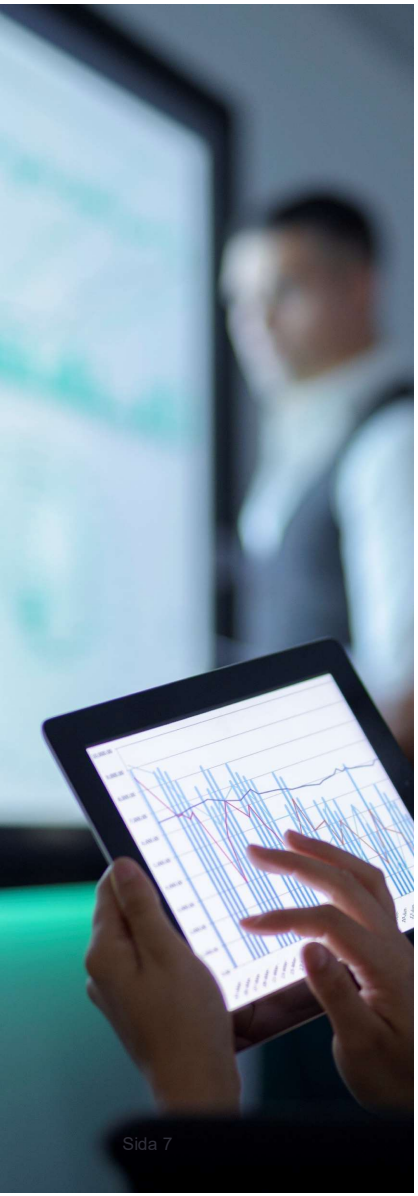
Värnamo kommun använder Heroma, som är ett personal- och löneadministrativt system. I Heroma webb kan man som anställd bl.a. ansöka om frånvaro, mertid och göra egna schemabyten. Här ser den anställde även sina anställnings- och skatteuppgifter, övriga saldouppgifter och här publiceras de anställdas lönespecifikationer varje månad. Hanteringen av kommunens löner som utförs av löneadministratörer och löneenheten sker i HR-systemets modul för löneberäkning.

Kommunen har ingen dokumenterad processbeskrivning som på ett samlat sätt beskriver hela löneprocessen. Det finns dock riktlinjer, rutiner och checklistor framtagna för olika delar av kommunens lönehantering.

Rutinerna omfattar bl. a.:
- Riktlinjer för lönebildning
- Rutin behörigheter och ansvar i HR-systemet
- Rutin för att rätt lön blir utbetald
- Rutiner för hantering av arbetsförändringar och frånvaroprocesser
- Checklista nyanställning

Processerna är kommunövergripande och gäller samtliga förvaltningar.

HR-avdelningens arbete leds av HR-chefen och verksamheten är uppdelad i tre enheter; Löneenheten, Trygghet- och säkerhetsenheten samt HR-enheten. HR-avdelningens uppdrag är att leda och samordna utformningen av övergripande och strategiska policies, riktlinjer och ramar för HR-arbetet i Värnamo kommun samt ha ett övergripande ansvar för kommunens HR-system. I uppdraget ingår att ge stöd till chefer och administratörer i deras arbete med HR-frågor. Löneenheten ansvarar för att ge administratörer, nämndsekreterare och chefer rätt förutsättningar för att göra korrektare löneutbetalningar samt vara en stödfunktion till chefer, nämndsekreterare och de administratörer som sitter ute på förvaltningarna.

Iakttagelser

Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som utförs i samband med löneutbetalningarna?

Vilka programmerade kontroller finns i aktuellt HR-system och vilka manuella kontroller genomförs?

Det finns ett flertal rutiner och kontroller som ska säkerställa att korrekta löneutbetalning sker.

Vid alla ändringar i löneregistret ska attest ske enligt gällande delegationsordning. Det finns spärrar så att löneadministratören inte kan godkänna förändringar på sig själv.

Under månaden kommer automatiska signaler från Heroma via mail till ansvarig chef. Samma signaler skapas som bevakningsmeddelande i Heroma. Exempel på signaler är om en anställning upphör kommande månad, om schema saknas eller om få semesterdagar är uttagna.

De manuella kontroller som ska utföras är bland annat:
- attest för tidsrapportering och utlägg,
- granskning och attest av utanordningslista,
- kontroll av signallista,
- kontroll av bevakningslista,
- lokala analyslistor (rimlighetskontroller, kontering , övertid mm).

Kontroller och attester utförs av administratörer, nämndsekreterare och ansvariga chefer på respektive förvaltning.

Vidare utförs vissa manuella kontroller av löneenheten, bl.a. avstämning sociala avgifter och skatt samt analytisk bedömning av totala utbetalningsbelopp.

Lönechefen och ansvarig lönekonsult rimlighets-bedömer månadens bankfil mot föregående månads fil och godkänner därefter bankfilen för betalning.

Lönekostnaderna analyseras även av förvaltningsekonomer månadsvis.

Det finns automatiska kontroller som ger signaler om eventuella fel eller poster som behöver hanteras (bevakningslista och signallista). Exempel på kontroller är mindre än 20 dagar semester uttaget tom september, schema saknas, vikariat upphör, fast tillägg/avdrag upphör, höga bruttolöner, sjukfrånvaro över 90 dagar.

Iakttagelser

Finns det ändamålsenliga rutiner avseende hantering av anställningsregistret och hur säkerställs att inga obehöriga erhåller löneutbetalningar?

Kommunen har en detaljerad process och dokumentation som hanterar hur förvaltningarna lägger upp nya anställda i lönesystemet. Det finns fasta flöden i lönesystemet Heroma som kräver att förvaltningen fyller i obligatoriska uppgifter för att den anställda ska registreras i lönesystemet.

Lönekonsulter/administratörer registrerar inte bankkontouppgifter för kommunens medarbetare. Detta hanteras av medarbetaren via en länk till banken. Länken finns på kommunens intranät.

Vid avslut av anställning registreras det i lönesystemet, som ger automatiska signaler när det närmar sig sista dagen. I samband med signalerna får berörd administratör hantera innestående saldon i lönesystemet. Vidare finns det spärrar i systemet som förhindrar att man korrigera/godkänner ändringar av grunddata på sig själv.

Årligen utför löneenheten underhåll och uppdatering, där bl.a. förändringar av tabeller och regelverk uppdateras. Detta görs för att säkerställa att det är korrekta uppgifter i löneregistret.

Iakttagelser

Genomförs kontroller av att gällande attestrutiner för löneutbetalningsprocessen efterlevs/följs?

Det är viktigt att kommunens attestregler följs för att den interna kontrollen ska fungera så som det är tänkt.

Attesterna är styrda av systemet, där det är kopplat vilken administratör/chef som respektive anställd tillhör. Behörigheter till lönesystemet beställs av chef eller delegerat ansvarig och läggs upp av centrala löneenheten. En gång per år följer varje förvaltning upp de behörigheter som finns för att se att de är korrekta. Detta återrapporteras till centrala löneenheten "lönesupporten".

Det går att göra en lönekörning utan att administratören har attesterat underlagen. HR-avdelningen följer som en del i den interna kontrollen 2022-2023 upp att attest har gjorts enligt delegationsordning.

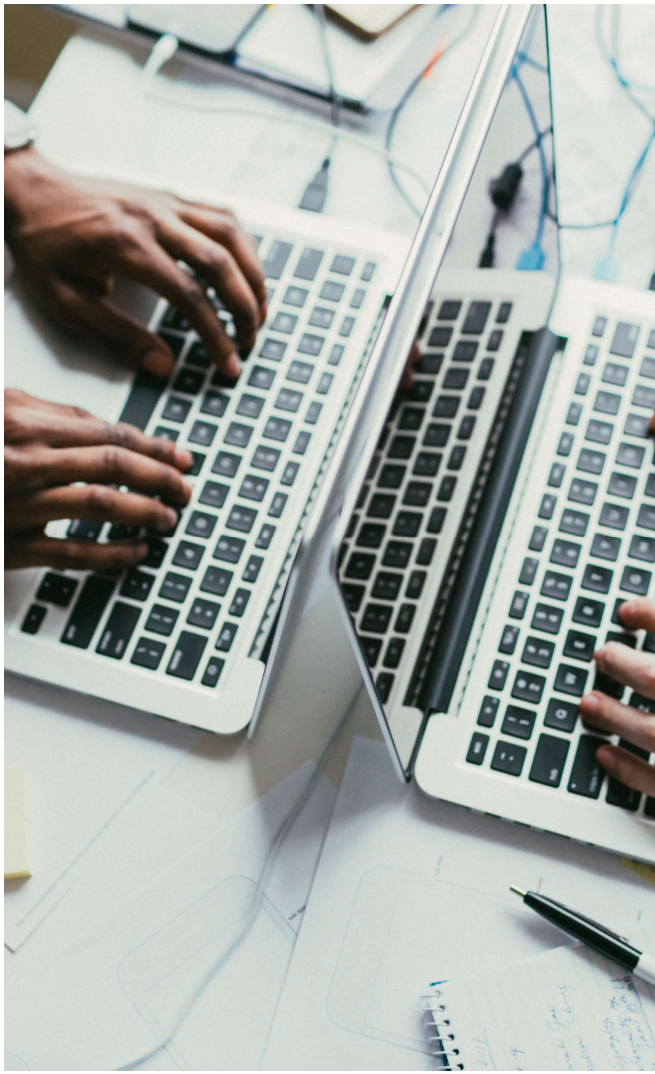
Det finns ingen centraliserad återrapportering kring vilka kontroller som sker hos de olika förvaltningarna och hur checklistor och bevakningslistor används.

Det finns personer som har högre behörigheter, vilket innebär att de kan ändra andra behörigheter i systemet, ändra löner och verkställa löner.

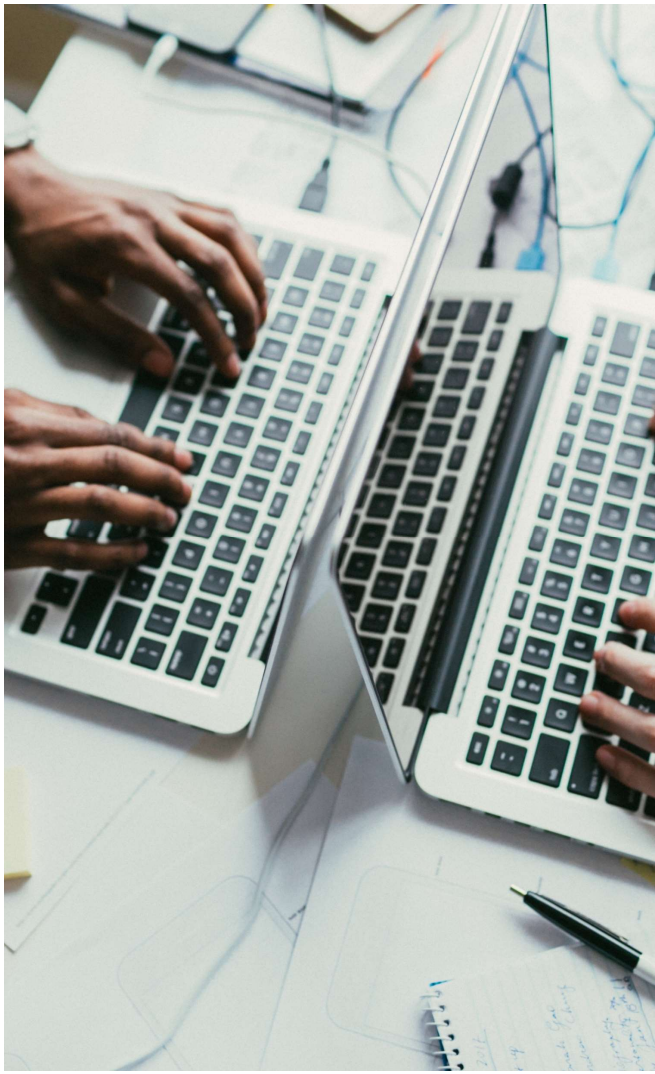
I dag sker inga sytematiska kontroller av aktiviteter/åtgärder som avser/utförs av personer med höga behörigheter i lönesystemet. Enligt uppgift kommer detta att införas.

Stickprov löneprocessen

Efter kartläggning av löneprocessen har vi tagit ett stickprov för att se att processen fungerar som beskrivet. En person har följts från anställningsavtal, tidrapport, attest, lönespecifikation och banklista . Inga avvikelser har noterats vid denna granskning.

Iakttagelser - Registeranalys

Kontroll av eventuella dubbla poster dvs. om någon felaktigt har erhållit dubbla ersättningar

Det finns vissa månader då en anställd har haft lönetransaktioner där anställningsnummer, löneart, period och belopp är identiska.

Transaktionerna har följts upp stickprovsvis mot underlag. Stickproven visade att orsaken till dubbla posterna var flertal sjukdagar, där varje dag sjukavdrag samt sjuklönen är separata transaktioner och då får samma löneart och belopp under en månad.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskningen av stickprov.

2560 | Sjuklön 80%	2023-03-27	1 280	140	9
2560 | Sjuklön 80%	2023-03-27	1 280	140	9
2560 | Sjuklön 80%	2023-03-27	1 280	140	9
6100 | Sjukavdrag	2023-03-27	-1 445	140	-10
6100 | Sjukavdrag	2023-03-27	-1 445	140	-10

Iakttagelser - Registeranalys

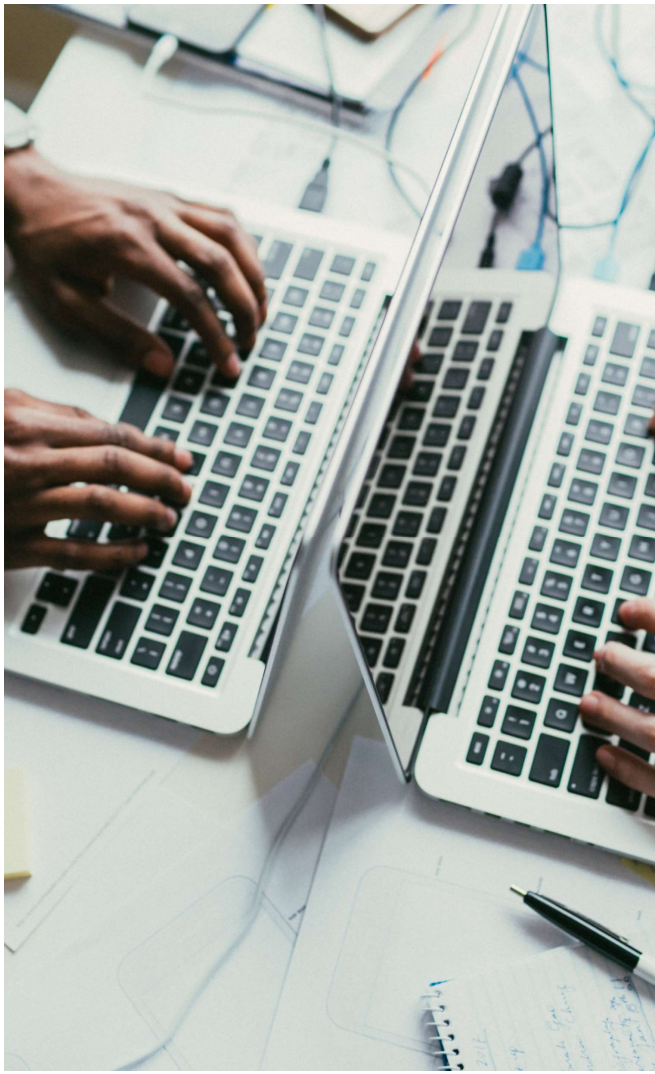
Kontroll av antalet utbetalningar per person vilket borde motsvaras av antalet granskade perioder

Vid granskningen framkom att det finns personer som har inte fått utbetalning varje månad inom den granskade perioden.

Avstämning med löneenheten visade att de personer som inte fått utbetalning varje månad var timanställda, semestervikarier samt anställd som börjat/slutat under året.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskningen av stickprov.

2023-01	2023-02	2023-03	2023-04	2023-05	2023-06	2023-07	2023-08
1	1	1	1		1	1	
1	1	1	1	1	1		
1	1	1	1	1	1		
1	1	1			1	1	1
		1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1			1
		1	1	1	1	1	1
	1	1	1	1	1	1	
1	1	1	1	1	1		
		1	1	1	1	1	1

Iakttagelser - registeranalys

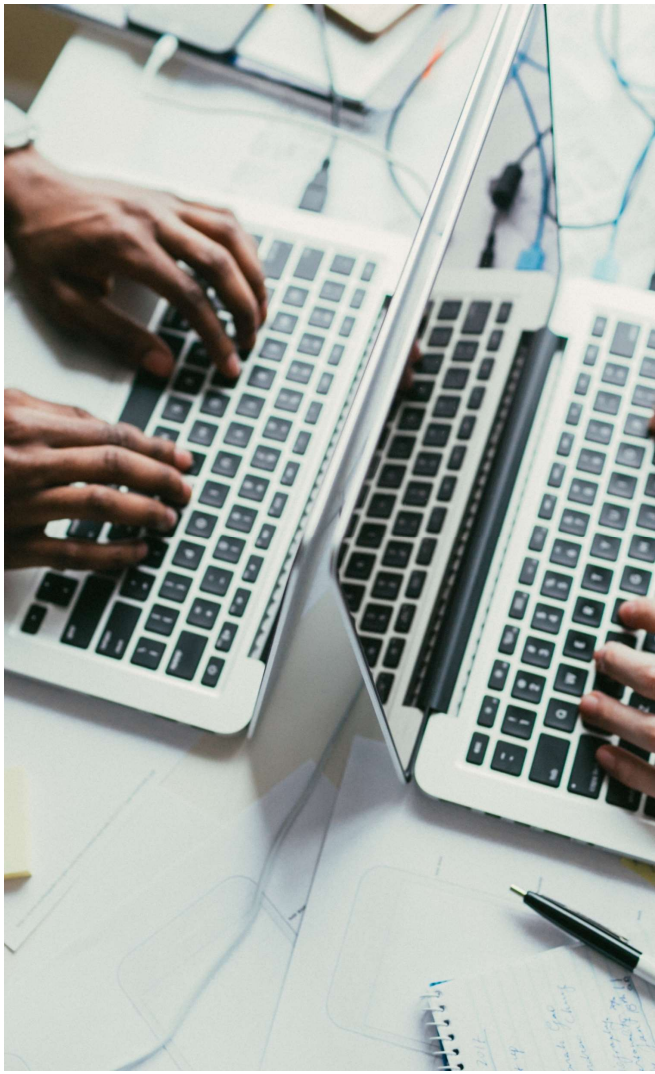
Genomgång av stora transaktionsbelopp

Vid granskningen noterades ett mindre antal personer med transaktionsbelopp som överstiger 75 000 kr.

Avstämning med löneenheten visade att personerna hade en hög månadslön över 75 000 kr enligt gällande anställningsavtal.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskning av stickprov.

Nyckeltal	
Urval: Transaktioner för innevarande år större eller lika med:	75 000
Antal poster:	79
Maxvärde debet:	117 910
Maxvärde kredit:	-99 557

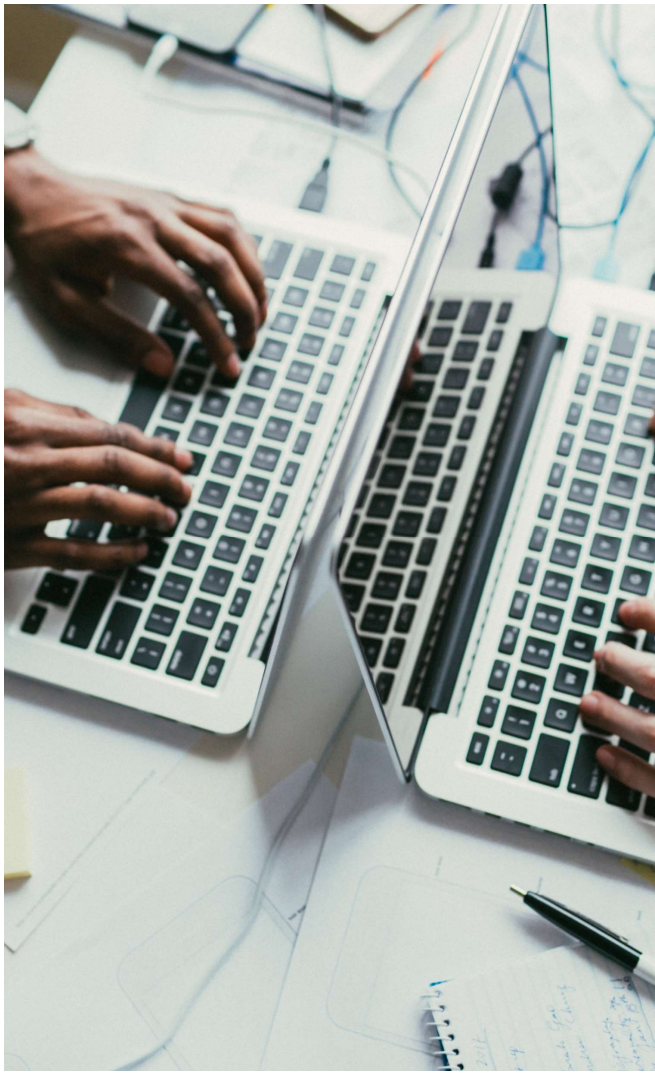
Iakttagelser - registeranalys

Kontroll av övriga ersättningar utbetalda via lönesystemet

Vid granskningen noterades lönearter som hade fåtal transaktioner under året samt lönearter med många transaktioner under året.

Avstämning med löneenheten visade på att underlag finns för de lönearter som har utbetalts. Underlag som stämdes av var bl.a. natt traktamente som endast förekom ett fåtal tillfällen.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskningen av stickprov.

Iakttagelser - registeranalys

Kontroll av att personnummer existerar

Vid granskningen framkom inga anställda med felaktiga personnummer eller avsaknad av personnummer.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskningen

Kontroll att varje personnummer är knutet till anställningsnummer

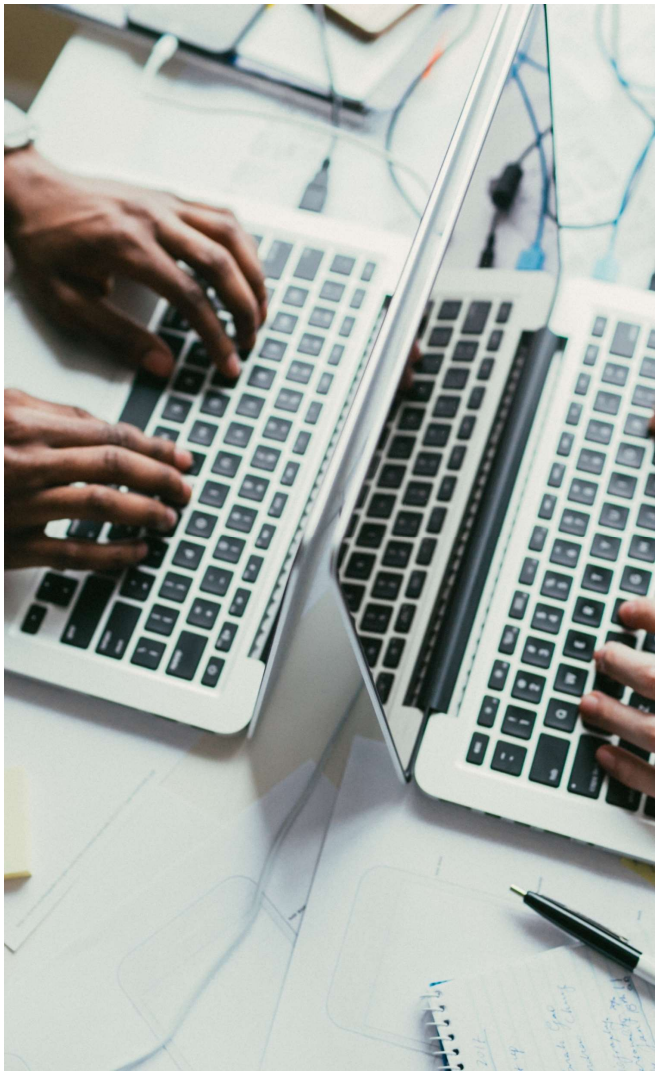
Vid granskningen noterades att det finns personnummer som är knutna till flertal olika anställningsnummer, vilket slutar på ex. 1000 & 1001.

Det framkom inte att ett enskilt anställningsnummer skulle vara knutet till flera olika personnummer.

Efter avstämning med löneenheten så är förklaringen till id-nr (de sista fyra siffrorna i anställningsnumret) att en person kan ha flera id-nr kopplade till olika anställningar och uppdrag inom kommunen. Exempelvis kan personen har en anställning, vara förtroendevalde och familjehem, vilket genererar 3 st olika id-nr.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid granskningen av stickprov.

Nyckeltal	
Totalt antal unika anställningsnummer innevarande år:	5 863
Totalt antal unika personnummer innevarande år:	5 499

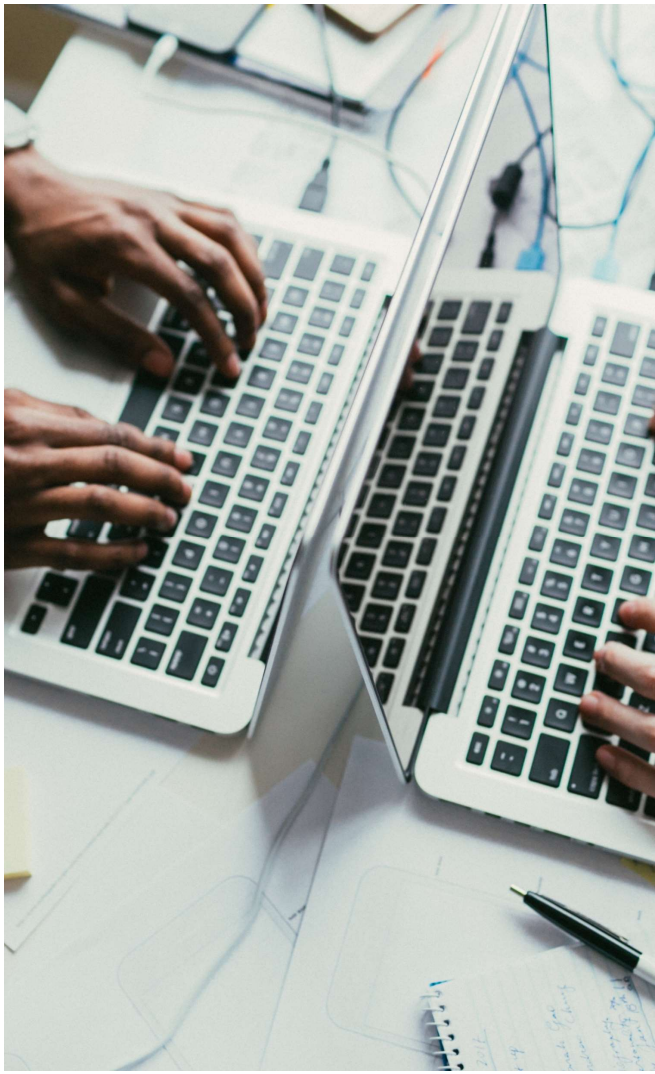

Iakttagelser - registeranalys

Kontroll av utbetalningar sker i rätt period

Slutsats: Noterade inga avvikande utbetalningar som har skett i en period före eller efter utbetalningsdatum. Det innebär att det har skett en utbetalning per månad.

Nyckeltal	Antal transaktioner	Belopp netto
Utbetalningsdatum före period	0	0
Utbetalningsdatum = Period	302 340	647 912 861
Utbetalningsdatum efter period	0	0
Period saknas	0	0

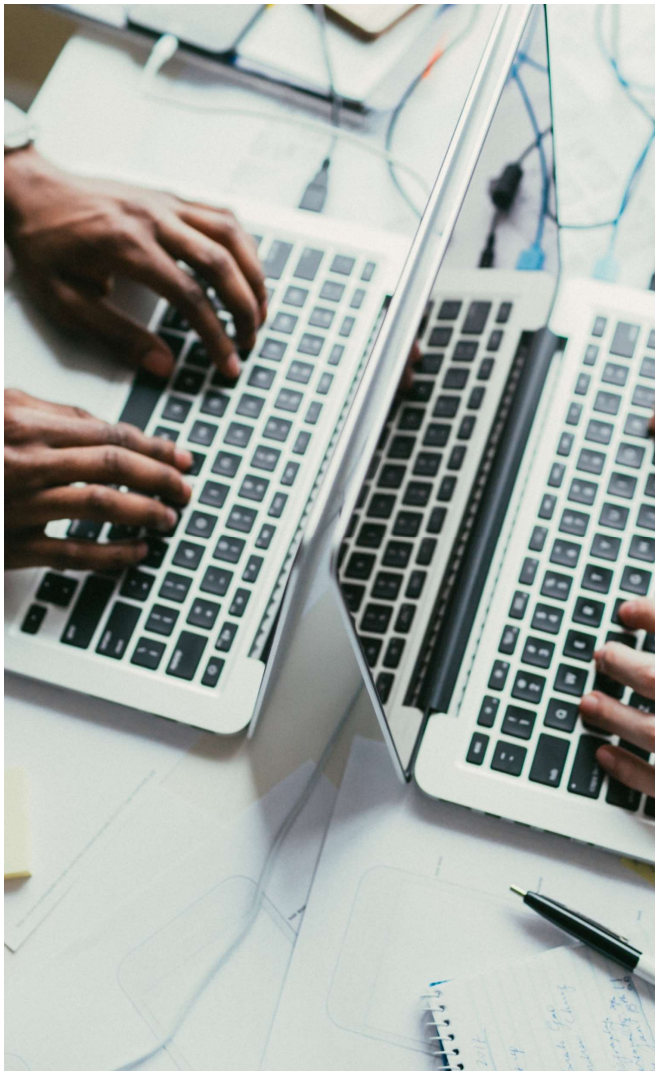
Iakttagelser - registeranalys

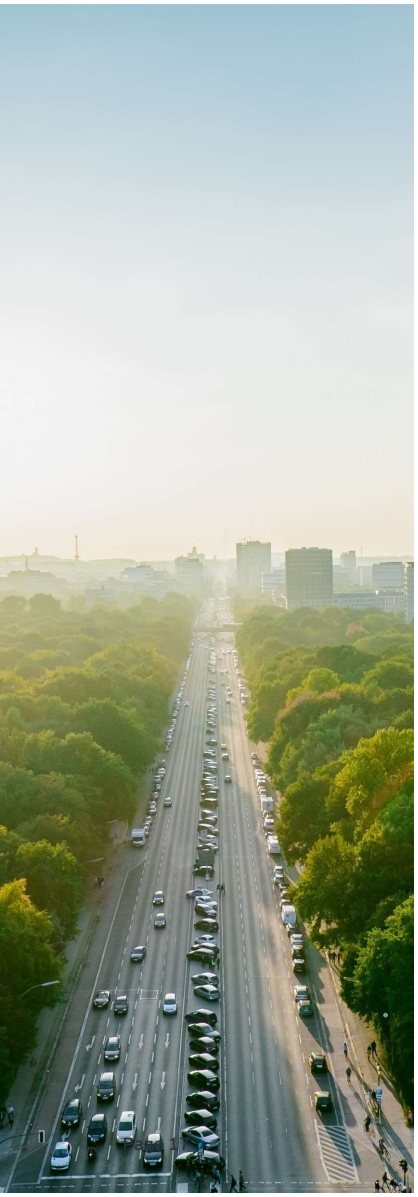
Översiktlig kontroll av skatter och avgifter

Granskning har skett av avdragen källskatt per person.

Majoriteten av alla anställda i kommunen har en avdragen källskatt mellan intervallet 20% och 30%. Det är i linje med hur fördelningen över avdragen källskatt bör se ut.

Slutsats: Inga felaktigheter har noterats vid analysen.

Slutsatser

Granskning av rutiner

- **Finns det dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen?**
  - Det finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Dock saknas en samlad beskrivning av löneprocessen.
- **Finns det ändamålsenliga rutiner och kontroller som utförs i samband med löneutbetalningarna?**
  - Det finns ett antal kontroller och attester som ska ske från anställning till löneutbetalning.
- **Finns det ändamålsenliga rutiner avseende hantering av anställningsregistret och hur säkerställs att inga obehöriga erhåller löneutbetalningar?**
  - Det finns rutiner för att hantera nyanställningar och personer som slutar sin anställning. Vid granskningen har det inte framkommit några väsentliga brister i dessa rutiner.
- **Genomförs kontroller av att gällande attestrutiner för löneutbetalnings-processen efterlevs/följs?**
  - Rutiner bör införas som säkerställer att tillräckliga kontroller sker. Vi föreslår följande förändringar:
    - Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
    - Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/åtgärder som avser/utförts av personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Registeranalys - Granskning av transaktioner

- Analys har skett av samtliga transaktioner under perioden januari – augusti 2023. Stickprov har tagits på avvikande belopp och granskats mot underlag.
- Baserat på vår analys och stickproven har det inte framkommit något som visar på felaktigheter i redovisade lönekostnader under perioden.

Källförteckning

Intervjuer och avstämning

- Lönechef
- HR-controller
- Redovisningschef
- Systemförvaltare

Dokumentation

- Beskrivning av flöden för arbetsförändring och frånvaro
- Checklista inför Lön klar administratör
- Checklista nyanställning
- Chefens bevakningsärenden
- Rutin för rätt lön skall bli utbetald
- Riktlinje för lönebildning
- Reseräkning och utlägg
- Rutin behörigheter och ansvar i HR-systemet
- Årsskiftesplanering 2022-2023

Building a better working world

Granskning av Investeringsprocessen

Värnamo kommun

Helena Patrikson och Helena Andersson

16 April 2024

Bakgrund

Värnamo kommuns materiella anläggningstillgångar i uppgick i årsredovisningen per 31 december 2023 till 3 027 mkr kronor och anskaffningarna under 2023 uppgick till 561 mkr. Under de kommande åren bedöms investeringsbehovet vara fortsatt högt.

Anläggningstillgångarna utgör ca 80% av kommunens balansomslutning i årsredovisningen och är därför ett väsentligt område vid revisionen.

Investeringsprocessen och redovisningsfrågor kopplade till denna process är ett riskområde med stor påverkan på årsredovisningens finansiella delar.

Syfte

313

Syftet med granskningen är att bedöma intern kontroll i Värnamo kommuns investeringsredovisning.

För att uppnå granskningens syfte besvaras följande delfrågor:

- Sker budgetering och redovisning så att uppföljning kan ske av genomförda investeringar?
- Finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas så att en fördelning kan ske mellan investering och driftskostnad? Följs riktlinjerna?
- Hur hanteras egen tid i investeringsprojekten?
- Hur sker rapportering till nämnd?
- Finns riktlinjer för när och med vilket innehåll löpande uppföljning av investeringsprojekt skall ske?
- Hur hanteras avvikelser från beslutsunderlag och kalkyler?
- Hur bedöms värde och nedskrivningbehov på befintliga anläggningar?
- Hur fastställs avskrivningstider för olika anläggningar?
- Hanteras anläggningsregistret på ett tillfredsställande sätt?

I granskningen ingår även att översiktligt kartlägga kommunens investeringsprocess.

Metod

Granskningen har genomförts genom kartläggning och analys av de processer som styr redovisningen av investeringar. Ansvariga tjänstemän, på centrala funktioner inom redovisning och uppföljning av investeringar, har intervjuats.

Ett antal investeringsprojekt har granskas mot underlag, dels för att säkerställa att processerna fungerar så som beskrivs och dels för att kontrollera att redovisning sker på ett korrekt sätt. I granskningen har ingått att fastställa om upptagna inventarier existerar, är rätt värderade, klassificerade och rubricerade. Granskningen har även inriktats mot gränsdragningen mellan kostnadsföring och aktivering av investeringar.

Granskningen av anläggningsregistret och urvalet har skett med hjälp av IT-verktyg. Transaktioner för hela räkenskapsåret 2023 ingår i analysen. Vid granskningen av anläggningsregistret har bl. a. följande kontroller att skett:

- Kontrollsummering av anläggningsregister
- Avstämning mot huvudbok
- Analys av avvikande avskrivningstider
- Analys om det finns anläggningar som inte skrivs av

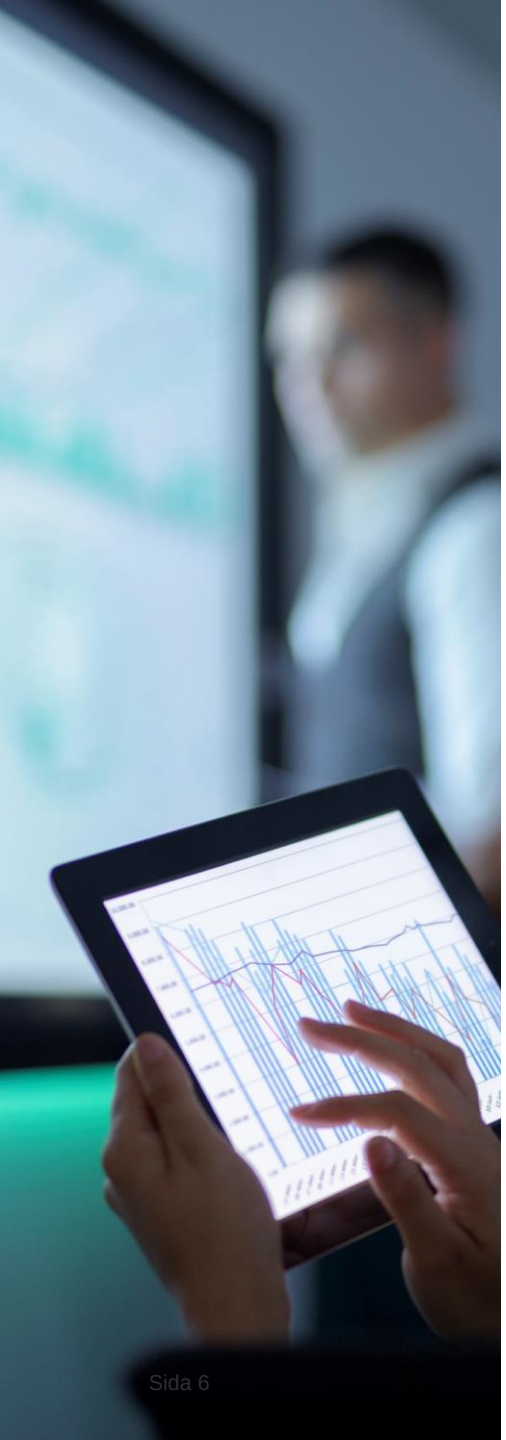
Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i förstudien för analyser, slutsatser och bedömningar.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- Lag om kommunal bokföring och redovisning
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning
- Värnamo kommuns interna riktlinjer och styrdokument

Iakttagelser

Översiktlig beskrivning av investeringsprocessen

Policy för investeringsprocessen är antagen av kommunfullmäktige 2023-11-30 och gäller från 2023-12-06. Då den är så ny bedömer vi att uppföljning av att den följs bör ske kommande år.

Vi har i denna rapporten valt att inte kommentera tidigare policy då den är inaktuell. Följande beskrivningar i rapporten bygger på den nya policyn.

Investeringsbudget /plan ska upprättas och föreläggs kommunfullmäktige för beslut i juni månad.

För investeringar år 1 och 2 ska ändringar ske av investeringsbudgeten endast om särskilda skäl finns.

Projektblad ska upprättas för alla investeringar och innehåller en driftskostnadskalkyl.

Respektive nämnd ska fatta beslut om investerings-budgetförslag som ryms inom nämndens ram och överlämna förslaget till kommunens budgetberedning. Investeringsramar blir definitiva först efter kommunfullmäktiges beslut om investeringsbudget och plan.

För vissa investeringar fordras startbesked från kommunfullmäktige innan investeringen kan starta. Detta ska framgå av investeringsbudgeten.

Om investeringen bedöms bli mer än 10% dyrare än i investeringsbudgeten ska begäran av medel ske hos kommunstyrelsen innan projektet kan starta.

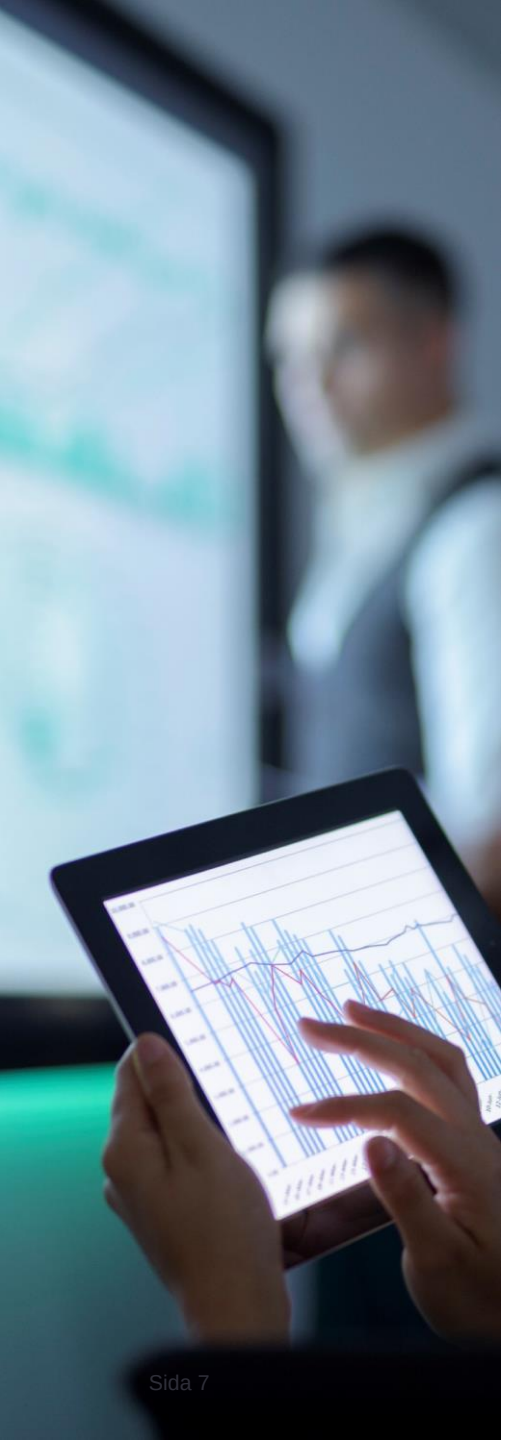
Det finns ett gemensamt anslag för inventarieköp hos respektive nämnd, som själv beslutar hur det ska användas.

Teknik- och fritidsnämnden ska göra en översiktlig uppföljning av pågående investeringar och rapportera till kommunstyrelsen vid delårs- och helårsbokslut. Budgetavvikelser ska redovisas om budgeten överstiger 10 mkr.

Avslutade investeringsprojekt slutredovisas till respektive nämnd. Investeringsprojekt överstigande 5 mkr ska slutredovisas till kommunfullmäktige. Avvikelser mot projektbudgeten ska utredas och beskrivas.

Vid kapacitetsbrist ska prioritering av projekten beslutas av nämnd.

Om en beslutad investering inte kommer att genomföras ska detta redovisas till kommunfullmäktige.

Iakttagelser

Sker budgetering och redovisning så att uppföljning kan ske av genomförda investeringar?

I Värnamo kommuns investeringsbudget 2023 framgår anslag per nämnd. Utöver detta finns planer för de kommande 4 åren.

Investeringarna i budgeten är uppdelade i:
- Skattefinansierade investeringar
- Investeringar mark & exploatering
- Avgiftsfinansierade investeringar VA

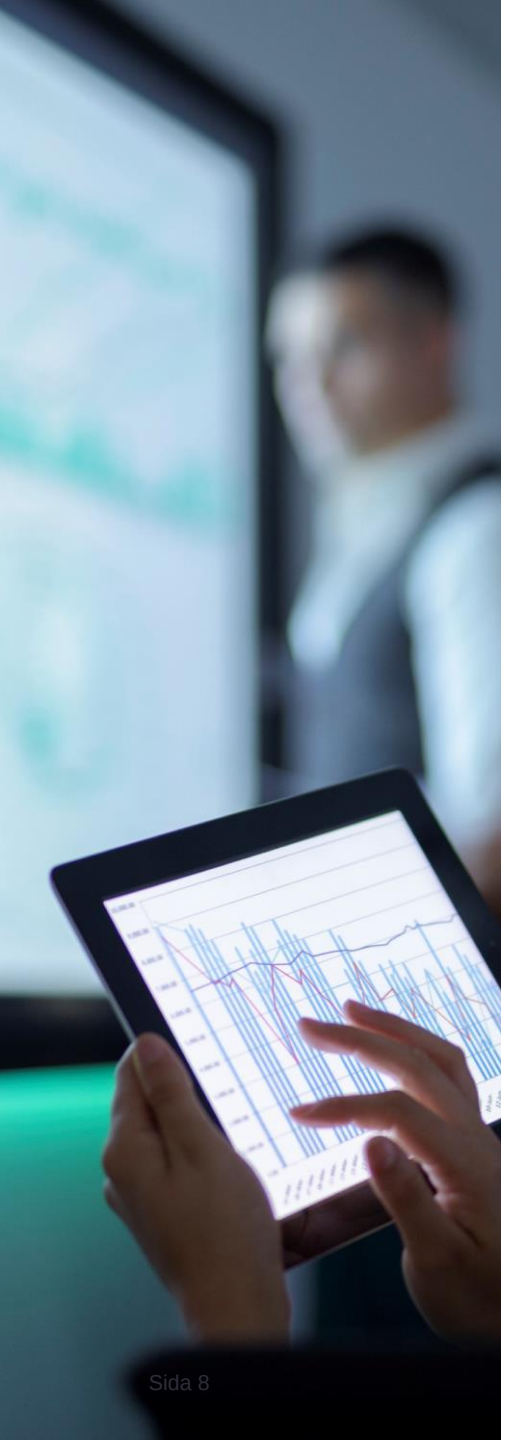
Även beräknade inkomster i anslutning till investeringarna finns med i investeringsbudgeten.

För varje nämnd redovisas vilka projekt som ska genomföras. Projektnummer enligt ekonomisystemet finns med i uppställningen. Det framgår även vilka projekt som fordras KF-beslut innan start.

Vilka ramar som gäller för inventarieköp per nämnd framgår också av budgeten.

Slutsats:

Vår bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar.

Iakttagelser

Finns det tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas så att en fördelning kan ske mellan investering och driftskostnad? Följs riktlinjerna?

I årsredovisningens redovisningsprinciper framgår att: ”korttidsinventarier med en ekonomisk livslängd på max 3 år och inventarier av mindre värde, max ett halvt prisbasbelopp kostandsförs direkt”.

Prisbasbeloppet för 2023 uppgår till 52.500 kronor. Ett halvt prisbasbelopp är därmed 26.250 kronor.

I vår analys av anläggningsregistret noterar vi att årets anskaffningar, exklusive pågående projekt eller projekt som påbörjats tidigare år och avslutats 2023, uppgår till 549 mkr. Det finns två mindre poster i anläggningsregistret som understiger ett halvt prisbasbelopp. Övriga poster överstiger beloppet.

Vid vår granskning har vi analyserat konton för underhåll och reparationer. Vi har stickprovsvis kontrollerat belopp mot fakturor för att se om de är korrekt hanterade. Inga avvikelser framkommit som indikerar att kostnadsföring har skett av investeringar.

Slutsats:

Det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas.

Baserat på vår analys och stickprov är sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska redovisas.

Iakttagelser

Hur hanteras egen tid i investeringsprojekten?

Enligt Rådet för kommunal redovisning Rekommendation nr 3 Materiella anläggningstillgångar framgår vad som ska ingå i tillgångens anskaffningsvärde.

" Löner för personal som arbetar med att utveckla eller iordningsställa anläggningstillgångar ska tas med i anskaffningsvärde."

I beloppet ska ingå lön, personalomkostnadspålägg samt andra direkta kostnader.

Tid för projektledning och arbete med projekten redovisas i Värnamo kommun som en del i investeringen. Kostnaden beror på vem som utför arbetet.

Tidrapportering sker per projekt av de medarbetare som arbetar med projekten.

Vi har tagit del av tidrapportering för två projekt. Av projektredovisningen framgår vilken vecka arbetet gjorts, nedlagd tid per medarbetare samt kostnad per medarbetare. Timpriserna är mellan 400-800 kronor per timme.

Slutsats:

Baserat på våra stickprov är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

Iakttagelser

Hur sker rapportering till nämnd?

Nämnderna ska besluta om investeringsbudget som ryms inom den ram som nämnden har tilldelats. Först då kommunfullmäktige har beslutat om investeringsbudget och ram blir investeringsramarna definitiva.

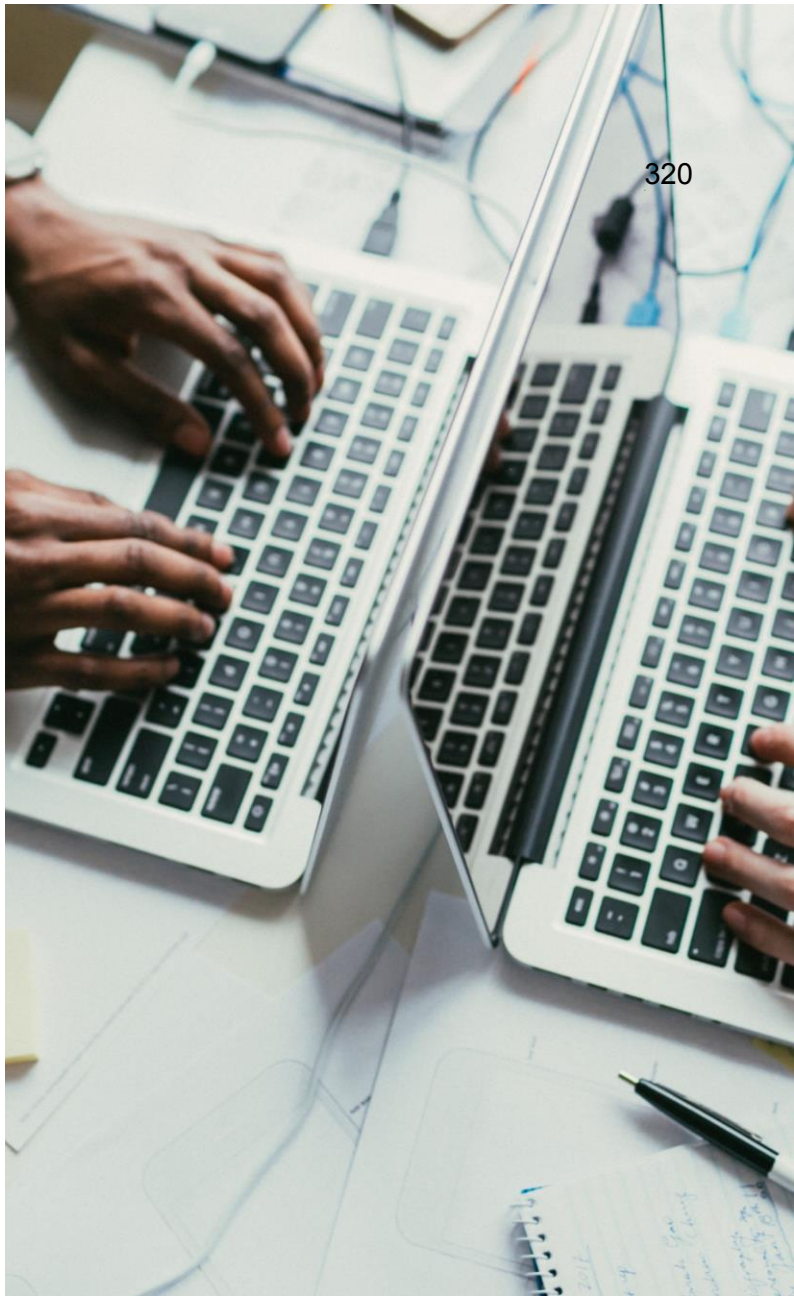
Nämnderna ska löpande följa upp att den interna kontrollen är tillräcklig samt att kontroller dokumenteras samt att uppföljning sker och återrapporteras till nämnden.

Samtliga avslutade investeringsprojekt ska slutredovisas till den egna nämnden. I slutredovisningen ska uppföljning ske av de uppgifter som fanns i det projektblad som låg till grund för investeringsbeslutet. Om det har uppkommit avvikelser under projektets genomförande ska de utredas och beskrivas. Slutredovisning ska ske inom 7 månader efter att projektet slutförts.

Projekt överstigande 10 Mkr återrapporteras även till KS även under året. Det är dock nämnderna som har det huvudsakliga ansvaret att följa upp och rapportera avvikelser.

Vi har tagit del av en återrapportering av pågående projekt till Teknik- och fritidsnämnden för 2023. Av rapporten framgår pågående investeringsprojekt. För varje projekt redovisas projektbudget, projektutfall och prognos. I de fall avvikelser finns eller projekten inte utförs som planerats kommenteras detta.

VI har även tagit del av projektblad och slutredovisning för ett projekt ”Ny förskola Rydaholm” för att se hur redovisning sker av avvikelser mot ursprunglig budget till nämnden.

Iakttagelser

Hur sker rapportering till nämnd?

Fem gånger per år får kommunstyrelsen en uppföljning av pågående investeringsprojekt. Detta sker vid tre budgetuppföljningar i mars, april och oktober som ett led i kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Uppföljningen sker i systemet Hypergene. En rapport finns som visar budget, utfall och prognos på projektnivå.

Utöver detta sker redogörelser i delårs- och årsbokslut.

Vi har tagit del av budgetuppföljningarna i april 2023 och oktober 2023.

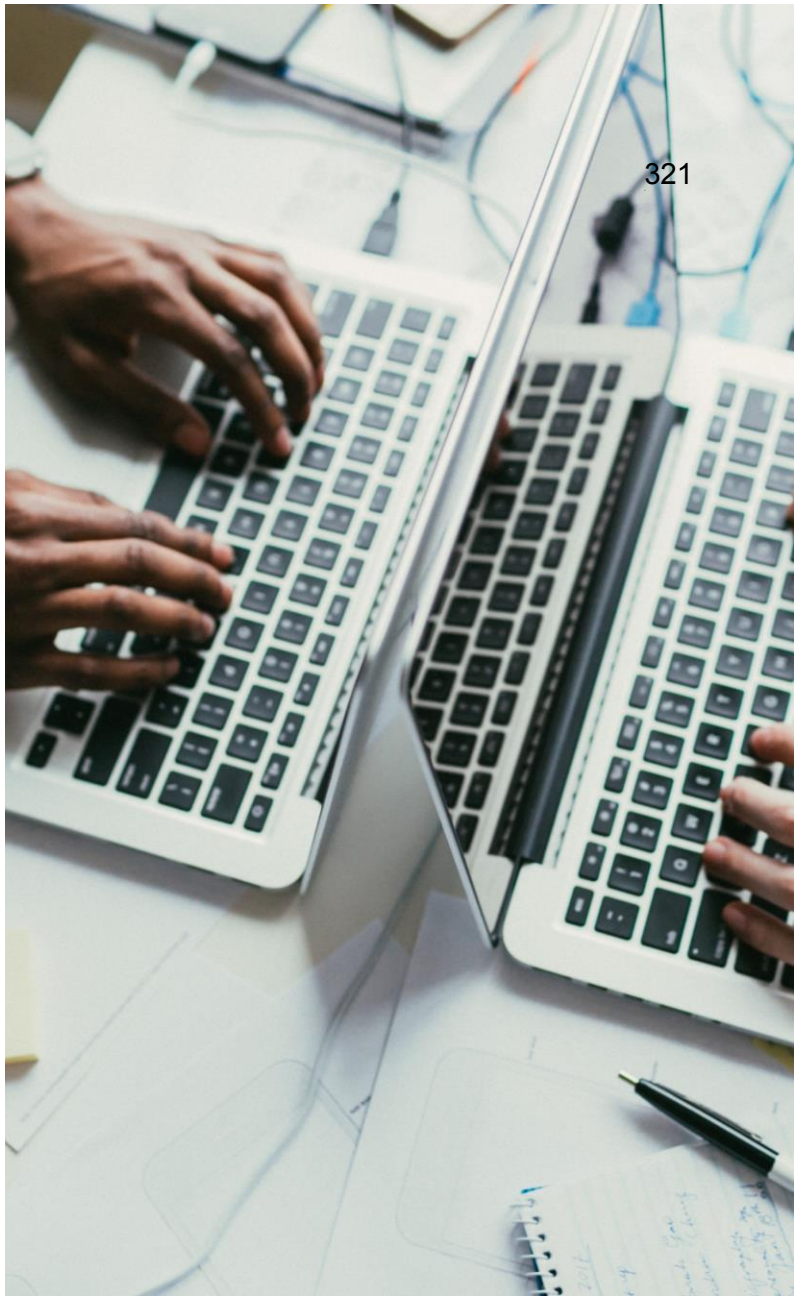
Uppföljningen i april innehåller en detaljerad redovisning per projekt där man ser budget per projekt, utfall samt prognos samt avvikelser mellan budget och prognos för helåret. Redogörelsen innehåller även kommentarer per nämnd kring större avvikelser.

Budgetuppföljningen i oktober är på en mer övergripande nivå och varje särskilt projekt redovisas inte. Större avvikelser kommenteras i rapporten.

Enligt uppgift har rapporterna i stödsystemet Hypergene arbetats om och i fortsättningen kommer information om varje projekt lämnas i kommande budgetuppföljningar.

Slutsats:

Det finns fastställda rutiner för återrapportering av projekt till nämnd respektive kommunstyrelsen.

Iakttagelser

Finns riktlinjer för när och med vilket innehåll löpande uppföljning av investeringsprojekt ska ske?

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden.

Det är varje nämnd som ska se till att den interna kontrollen för investeringsprojekt är tillräcklig.

Enligt Teknik- och Fritidsförvaltningen är slutbesiktningsprotokollet samt slutbesked från samhällsbyggnadsförvaltningen dokument som säkerställer att byggnationen av bygglovspliktiga projekt utförts så som upphandlats och enligt gällande byggregler.

Vid slutbesiktningen kontrolleras att allt som är beställt enligt förfrågningsunderlaget levererats och fungerar.

Ändringar i byggnationen mot kontraktet noteras i byggmötesprotokoll.

En kontrollansvarig är utsedd och upprättar en kontrollplan som fastställs i det tekniska samrådet med byggnadskontoret.

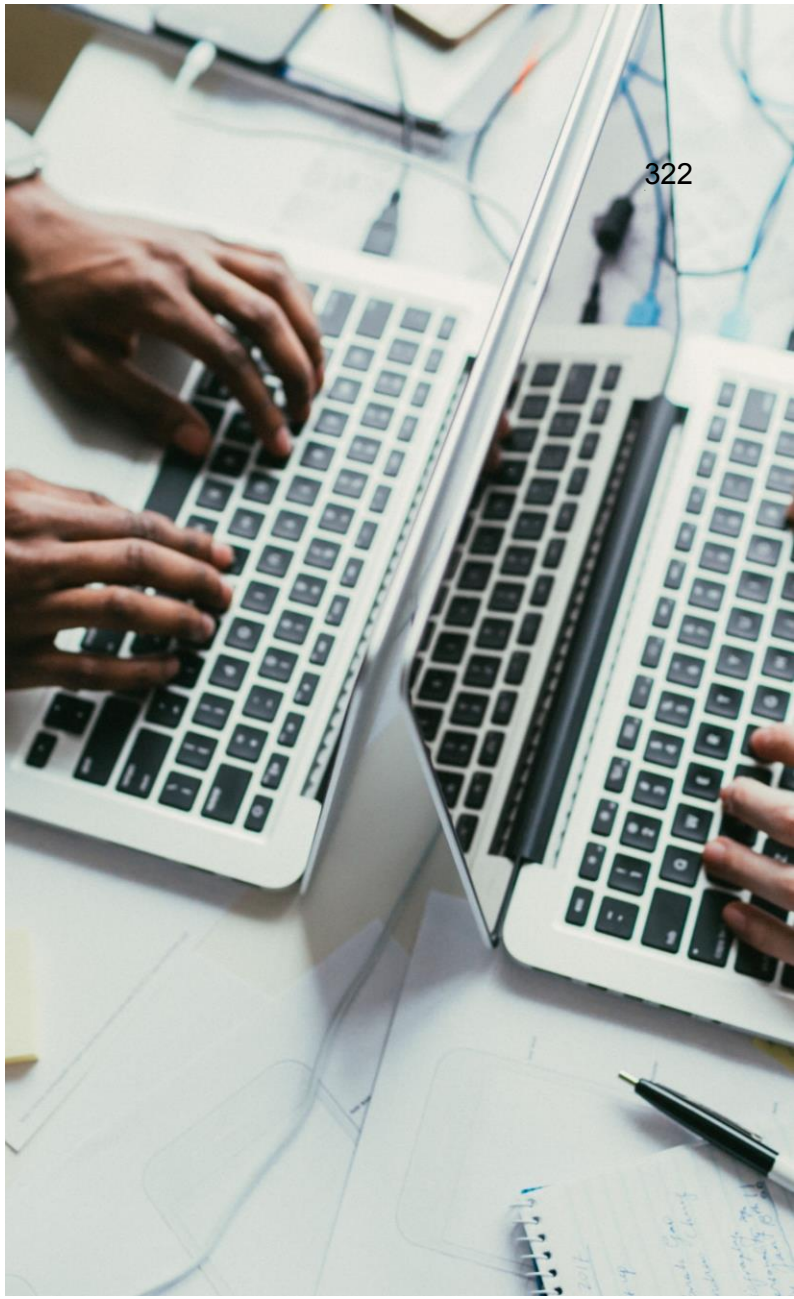
Det sker ett antal platsbesök av kontrollansvarig och byggnadsinspektör för att se att byggnationen utförs enligt gällande byggregler. Besöken protokollförs och aktiviteter i kontrollplanen signeras. Byggmöten hålls minst en gång i månaden.

Slutbesiktning utförs av en upphandlad oberoende besiktningsman.

Slutsats:

Investeringsprojekten är av olika omfattning och vissa hanteras inte av Teknik- och Fritidsförvaltningen enligt modellen ovan.

Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med god intern kontroll.

Iakttagelser

Hur hanteras avvikelser från beslutsunderlag och kalkyler?

Investeringsförslag ska innehålla en tillförlitlig bedömning av den totala utgiften.

Om en bedömning görs före start att investeringen blir mer än 10% högre än investeringsbudgeten ska omprövning ske. Det finns ett mindre belopp hos KS som kan användas för ökning av anslag, akuta nya investeringar mm

Det är nämnderna som har ansvar för den interna kontrollen under investeringsprojektet och att återrapportera till nämnden.

Det sker en löpande uppföljning av pågående projekt. Projekten finns inlagda i ett administrativt system. Uppföljningen sker dock via excelmodeller. Det pågår ett arbeta att införa projektredovisning för att minimera manuell hantering.

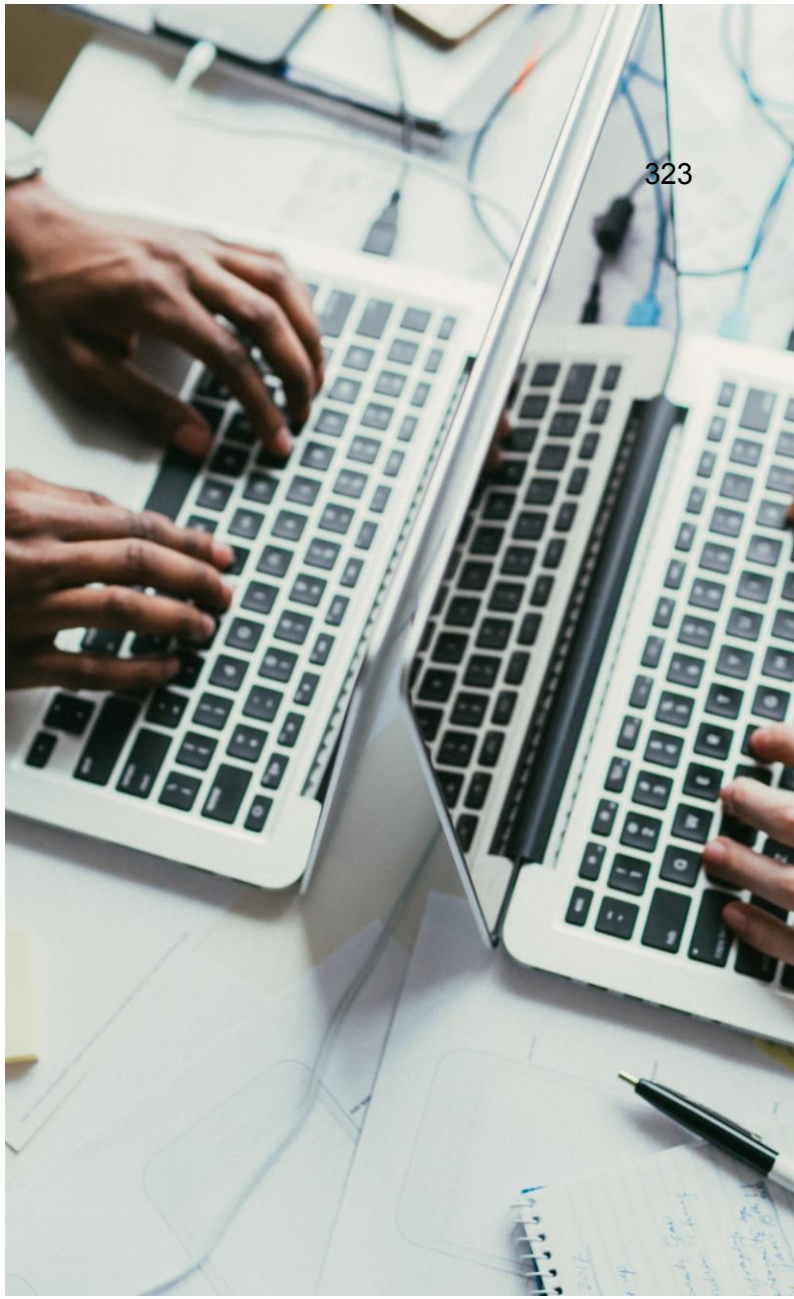
Under 2023 har avvikelserna enligt uppgift, från ekonomiavdelningen, mellan kalkyl och utfall varit begränsade. En del projekt har visat överskott och andra underskott. I kalkylen ingår poster för oförutsedda kostnader som har kunnat täcka prisökningar och andra förändringar.

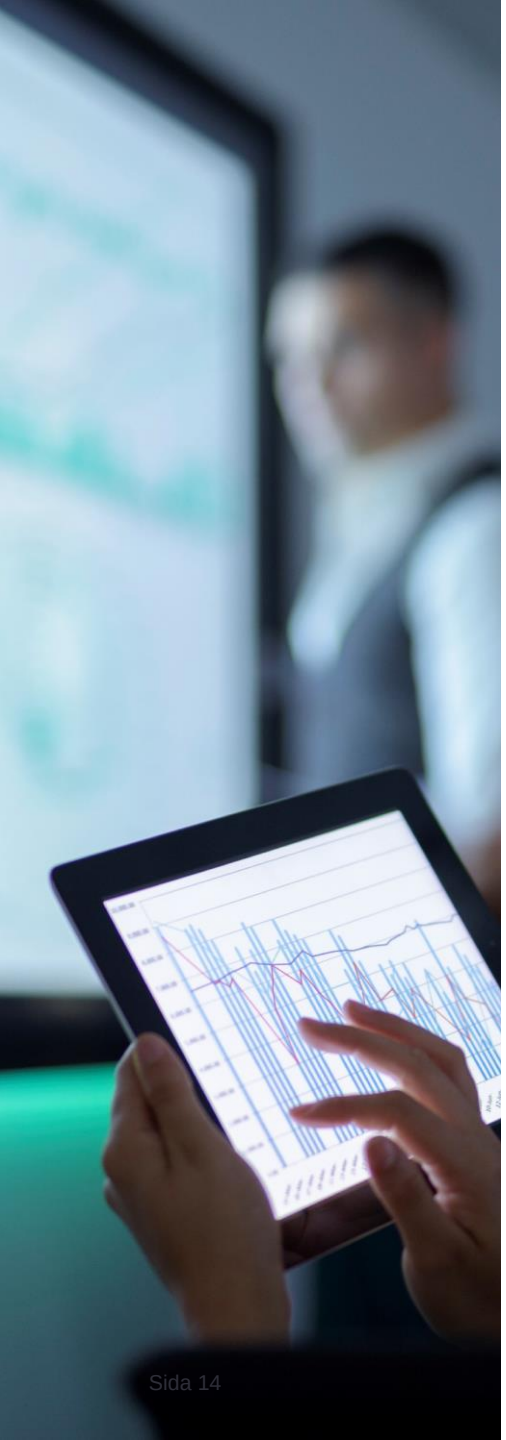
När investeringsbeslut och kalkyl fastställs är det svårt att i efterhand ändra inriktningen. Processen bygger på att det finns väl underbyggda kalkyler och korrekt redovisning av nedlagda kostnader. Skulle ett projekt redovisas stora avvikelser är behöver beslut fattas om tilläggsbudget. Det har inte funnits några sådan projekt under 2023.

Slutsats:

Det finns rutiner för att följa upp avvikelser mellan kalkyler och utfall.

Idag är stor del av rutinen manuell vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

Iakttagelser

Hur bedöms värde och nedskrivningsbehov på befintliga anläggningar?

Enligt RKRs rekommendation nr 6 Nedskrivningar ska nedskrivningar ske av anläggningstillgångar som vid räkenskapsårets utgång har ett lägre värde än det redovisade värdet. Värdenedgången ska vara bestående.

Indikationer på nedskrivningsbehov är:

- *"Tillgången används inte och beslut har fattats om att avveckla tillgången*
- *Tekniska eller legala förändringar har gjort att tillgången inte längre kan användas för sitt ursprungliga ändamål.*
- *Tillgången har åsamkats fysiska skador som sänker dess värde och årliga servicepotential".*

Ekonomiavdelningen gör löpande analyser över om det finns behov av nedskrivningar. Det kan vara projekt som inte blir av eller tillgångar som förlorat i värde. Under 2023 uppgår nedskrivningarna till 2,3 mnkr.

Inför bokslutet och även löpande under året frågar ekonomiavdelningen verksamheterna i kommunen om det finns nedskrivningsbehov. Förvaltningarna kontaktar även centrala ekonomiavdelningen om de anser att tillgångar ska utrangeras eller skrivas ner. Det sker även inventeringar av fordon, maskiner och datorer. Dessa är dock inte systematiska utan utförs vid olika tillfällen då man ser behov av det.

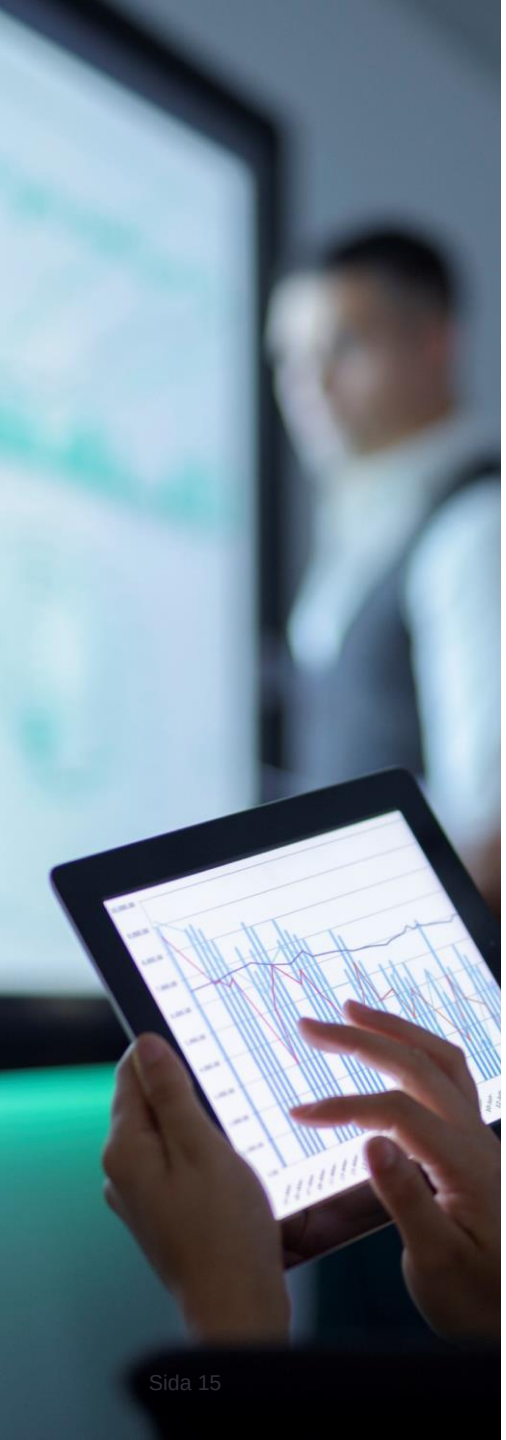
Alla nedskrivningar hanteras av centrala ekonomiavdelningen.

Slutsats/rekommendation:

Vid vår granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.

Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggnings-tillgångarna.

Iakttagelser

Hur fastställs avskrivningstider för olika anläggningar?

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo.

Exempel på avskrivningstider är:
Datorer 4 år
Möbler 5-10 år
Ledningar 50-80 år
Bilar/transportmedel 5-20 år

Fastigheter delas upp i komponenter som har olika livslängd. Det finns detaljerade riktlinjer över vilka komponenter som ska användas och respektive komponents avskrivningstid. Avskrivningstiden för olika komponenter varierar mellan 3 – 80 år.

En individuell prövning sker för varje projekt om det finns särskilda förutsättningar som gör att komponenternas livslängd avviker från standardtiderna. I så fall anpassas avskrivningstiden för att bättre spegla den verkliga livslängden.

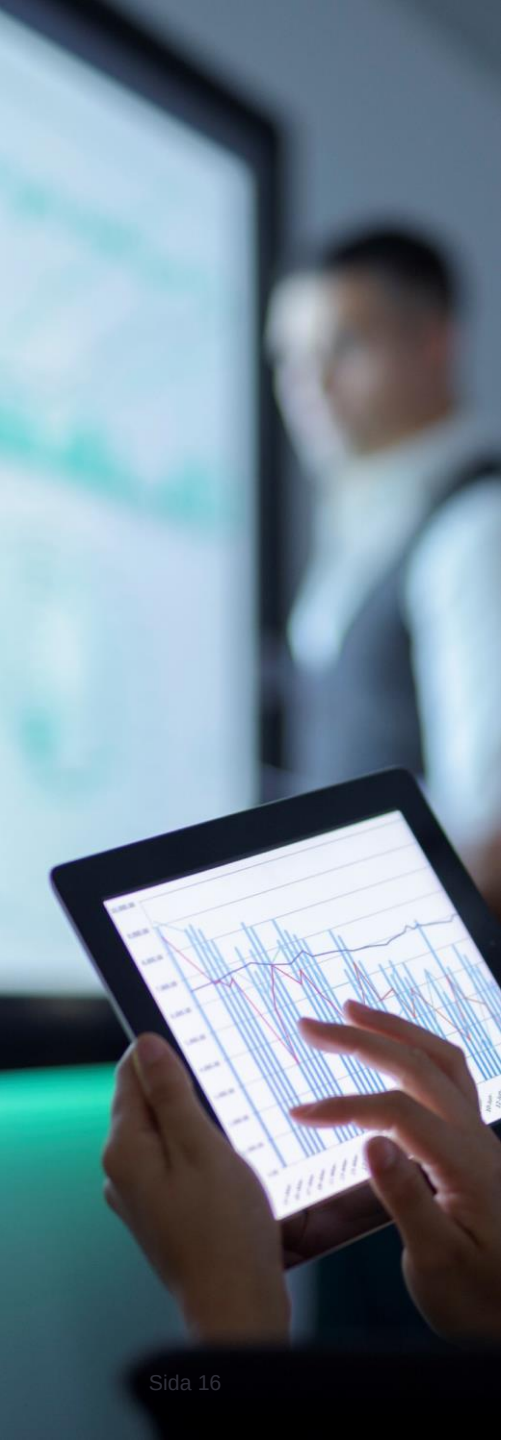
Det sker omprövningar av avskrivningstiderna. Avskrivningstiden för t ex VA-ledningar har ökat från 50 år för gamla ledningar till 80 år för nya ledningar.

Vi har vid analysen av anläggningsregistret följt upp avskrivningstider för olika anläggningstyper.

Vår bedömning är att avskrivningstiderna ligger inom det intervall som framgår i kommunens vägledning.

Vi har även följt upp anläggningar som inte skrivits av alls under 2023 och stickprovsvis granskat mot underlag. De poster som inte är avskrivna består t ex av "gatukroppar" dvs mark under vägarbete och asfaltering samt brandbilar som man bedömer har ett marknadsvärde i nivå med bokfört värde.

Slutsats:
Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Iakttagelser

Hanteras anläggningsregistret på ett tillfredsställande sätt?

Anläggningsregistret består av ca 26.000 olika investeringar/rader. Vi har analyserat samtliga investeringar med hjälp av ett revisionsverktyg.

I vår analys av anläggningsregistret per 231231 har vi inte funnit några väsentliga avvikelser.

Eftersom kommunens verksamhet har funnits i många år och man tidigare inte hade möjlighet att via IT-stöd hantera anläggningsregistret på samma sätt som idag kan det finnas äldre investeringar som inte har hanteras helt i enlighet med nuvarande rutiner.

Samtliga transaktioner i anläggningsregistret har analyserats med hjälp av IT-verktyg.

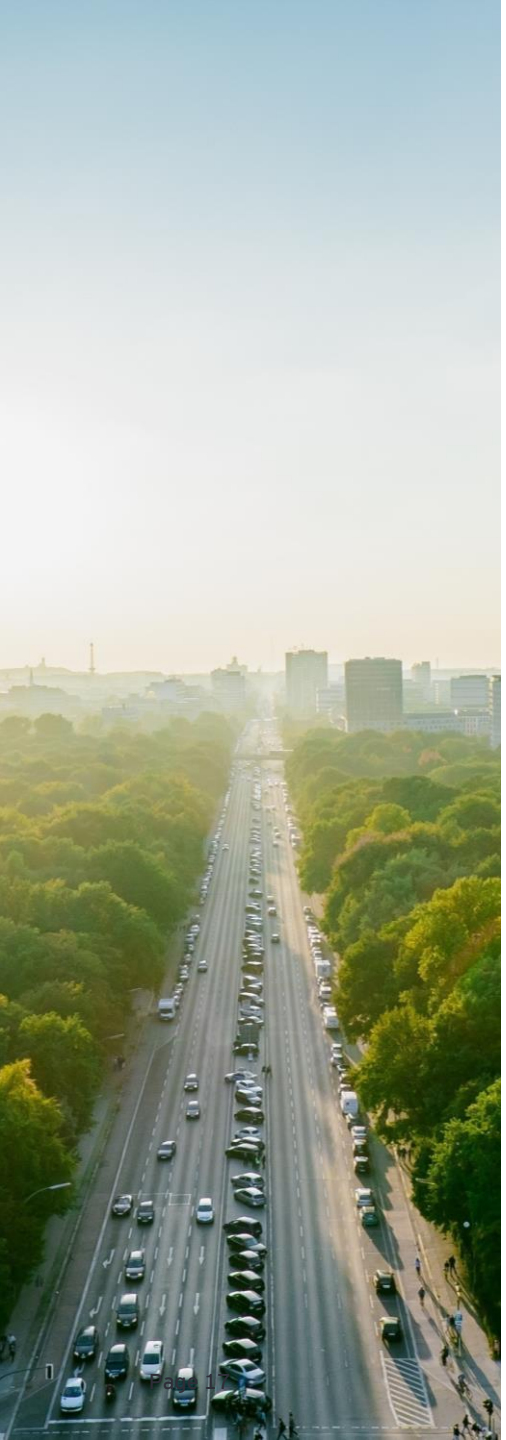
Det som vi har analyserat är bl. a.

- Kontrollsummering av anläggningsregister
- Avstämning mot huvudbok
- Analys av avvikande avskrivningstider
- Analys om det finns anläggningar som inte skrivs av

Granskningsresultaten har i stora delar kommenterats under föregående revisionsfrågor.

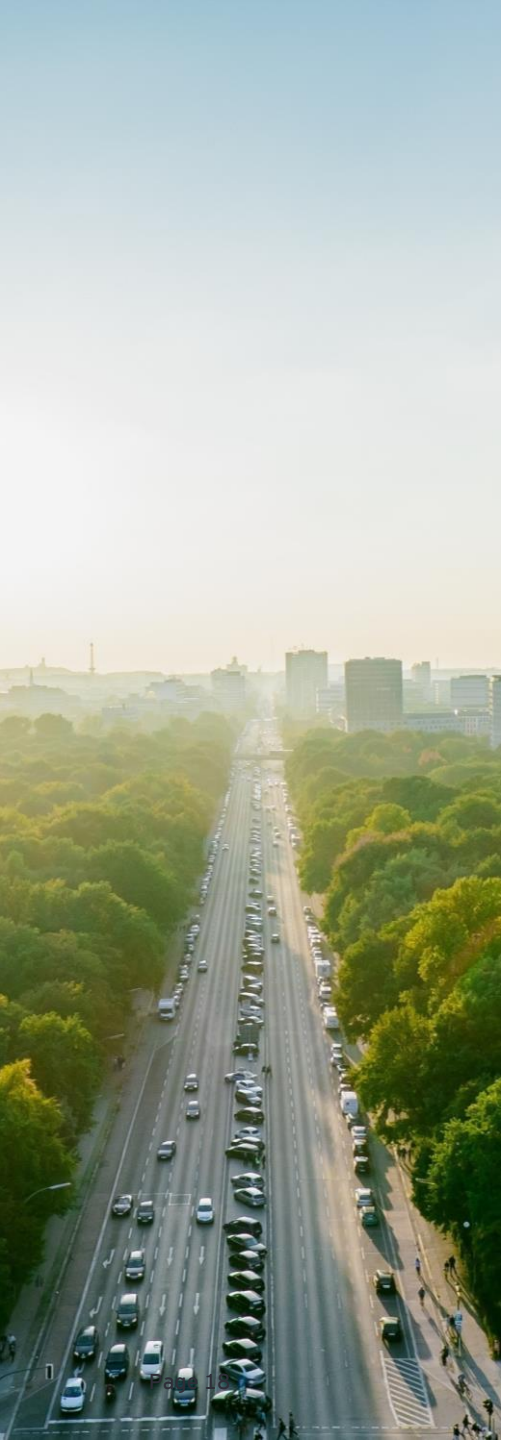
Slutsats:

Vid vår granskning har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Slutsatser

- **Sker budgetering och redovisning så att uppföljning kan ske av genomförda investeringar?**
  - Vår bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar.
- **Finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas så att en fördelning kan ske mellan investering och driftskostnad? Följs riktlinjerna?**
  - Det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas.
  - Baserat på vår analys och stickprov är sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska redovisas.
- **Hur hanteras egen tid i investeringsprojekten?**
  - Baserat på våra stickprov är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.
- **Hur sker rapportering till nämnd?**
  - Det finns fastställda rutiner för återrapportering av projekt till nämnd respektive kommunstyrelsen.
  - Samtliga avslutade investeringsprojekt ska slutredovisas till den egna nämnden. I slutredovisningen ska uppföljning ske av de uppgifter som fanns i det projektblad som låg till grund för investeringsbeslutet. Om det har uppkommit avvikelser under projektets genomförande ska de utredas och beskrivas. Slutredovisning ska ske inom 7 månader efter att projektet slutförts.
- **Finns riktlinjer för när och med vilket innehåll löpande uppföljning av investeringsprojekt skall ske?**
  - I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden.
  - Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.

Slutsatser

- **Hur hanteras avvikelser från beslutsunderlag och kalkyler?**
  - Det finns rutiner för att följa upp avvikelser mellan kalkyler och utfall.
  - Idag är stor del av rutinen manuell vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.
- **Hur bedöms värde och nedskrivningbehov på befintliga anläggningar?**
  - Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
  - Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggnings-tillgångarna.
  - Vid vår granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.
- **Hur fastställs avskrivningstider för olika anläggningar?**
  - Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun.
  - Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.
- **Hanteras anläggningsregistret på ett tillfredsställande sätt?**
  - Vid vår granskning har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Källförteckning

Intervjuer och avstämning

- Ekonomichef
- Redovisningsekonom ansvarig för redovisning i anläggningsregister
- Avstämning av information från Teknik- och Fritidsförvaltningen.

Dokumentation/övriga källor

- Policy för investeringsprocessen
- Vägledning vid beslut om avskrivningstider
- Beskrivning av komponenter för Fastighet, Gata och Park, Fritid, Affärsverksamhet och övrigt
- RKR Rekommendation 4 Materiella anläggningstillgångar
- RKR Rekommendation 6 Nedskrivningar
- Projektuppföljning 2023 från Teknik- och fritidsförvaltningen
- Projektblad och slutredovisning avseende förskola i Rydaholm
- Verksamhetsberättelse Teknik- och fritidsnämnden 2023
- Budgetuppföljningsrapport april 2023
- Budgetuppföljningsrapport oktober 2023
- Investeringsbudget 2023
- Anläggningsregistret per 2023-12-31

Building a better working world

Granskning av inköp av konsulttjänst

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 3

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Bakgrund: Upphandling av konsult 2021 5

3.1. Värnamo kommuns upphandlingsorganisation 5

4. LEIF 2023 9

4.1. Utvecklingen av LEIF 2023 9

4.2. Organisation och styrdokument 11

4.3. Bedömning 14

5. Slutsats och rekommendationer 15

6. Källförteckning 17

Bilaga 1. Revisionskriterier 19

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat om omsorgsnämnden har upphandlat en konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt i enlighet med kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Däri har även ingått att granska om omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandlingsområdet.

Den sammanfattande bedömningen är att det föreligger risk att omsorgsnämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU och att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling. Vidare har omsorgsnämnden inte säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende den granskade upphandlingen/inköpet. När avtal väl tecknats och arbetet med konsulterna pågår är bedömningen att omsorgsnämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta bedöms som en brist i omsorgsnämndens ansvar att enligt kommunallagen se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Den kommunövergripande policyn bedöms innehålla oklarheter om ansvaret för upphandlingar. Därtill bedöms omsorgsnämnden brista i uppföljning av avtalet. Det finns också brister i den interna kontrollen inom upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den intern kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet.
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Då flera av bristerna förstärks av otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna lämnas följande rekommendation till kommunstyrelsen:

- Uppdatera och tydliggöra styrdokument för upphandling inklusive direktupphandling och avtalsuppföljning/avtalsförlängning.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Offentlig verksamhet lyder under lagen om offentlig upphandling (LOU) (2016:1145) som reglerar inköp och upphandlingar. Inköpsprocessen i en kommun måste därför anpassas till lagens krav och reglering samt utformas för att vara effektiv. Utöver detta krävs att inköpsorganisationen genomför ett förarbete inför upphandling som syftar till att identifiera relevanta behov, begränsningar och förutsättningar inför inköpet. Värnamo kommun köper varor, tjänster och entreprenader enligt LOU för cirka 500 miljoner kronor årligen[1].

Inom den kommunala organisationen är det vanligt att det finns ett stort antal personer som kan göra inköp. Kunskap och kompetens kan variera stort beroende på vilken verksamhet som avses och hur ofta inköp genomförs. Det är därför viktigt att det finns information och stöd på olika nivåer som säkerställer att inköp genomförs på ett korrekt sätt. En ytterligare aspekt av detta är uppföljning av villkor i avtalet gällande uppdragets omfattning, innehåll och mål samt tidplan för uppdraget.

Revisorerna har tagit del av information avseende en upphandling av en konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet "LEIF" inom omsorgsförvaltningen. Enligt uppgifter gjordes en upphandling 2021 med ett anbud på 2,8 miljoner kronor. Projektet har fortsatt och det totala beloppet uppgår nu till 7,7 miljoner kronor. Projektet har också pågått utöver överenskommen tidsperiod. Enligt uppgift har ingen ny upphandling företagits eller nytt kontrakt tecknats.

Mot bakgrund av ovanstående har kommunrevisionen beslutat att genomföra en granskning avseende upphandlingen och inköpet.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om omsorgsnämnden har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp, samt säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har nämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF följt lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer?
- Finns det rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess?
- Genomförs tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet?

[1] https://kommun.varnamo.se/naringsliv-och-arbete/upphandling-och-inkop/upphandlingar.html

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen avser enbart omsorgsnämndens upphandling av konsulttjänst och revisionsåret 2023 och har genomförts under perioden november 2023 till och med mars 2024.

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. För att genomföra granskningen har underlag avseende upphandlingen som genomfördes 2021 analyserats. Lika så har omsorgsnämndens protokoll från januari 2021 – februari 2024 granskats för att följa vilken information nämnden har tagit emot och efterfrågat gällande konsulttjänsten. Enskilda intervjuer har genomförts med omsorgsnämndens presidium, tillförordnad förvaltningschef, administrativ chef, verksamhetschefer samt kommunens inköpschef. För fullständig källförteckning se kapitel 6.

Samtliga intervjuade har getts möjligheten att sakgranska rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten innehåller korrekt fakta och uttalanden.

Denna revisionsrapport avser omsorgsnämndens ansvar under revisionsåret 2023. Den nu aktuella upphandlingen beslutades av den dåvarande upphandlingsnämnden 2021 och omfattas inte av denna granskning. Däremot framgår bakgrundsinformation för att kunna beskriva och bedöma omsorgsnämndens agerande under 2023. Detta finns återgivet under kapitel 3 Bakgrund.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, läs mer i bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. § 6
- Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- Kommunens policy för upphandling och inköp
- Kommunstyrelsens och omsorgsnämndens reglemente
- Reglemente för intern kontroll

3. Bakgrund: Upphandling av konsult 2021

3.1. Värnamo kommuns upphandlingsorganisation

Under föregående mandatperiod (2018–2022) fanns i Värnamo kommun en upphandlingsnämnd som enligt dåvarande reglemente ansvarade för kommunens upphandlingsverksamhet samt att upphandlingar genomfördes enligt gällande lagstiftning. Upphandlingsnämndens förvaltningsorgan utgjordes av kommunledningsförvaltningen genom en upphandlingsavdelning med ansvarig upphandlingschef. Upphandlingsnämnden upphörde 31 december 2022.

Bakgrund till upphandling

En genomgång av omsorgsnämndens protokoll från 2021 visar att nämnden den 28 april 2021 beslutade om en åtgärdsplan för budget i balans där en åtgärd var en "extern översyn och förslag på åtgärder för en effektiv, flexibel bemanning/schemaläggning utifrån beslutade insatser".

Av nämndens verksamhetsberättelser från såväl 2020 som 2021 förklaras det ekonomiska underskott bland annat av en kostsam planering inom hemtjänst, boende för vuxna enligt LSS samt för ledning och administration. Enligt verksamhetsberättelsen 2021 påbörjade förvaltningen under året processen "förändrat arbetssätt" där syftet beskrivs vara att utifrån individens behov skapa en realistisk planering oavsett verksamhetsområde där individens behov är högsta prioritet och bemanning/schema därmed sekundär.

Upphandlingsprocessen

Vi har tagit del av de administrativa föreskrifterna där kommunen inbjuder till anbudsgivning gällande *"Organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"*. Av detta framgår att kommunen behöver stöd i ett omfattande utvecklingsarbete inom hemtjänst och funktionshinderområdet. Bakgrunden och syftet beskrivs vara att förvaltningen behöver se över processer för en hälsosam planering, resursfördelning, ekonomi och kvalité inom hemtjänst och funktionshinderomsorgen. Uppdraget beräknas vara 1 år.

Av de administrativa föreskrifterna framgår vidare att kommunen kommer att anta det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet utvärderat på grunden *"bäst förhållande mellan pris och kvalitet"*. Bedömningen görs på anbudspresentation och konsultintervju, projektets genomförande samt resurser och erfarenhet.

Vi har också tagit del av den upphandlingsannons som publicerats på E-avrop[2]. Av annonsen framgår att benämningen på upphandlingen är *"Organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"*. I den generella beskrivningen är avgränsningen till hemtjänst och funktionshinderomsorg borttagen. Däremot hänvisar bakgrunden återigen till hemtjänst och funktionshinderomsorg. Syftet beskrivs emellertid vara att *"införa en hälsosam planering inom omsorgsförvaltningen"*. Av annonsen framgår att det uppskattade värdet är 2,5 mkr och att uppdraget beräknas pågå under 1 år.

I såväl de administrativa föreskrifterna som i upphandlingsannonsen hänvisas till bilaga 2 för mer information om uppdraget. Vi har tagit del av en reviderad version av bilaga 2 i vilken kommunen beskriver en *"referenskommun som vi har haft dialog med"*. Referenskommunen har startat upp arbetet inom hela socialtjänsten och inkluderar även ledningsgruppen och stödprocesser. Referenskommunen i fråga har använt den leverantör som Värnamo sedermera upphandlar.

Upphandlingen omfattade hela omsorgsförvaltningen

Leverantörer har alltid möjlighet att ställa frågor om upphandlingen. Av underlaget där samtliga frågor och kommunens svar finns framgår att kommunen har förtydligat gällande omfattningen av uppdraget:

"Uppdraget gäller hela omsorgsförvaltningen i Värnamo kommun, ca 1000st medarbetare. Förvaltningen är uppdelad på 24 chefsområden."

Kommunen har därefter fått en fråga om det utvidgade uppdraget påverkar det uppskattade värdet. Kommunen svarar att det utvidgade uppdraget inte påverkar det uppskattade värdet av upphandlingen.

Anbudspresentation och konsultintervju

Av utvärderingsprotokollet framgår att kommunen fick sex inkomna anbud varav ett diskvalificerades med motiveringen att det var ett onormalt lågt anbud.

De fem leverantörer med godkända anbud bjöds den 6 och 7 september 2021 in till en anbudspresentation och konsultintervju enligt de redovisade meddelanden vi har tagit del av. Tabellen nedan sammanställer vilka datum anbudspresentationer hölls, de inkomna anbuden samt jämförelsetalet efter kommunens utvärdering (det vill säga efter det prisavdrag som anbudet kunde erhålla efter presentation och kvalitetsbedömning). Av de personer vi har intervjuat är det ingen som känner till hur anbudspresentationerna genomfördes. Det framgår inte heller av underlaget vem som har medverkat.

[2] Ett upphandlingsverktyg som kopplar ihop offentliga inköpare och privata leverantörer som även fungerar som kommunens avtalsdatabas.

Tabell 1. Sammanställning över anbud

Leverantör	Anbudspresentation	Anbud	Jämförelsetal
1	7 september	2 500 000	2 000 000
2	6 september	1 965 000	1 965 000
3	7 september	2 565 000	2 565 000
4	6 september	1 995 000	1 995 000
5	7 september	2 800 000	1 800 000
6	Diskvalificerad	983 970	-

Källa 1. Anbudssammanställning, utvärderingsprotokoll och redovisade meddelanden

Upphandlingsnämndens beslut

Kommunledningsförvaltningen, via upphandlingsavdelningen, inkom med en tjänsteskrivelse till upphandlingsnämnden den 6 september 2021.

I tjänsteskrivelsens ärendebeskrivning hänvisas till ett omställningsarbete inom hemtjänst och funktionshinderomsorg och att uppdraget beräknas vara 1 år och att upphandlingens totala värde uppskattas till 2,5 mkr. Därtill framgår anbudsprisen från de sex olika anbuden med hänvisning till utvärderingsprotokollet. Det framgår inte av utvärderingsprotokollet vem som har medverkat vid anbudspresentationerna, när de har hållits eller motiveringarna till jämförelsetalen.

Upphandlingsnämnden beslutade den 15 september 2021 att anta leverantör 5 (som vi kallar leverantören) för leverans av organisationskonsult hemtjänst och funktionshinderomsorg till en kostnad av 2,8 mkr.

Upphandlingen överklagandes

Två anbudsgivare skickade in varsin begäran om överprövan av tilldelningsbeslutet till förvaltningsrätten i Jönköping. Förvaltningsrätten avslog båda ansökningar om överprövning i beslut från den 12 november 2021. Ett av ärendena överklagades till Kammarrätten som inte meddelade prövningstillstånd enligt beslut från 21 januari 2022.

Priset enligt avtalet var 2,8 mkr

I avtalet som kommunen ingick med leverantören framgår av omfattningen att avtalet inkluderar successiva leveranser av organisationskonsult hemtjänst och funktionshinderomsorg. Likaså hänvisar bakgrunden till ett omställningsarbete inom hemtjänst och funktionshinderomsorg. Syftet formuleras till att *"införa en hälsosam planering inom omsorgsförvaltningen"*.

Avtalsperioden gäller från och med 2022-02-07 till och med 2023-02-06. Att avtal inte tecknades förrän då, trots att upphandlingen genomfördes under augusti/september, berodde på de överklaganden som vi redogjort för ovan.

Totalpris för uppdraget är 2,8 mkr och det inkluderar, enligt avtalet, samtliga kostnader för uppdragets genomförande om inte annat framgår av prisbilaga. Det framgår inte av avtalet om en prisbilaga finns för detta avtal. Vidare står att säljaren inte har rätt till ytterligare ersättning om det inte är skriftligt överenskommet mellan parterna. Någon sådan prisbilaga eller skriftlig överenskommelse har inte uppvisats.

Av avtalets rubrik för ändringar/tillägg framgår att ändringar och tillägg till avtal endast kan göras genom en skriftlig handling av behöriga företrädare. Någon sådan skriftlig handling har inte uppvisats.

Uppföljning till omsorgsnämnden 2021

Omsorgsnämnden godkände den 24 november 2021 information om åtgärdsplan för budget i balans. Av ärendebeskrivningen framgår att det är av största vikt att förvaltningen jobbar på bästa sätt med bemanning och schemaläggning och att ett konsultbolag har anlitats och ett långsiktigt omställningsarbete påbörjats.

Enligt informationsärendet vid sammanträdet har omsorgschefen informerat om omställningsarbetet med bemanning och schemaläggning.

Utöver de två ärendena ovan framgår det inte av protokollen från 2021 att omsorgsnämnden har fått någon information om upphandlingsnämndens beslut eller på annat sätt hållit sig informerad om upphandlingen, överklagandet eller arbetet med konsultuppdraget.

4. LEIF 2023

I detta avsnitt beskriver vi arbetet under revisionsåret 2023 och besvarar de tre revisionsfrågorna: om upphandlingen av konsulten följt LOU och kommunens policy med tillhörande riktlinjer, om det finns rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess och om det genomförs tillräcklig intern kontroll.

4.1. Utvecklingen av LEIF 2023

I nämndens verksamhetsberättelse 2022 framgår att förvaltningen arbetat med LEIF processen med syfte att skapa goda förutsättningar för god och hållbar kvalitet, arbetsmiljö och ekonomisk hushållning av resurser. Nämnden godkände verksamhetsberättelsen den 22 februari 2023.

I nämndens verksamhetsplan för 2023 beskrivs arbetet med omställningen och det nya arbetssättet präglat av individens behov i centrum som påbörjats under 2022 och fortsätter under hela planperioden (2018–2023). Processen omnämns detta läge inte som LEIF utan beskrivs i mer allmänna ordalag som ett förändringsarbete. Verksamhetsplanen för 2023 antogs den 6 april 2023.

Uppfattningen var att avtalet gällde två år

Intervjuade uppger att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år och att den planerade slutredovisningen av projektet skulle ske i december 2023. Med anledning av att uppfattningen var att avtalet gällde två år uppger intervjuade att det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

I leverantörens slutrapport som lämnats till kommunen i december 2023 går att läsa att kommunen upphandlade ett stöd för ett utvecklingsarbete i hemtjänst och funktionshinderomsorg vilket vidgades innan start för att även innefatta särskilda boenden för äldre. Något skriftligt tillägg till avtalet finns inte och utvidgningen är inte heller upphandlad genom annonsering eller motsvarande förfarande.

Vidare framgår av slutrapporten att förvaltningen valde att under hösten 2023 fasa ut stödet tidigare än planerat.

Fler avtal har saknats

Enligt den kommunövergripande upphandlingspolicyn ska alla medarbetare i kommunen hålla sig informerade om de avtal som upphandlats och som berör deras verksamhetsområde. Intervjuade uppger att bristande avtalsuppföljning är ett problem inom förvaltningen och att det har saknats en god översyn över upphandlingar. Vidare beskrivs att det saknas kunskap om vem som har rätt att teckna avtal.

Inom ramen för granskningen har det framkommit att det saknats avtal även för andra inköpta tjänster så som interims chefer och avtal för Kuben. Detta faktum har dock inte varit föremål för fördjupad granskning inom ramen för denna rapport.

Under 2023 har förvaltningen använt sig av interimschefer vilket framgår av bland annat delårsrapporten 2023. Enligt uppgift saknas det avtal för interimschefer under 2021–2023. En ny upphandling gjordes under hösten 2023.

Vidare tecknades ett abonnemangsavtal för Kuben med en leverantör för perioden 2020-11-01 till och med 2021-10-31. Enligt uppgift flyttades däremot projektet fram och har genomförts under 2023 och fortsätter under 2024. Kuben beskrivs som ett verktyg för att översätta individens behov av hjälp och stöd till resursfördelning i form av bemanningsbehov och budgetfördelning. Vi har inte tagit del av något ytterligare avtal som gäller för den innevarande perioden.

Kostnaderna uppgår till 7,7 mkr

Vi har tagit del av en sammanställning av de fakturor som betalats till leverantören mellan 2021 och 2023 vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 2. Sammanställning av kostnader

Tidsperiod	Belopp
2021-05-27 – 2021-11-26 (avser fakturor innan avtalsperiod)	316 342
2022-03-30 – 2023-02-28 (avser fakturor under avtalsperiod)	3 732 500
2023-03-26 – 2023-11-28 (avser fakturor efter avtalsperiod)	3 710 000
Total kostnad inklusive moms	**7 758 842**

Källa 2. Omsorgsförvaltningen

Innan avtalet tecknas och avtalsperioden börjar löpa har cirka 300 000 kronor betalas till leverantören. För denna del finns inget avtal. Från sammanställning av fakturor kan vi se att det rör sig om exempelvis inläsning av material och möte med enhetschefer inom SÄBO.

Under avtalsperioden har kommunen betalat leverantören totalt 3,7 mkr enligt 11 olika fakturor. Enligt avtalet var totalpriset för uppdraget under avtalsperioden 2,8 mkr vilket inkluderade samtliga kostnader inklusive resekostnader och traktamenten. Enligt avtalet har leverantören inte rätt till ytterligare ersättning om det ej är skriftligen överenskommet mellan parterna. En sådan skriftlig överenskommelse har inte kunnat uppvisas.

Efter avtalsperioden har leverantören fakturerat ytterligare 3,7 mkr för 8 fakturor.

Konkurrensverket har under hösten 2023 inlett ett tillsynsärende mot Värnamo kommun utifrån den aktuella situationen. Vi har varit i kontakt med aktuell

handläggare på Konkurrensverket för besked om när beslut väntas och beskedet är att beslut kommer att fattas under 2024 då verket har tidsramar att förhålla sig till om det är aktuellt att fatta beslut om upphandlingsskadeavgift[3].

Det har inte varit fråga om en direktupphandling

Enligt LOU (19 a kap. 2§) kan direktupphandling användas om värdet av upphandlingen beräknas understiga 700 000 kronor.

Lika så framgår av kommunens riktlinjer för direktupphandling att förutsättningar för att en tjänst ska kunna ses som en direktupphandling gällande LOU är att det inte finns existerande och lämpliga avtal som ska användas och att värdet inte överstiger 700 000 kronor.

Intervjuade uppger att en förlängning av ett avtal om en till två månader skulle kunna godkännas men en förlängning om ett år kräver en ny upphandling.

4.2. Organisation och styrdokument

Kommunfullmäktige beslutade i november 2022 att upphandlingsnämnden upphör från den 31 december 2022. Från och med 1 januari 2023 har istället kommunstyrelsen, enligt reglementet, ansvar för att leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet Vidare framgår att det är näringsutskottet som ansvarar för beredning av inköps- och upphandlingsverksamheten.

Kommunövergripande policy och rutiner

Enligt den kommunövergripande policyn ska samtliga upphandlade avtal finnas tillgängliga i kommunens avtalsdatabas på kommunens intranät. Enligt uppgift avser detta avtalsdatabasen E-avrop[4].

Upphandlingsavdelningen har en huvudrutin för upphandling och inköp som omfattar hela Värnamo kommun. Vi har tagit del av två versioner, daterade 19 december 2020 respektive 25 oktober 2022. Gällande avtalsadministration och uppföljningsarbete har informationen i stort inte förändrats. Av båda versioner av huvudrutinen framgår att:

- Nya avtal publiceras på Nettan av inköpshandläggare,

[3] En myndighet som har gjort en otillåten direktupphandling kan få betala en upphandlingsskadeavgift, ett slags böter som utdöms av domstol och betalas till staten. Otillåten direktupphandling är exempelvis när en upphandlande myndighet har ingått ett avtal med en leverantör utan att följa kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen.

[4] Ett upphandlingsverktyg som kopplar ihop offentliga inköpare och privata leverantörer som även fungerar som kommunens avtalsdatabas.

- Nya ramavtal och rabattavtal publiceras i avtalsdatabasen som finns i upphandlingssystemet E-avrop,
- Upphandlare (enligt 2020-12-19) eller inköpare (enligt 2022-10-25) ansvarar för att avtalsuppföljning ska ske minst en gång per år och/eller enligt avtal.

Avtalet har inte följts upp

Av huvudrutinen framgår inte om att skulle finns några undantag gällande att avtalsuppföljning ska ske minst en gång per år. Intervjuade uppger att det är respektive nämnds ansvar att följa upp avtal men att det finns ett behov av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan nämnderna och inköps- och upphandlingsavdelningen.

Det finns inte en rutin för avtalsuppföljning i kommunen. Enligt uppgift beror det på att avtalen är så olika och att det därmed är svårt att hantera uppföljning som en rutin. Uppfattningen vid intervjuerna är att det är respektive verksamhet som behöver säkerställa att fakturor stämmer överens med ingångna avtal.

Rutin för avtalsförlängning

Kommunledningsförvaltningen har en rutin för avtalsförlängning daterad 22 april 2021. Av den framgår att systemstödet E-avrop sänder påminnelse om avtalsförlängning som upphandlaren ska agera på. Upphandlaren ska då kontakta beställaren/avtalsansvarig om eventuell förlängning.

Om det ska förlängas ska en leverantörskontroll göras, bland annat ska totalbeloppet under det senaste året/under avtalsperioden kontrolleras. Om det närmar sig 2 mkr ska det kontrolleras vem som fattade beslutet i upphandlingen. Om det inte ska förlängas ska inköpshandläggare meddelas för att avsluta i Evolution[5].

Hantering av fakturor

Reglemente och riktlinjer för ekonomiska transaktioner

Kommunstyrelsen antog 2009 ett reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner. Tillhörande riktlinjer reviderades av kommunstyrelsen 2017.

Enligt såväl reglementet som riktlinjerna är det nämnden som ansvarar för den interna kontrollen och tillser att tillämpliga attestmoment utförs. Attester ska utformas så att den interna kontrollen inom nämnden är tillräcklig. Transaktioner ska attesteras innan de utförs utifrån kontroll mot leverans/prestation, matematisk kontroll samt kontroll mot underlag/beställning/beslut, villkor och anslag. Den utbetalande enheten ska kontrollera behörighet och verkställande av utbetalning.

[5] Sedan 2016 har kommunen använt Evolution som dokument och ärendehanteringssystem.

Attestering av fakturor

Av omsorgsnämndens delegationsordning framgår att beslut om attestanter är delegerat på lägsta nivå till ekonom inom nämndens verksamhetsområde. Beslutet ska anmälas till nästkommande nämndssammanträde. Vid sammanträdet den 14 december 2022 redovisades delegationsbeslutet om attestanter för 2023. Av delegationsbeslutet framgår att följande funktioner utsetts till beslutsattestanter inom nämndens verksamhetsområde:

- Omsorgschef med ett maxbelopp på 1 mkr per faktura.
- Avdelningschef administration/ekonomi, ekonom, förvaltningsekonom och controller med ett maxbelopp på 1 mkr per faktura.
- Avdelningschef kvalitet och utveckling med ett maxbelopp på 300 000 kronor per faktura.
- Verksamhetshef och biträdande verksamhetschef med maxbelopp på 600 000 kronor per faktura.
- Enhetschefer inom hälso- och sjukvård med maxbelopp på 600 000 kronor per faktura.
- Enhetschefer och biträdande enhetschefer inom övriga verksamhetsområden med maxbelopp på 100 000 kronor per faktura.

Intervjuade uppger att samtliga fakturor alltid attesteras av två funktioner.

Intern kontroll

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll ska nämnden tillse att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen. Nämnden har inte antagit några regler eller anvisningar dock har man fattat beslut om intern kontrollplan för 2023.

I nämndens interna kontrollplan för 2023 framgår följande risk samt beskrivning och metod:

- Risk vid köp av varor och tjänster utanför upphandlade avtal: har vi köpt varor och tjänster utifrån avtal samt är de inhandlade varorna och tjänsterna upphandlade?

Kontroll ska genomföras av ekonom, ansvarig är administrativ chef och det ska redovisas i november 2023. Det framgår inte på vilket sätt kontrollen ska ske.

Nämnden godkände i februari 2024 uppföljning av intern kontroll 2023. I uppföljningen konstateras att det förekommer fall under 2023 där varor och tjänster har köpts utanför upphandlade avtal. Vidare går det att läsa i uppföljningen att upprättande, vidareutveckling av checklistor, rutinbeskrivningar samt uppdateringar av styrdokument bör ses över. Det framgår inte vilka kontrollmoment som har utförts.

Risken kvarstår i nämndens interna kontrollplan för 2024 vilket antogs av nämnden i december 2023. Ett tillägg har gjorts avseende beskrivning och metod där det

framgår att två gånger per år ska inköp över 25 000 kronor kontrolleras via inköpsanalyssystemet. Kontrollen ska genomföras av ekonom. Administrativ chef är ansvarig och det ska redovisas till nämnden i december.

4.3. Bedömning

Vår bedömning är att omsorgsnämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF under inköpen som avser 2023 har flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Det finns en risk att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling av tillsynsmyndigheten Konkurrensverket.

Avtalet som kommunen ingick med leverantören löpte från och med den 7 februari 2022 till och med den 6 februari 2023. Enligt vår bedömning förefaller det vara risk att transaktionerna mellan kommunen och leverantören bedöms vara en s.k. otillåten direktupphandling. Detta beroende på att avtal under större delen av 2023 inte förelåg och att kostnaderna för beställaren är väsentligt högre än tillåtna gränsvärden för att genomföra en direktupphandling (som också måste konkurrensutsättas). Enligt uppgift synes också en ej dokumenterad utvidgning av projektet vara genomförd. Denna del har inte ingått i den upphandlade tjänsten.

Vår bedömning är att det inte finns rutiner inom omsorgsnämnden som säkerställt en ändamålsenlig och korrekt genomförd upphandling av konsulttjänst under 2023 kopplat till nämndens förändringsarbete. Vi grundar vår bedömning bland annat på att den övergripande policyn innehåller flera oklara beskrivningar av ansvaret för upphandlingar – inte minst i ansvaret mellan upphandlande beslutsorgan och facknämnderna. Att upphandlingsnämnden har kunnat fatta beslut om en upphandling och avtal utan att berörd nämnd har gett dem i uppdrag att göra så, eller på annat sätt godkänt att så sker, måste ses som en brist och är ett av flera exempel på den oklara ansvarsfördelningen som råder i kommunen. Vidare hänvisar policyn till upphandlingsnämnden som sedan 2023 inte längre existerar.

Vidare bedömer vi att omsorgsnämnden brister i efterlevnaden av den rutin som föreskriver att alla avtal ska följas upp minst en gång per år. Även här bedöms ansvarsfördelningen mellan upphandlande beslutsorgan och facknämnder som otydlig och bedöms ha bidragit till att uppföljning inte genomförts.

Slutligen är bedömningen att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Risken är identifierad 2023 men vår bedömning är att formulering av kontrollmomentet brister och att den interna kontrollen inte är effektivt utformad. Det är positivt att risken kvarstår i 2024 års plan men då behöver riskvärderingen spegla de verkliga riskerna och kontrollmomenten utgöras av verkliga och effektiva kontroller.

5. Slutsats och rekommendationer

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden i fråga om upphandling av konsult till förändringsarbetet LEIF under inköpen som avser 2023 har flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Det finns en risk att inköpen kan komma att bedömas som en otillåten direktupphandling av tillsynsmyndigheten Konkurrensverket. Vidare är vår bedömning att nämnden inte säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende aktuell upphandling.

Vår slutsats är att redan under 2021 fanns flera oklarheter i upphandling, avtal och omfattning av det konsultstöd som upphandlades. Att upphandlingsnämnden har kunnat fatta beslut om en upphandling och avtal utan att berörd nämnd har gett dem i uppdrag att göra så, eller på annat sätt godkänt att så sker, bedöms som en brist och är ett exempel på den oklara ansvarsfördelningen.

När avtal väl tecknats och arbetet med konsulterna pågår är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller har kostat. Detta bedöms som en brist i nämndens ansvar att enligt kommunallagen se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Baserat på granskningens resultat, utifrån upphandling och inköp av aktuell konsulttjänst bedöms omsorgsnämnden behöva utveckla sitt arbete med intern kontroll för att säkerställa att risker fångas upp och att lagar och regler följs. Nämnden behöver arbeta mer aktivt med riskbedömning och riskhantering gällande upphandlingsverksamheten. Riskerna ska spegla verklighetens risker och måste kontinuerligt uppdateras och omvärderas. I arbetet behöver nämnden också besluta om kontrollmoment som fokuserar på att hitta och hantera de brister som finns.

Bilden av en icke fullt ut fungerande upphandlingsverksamhet inom omsorgsnämndens ansvarsområde förstärks av att vi inom ramen för granskningen uppfattat att även inköp av interrimschefer under 2023 till stora delar skett utan giltiga avtal. Vidare saknas enligt uppgift giltigt avtal för vårdtyngdsmätningar med hjälp av verktyget Kuben.

Då flera av problemen förstärks av otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna lämnas också kritik mot kommunstyrelsen. Detta utifrån bristande beredning av den kommunövergripande policyn som bedöms innehålla brister och otydligheter samt kritik utifrån bristande ansvar i förhållande till reglementets uppdrag att leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet.

I tabellen nedan sammanfattas svaren på granskningens tre revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Svar
▸ **Har nämnden i fråga om upphandling av konsult följt lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer?**	Nej. Det finns flera brister i förhållande till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer, Det finns en risk att inköpen kan bedömas som en otillåten direktupphandling av Konkurrensverket.
▸ **Finns det rutiner som säkerställer en ändamålsenlig upphandlingsprocess?**	Nej. De rutiner som vi tagit del av i samband med granskningen av nu aktuell upphandling bedöms som inaktuella och otydliga. Vidare brister efterlevnaden avseende uppföljning och eventuell förlängning av ingångna avtal.
▸ **Genomförs tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet?**	Nej. Bedömningen är att kontrollmomenten behöver utvecklas och den interna kontrollen stärkas.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den intern kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet.
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Uppdatera och tydliggöra styrdokument för upphandling inklusive direktupphandling och avtalsuppföljning/avtalsförlängning.

Värnamo den 26 mars 2024

Hanna Ericsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor
EY

Charlotte Ahlström
Verksamhetsrevisor
EY

6. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Ordförande omsorgsnämnden
- Förste vice ordförande omsorgsnämnden
- Tf. förvaltningschef
- Administrativ chef
- Inköpschef kommunledningskontoret

Analyserade dokument

Kommunövergripande

- Policy för upphandling och inköp, antagen av fullmäktige 2022-01-27
- Riktlinje för direktupphandling, fastställd av näringsutskottet 2023-04-24
- Allmänt nämndreglemente, antaget av fullmäktige 2023-03-27
- Kommunfullmäktige sammanträdesprotokoll 2022-11-24 § 153 och 2022-12-15 § 211
- Rutin avtalsförlängning, kommunledningsförvaltningen 2021-04-22
- Kommunstyrelsens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2023-11-30
- Reglemente för intern kontroll, antagen av kommunfullmäktige 2017-10-26
- Reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner, antaget av fullmäktige 2009-10-09
    - Riktlinjer till reglemente för kontroll av ekonomiska transaktioner 2017-03-07
- Upphandlingsavdelningens huvudrutin inköp och upphandling 2020-12-19
- Upphandlingsavdelningens huvudrutin inköp och upphandling 2022-20-25
- Upphandlingsnämndens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2017-04-27
- Verksamhetsplan för upphandlingsnämnden 2022–2024, antagen av upphandlingsnämnden 2021-04-08

Omsorgsnämnden

- Delegationsordning 2019-11-20
- Reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2019-04-25
- Verksamhetsberättelse 2020, 2021 samt 2022
- Verksamhetsplan 2023
- Intern kontrollplan 2023 samt uppföljning av intern kontroll

- Intern kontrollplan 2024
- Protokoll januari 2021 – januari 2024
- Delegationsbeslut om attestanter 2023

Underlag avseende LEIF

- Administrativa föreskrifter för upphandling av organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg
- Anbudssammanställning
- Frågor och svar till "organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"
- Upphandlingsannons för upphandling med tillhörande bilaga 1 och bilaga 2 (Information till uppdraget)
- Upphandlingsnämndens protokoll 2021-09-15 samt tillhörande tjänsteskrivelse daterad 2021-09-06
- Utvärderingsprotokoll
- Slutrapport LEIF
- Sammanställning av fakturor
- Beslut från Förvaltningsrätten i Jönköping
- Beslut från Kammarrätten i Jönköping
- Avtal "organisationskonsult hemtjänst & funktionshinderomsorg"
- Upphandlingsnämndens sammanträdesprotokoll 2021-09-15 med tillhörande tjänsteskrivelse daterad 2021-09-06

Bilaga 1. Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725)

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

Kommunstyrelsens och nämndernas reglemente

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens inköp, ekonomi och verksamheter enligt § 1 i reglementet. I styrelsens ledningsfunktion ligger även att ansvara för, leda och samordna kommunens inköps- och upphandlingsverksamhet enligt § 4. Av § 9 framgår att det är näringsutskottet som ansvarar för beredning av inköps- och upphandlingsverksamhet.

Enligt det allmänna nämndreglementet och omsorgsnämndens reglemente ska nämnden se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt och föreskrifter i lag och författning.

Kommunövergripande policy för upphandling

Policy för upphandling och inköp antogs av kommunfullmäktige 2022-01-27 och har varit den gällande policy mellan 2022-02-04 och 2024-01-25. Av policyn framgår att:

- Upphandling är en strategisk uppgift där upphandlingsnämnden har ansvaret.
- Respektive nämnd/utskott ansvarar för att upphandling/inköp sker i enlighet med policyn.
- Berörd nämnd/förvaltning ska informeras, beredas tillfälle att yttra sig och/eller närvara vid behandlingen av ärenden i upphandlingsnämnden.
- Alla medarbetare i kommunen ska hålla sig informerade om de avtal som upphandlats och som berör deras verksamhetsområde.
- Samtliga upphandlade avtal finns tillgängliga i avtalsdatabasen på kommunens intranät.

Upphandlingsnämnden upphörde 31 december 2022. Policyn reviderades inte under 2023. Kommunfullmäktige beslutade om en revidering av policyn 2024-01-25.

Reglemente för intern kontroll

Kommunfullmäktige antog reglemente för intern kontroll 2017-10-26. Reglementet syftar till att säkerställa att nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet,
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten,
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Den interna kontrollen ska utgå från en analys av sannolikhet och konsekvens av risker i verksamheten.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en intern kontrollorganisation upprättas inom kommunen.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen och ska tillse att en organisation upprättas samt att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.

Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)

Lagen om offentlig upphandling (LOU) gäller för all offentlig upphandling av varor och tjänster av statlig eller kommunal myndighet (upphandlande myndighet).

Av de allmänna bestämmelserna framgår att principerna för offentlig upphandling är att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt, icke-diskriminerande och öppet sätt. Vidare får en upphandling inte utformas i syfte att begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt (4 kap. 2 §).

Om en anbudssökande eller anbudsgivare har deltagit i förberedelserna av en upphandling, ska de andra anbudssökandena eller anbudsgivarna informeras om vilka upplysningar av relevans för upphandlingen som har lämnats i det sammanhanget (4 kap. 8 §).

En upphandlande myndighet ska tilldela den leverantör ett kontrakt vars anbud är det ekonomiskt mest fördelaktiga för myndigheten (16 kap. 1 §). Anbudet ska utvärderas på någon av följande grunder:

- Bästa förhållande mellan pris och kvalitet,
- Kostnad, eller
- Pris.

Genomförandet av en upphandling ska löpande dokumenteras av den upphandlande myndigheten (12 kap. 14 §). Dokumentationen ska vara tillräcklig för att myndigheten ska kunna motivera sina beslut under upphandlingens samtliga skeden.

Direktupphandling avser ett förfarande för tilldelning av kontrakt eller ingående av ramavtal utan krav på att den upphandlande myndigheten först ska informera om sin avsikt att upphandla (19 a kap. 1 §). Direktupphandling får användas om värdet

av upphandlingen beräknas understiga 700 000 kronor (19 a kap. 2 §). En upphandlande myndighet ska löpande dokumentera genomförandet om upphandlingens värde överstiger 100 000 kronor (19 a kap. 11 §).

Uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 4

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Verksamhetsmål 5

3.1. Organisation 5

3.2. Mål och prioriteringar 5

3.3. Delbedömning målarbetet 7

4. Ekonomistyrning 8

4.1. Ramtilldelning 8

4.2. Löpande ekonomisk rapportering 10

4.3. Handlingsplan för ekonomi i balans 13

4.4. Bedömning ekonomistyrning 17

5. Intern kontroll och uppföljning 20

5.1. Intern kontroll 2023 20

5.2. Uppföljning i form av system- och ekonomistöd 21

5.3. Bedömning intern kontroll och uppföljning 22

6. LEIF-projektet 24

6.1. Projektets bakgrund och genomförande 24

6.2. Kostnaderna för projektet 24

7. Slutsats och rekommendationer 26

8. Källförteckning 28

9. Revisionskriterium 29

Bilaga 1. Sammanställning av beslut 30

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Värnamo kommun granskat vilka åtgärder omsorgsnämnden vidtagit utifrån 2022 års granskning av arbetet med mål och ekonomi.

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden i flera avseenden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterades i den föregående granskningen. Av totalt sex rekommendationen är bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall vidtagit delvis tillräckliga åtgärder.

Detta innebär att nämnden bland annat i sin hantering av resursfördelning och internbudget, ekonomistyrning och hantering av underskott 2023 i flera avseenden uppvisar brister avseende ändamålsenlig ekonomisk styrning samt otillräcklig intern styrning och kontroll. Bilden förstärks av den historiska bakgrunden med bristande budgetdisciplin och brister i verksamhets- och ekonomistyrningen redan under föregående mandatperiod.

Nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på ett par års sikt kunna nå en budget i balans och det är angeläget att nämnden snarast fortsätter sitt arbete med resursfördelningsfrågor inom sitt verksamhetsområde så att verksamheten på sikt kan anpassas till förväntade ekonomiska ramar. I detta arbete behöver chefer på flera nivåer avsevärt mer kunskap om budget och ekonomi och ett utökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Revisionen granskade under 2022 omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. Bakgrunden var nämndens svårigheter att nå budet i balans under hela mandatperioden 2019–2022. Underskottet om 10 miljoner kronor (mkr) år 2021 växte till 12 mkr år 2022. Prognosen för helåret 2023 var ett underskott om 42,5 mkr. Detta uppges i delårsbokslutet 2023 bero på att utförarverksamheten har fler anställda än vad som ryms inom tilldelad budgetram och på kostnader för externa placeringar enligt LSS.

Den sammanfattande bedömningen från granskningen 2022 var att omsorgsnämnden inte hade en ändamålsenlig ekonomi- och verksamhetsstyrning. Bland annat säkerställde nämnden inte att ändamålsenliga riskanalyser fanns framtagna kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder. Tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans hade inte vidtagits. Därtill identifierades brister i hur nämnden säkerställde att chefer på olika nivåer hade uppdaterad och tillgänglig information samt tillräckliga system och controller stöd för att följa och analysera kostnadsutvecklingen.

Omsorgsnämnden lämnades sex rekommendationer:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer m.fl. ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Förvaltningen inledde under år 2022 en metod för att planera arbetsuppgifter där schemaläggning utgick från brukarnas behov kallad *Lugnt, Effektivt med Individen i Fokus* (LEIF). Vid intervju med nämndens presidium i september 2023 framfördes att LEIF-projektet inte nått förväntat resultat och att projektet kommer att tonas ned.

Då underskottet i verksamheten består och under 2023 ökade jämfört med tidigare år har revisionen utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning beslutat att följa upp granskningen av nämndens ekonomistyrning samt LEIF-projektet.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om omsorgsnämnden har vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden har en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftar till att nå en budget i balans. Revisionsfrågorna har utgått från tidigare rekommendationer samt inkluderat en kartläggning av kostnader för LEIF-projektet. Ytterligare en granskningsrapport som rör specifikt upphandlingen av konsultstödet i LEIF-projektet har beslutats och genomförts av revisionen i mars 2024.

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts mellan november 2023 och mars 2024.

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. Vi har tagit del av underlag som dels visar på processer och arbetet med ekonomin, dels ekonomiska uppföljningar. Enskilda intervjuer har hållits med nämndens presidium samt med tjänstepersoner inom omsorgsförvaltningens ledning. En fullständig källförteckning finns i kapitel 5.

Utöver vår interna kvalitetssäkring har samtliga intervjuade getts möjlighet att sakgranska rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekt fakta och uttalanden.

Rapportens granskningsresultat är strukturerat utifrån tre olika områden:

- Verksamhetsmål
- Ekonomistyrning, samt
- Intern kontroll och uppföljning.

I varje kapitel går vi igenom hur arbetet inom området bedrivs och vilka åtgärder som vidtagits utifrån de rekommendationer som revisionen lämnade. I slutet av varje kapitel lämnas en delbedömning utifrån huruvida nämnden vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen och sist, i kapitel 7 finns slutsatser och rekommendationer. I ett särskilt kapitel (kapitel 6) beskrivs arbetet med LEIF.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se bilaga 1.

- Kommunallagen (2017:725)
- Fullmäktiges budget 2023
- Omsorgsnämndens reglemente

3. Verksamhetsmål

3.1. Organisation

Sedan 1 september 2023 finns en ny organisation inom omsorgsförvaltningen. Förvaltningen leds av en förvaltningschef med tre verksamhetschefer uppdelade på:

- funktionshinderomsorg och myndighet,
- särskilt boende, samt
- hemtjänst, hälso- och sjukvård samt förebyggande.

Det finns totalt 29 enhetschefer uppdelade på de tre verksamhetsområdena. Den sista januari 2024 finns 915 tillsvidareanställda medarbetare. Inom förvaltningen finns en avdelning för ekonomi och administration med cirka 16 medarbetare samt en avdelning för kvalitet och utveckling med cirka 14 medarbetare.

Innan omorganisationen i september hade verksamheten under ungefär två år letts av en förvaltningschef samt en verksamhetschef, en biträdande verksamhetschef samt enhetscheferna. Uppdelningen i olika verksamhetsområden gjordes efter önskemål i organisationen.

Av nämndens delårsrapport framgår att det under 2023 varit en hög omsättning av personal samt chefer. Sedan september 2023 har förvaltningen letts av en tillförordnad förvaltningschef. En ny förvaltningschef tillträder i mars 2024.

3.2. Mål och prioriteringar

Av omsorgsnämndens verksamhetsplan åren 2023-2025 framgår att nämndmålen med indikatorer kvarstod från 2022. Nämndmålen utgick från kommunfullmäktiges fyra övergripande mål om kvalitet, klimat, delaktighet och kompetensförsörjning.

I tabellen nedan framgår bedömningen av målen från verksamhetsberättelsen 2022 samt bedömning per 31 augusti 2023 och prognosen för helåret.

Tabell 1. Bedömning av nämndmål

Övergripande mål och nämndmål 2023-2025	Bedömning 2022	Bedömning 31.08.2023	Prognos helåret 2023
Kvalitet - Brukaren möts utifrån sina individuella behov med respekt.	Delvis uppfyllt.	Ej utvärderat.	I hög grad uppfyllt.
Kvalitet - Brukaren får en jämlik, trygg och säker vård med god kvalité.	Delvis uppfyllt.	Ej utvärderat.	I hög grad uppfyllt.
Kvalitet - Vård- och omsorgsbehov ska dokumenteras på ett säkert sätt.	Delvis uppfyllt.	Ej utvärderat.	Delvis uppfyllt.
Klimat - Att nå en klimateffektiv verksamhet som innefattar bra	Ej utvärderat.	Ej utvärderat.	Delvis uppfyllt.

energianvändning och miljövänliga transporter.			
Delaktighet - Medarbetarna är insatta i målen för sin arbetsplats och Värnamo kommuns målstyrning samt delaktig i arbetet i omsorgsförvaltningen.	Ej utvärderat.	Ej utvärderat.	I hög grad uppfyllt.
Kompetensförsörjning - Omsorgsnämnden ska upplevas som en attraktiv arbetsgivare som utvecklar och kan behålla sina medarbetare.	Ej uppfyllt.	Ej utvärderat.	Delvis uppfyllt.

Källa 1. Verksamhetsberättelse 2022 och delårsrapport 2023

Målarbetet förändrades inte under 2023

Vår granskning visar att vid bedömningen för 2022 var tre mål delvis uppfyllda, två mål ej utvärderade och ett mål var ej uppfyllt. Vid delårsrapporten 2023 är inget av målen utvärderat. Ett av målen bedöms ha samma utfall för helåret 2023 som för 2022 medan övriga fem mål förväntas ha ett bättre utfall 2023. Vid intervju lyfts fram att utvärdering av målen är ett förbättringsområde.

Av verksamhetsberättelsen 2022 framgick att 14 av 23 indikatorer inte hade mätts för 2022. Avseende vissa indikatorer framgår att det inte har gått att mäta på grund av att Socialstyrelsen inte mäter det aktuella året eller att medarbetarundersökningen enbart görs vartannat år. I delårsrapporten för 2023 har ingen av indikatorerna mätts.

Av intervjuer framgår en bild av att arbetet med verksamhetsplanen och nämndmålen under 2023 inte har varit ett prioriterat område. Dels på grund av att det tidigt kommunicerades att en ny struktur och nya mål skulle tas fram för 2024, dels att handlingsplanen för att nå en budget i balans prioriterades.

Nämndmålen har inte brutits ned till verksamhetsnivå, varken till verksamhetsområde eller enhetsnivå. Intervjuade uppger att det rått samstämmighet inom förvaltningen i att inte bryta ned målen till enhetsnivå mot bakgrund av att det varit en hög omsättning av chefer med både vakanser och interrimschefer under 2023.

Delade uppfattningar om verksamhetsplanen 2024–2026

Verksamhetsplanen för åren 2024–2026 har arbetats fram i dialog mellan nämndspresidiet och förvaltningsledning och antogs av nämnden i december 2023. Kommunfullmäktige har antagit nya mål och nya övergripande målen. Dessa är: *En stark kommun, en attraktiv kommun, en grön kommun och en trygg kommun*. Utifrån detta har nämnden beslutat om fyra mål och 35 indikatorer. Intervjuade uppger att man har fler kvantitativa indikatorer än tidigare med syfte att öka mätbarheten.

Däremot saknas det resultat från tidigare år att jämföra med och/eller målnivåer för flera av indikatorerna. Totalt saknas framtida målnivåer för 22 av 35 indikatorer (ca

två tredjedelar). Gällande 15 av 35 indikatorer saknas såväl framtida målnivåer som tidigare resultat att jämföra med (cirka 40 procent). En förklaring uppges vara att indikatorer inom målområdet för *en attraktiv kommun* inte tidigare mätts vilket avser 15 indikatorer. För 10 av dessa saknas dock även framtida målnivåer.

I verksamhetsplanen finns ett avsnitt om utmaningar och framtida utveckling i vilken generella externa faktorer som demografiska utveckling, personal- och kompetensförsörjning och eventuella kommande lagförändringar inom socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I stort beskrivs samma utmaningar i verksamhetsplanen 2023 som 2024. Intervjuade har delade meningar om detta på ett rättvisande sätt speglar nämndens specifika utmaningar inom bland annat ekonomiområdet. Andra intervjuade menar att verksamhetsplanen också syftar till att beskriva visioner för verksamheten.

Av intervjuer beskrivs att det finns en ambition om att bryta ned verksamhetsplanen till respektive verksamhetsområde under 2024. Vidare beskrivs att verksamheten hittills inte har varit involverad i verksamhetsplanen för 2024.

3.3. Bedömning målarbetet

Rekommendationer:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.

Bedömningen är att nämnden inte har beaktat rekommendationerna.

Den kommunövergripande målstrukturen kvarstod under 2023 och därmed kan det till viss del anses rimligt att nämndens målstruktur kvarstod.

Bedömningen är dock att målarbetet har varit otillräckligt under 2023. Nämnden ska i enlighet med kommunallagen se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om och vi bedömer att nämnden delvis brustit i sitt ansvar genom att verksamhetsplanen inte brutits ner, och att målen inte har utvärderats vid delåret. Detta innebär att nämnden inte kan vidta åtgärder vid avvikelser då de inte vet vad utfallet är eller på ett underbyggt sätt förväntas bli.

Avseende verksamhetsplanen för år 2024 som är antagen av nämnd noterar vi att målnivåer saknas för 22 av 35 indikatorer. I många fall saknas både målnivåer och tidigare jämförbara resultat. Detta bedöms som en brist. Nämndens verksamhetsplan för 2024 bedöms vidare inte spegla de utmaningar inom exempelvis personalförsörjning och resursfördelning som finns utan beskriver verksamheten i mycket generella ordalag och är mer att betrakta som ett visionsdokument än en planering för det kommande året.

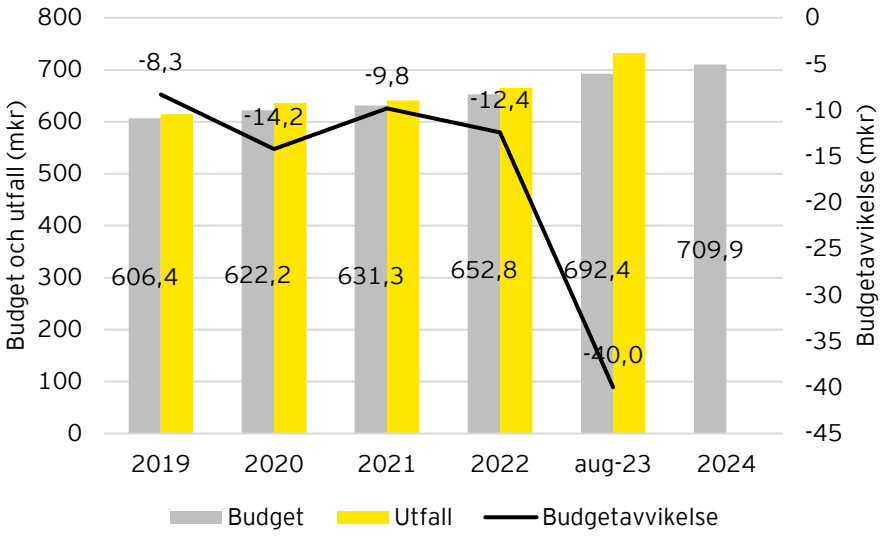
4. Ekonomistyrning

4.1. Ramtilldelning

Diagrammet nedan visar nämndens ramtilldelning och utfall mellan 2019 och augusti 2023. Siffrorna för augusti 2023 avser prognosen från delårsrapporten. Ett underskott om 40,0 mkr motsvarar nästan 6 % av den totala ramtilldelningen. Ramtilldelningen till nämnden är inte volymbaserad utifrån exempelvis demografiska kartläggningar eller vårdbehov utan bygger i stort på föregående års budget. Intervjuade uppger att man efterfrågat en volymbaserad modell men inte fått gehör från kommunstyrelsen.

Den tilldelade ramen för 2024 är 709,9 mkr. Detta uppges vid intervju vara dels en omfördelning, dels kompensatoriska höjningar för exempelvis ökade pris- och lönekostnader samt avseende boendekostnader för placerade barn. Ramomfördelningen beror på att bemanningsfunktionen numera ingår under nämndens ansvar.

Diagram 1. Budget, utfall och avvikelse 2019–2023

Källa 2: Årsredovisningar 2019–2022, delårsrapport 2023 samt verksamhetsberättelse 2023

Diagrammet ovan visar att nämnden mellan 2019 och 2022 har haft ett underskott mellan -8,3 och -14,2 mkr. För 2023 var underskottet -40,0 mkr.

Internbudgetbeslut

Nämnden beslutade 14 december 2022 att godkänna årsbudget för 2023 enligt förvaltningens förslag. Underlaget vi har tagit del av innehåller en sammanställning

av delramar per verksamhetsområde för 2023 samt en jämförelse med 2022. Delramarna omfattar:

- Ej fördelad budget
- Stab
- Verksamhetsledning
- Förebyggande
- Myndighet
- Äldreomsorg
- Funktionshinderomsorg
- Hälso- och sjukvård

Årsbudgeten för 2024 godkändes av nämnden 13 december 2023 enligt förvaltningens förslag. Underlaget vi har tagit del av innehåller en sammanställning likt den som beskrivits ovan. Därtill finns en beskrivning av väsentliga förändringar för varje område. Exempelvis framgår att förvaltningen har avsatt cirka 5,6 mkr centralt då införandet av en ny resursfördelningsmodell kan innebära att resurser till verksamheten kan behöva utökas. Ett annat exempel är att kostnaderna för daglig verksamhet ska motsvara genomsnittet för riket vilket innebär att verksamheten har fått minskade medel med ca 10 mkr.

Hur ersättningen till respektive enhet/verksamhet räknas fram eller vad den baseras framgår inte av underlaget.

Av intervjuer i februari 2024 framgår att verksamheterna, ännu inte har en budget för innevarande år och därmed inte vet vilka ekonomiska förutsättningar de har för 2024. En likartad problematik beskrivs ha funnits under 2023.

Resursfördelningsmodell

Resursfördelningsmodellen är baserad på en generell kvot/fördelning till de olika enheterna. Intervjuade uppger att det inte är respektive enhets faktiska brukares behov eller vårdtyngd som styr resursfördelningen. Detta beskrivs sin tur leda i till att det finns enheter som redan när budgetåret börjar har kostnader som överstiger budgeterade medel. Vid den första månadsuppföljningen, per siste februari 2023 var det 19 av 22 chefsområden inom förvaltningen som redovisade underskott.

Vidare framgår av intervjuer att även budgeten för 2024 till stora delar bygger på föregående år med vissa kompensationer för äskande från verksamhetschefer och enhetschefer.

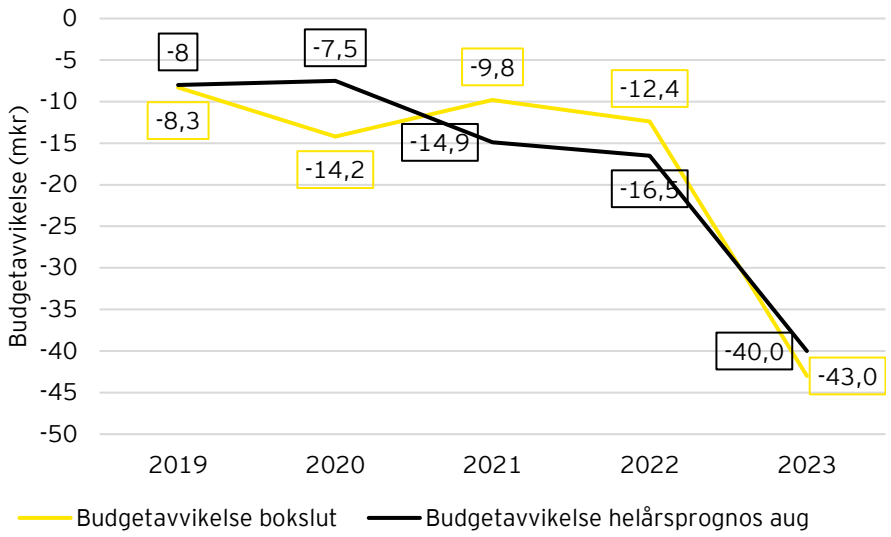
Intervjuade uppger att det pågår en översyn av resursfördelningsmodellen med så kallade vårdtyngsmätningar vilket syftar till att säkerställa att rätt nivå av resurser och vård tilldelas baserat på brukares individuella behov.

Kommunen tecknade ett abonnemangsavtal för Kuben[1] med en leverantör för perioden 2020-11-01 till och med 2021-10-31. Enligt uppgift flyttades däremot projektet fram. Leverantören beskriver Kuben som ett verktyg för att översätta individers behov av hjälp och stöd till resursfördelning i form av bemanningsbehov och budgetfördelning. Av intervju framgår att en bedömning gällande resursfördelningen inom daglig verksamhet och gruppbostäder påbörjades 2024.

Prognossäkerhet

Omsorgsnämnden har redovisat underskott under hela perioden 2019–2023. Diagrammet nedan redogör för nämndens prognostiserade budgetavvikelse jämfört med det faktiska utfallet.

Diagram 2. Prognossäkerhet 2019–2023

Källa 3. Årsredovisningar 2019–2022, delårsbokslut 2023 samt verksamhetsberättelse 2023

Mellan 2019 och 2022 har prognoserna visat på en större avvikelse i förhållande till faktiskt utfall jämfört med 2023 då prognos för helåret och utfall för helåret stämt relativt väl. En osäkerhetsfaktor som nämns vid intervjuerna är de generella och de riktade statsbidragen som ofta påverkar utfallet.

4.2. Löpande ekonomisk rapportering

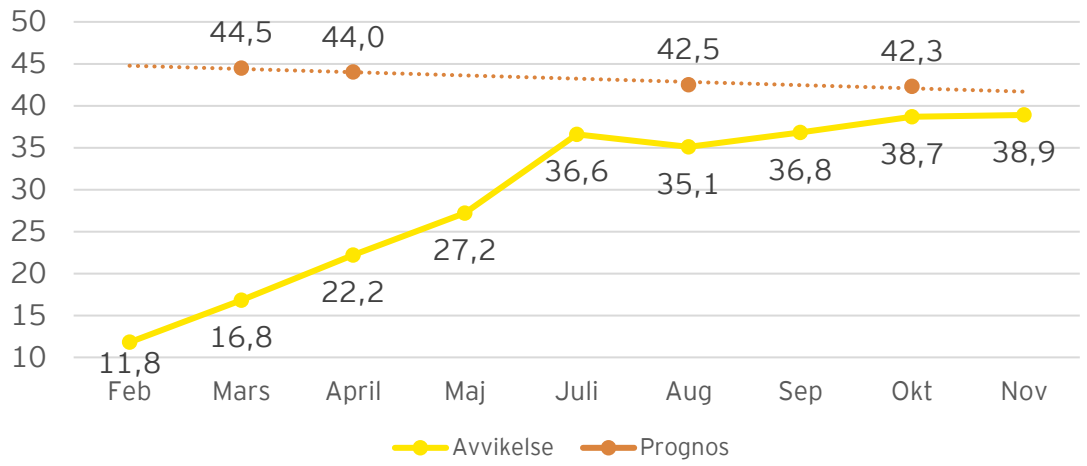
Under 2023 har nämnden tagit del av månadsuppföljning där den ackumulerade avvikelsen har redogjorts per februari, maj, juli, augusti, september och oktober.

[1] Kuben är ett digitalt behovsbedömningsverktyg från företaget Ensolution. Kuben utgår från att vårdåtgärder hos faktiska brukare registreras, sammanställs och sedan används som underlag för planering av tid/bemanning.

Utöver detta har nämnden erhållit budgetuppföljning med helårsprognos per mars, april och oktober samt att en helårsprognos presenterades per augusti vid delårsbokslutet. Totalt 10 olika tillfällen med ekonomisk uppföljning. I bilaga 1 finns en sammanställning över nämndens beslut under 2023.

Diagrammet nedan redogör för den ackumulerade avvikelsen samt prognoser för helåret som nämnden har tagit del av.

Diagram 3. Ackumulerad negativ avvikelse samt helårsprognos under 2023

Källa 4. Månadsuppföljning, budgetuppföljning samt delårsrapport 2023

Diagrammet visar att nämnden vid den första budgetuppföljningen med helårsprognos per mars 2023 redovisade en negativ budgetavvikelse om -16,8 mkr med en prognos om underskott på -44,5 mkr för helåret.

Tabellen nedan visar driftverksamheten per 31 augusti 2023 som redovisades till nämnden i samband med delårsbokslutet.

Tabell 2. Driftverksamhet per augusti 2023

Område	Avvikelse i mkr
Omsorgsnämnd	-0,2
Gemensam vård/omsorg, funktionsnedsättning	+0,2
Hemtjänst	-6,1
Korttidsboende	-1,7
Dagverksamhet, ordinärt boende	+0,5
Särskilt boende/annat boende	-9,2
Öppen verksamhet	-0,5
Övriga insatser, ordinärt boende	+1,7
Gemensamma insatser LSS	-2,3

Boende LSS vuxna	-9,1
Boende LSS barn	-9,9
Personlig assistans LSS/SFB	-4,2
Daglig verksamhet LSS	-3,3
Övriga insatser LSS	+1,0
Förvaltningen	+3,2
Hälso- och sjukvård	-2,5
Total avvikelse	**-42,5 mkr**

Källa 5. Delårsrapport 2023

De fem största underskotten om totalt 38,5 mkr finns inom hemtjänst, särskilt boende, LSS boende vuxna, LSS boende barn samt personlig assistans.

I budgetuppföljningen per mars och april har avvikelserna förklarats på följande sätt:

1. Kostnaden för köpta platser enligt LSS barn/unga kostnad ryms inte inom tilldelad budgetram från kommunfullmäktige och är av denna anledning ofinansierad.
2. Underskottet gällande kostnaden för boende enligt LSS vuxna beror på att det tillkommit en placering utöver budget.
3. Förvaltningen konstaterar att verkställigheten har fler anställda än vad som ryms inom tilldelad budgetram. Rekryteringsläget är ansträngt och sjukfrånvaron är fortsatt hög och därför behövs inhyrda biståndshandläggare, sjuksköterskor och interims-chefer användas.
4. Ett av målen med LEIF-arbetet är att verkställigheten ska få en budget efter planerat/utfört behov. Det kan komma att innebära en omfördelning av budget mellan verksamheterna kan ske, vilken i sin tur ska leda till en budget i balans för verkställigheten. Den nya resursfördelningsmodellen ska simuleras under våren 2023.
5. Antal förskrivna hjälpmedel ökar.
6. Förvaltningen har sökt statsbidrag om 5 mkr som inte är beviljade ännu.

I budgetuppföljningarna per augusti och per oktober är punkt nummer 2, 4 och 6 inte med. Övriga förklaringar till avvikelserna kvarstår. Inga ytterligare förklaringar eller analyser ges.

Av intervjuer framgår att underskotten i de olika verksamhetsområdena beror på olika faktorer. Exempelvis nämns kostnader kopplat till sjukfrånvaro samt konsulter eller att det finns enheter som har en för hög bemanning i förhållande till sin budget.

Det finns bland de intervjuade inte en samstämmig bild av vilka verksamheter eller faktorer som har störst påverkan på nämndens ekonomi och som ligger bakom underskottet. Exempelvis omnämns kostnaden för placerade barn, höga jämförelsekostnader per brukare och sjukfrånvaro. Det framgår även att det har

funnits en oro i organisationen med anledning av den omsättning av personal och förvaltningsledning som varit under 2023.

4.3. Handlingsplan för ekonomi i balans

Beslut om att ta fram handlingsplan fattas i februari 2023

Den 22 februari 2023 fattade nämnden fattade beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att arbeta fram ett förslag på åtgärder som syftar till att nå en budget i balans per 31 december 2024. Det framgår inte om nämndens budget ska vara i balans för budgetåret 2025 eller om också tidigare underskott ska vara hanterade. Åtgärderna ska var och en vara uppskattade till ett ekonomiskt värde och redovisas till nämnd den 5 april 2023. Nämnden prioriterar bland åtgärderna och ger därefter ett nytt uppdrag avseende budget i balans.

I ärendebeskrivningen framgår att nämnden sedan flera år dragits med ett ekonomiskt underskott och till följd av detta krävs en handlingsplan med ändamålsenliga åtgärder. Det påpekas att åtgärderna inte får påverka kvaliteten på arbetet eller arbetsmiljön på ett negativt sätt. Hur detta ska åstadkommas utan att det påverkar kvalitén eller arbetsmiljön framgår inte.

Förslag redovisas i april och beslut fattas i maj

Den 26 april 2023 redovisar förvaltningen ett förslag med åtgärder. Nämnden godkänner redovisningen av föreslagna åtgärder. Den 31 maj 2023 beslutar nämnden om 12 åtgärder. Exempelvis att förvaltningen ska vidta riktade insatser för att sänka sjukskrivningstal och medföljande sjukskrivningskostnad, förvaltningen ska vidta åtgärder för kostnaderna för daglig verksamhet ska motsvara riksgenomsnittet, samt att förvaltningen ska göra en genomlysning av förvaltningen för att hitta besparingar. Vi återkommer till den fullständiga åtgärdsplanen på sida 15.

Av ärendebeskrivningen i protokollet från den 31 maj 2023 framgår att åtgärderna var och en ska vara uppskattade till ett ekonomiskt värde. Det var fem av åtgärderna som innehöll ett procentuellt målvärde med utgångspunkt från 2022. Det går inte att räkna ut det uppskattade ekonomiska värdet av de 12 åtgärder som nämnden godkände.

Enligt intervjuade har nämnden gett direktiv om riktning och målområde medan förvaltningen arbetat fram aktiviteter för att nå dit. I framtagandet av åtgärder har inga dokumenterade riskanalyser av konsekvenser för kvaliteten i arbetet eller arbetsmiljön för medarbetare tagits fram.

Kommunstyrelsen fattar parallellt beslut i maj

Med anledning av att flera nämnder i kommunen prognostiserar underskott för 2023 beslutade kommunstyrelsen den 2 maj 2023 att uppdra dessa nämnder att till den 20 juni återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023.

Den 20 juni 2023 presenterades omsorgsnämndens åtgärdsplan för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen beslutade att godkänna informationen samt utifrån åtgärdsplanen uppdra nämnden att återkomma med tidplan, prioriteringsordning samt ekonomisk effekt för budget i balans till augusti.

Den 5 september 2023 beslutade kommunstyrelsen att berörda nämnder fortlöpande ska rapportera status, genomförande och effekter av beslutade åtgärdsplaner i samband med kommunens ordinarie tillfällen för budgetuppföljning.

I september revideras handlingsplanen

Med anledning av kommunstyrelsens beslut om att nämnden skulle återkomma med tidplan, prioriteringsordning samt ekonomisk effekt gjordes i september 2023 en komplettering av den handlingsplan som ursprungligen godkändes i maj. Komplettering framgår i kursivt men har kortats ned av granskare:

1. att omsorgsförvaltningen vidtar riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens sjukskrivningstal och medföljande sjukskrivningskostnad med 25 % med utgångspunkt från den totala summan för 2022.

   Målet 2023 är 9,87 % i sjukfrånvaro samt max 15 mkr vid årets slut. Delmålvärdet för 2023 är ett genomsnitt på utfallet 2022 och målvärde enligt handlingsplan.
2. att omsorgsförvaltningen vidtar riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens kostnader för mertid och övertid med 25 % med utgångspunkt från den totala summan för 2022.

   Målvärdet för 2023 är 19,3 mkr. Förväntad besparing är 1,5 mkr.
3. att omsorgsförvaltningen vidtar riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens kostnader för timanställda med 50 % med utgångspunkt från den totala summan för 2022, exklusive juni, juli och augusti.

   Årets målvärde är 35 mkr. Förväntad besparing är 3 mkr.
4. att omsorgsförvaltningen vidtar riktade insatser i syfte att sänka förvaltningens kostnader för externa konsulter med 50 % med utgångspunkt från den totala summan för 2022.

   Förvaltningen kommer inte att klara en kostnadsminskning 2023.
5. att omsorgsförvaltningen vidtar riktade insatser i syfte att kostnaderna för det förebyggande arbetet inte överstiger 2022 års nivå.

   Kostnaden uppgick till 5,5 mkr år 2022. Prognos för 2023 redovisas i delårsrapporten.
6. att omsorgsförvaltningen utreder och vidtar ändamålsenliga åtgärder i syfte att kostnaderna för daglig verksamhet ska vara motsvarande riksgenomsnittet.

   Förvaltningen har påbörjat omprövning av samtliga beslut med avsikt att vara klara i september 2023 och återkoppla förslag till nämnden.

7. att omsorgsförvaltningen tillser att en överanställning motsvarande 50 årsarbetare i resurspoolen kommer till stånd inom befintlig budgetram samt utifrån den överkapacitet som finns inom verksamheterna.

   Avsikten är 20 personer i resurspool och 30 överanställningar.

8. att omsorgsförvaltningen tillskapar en intern riktlinje för att antalet medarbetare per chef inte överstiger 40 medarbetare och att verkställandet av detta sker inom befintlig budgetram.

   Omställningen kommer att ske successivt.

9. att omsorgsförvaltningen med stöd av extern aktör skyndsamt påbörjar utredning om matdistribution och serviceinsatser.

   Extern aktör är inte klar.

10. att omsorgsförvaltningen gör en genomlysning av förvaltningsorganisationen i syfte att finna besparingar.

11. att omsorgsförvaltningen löpande delger nämnden och nämndens ordförande information och förslag på ytterligare åtgärder som bedömds kunna leda till en budget i balans.

    Förvaltningen kommer successivt redovisa förslag för ytterligare åtgärder.

12. att omsorgsförvaltningen senast med start i september ger nämnden månatlig redovisning i hur ekonomin på förvaltningen utvecklas.

    Uppföljning av ekonomi samt nyckeltal redovisas månatligen.

Kommunstyrelsen godkände informationen om nämndens handlingsplan den 17 oktober 2023.

Efter revideringen av handlingsplanen är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna (nummer 10).

Nämnden beslutade om anställningsstopp

Den 25 oktober tog nämnden del av månadsuppföljning per september. Vid samma sammanträde beslutade nämnden om ett anställningsstopp för hela omsorgsförvaltningen från och med den 26 oktober 2023 och 6 månader framöver. Av beslutet framgår att förvaltningschef, efter rutin avseende särskild återbesättningsprövning, kan bevilja dispens från anställningsstoppet. Av ärendebeskrivningen framgår att delårsbokslutet visade på en nettoökning med 19 årsarbetare under årets första åtta månader.

Enligt den interna processen och rutin avseende förstärkt återbesättningsprövning ska processen följa stegen nedan:

- Enhetschef ska se över bemanning inom eget chefsområde samt pröva behovet av att återbesätta tjänsten. Enhetschefen ska därefter motivera

återbesättning enligt en mall för återbesättningsprövning till sin verksamhetschef.

- Verksamhetschefen ska i sin tur motivera återbesättning till förvaltningschefen.
- Om förvaltningschefen beslutar att godkänna återbesättning ska den rekryterande chefen påbörja vakansprövning. I vakansprövning är såväl stabsfunktion, HR som rekryterande chef involverad.
- Anställningsbeslut ska redovisas enligt delegation.

Enligt nämndens delegationsordning är det delegerat på lägsta nivå till chef med personalansvar att besluta om anställning för underställd personal. Inga delegationsbeslut gällande anställningar har redovisats till nämnden sedan anställningsstoppet infördes enligt protokollen. Intervjuade uppger att nämnden har fått muntlig information.

Intervjuade beskriver att enhetschefer med anledning av anställningsstoppet i hög utsträckning har samarbetat för att kunna lösa bemanningen internt inom förvaltningen. Samtidigt framgår vid intervjuer en samlad bild från förvaltningen att administrationen som anställningsstoppet har medfört har försvårat rekrytering av nödvändig personal samt tagit mycket resurser i anspråk.

Vidare framgår av exempelvis delårsrapporten att förvaltningen har använt inhyrda biståndshandläggare, sjuksköterskor och interrimschefer under 2023 för att lösa bemanningsbehovet. Åtgärd nummer 4 i handlingsplanen syftar till att sänka kostnaderna för externa konsulter. Intervjuade uppger att möjligheten att rekrytera personal för att kunna ersätta exempelvis konsulter inom myndighetsutövning har påverkats av den administration återbesättningsprövningen innebär.

Anställningsstoppet gäller inte bemanningsfunktionens timvikarier. Intervjuade uppger att bemanningsfunktionen är överbelastad och inte kan tillhandahålla vikarier till det behov som finns. Åtgärd nummer 3 i handlingsplanen syftar till att sänka förvaltningens kostnader för timanställda. Vi har fått olika uppgifter gällande huruvida behovet av timanställningar och kostnaderna förknippade med desamma har ökat eller minskat under den tid som anställningsstoppet har gällt. Av nämndens protokoll från februari 2024 att kostnader för mertid (övertid och fyllnadstid) per januari 2024 har halverats jämfört med januari 2023. Kostnaderna för mertid för 2023 har minskat med 20 procent jämfört med 2022.

Enligt uppgifter har väldigt få återbesättningar nekats.

Åtgärder i handlingsplanen har inte följts upp

Enligt intervjuade följs handlingsplanen upp månatligen till nämnden i form av muntlig information. Nämnden tar månatligen del av uppföljning av nyckeltal gällande utvecklingen gällande mertid (övertid och fyllnadstid), timanställda samt sjukfrånvaro. Nyckeltalen är förvaltningsövergripande med undantag för sjukfrånvaron som även redovisas per befattning. Tidsserierna omfattar i flera fal perioden 2019–2023. Någon skriftlig analys av nyckeltalen redovisas inte.

Det finns inget dokumenterat underlag på att åtgärderna eller delmålen för 2023 i handlingsplanen har följts upp.

I de månadsuppföljningar som nämnden har tagit del av per augusti, september, oktober och november har nämnden i samtliga fall beslutat att godkänna uppföljningarna. I samtliga beslut finns ett stycke där det framgår att nämnden ser allvarligt på situationen och förutsätter att förvaltningen arbetar hårt för att komma till rätta med underskottet samt att täta och löpande uppföljningar krävs för att nå målet om en budget i balans per 31 december 2024. Enligt uppgift syftar täta och löpande uppföljningar till nämndens 15 planerade sammanträden under 2024 (jämfört med 13 under 2023).

Den första prognosen för 2024 kommer att bygga på utfallet per mars 2024 och behandlas i nämnden i maj 2024.

För en av åtgärderna finns en prioriteringslista

Gällande åtgärd nummer 10 om att förvaltningen ska göra en genomlysning av förvaltningsorganisationen i syfte att finna besparingar har ett dokument arbetats fram med förslag på åtgärder. De tre verksamhetscheferna fick i uppdrag att ta fram åtgärder för respektive verksamhetsområde. Prioriteringslistan har enligt uppgift inte redovisats i nämnden men däremot har nämndsordförande tagit del av den.

Två övergripande åtgärder är att tydliggöra rollfördelningen med exempelvis rollbeskrivning av enhetschef samt genomlysning av rollen som verksamhetsplanerare, samt att säkerställa att verksamheterna har rätt ersättning utifrån individens behov.

Inom respektive områden för myndighet, hemtjänst, särskilt boende, funktionshinderomsorg, hälso- och sjukvård/förebyggande, ekonomi samt personal har mellan två och fem åtgärder föreslagits. Förslagen har fått prioritering 1–4. Det framgår inte vad prioriteringarna innebär. Det finns ett datum för när varje åtgärd ska vara genomförd samt att det framgår vem som är ansvarig. Åtgärderna innehåller inga uppskattningar om kostnader eller besparingar.

4.4. Bedömning ekonomistyrning

Rekommendation:

- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.

Bedömningen är att nämnden inte har vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. Vi grundar bedömningen på bristande process för intern resursfördelning och budgetering. Nämnden behöver fortsätta utveckla sin

förståelse för och förklaring till underskottet samt hur olika ekonomiska faktorer påverkar nämndens ekonomi.

Vi bedömer att nämndens behöver utveckla sin process för resursfördelning och internbudget så att processerna är tydliga, transparenta och att resursfördelningen kan fungera styrande för nämndens ekonomi. Nämnden har inte en tydlig tidsplan för sin internbudgetprocess och vi kan inte utesluta att hanteringen bidrar till en försenad uppföljning och en försenad hantering av underskott då verksamheterna inte får rimliga planeringsförutsättningar. Det påbörjade arbetet med resursfördelning som på ett bättre sätt speglar de faktiska behoven behöver fortsätta och nämnden behöver ytterligare utveckla sin förståelse för vilka faktorer som påverkar nämndens ekonomi och som är kostnadsdrivande, både på kort och lång sikt.

Utifrån intervjuer och underlag är bedömningen att det fortfarande inte finns en samlad bild av orsakerna till underskottet och att de orsaker som beskrivs inte förklarar inte hela underskottet om drygt 40 mkr. Detta visar ytterligare på behovet av en transparent och förutsägbar resursfördelning.

Bedömningen är vidare att vissa av de faktorer som anges som anledning till underskottet har varit, eller borde varit kända på förhand och internbudgeten borde i större utsträckning justerats för att parera dessa faktorer. Som exempel nämns kostnaderna för placerade barn som nämnden inte ensamma kan påverka men där kostanden inte alls tagits i beaktande i internbudgeten.

Rekommendation:

- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.

Bedömningen är att nämnden delvis vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet rekommendationen. Vi grundar bedömningen på att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt.

Det är utifrån de handlingar som presenterats för nämnden svårt att få en tydlig uppfattning om hur stora besparingar som åtgärdsplanerna förväntas ge, både för innevarande år och på sikt. Särskilt eftersom flera utav underlagen är otydliga och inte innehåller tydliga beräkningar eller konkreta siffror. Nämnden fattade beslut om att var och en av åtgärderna i handlingsplanen skulle ha ett uppskattat värde vilket de ej har haft, men de har ändå godkänts av nämnd. 6 av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska "vidta riktade insatser" men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Att tidig prognos för 2023 ligger nära det faktiska utfallet för 2023 tyder på att handlingsplanen inte haft tillräcklig effekt under 2023. De åtgärder som beslutades efter det att den första prognosen togs fram har inte nämnvärt påverkat det ekonomiska resultatet på totalen. Dock har utvecklingen av den ackumulerade avvikelsen under årets senare månader planats ut.

Vi ser positivt på att nämnden har en tät ekonomiuppföljning med fler uppföljningar än vad som föreskrivs i kommunens interna styrdokument. Dessa tätare uppföljningar möjliggör för nämnden att hålla sig informerade om det aktuella ekonomiska läget och ökar möjligheterna att fatta beslut med anledning av avvikelser.

5. Intern kontroll och uppföljning

5.1. Intern kontroll 2023

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll, antaget av fullmäktige, är syftet att nämnder med en rimlig grad av säkerhet ska säkerställa en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet samt ha en tillförlitlig finansiell rapportering och information från verksamheten. Den interna kontrollen ska utgå från en analys av sannolikhet och konsekvens av risker i verksamheten. Det åligger nämnden att anta regler och anvisningar för den interna kontrollen.

Nämndens internkontrollplan för 2023 innehåller totalt 13 identifierade risker varav två avser ej uppföljda kontrollpunkter från 2022. I denna granskning är två av riskerna relevanta. Nämligen:

- *"Risk för att inte kunna säkerställa en kvalitativ och kostnadseffektiv verksamhet"* vilket hänvisar till uppdraget om en budget i balans per 31 december 2024. Det är förvaltningschefen som är ansvarig och det redovisas vid varje nämndssammanträde. Av intervju framgår att nämnden får muntlig information om arbetet med handlingsplanen.
- *"Risk för brister i verksamhetens följsamhet mot biståndsbeslut"* vilket ska följas upp i med systemet för tids- och insatsregistrering av utvecklingsledare/systemutvecklare. Ansvarig är administrativ chef. Denna risk är en av de två ej uppföljda kontrollpunkterna från 2022.

Vid intervjuer framgår att internkontrollplanen arbetats fram av förvaltningschef samt nämndens presidium. Verksamhetschefer, enhetschefer, administrativ chef samt ekonomer har inte medverkat i framtagandet av risker.

Uppföljning av intern kontroll 2023

Nämnden godkände i februari 2024 uppföljning av intern kontroll 2023. Gällande risken för att inte kunna säkerställa en kvalitativ och kostnadseffektiv verksamhet framgår att *"handlingsplan samt sedan tidigare påbörjade och pågående insatser syftar till ett kostnadseffektivt och effektfullt arbetssätt"*. Resultatet beskrivs vara att handlingsplanen för en budget i balans redovisas månatligen till nämnd och kvartalsvis till kommunstyrelsen.

Det finns ingen uppföljning av risken för brister i verksamhetens följsamhet mot biståndsbeslut.

Intern kontroll 2024

Den 1 december 2023 fattade nämnden beslut om intern kontrollplan för 2024. Den innefattar 11 risker. Risken för att inte kunna säkerställa en kvalitativ och kostnadseffektiv verksamhet kvarstår. Det är fortsatt förvaltningschef som är

ansvarig för att vid varje nämndsammanträde följa upp att-satserna i handlingsplanen för en budget i balans.

5.2. Uppföljning i form av system- och ekonomistöd

Kommunen använder verksamhetssystemet Hypergene för ekonomi- och verksamhetsstyrning. I Hypergene ska enhetschefer kunna följa upp sin ekonomi och nyckeltal angående exempelvis personal och sjukfrånvaro. Av intervjuer framgår en samlad bild av att problematiken med Hypergene kvarstår sedan föregående års granskning. Det uppges handla dels om att enhetscheferna efterfrågar mer kompetens och utbildning i ekonomi, dels att den uppbyggda strukturen i Hypergene inte överensstämmer med verksamhetens organisation. Det framgår vidare en samlad bild av att det fortsatt saknas kompetens för att kunna dra nytta av Hypergene fullt ut i syfte att följa upp ekonomi och verksamhet. Enhetscheferna har under 2023 erhållit utbildning och det kommer enligt uppgift att ske fler utbildningstillfällen under 2024.

Därtill används verksamhetssystemet Combine som är ett processtöd för strukturerad dokumentation specifikt framtaget för socialtjänstens verksamhet, LSS-verksamhet och hälso- och sjukvård. Intervjuade uppger att det är en brist att de två verksamhetssystemen inte är kompatibla med varandra vilket gör det svårt för enhetschefer att kunna följa upp sin ekonomi och nyckeltal i Hypergene.

Ekonom- och verksamhetsstöd

Intervjuade uppger att verksamhetscheferna har ledningsmöte med sina enhetschefer en gång i veckan där bland annat bemanning och sjukfrånvaro lyfts.

Enhetscheferna har veckovisa möten med sin administratör och verksamhetsplanerare. Förvaltningens ekonomer ska ha månatliga möten med enhetscheferna. Vid intervju framgår att sjukfrånvaro och vakanser under 2023 har försvårat ekonomisk uppföljning. Intervjuade uppger att verksamhetscheferna sedan de började i september 2023 inte har inte haft en uppföljning med ekonomer gällande sina respektive verksamhetsområden.

Verksamhetsplanerare

Under 2021 infördes en roll som verksamhetsplanerare inom området funktionsnedsättning och under hösten 2022 infördes rollen även inom äldreomsorgen. Varje enhet fick en beräknad kvot för verksamhetsplanerare och totalt rörde det sig om cirka 25 årsarbetare inom hela förvaltningen. Syftet var att verksamhetsplanerare skulle arbeta administrativt samt täcka upp korttidsjukfrånvaro.

Enligt siffror från förvaltningen finns per siste december 2023 nästan 42 årsarbetare med rollen som verksamhetsplanerare. Intervjuade uppger att rollfördelningen mellan enhetschef, administratör samt verksamhetsplanerare har

varit otydlig. Som tidigare har beskrivits i rapporten är en av förvaltningens åtgärder i prioriteringslistan kopplad till åtgärd 10 i handlingsplanen att tydliggöra rollfördelningen inom förvaltningen. Åtgärden har prioritering 1 och tidplanen är 31 januari 2023.

Enligt uppgift kommer antalet verksamhetsplanerare minska med 30 % från den ursprungliga kvoten (om 25 årsarbetare) från och med 1 mars 2024. Förändringen har riskbedömts i februari 2024 och kommer att samverkas med fackliga organisationer under våren 2024. I dagsläget har inte facklig samverkan genomförs eller beslut fattats.

5.3. Bedömning intern kontroll och uppföljning

Rekommendation:

- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.

Bedömningen är att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet med rekommendationen. Vi grundar bedömningen på att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Verksamhetschefer, enhetschefer, administrativ chef samt ekonomer har inte medverkat i framtagande av risker och bedömningen är att nämnden inte har säkerställt en ändamålsenlig riskvärdering. En tänkbar konsekvens är att de risker som finns inte fångas upp, hanteras och kontrolleras på ett ändamålsenligt sätt. För att de verkliga riskerna ska fångas upp krävs att olika professioner, på olika nivåer inom nämndens verksamheter medverkar. Så sker inte i dagsläget.

Vidare bedömer vi att flera kontrollmomentet under 2023 gällande uppföljning av handlingsplanen inte är ändamålsenligt utformade kontrollmoment. De gäller exempelvis uppföljningen av handlingsplanen som inte bedöms uppfyllakontrollmomentets syfte då det innebär information snarare än kontroll. Det framgår inte hur flera av kontrollerna ska bidra till att stärka nämndens interna kontroll inom ekonomiområdet. Intrycket förstärks av att nämnden i sin återrapportering av intern kontrollarbetet 2023 inte får information om resultatet av faktiska kontrollåtgärder och för risken "bristande följsamhet till biståndsbeslut" har den interna kontrollen inte genomförts enligt plan.

Slutligen bedöms nämnden inte ha arbetet systematiskt med riskbedömningar i framtagande av handlingsplanen eller exempelvis i samband med anställningsstoppet. För vissa av de framtagna åtgärderna har riskbedömningar tagits fram, främst i de fall då det fått påverkan på arbetsmiljön och det har krävts av fackliga representanter.

Rekommendation:

- Tillse att chefer m.fl. ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Bedömningen är att nämnden inte vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. Vi grundar bedömningen på att det i stort är det samma problematik som i föregående granskning och att kritiken därmed kvarstår.

Den problematik som finns inkluderar att verksamhetssystemet inte fungerar som uppföljning bland annat då organisatoriska indelningar inte stämmer överens med verkligheten, systemet inte förmår hämta statistik från olika källor vilket behövs för att ge en helhetsbild och att uppföljningen inte är kvalitetssäkrad. Vidare bedömer vi att det finns behov av mer utbildning till både verksamhets- och enhetschefer både i ekonomistödsystemen som ekonomistyrning mer generellt. Det stöd som finns i form av ekonomer och controllers uppges i varierande grad att fungera och bedömningen är att det är personberoende och därmed sårbart.

6. LEIF-projektet

6.1. Projektets bakgrund och genomförande

Av nämndens verksamhetsberättelse för 2020 och 2021 framgår att underskotten om -14,2 respektive -9,8 mkr bland annat beror på en kostsam bemanningsplanering inom hemtjänst, boende vuxna enligt LSS samt för ledning och administration.

Av verksamhetsberättelsen för 2021 framgår vidare att omsorgsförvaltningen under den senare delen av 2021 har börjat processen "förändrat arbetssätt". Metoden kopplas till den enskilda individen och det behov personen har och utifrån detta ska en realistisk planering ske över hela dygnet oavsett verksamhetsområde. Det beskrivs att scheman och bemanning ska vara anpassat efter behov och att individens behov är prioriterat och bemanning/schema därmed är sekundärt.

Kommunen utlyste en upphandling med sista anbudsdag till den 26 augusti 2021. Anbudspresentationer hölls den 6 och 7 september 2021. Den 16 september 2021 skickades ett tilldelningsbeslut till leverantören. Två anbudsgivare sökte överprövning av upphandling till Förvaltningsrätten varav ett ärende överklagades till Kammarrätten som inte meddelade prövningstillstånd.

Avtalet gällde 1 år och 2,8 mkr

Kommunen kunde därmed ingå ett avtal med leverantören gällande "organisationskonsult hemtjänst och funktionshinderomsorg" med avtalsperioden 2022-02-07 till 2023-02-06 med ett totalt pris för uppdraget om 2,8 mkr.

I avtalet går att läsa att "Säljaren har således ej rätt till ytterligare ersättning om det ej är skriftligen överenskommet mellan parterna" och att priserna ska vara fasta för hela uppdraget. Lika så framgår att ändringar och tillägg till avtalet endast kan göras genom en skriftlig handling undertecknad av behöriga företrädare för kommunen och leverantören. Enligt uppgifter finns inga sådana handlingar.

I verksamhetsberättelsen för 2022 beskrivs att förvaltningen under 2022 arbetat med LEIF processen (Lugnt, Effektivt med Individen i Fokus) vilket syftar till att skapa goda förutsättningar för god och hållbar kvalitet, arbetsmiljö och ekonomisk hushållning av resurser vilket vidare kopplas ihop med "förändrat arbetssätt".

6.2. Kostnaderna för projektet

Vi har tagit del av en sammanställning av kostnaderna för leverantören vilket sammanfattas i tabellen nedan.

Tabell 3. Kostnader för LEIF-projektet

Tidsperiod	Belopp
2021-05-27 – 2021-11-26	316 342
2022-03-30 – 2023-02-28	3 732 500
2023-03-26 – 2023-11-28	3 710 000
Total kostnad inklusive moms	**7 758 842**

Källa 6. Omsorgsförvaltningen

Underlaget visar att leverantören fakturerat cirka 316 000 kronor mellan maj och november 2021, det vill säga innan avtalet trädde i kraft. Det handlar om kostnader för:

- Inläsning av material och återrapportering utfört i april-maj 2021
- Redovisning av arbetsmetod för chefer inom funktionshinderomsorg juni 2021
- Uppdrag i Värnamo i juli 2021 gällande möte med chefer inom särskilt boende inklusive resekostnader
- Schemaarbete för ett särskilt boende under augusti och september, 5 möten inklusive resekostnader
- Uppdrag i Värnamo november 2021 genomgång av kommunens material för analys inklusive resekostnader

Vidare framgår att leverantören fakturerat 3,7 mkr under avtalsperioden samt 3,7 mkr efter avtalsperioden.

Leverantören har i december 2023 lämnat en slutrapport på 108 sidor. I rapporten står att förvaltningen valde att under hösten fasa ut stödet från leverantören tidigare än planerat vilket påverkar avslutet och implementeringen av det nya arbetssättet.

Intervjuade uppger att det som kvarstår av LEIF är att det nu finns en konsensus i förvaltningen om att det är individens behov som måste styra planeringen av bemanning. Samt att det har belyst att många brukare saknade genomförandeplaner. Samtidigt uppger intervjuade att detta bör vara självklara arbetssätt i enlighet med den lagstiftning som styr verksamheterna.

Slutrapporten har inte redovisats till nämnden.

7. Slutsats och rekommendationer

Den sammanfattande bedömningen är att omsorgsnämnden i flera avseenden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterades i den föregående granskningen. Detta innebär att nämnden bland annat i sin hantering av resursfördelning och internbudget, ekonomistyrning och hantering av underskott 2023 i flera avseenden uppvisar brister avseende ändamålsenlig ekonomi samt brister avseende intern styrning och kontroll.

Det är utifrån de handlingar som presenterats för nämnden svårt att få en tydlig uppfattning om hur stora besparingar som åtgärdsplanerna förväntas ge, både för innevarande år och på sikt. Särskilt eftersom flera utav underlagen är otydliga och inte innehåller tydliga beräkningar eller konkreta siffror. I detta arbete hjälper det inte att nämnden har fattat beslut om åtgärder om åtgärderna inte får de effekter som förväntas.

Bedömningen är att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på ett par års sikt kunna nå en budget i balans och det är angeläget att nämnden snarast fortsätter sitt arbete med resursfrågor inom sitt verksamhetsområde så att verksamheten på sikt kan anpassas till förväntade ekonomiska ramar. I detta arbete behöver chefer på flera nivåer mer kunskap om budget och ekonomi och ett utökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Rekommendation	Svar
Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.	Nämnden bedöms inte ha vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet med rekommendationen. Nämndens mål 2023 är samma som tidigare och dessa har inte brutits ner på verksamhetsnivå.
Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.	Nämnden bedöms inte ha vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet med rekommendationen. Nämndens indikatorer är samma som tidigare och för 2024 saknas i flera fall så väl målvärden som tidigare resultat att jämföra med.
Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.	Nämnden bedöms inte ha vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet med rekommendationen. Arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, kontrollmomenten bedöms inte som ändamålsenliga eller har inte genomförts och riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.	Nämnden bedöms inte ha vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. Bedömning är att nämnden har bristande process för intern resursfördelning och budgetering och behöver utveckla sin förståelse för och förklaringar till underskottet.
Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.	Nämnden bedöms delvis ha vidtagit tillräckliga åtgärder i enlighet rekommendationen. Det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt.
Tillse att chefer m.fl. ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.	Nämnden bedöms inte ha vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. I stort är det samma problematik som i föregående granskning och att kritiken därmed kvarstår.

Värnamo den 26 mars 2024

Hanna Ericsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor
EY

Charlotte Ahlström
Verksamhetsrevisor
EY

8. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Tf. förvaltningschef
- Administrativ chef
- Verksamhetschef särskilt boende
- Verksamhetschef funktionshinderomsorg och myndighet
- Ordförande omsorgsnämnd
- Andre vice ordförande omsorgsnämnd

Analyserade dokument

Omsorgsnämnden

- Avtal med leverantör gällande Kuben
- Avtal med leverantör gällande LEIF-projektet
- Budgetuppföljning med helårsprognos per mars, april, oktober 2023
- Delårsrapport 2023
- Internkontrollplan 2023 samt uppföljning av intern kontroll 2023
- Intern kontrollplan 2024
- Månadsuppföljning per februari, maj, juli, augusti, september, november 2023
- Omsorgsnämndens delegationsordning, gäller från och med 2023-10-01
- Prioriteringslista
- Protokoll december 2022 – februari 2024
- Rutin avseende förstärkt återbesättningsprövning till följd av anställningsstopp
- Slutrapport LEIF-projektet
- Verksamhetsberättelse 2020, 2021, 2022, 2023
- Verksamhetsplan 2023-2025
- Verksamhetsplan 2024-2026
- Årsbudget 2023, 2024
- Årsredovisning 2019, 2020, 2021, 2022

Kommunövergripande

- Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2023-05-02 § 165, 2023-06-20 § 232, 2023-09-05 § 279
- Reglemente för intern kontroll antagen av kommunfullmäktige 2017-10-26

9. Revisionskriterium

Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

Kommunfullmäktiges budget

Av fullmäktiges budget 2023 framgår att visionen *"Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen – 40 000 invånare år 20235"* ska uppnås genom hållbarhet, attraktivitet, tillväxt och en trygg kommun.

Omsorgsnämndens budget för 202 var cirka 669 mkr, motsvarande 31 % av kommunens totala budget.

Omsorgsnämnden reglemente

Enligt reglementets 1 § ansvarar omsorgsnämnden för omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt följdlagar och författningar. Nämnden ansvarar även för den kommunala hälso- och sjukvården inom de särskilda boendeformerna och ordinärt boende (hemsjukvård), enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Enligt omsorgsnämndens reglemente 4 § ska nämnden se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller annan författning, samt bestämmelser i detta reglemente. Vidare anger reglementets 4 § att omsorgsnämnden regelmässigt till kommunfullmäktige ska rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Bilaga 1. Sammanställning av beslut

Sammanträde	Ärende	Notering
2023-01-25		Ingen budgetuppföljning.
2023-02-22	§ 15 handlingsplan för budget i balans	Nämnden beslutar att ge omsorgsförvaltningen i uppdrag att arbeta fram ett förslag på åtgärder som syftar till att nå en budget i balans per den 31/12 2024. Åtgärderna ska var och en vara uppskattade till ett ekonomiskt värde och redovisas 5/4 2023.
2023-03-22	§ 28 månadsuppföljning februari	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljning.
2023-04-05	§ 49 Budgetuppföljning med prognos mars	Nämnden beslutar att godkänna budgetuppföljning med helårsprognos.
2023-04-26	§ 53 Handlingsplan för budget i balans	Nämnden beslutar att godkänna redovisningen av föreslagna åtgärder.
2023-05-31	§ 60 Budgetuppföljning med prognos april	Nämnden beslutar att godkänna redovisningen. Nämnden förstår allvaret i situationen och poängterar att man inte på något sätt nöjd med vare sig utfall eller prognos.
	§ 61 Handlingsplan för budget i balans	Nämnden beslutar om 12 åtgärder i handlingsplanen.
2023-06-14	§ 72 Månadsuppföljning maj	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljning. Nämnden ser fortsatt allvarligt på situationen och poängterar åter att man inte är nöjd med vare sig utfall eller prognos. Nämnden förutsätter att förvaltningen nu på alla nivåer arbetar hårt för att komma till rätta med underskottet.
2023-08-23	§ 86 Månadsuppföljning juli	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljningen. Samma skrivelse som i §72.
2023-09-13	§ 97 Handlingsplan för budget i balans	Nämnden beslutar att godkänna förslag om handlingsplan för budget i balans samt att överlämna handlingarna till kommunstyrelsen.

2023-10-04	§ 106 Delårsbokslut 2023	Nämnden beslutar att godkänna delårsbokslutet för 2023. Nämnden ser fortsatt allvarligt på situationen och förutsätter att förvaltningen alltjämt och på alla nivåer arbetar hårt för att komma till rätta med underskottet. Uppdraget att minska underskottet utgår från den Handlingsplan för budget i balans. Täta löpande uppföljningar krävs för att nå målet.
	§ 107 Månadsuppföljning augusti	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljningen. Samma skrivelse som § 106.
2023-10-25	§ 115 Månadsuppföljning september	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljningen. Samma skrivelse som § 106.
	§ 117 Anställningsstopp	Separat protokoll – finns ej på hemsidan.
2023-11-29	§ 127 Budgetuppföljning med prognos oktober	Nämnden beslutar att godkänna budgetuppföljning. Samma skrivelse som § 106.
2023-12-13	§ 140 Månadsuppföljning november	Nämnden beslutar att godkänna månadsuppföljningen. Samma skrivelse som § 106.

Källa 7. Nämndens protokoll

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Värnamo Kommun
Kommunrevisionen

21 november 2023

Till:

Kommunstyrelsen

Servicenämnden

För kännedom till:

Fullmäktige

Granskning av IT-relaterade kostnader

EY har på vårt uppdrag biträtt i rubricerad granskning.

På revisionsmöte den 21 november 2023 har vi i egenskap av revisorer fått en genomgång av revisionsrapporten från EY. Härmed överlämnar vi revisionsrapporten till kommunstyrelsen och servicenämnden för yttrande.

Efter det att vi beslutade om granskningen av IT-relaterade kostnader och formulerade våra revisionsfrågor, har vi vid den grundläggande granskningen fått information om att IT-avdelningen ska äga all IT-relaterad utrustning och hyra ut den till nämnder/förvaltningar. Vi vill i svaret från kommunstyrelsen och servicenämnden få redogjort för vilka resultat som förväntas bli uppnådda vid en sådan förändring.

Kommunrevisionen önskar skriftligt svar av kommunstyrelsen och servicenämnden på de rekommendationer som framgår av revisionsrapporten senast den 21 februari 2024.

Värnamo som ovan

Susanne Andersson
Revisionens ordförande

Östen Sjölin
Vice ordförande

Granskning av IT-relaterade kostnader

Värnamo kommun

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 3

2.3. Genomförande och avgränsning 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Granskningsresultat 5

3.1. Organisation 5

3.2. Styrning och fördelningsprinciper 6

3.3. Effektiviseringskrav och informering av kostnader 8

4. Slutsats 11

5. Källförteckning 13

6. Revisionskriterium 14

6.1. Kommunallagen (2017:725) 14

6.2. Kommunstyrelsens reglemente 14

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Värnamo kommun genomfört en granskning av kommunstyrelsens och servicenämndens styrning avseende IT-kostnader. Granskningens syfte har varit att bedöma om styrelsen och nämnden har en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnadsbedömningar, och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärdsplaner för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Den sammanfattande bedömningen är att det finns en god organisatorisk struktur för IT-verksamheten i kommunen. Vi noterar att styrningen har utvecklats till det bättre genom inrättandet av ett renodlat IT-center. Därtill anser vi att beställande nämnder får information om de huvudsakliga kostnaderna i tillräcklig tid för upprättandet av internbudget.

Vidare är bedömningen att fördelningsprinciperna för IT-kostnader i sig är tydliga. Däremot bygger fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna på nyckeltal som är sju år gamla. Det är därför positivt att en översyn av fördelningsnycklarna sker vid tillfället för granskningen. Vi menar att detta framgent bör ske med tätare frekvens, i syfte att säkerställa att fördelningen av IT-kostnader reflekterar det faktiska nyttjandet av IT-stödet.

Det är därtill en bedömning av granskningen att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tillse att det upprättas tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Det uppmärksammas i granskningen att det är otydligt för de beställande nämnderna vilka kostnader som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonen. Detta medför att oförutsedda kostnader kan uppstå för tjänster vilka faller utanför schablonen, vilka istället behöver införskaffas direkt av beställande nämnd.

Av granskningen framkommer att det inte riktats några effektiviseringskrav gentemot vare sig kommunstyrelsen eller servicenämnden kopplat till IT-avdelningen. Det har därför ej upprättats någon åtgärdsplan då detta endast är ett krav om nämnden eller styrelsen skulle uppvisa ett prognostiserat underskott.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderas kommunstyrelsen och servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Kommunstyrelsen har enligt reglemente ett övergripande ansvar för kommunens IT-system samt övriga kommunikationssystem. Det framgår vidare av digitaliseringsplanen att såväl kommunstyrelsen som servicenämnden har ansvar för dess genomförande. Enligt reglemente har servicenämnden det övergripande ansvaret för drift, förvaltning och utveckling av digital infrastruktur, digital arbetsplats, IT-säkerhet samt kommunens GIS-verksamhet. Servicenämnden ansvarar för driften av datorer och telefoni. Inköp av hårdvara görs av respektive nämnd.

Övergripande licenskostnader och kostnader för drift av IT-miljön internfaktureras via IT-schablonen. Under 2022 uppmärksammade nämnderna ökade kostnader. Detta är främst kopplat till hårdvara som påverkas av såväl komponentbrister som en svag valutakurs.

En viktig aspekt av ekonomisk styrning är att nämndernas kostnader är enkla att förstå och lätta att förutse. De fördyrande omständigheterna för IT-utrustning och tjänster innebär också att nämnderna får svårare att förutse kostnaderna.

Revisorerna vill mot bakgrund av ovan identifierad problematik granska hur kostnader för IT-avdelningen fördelas mellan nämnder. Revisorerna vill därtill ta del av vilka krav som ställs på IT-avdelningen med avseende på kostnadseffektiviseringar samt krav på ekonomisk rapportering till nämnderna med avseende på kostnader.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen och servicenämnden har en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnadsbedömningar, och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärdsplaner för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

I granskningen har följande revisionsfrågor besvarats:

- Är styrningen tillräcklig för att säkerställa en korrekt budgetering av kostnader för IT-system?
- Är fördelningsprinciperna avseende kostnader för IT-verksamheten tydlig?
    - Vad är orsakerna till nämndernas ökade IT-kostnader?
- Har kommunstyrelsen riktat effektiviseringskrav med avseende på IT-avdelningen?
    - Har åtgärdsplaner upprättats för att nå effektiviseringskraven?
- Har kommunstyrelsen i tillräcklig utsträckning informerat nämnderna om ökade IT-kostnader?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har genomförts med förvaltningschef för serviceförvaltningen, IT-centerchef, förvaltningsekonomer, inköpare samt ett urval av representanter från beställande nämnders förvaltningar (utbildning och omsorg). Granskningen avser kommunstyrelsen och servicenämnden. Granskningen har genomförts under perioden april – oktober 2023. Se källförteckning i bilaga 5.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se bilaga 6.

- Kommunallagen (2017:725)
- Kommunstyrelsens reglemente

3. Granskningsresultat

3.1. Organisation

I servicenämndens reglemente framgår att nämnden ansvarar för att tillhandahålla IT-relaterade tjänster till övriga förvaltningar. Tjänsterna avser övergripande drift och support av kommunens nätverk, datorer, telefoni samt viss utveckling inom IT. Kostanden för tjänsterna ska utgöra ett självkostnadspris.

Servicenämnden ska även vara stöd till övriga nämnder i deras IT-utveckling och upprätthållande av fastställd nivå för IT-säkerhet. I kommunstyrelsens reglemente framgår att styrelsen ska ha ett övergripande ansvar för kommunens epostsystem, IT-system samt övriga kommunikationssystem.

Av intervju framkommer att en organisationsförändring med ett nytt IT-center påbörjades 2021. Kommunstyrelsen beslutade hösten 2020 att ge servicenämnden i uppdrag att ta fram en plan kring finansiering av ett successivt byggande av ett IT-center. I början av 2021 beslutade kommunstyrelsen att ge servicenämnden i uppdrag att rekrytera en IT-centerchef. Den nuvarande IT-centerchefen anställdes i juni 2021 och har därefter fortsatt med byggandet av IT-center. IT-center tillhör serviceförvaltningen och är underställd servicenämnden.

Det framgår av intervjuer att uppdelningen av ansvarsområde enligt kommunstyrelsens och servicenämndens reglemente inte är känd. I praktiken arbetar IT-center inte uppdelat med ansvarsområdena utan i samlad organisation.

I servicenämndens tjänsteskrivelse, daterad 2023-02-17, framgår bakgrunden till uppbyggandet av IT-center. Syftet med inrättandet av ett IT-center var att skapa ett nav som möter kommunens framtida behov av digitalisering på ett hållbart sätt. Därtill var syftet att samla kompetens för att ytterligare kunna stötta förvaltningarna. IT-centers uppdrag beskrivs vara att stödja kommunens verksamheter med relevant IT-stöd, kompetens och stabila förutsättningar för digitalisering. Grundläggande för uppdraget är en säker och hållbar förvaltning med fokus på kundbehov samt att leverera kostnadseffektiva IT-lösningar som är av bästa nytta för kommunens verksamheter och kommunen som helhet. Intervjuade framför att det är stor skillnad på en traditionell IT-avdelning och ett IT-center. Skillnaden beskrivs främst vara IT-centers ökade stöd till förvaltningarna.

I tjänsteskrivelsen framgår att IT-centers linjeorganisation är indelad i tre olika uppdragsområden:

- **IT-drift** med en separat enhetschef där uppdraget är användarstöd, drift, förvaltning och utveckling av kommunens digitala infrastruktur, arbetsplats och IT-säkerhet. Intervjuade framför att IT-drift finansieras av IT-schablonen och faktureras respektive nämnd. I IT-driften ingår kommunövergripande system såsom HR-system och ekonomisystem.
- **Förnyelse och utveckling** med uppdraget att stötta verksamheterna med mer strukturell kompetens för verksamhetsutveckling (projektledning, analys av behov och krav, designa processer med mera). Det framförs att IT-

center har fått budgettillskott motsvarande fyra heltidstjänster för att driva förnyelse och utveckling.

- **Gemensamma digitala tjänster** med uppdragen samordning av behov och förvaltning av nya gemensamma digitala tjänster. Detta avser kommunens GIS-verksamhet som är helt budgetfinansierad.

Vidare redogör tjänsteskrivelsen för att IT-center har utvecklat ett arbetssätt och arbetar i team sammansatt av tvärfunktionella kompetenser och förmågor för att:

- Ha behovet till servicenämndens kunder i centrum.
- Fokusera på gemensamma mål och att prioritera utifrån nytta och värde.
- Säkerställa helhet och kvalitet i leveranser.

Det framförs vid intervjun att den andra punkten från tjänsteskrivelsen är av central vikt. Det anses generellt finnas ett behov av grundläggande så kallade cost/benefit-analyser. Det framförs finnas processbeskrivningar för upphandling. Det inrättas bland annat en samrådsgrupp för samtliga upphandlingar. Denna inkluderar representanter för samtliga intressenter. Det framförs dock att detta inte krävs för inköp under 100 tkr. Då ställs inte samma krav på samordnade upphandlingar. Det är enligt uppgift inte ovanligt att det skrivs avtal med leverantörer vilka saknar utvärderingar om behov alternativt om tjänsterna kan levereras internt. Därtill framförs att det inte heller är ovanligt att avtalen är bristfälliga vilket sällan gynnar kommunen. Det framförs att det finns utrymme att tydliggöra hur förvaltningar genomför inköp av IT-utrustning som understiger gränsen på 100 tkr. Dels för att samordna inköp, dels för att tydliggöra syftet med tjänsterna som inhandlas.

3.2. Styrning och fördelningsprinciper

Servicenämndens verksamhetsplan, antagen av servicenämnden 2022-03-23, utgår från kommunfullmäktiges övergripande mål. Verksamhetsplanen innehåller inga mål för IT eller digitalisering inom kommunen. Däremot framförs att respektive nämnd tar fram mål för digitalisering. Därtill innehåller planen inte några mål eller krav vad gäller budget eller kostnadsfördelning.

Intervjuade framför att IT-center finansieras dels genom resurstilldelning/egen budgetram (57 procent), dels genom IT-schablonen samt intäkter (43 procent). Schablonen var 19,9 miljoner kronor 2022 och nästan 20,6 miljoner kronor 2023.

Varje förvaltning har en procentsats som syftar till att spegla nyttjandet av IT-tjänster. Tabellen nedan redovisar respektive förvaltnings budgetram, unika procentsats samt totala IT-schablon 2023.

Förvaltning	Budgetram 2023 (med hänsyn till måltidsservice)	% på budgetramen	Total IT-schablon 2023[1]
Barn- och utbildningsförvaltningen	847 938 000	0,735%	**6 886 960**
Omsorgsförvaltningen	620 258 000	0,737%	**5 041 530**
Kommunledningsförvaltningen	100 780 000	1,827%	**2 030 334**
Medborgarförvaltningen	157 575 000	1,061%	**1 843 286**
Teknik- och fritidsförvaltningen	99 720 000	1,451%	**1 510 960**
Serviceförvaltningen	156 270 000	0,896%	**1 509 109**
Samhällsbyggnadsförvaltningen	62 757 000	1,281%	**890 841**
Campus Värnamo	23 525 000	1,980%	**513 842**
Kulturförvaltningen	34 031 000	0,927%	**347 524**
Upphandlingsnämnd	470 000	0	**0**
Överförmyndarnämnd	2 321 000	0	**0**
Kommunens revisorer	1 639 000	0	**0**
Summa	***2 107 284 000***		***20 574 385***

Tabell 1. Fördelning av IT-schablon 2023.

Schablonens fördelningsnyckel, förvaltningarnas unika procentsats, beslutades av servicenämnden för omkring sju år sedan. Vid intervju framkommer att framtagandet av fördelningsnyckeln ursprungligen har utgått från faktiska kostnader per förvaltning (utifrån antal användare, ärenden, antal servrar och nätavgifter). Den faktiska IT-kostnaden utgjorde då en andel av totala kostnader (budgetramen) per förvaltning. Fördelningsnyckeln beräknades genom en förvaltnings IT-kostnader i förhållande till förvaltningens totala budgetram[2].

Intervjuade framför att fördelningsnyckeln därefter har använts som en schablon för uppräkning av IT-kostnader. Detta för att inte behöva räkna ut de faktiska kostnaderna per förvaltning varje år, vilket framförs vara komplicerat när det gäller IT-drift.

Procentsatsen utgår således från att belastningen på IT-drift, vilket IT-schablonen finansierar, stiger i samma takt som respektive förvaltnings budgetram ökar. Det framförs att uppräkningen har stämt bra med de faktiska IT-kostnaderna.

Enligt uppgift har fördelningen setts över och justerats löpande fram till 2018. Den senaste justeringen av fördelningen genomfördes 2018 då kommunen justerade internhyrorna, vilket i sin tur påverkade budgetramarna.

[1] IT-schablon 2023 enligt procent på budgetramen samt justering för ökade kostnader (Heroma) 2022 och justering för fakturering VA.

[2] Exempel: om en förvaltning hade en total budgetram på 687 mnkr och IT-kostnaderna var 2,34 mnkr blev fördelningsnyckeln 0,34 % (2,34/687). Om förvaltningens budgetram sedan ökar till 700 mnkr ska förvaltningen betala 2,38 mnkr till IT-drift (700 * 0,34 %).

I servicenämndens verksamhetsplan framgår att behovet av en ny ekonomisk styrmodell och debitering av tjänster från IT-center ska utredas 2023. Vid intervjuer framkommer att det är fördelningen av schablonen mellan respektive förvaltning som ska utredas. Detta för att utreda om den faktiska IT-kostnaden per förvaltning motsvarar den fördelningsnyckel som är satt.

Intervjuade framför att fördelningsnyckeln är väl förankrad i kommunen men att det finns ett behov av att revidera den då den är historisk och inte speglar respektive nämnds nuvarande nyttjande av IT-tjänster. Vidare framförs att arbetet med att se över fördelningsnyckeln har påbörjats inom förvaltningen. Målsättningen är att framtagandet av en ny fördelningsnyckel ska vara färdig till budget 2024. Utredningen grundar sig inte på ett politiskt beslut. Intervjuade framför att diskussionen förhoppningsvis kommer lyftas upp i kommunledningsgruppen under hösten.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför att det finns en gränsdragningsproblematik då det inte är tydliggjort vad som ingår i IT-schablonen. Det medför ökade svårigheter i förvaltningarnas budgetarbete. Därtill framför intervjuade att gränsdragningsproblematiken i vissa fall har resulterat i en del dubbelarbete.

IT-center har i dialog med kommunens ledningsgrupp utarbetat en uppdaterad plan för digital förnyelse 2023–2025. I planen framgår kommungemensamma mål och handlingar som ska stödja framtagandet av en styrprocess och prioriteringsmodell med syfte att nyttja digitaliseringens möjligheter. Intervjuade framför att det vid framtagandet av planen framkom att det finns tidigare investeringar och IT-resurser inom de olika förvaltningarna som arbetar utifrån egna strategier och inriktningar. Intervjuade ser vikten av att detta kartläggs för att säkerställa att alla jobbar på samma sätt samt ur ett kostnadseffektivt perspektiv då en del saker görs dubbelt.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför vidare att den service som IT-center erbjuder har blivit bättre de senaste åren. Däremot framför intervjuade att dialogen kan bli bättre. I servicenämndens verksamhetsplan 2023–2025 framgår indikatorn *IT-avdelningens kundbemötande* till *nämndsmålet Servicenämndens tjänster ger övriga förvaltningar förutsättningar till effektiv resursanvändning genom en god leveranssäkerhet och kvalitet*. Indikatorn uppmätte 97,2 procent. Målnivån för 2023 är 98 procent.

3.3. Effektiviseringskrav och informering av kostnader

Det framgår av intervjuer att det inte riktats direkta besparingskrav gentemot IT-center. Det framförs att tillskott till budgetramen för interna kostnader, såsom IT-schablon och lokalkostnader, inte budgetkompenseras inom kommunen. Kompensationer avseende lönekostnader, avskrivningar och andra budgetsatsningar innebär att den totala budgeten växer. Således också IT-schablonen. I och med att kompensationer inte sker av IT-schablonen finns ett mindre effektiviseringskrav, men IT-centers budget ökar dock årligen.

Det framgår av granskningen att det varken från servicenämnden eller kommunstyrelsen har fått krav på upprättande av åtgärdsplaner. Åtgärdsplaner tas

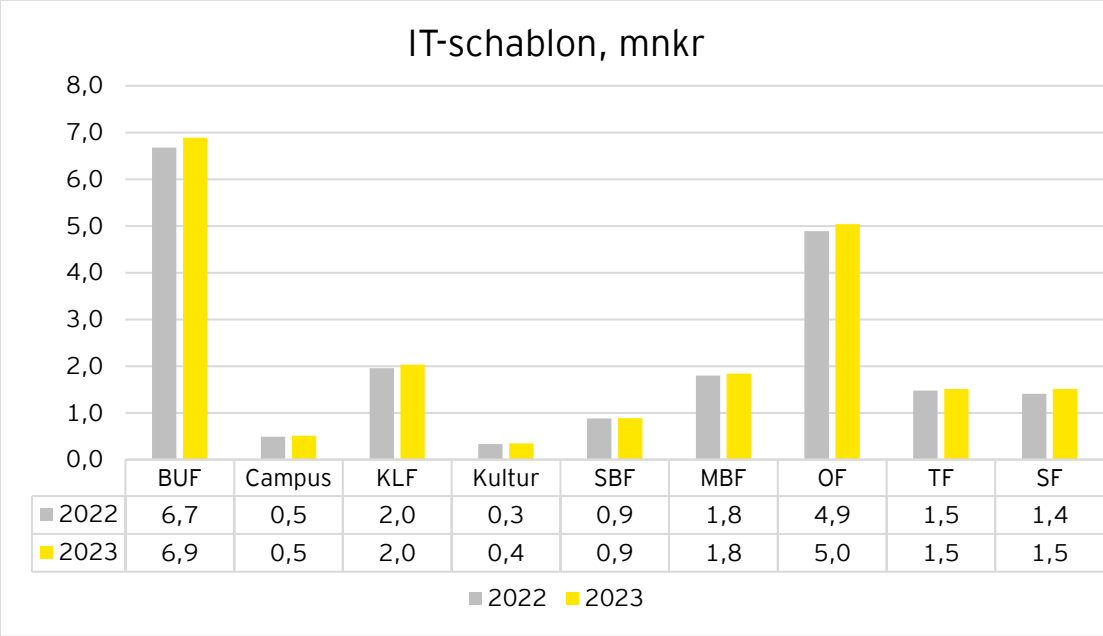
enbart fram om nämnden inte håller budget i balans. Intervjuade framför att både servicenämnden och IT-center prognostiserar en budget i balans för 2023.

Intervjuade från beställande nämnders förvaltningar framför att de får information om kommande års IT-schablon i oktober. Intervjuade upplever att de får informationen i god tid för att kunna lägga internbudgeten. Därtill är upplevelsen att dialogen med IT-center kring förväntade ökade kostnader har varit bra.

Däremot framförs att samtliga kostnader inte inkluderas inom ramen för IT-schablonen. Kostnader som uppstår på grund av tjänsteleveranser vilka inte är inkluderade i schablonen anses svårare att förutse. I sammanhanget lyfts den otydlighet avseende gränsdragning för vad som ingår i IT-schablonen. Då det upplevs som otydligt vad som ingår i schablonen försvåras möjligheten att förutse tillkommande kostnader. IT-center har inte en etablerad tjänstekatalog för kostnader av IT-tjänster. Intervjuade framför att de har möjlighet att se kostnaderna för hårdvarorna.

3.3.1. Nämndernas IT-kostnader

Det framkommer i granskningen att kostnaderna för IT har ökat de senaste åren. Det framgår dock att kostnadsökningarna är av mindre karaktär. Det framgår av intervju att majoriteten av IT-centers avtal inte räknas upp med valutan utan med index. Däremot framförs att den svaga valutakursen, i kombination med komponentbrister, kan ha haft indirekt påverkan på priser för hårdvara.

	BUF	Campus	KLF	Kultur	SBF	MBF	OF	TF	SF
2022	6,7	0,5	2,0	0,3	0,9	1,8	4,9	1,5	1,4
2023	6,9	0,5	2,0	0,4	0,9	1,8	5,0	1,5	1,5

Graf 1. IT-schablon 2022 och 2023

Det framkommer av sammanställning av nämndernas kostnader för IT-tjänster att dessa ökat något mellan 2022 och 2023. Som mest har kostnaderna ökat för barn och utbildningsnämnden vars kostnader ökat med cirka 200 tkr. IT-schablonen visar

dock inte hela kostnadsökningen för de beställande nämnderna. Dessa kostnader utgör en del av den totala kostnadsmassan för IT. Resterande kostnader hanteras på nämndsnivå varpå servicenämnden och kommunstyrelsen endast har påverkan på sina egna kostnader.

Det framförs att förvaltningarna har delegation att göra enskilda inköp av system upp till 100 tkr. Detta sker utan involvering av IT-center eller kommunens inköpsavdelning. Det framförs att en stor del av införskaffade tjänster och produkter hade kunnat genomföras mer effektivt. Detta genom att nyttja kommungemensamma kostnadskalkyler i syfte att underlätta huruvida inköp ska hanteras internt eller involvera extern leverantör.

4. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är att det finns en god organisatorisk struktur för IT-verksamheten i kommunen. Vi instämmer i iakttagelser från intervju att styrningen har utvecklats till det bättre genom inrättandet av ett renodlat IT-center.

Det är däremot vår bedömning att det kvarstår utvecklingspotential. Vi noterar, i likhet med förvaltningen, att de fördelningsnycklar som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna bygger på daterade nyckeltal. Det är positivt att en översyn av fördelningsnycklarna sker vid tillfället för granskningen. Vi menar dock att detta framgent bör ske med tätare frekvens. Detta i syfte att säkerställa att fördelningen av IT-kostnader reflekterar det faktiska nyttjandet av IT-stödet.

Det är därtill vår bedömning att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tillse att det upprättas tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Det uppmärksammas i granskningen att det är otydligt för de beställande nämnderna vilka kostnader som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonen. Detta medför att oförutsedda kostnader kan uppstå för tjänster vilka faller utanför schablonen, vilka istället behöver införskaffas direkt av beställande nämnd.

Av granskningen framkommer att det inte riktats några effektiviseringskrav gentemot vare sig kommunstyrelsen eller servicenämnden kopplat till IT-avdelningen. Det har därför ej upprättats någon åtgärdsplan då detta endast är ett krav om nämnden eller styrelsen skulle uppvisa ett prognostiserat underskott.

Revisionsfråga	Svar
Är styrningen tillräcklig för att säkerställa en korrekt budgetering av kostnader för IT-system?	Ja. Det finns en god organisatorisk struktur. Därtill anser vi att beställande nämnder får uppfattningar om de huvudsakliga kostnaderna i tillräcklig tid för upprättande av internbudget.
Är fördelningsprinciperna avseende kostnader för IT-verksamheten tydlig?	Delvis. Fördelningsprinciperna är i sig tydliga. Dessa bygger dock på föråldrade beräkningar av nycklar. Därtill menar vi att kommunstyrelsen och servicenämnden bör tydliggöra vilka tjänster som är inkluderade i IT-schablonen respektive vilka tjänster som debiteras utanför schablonen.
Vad är orsakerna till nämndernas ökade IT-kostnader under 2022?	Den primära anledningen är att IT-schablonen räknas upp med ökningar av respektive nämnds budgetram. Pris på hårdvara kan ha påverkats av en svag valutakurs och komponentbrister.

Har kommunstyrelsen riktat effektiviseringskrav med avseende på IT-avdelningen?	Det finns ett indirekt effektiviseringskrav till följd av att budgetramar inte räknats upp i budget för 2024.
Har åtgärdsplaner upprättats för att nå effektiviseringskraven?	Nej.
Har kommunstyrelsen i tillräcklig utsträckning informerat nämnderna om ökade IT-kostnaderna?	Ja.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Linus Aldefors

EY

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Tilda Nilsson

EY

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Förvaltningschef serviceförvaltningen
- IT-centerchef
- Två förvaltningsekonomer
- Inköpare
- Omsorgsförvaltningen
    - Ekonom
    - IT-utvecklare
- Utbildningsförvaltningen
    - Administrativ chef
    - IT-strateg

Analyserade dokument

- Tjänsteskrivelse 2023-02-17: Organisation och långsiktig uppbyggnad av kommunens IT-center
- Servicenämndens verksamhetsplan 2023–2025
- Budget, utfall och IT-schablon 2022 och 2023
- Plan för digital förnyelse 2023–2025
- Årsredovisning 2022

6. Revisionskriterium

6.1. Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

6.2. Kommunstyrelsens reglemente

I kommunstyrelsens reglemente, antagen av fullmäktige 2022-12-15, framgår att styrelsen ska ha ett övergripande ansvar för kommunens IT-system samt övriga kommunikationssystem.

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Revisorerna i Värnamo kommun

Till
Fullmäktige i Värnamo kommun
organisationsnummer 212000-0555

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Under året har revisionen avseende omsorgsnämnden genomfört en uppföljning av tidigare granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning, upphandling av konsulttjänster och nämndens arbete med att minska sjukfrånvaron. Avseende barn- och utbildningsnämnden har granskning gjorts av ekonomistyrningen.

När det gäller omsorgsnämndens ekonomistyrning bedömer vi i förhållande till granskningen 2022 att nämndens åtgärder hittills varit otillräckliga, då det saknas en handlingsplan med tidplan, prioriteringsordning eller förväntad ekonomisk effekt för åtgärderna. Vår kritik grundar sig också på det faktum att nämnden har en historia av underskott, varför kännedom om underskotten rimligen varit kända inför budgetåret 2023. Vi noterar också brister avseende uppföljningen av handlingsplanerna.

I granskningen av konsultinköp framkommer tydliga brister i den interna kontrollen av avtal och inköp. Inköp av konsulttjänst överskrider avtalad kostnaden med 4,9 mnkr. Avtalat pris var 2,8 mnkr och det saknas skriftlig överenskommelse om utökningen av avtalet. Inköpet har gjorts i strid mot lagstiftning och interna riktlinjer.

Sjukfrånvaron är en viktig fråga ur flera aspekter. Inte minst har frågan bäring på nämndens ambitioner om sänkta sjuklönekostnader och minskat behov av timvikarier och bemanningspersonal. Därför finner vi det anmärkningsvärt att det saknas analys av orsaker till sjukfrånvaron och brister rörande rehabiliterings-insatser.

Gällande barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning grundar sig vår kritik mot nämnden på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden måste utveckla sin kunskap inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden i Värnamo kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi gör här ett undantag gällande omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, i enlighet med det sakkunniga biträdets yttrande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig men ser ett utvecklingsbehov avseende omsorgsnämnden.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige uppställt för god ekonomisk hushållning men med tillägget att gällande de finansiella målen bedömer vi att kommunen delvis uppnår en god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och den gemensamma överförmyndarnämnden samt enskilda ledamöter i dessa organ men **riktar en anmärkning mot omsorgsnämnden** och dess ledamöter för brister i styrning, ledning och intern kontroll samt **en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden** för brister i styrning och ledning.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi åberopar bifogad redogörelse och de rapporter som inte tidigare tillställts fullmäktige. Övriga rapporter har översänts till fullmäktige löpande under året.

Värnamo kommun 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

Bilagor:

Revisorernas redogörelse 2023
Granskning av årsredovisning 2023
Granskning av God ekonomisk hushållning 2023
Sakkunniges yttrande
De sakkunnigas rapporter (överlämnade till fullmäktige och berörd nämnd)
Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv.
) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv *) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Till Kommunfullmäktige i Värnamo kommun

Revisorernas redogörelse 2023

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Värnamo kommun har vi granskat kommunens styrelse och nämndernas verksamhet. Genom de valda lekmannarevisorerna har vi också granskat verksamheten i Värnamo Stadshus AB, Värnamo Energi AB, Värnamo Elnät AB, Värnamo Energi Produktion AB, Finnvedsbostäder AB och Värnamo Kommunala Industrifastigheter AB.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

EY (Ernst & Young AB) har biträtt oss i granskningen.

Revisorerna har under året haft elva sammanträden och två dagar med grundläggande granskning med samtliga nämnder. Under året har överläggningar skett med kommunfullmäktiges presidium. Kommunrevisionen har löpande tagit del av kommunstyrelsen och nämndernas protokoll och andra handlingar som ett led i granskningsuppdraget.

Ekonomisk redovisning

Revisorernas anslag för 2023 uppgick till 1 639 tkr. Verksamheten har bedrivits inom den ekonomiska ramen.

Granskningens inriktning och omfattning

Revisorernas årliga planering utgår från en risk- och väsentlighetsanalys och de genomför sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i kommunal verksamhet. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorernas granskning är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Granskningen är avslutad när årsredovisningen är granskad, vilket innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består enligt God revisionssed i kommunal verksamhet av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Den grundläggande granskningen (granskning av måluppfyllelse och granskning av styrning och intern kontroll) har utförts bl.a. genom att revisorerna bevakat styrelsens och nämndernas protokoll och beslutsunderlag löpande under året. Kommunrevisionen har genomfört dialogmöten med presidierna i kommunstyrelsen och samtliga nämnder som en del av den grundläggande granskningen.

Granskning har skett av delårsrapport per den 31 augusti 2023 och av årsbokslut och årsredovisning per den 31 december 2023.

Sammanfattning av årets granskning

Översiktlig granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2023

EY har genomfört en översiktlig granskning av delårsbokslutet per 2023-08-31.

Resultat
Resultatet per 31 augusti uppgick till 84,2 mkr. Prognosen för helåret uppgick till 24,6 mkr, vilket är 15,1 mkr lägre än budget. Nämnderna visade en total prognosticerad avvikelse gentemot budget med -80 mkr.

God redovisningssed
Revisorernas bedömning är att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningsed. Rekommendation lämnas om att kommunen inför årsbokslutet utreder om det finns väsentliga avtal som bör behandlas som finansiell leasing.

Balanskrav och god ekonomisk hushållning
Prognosen för helåret indikerade att balanskravsresultatet skulle uppnås. Av kommunens två finansiella mål bedömdes överskottsmålet bli uppfyllt medan målet om självfinansiering av investeringar inte bedömdes bli uppfyllt. Gällande måluppfyllelsen har det funnits fyra övergripande mål. Bedömningen har gjorts att två av målen delvis har uppfyllts samt ett mål som är uppfyllt i hög grad medan ett mål saknade en samlad bedömning.

Granskning av årsredovisning 2023

EY har granskat kommunens årsredovisning/årsbokslut för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.Granskningens syfte har varit att bedöma om årsredovisningens resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och normering från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Därutöver har granskningen syftat till att bedöma om rapporten ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunens finansiella ställning per den 31 december 2023.Särskilda granskningar har under året gjorts av löneprocessen och investeringsprocessen (se nedan i denna redogörelse). Syfte med granskningen och den sakkunniges yttrande är att vara en del av det underlag som revisorerna använder inför sitt ställningstagande i revisionsberättelsen vid räkenskapsårets slut.

Granskning av god ekonomisk hushållning 2023

Kommunallagen föreskriver att budgeten skall innehålla mål och riktlinjer för verksamheten samt finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Dessa mål skall utvärderas i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Revisionens syften definieras av kommunallagen och vid granskning av årsredovisning sker bedömning av om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredställande.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 42,5 miljoner kronor. Det innebär att kommunen under 2023 har uppfyllt lagens krav om balans i ekonomin. Värnamo kommun har inte något underskott från tidigare år som ska återställas.

Fullmäktige har fastställt två finansiella mål. Kommunen uppnår målet om att ett överskott inte får understiga 2,5% av skatter, de statliga utjämningsbidragen och fastighetsskatt över perioden 2021- 2026. Däremot når inte kommunen målet om självfinansiering av investeringar mätt över perioden 2019 - 2026.

Gällande de fyra övergripande målen gör kommunstyrelsen bedömningen att målen uppnås i hög grad. Detta bygger dels på en sammanställning av indikatorer kopplade till målet, dels på en subjektiv bedömning.

Fördjupade granskningar

Granskning av IT-relaterade kostnader

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och service-nämnden haft en systematisk styrning av IT-avdelningens kostnadsfördelning, kostnads-bedömningar och återrapportering. Syftet har därtill varit att bedöma eventuella åtgärds-planer för IT-avdelningen kopplat till effektiviseringskrav.

Granskningen sammanfattande bedömning var att det funnits en god organisationskultur för IT-verksamheten inom kommunen. En vidare notering som gjordes var att styrningen utvecklats genom inrättandet av IT-center. Därutöver gjordes en ytterligare notering i att beställande nämnder fått information om de huvudsakliga kostnaderna inom rimlig tid, vilket konstaterades skapa goda förutsättningar för upprättande av internbudget.

En ytterligare bedömning var att fördelningsprinciper för IT-kostnader varit tydliga. Däremot uppmärksammades att fördelningsnycklarna som styr kostnadsfördelningen mellan nämnderna är upp till sju år gamla. Det sågs därför som positivt att det skett en översyn av fördelningsnycklarna vid tiden för granskningen. Vidare konstaterande att det efter granskningstillfället skulle riktas fokus mot att översynen kring fördelningsnycklarna skulle ske med tätare frekvens.

En ytterligare punkt som togs upp var att kommunstyrelsen och servicenämnden var i behov att tillse att det upprättats tydliga och transparenta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade i schablonen. Detta medförde att oförutsedda kostnader tenderade att uppstå för de tjänster som fallit utanför schablonen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades servicenämnden att:

- Tillse att översynen av fördelningsnycklarna för schablonkostnaderna slutförs enligt plan.
- Upprätta gränsdragningslistor för vilka tjänster som är inkluderade respektive inte inkluderade i schablonkostnaderna.

Granskning av arbetet med att minska sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Granskningens övergripande syfte var att bedöma om kommunstyrelsen och omsorgsnämnden säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen.

Granskningens sammanfattande bedömning var att omsorgsnämnden inte säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning för att minska sjukfrånvaron inom äldreomsorgen. Granskningen visade mer ingående på att det funnits styrdokument och rutiner för att minska

sjukfrånvaron. Däremot konstaterades en avsaknad av förankring och följsamhet mot dessa på förvaltningsnivå. Det har även identifierats oklarheter i hur ansvaret i frågan fördelas mellan den centrala HR-organisationen och förvaltningen. Gällande statistik angående sjukfrånvaron, så har det menats att detta funnits. Däremot konstaterades att det inte genomförts kartläggningar och analyser av ohälsa och sjukfrånvaro samt möjliga orsaker till sjukfrånvaron.

Slutligen har granskningen visat att det inte skett ett systematiskt arbete för återgång i arbetet med långtidsfrånvaro. Det framgick också att rehabiliteringsarbetet inte genomförts enligt beslutade riktlinjer och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades kommunstyrelsen och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tillräckligt kompetens och stöd för chefer att verkställa sitt uppdrag i rehabiliteringsprocessen.
- Bevaka att det upprättas rehabiliteringsplaner när medarbetare förväntas vara borta från arbetet på grund av sjukdom under en längre tid.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och analys av sjukfrånvaron som möjliggör beslut om åtgärder för att minska sjukfrånvaron.
- Tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas för att minska sjukfrånvaron samt hur effekterna av åtgärderna ska följas upp.

Granskning av löneprocessen

Syftet med granskningen var att göra en översiktlig genomgång av löneprocessen och bedöma om den interna kontrollen varit ändamålsenlig och tillräcklig i Värnamo kommun.

I slutsatserna redogjordes resultaten för granskning av rutiner. När det talats om dokumenterade beskrivningar av löneutbetalningsprocessen i kommunen finns riktlinjer och checklistor för de olika delarna i processen. Däremot föreligger en avsaknad av samlad beskrivning av löneprocessen. Det finns rutiner för nyanställningar och personer som avslutat sina anställningar, och det har således inte identifierat brister i detta avseende.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Det bör fastställas hur dokumentation av genomförda kontroller inför löneutbetalningar ska ske. Det är väsentligt att det i efterhand går att verifiera vad som kontrollerats, vem som utfört kontrollen och när kontrollen genomfördes.
- Genomförande av systematiska kontroller av löneutbetalningar samt aktiviteter/ åtgärder som avser personer med höga behörigheter i lönesystemet.

Granskning av investeringsprocessen

Syftet med granskningen är att bedöma den interna kontrollen i Värnamo kommuns investeringsredovisning. När det gäller slutsatser och bedömningar lämnas de i förhållande till de revisionsfrågor som besvarats i granskningen.

Granskarnas bedömning är att investeringsbudgeten är så utformad och detaljerad att uppföljning kan ske av genomförda investeringar och att det finns tydliga riktlinjer för hur investeringar och underhåll ska redovisas. Baserat på stickprov är den sammanlagda bedömningen att kommunen följer riktlinjerna för hur investeringar och underhåll ska

redovisas. När det gäller hantering av egen tid i investeringsprojekten är vår bedömning är att Värnamo kommun följer rekommendationen och att de timpriser som används är rimliga.

I granskningen har inte framkommit att det finns särskilda instruktioner eller checklistor avseende hur uppföljning ska ske under projekttiden. Idag är en stor del av rutinen manuell för att följa upp avvikelser mellan kalkyl och utfall, vilket ökar risken för oavsiktliga fel. Det är positivt att kommunen arbetar med att ta fram ett systemstöd, vilket bör förbättra den interna kontrollen i processen.

I granskning har det inte framkommit några indikationer på att det finns nedskrivningsbehov.

Kommunen har en vägledning som anger lämpliga avskrivningstider. Den utgår från rekommendation från Rådet för kommunal redovisning och är anpassad till Värnamo kommun. Avskrivningar sker i allt väsentligt enligt god redovisningssed och kommunens egna riktlinjer.

Det har inte framkommit något som visar på brister i hantering av anläggningsregistret.

Rekommendationer lämnas om att det bör införas rutiner som säkerställer att tillräckliga kontroller sker.

- Kommunen bör överväga om det finns behov av att förtydliga vad intern kontroll för investeringsprojekt innebär praktiskt. Det bör i efterhand gå att se vilka kontroller som är utförda för att säkerställa att investeringsprojektet hanteras med tillräcklig god intern kontroll.
- Löpande analys av anläggningsregistret och kommunikation med berörda nämnde är viktigt för att få korrekt information om tillgångarnas värde. Med fördel kan denna analys dokumenteras så att det framgår att kontrollen är gjord.
- Vi rekommenderar även att en rutin införs som säkerställer att det sker systematiska och dokumenterade inventeringar av anläggningstillgångarna.

Granskning av barn- och utbildningsnämndens ekonomistyrning

Granskningen har syftat till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning.

Den sammanfattade bedömningen visar, till trots av små underskott i förhållande till budget, att ekonomistyrningen omfattas av brister. Därtill påtalas att det uppmärksammats en trend om en försämring snarare än förbättring i förhållande till det ekonomiska läget. I rapporten påpekas att nämnden i stor omfattning förlitat sig på statsbidrag för att täcka kostnader, vilket innebär en risk över tid.

Andra iakttagelser i nämndens budgetarbete och resursfördelningsmodell är att beslut om internbudgeten fattats sent samt att nämnden är i behov av att öka sin kunskap inom ekonomiområdet och hur skolstruktur- och resursfrågan hänger samman. Vidare har det hävdats att åtgärder för att hantera underskott varit otillräckliga och underdimensionerade.

Slutligen har det framgått att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljning. Det existerande systemstödet har enligt granskningen, inte använts fullt ut och stödet från ekonomer bedömdes som personberoende och därmed sårbart. Sammanfattningsvis är det uttryckt att nämnden står inför en rad utmaningar när det gäller att förbättra den ekonomiska styrningen, uppföljningen och stöd för ekonomiuppföljningen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades barn- och utbildningsnämnden att:

- Stärka nämndens ekonomistyrning genom exempelvis:
  - Utbildning för nämnden om resursfördelning, ekonomiska förutsättningar och ekonomiska principer inom nämndens område.

- Uppföljning av det ekonomiska läget vid varje sammanträde.
- Besluta om åtgärdsplaner för att hantera underskott som är tydliga och realistiska avseende belopp och när de kan väntas få effekt.

- Hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning till exempel i internkontrollplan.
- Fatta nödvändiga struktur- och inriktningsbeslut för att på ett par års sikt kunna anpassa verksamheten till förväntade ekonomiska ramar.
- Se över nämndens resursfördelning och budgetprocessen och säkerställ att budgetansvariga har rimliga planeringsförutsättningar och känner till sin budget innan budgetåret börjar.
- Tillse att chefer och budgetansvariga ges utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Granskning av inköp av konsulttjänst

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enlighet med LOU samt kommunens interna styrdokument för upphandling och inköp. Ett vidare syfte har varit att undersöka om nämnden säkerställt en ändamålsenlig intern kontroll avseende upphandling och inköp.

Den sammanfattade bedömningen var att det funnits en risk för att nämnden inte har upphandlat konsulttjänst kopplat till förändringsarbetet LEIF i enligt med LOU. Vidare har det uttryckts i sammanhanget att inköpen kunnat bedömas som en otillåten direkt-upphandling.

Gällande intern kontroll, så har det konstaterats att nämnden inte säkerställt en tillräcklig sådan, sett till den granskande upphandlingen/inköpet. Detta med bakgrund av att när avtal väl tecknats, så är bedömningen att nämnden inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om vad arbetet handlat om, resulterat i eller kostat. Detta har bedömts som en brist i nämndens ansvar i förhållande till kommunallagen, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som verksamheten haft att förhålla sig till.

Slutligen har den kommunövergripande policyn bedömts innehålla oklarheter inom ramen för ansvaret för upphandlingar. Därtill har det menats att nämnden inte följt rutinen för att följa upp alla avtal minst en gång per år. En ytterligare brist har identifierats i att det funnits brister i den interna kontrollen kopplat till upphandlingsområdet.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderades omsorgsnämnden att:

- Genomföra riskbedömningar och stärka den interna kontrollen inom ekonomi- och upphandlingsområdet
- Säkerställa att avtalsuppföljning och om aktuellt även avtalsförlängning sker enligt gällande lagar och interna policys. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla avtal registreras.
- Säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap om upphandling, avtalsuppföljning och attestering av fakturor.

Uppföljande granskning av ekonomi- och verksamhetsstyrning i omsorgsnämnden

Granskningen syftade till att bedöma om omsorgsnämnden vidtagit åtgärder utifrån 2022 års granskning och om nämnden haft en ändamålsenlig ekonomistyrning inklusive åtgärder som syftat till att uppnå en budget i balans.

Den sammanfattade bedömningen har varit att omsorgsnämnden i flera avseenden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med de brister som konstaterats i tidigare granskning. Av totalt sex rekommendationer var bedömningen att tillräckliga åtgärder inte vidtagits i fem fall och att nämnden i ett fall delvis vidtagit åtgärder. Den övergripande bedömningen är att nämnden brustit avseende ekonomistyrning och intern kontroll.

Vidare konstaterades att nämnden behöver fatta nödvändiga beslut för att på sikt nå en budget i balans. Det finns behov av att chefer på flera nivåer behöver öka sina kunskaper om budget och ekonomi och att få ett ökat stöd för att budgetera, följa upp och vidta åtgärder vid ekonomiska avvikelser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas omsorgsnämnden att:

- Tillse att nämndens mål även omsätts av verksamheterna på enhetsnivå.
- Tillse att indikatorer är ändamålsenliga för att följa upp nämndens måluppfyllelse.
- Tydligare hantera risker med påverkan på nämndens ekonomi och bristande uppföljning t.ex. i intern kontrollplan.
- Fördjupa sig ytterligare i nämndens ekonomi och orsakerna till att nämndens underskott både gällande de delar som inte kan påverkas men framförallt i de som kan påverkas.
- Tydligt fatta beslut med anledning av t.ex. prognosticerade underskott, vägvalsfrågor m.m. se till att nämndens beslut framgår av protokoll. Detta för att leva upp till kommunallagens krav gällande förtroendevalda i nämnder.
- Tillse att chefer med flera ges tillräcklig utbildning i stödsystem för uppföljning så att dessa system kan användas fullt ut i verksamheten.

Sammanfattande bedömning av 2023

De granskningar och iakttagelser som lett till särskilt övervägande har gällt granskningar avseende omsorgsnämnden och barn och utbildningsnämnden. Under året har revisionen genomfört tre granskningar som rört omsorgsnämndens verksamhet och en granskning som rört barn- och utbildningsnämnden.

Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden redovisade för 2022 ett underskott på 16,5 mnkr tillsammans med uppgifter om ökade köer till särskilt boende, vilket föranledde dåvarande revisionskollegium att genomföra en granskning av omsorgsnämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning. I granskningen framfördes framför allt kritik mot nämndens ekonomistyrning och interna kontroll avseende budget och ekonomiska åtgärder. Exempelvis användes inte internkontrollen som ett instrument för uppföljning av de kritiska avvikelserna. Rapporten pekade på att nämnden inte hade säkerställt att ändamålsenliga riskanalyser kopplade till budgeten och planerade ekonomiska åtgärder.

I juni 2022 ålades nämnden att ta fram en handlingsplan. Nämnden beslöt att förvaltningen skulle redovisa en handlingsplan i januari 2023. Revisionens bedömning av uppdraget är att föreslagna åtgärdsområden inte adresserar frågan om effektiviseringar eller besparingar. Senare under året redovisades dock mer konkreta områden för förvaltningen att arbeta med för att nå en ekonomi i balans. Granskningsrapportens slutsatser är dock att nämnden inte

vidtagit tillräckliga åtgärder för att nå en budget i balans. Utifrån det månadsvis ökade underskottet fattade nämnden inte några beslut om åtgärder med anledning av det prognostiserade underskottet. Vidare gjorde revisionen bedömningen att nämnden inte gått på djupet i vad underskottet berott på, utan framför allt fokuserat på icke påverkningsbara kostnadsposter. Den övergripande slutsatsen var att nämnden brustit i sitt aktivitetsansvar.

Mot bakgrund av ovanstående kritik beslöt revisorerna i slutet av 2023 att genomföra en uppföljning av ekonomi- och verksamhetsstyrning. Under 2023 har nämndens underskott i stället ökat kraftigt till 42,5 mnkr. I årets granskning framkommer att den interna resursfördelningen inte överensstämmer med de faktiska kostnaderna på verksamhets- eller enhetsnivå. Det finns det idag inte någon modell för att göra en mer behovsstyrd resursfördelning. Brister i den interna fördelningen av resurser speglas i att av 19 av 22 chefsområden redan i februari prognostiserade underskott. Orsaker till underskott anges bero på fler köpta platser inom LSS och fler anställda än vad som ryms i budget. Till detta ska föras en hög sjukfrånvaro samt höga kostnader för hyrpersonal.

I februari fattar nämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på åtgärder som ska leda till en budget i balans vid utgången av 2024. I april 2023 gör nämnden en prioritering bland de åtgärder som förvaltningen redovisat. Det gäller bl a sänkta kostnader för sjukskrivningar, sänkta kostnader för timanställda och konsulter, sänkta kostnader för daglig verksamhet och ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och besparingar. Kommunstyrelsen ålade nämnden i maj att återkomma med en åtgärdsplan för en budget i balans 2023. Nämnden presenterade en plan i juni för kommunstyrelsen, som beslöt att nämnden skulle återkomma med tidplan för och ekonomisk effekt av åtgärdsplanen.

Vid granskningstillfället under januari-mars 2024 är fortfarande inte var och en av åtgärderna uppskattade till ett ekonomiskt värde, i enlighet med nämndens beslut från den 22 februari 2023. Inte heller finns en tidplan, prioriteringsordning eller ekonomisk effekt för handlingsplanen i enlighet med kommunstyrelsens beslut från den 20 juni 2023 annat än för en av de tolv åtgärderna. Vid nämndsammanträdet i oktober beslöt nämnden om ett anställningsstopp för hela förvaltningen under sex månader.

Vår bedömning av ekonomistyrningen är att nämnden förvisso vidtagit åtgärder, vilket framgår av att det finns protokollförda beslut om åtgärder men att de handlingsplaner som beslutats bedöms som bristfälliga och nämnden har inte i tillräcklig utsträckning följt upp att vidtagna åtgärder fått effekt. Sex av tolv åtgärder syftar till att förvaltningen ska ”vidta riktade insatser” men det finns inte specificerat vad detta är och nämnden har inte fått någon samlad dokumenterad uppföljning av handlingsplanen.

Vår övergripande bedömning av nämndens arbete med riskhantering och intern kontroll är att arbetet med risker bedrivs i en allt för snäv grupp, att kontrollmomenten inte bedöms som ändamålsenliga, att kontrollåtgärder ej genomförts enligt plan och att riskbedömningar för handlingsplanen saknas.

Revisionen har också låtit genomföra en granskning rörande inköp av konsulttjänst för LEIF-projektet. Förvisso skedde upphandlingen redan 2021 men avtal tecknades för perioden 7 februari 2022 till 6 februari 2023 och för resterande del av 2023 finns kostnader motsvarande 3,7 mnkr. Totalpriset enligt avtalet var 2,8 mnkr. Utökning eller förlängning av avtalet kan bara ske med en skriftlig överenskommelse. Någon sådan har inte kunnat redovisas. I rapporten framgår att uppfattningen inom förvaltningen var att avtalet gällde två år, därför var det inte var någon som faktiskt kontrollerade avtalets giltighet eller omfattning.

För avtalsperioden fakturerades 3,7 mnkr och efter avtalsperioden (under 2023) fakturerades ytterligare 3,7 mnkr. Den totala konsultkostnaden slutade på drygt 7,7 mnkr, inkl moms. Granskningen påvisar att upphandlingen har brustit i förhållandet till lagen om offentlig upphandling och kommunens policy med tillhörande riktlinjer. Vår slutsats är att nämnden inte har en tillräcklig intern kontroll inom upphandlingsområdet. Till detta ska föras att det finns en otydlig ansvarsfördelning på kommunövergripande nivå och/eller otydlig ansvarsfördelning mellan olika utskott/nämnder samt att brister bedöms finnas även i de kommunövergripande processerna.

Ett tredje område som granskats under året har gällt omsorgsnämndens arbete med att minska sjukfrånvaron inom förvaltningen. Rapporten konstaterar att det finns styrdokument och att nämnden följer sjukfrånvarostatistik. Givet den faktiska sjukfrånvaron inom nämndens ansvarsområde noteras brister gällande analys av orsaker till den höga sjukfrånvaron. Det finns inte heller några uppföljningar av om pågående åtgärder leder till förväntad utveckling. Det är särskilt anmärkningsvärt då sänkt sjukfrånvaro också är en av de viktigaste åtgärderna för en ekonomi i balans.

Rapporten pekar på brister vad gäller det systematiska arbetet för återgång till arbete i samband med långtidssjukfrånvaro. Det är därför oroväckande att det finns ärenden där rehabiliteringsplaner inte har upprättats. Det förekommer även ärenden där personer varit sjukskrivna i flera år utan att det - enligt uppgift - har vidtagits aktiva åtgärder för att återgå i arbete eller komma vidare i processen. Den sammanfattande bedömning är att nämnden som arbetsgivare inte har fullföljt ansvaret om att fortlöpande se till att planen för återgång i arbete följs och att det vid behov görs ändringar i den.

Barn- och utbildningsnämnden

När det gäller barn- och utbildningsnämnden ser vi uppenbara risker med hur nämnden hanterar sitt underskott och inte minst inför framtiden. Vår kritik riktar sig mot nämndens brist på agerande. I våra möten med nämndens presidium framgår att nämnden ställer in sammanträden i syfte att spara pengar. Vår bedömning är den omvända. Nämnden behöver skaffa sig en förståelse för orsaker till underskott och vilka risker som finns kopplade till ekonomistyrningen. Den besparing som uppstår genom inställda sammanträden är en försvinnande liten del av det underskott nämnden har att hantera.

I vår granskning av nämndens ekonomistyrning framkommer en rad brister. Redan i nämndens beslut om budget för 2023 finns en obalans mot budgeterade medel om -16,8 mnkr. Detta uppges bero på effektiviseringar som ännu inte beslutas och tidigare kostnader som inte hanterats och inte rymts inom budgetramen. I nämndens delårsrapport 2023 återkommer detta och det kvarstår obalanser på -14,2 mkr i den gemensamma verksamheten.

I vår granskning framgår att kostnader som inte har hanterats och inte rymts inom budget varit ett problem sedan flera år tillbaka. Den barn- och elevpeng som fördelas har varit större än den totala summa som finns att dela ut till enheterna i form av skolpeng. Det är bland annat detta som har resulterat i ett underskott i den gemensamma verksamheten på förvaltningscentral nivå. Förvaltningen och nämnden har olika bilder av varför detta sker eller varför tidigare obalanser inte hanterats.

I verksamhetsplanen för 2024 framgår att statsbidrag utgör cirka 8 procent av budgeten. Av vår granskning framgår att det hos flera av de intervjuade finns en oro för att det kan komma krav på återbetalningar gällande statsbidrag, exempelvis för felaktig användning enligt de villkor Skolverket har angett. Detta är en risk som inte beskrivs i till exempel prognoserna eller har fångats i den interna kontrollplanen.

I maj beslutade kommunstyrelsen att nämnder med underskott skulle inkomma med en åtgärdsplan. Förvaltningen redovisar i juni ett förslag på åtgärder. Den sammanlagda effekten beräknas till 4,8 mnkr och utfallet för 2023 bedöms till 3,3 mnkr. För 2024 beräknas besparingarna till 6,4 mnkr. I december 2023, efter återremittering i november, presenteras förslag till mer långsiktiga effektiviseringar. Åtgärderna innebär ett antal utredningar, såsom genomlysning av skolstruktur, effektivare administration, effektiviseringar inom kulturskolan och vuxenutbildningen. Utredningarna ska presenteras före sommaren 2024.

Vår kritik mot nämnden grundar sig på brister i budgetering, underlag och analyser avseende ekonomin samt brister i uppföljning och åtgärder avseende underskottet. Även om underskottet i absoluta tal inte är så stort jämfört med nämndens totala budgetomslutning, runt 1,5%, vill vi betona vikten av att komma till rätta med de brister som vi identifierat för att

utveckla ekonomistyrningen och säkerställa att underskotten inte består eller förvärras. Utvecklingen av underskottet har varit negativ de två senaste åren.

Vi menar att nämnden på flera områden behöver utveckla sin resursfördelningsmodell och sitt budgetarbete för att på ett ändamålsenligt sätt matcha resurser och verksamhet. Vi vill understryka risken för att bli allt för beroende av statsbidrag. I granskningen framkommer att söka statsbidrag nämns som en åtgärd för att komma till rätta med underskottet. Att förlita sig på extern finansiering, särskilt för att täcka kontinuerliga behov bedömer vi som en risk och något som på sikt riskerar att förvärra nämndens ekonomiska situation.

När det gäller åtgärdsplan för ekonomi i balans har effektiviseringsuppdragen, som beskrivs i olika underlag och som fördelas på verksamhetscheferna först i juni 2023, bedömer vi att dessa inte har hanterats på ett ändamålsenligt sätt. Först i mitten av juni, efter att kommunstyrelsen beslutat att ge nämnden i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan, fattar nämnden beslut om en sådan. Redan i prognos 1, per den siste mars vilken redovisades i nämnden i april, prognostiserades om ett underskott om -15 mnkr men nämnden beslutar på sammanträdet enbart att godkänna informationen och fattar inte några beslut om åtgärder. Vi saknar tillräcklig uppföljning av åtgärdsplanen från nämndens sida. Givet det ekonomiska läget är det vår bedömning att ekonomi inklusive månadsrapport alltid bör vara en stående punkt på dagordningen på varje sammanträde för nämnden. I detta bedömer vi att nämnden delvis har brustit i sitt aktivitetskrav.

Vi bedömer att nämnden brustit i att tillhandahålla nödvändigt stöd till sina chefer för att hantera, analysera och vidta åtgärder i förhållande till budget och ekonomiuppföljningen. Det systemstöd som finns används inte fullt ut och stödet från ekonomer bedöms som personberoende och därmed sårbart.

Vår sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräcklig kunskap i nämnden inom vilka verksamheter underskotten finns eller vad underskotten beror på. Vi grundar vår bedömning på vår djupgranskning och våra egna intervjuer i samband med den grundläggande granskningen.

Mot bakgrund av ovanstående genomgång ser vi allvarligt på de brister som identifierats, varför vi riktar anmärkning mot omsorgsnämnden för brister i styrning och ledning samt för brister i den interna kontrollen samt en anmärkning mot barn- och utbildningsnämnden för brister i styrning och ledning.

Värnamo den 2024-04-16

Susanne Andersson*
Ordförande

Östen Sjölin**
Vice ordförande

Margaretha Fransson

Lennart Swerlander

Tero Hedin Väisänen

Leif Nygren

Jörgen Kärrman

Karl-Magnus Svensson

Lilly Modig ***

*) Susanne Andersson har inte deltagit i bedömning av omsorgsnämnden pga jäv. **) Östen Sjölin har inte deltagit i bedömning av samhällsbyggnadsnämnden pga jäv ***) Lilly Modig har inte deltagit i bedömning på grund av frånvaro

Interpellation till Tobias Pettersson - KSO

§ 88 Dnr: KS.2021.494
Lisa Lidén lämnar information till kommunstyrelsen om framtagen plan för ungdomspolitik. Kommunfullmäktige i Värnamo kommun beslutade i november 2020 att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till plan för ungdomspolitik för Värnamo kommun. Arbetet har påverkats av den pågående Coronapandemin, då arbetssätten och möjligheterna att mötas till tider har varit begränsade. Ungdomarnas situation har också varit tydligt präglad av allt ifrån inställda fritidsverksamheter, distansundervisning och en hemmasituation som i många fall upplevts annorlunda. Planen för ungdomspolitik är ett vägledande styrdokument för kommunens nämnder. Varje berörd nämnd ska i sina åtaganden väga in planens angivna fokusområden

Den ovanstående texten är hämtad från Kommunstyrelsen möte den 8/3 2022.
Lisa Lidén hade en föredragning om ett Ungdomsprogram som hon fått i uppgift att ta fram.
Samtliga var positiva till detta och KS beslutade att överlämna ärendet till nästa sammanträde.
Det har gått många sammanträde sedan dess och vi har inte haft upp detta ärende för vidare beslut.
Förutom det arbete som Lisa lagt ner så har även Josefin som tidigare var på Teknik & Fritid samt Ida som jobbar med Folkhälsan gjort utredning om detta.
Samtliga tre har kommit fram till samma slutsats om de positiva effekterna det skulle ge kommunen.
Efter en eftersökning har jag hittat detta ärende på Kommunledningskontoret och efter dialog med Kommunkanslisten så fick jag till svar att de har påpekat för presidiet i KS om att de väntar på att få överlämna detta för vidare beslut.

Denna utredning har kostat lite mer en 1 miljon om jag räknat rätt.
Så frågan är hur många andra utredningar har vi lagt på hyllan utan att komma till beslut.

Så mina frågor är!

- Kommer denna utredning att behandlas i KS och i så fall när?
- Varför har man inte fullföljt vad KS beslutat om?
- Hur många fler färdigutredda projekt ligger på hatthyllan som ej kommit till beslut?

Värnamo 2024-05-15

Sverigedemokraterna
Jan Cherek

Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Topas Pettersson (M) eller den han sätter att svara i sitt ställe.

Nedan: Läs Tidningsartikel i Värnamo.nu den 18 Juni 2015

NYHETER Skatten i Värnamo kommun höjs med 40 öre från 1 januari 2016.

Det handlar om nya skolor och förskolor, nya bostadsområden, nya idrottsanläggningar och på sikt en arena nära Bredasten. Det är några av delarna i den budget som kommunfullmäktige antog på onsdagskvällen. Samtidigt antogs en ny vision om att Värnamo ska ha 40 000 invånare år 2035.

Den nya visionen lyder ”Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen, 40 000 invånare 2035”.

– Det här är en satsning för framtiden och på våra kärnverksamheter skola, vård och omsorg. En satsning som ska ske på ett hållbart sätt som utvecklar vår attraktivitet, som främjar tillväxt och skapar trygghet i hela vår kommun, sade kommunstyrelsens ordförande Hans-Göran Johansson (C) bland annat.

Visionen ska ligga till grund för det fortsatta målstyrningsarbetet i kommun och under hösten kommer fullmäktige att anta övergripande mål för Värnamo kommun.

Skatten höjs med 40 öre

Alliansen tillsammans med Miljöpartiet var överens med oppositionen om att skatten måste höjas för att trygga kvaliteten i verksamheten och en långsiktig utveckling av Värnamo kommun. Alla var dessutom överens om att höjningen ska vara 40 öre och landar därmed på 21,52 kronor per hundralapp. I övrigt rådde en del skilda meningar, men till slut blev det Alliansens och Miljöpartiets förslag som antogs i alla delar.

Hela Alliansens förslag till budget hittar du här. Samtliga yrkanden ser du i fullmäktiges protokoll, som publiceras på hemsidan när det justerats.

Omsorgspersonal ska inte städa

Budgeten tog det mesta av onsdagens fullmäktigemöte, men några andra beslut hanns också med.

Bland annat antog fullmäktige en socialdemokratisk motion om att yrkeskunniga lokalvårdare ska städa gemensamma och allmänna ytor i omsorgsnämndens lokaler i stället för att omsorgspersonalen gör det. Den frigjorda tiden ska omsorgspersonalen ägna åt omvårdnad.
Omsorgsförvaltningen har sagt att om den förändringen ska göras, behöver 2,3 miljoner kronor skjutas till i budgeten eller att arbetstiden sänks för undersköterskorna. Några extra pengar ingick inte i beslutet och kommunfullmäktige hänsköt det bekymret till framtiden.

Andra beslut:

En ny detaljplan för Åminne antogs. I den ingår bland annat planer för en ny busshållplats, ny återvinningsstation, en bättre trafiksituation och nya bostadstomter.
Vattentornet ska belysas enligt ett förslag från en medborgare.

Källa: Värnamo kommun

Tidningsartikeln ovan är ifrån 18 Juni 2015, där kan vi läsa om Alliansens förslag till budget 2016 där man föreslår en skattehöjning på 40 kronor om man uppgav en del av vad detta skulle gå till. Denna budget vann efter omröstning i kommunfullmäktige.

I Artikeln kan vi läsa att det här är en satsning på kärnverksamheten skola, vård och omsorg. Det handlar om nya skolor, nya bostadsområden, nya idrottsanläggningar och på sikt en arena nära Bredasten.

Vi Socialdemokrater undrar vad gick dessa 40 öre till?

1. Har vi byggt några skolor/ Förskolor för denna skattehöjning eller har vi lånat pengar?
2. Vilka idrottsanläggningar har man byggt för denna skattehöjning? Alltså inte lånade pengar.
3. Vad hände med arenan nära Bredasten? Är pengarna för denna tidigare tilltänkta arena borta? Behöver man inte låna mer pengar?

Mvh Socialdemokraterna genom Anetté Myrvold och Bo Svedberg

Likabehandlingsprincip inte för alla

Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Tobias Petersson

I helgen hade vi Värnamo kalaset i staden och inför det rådde det stundtals förvirring gällande delaktighet från politiska partier.

Vi Socialdemokrater fick information om att inga politiska partier får vara på stan. KSO ringde mig veckan innan och berättade att alliansen hade fått samma svar men frågade om vi är med på att han pratar med arrangören och att vi bör få vara på stan eftersom vi är mitt i en EU- valrörelse.

Efter detta kontaktar KSO mig igen och berättar att det är ordnat men att det finns endast två platser vi får stå på, ett vid hemköp och ett vid experthuset. KSO talar om att de (ALLIANSEN) ska stå vid hemköp och vi Socialdemokrater får stå vid expert. Jag talar då om för KSO att jag inte tycker detta är okej, för vid experthuset brukar det i princip vara tomt. KSO svarade att ja men vi blir båda tvungna att stå vid var sin ytterkant så det är inte bra för någon. Jag svarar KSO då att då kan väl ni stå vid expert så jag vi Hemköp men det var inte aktuellt.

När jag någon dag senare sitter på ett möte där arrangören är med talar denne om att man av säkerhetsskäl först inte ville ha politiska parter medverkande men efter påtryckningar så har de ändrat sig och de politiska partier som vill medverka får stå vid pelikanen. Inget nämndes om någon plats uppe vid experthuset

Därför undrar vi:

1. Hur kommer det säg att du bestämmer dig för att utesluta alla andra partier från att stå på den platsen som politikerna fått tilldelad?

Socialdemokraterna genom Anetté Myrvold

Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Tobias Pettersson (M)

Betalar Värnamoborna Sverigedemokraternas trollfabriker?

TV-programmet Kalla fakta har avslöjat att Sverigedemokraterna har anställda som har till uppgift att med fejkkonton påverka det demokratiska samtalet i sociala medier. Sverigedemokraterna driver alltså inom sitt eget partikansli en trollfabrik.

Syftet med trollfabriker är att med fejkkonton sprida lögner och hat för att påverka val. Det är inget annat än politiskt bedrägeri.

Sociala medier är en viktig källa till nyheter och sakkunskaper för stora delar av befolkningen, i synnerhet samhällets yngre medborgare.

Samtidigt har det uppdagats att Sverigedemokraterna slussar pengar från det lokala partistödet till partiet nationellt. Det betyder att xx-borna genom sin kommunala skatt riskerar att finansiera en nationell trollfabrik.

Det här är allvarligt.

Fråga
Vilka åtgärder kommer kommunstyrelsens ordförande att vidta utifrån avslöjandet av Kalla fakta att lokalt partistöd som vi ger till Sverigedemokraterna riskerar att användas av partiet nationellt för att driva en trollfabrik med syfte att med fejkkonton sprida hat, hot, lögner och desinformation?

Med vänliga hälsningar

Socialdemokraterna genom Anja Johansson och Håkan Nilsson

§ 175 Dnr: KS.2024.58

Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare, revidering

Beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att anta föreslagen Policy - Värnamo kommun som arbetsgivare,
att den tidigare Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare beslutad den 2022 juni 22 § 82 därmed upphöra att gälla, samt
att godkänna att föreslagen policy med kommande riktlinje kring arbetsmiljöarbete ersätter tidigare likabehandlingsplan.

Ärendebeskrivning
Kommunledningsförvaltningen har i tjänsteskrivelse anfört följande. Ett förslag på revidering av Policy Värnamo kommun som arbetsgivare har arbetats fram. Förslaget innehåller anpassningar till det nya kommunövergripande målet. Det har också tillförts skrivningar kring samordningsansvaret i arbetsmiljöarbetet, språkutvecklande arbetssätt och distans-arbetet. Tidigare har en likabehandlingsplan tagits fram, den senaste gällde till och med 2022. En omarbetning har gjorts i Policy Värnamo kommun som arbetsgivare gällande strategin Lika möjligheter. Utifrån den förslagna förändringen i policyn kommer Riktlinjen kring systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder arbetas om. Med dessa förändringar som grund föreslås att ingen ny likabehandlingsplan tas fram. Ärendet har behandlats av personalutskottet och samverkats med de fackliga organisationerna.

Förslag till beslut
Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta
att föreslå kommunfullmäktige att anta Policy Värnamo kommun som arbetsgivare med föreslagna revideringar
att föreslå kommunfullmäktige att besluta att ingen ny likabehandlingsplan tas fram.

Yrkanden
Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar
att anta föreslagen Policy - Värnamo kommun som arbetsgivare,
att den tidigare Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare beslutad den 2022 juni 22 § 82 därmed upphöra att gälla, samt
att godkänna att föreslagen policy med kommande riktlinje kring arbetsmiljöarbete ersätter tidigare likabehandlingsplan.

Beslut skickas till:
Kommunfullmäktige

Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare, revidering

Ärendebeskrivning

Ett förslag på revidering av Policy Värnamo kommun som arbetsgivare har arbetats fram. Förslaget innehåller anpassningar till det nya kommunövergripande målet. Det har också tillförts skrivningar kring samordningsansvaret i arbetsmiljöarbetet, språkutvecklande arbetssätt och distansarbetet.

Tidigare har en likabehandlingsplan tagits fram, den senaste gällde till och med 2022. En omarbetning har gjorts i Policy Värnamo kommun som arbetsgivare gällande strategin Lika möjligheter. Utifrån den förslagna förändringen i policyn kommer Riktlinjen kring systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder arbetas om. Med dessa förändringar som grund föreslås att ingen ny likabehandlingsplan tas fram.

Ärendet har behandlats av personalutskottet och samverkats med de fackliga organisationerna.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

Att föreslå kommunfullmäktige att anta Policy Värnamo kommun som arbetsgivare med föreslagna revideringar

Att föreslå kommunfullmäktige att besluta att ingen ny likabehandlingsplan tas fram.

Åsa Johansson
HR-Chef

Ulf Svensson
Kommundirektör

§ 23 Dnr: KS.2024.58

Policy- Värnamo kommun som arbetsgivare, revidering

Beslut
Personalutskottet beslutar
att ge HR-chefen i uppdrag att samverka förslaget och därefter överlämna ärendet till kommunstyrelsen inför beslut

Ärendebeskrivning
Åsa Johansson redovisar förslaget på ändringar i policyn – Värnamo kommun som arbetsgivare

Förslag till beslut
Kommunledningsförvaltningen föreslår personalutskottet besluta att ge HR-chefen i uppdrag att samverka förslaget och därefter återkomma till kommunstyrelsen

VÄRNAMO KOMMUN

Reglemente
Policy
Plan
Åtgärdsplan
Riktlinje

Nytt förslag 2024-04-03
Policy – Värnamo kommun som arbetsgivare

Reglemente
Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy
Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan
Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan
Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje
Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Förslag

Fastställd av: Kommunfullmäktige
Datum: XXX
Dokumentet gäller från: xxxxxx
Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott
Dokumentansvarig: HR-chef

Inledning

Värnamo kommuns vision, mål och värdegrund styr och påverkar agerandet för Värnamo kommun som arbetsgivare och alla dess medarbetare. Denna policy visar på ett gemensamt förhållningssätt i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare samt arbetstagare emellan.

Genom att följa policyn bidrar Värnamo kommun som arbetsgivare till att alla medarbetare får en värdefull arbetsdag.

Syfte

Policyns syfte är att beskriva vad Värnamo kommun står för som arbetsgivare. Den bidrar till att nå kommunens övergripande mål om att vara en stark kommun, där det anges att en av förutsättningarna och utmaningarna för att klara välfärdsuppdraget är kompetensförsörjningen. Måldokumentet beskriver också Värnamo kommun som attraktiv arbetsgivare, vilket fördjupas i denna policy.

Policyns syfte är också att peka ut en inriktning för övriga styrdokument inom arbetsgivarområdet. Styrdokumenten inom arbetsgivarområdet stärker och styr mot förverkligandet av vision, övergripande mål och värdegrund.

Värnamo kommuns vision och värdegrund

Policyn ger vägledning i hur Värnamo kommun som arbetsgivare bidrar till att förverkliga kommunens vision, genom att vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. En arbetsgivare där medarbetare har förutsättningar att växa och utvecklas.

Värnamo kommuns värdegrund beskriver hur vi förväntas agera som medarbetare. Varje medarbetare som aktivt arbetar utifrån värdegrunden bidrar till en hållbar arbetsplats med en god arbetsmiljö. Detta leder också till utveckling av verksamheten där alla medarbetares kompetens och yrkesskicklighet tas till vara och medverkar till att alla medarbetare får en värdefull arbetsdag.

Strategi

En nyckel för att klara kompetensförsörjningen är att alla medarbetare har rätt förutsättningar för att göra ett bra arbete. Värnamo kommun vill med värdegrunden i fokus bidra till ett hållbart arbetsliv för våra medarbetare. Några områden är strategiskt viktiga för att vi ska klara det och för att uppnå visionen, uppfylla målen och leva efter vår värdegrund. Arbetet som bedrivs inom samtliga områden utgår ifrån värdegrunden. Områdena är:

- Medarbetarskap och ledarskap
- Delaktighet och inflytande
- Arbetsmiljö och hälsa
- Lika möjligheter
- Utveckling och lärande
- Lön och förmåner
- Arbetstid
- Heltid och heltidskultur

Förslag

Medarbetarskap och ledarskap

Medarbetarskap i Värnamo kommun är att vara med och ta ansvar för att förverkliga kommunens vision och värdegrund. Medarbetarskap handlar om relationer och förhållningssätt gentemot varandra och de vi möter i arbetet. Medarbetare gestaltar värdegrunden i mötet med medborgare, kollegor, besökare och uppdragsgivare genom sitt sätt att utöva sin roll och utföra sitt uppdrag. Tillsammans leder detta till ~~att skapa~~ ett arbetsklimat som inrymmer delaktighet, engagemang och ansvarstagande.

I ledarskapet ingår alltid ett medarbetarskap. I sitt ledarskap utövar chefer i Värnamo kommun det motiverande ledarskapet. Detta innebära att medarbetare och chefer tillsammans utvecklar ett medborgarorienterat arbetssätt. Chefens roll är att stimulera till delaktighet, ansvarstagande, kreativitet och ständiga förbättringar.

Medarbetarskap och ledarskap är varandras förutsättningar för att skapa en bra verksamhet. Ett gott ledarskap kräver ett gott medarbetarskap, ett gott medarbetarskap kräver ett gott ledarskap. När vi tillsammans är aktiva i utvecklingen av arbetsplatsen skapas en bra arbetskultur och ett gott arbetsklimat.

Delaktighet och inflytande

Utgångspunkten för att Värnamo kommun ska uppnå uppsatta mål är att varje medarbetares delaktighet och engagemang tas till vara i verksamheten. Verksamheten ~~ska~~ organiseras så att den skapar förutsättningar för delaktighet och inflytande. En fungerande samverkan förutsätter kommunikation mellan olika nivåer i kommunens organisation, mellan chef och medarbetare samt medarbetarna emellan.

Kärnan i samverkan är relationen mellan medarbetare och arbetsgivare. Det är i medarbetarsamtalet och på arbetsplatsträffarna som grunden läggs för att sedan utvecklas via olika gemensamma samverkansforum. God samverkan ger förutsättningar för ett positivt arbetsklimat, en god hälsa och arbetsmiljö där inflytande, delaktighet och utveckling är en rättighet för alla medarbetare. God samverkan bidrar till långsiktig kompetensförsörjning, måluppfyllelse och utveckling av verksamheten.

De fackliga organisationerna har som företrädare för medarbetarna en viktig roll. Det lokala kollektivavtalet om Samverkan och arbetsmiljö lägger grunden för hur fackliga organisationer, arbetsgivare och medarbetarna tillsammans arbetar med delaktighet och inflytande.

Arbetsmiljö och hälsa

Arbetet med arbetsmiljö och hälsa utgår från arbetsmiljölagstiftningen samt Värnamo kommuns värdegrund och ska vara en integrerad och naturlig del i det dagliga arbetet.

Arbetsmiljöarbetet ska bedrivas systematiskt vilket innefattar att undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs och en tillfredställande arbetsmiljö uppnås. Målsättningen med arbetet är att skapa fysiskt, psykiskt, socialt och organisatoriskt väl fungerande och utvecklande arbetsplatser för alla medarbetare.

En god arbetsmiljö och ett hälsofrämjande förhållningssätt åstadkommer vi genom att arbeta med värdegrunden. Värdegrunden i sig utgör viktiga friskfaktorer som påverkar arbetsmiljön och möjligheten till kompetensförsörjning.

Ett engagerat ledarskap baserat på det motiverande ledarskapet där chefen har en god insikt i medarbetarnas arbetsmiljö och allas delaktighet krävs för att uppnå en god arbetsmiljö.

Förslag

Det krävs också att vi uppfyller de lagkrav och myndighetskrav som gäller för verksamheten. För att uppnå detta bedriver Värnamo kommun ett systematiskt arbetsmiljöarbete i en aktiv, öppen och ömsesidig samverkan med medarbetare, skyddsombud och fackliga företrädare.

Arbetsgivaren är huvudansvarig för arbetsmiljöarbetet och en fördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter görs i första hand till chefer utifrån ekonomi-, personal- och verksamhetsansvar. Detta skapar förutsättningar för en fungerande samverkan på alla nivåer. I detta ingår det samordningsansvar för arbetsmiljöarbetet som träder in när flera verksamheter finns i samma lokaler.

Alla medarbetare har ett ansvar att medverka till en god arbetsmiljö genom att till exempel följa skyddsföreskrifterna, riktlinjer och rutiner samt påtala risker eller brister i arbetsmiljön för sin närmaste chef. Skyddsombuden är med och stöttar i det förebyggande arbetet och deltar i uppföljning. Medarbetarna ~~ska~~ ges möjlighet till dialog och ansvarstagande i det dagliga arbetet och på arbetsplatsträffar, de vet också vart de vänder sig vid akuta händelser i arbetsmiljön. Värnamo kommun stödjer och stimulera medarbetare till egna initiativ för att förbättra sin arbetsmiljö såväl som sin hälsa.

Värnamo kommun har ett anpassnings- och rehabiliteringsansvar för medarbetare som drabbas av ohälsa och olycksfall. Aktiva rehabiliteringsprocesser som påbörjas tidigt ger goda förutsättningar för att medarbetarna snabbt kan återgå i arbete. Företagshälsovården är en resurs i arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering men kan också finnas med i det förebyggande arbetet.

Lika möjligheter

Värnamo kommun är en attraktiv arbetsplats som präglas av respekt och arbetsglädje och är till för alla. En del av arbetet är att ta tillvara alla medarbetares kunskap och se olikheter som en tillgång snarare än ett hinder. Kommunens arbetsplatser kännetecknas av insikt om alla människors lika värde och erbjuda lika möjligheter, rättigheter samt skyldigheter. Genom att alla medarbetare uppfyller förväntningarna i värdegrunden och att chefer bedriver ett motiverande ledarskap bidrar vi till lika möjligheter för alla oavsett förutsättningar.

I Värnamo kommun är grunden att skapa en arbetsplats som präglas av mångfald, likabehandling, jämlikhet och jämställdhet som tar tillvara människors kompetens och skaparkraft. När kommunens arbetsplatser kan ge samhällsservice som speglar individens behov oavsett bakgrund och förutsättningar blir arbetet mer effektivt och kvalitén högre. En del i detta är att arbeta med språkutvecklande arbetsplatser, vilket innebär att arbeta strategiskt med språkutveckling och språkstöd. Att arbeta språkutvecklande kommer förbättra arbetsmiljön och kvalitén i verksamheten samt underlätta vår framtida kompetensförsörjning.

Arbetet med lika möjligheter utgår från aktiva åtgärder och diskrimineringsgrunderna som regleras i diskrimineringslagen (2008:567). Det innebär att alla människor ska ha samma möjligheter till utbildning, arbete och service oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning

Utveckling och lärande

Kompetensutveckling sker utifrån verksamhetens faktiska behov, mål och vision. Nya kunskaper och erfarenheter ger möjligheter till utveckling och förbättringar i verksamheten

och för medarbetaren. I samband med medarbetarsamtalet fångas varje medarbetares behov av kompetensutveckling upp. Målet är att alla som arbetar i Värnamo kommun tillsammans ska göra det allra bästa för de vi finns till för, Värnamo kommuns invånare. En god introduktion är det första steget till utveckling och lärande.

Värnamo kommun satsar, med det motiverande ledarskapet i fokus, på cheferna i verksamheten. Genom att ge cheferna stöd och kompetensutveckling i ledarskap och i sin roll som chefer skapas förutsättningar för att de ska lyckas i sitt uppdrag, När cheferna lyckas ges möjlighet för att alla medarbetare lyckas i sina uppdrag och att de trivs och mår bra.

Lön och förmåner

Lön i Värnamo kommun är individuell och differentierad och avspeglar medarbetarens resultat, prestation och måluppfyllelse. I detta ingår hur medarbetaren uppfyller förväntningarna i värdegrunden. Härigenom synliggörs sambandet mellan lön, motivation och resultat. Lönen speglar också arbetets komplexitet och kvalifikationskrav samt medarbetarens ansvar, utbildning och kompetens.

Lika lön för likvärdigt arbete är en grundförutsättning. Samma principer för lönesättning gäller för kvinnor och män liksom för yngre och äldre arbetstagare och oavsett etniskt ursprung, trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder eller könsöverskridande identitet eller uttryck.

Lönepolitiken och dess grunder är väl kända bland alla medarbetare. Förmåner enligt avtal och specifika förmåner för Värnamo kommun ska göras tydliga för den enskilda medarbetaren.

Arbetstid

Medarbetarna i Värnamo kommun har olika arbetstidsvillkor beroende på i vilken verksamhet man arbetar. Vi använder därför olika arbetstidsmodeller och eftersträvar flexibla arbetstider där det finns förutsättningar för detta. Distansarbete erbjuds i de verksamheter det är möjligt.

Heltid och heltidskultur

Värnamo kommun är en organisation med heltidskultur som erbjuder heltidsanställningar och skapar möjligheter för heltidsarbete. Att ha en heltidskultur innebär att verksamheterna är strukturerade och organiserade för att kunna erbjuda heltidstjänster, samt att övervägande del av medarbetarna arbetar heltid. Detta innebär att heltidsarbete är normen och att deltidsarbete är undantaget.

Att arbeta mot ett ökat antal heltidsanställningar och heltidsarbetande syftar till att höja kvaliteten i kommunens verksamheter samt klara kompetensförsörjningen. Det handlar om att minska förekomsten av ofrivilligt deltidsarbete och deltidsarbetslöshet. Arbetsvillkor är jämställda så att medarbetare inom kvinnodominerade yrken har samma möjligheter att få en heltidsanställning som medarbetare inom mansdominerade yrken, på detta sätt bidrar vi till lika möjligheter för medarbetare i Värnamo kommun.

Organisation och ansvar

Kommunledningsförvaltningens HR-avdelning och ytterst HR-chefen har det övergripande ansvaret för hanteringen av policyn och att stötta förvaltningscheferna i att införliva den i kommunens verksamheter. Varje chef och alla medarbetare har ett ansvar att bidra till kommunens mål och vision, följa värdegrunden samt medverka i arbetet med arbetsmiljö.

Förslag

Dokumentansvarig

Kommunfullmäktige

Ansvarig tjänsteperson HR-chefen

Uppföljning

Uppföljning av policyn ska ske minst en gång per mandatperiod

Revidering

Revidering senast 2030-12-31

Förslag

VÄRNAMO KOMMUN

Reglemente
506
Policy
Plan
Åtgärdsplan
Riktlinje

Policy – Värnamo kommun som arbetsgivare

Reglemente
Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy
Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan
Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan
Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje
Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige
Datum: 2022-06-22, § 82
Dokumentet gäller från: 2022-09-01
Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott
Dokumentansvarig: Kommunledningsförvaltningen

Inledning

Värnamo kommuns vision, mål och värdegrund styr och påverkar agerandet för Värnamo kommun som arbetsgivare och alla dess medarbetare. Denna policy visar på ett gemensamt förhållningssätt i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare samt arbetstagare emellan.

Genom att följa policyn bidrar Värnamo kommun som arbetsgivare till att alla medarbetare får en värdefull arbetsdag.

Syfte

Policyns syfte är att beskriva vad Värnamo kommun står för som arbetsgivare. Den bidrar till att nå kommunens övergripande mål om kompetensförsörjning, som handlar om att kunna rekrytera och behålla medarbetare. En arbetsgivare som utvecklar och behåller medarbetare upplevs som en attraktiv arbetsplats.

Policyns syfte är också att peka ut en inriktning för övriga styrdokument inom personalområdet. Styrdokumenten inom personalområdet stärker och styr mot förverkligandet av vision, övergripande mål och värdegrund.

Värnamo kommuns vision och värdegrund

Policyn ger vägledning i hur Värnamo kommun som arbetsgivare bidrar till att förverkliga kommunens vision, genom att vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. En arbetsgivare där medarbetare kan få förutsättningar att växa och utvecklas.

Värnamo kommuns värdegrund beskriver hur vi förväntas agera som medarbetare. Varje medarbetare som aktivt arbetar utifrån värdegrunden bidrar till en hållbar arbetsplats med en god arbetsmiljö. Detta leder också till utveckling av verksamheten där alla medarbetares kompetens och yrkesskicklighet tas till vara och medverkar till att alla medarbetare får en värdefull arbetsdag.

Strategi

En nyckel för att klara kompetensförsörjningen är att alla medarbetare får rätt förutsättningar för att göra ett bra arbete. Värnamo kommun vill med värdegrunden i fokus bidra till ett hållbart arbetsliv för våra medarbetare. Några områden är strategiskt viktiga för att vi ska klara det och för att uppnå visionen, uppfylla målen och leva efter vår värdegrund. Arbetet som bedrivs inom samtliga områden utgår ifrån värdegrunden. Områdena är:

- Medarbetarskap och ledarskap
- Delaktighet och inflytande
- Arbetsmiljö och hälsa
- Lika möjligheter
- Utveckling och lärande
- Lön och förmåner
- Arbetstid
- Heltid och heltidskultur

Medarbetarskap och ledarskap

Medarbetarskap i Värnamo kommun är att vara med och ta ansvar för att förverkliga kommunens vision och värdegrund. Medarbetarskap handlar om relationer och förhållningssätt gentemot varandra och de vi möter i arbetet. Medarbetare gestaltar

värdegrunden i mötet med medborgare, kollegor, besökare och uppdragsgivare genom sitt sätt att utöva sin roll och utföra sitt uppdrag. Tillsammans leder detta till att skapa ett arbetsklimat som inrymmer delaktighet, engagemang och ansvarstagande.

I ledarskapet ingår alltid ett medarbetarskap. Chefer i Värnamo kommun arbetar utifrån det motiverande ledarskapet. Detta innebära att medarbetare och chefer tillsammans utvecklar ett medborgarorienterat arbetssätt. Chefens roll är att stimulera till delaktighet, ansvarstagande, kreativitet och ständiga förbättringar.

Medarbetarskap och ledarskap är varandras förutsättningar för att skapa en bra verksamhet. Ett gott ledarskap kräver ett gott medarbetarskap, ett gott medarbetarskap kräver ett gott ledarskap. När vi tillsammans är aktiva i utvecklingen av arbetsplatsen skapas en bra arbetskultur och ett gott arbetsklimat.

Delaktighet och inflytande

Utgångspunkten för att Värnamo kommun ska uppnå uppsatta mål är att varje medarbetares delaktighet och engagemang tas till vara i verksamheten. Verksamheten ska organiseras så att den skapar förutsättningar för delaktighet och inflytande. En fungerande samverkan förutsätter kommunikation mellan olika nivåer i kommunens organisation, mellan chef och medarbetare samt medarbetarna emellan.

Kärnan i samverkan är relationen mellan medarbetare och arbetsgivare. Det är i medarbetarsamtalet och på arbetsplatsträffarna som grunden läggs för att sedan utvecklas via olika gemensamma samverkansforum. God samverkan ger förutsättningar för ett positivt arbetsklimat, en god hälsa och arbetsmiljö där inflytande, delaktighet och utveckling är en rättighet för alla medarbetare. God samverkan bidrar till långsiktig kompetensförsörjning, måluppfyllelse och utveckling av verksamheten.

De fackliga organisationerna har som företrädare för medarbetarna en viktig roll. Det lokala kollektivavtalet om Samverkan och arbetsmiljö lägger grunden för hur fackliga organisationer, arbetsgivare och medarbetarna tillsammans arbetar med delaktighet och inflytande.

Arbetsmiljö och hälsa

Arbetet med arbetsmiljö och hälsa utgår från arbetsmiljölagstiftningen samt Värnamo kommuns värdegrund och ska vara en integrerad och naturlig del i det dagliga arbetet.

Arbetsmiljöarbetet ska bedrivas systematiskt vilket innefattar att undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs och en tillfredställande arbetsmiljö uppnås. Målsättningen med arbetet är att skapa fysiskt, psykiskt, socialt och organisatoriskt väl fungerande och utvecklande arbetsplatser för alla medarbetare.

En god arbetsmiljö och ett hälsofrämjande förhållningssätt åstadkommer vi genom att arbeta med värdegrunden. Värdegrunden i sig utgör viktiga friskfaktorer som påverkar arbetsmiljön och möjligheten till kompetensförsörjning.

Ett engagerat ledarskap baserat på det motiverande ledarskapet där chefen har en god insikt i medarbetarnas arbetsmiljö och allas delaktighet krävs för uppnå en god arbetsmiljö, Det krävs också att vi uppfyller de lagkrav och myndighetskrav som gäller för verksamheten. För att uppnå detta ska Värnamo kommun bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete i en aktiv, öppen och ömsesidig samverkan med medarbetare, skyddsombud och fackliga företrädare.

Arbetsgivaren är huvudansvarig för arbetsmiljöarbetet och en fördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter görs i första hand till chefer utifrån ekonomi-, personal- och verksamhetsansvar. Detta skapar förutsättningar för en fungerande samverkan på alla nivåer.

Alla medarbetare har ett ansvar att medverka till en god arbetsmiljö genom att till exempel följa skyddsföreskrifterna, riktlinjer och rutiner samt påtala risker eller brister i arbetsmiljön för sin närmaste chef. Skyddsombuden är med och stöttar i det förebyggande arbetet och deltar i uppföljning. Medarbetarna ska ges möjlighet till dialog och ansvarstagande i det dagliga arbetet och på arbetsplatsträffar, de ska också veta vart de ska vända sig vid akuta händelser i arbetsmiljön. Värnamo kommun ska stödja och stimulera medarbetare till egna initiativ för att förbättra sin arbetsmiljö såväl som sin hälsa.

Värnamo kommun har ett anpassnings- och rehabiliteringsansvar för medarbetare som drabbas av ohälsa och olycksfall. Aktiva rehabiliteringsprocesser som påbörjas tidigt ger goda förutsättningar för att medarbetarna snabbt kan återgå i arbete. Företagshälsovården är en resurs i arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering men kan också finnas med i det förebyggande arbetet.

Lika möjligheter

Värnamo kommun ska vara en attraktiv arbetsplats för alla, en arbetsplats som präglas av respekt och arbetsglädje och erbjuder samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter. På så sätt skapar vi ett bra arbetsliv där vi ta tillvara på alla människors kunskap och ser olikheter som en tillgång snarare som ett hinder. Detta gör oss till attraktiva arbetsgivare för dem som söker jobb

Kommunens arbetsplatser ska kännetecknas av respekt och insikt om alla människors lika värde. Genom att alla medarbetare uppfyller förväntningarna i värdegrunden och genom att cheferna bedriver ett motiverande ledarskap bidrar vi till lika möjligheter för alla medarbetare oavsett förutsättningar.

Utveckling och lärande

Kompetensutveckling sker utifrån verksamhetens faktiska behov, mål och vision. Nya kunskaper och erfarenheter ger möjligheter till utveckling och förbättringar i verksamheten och för medarbetaren. I samband med medarbetarsamtalet fångas varje medarbetares behov av kompetensutveckling upp. Målet är att alla som arbetar i Värnamo kommun tillsammans ska göra det allra bästa för de vi finns till för, Värnamo kommuns invånare. En god introduktion är det första steget till utveckling och lärande.

Värnamo kommun satsar, med det motiverande ledarskapet i fokus, på cheferna i verksamheten. Genom att ge cheferna stöd och kompetensutveckling i ledarskap och i sin roll som chefer skapas förutsättningar för att de ska lyckas i sitt uppdrag, När cheferna lyckas ges möjlighet för att alla medarbetare lyckas i sina uppdrag och att de trivs och mår bra.

Lön och förmåner

Lön i Värnamo kommun är individuell och differentierad och avspeglar medarbetarens resultat, prestation och måluppfyllelse. I detta ingår hur medarbetaren uppfyller förväntningarna i värdegrunden. Härigenom synliggörs sambandet mellan lön, motivation och resultat. Lönen speglar också arbetets komplexitet och kvalifikationskrav samt medarbetarens ansvar, utbildning och kompetens.

Lika lön för likvärdigt arbete är en grundförutsättning. Samma principer för lönesättning gäller för kvinnor och män liksom för yngre och äldre arbetstagare och oavsett etniskt

ursprung, trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder eller könsöverskridandet identitet eller uttryck.

Lönepolitiken och dess grunder ska vara väl kända bland alla medarbetare. Förmåner enligt avtal och specifika förmåner för Värnamo kommun ska göras tydliga för den enskilda medarbetaren.

Arbetstid

Medarbetarna i Värnamo kommun har olika arbetstidsvillkor beroende på i vilken verksamhet man arbetar. Vi använder därför olika arbetstidsmodeller och eftersträvar flexibla arbetstider där det finns förutsättningar för detta.

Heltid och heltidskultur

Värnamo kommun ska vara en organisation med heltidskultur där erbjuder heltidsanställningar och skapar möjligheter för heltidsarbete. Att ha en heltidskultur innebär att verksamheterna är strukturerade och organiserade för att kunna erbjuda heltidstjänster, samt att övervägande del av medarbetarna arbetar heltid. Detta innebär att heltidsarbete är normen och att deltidsarbete är undantaget.

Att arbeta mot ett ökat antal heltidsanställningar och heltidsarbetande syftar till att höja kvaliteten i kommunens verksamheter samt klara kompetensförsörjningen. Det handlar om att minska förekomsten av ofrivilligt deltidsarbete och deltidsarbetslöshet. Arbetsvillkor ska vara jämställda så att medarbetare inom kvinnodominerade yrken ska ha samma möjligheter att få en heltidsanställning som medarbetare inom mansdominerade yrken, på detta sätt bidrar vi till lika möjligheter för medarbetare i Värnamo kommun.

Organisation och ansvar

Kommunledningsförvaltningens HR-avdelning och ytterst HR-chefen har det övergripande ansvaret för hanteringen av policyn och att stötta förvaltningscheferna i att införliva den i kommunens verksamheter. Varje chef och alla medarbetare har ett ansvar att bidra till kommunens mål och vision, följa värdegrunden samt medverka i arbetet med arbetsmiljö.

Dokumentansvarig

Kommunfullmäktige

Ansvarig tjänsteperson HR-chefen

Uppföljning

Uppföljning av policyn ska ske minst en gång per mandatperiod

Revidering

Revidering senast 2026-12-31

§ 174 Dnr: KS.2024.314

Årsredovisning SÅM 2023

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att godkänna årsredovisningen för kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) avseende 2023, samt
att bevilja direktionen i kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) ansvarsfrihet för 2023.

Jäv
Tobias Pettersson (M), Mikael Karlsson (C), Anetté Myrvold (S) och Bo Svedberg (S)anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Ärendebeskrivning

Kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) har inkommit med årsredovisning 2023, revisionsberättelse och granskningsrapport.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att godkänna årsredovisningen för kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) avseende 2023, samt
att bevilja direktionen i kommunalförbundet Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) ansvarsfrihet för 2023.

Beslut skickas till:
Kommunfullmäktige

2023
ÅRSREDOVISNING

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

INNEHÅLL

Ordförande Tobias Pettersson om året som gått 3
Förbundsdirektören har ordet 4
Om SÅM 6
Bakgrund 6
Uppdrag 6
Organisation 6
Ekonomi och budget 7
Finansiella mål 8
Verksamhetsmål och måluppfyllelse 8
Förvaltningsberättelse 9
Väsentliga händelser under året 9
Borgensåtagande och lån 13
Periodens resultat 14
Personalredovisning 15
God ekonomisk hushållning och balanskravet 15
Finansiell information 17
Resultaträkning 17
Balansräkning 17
Kassaflöde 18
Notförklaringar 19
Investeringsredovisning 22
Redovisningsprinciper 23
Förbundsdirektionens godkännande 24

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

ORDFÖRANDE TOBIAS PETTERSSON OM ÅRET SOM GÅTT

Jag har under året fått äran att tillsammans med direktionen och våra skickliga medarbetare fortsätta en spännande och framgångsrik resa med fokus på samverkan, återvinning och miljö!

Förbundet har ett tydligt fokus på att bidra till en långsiktig hållbar utveckling genom ökad återanvändning och återvinning. Genom förbundet vill vi gemensamt tydliggöra vikten av minskat avfall och tillsammans med våra kommuninvånare bidra till en bättre och mer hållbar morgondag.

ÅR 2023 - FÖRSTA ÅRET PÅ EN NY MANDATPERIOD

Genom de kloka och modiga beslut som tidigare direktion har fattat med fokus på FNI, fastighetsnära insamling, stod vi väl rustade för att möta de nya krav som kommit ifrån såväl regering som genom EU:s avfallsdirektiv. Under året tog vi beslut om att övergå till obligatorisk FNI, och tog bort möjligheten till osorterat kärl, vinnaren med denna förändring är givetvis miljön.

NY AVFALLSPLAN

Under året har vi arbetat fram en ny avfallsplan, vilken medlemskommunerna beslutat om under hösten och som nu är gällande. Glädjande är att vi genom engagerade medarbetare och en välskött ekonomi kunnat ställa om och ta oss an nya ansvarsområden utan någon generell höjning av avfallstaxan.

OBLIGATORISK SORTERING AV MATAVFALL

Från och med den 1 januari 2024 tog Sveriges kommuner över ansvaret för förpackningsinsamlingen från hushåll och samlokaliserade verksamheter. I Gnosjö, Gislaved, Värnamo och Vaggeryds kommuner är det SÅM som har det kommunala avfallsansvaret och tog därför från årsskiftet över de obemannade återvinningsstationerna, så kallade ÅVS:er som finns runt om i kommunerna och som tidigare drivits av genom Svenska förpackningsinsamlingen (FTI)

Med ansvaret kring insamling av förpackningar följer också en ny ersättning. Detta gör att vi kan se fram emot konkurrenskraftiga avfallstaxor även fortsättningsvis.

SAMARBETET

Under 2023 är det inte bara flera nya ledamöter i direktionen som tagit plats utan även vår förbundsdirektör Jonatan Rosenquist som genom erfarenhet, stort engagemang och med den småländska kluriheten i blodet tillsammans med sina medarbetare skapat förutsättningar för direktionens konstruktiva och goda samarbete.

Nu ser jag fram emot ett nytt år med ännu mer fokus på samverkan, återvinning och miljö!

Foto: Pressbild

Tobias Pettersson,
Ordförande SÅM Förbundsdirektion

FÖRBUNDSDIREKTÖREN HAR ORDET

Det har nu gått ett år sedan jag tillträdde som ny förbundsdirektör för SÅM. Och vilket år det har varit! Branschen är på stark frammarsch och utvecklingen går fort. Det känns som att det händer något nytt nästan varje dag. Givetvis är det utmanande att med högt tempo utveckla en verksamhet, men tack vare alla våra kompetenta och engagerade medarbetare så går arbetet riktigt bra. Tillsammans skapar vi SÅM:s framtid.

Nya lagkrav medför att vår verksamhet utökas. Framförallt är detta kopplat till insamlingen av förpackningsavfall. Förändringen innebär utökat ansvar men, från 2024, även avsevärt ökade intäkter genom ersättning från förpackningsproducenterna. En ersättning som vi har väntat länge på. Tillsammans med ökade intäkter för annat material, till exempel träavfall, samt minskade behandlingsavgifter kopplat till lyckade upphandlingar så ser ekonomin framåt positiv ut. Vi kan nu leverera en service med hög standard och stor miljönytta till ett gynnsamt pris. Det är vi ordentligt stolta över!

UTFALL 2023

Under de senaste åren har SÅM genererat ett ekonomiskt överskott. I och med att vår verksamhet inte är vinstdrivande så är överskottet egentligen en skuld till abonnenterna och taxekollektivet. För att minska innestående skuld så fastställdes 2023 års budget med ett minusresultat på drygt tre miljoner kronor. Detta skulle nås genom att avfallstaxan 2023 inte höjdes i tillräcklig omfattning. Jag är nöjd över att årets resultat faller mycket väl ut jämfört med budget. Därmed minskar också skulden till taxekollektivet enligt plan.

VIKTIGA INSATSER UNDER ÅRET

2023 har varit ett späckat år när det gäller arbetsinsatser framförallt kopplat till verksamhetsutveckling. Året inleddes med planering inför utökad förpackningsinsamling samt införande av obligatorisk matavfallssortering. Under hösten byttes de sista cirka 2 500 småhusabonnemangen ut till FNI, få kommuner ligger så långt fram i FNI-införandet. Därefter förbereddes övertagandet av det 50-tal återvinningsstationer som finns inom GGVV-regionen så att driften av dessa stationer kunde tas över vid årsskiftet utan några störningar.

Under 2023 har även företagskort införts på våra återvinningscentraler så att vi nu får betalt för verksamhetsavfallet.

Återbrukskonceptet Ge och Ta har utökats med fler platser för byggåterbruk samt genom samarbete med ”Donera med Tradera”. Inom återvinningscentralerna har ett nytt skyltsystem baserat på en gemensam nordisk standard införts och ombyggnationen av Hillerstorps återvinningscentral har projekterats klart för upphandling. På tal om upphandlingar, under året har flera betydande upphandlingar genomförts med gott resultat. Till exempel så har behandlingspriset för

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

material till energiåtervinning halverats och priset för behandling av matavfall sänkts från 250 kr/ton till under 50 kr/ton, vilket ger ett ytterligare ekonomiskt tillskott.

SAMVERKAN FÖR MILJÖN

Vår samverkan inom kommunal avfallshantering är framgångsrik för GGVV-kommunerna likväl som för miljön, och det märks. Genom nya insamlingssystem och effektivare verksamhet har mängden avfall till förbränning nästan halverats till förmån för ökad materialåtervinning. År 2018, innan fastighetsnära insamling FNI införts hos småhus, skickades 18 632 ton till förbränning, att jämföra med 2023 års 10 058 ton till förbränning. Utöver detta har vi under 2023 skickat cirka 136 ton metallförpackningar, 727 ton pappersförpackningar, 558 ton plastförpackningar, 517 ton tidningar och 1 158 ton glasförpackningar till återvinning från våra omlastningsstationer.

Samtidigt börjar vi även se en trend med totalt sett minskande avfallsmängder vilket är extra positivt ur miljösynpunkt.

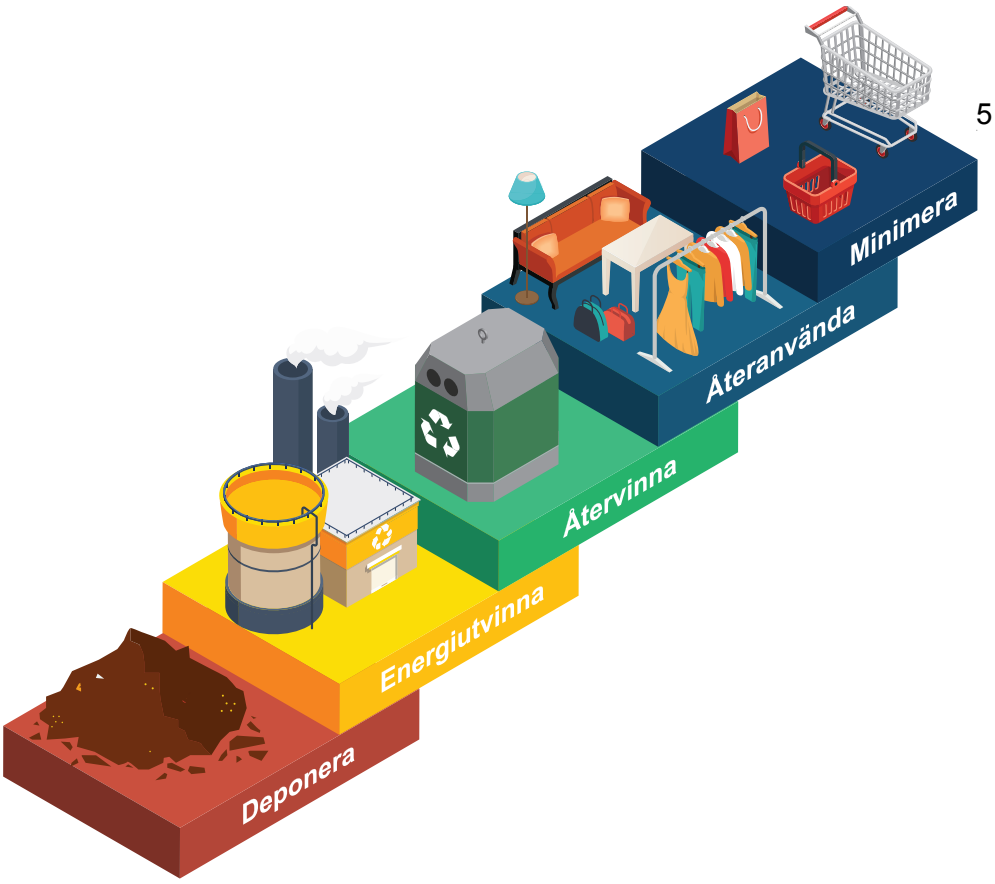
Nu sneglar ytterligare en kommun, Hylte, mot SÅM:s håll. Hylte har under året tagit ett inriktningsbeslut med ambitionen att ingå i SÅM och en projektgrupp har tillsatts. De ser SÅM som en framgångsrik organisation och en bra möjlig samarbetspartner. Det ska ses som en bekräftelse på att vi har lyckats väl i arbetet med att skapa SÅM, en verksamhet i framkant.

Jonatan Rosenquist,
Förbundsdirektör SÅM

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

OM SÅM

BAKGRUND

SÅM tog över det kommunala ansvaret för insamling och hantering av hushållsavfall den 1 januari 2018. SÅM står för Samverkan Återvinning Miljö, och är ett kommunalförbund som gemensamt bildats av Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner.

UPPDRAG

SÅM:s uppdrag är att ansvara för sophämtning, slamtömning, materialbehandling, gröntippar och återvinningscentraler i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner. Vi tror på en hållbar framtid och att vi tillsammans kan göra skillnad. Vi vill öka servicegraden till våra abonnenter, bidra till en långsiktigt hållbar utveckling, samt förbättra förutsättningarna för att ta vår region högre upp i den så kallade avfallstrappan, mot mer förebyggande, återanvändning och återvinning. Vi arbetar strategiskt och målinriktat för att minska avfallet i vår region. Det avfall som ändå uppstår vill vi i så stor utsträckning som möjligt återanvända eller återvinna för att på så sätt bidra till en framtid som håller länge.

ORGANISATION

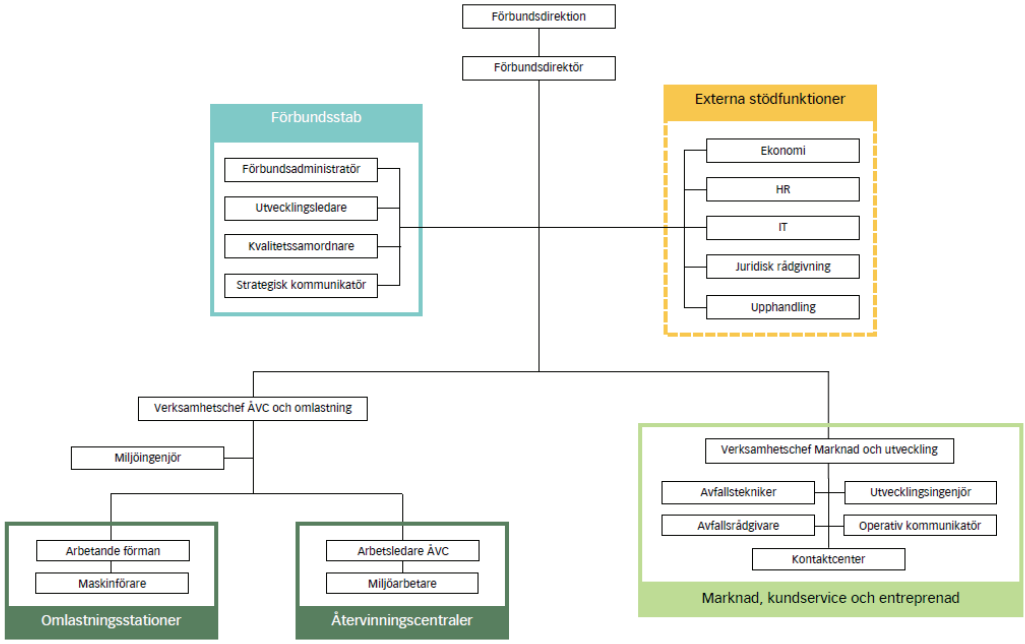
SÅM är ett kommunalförbund, vilket kan beskrivas som en kommun i miniformat. Vårt högsta beslutande organ är direktion, som består av två ledamöter och två ersättare utsedda av respektive kommuns kommunfullmäktige. Direktionens ledamöter och ersättare väljs på fyra år räknat från och med den 1 januari året efter ordinarie val till fullmäktige ägt rum.

Direktionen väljer för varje mandatperiod bland sina ledamöter ordförande och vice ordförande med två års uppdrag. Uppdraget som ordförande respektive vice ordförande cirkulerar mellan medlemskommunernas ledamöter. Direktionen beslutar om förbundets större inriktningsfrågor (vad), medan tjänsteorganisationen utför uppdragen (hur). Direktionen utser även en förbundsdirektör som verkställande tjänsteman.

Ordinarie ledamöter i SÅM:s direktion under gällande mandatperiod är:

Ordförande:
Tobias Pettersson (M), Värnamo kommun
Vice ordförande:
Marie Johansson (S), Gislaveds kommun
Ordinarie ledamöter:
Kjell Örtlund (MiG), Gislaveds kommun
Kristine Hästmark (M), Gnosjö kommun
Fredrik Franke (S), Gnosjö kommun (t. o.m 2023-08-31)
Camilla Karlsson (S), Gnosjö kommun (fr.o.m 2023-09-01)
Gert Jonsson (M) Vaggeryds kommun
Klas Gustavsson (EMP), Vaggeryds kommun
Anetté Myrvold (S), Värnamo kommun

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

SÅM har idag totalt 30 tillsvidareanställda, varav 14 är stationerade på kontoret i Skillingaryd och 16 är verksamma på de åtta återvinningscentraler som är placerade ute i de olika kommunerna. Utöver tillsvidareanställda tillkommer även visstids- och timanställda. Vissa tjänster inom ekonomi, upphandling, IT och personal köps in av Vaggeryds kommun.

EKONOMI OCH BUDGET

SÅM är en egen organisation i form av ett kommunalförbund. Den kommunägda mark som används för verksamheten i form av återvinningscentraler, gröntippar och omlastningsstationer arrenderas av SÅM.

Varje kommun har tecknat borgen för SÅM:s lån fördelat utifrån befolkningsmängd. Gislaveds kommun uppbär 33 % av förbundets totala gemensamma kostnader, Gnosjö kommun 11 %, Vaggeryds kommun 17 % och Värnamo kommun 39 %. Kommunalförbundet finansieras genom renhållningstaxan och har en egen budget som under en treårsperiod förväntas generera ett nollresultat. Verksamhetsbudget för 2023 samt investeringsplan gällande 2023-2026 finns upprättad. Förbundets budgetprocess är uppdelad i helår och tertial.

Ordinarie ledamöter i SÅMs direktion mandatperiod 2023-2026. Från vänster: Ordförande Tobias Pettersson (M), Värnamo kommun, Vice ordförande Marie Johansson (S), Gislaveds kommun, Klas Gustavsson (EMP), Vaggeryds kommun, Kristine Hästmark (M), Gnosjö kommun, Gert Jonsson (M), Vaggeryds kommun, Fredrik Franke (S), Gnosjö kommun t.o.m 230831, fr.o.m 230901 Camilla Karlsson (S) (ej på bild), Annette Myrvold (S), Värnamo kommun, Kjell Örtlund (MiG), Gislaveds kommun.

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

FINANSIELLA MÅL

År 2020 fattade förbundsdirektionen beslut om att kommunalförbundet SÅM ska bedriva sin verksamhet enligt självkostnadsprincipen. I korthet innebär självkostnadsprincipen att renhållningsavgiften ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader. SÅM har även tidigare bedrivit verksamheten enligt självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen finns redovisad i Kommunallag 2017:725, 2 Kap 6 § och i Miljöbalken 1998:808, 27 kap. 5 § anges det att renhållningsavgiften ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader. Resultatet ska balanseras mot ett nollresultat över en tidsperiod om tre år.

MÅLUPPFYLLELSE FINANSIELLA MÅL

Budget för 2023 sattes med ett minusresultat på 3 239 tkr för att sakta ta ner skulden till taxekollektivet. Årsbokslutet för 2023 ger ett underskott på 3 172 tkr vilket följer budgeten väl. SÅM har sedan tidigare ett överskott på totalt 14 200 tkr och det negativa resultatet i budgeten medför nu att skulden till taxekollektivet har minskat till 11 000 tkr. Skulden ligger fortfarande i överkant men verksamheten närmar sig det finansiella målet.

Självkostnadsprincipen innefattar ett förbud mot att eventuellt överskott överförs från en verksamhet till en annan, eftersom kommunens medlemmar i ett sådant fall nödgas stödja den kommunala verksamheten två gånger; dels genom att betala den sedvanliga kommunalskatten, dels genom att betala högre avgifter än vad som egentligen är rättmätigt. Detta fenomen har i rättspraxis kallats för ”olaga särbeskattning”. SÅM har bara en verksamhet och det är renhållningsuppdraget för våra fyra medlemskommuner varför det inte finns någon risk att eventuellt överskott överförs till någon annan verksamhet. Verksamheten finansieras enbart via avfallstaxan och överskottet kommer istället att användas för att amortera på våra lån, hålla nere taxeökningar samt utöka servicen till medborgarna inom våra medlemskommuners område.

VERKSAMHETSMÅL OCH MÅLUPPFYLLELSE

520

AVFALLSPLAN 2024-2030 OCH NYA AVFALLSFÖRESKRIFTER

Under året har arbetet med att ta fram en ny avfallsplan fortsatt tillsammans med representanter från SÅM:s fyra medlemskommuner. Perioden 15 maj – 21 juni 2023 ställdes planen ut digitalt för allmänhetens synpunkter på www.samiljo.se, fysiskt på respektive kommunhus samt på SÅM:s kontor i Skillingaryd. Under utställningstiden fanns möjlighet för såväl allmänhet som andra intressenter att lämna synpunkter på planförslaget. Ett begränsat antal synpunkter kom in och en samrådsredogörelse utarbetades under hösten.

Enligt ursprunglig planering skulle den nya avfallsplanen ha färdigställts och antagits av de fyra medlemskommunerna under våren 2023, men av olika orsaker försenades arbetet och tidsplanen försköts. I slutet av året antogs avfallsplanen i tre av fyra medlemskommuners fullmäktige. Den fjärde och sista kommunen väntas anta planen under början av 2024. Utifrån att avfallsplanen kunde tas upp för beslut först sent under kalenderåret, korrigerades planperioden från 2023-2030 till 2024-2030.

Parallellt med framtagandet av ny avfallsplan har även ett arbete kring nya avfallsföreskrifter pågått under året. Tillsammans utgör avfallsplanen och de kommunala avfallsföreskrifterna den så kallade renhållningsordningen som beskriver regler och strategiska planer för hantering av hushållens avfall, så kallat kommunalt avfall. Målsättningen är att avfallsföreskrifterna ska kunna ställas ut och därefter antas under första halvan av år 2024.

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Under hösten har utbyggnaden av FNI genom fyrfack slutförts hos alla småhus efter beslut i respektive medlemskommuns fullmäktige om att göra abonnemanget obligatoriskt från och med årets andra del.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER ÅRET

OBLIGATORISK UTSORTERING AV MATAVFALL OCH KOMMUNALT INSAMLINGSANSVAR FÖR FÖRPACKNINGAR

Efter ett regeringsbeslut om förändring i producentansvaret för förpackningar, får Sveriges kommuner ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll vid årsskiftet 2023/2024. Syftet med förändringen är att fler förpackningar ska samlas in till återvinning så att behovet av nya råvaror ska minska, vilket i sin tur gynnar den gröna omställningen genom lägre koldioxidutsläpp. Kostnaden för insamlingen av förpackningar kommer att belasta producenterna och kommunerna kommer att ersättas genom en schablonersättning som betalas ut via Naturvårdsverket.

Från och med 1 januari 2024 blir det även obligatoriskt för såväl hushåll som verksamheter att sortera ut sitt matavfall, så kallat biologiskt nedbrytbart köks- eller livsmedelsavfall. Lagändringen grundas på ett som säger att mat- och restavfall inte längre får blandas utan måste samlas in enskilt. Lagändringarna innebär två större förändringar gällande avfallshantering inom en snar framtid och med en snäv tidsram.

Elektronisk Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

ABONNEMANGET FNI NU OBLIGATORISKT FÖR SMÅHUS

SÅM hanterar insamling av matavfall från småhus via abonnemanget FNI. För att kunna leva upp till lagkravet om matavfallsutsortering till 2024, beslutade kommunfullmäktige i respektive GGVV-kommun under sommaren att göra avfallsabonnemanget FNI obligatoriskt för småhus från och med årets andra halva. Likaså fattades beslut om att matavfallssortering skulle införas hos flerbostadshus och verksamheter. Under sommaren informerades de totalt 2 500 hushåll som berördes av abonnemangsbytet och utställningen av FNI-kärl påbörjades i slutet av augusti. I början av november var utbyggnaden av FNI genom fyrfack färdig hos alla småhus.

I samband med att kommunerna får det formella ansvaret för insamling av föpackningsavfall från hushåll den 1 januari 2024, kommer SÅM att ta över driften av de obemannade återvinningsstationerna, ÅVS:erna, i GGVV-kommunerna.

MATAVFALLSINSAMLING HOS FLERBOSTADSHUS OCH VERKSAMHETER

Parallellt med utställningen av FNI-kärl hos småhus, har arbetet med att införa separat matavfallsinsamling hos flerbostadshus pågått. Under hösten skickades informationsbrev till samtliga fastighetsägare som har ett avfallsabonnemang hos SÅM med uppmaningen att ta kontakt för abonnemang avseende matavfallsutsortering. Vid årets slut hade knappt 90 % av flerbostadsfastigheterna inom medlemskommunerna infört matavfallsutsortering i separata kärl, resterande fastighetsbestånd får detta infört löpande under 2024 efter att de kontaktat SÅM.

Även verksamheter som genererar kommunalt avfall omfattas av kravet på utsortering av matavfall, och verksamheter med avfallsabonnemang hos SÅM har därför kontaktats under året. Till kommunalt avfall räknas mat- och restavfall som uppkommer i exempelvis personalmatsalen. Verksamheter som ger upphov till bioavfall som inte definieras som kommunalt avfall, ansvarar däremot själva för att avfallet sorteras ut, samlas in separat genom privata entreprenörer och därefter lämnas till en behandlingsanläggning.

AUKTORISATON FÖRPACKNINGSINSAMLING HOS FLERBOSTADSHUS

Senast 1 januari 2027 ska alla hushåll i Sverige, oavsett boendeform, ha fastighetsnära insamling i separata fraktioner av pappersförpackningar, plastförpackningar, förpackningar av ofärgat- respektive färgat glas samt metallförpackningar. För småhus i GGVV-kommunerna är det kommande lagkravet uppfyllt genom att abonnemanget FNI nu är fullt utbyggt, medan införandet av fastighetsnära förpackningsinsamling fortfarande kvarstår för flerbostadshus. Av det kommunala insamlingsansvaret för förpackningar följer att endast entreprenörer godkända av SÅM kommer ha rätt att samla in förpackningar från och med 2024. Då många flerbostadsfastigheter idag har fastighetsnära förpackningsinsamling via privat entreprenör, genomförde SÅM under hösten en auktorisation, där de privata entreprenörer som ansöker och uppfyller ställda krav får rätt att utföra förpackningsinsamling under 2024. SÅM kommer därefter att successivt införa fastighetsnära förpackningsinsamling hos samtliga flerbostadshus fram till och med 2026. Information om det kommande kravet på fastighetsnära förpackningsinsamling samt auktorisationen skickades ut till samtliga fastighetsägare under hösten.

SÅM TAR ÖVER ANSVARET FÖR ÅVS:ER

Utifrån det ändrade insamlingsansvaret får SÅM vid årsskiftet även ansvar för förpackningsinsamlingen via obemannade återvinningsstationer, ÅVS:er vilket har inneburit ett aktivt förberedelsearbete med såväl entreprenörsupphandlingar som stationsinventeringar för att säkerställa standard på containrar, kringmiljöer

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

skyltar och dekaler. Entreprenörsupphandlingen resulterade i att samma entreprenörer som idag ansvarar för tömning och städning kommer att fortsätta efter SÅM:s övertagande.

I samband med ansvarsövergången behöver även de totalt 51 stationerna i GGVV-kommunerna få nya dekaler och informationsskyltar med kontaktuppgifter och anvisningar för felanmälan. Original för detta utarbetades och beställdes under hösten med planerad montering första veckan i januari 2024. Felanmälningar kommer i första hand att tas emot via en ny funktionalitet på kommunernas nationellt gemensamma avfallsportal sopor.nu som drivs av Avfall Sverige.

KOMMUNIKATIVA INSATSER

SÅM arbetar aktivt för att flytta GGVV-regionen upp i EU:s så kallade avfallstrappa. Effektiv, trovärdig och målgruppsanpassad kommunikation är vårt viktigaste redskap för att inspirera och motivera till förändring. Under året har flertalet breda kommunikationsinsatser genomförts i olika kanaler för att skapa kännedom om kommande lagändringar och för att engagera till mer hållbara val. SÅM:s webbplats samiljo.se är tillsammans med sociala medier navet för den digitala kommunikationen och material har löpande utarbetats för olika målgrupper och lanserats genom organiska och betalda kampanjer i sociala medier.

Utöver detta har ett nytt kommunikationsmaterial i form av en tryckt respektive digital interaktiv broschyr kring matavfallsutsortering tagits fram för målgrupp flerbostadsfastigheter. Produktionen har skett i samverkan med ett externt företag som även producerade en informationsfilm om kommande lagkrav.

Som viktigt komplement till de digitala satsningarna har fysisk kommunikation genomförts i form av vepor på SÅM:s stora och mellanstora återvinningscentraler, information på trottoarpratare samt två postala utskick till alla hushåll; under sommaren respektive vintern.

TECKNINGSTÄVLING ÅK 1-6

Under perioden 1 februari till 31 mars anordnade SÅM en teckningstävling för barn i GGVV-regionen med uppgiften att rita eller måla en teckning på temat Hållbar framtid. Syftet med tävlingen var att väcka ett intresse för miljö- och hållbarhetsfrågor hos unga och samtidigt vara en del av SÅM:s avfallsförebyggande arbete. Vinsten var att få sin teckning publicerad på en sopbil i någon av SÅM:s medlemskommuner. Tävlingsdeltagarna delades in i tre klasser utifrån ålder; förskola (0-5 år), lågstadium (6-9 år) och mellanstadium (10-12 år) och responsen blev mycket

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

överväldigande. Totalt fick vi in drygt 300 teckningar från såväl privatpersoner som förskolor och skolor/fritids, där tävlingen fått vara del av den pedagogiska verksamheten. En jury bestående av tjänstemän från SÅM och en representant från direktionen utsåg tre vinnande bidrag som under försommaren trycktes upp och skyltades på tre av SÅM:s sopbilar. I samband med skyltningen av sopbilarna bjöds alla tre vinnare med familjer in till en pressträff där de fick se sitt vinnarbidrag monterat samt motta sin teckning inramad tillsammans med juryns motivering.

DELTAGANDE PÅ EVENT

För möjlighet att informera och svara på frågor kring kommande lagändringar har SÅM medverkat på ett flertal event under året. Det har handlat om såväl marknadsdagar som deltagande på event och informationsträffar hos kommunala fastighetsbolag samt under senhösten en mässa för fastighetsägare och bostadsrättsföreningar. Även det avfallsförebyggande arbetet är viktigt att lyfta i dessa sammanhang och vi har tagit tillfället i akt att visa upp SÅM:s Ge och Ta-verksamhet vid flera olika event, vilket har mötts väldigt positivt.

Ett nytt och uppskattat inslag i vår utåtriktade pedagogiska verksamhet, har varit sorteringsövningar med hjälp av de så kallade sopsamlarmonstren som framförallt riktar sig till barn och unga. Att sopsamlarmonstren engagerar märks även på att beställningar av kostnadsfria startkit för att jobba med sopsamlarmonster i pedagogisk verksamhet, fortsatt att komma från förskolor.

Sorteringsövningar för barn med hjälp av sopsamlarmonstren har varit ett populärt inslag vid deltagande på event under året.

MATERIAL FÖR FLERBOSTADSHUS

Väl fungerande källsortering är generellt en större utmaning för flerbostadshus än för småhus. Samtidigt är god källsortering en förutsättning för att kunna nå en hög materialåtervinning som sparar resurser och bidrar till minskad negativ klimatpåverkan.
En viktig nyckel för att uppnå en god sortering är kommunikation och under året har vi därför utvecklat nytt informationsmaterial för nedladdning på samiljo.se med syfte att stödja fastighetsägare, fastighetspersonal och boende.

VÄGSKYLTAR OCH SKYLTSYSTEM PÅ ÅTERVINNINGSCENTRALERNA

Ett projekt kring ett nytt gemensamt skyltsystem för fraktions- och hänvisningsskyltar på SÅM:s samtliga återvinningscentraler och gröntippar har genomförts under året. Utgångspunkten för skyltarnas utförande har varit det gemensamma nordiska skyltsystemet för avfallssortering som består av tydliga symboler, enhetliga namn på olika avfallsslag och vägledande färger. Systemet används redan i flera av våra nordiska grannländer och av kommuner runt om i Sverige. En fördel med ett gemensamt skyltsystem är också att det ger ökad igenkänning mellan SÅM:s anläggningar, vilket skapar bättre förutsättningar att sortera avfallet rätt. Den långsiktiga ambitionen med det gemensamma nordiska systemet är att samma symboler för olika sorters avfall ska finnas på både förpackningar, avfallskärl, återvinningsstationer och återvinningscentraler. Att producenter och exportörer använder samma märkning på förpackningar - oavsett i vilket land man befinner sig i - underlättar både för dem och för konsumenterna.

Monteringen av de nya skyltarna genomfördes under hösten och förändringen har tagits väl emot av besökarna. Även vägskyltningen till våra anläggningar har bytts ut under året efter beslut om att alla vägskyltar ska ha benämningen Återvinningscentral.

UTVECKLING AV ÅTERBRUKSARBETET

På flera av våra återvinningscentraler har SÅM samarbete med olika second handaktörer i form av containrar uppställda på våra anläggningar. Besökare kan välja att lämna saker för återbruk till dessa aktörer eller till Ge och Ta. Likaså kan SÅM lämna vidare saker från Ge och Ta till second handverksamhet. Under året har ett nytt samarbete inletts med Hela Människan som har fått en container uppställd på Gislaveds ÅVC.

SÅM:s eget återbrukskoncept Ge och Ta är ett komplement till annan second hand-verksamhet och finns idag på sex av åtta återvinningscentraler. Konceptet omfattar reservdelar till hushållsmaskiner så som ugnsgaller, bestickkorgar och microtallrikar, växter och lökar, krukor och böcker med mera. Utöver detta finns i viss mån även en Prylretur med saker av ringa värde, som inte lämpar sig för second handverksamhet. Under 2023 har Ge och Ta-verksamheten utvecklats ytterligare genom en Byggretur med egen utlämningsplats. Här samlas till exempel virke, fönster, dörrar, isolering, takpapp, betongplattor, tegel och kakel och liknande byggmaterial. Ändamålsenliga ställage för Byggreturen beställdes och finns nu på återvinningscentralerna i Vaggeryd, Värnamo, Gislaved, Gnosjö, Smålandsstenar och Hillerstorp.

DONERA MED TRADERA - ÅTERBRUK OCH VÄLGÖRENHET

Som komplement till befintlig Ge och Ta-verksamhet har försäljning genom Donera med Tradera införts under året, där intäkterna går till välgörande ändamål. Syftet är att kombinera återbruk och välgörenhet genom att ta till vara enstaka prylar av värde och auktionera ut det till högstbjudande. Exempel på saker som auktionerats ut är kameror, modelltåg och en Commodore 64-dator. Första anläggning att testa Donera med Tradera var Gislaveds återvinningscentral för att därefter utökas till att omfatta även Gnosjö och Värnamo återvinningscentraler. Allmänheten har varit positivt inställda till samarbetet med Tradera och initiativet har även uppmärksammats i lokalmedia med radioreportage i Sveriges Radio P4.

INFÖRANDE AV FÖRETAGSKORT

Under våren beslutade SÅM att införa en avgift för företag och verksamheter som vill lämna verksamhetsavfall på återvinningscentralerna. Avgiften tas ut via ett företagskort som beställs via SÅM:s webbplats och ska uppvisas vid besök. Avgiften beror på antalet tillfällen företaget eller verksamheten planerar att besöka anläggningarna per månad. Beslutet att införa en avgift grundar sig på flera faktorer, däribland resultatet av trafikmätningar som visade att många företag och verksamheter använder SÅM:s anläggningar. Återvinningscentralerna är främst avsedda för privatpersoner eftersom hushåll betalar för tjänsten genom avfallstaxan, vilket företag och verksamheter inte gör. För att ändå kunna fortsätta erbjuda företag och verksamheter möjligheten att lämna mindre mängder verksamhetsavfall har SÅM valt att i likhet med många andra kommuner, införa en avgift. Det är även möjligt för företag och verksamheter att anlita privata avfallsaktörer.

I samband med införandet mottog vi en del frågor av främst praktisk karaktär, men förändringen har generellt mötts av förståelse och 138 företagskort har hittills utfärdats.

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

OMBYGGNATION OCH GRÖNTIPP HILLERSTORPS ÅVC

I början av 2023 fick SÅM stänga gröntippen i Hillerstorp då anläggningen inte beviljades strandskyddsdispens. Ett arbete har därefter pågått med att ordna en tillfällig gröntipp och i början av juli färdigställdes en tillfällig dygnet runt-öppen gröntipp på den ÅVC-yta som SÅM redan förfogar över i Hillerstorp. Den tillfälliga ytan är liten men fungerar bra utifrån förutsättningarna. Parallellt projekterar SÅM en om- och tillbyggnad av återvinningscentralen i Hillerstorp, där en ny och större gröntipp ingår. Under augusti påbörjades detaljprojektering inför upphandling och byggnation. Projektet beräknas kosta cirka 4,5 miljoner kronor.

OMBYGGNATION GNOSJÖ ÅVC

Under året har även en projektering för viss ombyggnation av Gnosjö återvinningscentral påbörjats. De planerade förändringarna avser ett nytt personalutrymme via en modullösning, en utökning av anläggningens asfalterade ytor, en ny miljöstation med skärmtak för väderskydd samt en ny container för elavfall. Vidare projektering och upphandling kommer att genomföras under 2024 och de planerade förändringarna beräknas kosta cirka 2 miljoner kronor.

ORGANISATION

KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH PERSONALAKTIVITET

SÅM arbetar fortlöpande med att säkra kompetensförsörjningen inom verksamheten. Det handlar bland annat om att alla anställda på våra återvinningscentraler ska ha de behörigheter och utbildningar som krävs, och fortbildning för anställda på kontoret inom avfallsjuridik och systemkunskap. Under året har även en obligatorisk HLR-utbildning genomförts för alla anställda och en digital nano-utbildning inom informationssäkerhet påbörjats. Nano-utbildningen genomförs i samverkan med Vaggeryds kommun och består av korta lektioner som genomförs via dator, telefon, eller surfplatta. Utbildningen är obligatorisk för SÅM:s medarbetare och kommer att löpa även en bit in i 2024.

525

Som personalaktivitet med fokus på goda exempel och gemensamt lärande, genomfördes under mitten av hösten en tvådagars personalutflykt där alla anställda fick möjlighet att besöka SÅM:s samtliga anläggningar och utbyta erfarenheter.

VISION, MISSION OCH VÄRDEORD

Det tidigare påbörjade arbetet med att ta fram vision, mission och värdeord för SÅM slutfördes under våren och fastställdes genom beslut i direktionen. Arbetet har skett genom workshops med såväl anställda som ledamöter från direktionen. Visionen Tillsammans skapar vi en hållbar framtid, missionen SÅM möjliggör hållbara materialflöden med effektiva lösningar som gör det lätt att göra rätt och de fem värdeorden Trovärdig, Hållbar, Engagerande, Effektiv och Närvarande ska genomsyra SÅM:s verksamhet. Framåt kommer ett fortlöpande arbete att ske kring att integrera värdeorden i verksamheten.

BORGENSÅTAGANDE OCH LÅN

I förbundsordningen framgår att kommunalförbundet SÅM får uppta lån, samt att om borgen krävs av kreditgivare, ska samtliga kommunmedlemmar gå i borgen för lånet eller leasingavtalet. Vissa kreditgivare kräver därtill ett regressavtal som klargör medlemskommunernas hantering av den finansiella risken, det vill säga hur man avser fördela den solidariska borgen sinsemellan. Ett regressavtal finns således tecknat mellan kommunalförbundets medlemskommuner, där respektive kommuns procentuella andel av förbundets totala invånarantal avgör andel i förbundets tillgångar och skulder. Under november månad förföll ett av SÅM:s lån och ett nytt lån upptogs. I samband med låneförfallet återbetalades en del av lånet motsvarande 13 000 tkr.

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Borgensförbindelser, Mnkr	Borgenslimit	Skuld 202312
Solidarisk borgen för samtliga kommuner, låneförbindelser	250,0	115,0
Solidarisk borgen för samtliga kommuner, checkräkningskredit	10,0	0,0
Totaltsumma	**260,0**	**115,0**
Gislaveds kommuns andel (33 %) låneförbindelser	82,5	38,0
Gislaveds kommuns andel (33 %) checkräkningskredit	3,3	0,0
Totalsumma Gislaveds kommun	**85,8**	**38,0**
Gnosjö kommuns andel (11 %) låneförbindelser	27,5	12,7
Gnosjö kommuns andel (11 %) checkräkningskredit	1,1	0,0
Totalsumma Gnosjö kommun	**28,6**	**12,7**
Värnamo kommuns andel (39 %) låneförbindelser	97,5	44,9
Värnamo kommuns andel (39 %) checkräkningskredit	3,9	0,0
Totalsumma Värnamo kommun	**101,4**	**44,9**
Vaggeryds kommuns andel (17 %) låneförbindelser	42,5	19,6
Vaggeryds kommuns andel (17 %) checkräkningskredit	1,7	0,0
Totalsumma Vaggeryds kommun	**44,2**	**19,6**

Tabell: Totalt borgensåtagande fördelat per kommun.

PERIODENS RESULTAT

Budget för 2023 sattes med ett minusresultat på 3 239 tkr för att sakta ta ner skulden till taxekollektivet. Årsbokslutet för 2023 ger ett underskott på 3 172 tkr vilket följer budgeten väl. Det negativa resultatet i budgeten medför nu att skulden till taxekollektivet har minskat till 11 000 tkr från tidigare 14 200 tkr.

INTÄKTER

Intäkterna för SÅM ligger på totalt + 1 600 tkr mot budget. Detta beror framförallt på hög ersättning vid försäljning av trä från återvinningscentralerna. Tidigare år har avsättning av trä varit en kostnad eller i bästa fall en nollaffär, vilket budgeteringen för 2023 utgick ifrån.

Införandet av obligatorisk FNI för småhus under hösten 2023 har medfört något minskade intäkter. Detta beror på att den miljöstyrande taxan där abonnemang för blandat mat- och restavfall, som varit dyrare, upphörde att gälla när FNI blev obligatoriskt.

KOSTNADER

Kostnaderna för SÅM ligger på totalt - 920 tkr mot budget. Kostnaderna för administrationen är i fas med budget.

Kostnaderna för insamling av hushållsavfall och slam ligger drygt 4 100 tkr högre än budgeterat. Detta beror till största del på montering och utbyte av kärl i samband med införandet av obligatorisk FNI samt inköp och utbyte av kärl i samband med införandet av matavfallssortering. Även slamverksamheten har genererat något högre kostnader än budgeterat och kundförlusterna har bidragit till att påverka utfallet.

Behandlingskostnaderna för matavfall och restavfall har varit knappt 2 000 tkr lägre än budget. Detta beror framförallt på lägre kostnader vid förbränning av restavfall efter en lyckad upphandling samt att förbränningsskatten har tagits bort. Även lägre avfallsmängder kopplat till det ekonomiska läget i samhället har bidragit.

Kostnaderna för anläggningarna ligger knappt 1 600 tkr lägre än budget för mottagning, transport och behandling av material. Även här är det framförallt hushållens ekonomiska situation som påverkar resultatet genom att mindre mängder avfall lämnats in på våra anläggningar.

RÄNTOR

De finansiella kostnaderna ligger drygt 1 400 tkr högre än budget vilket beror på högre ränteläge än förutspått.

AVSKRIVNINGAR

Avskrivningarna för perioden hamnar drygt 800 tkr lägre än budgeterat. Detta hänger samman med att investeringar under 2023 har blivit försenade och att

526
Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

leverans samt kostnad förskjutits till 2024, samt att vissa objekt blivit avskriva och klara under räkenskapsåret.

PERSONALREDOVISNING

SÅM har idag totalt 30 tillsvidareanställda. Av dessa är 14 stationerade på kontoret i Skillingaryd och 16 på återvinningscentralerna ute i kommunerna. Utöver tillsvidareanställda tillkommer även visstids- och timanställda. Vissa tjänster inom ekonomi, upphandling, IT och personal köps in av Vaggeryds kommun.

PERSONAL- OCH ORGANISATION

Vid årsskiftet 2022-2023 gick den tidigare förbundsdirektören i pension och efterträddes av Jonatan Rosenquist. Jonatan har tidigare arbetet som planerings- och utvecklingschef inom organisationen. I samband med denna förändring så gjordes även en mindre omorganisation inom förbundets verksamhetsgrenar. Två tydligare grenar utformades; Marknad och utveckling samt ÅVC och omlastning. Driftchefen för ÅVC fick ett något utökat ansvar som verksamhetschef för ÅVC och omlastning och en verksamhetschef tillsattes för grenen Marknad och utveckling. Se organisationsschema (sid 7) för en mer utförlig beskrivning av organisationen.

Under våren rekryterades en utvecklingsledare i syfte att stärka verksamhetens utvecklingskraft. Utvecklingsledaren har till uppdrag att planera och driva investeringsprojekt och uppdrag inom organisationen. En stor del av verksamhetens utveckling kommer framöver vara fokuserad på återvinningscentraler och återbruk. Det har därför varit viktigt att säkerställa intern kompetens inom utveckling och projektledning för att möta behovet inom organisationen.

Under sommaren tillsattes även den vakanta tjänsten som miljöingenjör. Denna tjänst har varit vakant under en period då fokus primärt legat på rekrytering av en utvecklingsledare. Miljöingenjören har ansvar över verksamhetens miljö- och hållbarhetsarbete och i tjänsten ingår även arbetsmiljö som en viktig del. Tack vara denna funktion så kan organisationens systematiska arbete inom miljö och arbetsmiljö säkerställas.

Inom Kontaktcenter har en viss omfördelning av resurserna gjorts med anledning av det utökade ansvaret inom förpackningsinsamlingen till 2024. Syftet är att stärka organisationens kundrådgivande funktion och handläggning av kundärenden, inspektionsärenden med mera. Ytterligare resurser skjuts även till genom att under ett år förstärka bemanningen med en visstidsanställning för en tillsvidareanställd medarbetare från SÅM:s ÅVC-verksamhet. Medarbetaren till

Antal anställda*	Kvinnor	Män	Totalt
Tillsvidareanställda*	13	17	30
Visstidsanställda/Vikariat	1	4	5
Övrigt	2	6	8
Årsarbetare**	13,85	20,00	33,85

527

* Antal anställda 2023-12-31
** Tjänstgöringsgrad omräknat till heltid

Sjufrånvaro	Kvinnor	Män	Totalt
Antal timmar	1 707	1 617	3 324
Sjukfrånvaro %	6,53	4,37	5,26
Sjukfrånvaro över 60 dgr %	28,56	31,01	29,75

tjänsten i Kontaktcenter under slutet av året och en vikarie tillsattes inom ÅVC-verksamheten.

FÖRÄLDRALEDIGHETER

Under våren kom en medarbetare tillbaka från föräldraledighet. I dagsläget har verksamheten enbart några medarbetare med partiell frånvaro kopplat till föräldraledighet.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH BALANSKRAVET

Kommunallagen ställer krav på god ekonomisk hushållning för kommunerna. SÅM är ett kommunalförbund som utifrån kommunallagen har övertagit medlemskommunernas ansvar enligt 15 kap. miljöbalken. Ansvaret omfattar den avfallshantering som åligger kommunerna enligt denna lag.

Avfallsverksamheten är en strikt taxefinansierad verksamhet som ska utgå ifrån kommunallagens självkostnadsprincip enligt 2 kap. 6 §. Självkostnadsprincipen säger att kommuner och därigenom kommunalförbund inte får ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaderna för de tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. Även i kommuner ska således avfallsverksamheten särredovisas från kommunens övriga verksamhet.

Överuttag, det vill säga taxeinkomster som överstiger kostnaderna för det kommunala avfallsuppdraget, ska inte betraktas som en vinst utan som en skuld som ska återföras till avgiftskollektivet. I normgivningen för den kommunala redovisningen görs följande uttolkning; ”I den mån verksamhetens avgiftsuttag uttryckligen regleras av självkostnadsprincipen och avgiftsuttaget överskrider självkostnaden, ska intäkten minskas och överuttaget bokföras som en förutbetald intäkt (det vill

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

säga som en skuld till avgiftskollektivet).” Detta innebär att taxeinkomsterna bör intäktsredovisas enligt den omvända matchningsprincipen.

I rättspraxis har det godtagits att återbetalningspliktiga överuttag inte betalas tillbaka direkt till brukarna utan att medlen i stället gottgörs avgiftskollektivet genom avgiftsuttaget. En förutsättning för en sådan kollektiv reglering har varit att den skett enligt plan och inom en inte alltför lång tid från överuttaget. Eftersom varje generation ska stå för sina kostnader har det ansetts rimligt att återföring av överuttag sker inom en treårsperiod. Regleringen enligt denna ”treårsregel” kan således ske genom att justera avgiftsuttaget eller kostnadsnivån upp eller ned beroende på vilken situation avfallsverksamheten befinner sig i.

528

SÅM har de senaste åren gjort överuttag från avgiftskollektivet då verksamheten har redovisat ett överskott. I ett försök att återbetala delar av överuttaget har SÅM till 2023 budgeterat ett minusresultat. Möjligheten till en sådan budgetering går i strid med god ekonomisk hushållning och det kan därför anses att avfallsverksamheten inte kan målstyras utifrån grunderna i god ekonomisk hushållning. Då överuttag enligt ovan inte är att anse som en vinst, utan snarare en skuld, så konstateras det samtidigt att grundregeln i balanskravet, att intäkterna ska vara större än kostnaderna, inte är tillämpbart för SÅM:s verksamhet. Med anledning av detta så redovisas inget balanskravsresultat.

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

FINANSIELL INFORMATION

RESULTATRÄKNING

Mnkr	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter	1	114,9	112,0
Verksamhetens kostnader	2	-103,6	-96,1
Avskrivningar	3	-11,1	-10,9
Verksamhetens nettokostnader		**0,2**	**5,0**
Finansiella intäkter	4	0,2	0,1
Finansiella kostnader	5	-3,6	-0,9
PERIODENS RESULTAT		**-3,2**	**4,2**

BALANSRÄKNING

Mnkr	Not	2023	2022
TILLGÅNGAR			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	6	31,9	32,7
Maskiner och inventarier	7	72,3	81,9
Immateriella anläggningstillgångar	8	0,1	0,2
Summa anläggningstillgångar		**104,3**	**114,8**
Kortfristiga fordringar	9	28,1	23,5
Likvida medel	10	14,5	19,9
Summa omsättningstillgångar		**42,6**	**43,4**
SUMMA TILLGÅNGAR		**146,9**	**158,2**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Årets resultat	11	-3,2	4,2
Eget kapital	11	14,2	10,0
Summa eget kapital		**11,0**	**14,2**
AVSÄTTNINGAR	**12**	**0,9**	**1,1**
SKULDER			
Långfristiga skulder	13	115,0	128,0
Kortfristiga skulder	14	4,5	2,7
Leverantörsskulder	14	15,5	12,2
Summa kortfristiga skulder		**20,0**	**14,9**
Summa skulder		**135,0**	**142,9**
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		**146,9**	**158,2**

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

KASSAFLÖDE

Mnkr	2023	2022
Periodens resultat	-3,2	4,2
Avskrivningar	11,1	10,9
Övriga likviditetspåverkande poster	-0,1	0,0
I anspråkstagna avsättningar	-0,1	-0,1
Förändring kortfristiga fordringar	-4,7	0,2
Förändring kortfristiga skulder	5,1	-1,4
Kassaflöde från löpande verksamhet	**8,1**	**13,8**
Investering immateriell och materiell anläggningstillgång	-0,5	-10,5
Investering finansiell anläggningstillgång	0,0	0,0
Erhållna investeringsbidrag	0,0	0,0
Kassaflöde investeringsverksamheten	**-0,5**	**-10,5**
Förändring långfristiga skulder	-13,0	-15,0
Förändring långsiktiga fordringar	0,0	0,0
Kassaflöde finansieringsverksamheten	**-13,0**	**-15,0**
ÅRETS KASSAFLÖDE	**-5,4**	**-11,7**
Likvida medel vid periodens början	19,9	31,6
Likvida medel vid periodens slut	14,5	19,9

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

NOTFÖRKLARINGAR

Not 1 **Verksamhetens intäkter, Mnkr**	**2023**	**2022**
Försäljningsmedel	9,1	9,0
Taxor och avgifter	105,4	102,7
Övriga intäkter	0,4	0,3
Summa	**114,9**	**112,0**

Not 2 **Verksamhetens kostnader, Mnkr**	**2023**	**2022**
Anläggnings-, underhållningsmaterial, inventarier	2,5	0,9
Köp av verksamhet	55,4	56,0
Personalkostnader	19,1	17,0
Lokal- och markhyror	1,2	1,2
Övriga verksamhetskostnader och tjänster	25,3	21,0
Summa	**103,6**	**96,1**

Not 3 **Avskrivningar, Mnkr**	**2023**	**2022**
Avskrivning Immateriella anläggningar	0,1	0,1
Avskrivning Återvinningscentraler och övriga anläggningar	1,4	1,5
Avskrivning Maskiner och inventarier	9,6	9,3
Summa	**11,1**	**10,9**

Not 4 **Finansiella intäkter, Mnkr**	**2023**	**2022**
Ränteintäkter	0,1	0,1
Övriga finansiella intäkter	0,1	0,0
Summa	**0,2**	**0,1**

Not 5 **Finansiella kostnader, Mnkr**	**2023**	**2022**
Räntekostnader	3,6	0,8
Övriga finansiella kostnader	0,0	0,1
Summa	**3,6**	**0,9**

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Not 6 Mark, byggnader och tekniska anläggningar, Mnkr	2023	2022 532
Ingående anskaffningsvärde	54,5	54,5
Investeringar	0,6	0
Utgående anskaffningsvärde	**55,1**	**54,5**
Ingående ack avskrivningar	-21,8	-20,4
Årets avskrivningar	-1,4	-1,4
Utgående ack avskrivningar	**-23,2**	**-21,8**
Utgående redovisat värde	**31,9**	**32,7**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	44 år	44 år

Not 7 Maskiner, inventarier, fordon, Mnkr	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	111,7	101,2
Investeringar	0,0	10,5
Utgående anskaffningsvärde	**111,7**	**111,7**
Ingående ack avskrivningar	-29,8	-20,4
Årets avskrivningar	-9,6	-9,4
Utgående ack avskrivningar	**-39,4**	**-29,8**
Utgående redovisat värde	**72,3**	**81,9**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	11 år	11 år

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Not 8 **Immateriella anläggningstillgångar, Mnkr**	**2023**	**2022**
Ingående anskaffningsvärde	0,5	0,5
Investeringar	0,0	0,0
Utgående anskaffningsvärde	**0,5**	**0,5**
Ingående ack avskrivningar	-0,3	-0,2
Årets avskrivningar	-0,1	-0,1
Utgående ack avskrivningar	**-0,4**	**-0,3**
Utgående redovisat värde	**0,1**	**0,2**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	5 år	5 år

Not 9 **Kortfristiga fordringar, Mnkr**	**2023**	**2022**
Kundfordringar Vaggeryd	4,1	4,1
Kundfordringar Värnamo	8,4	8,8
Kundfordringar Gnosjö	2,9	2,9
Kundfordringar Gislaved	7,7	8,0
Interimposter	5,4	1,6
Övriga fordringar inkl moms	-0,4	-1,9
SUMMA	**28,1**	**23,5**

Not 10 **Likvida medel, Mnkr**	**2023**	**2022**
Skattemedel	0,9	0,6
Bankmedel	13,6	19,3
SUMMA	**14,5**	**19,9**

Not 11 **Eget kapital, Mnkr**	**2023**	**2022**
Årets resultat	-3,2	4,2
Övrigt eget kapital	14,2	10,0
SUMMA	**11,0**	**14,2**

Not 12 **Avsättningar, Mnkr**	**2023**	**2022**
Pensioner	0,5	0,5
Löneskatt	0,4	0,6
SUMMA	**0,9**	**1,1**

Not 13 **Långfristiga skulder, Mnkr**	**2023**	**2022**
Långfristigt lån	115,0	128,0
SUMMA	**115,0**	**128,0**

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Not 14 Kortfristiga skulder, Mnkr	2023	2022
Leverantörskulder	15,5	12,2
Arbetsgivaravgifter	0,4	0,3
Personalens källskatt	0,3	0,3
Semesterlöneskuld	1,0	0,9
Övriga interimskulder	2,8	1,2
SUMMA	**20,1**	**14,9**

534

Investeringsredovisning, Mnkr

ID	Akt	Investeringar	Investeringsutgifter 2023	Investeringsutgifter 2022
	902	FNI-införande	0,00	0,00
	906	ospec investeringar påspengar	0,00	0,00
7000		**Summa Vaggeryd**	**0,00**	**0,00**
	ingen	Investering Värnamo	0,00	0,00
	901	Renovering fordonsvåg	0,00	0,00
	902	FNI-införande	0,00	0,00
	903	Omlastningscentral	0,00	0,00
	904	Ledningar FNI	0,00	0,00
	905	Ledningar Stomsjö ÅVC	0,00	0,00
	906	ospec investeringar påspengar	0,00	0,00
7001		**Summa Värnamo**	**0,00**	**0,00**
	ingen	Investering Gnosjö	0,00	0,00
	902	FNI-införande	0,00	0,00
	906	ospec investeringar påpengar	0,00	0,00
7002		**Summa Gnosjö**	**0,00**	**0,00**
	ingen	Investering Gislaved	0,00	0,00
	902	FNI-införande	0,00	0,00
	903	Omlastningscentral	0,00	0,00
	906	ospec investeringar påspengar	0,00	0,00
7003		**Summa Gislaved**	**0,00**	**0,00**
	ingen akt	Investering gemensam	0,41	0,00
7004		**Summa gemensam**	**0,41**	**0,00**
	ingen akt	Matavfallsprojekt flerfamiljsb	0,00	0,14
	902	FNI-införande	0,00	10,32
7005		**Summa Matavfallsprojekt flerfamiljsb**	**0,00**	**10,46**
	Ingen akt	Om- och tillbyggnad Hillerstorp ÅVC	0,21	0,00
7006		**Summa om- och tillbyggnad Hillerstorp ÅVC**	**0,21**	**0,00**
		Totalsumma investering	**0,62**	**10,46**

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

REDOVISNINGSPRINCIPER

Kommentarer till rekommendationer från rådet för kommunal redovisning

R2 Intäkter från avigfter, bidrag och försäljning
En inkomst redovisas med det belopp som bolaget fått eller kommer att få. En inkomst redovisas normalt som intäkt först när samtliga av följande villkor är uppfyllda: Inkomsten är möjlig att beräkna på ett tillförlitligt sätt, det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förenliga med transaktionen kommer att tillfalla bolaget samt de eventuella utgifter som uppkommit eller som förväntas uppkomma till följd av transaktionen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

R3 Redovisning av immateriella tillgångar
Linjär metod tillämpas för avskrivningar. Varje investeringsprojekt använda nyttjandeperiod utgör bedömningsgrund för avskrivningens längd. Redovisning av ackumulerade avskrivningar i not till balansräkningen sker separat enligt bruttometod.

R4 Materiella anläggningstillgångar
Linjär metod tillämpas för avskrivningar. Varje investeringsprojekt använda nyttjandeperiod utgör bedömningsgrund för avskrivningens längd. Redovisning av ackumulerade avskrivningar i not till balansräkningen sker separat enligt bruttometod. Komponentavskrivning tillämpas på vissa övertagna investeringar samt på alla nyinvesteringar.

R6 Nedskrivningar
Ingen nedskrivning av anläggningstillgång har skett under året.

R7 Redovisning av lånekostnader
Rekommendationen efterföljs. Lånekostnader belastar resultatet för årsbokslutet. Upptagna lån redovisas som långfristig skuld.

R9 Avsättningar och ansvarsförbindelser
Inga ansvarsförbindelser finns.

R10 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser
Rekommendationen efterlevs helt. SÅM köper värderingshjälp från Skandia för att erhålla rätt avsättning och ansvarsförbindelse.
Upplysningar enligt rekommendationen lämnas i not till balansräkningen. Redovisning sker enligt rekommendationer för avsättningar.

R13 Redovisning av kassaflöden
Bolaget följer rekommendationen att redovisa en kassaflödesanalys som utmynnar i en förändring av likvida medel och uppdelad i olika sektorer.

Information från rådet för kommunal redovisning

Ankomstregistrering av leverantörsfakturor
Samtliga leverantörsfakturor mottas centralt av ekonomienheten i Vaggeryds kommun. Ankomstregistrering sker direkt. Administration av leverantörsfakturor köps som tjänst från Vaggeryds kommun.

Samverkan Återvinning Miljö har leasingavtal på tre bilar. Återstående skuld på dessa är beloppsmässigt förhållandevis små och har inte redovisats som finansiell leasing i enlighet med rekommendation RKR R5 Leasing.

Egna upplysningar

- Löner, semesterersättningar och övriga löneförmåner har redovisats enligt kontaktmetoden.
- Semesterlöneskuld avseende månadsavlönade periodiseras löpande månadsvis och har skuldbokförts.
- Personalomkostnadspålägg har interndebiterats med 40,15 %.
- Kommunernas andel av resultatet fördelas enligt beslutad kvotfördelning:

Vaggeryd	17 %
Värnamo	39 %
Gislaved	33 %
Gnosjö	11 %

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

FÖRBUNDSDIREKTIONENS GODKÄNNANDE

Direktionen intygar härmed att denna årsredovisning upprättats i enlighet med årsredovisningslagen, ÅRL och att den ger en rättvisande bild av förbundets verksamhet, ställning och resultat, samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som förbundet står inför. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av förbundsdirektionen.

Tobias Pettersson (M)
Ordförande

Marie Johansson (S)
Vice Ordförande

Kjell Örtlund (MiG)
Ledamot

Kristine Hästmark (M)
Ledamot

Camilla Karlsson (S)
Ledamot

Gert Jonsson (M)
Ledamot

Klas Gustavsson (EMP)
Ledamot

Anetté Myrvold (S)
Ledamot

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

Centralplan 5, 568 30 Skillingaryd 010-414 47 00 kontakt@samiljo.se www.samiljo.se Orgnr. 22 20 00 - 3228

Hy1VuBVpa-Hkg4OBNaT

De förtroendevalda revisorerna i Samverkan Återvinning Miljö

2024-04-29

Till Kommunfullmäktige i
Värnamo kommun (212000–1736)
Gnosjö kommun (212000–0506)
Vaggeryds kommun (212000–0522)
Gislaveds kommun (212000–0514)

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i Kommunalförbund **Samverkan Återvinning och Miljö (SÅM)** (222000–3228) av dess direktion/styrelse. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Direktionen/styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll. Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper och pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och förbundsordningen. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vår bedömning

Vi **bedömer** sammantaget att kommunalförbundet i Samverkan Återvinning och Miljö (SÅM) har bedrivit verksamheten på ett *ändamålsenligt* och från ekonomisk synpunkt *tillfredställande* sätt.

Vi **bedömer** att kommunförbundets interna kontroll i allt väsentligt varit tillräckligt.

Vi **bedömer** att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi **bedömer** att resultatet i årsredovisningen är förenligt med det finansiella målet som kommunalförbundet uppställt.

I dagsläget kan vi inte göra någon bedömning av de övergripande verksamhetsmålen då förbundet anger att inga övergripande mål har tagits fram för årsredovisningen 2023. Förbundet anger även att det enbart redovisar det finansiella målet i årsredovisningen för 2023.

Vårt uttalande i ansvarsfrågan

Vi tillstyrker med beaktande av ovanstående att fullmäktige i respektive kommun beviljar ansvarsfrihet för styrelsen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

2024-04-29

Revisorer

Inger Strandlund Klas-Göran Park

De förtroendevalda revisorerna i Samverkan Återvinning Miljö

Bilagor:

- Yttrande från Auktoriserad revisor

YTTRANDE

Till revisorerna i Samverkan Återvinning och Miljö organisationsnummer 222000-3228

Vi har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Samverkan Återvinning och Miljö utfört revision och granskning av årsredovisningen enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision för år 2023-01-01–2023-12-31. Samordningsförbundets årsredovisning ingår på sidorna 17-23 i detta dokument

Våra uttalanden i detta yttrande är förenliga med innehållet i den revisionsrapport som har överlämnats till förbundets förtroendevalda revisorer 2024-04-17.

Yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision för Samverkan Återvinning och Miljö för räkenskapsåret 2023-01-01 - 2023-12-31. Förvaltningsberättelsen har granskats enligt särskilda instruktioner.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och årsredovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Samverkan Återvinning och Miljös finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året. Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt standard för räkenskapsrevision och god revisionssed för kommunal sektor i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Det sakkunniga biträdets ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Samverkan Återvinning och Miljö enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter och denna information återfinns på sidorna 1 - 15. Det är styrelsen som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna andra information och vårt uppdrag omfattar inte att genomföra en revision av denna information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter.

Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentligt felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Det sakkunniga biträdets ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna ett yttrande som del av revisionsrapport till de förtroendevalda revisorerna. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt standard för kommunal räkenskapsrevision alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt standard för kommunal räkenskapsrevision använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av förbundets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys samt noter, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- måste vi informera de förtroendevalda revisorerna om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Det sakkunniga biträdets granskning av förvaltningsberättelsen

Det är styrelsen som har ansvaret för och att den upprättas i enlighet med LKBR. Vår granskning har skett enligt "Instruktion för granskning av förvaltningsberättelse" i Standard för kommunal räkenskapsrevision. Detta innebär att vår granskning av har en annan inriktning och mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden. En förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.

Jönköping enligt digital signatur

Deloitte AB

Pernilla Rehnberg

Auktoriserad reviosr /Ansvarigt sakkunnigt biträde

Detta är ett elektroniskt undertecknat dokument

Underskrifterna i detta dokument uppfyller kraven för Avancerad Elektronisk Underskrift enligt definitionen i eIDAS (EU:s förordning 910/2014).

Äktheten kan kontrolleras i alla tjänster som kan validera underskrifter som godkänts av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG). Använd till exempel valideringstjänsten Signport. För validering med Adobe Acrobat Reader, läs mer här.

Notera, om dokumentet skrivs ut på papper följer de elektroniska underskrifterna inte med och kan därför inte valideras.

Följande personer har genom sin elektroniska underskrift godkänt innehållet i detta dokument samt försäkrat att angivna uppgifter är korrekta.

Underskrift 1

Namn: Pernilla Rehnberg
Företag: Deloitte AB
Befattning: Auktorisesrad Revisor
Identifieringsmetod: BankId
Datum och tid: 2024-04-17 15:16:05 GMT+02:00
Transaktions-ID: ed6e4b63e28343a587e60c29f20e8431

From: Gabrielle Davidsson - Förtroendevald
Sent: 25 apr 2024 07:42:49 +02:00
To: Elin Alteborg
Cc:
Subject: Avsägelse

Hej Elin
Jag vill avsäga mig från min plats i Teknik och Fritidsnämnden från 1 maj 2024.

Vänliga hälsningar
Gabrielle Davidsson

Skickat från min iPad

VÄRNAMO KOMMUN

Medborgarinitiativ

Rubrik som sammanfattar ditt förslag:
Höj friskvårdsbidraget

Beskriv ditt förslag och vad du vill ska hända:
Varför har vi ett så klent friskvårdsbidrag i kommunen när vi ser att ohälsan ökar. Den borde höjas för att få en bättre hälsa i kommunen. Vi sitter mer och mer i dagens arbete och rör på oss mindre och vikten ökar också. Med tanke på detta så borde den höjas så att folk har råd att köpa ett gymkort eller använda till andra friskvårdsaktiviteter då vi också har höjda priser på allt sånt här i samhället. Vi höjer allt annat men friskvårdsbidraget stannar kvar på samma låga summa. Dem som jobbar statligt har 3000kr om året. Varför ska vi i kommunen ha mindre?

Välj hur lång tid förslaget ska gå att rösta på:
En månad

Bifoga gärna en bild eller ett dokument.

Markera gärna i kartan om det gäller en plats. Du kan göra på två sätt:
1. Skriv in adressen och klicka på förstoringsglaset.
2. Klicka först på den röda nålen och klicka sedan i kartan.

Länk till karta
Adress: KYRKTORGET 1, 331 31 Värnamo, Sverige
Koordinater: (57.1831605, 14.0478214)

Observera att adressen är ungefärlig när markören inte är placerad i närheten av vägar eller bebyggelse

Dina kontaktuppgifter

Förnamn	Efternamn
Nicklas	Homman

E-post
nicklas.homman@edu.varnamo.se

Vi kan behöva kontakta dig om vi har frågor om ditt förslag
Fyll din i adress om du inte har någon e-postadress.

Adress	
Postnummer	Postort

Meddelanden till kommunfullmäktige 30 maj 2024

1. Medborgarinitiativ –Projekt Läsa Äger, Dnr KS 2024.367, har skickats till barn- och utbildningsnämnden för handläggning.
2. Medborgarinitiativ –Namnbyte Nya Trelleborgsskolan till Parkskolan, Dnr KS 2024.362, har skickats till barn- och utbildningsnämnden för handläggning.
3. Stiftelsen Forshedabadets årsredovisning 2023 och revisionsberättelse samt kommunstyrelsens beslut den 22 maj 2024 om att godkänna informationen.
4. Kommunstyrelsen beslut den 7 maj 2024 att lämna information om konsekvensanalys gällande vatten- och avloppsanläggning i Hamra till kommunfullmäktige.

Medborgarinitiativ

Rubrik som sammanfattar ditt förslag:
Projektet Läsa Äger för att öka läsförmåga och läsintresse bland barn i Värnamo kommun

Beskriv ditt förslag och vad du vill ska hända:
Projektet Läsa Äger går ut på att gymnasieungdomar får ferieanställning på fritidshem några veckor under sommarlovet. Efter en kort utbildning arbetar de med att högläsa och samtala med barn om texter och ord under den tid barnen är på fritidshemmet under sommarlovet. Högläsningen varvas med rörelseglädje för att barnen ska orka med lässtunderna. Elevernas vårdnadshavare informeras om projektet och eleverna uppmuntras även att läsa hemma. I samarbete med biblioteken kan man även ordna så att eleverna får låna hem bokkassar.

I de kommuner som genomfört projektet har det blivit en win-win-situation; elevernas läsning och läsintresse stimuleras och sommarlovstappet motverkas, samtidigt som gymnasieungdomar får ett meningsfullt sommarjobb. I bästa fall kan det också bidra till att gymnasieungdomar upptäcker att arbete på fritidshem eller skola kan vara något för dem.

Mer information om projektet Läsa Äger finns i bifogad fil, samt på följande hemsida:

https://lasaager.se/

Vårt förslag är att starta projektet Läsa Äger i Värnamo kommun. De redan befintliga ferietjänsterna för unga skulle kunna utökas med anställning som feriepraktikant inom projektet Läsa Äger. Någon som håller ihop projektet som en del av sin tjänst, till exempel en förstelärare, speciallärare eller liknande, behöver också utses.

Marie Nilsson
Camilla Nilvius
Helén Egerhag

Välj hur lång tid förslaget ska gå att rösta på:
En månad

Bifoga gärna en bild eller ett dokument.
Medborgarförslag Läsa Äger.docx

Markera gärna i kartan om det gäller en plats. Du kan göra på två sätt:
1. Skriv in adressen och klicka på förstoringsglaset.
2. Klicka först på den röda nålen och klicka sedan i kartan.

Länk till karta
Adress: Position saknas
Koordinater: Position saknas

Observera att adressen är ungefärlig när markören inte är placerad i närheten av vägar eller bebyggelse

VÄRNAMO KOMMUN

2024-01-23 10:58

Medborgarinitiativ

Rubrik som sammanfattar ditt förslag:
Nya Trelleborg skolan namnbyte till Parkskolan

Beskriv ditt förslag och vad du vill ska hända:
Den nya mellanstadie skolan kommer få lärare från Trelleborgskolan, Mossleskolan, Gröndalsskolan och helt nya lärare. Då detta är en helt ny skola tycker jag det är passande med ett nytt namn "Parkskolan "
med tanke på närheten till Folkets Park, och Park arena .

Välj hur lång tid förslaget ska gå att rösta på:
Två månader

Bifoga gärna en bild eller ett dokument.

Markera gärna i kartan om det gäller en plats. Du kan göra på två sätt:
1. Skriv in adressen och klicka på förstoringsglaset.
2. Klicka först på den röda nålen och klicka sedan i kartan.

Länk till karta
Adress: 331 83, Kolonigatan 8, 331 50 Värnamo, Sverige
Koordinater: (57.186184, 14.0277758)

Observera att adressen är ungefärlig när markören inte är placerad i närheten av vägar eller bebyggelse

Dina kontaktuppgifter

Förnamn	Efternamn
Agneta	Sahlstedt

E-post
agneta.sahlstedt@gmail.com

Vi kan behöva kontakta dig om vi har frågor om ditt förslag
Fyll din i adress om du inte har någon e-postadress.

Adress	
Agneta Sahlstedt	
Postnummer	Postort

Årsbokslut

Stiftelsen Forshedabadet

828000-8957

Styrelsen för Stiftelsen Forshedabadet får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 2023-01-01 - 2023-12-31.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (sek).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	SIDA
- Resultaträkning	2
- Balansräkning	3 - 4
- Noter	5
- Underskrifter	5

RESULTATRÄKNING 1

	2023-01-01 2023-12-31	2022-01-01 2022-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		
Ränteintäkter	11 547	–
Bidrag	1 072 440	1 060 628
Nettoomsättning	493 798	699 303
Övriga rörelseintäkter	417 705	22 378
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.	**1 995 490**	**1 782 309**
Rörelsekostnader		
Handelsvaror	-161 018	-224 312
Övriga externa kostnader	-1 628 362	-1 169 095
Personalkostnader	-382 765	-377 088
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-33 924	-14 846
Summa rörelsekostnader	**-2 206 069**	**-1 785 341**
Rörelseresultat	***-210 579***	***-3 032***
Finansiella poster		
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	1 105	50
Summa finansiella poster	**1 105**	**50**
Resultat efter finansiella poster	***-209 474***	***-2 982***
Resultat före skatt	***-209 474***	***-2 982***
Årets resultat	***-209 474***	***-2 982***

BALANSRÄKNING 1

	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar		
Byggnader och mark	215 998	242 922
Inventarier, verktyg och installationer	28 000	35 000
Summa materiella anläggningstillgångar	*243 998*	*277 922*
Finansiella anläggningstillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	300 000	300 000
Summa finansiella anläggningstillgångar	*300 000*	*300 000*
Summa anläggningstillgångar	**543 998**	**577 922**
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar		
Kundfordringar	–	32 369
Övriga fordringar	420 587	257 745
Summa kortfristiga fordringar	*420 587*	*290 114*
Kassa och bank		
Kassa och bank	803 758	962 894
Summa kassa och bank	*803 758*	*962 894*
Summa omsättningstillgångar	**1 224 345**	**1 253 008**
SUMMA TILLGÅNGAR	**1 768 343**	**1 830 930**

	2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
Fritt eget kapital		
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets början	1 803 573	1 806 555
Årets resultat	-209 474	-2 982
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut	*1 594 099*	*1 803 573*
Summa eget kapital	**1 594 099**	**1 803 573**
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	20 175	14 436
Övriga skulder	154 069	12 921
Summa kortfristiga skulder	**174 244**	**27 357**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	**1 768 343**	**1 830 930**

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Enligt BFNAR 2017:3
Årsbokslutet är upprättat enligt Bokföringslagen och BFNAR 2017:3, Årsbokslut.

UNDERSKRIFTER

Forsheda

Christofer Sjöberg
2024-02-02

Simon Skog
2024-02-02

Thomas Petersson
2024-02-02

Lisa Lidén
2024-02-02

Lisa Nelander
2024-02-02

Sebastian Mårtensson
2024-02-02

Jonna Gustafsson
2024-02-02

Vår revisionsberättelse har lämnats 2024-03-25

Daniel Johansson
Auktoriserad revisor

Susanne Andersson
Revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i Stiftelsen Forshedabadet
Org.nr. 828000-8957

REVISIONSBERÄTTELSE

Till styrelsen i Stiftelsen Forshedabadet
Org.nr. 828000-8957

Rapport om årsredovisningen
Uttalanden
Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Forshedabadet för år 2023.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden
Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.
Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar
Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar
Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.
Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen Forshedabadet för år 2023.

Enligt min uppfattning har styrelseledamoten inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller

- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Forsheda den 25 mars 2024

Daniel Johansson
Auktoriserad revisor

Stiftelsen Forshedabadet årsbokslut 2023

Ärendebeskrivning

Stiftelsen Forshedabadet, organisationsnummer 828000-8957, har avlämnat årsbokslut innehållande resultat- och balansräkning för 2023.

Årets resultat är negativt och uppgår till -209 474 kronor (föregående år – 2 982 kronor). Stiftelsens eget kapital uppgår till 1 594 099 kronor.

Revisorerna har i sin granskning uttalat att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden en rättvisande bild av finansiell ställning per 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Revisorerna har också uttalat att styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

I augusti 2021 gjordes en kartläggning av kommunens hantering av årsredovisningar och frågan om ansvarsfrihet för vissa stiftelser. Enligt kartläggningen borde årsredovisning och revisionsberättelse för Stiftelsen Folkets Park överlämnas till kommunfullmäktige för kännedom eftersom det inte framgår av stadgarna att beslut om ansvarsfrihet fattas av Värnamo kommun. Kommunstyrelsen beslutade 24 augusti 2021, § 289 att beakta slutsatserna i kartläggningen i samband med att årsredovisningarna för 2021 behandlas.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att godkänna informationen, och

att överlämna handlingarna till kommunfullmäktige för kännedom.

Johanna Svensson
Ekonomichef

Ulf Svensson
Kommundirektör

Stiftelsen Forshedabadet årsredovisning 2023

Stiftelsen Forshedabadet, organisationsnummer 828000-8957, har avlämnat årsbokslut innehållande resultat- och balansräkning för 2023. Årets resultat är negativt och uppgår till -209 474 kronor (föregående år – 2 982 kronor). Stiftelsens eget kapital uppgår till 1 594 099 kronor.

Revisorerna har i sin granskning uttalat att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden en rättvisande bild av finansiell ställning per 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Revisorerna har också uttalat att styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

2024/11

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna informationen, och

att överlämna handlingarna till kommunfullmäktige för kännedom.

Tobias Pettersson
Kommunstyrelsens ordförande

Signature reference: 543d064f-4044-47f5-9469-da8549915a10b

VÄRNAMO KOMMUN

Det här dokumentet är elektroniskt undertecknat av nedan parter.

Signed by: Tobias Stig Samuel Pettersson
Date: 2024-05-22 09:49:56
BankID refno: 9ce237bd-35b4-4fc0-8f03-729751e892eb

Ordförnade : Tobias Pettersson

Signature reference: 543d064f-4044-47f5-9469-da8549l5a10b

Kopia/bekräftelse på e-signerat dokument.

§ 168 Dnr: KS.2023.983

Uppdrag att ta fram en konsekvensanalys gällande vatten- och avloppsanläggning i Hamra

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar
att godkänna informationen, samt
att lämna informationen till kommunfullmäktige för kännedom.

Ärendebeskrivning

Bakgrund
Kommunfullmäktige beslutade 30 januari 2020 att fastställa verksamhetsområde för spillvatten i Hamra.

Kommunstyrelsen beslutade den 5 december 2023, § 408
att uppdra till teknik- och fritidsnämnden att tillsammans med kommunledningsförvaltningen ta fram en konsekvensanalys gällande allmän avloppsanläggning och/eller enskilt avlopp i Hamra utifrån gällande lagstiftning, Länsstyrelsens krav samt effekter för kommunen, boende i området samt miljö, och
att återrapportering ska ske till kommunstyrelsens senast den 31 mars 2024.

Teknik- och fritidsförvaltningens tjänsteskrivelse
Teknik – och fritidsförvaltningen har tjänsteskrivelse den 20 mars 2024 anfört följande.

Under utredningens gång har dialog förts med Länsstyrelsen samt jurist och utifrån denna dialog kan vissa slutsatser dras. Det är viktigt att notera att Länsstyrelsen i Jönköpings län inte tidigare har varit med om att en kommun har lyft frågan om att återta beslut om att inrätta verksamhetsområde för vatten- och avlopp, varför de inte klart kan uttala konsekvenserna av detta. Nedan redovisas vad som har framkommit vid dialogen.
Vid ett eventuellt återtagande av beslutet som rör verksamhetsområdet för spillvattenavlopp måste kommunen kunna presentera konkreta bevis och motiveringar till varför detta görs. Detta inkluderar en granskning av om situationen i Hamra har förändrats. Ändring av situationen kan till exempel vara att det inte längre finns en risk för att enskilda avloppsanläggningar kontaminerar en specifik dricksvattenkälla eller att övergödningen av Draven, som mottagarvatten, till följd av näringsämnen från bebyggelsen inte längre är utsatt för en negativ effekt. Tidigare har kriterierna för att uppfylla § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster ansetts vara uppfyllda, och

Forts.

KS § 168 (forts.)

kommunen måste nu kunna visa att detta inte längre stämmer. Ett kriterium för ett § 6-område är att det är minst 15-20 fastigheter med 200 meter mellan husen. Detta uppfylls i Hamra där över 40 hus kan anslutas.

Om beslutet om verksamhetsområdet för spillvattenavlopp dras tillbaka måste detta meddelas till Länsstyrelsen. De fastighetsägare som är positivt inställda till införandet av ett kommunalt system för spillvattenavlopp kan få överprövat ett återtagande av beslut om verksamhetsområde. Dessutom kan detta beslut anmälas till Länsstyrelsen av allmänheten. Inkommen anmälan gör att Länsstyrelsen måste utreda om det återtagna beslutet är korrekt.

Skulle Länsstyrelsens utredning visa att ansvaret för spillavlopp i Hamra faktiskt åvilar kommunen, resulterar det sannolikt i ett föreläggande om att inrätta ett verksamhetsområde för spillvattenavlopp.

Ett återtagande av tidigare beslut som i så fall skulle ge fastighetsägarna möjlighet att installera nya enskilda avloppslösningar kan leda till negativa konsekvenser. Om det senare visar sig att ansvaret för spillavlopp trots allt kommer ligga på kommunen, efter Länsstyrelsens utredning, kan fastighetsägarna komma att stå inför ytterligare kostnader (utöver installation av de enskilda avloppsanläggningarna), i form av anläggningsavgifter för anslutning till det kommunala systemet.

Juristbyrån Tyréns Group uppger att Hamra infaller under § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster, både vad gäller det mottagande vattendragets beskaffenhet och antalet bostäder. Eftersom vattendraget Draven har förhöjda halter av näringsämnen klassas området som ett område med högt skyddsvärde. Det innebär att enskilda avloppsanläggningar behöver ha en bättre rening. Det är vanligt att ha en anläggning med minireningsverk i sådana områden, vilket driver upp kostnaderna för att anlägga en enskild anläggning. Kostnader på över 200 000 kronor är inte ovanligt. Utöver detta tillkommer drift av anläggningen i form av el, kemikalier och tillsyn för den enskilda fastighetsägaren. Det finns också en risk att nyanlagda enskilda anläggningar kan göra så att förorenat vatten tar sig ner i grundvattnet och förorenar en dricksvattenbrunn nedströms.

Forts.

KS § 168 (forts.)

Konsekvensanalys
Som tidigare nämnts har inte Länsstyrelsen i Jönköpings län tidigare prövat en situation där en kommun återtar ett beslut om att inrätta verksamhetsområde för vatten och avlopp, varför det inte går att exakt förutse vad konsekvenserna blir. Troliga konsekvenser kan dock sammanfattas enligt nedan.

Konsekvenser för Värnamo kommun
- Återtagande av beslut om att inrätta verksamhetsområde medför att kommunen inte följer Lagen om allmänna vattentjänster.
- När Länsstyrelsen utreder återtagande av beslutet kommer kommunen sannolikt få ett föreläggande om att inrätta ett verksamhetsområde för spillvattenavlopp.

Konsekvenser för fastighetsägare
- Fastighetsägare som installerar nya enskilda avlopp kommer sannolikt tvingas att trots allt ansluta sig till kommunalt avlopp om Länsstyrelsen förelägger Värnamo kommun att åter inrätta verksamhetsområde, med högre total kostnad som följd.
- På grund av att Draven har förhöjda halter av näringsämnen klassas området som ett område med högt skyddsvärde. Det innebär att risken finns att enskilda avloppsanläggningar behöver ha minireningsverk, vilket är väldigt dyrt och inte blir mindre kostsamt än att ansluta till kommunalt avlopp.
- Nyanlagda enskilda anläggningar kan göra så att förorenat vatten tar sig ner i grundvattnet och förorenar en dricksvattenbrunn nedströms.

Konsekvenser för miljön
- Draven har förhöjda halter av näringsämnen och behöver skyddas från ytterligare gödning. Lillån som går nära fastigheterna i Hamra har avrinning till Draven och för med sig skadliga ämnen om reningen är ofullständig. Övergödning gör att sjön riskerar att växa igen eller att det uppstår syrebrist i vattnet, vilket kan orsaka ”döda bottnar” och fiskdöd. (Källa: VA-utredning Hamra 2012 av Ramböll Sverige AB)
- Utsläpp av avloppsvatten kan belasta miljön med farligt avfall såsom tungmetaller och organiska filer från färgrester, lösningsmedel och annat. (Källa: VA-utredning Hamra 2012 av Ramböll Sverige AB)

Forts.

KS § 168 (forts.)

- Avloppslösningar i Hamra och Fänestad anses ha stor effekt på haven. (Källa: Kartläggning VA - Hamra 2021 av Ernst och Young)
- Otillräcklig rening av avloppsvatten medför hög risk för förorening av grundvattnet i området, vilket även kan påverka dricksvattenbrunnar i området.

Sammanfattning
Teknik- och fritidsförvaltningen har hanterat ärendet enligt § 6 Lagen om allmänna vattentjänster. En konsekvensanalys har gjorts som visar på konsekvenser för kommun, fastighetsägare och miljön, enligt uppdrag från kommunstyrelsen. Det bör påtalas att Värnamo kommun inte är överprövningsinstans i ärendet. Vid en önskan om att överpröva § 6 Lagen om allmänna vattentjänster behöver invånarna i Hamra vända sig till Mark- och miljödomstolen för att få ett slutligt och hållbart ställningstagande.

Teknik- och fritidsnämndens beslut
Teknik- och fritidsnämnden beslutade den 26 mars 2024, § 76
att godkänna konsekvensanalysen gällande vatten- och avloppsanläggning i Hamra samt
att lämna konsekvensanalysen till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen beslutade den 16 april 2024 att bordlägga ärendet

Yrkanden
Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar
att godkänna informationen, samt
att lämna informationen till kommunfullmäktige för kännedom.

Beslut skickas till:
Teknik- och fritidsnämnden
Kommunfullmäktige

Interpellation ställd till Barn och Utbildningsnämndens ordförande Maria Johansson

Nedläggning av Nattis!

I Värnamo Nyheter läste vi att Nattis riskerar att stängas. Om detta är sant så är det ett stort misstag och ett svek mot vår personal och våra invånare. Många arbetar på obekväm tid tex inom omsorgen och räddningstjänsten och alla har inte släkt på nära håll som kan hjälpa till.
Läser vi vidare i tidningsartikeln så står det att de uppgifter nämnden har fått ang antal barn som nyttjar nattis, inte stämmer helt. Behovet ökar.

Nattis är en väldigt viktig verksamhet även om den inte är lagstadgad och är för många familjer den livlina som de har för att kunna fortsätta arbeta på obekväm tid. Kommunen har bekostat den utbildning som de som arbetar inom omsorgen har genomgått och när man fått barn och blir beroende av omsorg på obekväm tid som arbetet fodrar, då funderar nämnden på att stänga möjligheten att kunna fortsätta arbeta.
Är det verkligen nämndens mening att slå undan benen på många anställda på detta vis. Vill nämnden att enbart de utan barn eller de i stabila förhållanden där den andra parten inte arbetar obekväm arbetstid, ska få arbeta i dessa verksamheter?
Att arbeta inom omsorgen är att ta hand om sköra människor. De behöver kontinuitet i personalstyrkan. De behöver inte att man måste säga upp sig på grund av att det inte finns barnomsorg på obekväm tid.
Vi inom Socialdemokratin har arbetat hårt för att en gång få till barnomsorg på obekväm tid ”Nattis”, och vi var så glada när kommunen införde detta. Många föräldrar tackade kommunen och kände att nu kunde man klara både arbetsliv och föräldraliv på ett mycket bättre sätt.
Vi vet också att många fler unga har vågat utbilda sig inom omsorgen på grund av att de vet att om de behöver så finns Nattis.
Vi behöver inte färre som utbildar sig inom omsorgen utan fler. Just nu har vi flera duktiga undersköterskor som söker nya jobb för att de inte klarar arbetstiderna om Nattis försvinner. Vi behöver också blicka framåt och ta hänsyn till vad som sker runt om oss, de skärpta reglerna med 11 timmars dygnsvila kan innebära att behovet av barnomsorg ökar. Vi har också flera nyetableringar på gång i kommunen med obekväma arbetstider. Ni begärde in yttrande från näringsutskottet som lyssnade av med näringslivet och de säger att man ser ett behov av ökade kvällsöppettider.

Därför undrar vi

1. Är det en realistisk oro att Nattis läggs ner?
2. Har ni i så fall tänkt igenom konsekvenserna av att personal slutar för att man inte har barnomsorg.

3. Hur sent är det rimligt att hämta ditt barn på en förskola utan att det är bättre att den sover över?
4. Den mänskliga tillväxtkommunen? Hur kommer den in här för vår personal och invånare.

Socialdemokraterna genom

Britt-Marie Sellén Nilsson och Anetté Myrvold